STATUTI
181
BIB. NAZ. NAPOLI
40
BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
STATUTI
114
NAPOLI

IN REGVLAM

D. BENEDICTI,

R. D. IOANNIS TRITHEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS,

eiuſdem Ordinis,

COMMENTARIVS;

Opera ac ſtudio R.P. HENRICI SOMMALII *è Societate* IESV *varijs modis illuſtratus, ac* INDICE *copioſiſſimo auctus.*

Nunquam antehac in Belgio excuſus.

VALENCENIS,
Sumptibus Ioannis Vervliet.
M. DC. VIII.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

1407283

PATRI ADMODVM R^{do}. AC DOMINO, NICOLAO MAIMFROY, MONASTERII D. BERTINI Abbati Religioſiſſimo,

HENRICVS SOMMALIVS S. D. P.

DARIVS Rex Perſarum, cùm in manu malum Punicum, inſigni magnitudine geſtaret: eo quidem aperto, rogatus, quidnam in rebus pretioſis ad numerum granorum, quæ in malo illo concludebantur, ſibi optaret: is reſpondit; Tot ſibi Zopyros famulari. Zopyrus autem vir magnus erat, egregiè bonus, amicus verò Darîo fideliſſimus. Plutarch. de ſcitè dictis Regum & Imperatorum.

Quis, obſecro, Darîus iſte, niſi T. P. Reuerenda, Præſul optime? Etenim vt ille regni, ita & tu Bertiniani monaſterij, & quidem celeberrimi gubernacula moderaris. Quid verò malum Punicum, plurimos in ſe acinos complectens, niſi domus tua illuſtris, religioſos, atque famulos equidem numeroſos continens? Cùm verò à Darîo Rege, malum hoc Punicum in manu gerente, quæreretur, quidnam in rebus pretioſis, magno auctum cumulo habere geſtiret, reſpondit: Equidē tot Zopyros ſibi adeſſe, totq; amicos ad votum obſequen-

tes, quot grana malum illud Punicum ambiebat. Sapiens vtique dictum. Verùm à te, Antiſtes religioſiſsime, auguſtius illo reſponſum operior. Non me etenim fugit, cœnobium tuum religioſis plurimis, & familiam tuam multorum miniſterio locupletem eſſe. At in his quid (obſecro) inprimis expetis? Non vtique, ſat ſcio, gregem vtrumque fidei tuæ commiſſum, tam numeroſum recenſeri ac dici, quàm meritis atque multa ſanctimonia diuitem eſſe & haberi.

Magna verò domus tuæ Bertinianæ laus eſt, quòd cùm non ita pridem, aliunde vnus è grege tuo, cuidam Abbatiæ præficiendus poſtularetur, non vnus modò vel alter, ſed multi ad eam functionem obeundam idonei reperti ſunt; & tales quidem, vt ipſe neſcires, quo illorum carere, niſi cum ſenſu doloris, voluiſſes.

Ad eam porrò diſciplinæ formam impensè retinendam, quæ te auctore atque duce modò cernitur, ſi quid ſit, Pater admodum reuerende, quod opem non exiguã afferre poſsit, poſt diuinæ legis oracula, mea quidem ſententia, id Diui Benedicti, Ordinis veſtri Parentis ſanctiſsimi, Regulæ obſeruatio officioſa efficiet. Ecquid de ea Diuus ille Gregorius Pontifex Maximus, nomine & re equidem magnus? Scripſit (*inquit*) Benedictus Pater noſter regulam diſcretione præcipuam, ſermone luculentam. *Quid verò mellifluus ille D. Bernardus; qui ad vos plures dedit litteras, magna commendatione plenas: & qui à veſtro ſacro Ordine, non Regula, ſed habitu ſolo differt?* Regula D. Benedicti, *ait*, vt ego ſentio, omni homini proponitur, imponitur nulli. Prodeſt, ſi deuotè ſuſcipitur & tenetur. *Nimirum, tum egregiè ſuſcipitur atque tenetur, cùm & Abbates, & vni-*

Greg. li. 2 Dialog. cap 36.

Bernard. epiſt 341. 342. 343.

Idem in Tract de præcepto, & diſpen.

& vniuerſi religioſi, ſui obſeruantes inſtituti, quod re-ligioſè profeſſi ſunt, pari inceſſu gradiuntur.

Audiant Abbates ſinguli deuota, non abſurda aure: (qui alioqui perperam ab obſeruatione regularum ſe eſſe liberos ducunt, cùm primùm dignitatem ſunt adepti) quid D. Benedictus dicat: In omnibus, *inquit,* omnes magiſtram ſequantur regulam. *At, qui omnes dicit, vniuerſos complectitur, neminē à Regularum obſeruatione excludit, aut verò liberum efficit. Imo tunc magis ad obſeruationem Regularum aſtringi videntur, cùm ſint ipſi, Ciuitas ſupra montem poſita: Lucerna nō ſub modio, ſed ſuper candelabrum: Et Lux huius mundi: ac demum ſpectaculū facti mundo, angelis, & hominibus. Recte Leo Pontifex Maximus: Validiora ſunt exempla, quàm verba: & plenius eſt opere docere, quàm voce. Verùm hoc nomine magnopere recreor, quòd pro virili coneris, Præſul optime, vt in albo eorum Abbatum habearis, qui veri Abbates tum re, tum nomine eſſe contendunt.*

Bened. in ſua Reg. cap 3 in medio.

Matth. 5.

1. Cor. 4.

Leo Papa ſer de S. Laurētio.

At verò, cùm monaſteria plerunque doctore careant, qui Regulam explicent: aut etiam concionatore, qui ad meliora ſectanda religioſos ſæpe cohortetur: En ſub auguſto veſtri nominis atque officij auſpicio, Commentarium R. D. Ioannis Trithemij Abbatis, verè pium, & religioſa eruditione facundum, nunc primùm in Belgica ditione emitto: & quidem à reliquis eius operibus auulſum, vt quamplurimis deinceps vſui eſſe poſſit. Dominus IESVS *T. P. Reuerendam multa vitæ & meritorum vſura cumulare dignetur. Noſtram verò operam, Antiſtes Religioſiſſime, boni vt conſulas, etiam atque etiam rogo. Vale.*

LAVDES CELEBERRIMI ORDINIS S. BENEDICTI.

Ex Ioanne Trithemio Benedictino, Abbate Spanheimenſi, de viris illuſtribus Ordinis S. Benedicti.

Lib. 1. Cap. 2.

Quantus Abbatiarum ordinis Benedictini numerus.

VT fertur, numerus Monaſteriorum Ordinis noſtri, Abbates habentium, exceptis Præpoſituris, Prioratibus, & Cœnobijs Monialium, vltra quindecim millia extenditur. Vnde, ſi vnuſquiſque ſua poſſideret, tertiam partem Chriſtianitatis ſanctus Benedictus habere crederetur. Si cui hæc videantur incredibilia, hiſtorias veterum legat, geſta tranſacti temporis reuoluat, & maiora noſtri Ordinis laudum præconia inueniet, quàm ego aut dicere velim, aut poſſim.

Quot habeantur Abbatiæ huius inſtituti in ſola Moguntina prouincia

Vt autem magnorum fidem aſtruam minimis, nemo tantam multitudinem Cœnobiorum Abbatialium in tot mundi partibus, velut incredulus miretur: cùm in ſola Prouincia Moguntina adhuc habeamus Abbatias noſtri Ordinis centum & viginti quatuor, præter illas, quæ ab Ordine dimembratæ ſunt, quarum numerus denarium ſuperat.

Lib. 1. Cap. 3.

2. COmmendant non mediocriter diuerſorum ordinum Principes Regulam Benedicti, qui diſcretione & ſecuritate conſcientiæ, eandem præcipuam intuentes, colla ſuæ conuerſationis eidem humiliter voluerunt ſubmittere: gaudentes ſe ducem habere ſacrati exercitus, quem patrem monachorum ſanctiſsimum non ignorabant. Militant enim ſub eius regula multi ordines monachorum, ſtatutis ſingularibus duntaxat appoſitis. Ex D. Benedicti regula diuerſi ordines orti.

3. De quibus primus eſt ordo, quem ipſe princeps monachorum Benedictus inſtituit: Ordo quoque Specuenſis: Ordo Carthuſienſis: Ordo Ciſtercienſis: Ordo S. Vuilielmi: Ordo Scotorum: Ordo Montis Oliueti, album portans habitum: Ordo Cæleſtinorum: Ordo Sclauorũ: Ordo Vallis-Vmbroſæ: Ordo Fontis Ebrandi: Ordo Humiliatorum ſub albo habitu, qui primus cœpit in Alemania; ſed puto, quòd iam ex toto defecerit: Ordo Grandimontenſis: Ordo S. Ambroſij: Ordo Camaldulenſis, album portans habitum: Ordo Vallis Scholarium: Ordo S. Pauli primi Eremitæ: Ordo de S. Burga vidua. Omnes hi Ordines ſub regula S. Benedicti militare feruntur. Si qui plures eam obſeruent, ad notitiam meam non venerunt.

Lib. 1. Cap. 4.

4. NObis impoſſibile eſt, omnium Sanctorum huius Ordinis vel ſola nomina deſcribere: quorum tantus eſt numerus, vt multis in ſumma videatur incredibilis. Temporibus Ioannis Papæ 22. ex annalibus ſummorum Pontificum, & hiſtorijs veterum, reperti ſunt de Ordine S. Benedicti, tam ex monachis ſimplicibus, quàm ex prælatis diuerſarum dignitatum, Sanctorum Catalogo inſerti, quindecim millia, quingenti, quinquaginta nouem. Quis omnium horum ſingularem poſſet facere mentionem? In tertio autem huius operis libro, quorundam memoriam; Deo largiente, habiturus ſum: quorum nomina, geſta, & tempora potui inuenire, ſicut ibidem patebit. De Sanctis huius Ordinis.

Lib. 1. Cap. 5.

5. DE hoc ſacratiſſimo Benedicti Ordine, fuerunt ſanctæ Romanæ, & vniuerſalis Eccleſiæ ſummi Pon-

Summmi Pontifices huius ordinis. Cadinales. Archiepiſcopi Epiſcopi.

mi Pontifices decem & octo: qui ſibi ſuccedentes diuerſis temporibus, Ordinem magnificè dilatauerunt. Cardinales quoque ſanctæ Romanæ Eccleſiæ noſtri Ordinis fuerunt centum octoginta quatuor, viri in omni literatura Scripturarum doctiſſimi. Archiepiſcopi autem in diuerſis mundi partibus, ex noſtra religione fuerunt mille, quingenti, ſexaginta quatuor. Epiſcopi verò huius inſtituti reperti ſunt tria millia, quingenti, duodecim. Hi omnes de noſtro Ordine Pontifices fuiſſe inuenti ſunt, ante Concilium Conſtantienſe quod fuit anno Domini 1417. Si qui poſtmodum venerint, in præſcripto numero non ſunt. Et de his etiam ſingulariter dicemus, in quarto huius operis tractatu. Non quòd omnium vel nomina ſignaturi ſumus, vel tempora: ſed paucos recenſentes de pluribus, argumento fidem aſtruemus.

Lib. 1. Cap. 6.

Doctores ſeu viri docti huius Ordinis.

6. A Principio Ordinis noſtri, vſque ad tempora Henrici Imperatoris quarti, multi viri doctiſſimi in eo floruerunt: ſicut in ſecundo libro huius opuſculi ex parte, quantum poterimus, explicabimus. Nam adhuc ſancto Benedicto viuente, & Ordine per diuerſa terrarum ſpatia diffuſo, plerique nobiles, eruditiſſimique iuuenes, monaſticis inſtitutis, ſecundùm Regulam eius, colla ſubmiſerunt: qui non ſolùm in Scripturis diuinis, ſed etiam in ſæcularibus litteris peritiſſimi habebantur.

Caſsiodorus.

7. E quibus clariſſimus ille Senator Caſſiodorus, vir vndequaque doctiſſimus, ſenatoria dignitate depoſita, monachus cœnobialis efficitur. Et poſt pauca interiecta: Vt verò paucos è pluribus in exemplum demus, Bonifacium, & Rabanum, Archiepiſcopos Moguntinos, Bedam quoque Presbyterum intueamur. Quorum primus Bonifacius adhuc puer quinque annorum, in Anglia monaſterio traditur: vbi in tantum profecit iugi ſtudio Scripturarum; vt Doctor & Apoſtolus Germanorum habeatur. Extant eius ad diuerſos elegantes Epiſtolæ, extant & varia ſyntagmata, quibus ingenij eius vena redundans, fluenta ſacræ doctrinæ effudit.

Bonifacius Moguntinus Archiepiſcopus. Rabanus Moguntinus Archiepiſc.

8. Rabanus etiam, qui eidem Bonifacio in Archiepiſcopatu

copatu ſextus ex ordine ſucceſſit, in monaſterio Fuldenſi puer ad conuerſionem venit. Qui quantum in ſcripturarum ſcientia profecerit, infinita pene teſtantur volumina, quæ compoſuit. Et non ſolum in expoſitione ſacrarum litterarum, ſed etiam in omnibus humanitatis artibus peritiſſimus fuit. Quantum in Poëſi valuerit atque carminibus, mirabile opus de ſancta Cruce indicat. Quantum in hiſtorijs veterum exercitatus fuerit, inſigne volumen eius, de Vniuerſo prænotatum, declarat. Rhetoricæ artis notitia, in ſcriptis & epiſtolis eius copioſe relucere dignoſcitur.

9. Beda monachus & preſbyter venerabilis, toto notus in orbe, cùm eſſet annorum ſeptem, à parentibus cœnobio traditur: cuius opera in vniuerſa Eccleſia laudibus attolluntur. Beda Venerabilis.

Hactenus ex Trithemio.

DE LAVDIBVS ORDINIS S. BENEDICTI.

Ex Hieronymo Plato Societatis Ieſu, libr. 2. de Bono ſtatus religioſi. cap. 22.

a Epiſt 16
b Libr. 8. conf. c. 6.
c Lib 2. Dialog. cap. 1. & 3

QVAMVIS *conſtet ex* [a] *Hieronymo,* [b] *Auguſtino,* [c] *Gregorio Magno, ante Benedictum Monachos complures in Italia extitiſſe, illi tamen iure & merito nomen Patris, & Patriarchæ monachorum tribuitur: quoniã ita rem monaſticam ſanctitatis & ſapientiæ auctoritate amplificauit, vt penè eius auctor videri poſſit. Nam cùm anno ipſo ſalutis humanæ, vt accepimus, 520. ordini ſuo initium dediſſet in Caſſino monte, momento ferè temporis duodecim monaſteria in Italia fundauit: quin alias etiam colonias duxit in Galliam per Maurum, in Siciliam per Placidum, & aliò per alios. Atq; hic etiam non hominum tãtum multitudine religionẽ auxit, ſed diſciplina quoq;. Quippe qui regulam ſcripſerit, quæ adhuc extat & viget tanta ſapientia, vt in eius laudem, verè eam Gregorius dixerit diſcretione præcipuam, ſermone luculẽtam. Itaq; vt Baſilium Oriens, ita Occidens noſter Benedictum, tanquam religionis auctorem ac parentem veneratur. Ex hac autem quaſi vna radice, varia deinde prodiere propagines variarum familiarum: quæ idem Benedicti inſtitutum complexæ, nonnulla tantum reformando, vel addendo, aut leuiter immutando, ab ipſo diſcreparunt.*

Benedicti Ordinis origo.

Regula eius. Li 2 dial. cap 36.

Regula eiuſdem. Li. 2 dial. cap. 37.

2. *Lib. 1. de Bono ſtatus religioſi. cap. 25. Cùm S. Benedictus vita functus eſt, eodem die, vt narrat Gregorius, duobus ex eius grege monachis viſum eſt videre viam quandam amplam & rectam, pallijs ſtratam, innumeriſq; luminibus coruſcantem, & ſenem quendam aſtantem, qui diceret: Hæc eſt via, qua dilectus Domini Benedictus aſcendit in cælum. Hanc viam Bernardus nihil ait aliud eſſe, quàm vitæ formulam ab eo inſtitutam, quam vt ille ſeruans aſcendiſſet in cælum, ſic omnes, qui eum ſequerentur.* Neque *enim, inquit, venire in dubium aliquatenus poteſt, quin omnino ſacer ſit modus conuerſationis, & diuina magis inſpiratione atque conſilio, quã*

Hom. Ecce nos reliquimus

humana

humana prudentia vel adinuentione formatus: quo nimirum tantam in vita gratiam ſanctitatis, tantam poſt obitum gloriam fælicitatis idem Benedictus obtinuit.

3. *Lib. 2. de Bono ſtatus religioſi, cap. 24. Bernardus verò ipſe in Malachia vita auctor eſt, in vna Hybernia monaſterium fuiſſe, multa millia monachorum generans, & multorum caput monaſteriorum: de quo etiam hæc addit: Locus, inquit, verè ſanctus, fœcundusq́; ſanctorum, copioſiſſimè fructificans Deo: ita vt vnus ex filijs ſanctæ illius congregationis, nomine Luanus, centum ſolus monaſteriorum fundator extitiſſe dicatur. Quod idcirco dixerim, vt ex hoc vno conijciat lector, quàm ingens fuerit reliqua multitudo. Deniq; ita Hyberniam Scotiamq; repleuerunt genimina eius, vt ea potiſſimum tempora Dauidici illi verſiculi præcinuiſſe videantur: Viſitaſti terram, & inebriaſti eam, multiplicaſti locupletare eam: & in hunc modum cætera, quæ ſequuntur. Nec modò in præfatas, ſed in exteras etiam regiones, quaſi inundatione facta, illa ſe ſanctorum examina effuderunt. Ex quibus ad has noſtras Gallicanas partes Sanctus Columbanus aſcendens, Luxouienſe conſtruxit monaſterium, factus ibi in gentem magnam. Aiunt tam magnam fuiſſe, vt ſuccedentibus ſibi viciſſim choris, continuarentur ſolemnia diuinorum: ita, vt ne momentum quidem diei ac noctis vacaret à laudibus. Hæc Bernardus.*

[Margin: Amplitudo huius Ordinis maxima.]

[Margin: Pſalm. 64.]

4. *Lib. 1. cap. 33. Explicat, quomodo circa hunc ordinem ſanctum diuina prouidentia eluxerit. De ſancto, inquit, Benedicto narrat Gregorius, cùm in magna caritate, eius cœnobium omni frumento deſtitutum eſſet, inuentos eſſe ante fores ducentos farinæ modios, nullo planè conſcio, vnde, aut à quo allati eſſent. Idem contigit etiam Columbano viro ſanctiſſimo, qui ſede inter ſolitarias rupes fixa, cùm ipſe & eius fratres, plures iam dies famem toleraſſent, repentè hominem conſpiciunt cum aliquot iumentis, pane pulmentóque onuſtis. Is autem referebat, ſe ſubito mentis inſtinctu commotum, vt ad eos commeatum illum afferret. Atque alio quoquè tempore, cùm cæteris iam deficientibus, diutius ægram vitam ſylueſtribus herbis, atque arborũm corticibus ſuſtentaſſent, Salicenſis Abbas per quietem à Deo admonitus èſt, vt famulis eius fame laborantibus ſubueniret. Quin etiam oneratis vehiculis, & cùm via ignoraretur, equi ipſi, permiſſis habenis, Angeli ductu, ad eum locum euaſerant, vbi Columbanus cum ſocijs latebat.*

[Margin: Diuina erga hunc ordinem prouidentia]

[Margin: Li. 2. dial. cap 22]

[Margin: Apud Surium to. 6. die 21. Nouemb c. 7 in vita S. Colũbani Abbatis.]

[Margin: Ibidem.]

5. *Lib. 2.*

Viros plurimos doctrina & eloquio illuſtres, quouis ſæculo habuit Benedictinus Ordo.

5. *Lib. 2. cap. 23. Iam ſunt mille & ſeptuaginta anni, ex quo Benedictinus ordo natus eſt. His igitur vndecim fere ſæculis, mirum certè eſt, quàm multos ſemper, & quàm præſtantes in omni doctrinæ genere produxerit viros. Primo enim ſæculo, id eſt, vſque ad annum Domini ſexcēteſimum, viguit, vt ſcimus, Caſſiodorus* (de quo ſupra diximus: nempe lib. 2. cap. 25. vbi ſequentia habentur:) *Caſſiodorus, antea Rauennæ vrbis Senator, & Theodorici Italiæ regis Cancellarius fuit: à quo poſt occiſum Bohetium abhorrens, eumq́ vnà cum mundo deſerens, Claſſenſe monaſterium ex Benedicti inſtituto adhuc admodum recenti fundauit: eiq́ ſe inſuper dicauit, vt in omni prius ſæculari literatura peritus, poſtea verò etiam diuina, quod adhuc eius opera oſtendunt. Vixit anno Domini 550. Eiq́ æqualis Dionyſius cognomento Paruus, vir ſui temporis eruditiſſimus, tum diuinis, tum etiam humanis literis, quod oſtendunt ſcripta ab eo relicta. Eodem tēpore Gregorius Magnus, Gregorius Turonenſis, & Leander Hiſpalenſis, ſatis adhuc per ſe noti. De Gregorio autem Magno ſic lib. 2. c. 25. habetur: Gregorium verò Magnum, qui annis ante Caſſiodorum quinquaginta fuit, quis dignè laudare poſſit? aut quis ſatis admirari illam ſanctitatē, illam etiam doctrinæ vbertatem, quæ ſe per tot libros ad mortalium vtilitatem effudit? Atq́ huius etiã ætate vixit Gregorius ille Turonenſis, ad eam cathedram epiſcopalem ex monacho euectus, cuius doctrinæ multa adhuc extant monumenta.* De Leandro Hiſpalenſi vide Ioannem Trithemium de viris illuſtribus Ordinis Diui Benedicti, lib. 2. cap. 9.

Caſsiod. Gregor. Magnus. Greg. Turonenſis. Leander Hiſpalenſis.

6. *Lib. 2. cap 32. Secundo ſæculo, à ſexcenteſimo ad ſeptuageſimum, multum, vt accepimus, claruit Cæſarius in Gallia, Eutropius in Hiſpania, in Luſitania Ioannes Gerundenſis Epiſcopus, in Scotia Adamannus Abbas, in Anglia Theodorus, qui Romæ monaſticam vitam profeſſus, à Vitaliano Pontifice Cantuariam deſtinatus eſt ſeptimus Archiepiſcopus, cuius de laudibus Beda ſæpe.*

Cæſarius Eutrop. Ioannes Gerundēſis, &c Lib. 4. & 5. hiſ. Anglicanæ.

7. *Tertio ſæculo, vſque ad annum octingenteſimum, Beda ipſe notiſſimus libris ſcriptis: tum Bonifacius ille Germaniæ Apoſtolus, quem non ſola ſanctitas, ſed inſuper etiam eruditio illuſtrauit. Deinde Ægidius Abbas, natione Græcus, idem Philoſophus ac Poëta, quin etiam medicus inſignis, quippe qui multa de arte medica carmine ſcripſerit. Imprimis autem Alcuinus, qui ſuæ ætatis doctiſſimus habitus eſt, Caroli Magni magiſter: ita ei charus, vt eum delitias ſuas appellaret:*

Beda. Bonifacius. Ægidius. Alcuinus.

patet : cuius etiam prudentia Pariſienſem Academiam, quam Roma illuc tranſtulerat, ordinandã commiſit. Idemq́ multa edidit, tum in ſacram Scripturam, tum ſuopte ingenio. Quo eodem tempore floruit etiam Paulus Diaconus, auctor celebris hymni in S. Ioannem Baptiſtam, pluriúmque librorum, quorum pars adhuc extat. Hic prius Deſiderij Regis Longobardorum familiaris & Secretarius fuit. Deinde vnà cum ipſo à Carolo Imperatore captus, & in Italiam abductus, ſeruatus tamen eſt ab ipſo hoſte ob ingenij famam. Poſtea in inſulam relegatus, cùm fuga euaſiſſet, etſi Beneuenti ab Aldeberga Deſiderij filia exceptus eſſet benignè & honorificè : tamen ſeculo contempto, in Caſſinenſe monaſterium ſeſe recepit. Quod Carolus ipſe audiens, magis etiam eum deinceps amaſſe, & coluiſſe dicitur, ac cum eo ſæpe per litteras humaniſſimè communicaſſe. Paulus Diaconus

8. Quarto ſeculo, vſque ad annum 900. inſignis fuit Haymo monachus Fuldenſis, poſtea etiam Epiſcopus; Alcuini auditor, omnino inter doctiſſimos numerandus: qui totã ſcripturam commentarijs illuſtrauit, aliaq́ propria ingenij monumenta reliquit. Neq́ huic inferior Rabanus, ex Fuldenſi Abbate Archiepiſcopus Moguntinus, qui iuſtam pene bibliothecam ſolus edidit. Nam cùm puer adhuc ab ipſis parentibus Fuldenſi monaſterio oblatus eſſet, tantum in Poëſi, in Philoſophia, & in ſacris litteris profecit, vt in tota Germania, fortaſſe etiam toto orbe, nullus ei æqualis putaretur. Cui tamen vt tempore, ſic ingenio proximi fuêre (vt alios complures omittamus) Angelomus Luxouienſis, notus ipſe quoque ex libris ſcriptis. Et Strabus Fuldenſis, cuius opus dicitur eſſe Gloſſa, quæ ordinaria vocatur, ex Sanctorum Patrum ſcriptis concinnata. Haymo. Rabanus. Angelomus. Strabus. Gloſſa ordinaria.

9. Quinto ſeculo, ab anno 900. ad milleſimum, celebratur in primis Odo Abbas Cluniacenſis, diuinis & humanis litteris eruditus : Herigerus Abbas Lobbienſis, non in Gallia ſolum, ſed tota Italia & Germania, ob doctrinæ opinionem celeberrimus. Tum Ratherius, ex monacho Lobbienſi, Epiſcopus Veronenſis : qui miræ ſimplicitatis, ſed magnæ literaturæ fuiſſe traditur. Et alij denique permulti: inter quos tamen nihil ita enituit, vt Radulphus Monachus Fuldenſis : de quo in Eccleſia tota hæc erat conſtans opinio, nullum ei vel in Philoſophia, vel in Theologia parem eſſe : vt propterea ad eum, ex toto ferme orbe, difficillima quæque quæſtiones referrentur. Odo. Herigerus Rather. Radulph.

10. Sed

10. *Sed multo etiam feracius talium ingeniorum fuit ſextum ſæculum: in quo præter alios multos, quorum adhuc extant nomina, floruit Marianus Scotus, qui Fuldæ vndecim annos, quindecim Moguntiæ, in cella incluſus durauit: quo tempore Chronica ſcripſit ab initio mundi, ad ſua vſque tempora: fuitq; ob doctrinæ, & multo magis ob ſanctitatis nomen, in magna omnium veneratione. Ac eodem tempore celeber etiam fuit Lanfrancus, qui in Dialecticis, totaq; Philoſophia, ſui temporis princeps habitus eſt, idem lumen ac magiſter Theologorum. Hunc tradunt, cùm Papia, vbi natus erat, & vbi publicam ſcholam cum laude habuerat, in Galliam proficiſceretur, à latronibus ſpoliatũ & abductũ, prius impatienter tuliſſe: deinde in ſe reuerſum, damnare cœpiſſe ſeipſum, quòd tam diuturnum ſtudium Sacræ ſcripturæ impendiſſet, neq; adhuc Deum in tribulatione laudare didiciſſet: ſtatimq; vouiſſe, ſi euaderet, ſe deinceps Deo famulaturum. Liberatus, igitur venit ad monaſterium Beccenſe, vbi aliquãdiu ita latuit, quaſi idiota & illiteratus, donec ab Italis mercatoribus agnitus & patefactus, primum à ſuis adhibitus eſt ad domeſtica ſtudia moderanda: deinde etiam à S. Pontifice Cantuarienſi Eccleſiæ præpoſitus. Huic omnino ſimillimus fuit is, qui ei proximè in ſede ſucceſſit, Anſelmus eius auditor, & in Beccenſi item ſchola ſucceſſor. De cuius Anſelmi eruditione nihil attinet dicere, cùm eam libri editi ſatis oſtendant. His aſſcribendi ſunt duo Cardinales eiuſdem temporis, Humbertus Monachus Tullenſis, quem Leo 9. ob excellentem doctrinam & pietatem, ad eum honorem prouexit, & Conſtantinopolim legauit, vt Leonis Bulgarorum Epiſcopi audaciam frangeret. Alter fuit Petrus Damianus, cuius adhuc eruditio & facundia, ex eius pluribus ſcriptis nota eſt. Illud ſanctitatis fuit, quòd diu Cardinalis & Epiſcopi Hoſtienſis munere functus, deniq; pertæſus eius vitæ, Nazianzeni exemplo, ad priſtina ſe recepit monachorum ſtudia, cuius etiam facti rationem luculento ſcripto reddidit. Denique, vt alios omnes omittamus, magnus etiam fuit per ea tempora Hermannus cognomento Contractus: cuius doctrina eò mirabilior fuit, quòd eam inſigni miraculo adeptus eſt. Ita enim ſcriptum eſt, hunc in Sueuia ex nobili Comite ortum, ab ineunte ætate omnibus membris captum fuiſſe, atque ob eam cauſam nomẽ illud, quod diximus, Contracti accepiſſe. Quare cùm monachus factus eſſet, multis precibus beatam Virginem rogare inſtitit, vt ipſum eo morbo liberaret. Illa verò clara luce ſe ei viſendam*

Marianus Scotus.

Lanfrancus.

Laudare Deum in tribulatione.

Anſelm.

Humbert. Cardin.

Petrus Damian. Cardin.

Herman. Contract.

viſendam præbens, optionem obtulit, vtrum è duobus mallet, ſanúſne fieri, ſed, vt erat, rudis & indoctus permanere: an perſeuerare in morbo, & omnibus ſcientijs inſignis euadere. Cùm autem Hermãnus, vt debebat, hoc poſterius prætuliſſet, ab eo tempore mirabiles progreſſus in omni genere literarum facere cœpit: adeo vt neminem in his ſuperiorem, vix etiam æqualem habere crederetur: ac nominatim tres linguas, Latinam, Græcam, Hebraicã, ita calleret, ac ſi in ijs natus eſſet. Præfert ſcientiam morbo.

11. *In ſeptimo ſæculo, vſque ad annum* 1200. *multos item accepimus fuiſſe, omnium doctrina, atq; optimarum artium ſtudijs eruditiſſimos: quo in numero præcipuè ponitur Petrus Abbas Cluniacenſis, cuius tum alij libri extant, tum vnus de mirabilibus, & reuelationibus ſuo tempore factis. Tum verò Sigibertus ex Gemblacenſi cœnobio: & Gratianus ex Bononienſi: quorum ille inſigne Chronicon conſcripſit, & alias inſuper hiſtorias: hic nobile illud opus Decretorum ex Patrum ſententijs, & Pontificum reſponſis digeſſit, approbatum deinde ab Eugenio tertio. Inter omnes autem maximè celebres illi duo, Hugo è cœnobio S. Victoris Pariſienſis, & Rupertus Abbas Tuitienſis: cuius doctrinæ excellentiam, non ſolum multa volumina ab eo ſcripta indicant, ſed etiam miraculum, quo eam doctrinam accepit. Nam cùm ingenio tardior eſſet, inſtaretq; precibus apud Virginem Dei matrem, vt ſibi à filio ſcripturarum intelligentiam impetraret, apparuit ei Mater illa gratiæ, denuncians eius preces ab ſe auditas: tantumq; ei lumen impertitum iri, vt nullus eius ætatis doctrina ei æquari poſſet: tantum videret, ne id talentum in terra defoderet, ſed ſtrenuè exerceret. Quod quidem ab illo abundè perfectum conſtat: nunquam enim deinceps à legendo, vel ſcribendo ceſſauit.* Petrus Cluniac. Sigibert. Gratian. Hugo Victorinus. Rupertus Tuitiẽſis. B. Mariæ munere factus doctus Rupertus abbas Tuitienſis.

12. *Octauo ſæculo, ab anno* 1200. *vſque ad* 1300. *floruiſſe accepimus Helmandum monachum Beluacenſem, in diuinis ſcripturis eruditiſſimum, & in ſæcularibus etiam literis, ac multis quoque libris ſcriptis nobilitatum. Eodemq; tempore Guilielmum Abbatem Pictauienſem, non ſolum Theologiæ, ſed Iuris etiam ciuilis ſcientiſſimum. Deinde Philippum Bergamum, in cœnobio Patauino egregium virum, tum doctrina, tum eloquentia. Tum etiam Petrum Bertorium monachum Pariſienſem, cuius librorum grandis extat catalogus. Ab anno autem* 1300. *vſque ad annum* 1400. *toto hoc ſæculo multi item celebrantur: vt Lapus Abbas S. Miniatis, in Theologia, & inſuper in vtroque iure peritiſſimus. Petrus Bocherij* Helmandus. Guilielmus Pictauienſis. Philippus Bergamus Petrus Bertorius Lapus. Petrus Boherius.

Petrus Rogerius *herij Abbas Auianenſis, ipſe quoque Decretorum Doctor. Præcipuè verò Petrus Rogerius, is qui poſtea ad Pontificatum euectus, Clemens ſextus vocatus eſt: quem acerrimo ingenio, ac tum omni doctrina, tum etiam dicendi facultate egregiè inſtructum fuiſſe ferunt: ita vt populum, quo vellet, concionando impelleret. Quare nil mirum, ſi eum tot merita ad ſummam Eccleſiæ dignitatem extulerunt.*

In Iure excellẽtes 13. *Sæculum decimum, vſque ad annum quingenteſimum, præter alios inſignes viros, aliquot etiam habuit in iure Canonico admodum excellentes: vt Henricum Abbatem Nurembergenſem; Ioannem Rode Abbatem Trentenſem, cuius egregia opera conſtitit in Concilio Baſilienſi: tum verò Nicolaum illum, qui prius Abbas Monacenſis, poſtea Archiepiſcopus Panormitanus, deinde etiam Cardinalis factus eſt. Scripſit autem multa conſilia, & vberrima commentaria in vniuerſum corpus iuris Canonici: quorum tanta hodie eſt auctoritas, vt nullus in hoc genere notior & celebratior ſit.*

14. *Denique hoc vltimo ſæculo, quod nunc labitur ab anno* Ignatius. *quingenteſimo, non paucos ſcimus eminentes viros: vt Ignatium, ex cœnobio Florentino: ex Parmenſi, Ioannem* Ioánnes Baptiſta. *Baptiſtam, vtrumq; Abbatem, vtrumq; magno progreſſu in diuinis & humanis literis: In Hiſpania verò Paſqualem,* Paſqualis *qui in Salmaticenſi Academia, publicam Theologiæ ſcholam cum ingenti approbatione profeſſus eſt. Poſtremò, ne longiores ſimus, multum etiam viguit hoc tempore Gregorius,* Gregor. Cardinal. *qui prius in nobili illo Mantuano cœnobio Abbas: deinde etiam Cardinalis à Paulo tertio creatus eſt. Hunc verò omnibus ſcientijs excultum tradunt, vtraque etiam lingua, Græca & Latina peritiſſimum [illegible] a vt loqueretur, & ſcriberet expeditè atque eleganter. [illegible]em etiam dicitur, imminente morte, cubiculario cuidam ſuo ita dixiſſe: Ecce iam annis pluribus Cardinales fuimus, quid autem nunc ſupereſt de hoc honore? Quanto ſatius fuiſſet in religione mori, vbi minus erat animæ periculum? Atque hi quidem ex monaſtico ordine, quos de multis paucos nominauimus.*

Moriens dixit, Melius in cœnobio, quàm Cardinalis obijſſem.

Hactenus ex libro Hieronymi Plati, de Bono religionis.

REVERENDIS ATQVE RELIGIOSISSIMIS PATRIBVS, TVM ABBATIBVS,

tum verò cæteris Religioſis ſacri Ordinis Diui Benedicti, Fælicem gubernationem, omnemq́ue vitæ ſanctimoniam.

VESTRVM Diui Benedicti ſanctiſsimum Ordinem, Patres admodum R^di. vt hactenus amore atque veneratione ſum proſecutus: ita etiam optaui aliquam mihi occaſionem dari, qua alijs publico aliquo argumento eum teſtarer. Me itaque hæc animo verſantem, R. P. Henricus Sommalius è Societate IESV, vir pleriſque ex libris editis notus, vltro rogauit, num animum appellere vellem, ad edendum in regulam Diui Benedicti Commentarium, pietatem atque doctrinam multam ſpirantem: Auctore Ioanne Trithemio Spanheimenſi Abbate, veſtri ſanctiſsimi inſtituti religioſo ſanè doctiſsimo, quo hactenus Belgium noſtrum caruit.

Quo equidem nuntio animus ita meus gaudio exilijt, vt illi mox futuræ editionis atque impenſarum ſpõſionem fecerim. Ipſe verò iſta ſponſionẽ recreatus, mihi non ſemel, ſed iterum atque iterum affirmauit, nil magis pium, nihílue magis eruditum, in Regulam Diui Benedicti ſcriptum ſe legiſſe vnquam.

Cuius ego ſermone incenſus, & tanquam arrha boni ominis cuiuſdam donatus, hoc opus edere ſum aggreſſus. Quod equidem religioſis vniuerſis tam ſalutare eſſe deſidero, quàm lubens facultates meas (quæ non magnæ ſunt, fateor) hanc in rem, tam multis profuturam, impendi.

Boni itaque vt hanc noſtram voluntatem conſulere dignemini, ſubmiſſo animo Veſtras Paternitates rogo, obteſtorque. Plura, Deo Optimo Maximo conatus noſtros iuuante, in vulgus aliquando ſum emiſſurus, vbi officina noſtra me paulo ditiorem effecerit. Ac inprimis huius Ioannis Trithemij Abbatis libros duos valde inſignes, de miraculis Virginis Mariæ, Chriſti matris auguſtiſsimæ, quæ in Germania duobus in locis cõtigerunt, & quæ is fideliſsimè, atque multis roborata teſtibus, ſcripſit. Ego quidem nihil habeo antiquius, neque etiam habere debeo, Deo monitore, & natura ipſa duce, quàm Reip. his rationibus literarijs, pro modulo noſtro inſeruire: adeo, vt etiam ſoboli liberiſque meis id anteferendum omnino exiſtimem. Valete, Præſules ampliſsimi; Vos etiam viri religioſiſsimi, omnes bellè valete: & his noſtris quibuſcunque laboribus impenſiſue, diu incolumes, multa cumulati religione, fruamini.

VV. RR. PP. cliens addictiſsimus,
IOANNES VERVLIET,
Bibliopola Valencenenſis.

INDEX IN REGVLAM S. BENEDICTI, ET IN COMMENTARIVM eiuſdem.

Abbas Syriacè, pater dicitur Latinè. 183 195
Sit ſui nominis memor. 195, 196
Item & oneris. 197
Faciens Abbas, quod in ſe eſt, culpa vacat. 216
Prius vita, quàm doctrina inſtruat alios. 239.243
Abbas etiam Prælatus dicitur, quia alijs præeſt. 196
Ab Abbate ſunt diligendi mali cum bonis. 270
Facere debet omnia cum timore, ſeruans ipſe regulam cum cæteris. 352
Abbas debet eſſe affabilis. 210
Chriſti vices gerit. 8. & 206
Reddet rationem in die iudicij de grege ſibi commiſſo. 321.322
Quibus de rebus reddet ipſe rationem. 212
Num ſit ipſe rationem redditurus de peccatis fratrum occultis. 224.
Sit ſui nominis & officij memor. 293.
Melior eſt bonus Abbas abſq; doctrina, quàm doctus ſine bonitate. 235
Sit illius amor æqualis ad omnes. 151.260.265.269
Diſcretione vti debet, corrigendo alios. 273.274.276,289
Cum bonis quomodo ſe habere debeat. 280
Abbatum abuſus. 202.204
Turpis eſt in Abbate auaritia. 313
Abbas negligens, eſt ſui monaſterij ruina. 202
Quomodo monere & arguere ſuos debeat. 272
Abſit, vt in verbis ſit ſcurrilis. 210
Debet ſubditos à diaboli tentationibus liberare. 300
Superbientes in equis reprehenduntur. 317
Omnes vita & doctrina Abbas debet antecellere. 196.198.661
Nemo cum Abbate proteruus ſit, aut loquatur. 343
Abbatis præcepta ſunt explenda, etiamſi malus is fuerit. 489
Quæ Abbas exequi non poteſt, niſi ex fratrum ſuorum conſenſu. 327. & ſeq.
Vide Conſilium, Iudicium temerarium, Obedientia, Regere, Regula, Superior.

Abnegare ſeipſum. 22. & 366
Abnegare voluntatem. Vide Religioſus.

Abraham proprio filio non pepercit. 516

quando Accuſare poſſunt ſuum ſuperiorem inferiores. 344

Acedia. Vide, Tepidi Religioſi.

Aduerſis non frangi. 509
Adulteri regnum Dei non conſequentur. 360
Ambitio Prælaturæ reprehenditur. 199
Amori Chriſti nil præponendum. 388
Amor. Vide, Dilectio.
Anachoretæ etymologia. 184
Anachoretæ ſiue eremitæ quinam dicantur. 184
Sint ne ipſi cœnobitis præferendi 185
Angelus cuiq; vnus ad cuſtodiam ſui datus eſt. 594
Angelus proprius coli debet. 595
Angeli Deo omnia opera noſtra nuntiant. 617
Anima. V. Rectores animarũ.
Ars artium.
Arrogantia, Vide præſumptio.
Ars artium, regimen eſt animarum. 1.
Vide, Regere.
Auaritia. Vide, Abbas.

B.

Beati Benedicti laudes. 12.19
Eſt iugis apud Deum aduocatus. 13
Tribus annis latuit. 8
Vixit, vt decuit. 14
Vide. Regula.
Beneficia Deus impertit, vbi nullum inuenit meritum, imo etiam vbi inuenit contrarium. 83
Bonum omnẽ à Deo eſt. 106
Bona religioſorum. Vide, Monaſteria.

C.

Cachinni. Vide Riſus.
Carnem nobis inimicam circumferimus. 29
Deſideria illius non adimplenda ſunt. 487
Quidam carnibus non veſcuntur, & qua de cauſa. 157.158. *& ſeq.*
Caro. Vide Corpus.
Caſtitas quid ſit. 128
Votum eſt religioſorum. 155.361
Amari ea debet. 493
Caſtitas abſque obedientia ſeruari nequit. 802
Cellarius aliquis eſſe debet. 312
Cœnobitæ vocantur, qui in cõmuni viuunt. 183
Eſt iſtud vitæ genus optimum. 193
Charitas non eſt deſerẽda. 397
Charitas habet ordinem, nam potiora magis, minora verò minus ſunt diligenda. 95.20
Chriſtiani hominis vita, eſt crux quædam. 179
Chriſtus eſt via, veritas, & vita. Factus omnia omnibus. 176.177.178
Chriſtus in vita imitandus. 751
Cogitationes mox expellendæ ſunt, cum oriuntur, & ſeniori explicandæ. 103.448. *& ſeq.*
Cogitationes hominum Deus nouit. 596
Malæ non ſunt ſequendæ. 615
Spirituali Patri aperiendæ ſunt. 674
Commentarius hic cur conſcriptus fuerit ab authore, redditur ratio. 2
Compunctionem quatuor iuuant. 483
Concionator debet verbo & opere docere. 198.199
Exemplo concionari, eſt optimum. 88

Debet habere curam tum ſuæ, tũ alienæ ſalutis, 246
Concupiſci non debet res aliena. 365
Concupiſcentiæ malæ non ſunt ſequendæ. 615
Confitens peccata ſua, dum ea detegit, Deus tegit. 679
Quod per confeſſionem ſcitur, planè neſcitur. 675
Conſcientia quid ſit, & vnde dicatur. 685
Conſcientia quotidie examinanda eſt. 446
Conſcientia erronea. 688
Conſcientiæ error vnde proueniat ibid.
Quicquid conſcientia dictat num teneamur facere. 780
Remorſus conſcientiæ eſt pœna maxima. 686
ad Conſiliũ omnes vocandi ſunt fratres 330
In rebus non magnis, ſeniores tãtum ſunt conſulendi. 353
In dando conſilio ſubditi non agãt proterue: ſed cũ humilitate, quæ vtilia exiſtimauerint, producant. 331
Abbas non tenetur ſequi ſuorum religioſorum iudicium, 325. 332. 334. 335
In arduis rebus, ad conſilium euocandi ſunt omnes fratres. 324. 325
Conſolatione ſubinde religioſi afficiuntur. 170
Vide Spiritus ſanctus. Dulcedo.
Conſuetudines prauæ euincẽdæ ſunt in ingreſſu religionis. 30
Contentiones ſunt fugiendæ. 43
Amica contentio, eſt licita. 340
Contentio cum Abbate eſt illicita. 346
Contumelia illata num ſuſtineri debeat. 644
Subditorum cõtumelias num ferre debeat ſuperior. 646
Vide Iniuriæ. Religioſus. Synderesis.
Conuerſi ad Deum vt plurimum tentari conſueuerunt. 167
Cor mundum. 94. 95
Corde hominis nihil ſublimius. 128
Cordis obduratio quid ſit. 57
Corpus caſtigandum. 367
Correctionis ordo. 348
Improbi debent corrigi. 286
Tempus correctionis opportunum quærendum. 308
Correctionis omiſſio ruina eſt diſciplinæ. 282
Vide Abbas.
Crucem quotidie tollere, quid ſit. 24
Culpas mutuas debent religioſi patefacere. 283

D.

Declinandum à malo, & faciendum bonum. 74
Defectus. Vide Peccata.
Delitiæ fugiendæ ſunt. 367
Deridere alios ſitne peccatum mortale. 735
Deſiderium bonum fouendum eſt. 613
Malũ deſideriũ cauẽdum eſt. ibid.
Vide Caro.
Deſperatio triplex. 506
Nunquam deſperandum de miſericordia Dei. 503. & ſeq.
Detractio. 358
Quid ſit detractio. 100

Auctor huius commentarij, reſpondet detractoribus, cur hunc cõmentarium ediderit 2. & ſeq.

Deus præ oculis ſemper habendus eſt. 448

Eſt iuſtus, iudex, fortis & longanimis. 124

Quomodo Deus dicatur triſtari & ridere. 38

Vide Patiens.

Diabolus quando vincitur. 102

Diaboli eſt tentare, noſtrum autẽ non conſentire. 102

Fit imbecillior, quando reſiſtitur ei. 102

Quæ mala circa hominem agit. 35

Mox in principio illi eſt reſiſtendum. 102

Diabolus vocatur malignus Latinè, deorſum fluens Hebraicè, Græcè verò auctor criminis. 101

Non poteſt nocere, quantum vult: quia ipſe eſt ſub Dei poteſtate cõſtitutus. 102

Quò magis ei reſiſtitur, eo fit infirmior contra hominem. 36

Diligendus eſt proximus. 356

Homo diligi debet, non vt peccator, ſed velut creatura Dei. 270

Deus eſt diligendus, ex toto corde, &c. 354. & ſeq.

Vide Amor, Charitas, Proximus, Inimicus.

Diſciplinam quinam odio habeant. 248

Diſcordes, pacem inire debent. 502

Diſcretio Vide Paupertas.

Diuites quando honorãdi ſunt. 257

Diuitias ille minus expetit, qui illas non videt. 192

Vide Monaſteria.

Docere ore, corde, & opere, res quidem optima. 25

Doctrinæ vita reſpondere debet. 25

Dolus vitandus omnino. 354

Dulcedo & conſolatio cur nonnullis ſubtrahantur interdũ. 172

Vide Conſolatio.

E.

Ebrietas religioſorum. 429

Edacitas vituperanda. 429

Elatio fugienda. 498

Eleemoſynarũ tria genera. 374. 379

Religioſi ſi poſſint dare eleemoſynas, & quomodo. 373

Vide Pauperes.

Epiſcopis interdicitur profanorum authorum lectio. 464

Vide Obedire.

Eremitæ Vide Anachoretæ.

Exaltationis ſpecies quatuor. 570

Examen, Vide Conſcientia.

Exẽplo malo alios occidere. 360

Exercitatio. Vide Virtus.

Exercitatio. Vide Religioſus.

Exhæredare poteſt pater filium pluribus ex cauſis. 40

F.

Feſtuca in oculo fratris non videnda. 249

Fides non fuit in Chriſto. 118

Filiorum ſpiritualium multorum eſt Pater S. Benedictus. 145

Filius. Vide Spiritus ſanctus.

Fraus. Vide Dolus.

Furtum non debet committi. 364

Religioſi quando furantur. ibid.

G.

GLoria cæleſtis bona. 99
Illa paupertate emitur. 151
Ibi pro qualitate virtutum quiſque glorificabitur. 138
Vide. Vita æterna.
Gloriam hominum ſi non quæſieris, non dolebis, ſi inglorius remanebis. 114
Gloria inanis. Vide Sanctus.
Gratiam dare cur aliquando differat Deus. 107
Gyrouagi ſunt pleni periculis. 191
Quinam ſint religioſi Gyrouagi. 188, 189

H.

HOmo. Vide Honor.
Honorandi ſunt omnes homines. 366
Verus honor, eſt animi virtus. 196
Humilitas: 567. & ſeq.
Eius laudes. 575
Exaltat religioſum. 268
Se humilians exaltatur, & contra. 568. & ſeq.
Vide Obedientia.
Humilitatis gradus duodecim. 577
Primus de timore Dei. 578
Secundus, de propriæ voluntatis abdicatione. 621
Tertius eſt, obedire libenter. 633
Quartus, obedire patienter. 643
Quintus, confiteri ſyncerè peccata ſua. 671
Sextus ſe contemptibilem reddere. 798
Septimus, viliſſimum ſe ex corde reputare. 714
Octauus, cauere ne quis ſit ſingularis. 721
Nonus ſilentio ſe dare. 725
Decimus, riſus & cachinnos amoliri à ſe. 733
Vndecimus, pauca, & abſque riſu & clamore loqui. 738
Duodecimus, etiam in corpore præ ſe ferenda humiliatas. 649
Contra duodecim humilitatis gradus quædam obijciuntur. 778

I.

IActantia fugienda eſt. 498
Ieiunium eſt amandum. 369
Ignis proprietates, Spiritui ſancto tribuuntur. 56
Vide Spirituſſanctus.
Ignorantia triplex. 784
Imago animi, eſt ſermo. 73
Incipientibus viam virtutum, iter apparet difficile. 166
Infernus vnde dicatur. 142
Locus eius vbi ſit. 140. 141
Ignis illius qualis ſit. 138. 139
Inferni pœnæ. 142. & ſeq.
Sunt timendæ. 433. & ſeq.
Quomodo dicatur æterna inferni pœna, cum peccatum ſit quid temporale. 139. 140
Qualis ſit inferni locus: vbi nulla eſt redemptio. 136. 137
Dæmonum ibi aſpectus, eſt pœna maxima. 139
Qui voluntatem deſeruit, ab inferno ſecurus erit. 26
Vide Peccatum.
Ingratitudinis mala. 106
Inimici ſunt diligendi. 416
Orandum pro ijs. 501
Diligere inimicum, ſicut nos ipſos, non tenemur. 417
Cur in lege veteri, inimicorum odium fuerit permiſſum. 416
Iniuria nulla facienda, ſed accepta

cepta patienter ferenda eſt. 414
Iniuria ferenda, patienter. Vide. Contumelia. 652
Inobedientia ſitne peccatum mortale. 640
Inobediens. Vide Oratio.
Inuidia declinanda eſt. 495
Ira cōprimenda eſt, nec interim eſt reſeruanda. 389. & ſeq.
Iudicium extremum eſt tremendum. 212. & 433. & ſeq.
Iudicia ſubditorum de ſuis ſuperioribus temeraria. 244. 332
Iugum Chriſti à puero ferendum. 60
Iurandum minime. 398. 400
Iuſtitia quid ſit. 95. 96
Iuſtitia apud Senecam, quid præſtet alijs. 97
Iuſtitiæ nomen, virtutes omnes complectitur. 96
Iuuenes ſunt diligendi. 498

L.

Lachrymarum laudes. 484
Lachrymarum gratia rara. 171
Lazari quatriduani hiſtoria pulchrè explicatur. 768
Lectionis ſacræ vtilitas. 461
Libenter audienda eſt. 460
Religioſis prohibetur profanorum authorum lectio. 463
Vide Epiſcopus.
Libris gentilium parce vtendū eſt. 49. 50
Linguæ lapſus eſt facilis. 69
Lingua. Vide Loqui.
Literarum vſus ad iuuandam memoriam inuentus eſt. 4
Loquacitas dedecet religioſū. 71
Plura mala ex loquacitate. 71. 73 560
Loquacitatis tria mala. 730
Loqui clamosè quibus conueniat. 743
Loquendi tempus quando erit opportunum. 731
Quomodo loquendum eſt. 752
Cur loquendum. 745
Quantum loquendum ſit. Ibid.
Quibuſcum non eſt loquendū. 747
Quibus in locis loqui nō licet. 745
Loquens doloſè, nequam eſt. 99
Nunquam oportet loqui malum. 454
Multi peccant loquendo, non etiā tacendo. 70. 99
Vide Os. Verba.
Lumbos præcingere, quid ſit. 86
Religioſus quilibet debet habere lumbos præcinctos. 86
Lux. Vide Spiritus ſanctus.

M.

Maledicentibus non eſt maledicendum. 416
Malum pro malo non reddendum. 413
Malum, quod non videtur, nemo arguit. 193
Vide Declinare malum.
Mala ex mendacio. 411
Martyrium. Vide Paupertas.
Mendacium cauendum. 403
Officioſum mendacium, ſit ne ioco ſo leuius. 409
Vitandum eſt mendacium. 97. 98
Quando mendacium eſt leue. 406
Num humilitatis ergo mentiri liceat. 410
Menſa eſt ſcriptura ſacra, cibum habens triplicem, hiſtorialē, myſticum, & moralem. 51
Miſericordia Dei. Vide Deſperatio.

Monachi etymologia. 181
Quatuor monachorum genera. 181, 184 186. 188
Monachi nomen omnes religioſos complectitur. 183
Officium monachi non eſt docere, ſed lugere. 88. & 182
Dedecet Monachum ſæpe egredi. 182. 189. 190
Non eſt Monachus, qui voluntatẽ propiam habet. 26
Qui ſint monachi irreligioſi. 41. 42
Monachus dicitur ſolitarius. 182
Habitus & tonſura non faciunt monachum. ibid.
Vide Religioſus. Monaſteria.
Monaſteria nũ poſſint theſaurum congregare. 382
Qua ratione olim creuerint bona monaſteriorum. 380
Sunt officinæ bonorum operũ. 511
Vide Virtus. Monachi.
Mors quotidie ruminãda. 442. & ſeq.
Mortis meditatio timorem Domini inducit. 618
Mortificatio ſui. Vide Pax vera.
Mundi corde. 94. 95
Mundi facta non ſunt ſequenda. 387
Murmurantes puniuntur. 546

N.

NEceſſitas duplex. 627
Neceſſitas habet coronam, & voluptas pœnam. 623

O.

OBedientiæ laudes. 547
Obedientia, religionis lumen. 546
Votum obedientiæ. 155
Obedientia eſt paupertate difficilior. 802
Nil Deo gratius obedientia. 22. 341
Primus humilitates gradus eſt obedientia. 512. & ſeq.
Obediendum eſt ſuperioribus. 606
Non tenentur inferiores ſuperiori obedire in ijs, quæ ſunt ſupra Regulam. 638
Prompte obediendum 523. & ſeq.
Obediendum eſt libenter. 633
Obediendum hilariter. 543
Humiliter. 541
Perſeueranter. 541
De prætermiſſa obedientia ratio reddenda eſt. 215
An in omnibus obediẽdum ſit Abbati. 518
In dubijs non obedire quis teneatur. 520
Quando aliquid inutile præcipitur, ſit ne obediendum. 527
In licitis, & in ijs, quæ non ſunt contra regulam, oportet obedire. 519. Item, modo nil præcipiatur contra præcepta Eccleſiæ. 489
Non tenetur religioſus Epiſcopo obedire, Abbate inuito. 521
Cui obediendum erit, quando Abbas & Prior cõtraria præcipiunt. 521
Obedientia coacta non habet meritum, potius pœnam. 545
Inuito animo aut murmurante obedire, Deo non placet. 544
Obedientia facta homini, Deo fit. 542. Vide Murmur.
Obduratio. Vide Obſtinatio.
Obſtinatorum tres ſpecies. 58
Vide Cordis obduratio.
Occidere alios malo exẽplo. 360
Oculus impudicus. 178

Odio habendus nemo. 495
Vide Inimicus.
Opera vilia religioſus debet exercere. 717
Operum bonorum inſtrumenta. 354
Operandum bonum hic. 67.74. 135
Mala ſunt nobis aſcribenda, bona autem Deo. 437
Vide Monaſteria.
Oratio quando bona eſt. 134
Perſiſtẽdum in oratione. 108.469
Cur Deus eam exaudiat ſubinde tardius. 107.132.133
Orationis damna. 131
Antequam Deum inuocemus, exaudit nos Deus. 82
Peccator & inobediens in oratione non exaudiuntur. 133
Oratio mentalis vocali præfertur. 481
Deus vult à nobis rogari, alioqui indignatur. 37.134
Pelluntur tentationes & peccata per orationes. 34
Vt oratio Deo ſit grata, plura requiruntur. 172. & ſeq.
Vide Inimici.
Ordo S. Benedicti principatum tenet. 13
Os diligenter ſeruãdum à colloquio prauo. 453
Vide Loqui. Verba.

P.

PApa ſumma authoritas in Eccleſia. 821
Paraclytus. Vide Spiritus ſanctus.
Paradiſus quidã eſt religio. 10
Pater dicitur S. Benedictus pluribus modis. 20
Patientia quid ſit. 651
Non poteſt haberi patientia abſque gratia Dei. 657
Patientia nouem gradus habet. 663
Patiens Deus cur dicatur. 124
Paupertas beatitudinum prima 150
Genus eſt martyrij. 153
Diſcretio in ea ſeruanda. 154
Theſaurus eſt religionis. 150
Religioſorũ varia paupertas. 149
Vide Religioſi.
Pauperes honorandi ſunt. 257
Illis ſunt danda eleemoſynæ. 373
Sunt quidam pauperes, dummodo eis nil deſit. 154
Pax quid ſit. 75.76
Pace nil melius. 77
Pax multa in religione. 9
Pax quærenda eſt. 75
Tres pacis falſæ ſpecies. 79.96
Non danda alijs pax falſa. 396
Vagabundi ſunt pacis oſores. 77
Pax vera in mortificatione ſui. 76.77
Vide Diſcordes. Religio. Spiritus ſanctus.
Peccata parua ſunt cauenda, ne maiora committantur. 53
Peccantes Chriſtũ crucifigunt. 40
In Spiritum ſanctũ peccare quid ſit. 41
Pro peccati magnitudine erit & pœnæ modus in inferno. 138
In ſæculo peccata non cognoſcuntur, & cognita parui æſtimantur. 32
Deflenda ſunt peccata quotidie, & emendanda ſunt. 481
Vide Oratio.
Pecunia vel parum habere, noxium

xium eſt religioſis. 832
Pœna. Vide Infernus, Peccata.
Perfectio eſt imperfectionis ſuæ cognitio. 108
Perſecutionem pati neceſſe eſt. 424
Perſecutio propter iuſtitiam ferenda eſt. 423
Vide Religio.
Perſeueranti corona debetur. 28. 36. 37
Pietas quid ſit. 20
Porta anguſta eſt religio. 8
Præcepta religioſorum & ſæcularium diuerſa ſunt. 16
Dei præcepta ſeruanda ſunt. 354. 358. & ſeq.
Non vnum aut alterum eſt ſeruandum præceptũ, ſed omnia. 17
Dei præcepta factis ſunt implenda. 492
Vide Abbas.
Prædicatio. Vide Concio. Vox diuina.
Prælati eſt docere ſubditos. 3
Magis curet ſuorum ſalutem, quàm terrena. 309
Socium pro temporalibus aſſumat 311
Non debet defectus ſubditorum diſſimulare, nec parui animas eorum ducere. 306
Vide Abbas, Superior, Religioſus.
Præſentiam Dei ſemper coram oculos habere. 131
Præſumptio quadruplex in bonis. 105
Puniendus eſt præſumptuoſus. 348
Petri præſumptio. 110
Profectus ſpiritualis quomodo agnoſci poteſt. 167
Profeſſionem nõ ſeruantes, Deũ irrident. 40
Proprietas graue crimen eſt. 818
Proprium habere non poteſt religioſus. 154
Non poteſt ſuperior ſuis concedere quid proprij. 820 821
Nec ipſe ſuperior poteſt quid proprij habere. 821
Ne proprietarij habeantur religioſi, claues quotannis reſignant. 830
Non in ſola pecunia eſt proprietas. 835
Ex proprietate multa mala orta ſunt, & inde ſalutis periculum. 831
Contra excuſantes proprietatis vitium. 827
Poſt mortem punitur proprietas, & cur. 808
Interdicitur religioſis proprietas per Ius Canonicum. 806
Patres Eccleſiæ eam condemnant, & regulæ plurium religionũ. 811
Cauenda religioſo proprietas. 823
Papa non poteſt diſpenſare cum habente proprium. 808
Admonitio cõtra proprietatẽ. 838
Vide Pecunia.
Proſpera timenda ſunt. 509
Prouidentia in Abbate eſſe debet. 335
Proximi dilectio quanã ſit vera 100
Proximus eſt omnis homo. 99
Prudentia. Vide Prouidentia.
Puniri omnes debent æqualiter iuxta merita. 271

Q.

QVadrageſima tempore qui abuſus committi conſueuer-

runt. 342
Quærit nos Deus. 68

R.

RECtores animarum in Scripturis ſacris præ alijs reprehenduntur. 218
Iuuenes non ſunt idonei ſuperiores. 219
Regere non audeat, qui ſubeſſe non didicerit. 197
Ars artium alios noſſe regere. ibi.
Res difficilis regere alios, 298. 299
Vide Ars artium.
Regnum talorum. Vide Gloria æterna.
Regula, eſt norma viuendi. 163
S. Benedicti regula nil habet aſperum. 155. 156
Eſt via ad cælum. 11
Diſcretione plena eſt. 14. 157
Ter in anno legi debet in capit. 2,
Omnes regulam ſequi debent. 337
Omnes regulæ ſeruandæ, non vna aut altera tantum. 17
Cur in religionibus quibuſdam prohibentur carnibus veſci. 157
Per religionem innumeri ſunt ſaluati, qui forte periiſſent. 12. 13
Per gratiam Dei facile regula impletur. 18
Tranſgreſſio regularis, quando venialis eſt 339
Benedictini num promittant regulæ obſeruationem. 338
Regulam ſeruans, repletur benedictionibus, non autem maledictionibus. 17
Religionis bona, 8. 9. 28
Eſt via vitæ. 84
Tribus votis ſubſiſtit. 186
Ex Bernardo religionis bona nouem. 783. 797
Primum: homo viuit purius. Ibid.
Secũdum: homo cadit rarius. 785
Tertium: reſurgit velocius. Ibid.
Quartum: incedit cautius. 787
Quintum: quieſcit ſecurius. Ibi.
Sextum: irroratur copioſius. 788
Septimum: purgatur citius. 789
Octauum: moritur ſanctius. 750
Nonum: præmiatur glorioſius 791
Religioſi eſt, ſuam volũtatem abnegare. 796
Prouidendum religioſis de neceſſarijs. 195
Superflua habere non poſſunt, etiã conſentiente Abbate. 819
Superior debet dare tantum neceſſaria ſuis, & ſibi accipere. 823
Nil habere poteſt religioſus, niſi cum licentia ſuperioris. 837
Debet ſuperior omnia neceſſaria ſuis adminiſtrare. 810
Nulla religioſi merita abſque obedientia. 801
Religioſus non eſt, qui non nouit ferre illatas iniurias. 718
Religioſo extra monaſterium nulla ſalus, 806
Non poteſt religionem ingredi, qui voluntatẽ propriam reſeruat. Ibi.
Religioſi detegebant olim ſuperiori ſuo cogitationes ſuas. 607
Religioſus plus deferre debet ſuo ſuperiori quàm ſuæ conſcientiæ. 783, 784
Alia religioſis quàm ſæcularibus præcipiuntur. 797. 798
Mutantes religionem raro ſtabiles fiunt. 179
Religioſus ab omni libidine liber eſt. 86
Torpor cauendus. 53
Subditus non tenetur in omnibus obedi-

obedire. 208
Religio abſque pace non conſiſtit. 78
Abuſus religioſorum. 204. 350
Non debent habere propriam voluntatem. 340
Deus non deſerit pauperes religioſos bonos. 318. 320
Religioſi potius incarcerãdi ſunt, quam expellendi. 351
Facile religioſus intepeſcit, qui ſtatum ſuum non nouit. 168
Religioſus qualis eſſe non debet. 427. & ſeq.
Plerique in religione vario modo viuunt. 167
Qui terrena ſectatur, religioſus non eſt. 150
Perſecutiones patientes. 425
Nihil ita religioſis nocet, ſicut mala Abbatis vita. 197
Non ſemper expedit, ad arctius vitæ genus migrare. 402
Quatuor religioſorum exercitia, lectio, oratio, meditatio, & labor. 460
Religioſo non licet vagari. 87
Eſt porta anguſta religio. 8
Superbus religioſus diabolo ſimilis eſt. 319
Non plures ad religionem admitti debent, quam qui commodè ali poſſint. 29
Vnde tepor in religioſis oriatur. 169
Non eſt aſpera religio amantibus eam. 162
Debet eſſe grauis religioſus. 162
Qua intentione oportet religionẽ ingredi. 162. 163
De querulosis religioſis, qui dicũt hæc & illa ſibi nocere. 153
Subinde pauperes qui fuerunt, inſoleſcunt. 151
Remedia contra religionis aſperitatem. 173
De religioſis delicatè viuentibus. 152
Aliqui fiunt religioſi, coacti paupertate. 151
Vide Abbas, Accuſatio, Aſperitas, Conſolatio, Correctio, Edax, Eleemoſynæ, Furtum, Iurare, Lectio, Loquacitas, Monachus, Obedientia, Paradiſus, Pax, Proprium, Regula, Scala, Schola, Vitæ Sanctorum, Voluntas propria.
Relinquere omnia, & dare ea pauperibus, conſilium eſt ſæcularibus, ſed religioſis præceptum. 18
Riſus fugiendus. 458. 564
Riſum excuſſum vetat S. Benedictus. 735

S.

Sanctum ſe ab aliis dici, nemo appetat. 491
Sarabaitarum viuendi genus. 187
Eſt teterrimum monachorum genus. 186. 193
Scala Iacob religionem ſignificat. 567
Scandalizari nemo debet propter malos. 10
Vide Veritas.
Schola eſt virtutum religio. 148. 149
Schola vacatio dicitur: & cur religio dicatur ſchola. 147
Scientia aliis communicando accreſcit. 11
Scriptura ſanctæ laudes. 46. 47 48. 50. 51
Auctoritas Scripturæ ſacræ maior eſt, quam alia quæuis. 40

Vide Menſa.
Seductores. Vide Vox.
Senes honore afficiēdi ſunt. 498
Quando ſunt honorandi. 257
Sequi Chriſtum quid ſit. 24
Sermo, eſt animi imago. 73
Silentiū amandū. 554. & ſeq.
Bona ſilentij. 456
Silendum aliquando à bonis, à malis verò ſemper. 550 & ſeq.
Vide Taciturnitas & Loquacitas.
Singularis quiſnam dicatur in vita. Cauenda eſt ſingularitas. 721
Somnus multiplex in Scriptura ſacra. 52. 53
Spem ſuam in Deo ponere. 431
Spiritus ſancti effectus. 63
Spiritus ſanctus nos filios vocat. 61
Lux eſt animarum. 56
Ignis eſt diuinus. 55. 56
In Spiritum ſanctum peccare. 41
Dicitur paracletus, id eſt conſolator. 62
Membra in pace vnita tantum viuificat. 78
Spiritus ſanctus ad nos clamat quotidie. 61
Spiritus duris nutritur. 129
Superbia, fons eſt omnium malorum. 105
Superior debet eſſe Deo coniunctus. 261
Proprium habere non debet, nec officiales eius. 829
Quoſnam debet ex ſuis alijs præferre. 262
Debet cogitare potius, quod ſit homo, quàm Abbas. 295
Peccatum inferiorum diſſimulare non debet. 281
Aliquando ſuperiores dāt ſuis inferioribus male ſuſpicandi occaſiones. 244
Vario modo cum diuerſis agēdum eſt. 303
Cum ſuis ſuperioribus paucis agendum, & loquendum eſt. 561
Obediendum etiam malis. 228
Etſi mali fuerint, tamen ſunt honorandi. 256
Quando ſuperiorum contemptus committitur. 229
Vide Abbas, Regere, Rector.
Syndereſis quid ſit. Vide Conſcientia.

T.

Taciturnitas. 548
Vide Loqui. Silentium.
Tempore nil pretioſius. 140
Omne tempus breue, ſi æternitati comparetur. 146
Tempora non faciunt hominem meliorem. 223
Tentationes ſunt vtiles. 30
Tentati Religioſi mores qui eſſe ſoleant. 833
Contra tentationes remedia. 693
Vide Abbas. Diabolus.
Tepiditas reuerti in vitam præteritam facit. 59. 60
Aſſimilantur lapidibus tepidi. 59
Vide Religio.
Teſtimonium falſum dici non debet. 305
Timor Dei. 578
Timor Dei duplex. 44
Initialis timor. 64
Filialis timor. 65
Timorem inducit mortis meditatio. 618
Timor eſt noſtræ ſalutis initiū. 65
Timor malus quis ſit. 64

Timor inferni etiam vtilis eſt. 44
Nihil deerit timentibus Deum. 319. 320
Species timoris ſex: naturalis, humanus, mundanus, ſeruilis, initialis, & filialis. 580
Vide Iudicium.

V.

VErba factis reſpondere debent. 25
Verba ocioſa. 72.564
Verba vana, riſum excitantia dici non debent. 455
Vide Os. Loqui.
Verba Dei audienda. 119
Veritas triplex: in nobis, in proximo, & natura. 99
Dicenda eſt veritas. 403
Veritas odium parit. 4
Veritas ſcandalo præferenda eſt. 98
Non amat angulos. 98
Vterque reus eſt, veritatem occultans, & mendacium dicens. 99
Veritas dulcis eſt, & amara. 97
Veritas talis ſit, ac ſi omnia verba eſſent iurata. 98.99
Impeditur quatuor modis veritas: timore, cupiditate, odio, & amore. 98
Veſtitus reprehenditur in Benedictinis. 708
Veſtes caudatæ reprehenduntur. 709
Multis modis peccatur in veſtibus. 706. *& ſeq.*
Superior debet ſuis prouidere de veſtibus. 825
Vilitas veſtium num religioſo cõueniat. 699
Triplici reſpectu poteſt quis vti vilibus indumentis. 701
Via arcta quænam illa ſit. 195
Via Chriſtus eſt. 83.84
Ad vitam æternam via eſt anguſta. 530
Obedientia eſt via arcta. 22
Vinceretur nunquam anima à corpore, niſi prius à diabolo teneretur. 101
Vindicta. Vide Malum.
Vino minimè deditus. 428
Virtus fecit monaſteria opulenta. 316
Non eſt formidanda difficultas, quæ eſt in virtutum acquiſitione. 165
Exercitatio neceſſaria eſt ad profectum in virtutibus. 81
Vide incipientes.
Vita æterna appetenda eſt. 439. *& ſeq.*
Vide Gloria.
Vita noſtra ſcalæ comparata. 576
Vita hominis breuis & laborioſa. 66. 67
Vitæ ſanctorum à religioſis legendæ ſunt. 468
Vita arctior. Vide Religio.
Viuere cuique liberum, at poſt votum non item. 19
Viuamus ſicut in conſpectu alicuius nos ſpectantis. 131
Vnitas ſpiritus ſeruanda. 79
Vide Spiritus ſanctus.
Voluntas Dei fieri debet. 605
Voluntas bona. Vide deſiderium.
Bona voluntate nullum ſacrificiũ Deo gratius. 26
Voluntas ante profeſſionem libera eſt, non autem poſt. 27
Voluntatis propria deſertio. 531. 605 *&* 608
Ruina eſt religionis propria voluntas,

luntas. 169
Odienda eſt. 487
Vide Infernus. Abnegare. Humilitatis gradus ſecundus.
Voluptas habet pœnam, neceſſitas verò coronam. 623
Voluptates minus appetit, qui inter eas non verſatur. 192
Difficile eſt non capi in medio delitiarum. 182
Vota tria. 154.155
Tria vota deſignãtur in illis verbis Chriſti: Qui vult venire poſt me, &c. 7
Vide caſtitas.
Vouentes fiunt Dei familiares. 806
Sitne melius agere ſine voto, quã ex voto. 626
Ex voto facta ſunt meliora, quã ſine voto. 630
Votum Deo factum reuocari non poteſt. 804
Res eſt periculoſa, non reddere votum. 803
Vox diuina, eſt prædicatio ſanctorum. 55
Tres voces homines ſeducẽtes: vxoris, mundi, & diaboli. 222

APPROBATIO.

HVnc Ioannis Trithemij Abbatis Commentarium in B. Benedicti regulam: Item Tractatum de Religioſorum proprietate eiuſdem, vtrumque verò tam pium, quàm doctum: à R^do^. autem Patre Henrico Sommalio è Societate IESV repurgatum à mendis pluribus, cum multa vtilitate excudi poſſe iudico. Datum ex noſtro Beghinagio Valencenenſi, anno Domini 1607. die 27. Aprilis.

Ita eſt: ÆGIDIVS LEDVS *Paſtor eiuſdem Beghinagij Valencenenſis.*

IOANNIS TRITHEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS COMMENTARIVS IN S. BENEDICTI REGVLAM.

PROLOGVS EIVSDEM TRITHEMII,

In librum de Regimine Clauſtralium.

CVM ars artium ſit regimen animarum; *vt dicit Gregorius in ſuo Paſtorali, miſer eſt, fateor, qui antè compellitur docere, quàm diſcat: & viam oſtendere alijs, quam ipſe nunquam ambulauit. Ecce compellor ego ſimul diſcere & docere, & aliorum eſſe ductor, priuſquàm fuerim viator, vt cum Propheta eligam clamare ad Dominum, & dicere:* A, a, a, Domine Deus, ecce neſcio loqui, quia puer ego ſum. *Puer ſum (inquam) vita, ſcientia, & ætate: doctrina paruulus, ingenio exiguus. Statueram quidem ori immittere fræna, ne delinquerem in lingua mea: ſed cura aſſumpta exigit ſermonem, & officium doctrinam requirit. Inter duo autem pericula conſtitu-*

Greg parte 1. paſt. curæ c. 1.

Ierem. 1.

tus, alterum neceſſarium eſt, vtrumque verò declinare impoßibile: quid eligam neſcio. Nam cùm nuper ad regimen animarum inſufficiens fuiſſem aſſumptus, & factus magiſter, antequam diſcipulus eſſem: ſicut moris eſt obſeruationibus Bursfeldenſibus (cuius vnionis & obſeruantiæ ſecundùm Regulam S. Benedicti ſumus & nos) paragraphum vnum de eadem Regula, quæ nobis capitulariter ter in anno legi conſueuit, fratribus meis ſingulis diebus compellor declarare. Super quâ ſubit animum aliquid colligere, & de ſanctorum promptuarijs mendicare, vt loquens habeam ad manum, quod placeat audientibus.

Regula S. Benedicti ter in anno ſolita publicè legi.

2. *Sed mente conſternor, & pauor inuadit me, & quid eligam ignoro. Quippe ſi docere & conſcribere præſumpſero, quod neceßitas annuit, vereor, ne plurimorum odia contra me concitem, & iudicent me arrogantem: quod videlicet poſt patres, qui Regulam S. Benedicti lucidentißimè expoſuerunt, rurſus in eandem nouus expoſitor, auſus fuerim mittere manum: & opus, Doctoribus reſeruatum, inſcius fuerim aggreſſus. Si autem tacuero, ſententiam Domini comminantis per Ezechielem vehementer pertimeſco:* Fili hominis, ſpeculatorem dedi te domui Iſraël; ſi dicente me ad impium, morte morieris, nõ annũciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via ſua impia, & viuat, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autẽ eius de manu tua requiram. Labia enim ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum eſt. *Quòd ſi tacuerit is qui præeſt, erit* ſicut populus ſic ſacerdos, & mortui ſepeliẽt mortuos ſuos. *quia Deo ſumus rationem redditurí, non ſolùm de verbis otio-*

Ezech. 3.

Malach. 2.

Iſai. 24. Matth. 8.

bis otioſis, ſed etiam de indiſcreto ſilentio: ne canibus aſsimilemur, qui latratu carent: (nam latratu canum & baculo paſtorum deterrenda eſt rabies luporum) vincat ergo charitas Chriſti odia æmulorum, & timor Domini ſalutaris timorem humanum expellat: vt confidenter vnuſquiſque diſtribuat conſeruis ſuis, quod accepit diuidendum: ne veniente domino, & rationem ponente, ſeruus piger de ſuo tepore damnetur. Diſtribuam & ego, quod habeo; vt accipere merear, quod non habeo. Offeram in gazophylacium Domini, etſi non aurum, neque argentum, aut etiam plumbum; quoniam Deus plus attendit offerentem, quam munus oblatum. Sic mulier vidua duo inferens minuta, cunctis diuitibus præfertur: quoniam illa obtulit, de quo egebat: diuites autem, de quo abundabant. Et ego, quod offero, de paupertate produxi: quoniam, ſi plus abundarem, plus hilariter offerrem; nec me terreret labor, ſi ſola adeſſet ſciendi facultas. Matth. 25. Luc. 21.

3. *Quòd ſi aliquis dicat, cur mihi non ſufficiant ſuper hac materia ſcripta prædeceſſorum Doctorum? Nouerit mihi vtique ſuffeciſſe, ſi eadem habuiſſem; ſed quia non habui, cogitaui, vt haberem, quod potui. Nouerint autē æmuli mei, qui me maledictis præſtolantur, non tam intendiſſe Regulam exponere, quàm de ipſa (quod liquidè patet) loquendi, quod delectabat, ſumpſiſſe occaſionem. Si verò peccaui, quòd propriæ ex hoc conſului neceſsitati, excuſabit (ſpero) intentio pia ſcribentis. Et, ſi quod ſcripſi poſt Patres ſanctos ego peccator, quod non ſit contra Patres, nec Patribus arbitror, nec cuiquam diſplicere debere. Ceſſent ergo maleuoli, & inopi detrahere deſiſtant: qui mihi aſſerunt, non licere exponere Regulam, vel aliquid ſcribere tale: cùm & officio congruat, & deuotioni conſen-*

taneum ſit. Dicat igitur mihi detractor maleuolus, an
Abbati vt prædicare licet, ſic & ſcribere quæ dixit. Abbati liceat Fratribus ſuis prædicare verbum Dei, an non? Quòd ſi reſponderis, licet omninò, & neceſſarium eſt. Interrogo te, cur hunc, quem facit, ſermonem, cùm labilis ſit memoria humana, non debeat conſcribere in charta? ad hoc quippe vſus litterarum inuentus eſt, quatenus hominibus res geſtas, verba prolata ad memoriam reducant. Quid ergò laceras me, hominem, qui meam excolo deuotionem ſine alicuius nocumento? Si enim mihi docere licet Fratres meos, & Regulam eis, iuxta conſtitutiones ſanctorum Patrum, verbotenus explicare, quare non licebit & mihi ſcribere cum ſanctis Patribus, & Fide Chriſtiana quod ſentio?

4 Obſecro te, quicunque es, non ſis mihi moleſtus: te non offendi. Si legere mea dicta piget, detrahere quoque pudeat. Hæc contra æmulos dicta ſufficiant. Cæterum nemini, niſi mihi ſoli, & ſi cui placet in tempore
Iſai. 24. ſuo, hæc offero legenda; ſicut ſcriptum eſt in Iſaia Propheta: Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi. Si quid verò ſcripſi quod minoris vtilitatis reputatur, & dignum videtur emendatione, mihi parcere peto: cùm ſapientis honor ſit, nullum ſpernere inſipientem. Et ſi in aliquibus, duriùs ſcribendo, exceßiſſe videor, nemo mihi iraſcatur: quoniam cùm ſine nomine contra vitia agitur, qui iraſcitur, ſeipſum reum demonſtrat. Scio etenim, ſcio, quoniam obſequium amicos, veritas odium parit. Qui non vult odio haberi plurimorum, ſilere diſcat. Sed legi etiam, quòd
Pſalm. 52. confuſi ſint qui hominibus placent, quoniam Deus ſpreuit eos. Melius enim (iudicio Dei) non prouocare comminationem tacendo, quam hominum timere indignationem, veritatem loquendo. Eligat

quiſquo

quiſque quod vult: ego, ſi Dei poſſem conſequi gratiam, totius mundi odia deſpicerem, & paruipenderem. Nemo enim poteſt Deo placere & mundo. Nam, qui amicus eſt huius mundi, inimicus Dei Iac. 4.
conſtituitur. Mundus, quod ſuum eſt, diligit. Ioan. 15.
Rogo denique ego ſcriptor ruſticani eloquij, prudentem te lectorem, vt non prius contemnas, quàm ego laborioſe, & tu diligenter diſcuſsis ſingulis, manifeſtum inueneris errorem, ſicut Scriptura admonet, dicens: Omnia probate, quod bonum eſt, tenete. 1. Theſ. 5.

IOANNIS TRITHEMII SPANHEIMENSIS ABBATIS EXhortatio ad vitam & diſciplinam religioſam.

Pſal. 33. Eccli. 12. Bernard. Serm. 20. in Cant. a Pſal. 110. b Pſal. 48.

VEnite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. In hoc quippe omnis homo ſubſiſtit. Vnde ſcriptũ eſt: *Deum time, & mandata eius obſerua, hoc eſt enim omnis homo.* Hinc Bernardus ait: *Si hoc eſt omnis homo, abſque hoc nihil omnis homo.* a *Initium autem ſapientiæ, eſt timor Domini. Homo autem cum* b *in honore eſſet, non intellexit:* & quoniam Deum non timuit, *comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt eis.* Si enim Deum timuiſſet, nequaquam eius tranſgreſſus fuiſſet mandatum. Inſipiens homo brutis animalibus comparatur; quia dum timorem Domini non habet, ſapientiam veram nec poſsidet.

1. Cor. 1.

Chriſtus autem Dei ſapientia eſt. Sicut ergo per inſipientiam primorum parentum noſtrorum, viam amiſimus veritatis: ita per ſapientiam Dei, aditũ inuenimus ſalutis. Dicit enim in Euangelio Dominus:

Ioan. 14.

Ego ſum via, veritas, & vita. Si non vis errare, ego ſum via: ſi non vis falli, ego veritas: ſi non vis mori, ego ſum vita.

Ioan. 10.

Ego ſum oſtium. Per me ſi quis introierit, pabulum

vitæ

vitæ inueniet; *quia nemo venit ad Patrem, niſi per me. Qui autem vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Matth. 16.

2 Tria nos admonet, videlicet, vt abnegemus noſmetipſos, vt tollamus crucē noſtrā, & vt ſequamur ipſum. Hæc tria omni homini religioſo neceſſaria ſunt; quia ſine ipſis nulla religio ſubſiſtit. Tria enim ſunt religionis ſubſtantialia vota, quæ Dominus in his denotat verbis: ait itaque: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum.* Ecce obedientia. *Et tollat crucem ſuam.* Ecce caſtitas. *Et ſequatur me.* Ecce paupertas. De primo ſic ait: *Non veni, vt faciam voluntatem meam, ſed eius qui miſit me.* De quo etiam dicit Apoſtolus: Chriſtus Deo Patri *factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis.* Et de ſe Dominus alibi dicit: *Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me, Patris.* Crucem verò ſuam portat, qui carnis ſuæ impetum patienter tollerat. Et ideo non dicit abſolutè, crucem, ſed adiunxit, ſuam; quatenus propriam te carnem oportere vincere intelligas, ſi poſt eum venire contendis. Crux nulla grauior propria carne portatur. *Et ſequatur me*, inquit, pauper pauperem: *qui non habeo, vbi caput meum reclinem.* Quia Monachis, qui ſua reliquerunt, non licet aliquid habere, 12.*q.* 1.*c. non dicatis. Et* 1.*ſi quid deſe.mon. propr. Hæc eſt porta anguſta, quæ ducit ad vitam: & pauci ſunt, qui intrent per eam.* Quicunque autē venire voluerit poſt Chriſtum ad gaudia, per hanc & non aliam portam, neceſſe eſt, vt tranſeat. *Regnum quippe Dei vim patitur, & vio-*

Tria religioſorum vota. Matth. 16 Io. 5. & 6. Phil. 2. Ioan. 6. Matth. 8. Aug. ep. 109. Matth. 7. Matth. 11.

lenti rapiunt illud. Si ergo volumus venire ad vitam æternã, vinçamus noſipſos. Hoc enim facientes, regnum Dei vi rapimus. Anguſtam portam intrare contendamus, vt de numero vel paucorum felicium ſimus. Nulla nos de-
1. Ioan. 2. tineat huius mundi voluptas, quoniam *mundus tranſit, & concupiſcentia eius*, ſpes autem iuſtorum, in æternum manet apud altiſsimum.

3 Hæ tres virgines, obedientia, caſtitas, voluntaria paupertas, ſolæ per anguſtam portam intrant: & viam, quæ ducit ad vitã gradientibus fideliter demonſtrant. Anguſtam verò portam, vitam non abſurdé poſſumus intelligere monaſticam: quæ carnalibus apparet anguſta, ſpiritualibus verò videtur latiſsima. Ibi enim illa tria, quæ Dominus ſuis ſequacibus mandat, obſeruantur: vbi nullus proprij cordis ſequitur voluntatem, ſed cuncti Abbati, non vt homini, ſed tanquam Deo obediunt: caſtitatem non ſolùm carnis, ſed etiam mentis ſummo ſtudio colunt. Nemo inter eos aliquid ſuum eſſe dicit, ſed ſunt illis omnia communia. Vbi Chriſtus perfectè diligitur: pro cuius amore omnia relinquentes, ſeipſos abnegant ſibi, ſubdentes ſe imperio alterius, cuius voluntati in omnibus obtemperant. O beata congregatio talium felix qui habet conſortia ipſorum. De talibus ſine du-
Pſalm. 132 bio Propheta cecinit, dicens: *Ecce, quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum*. Hic laus Deo ſoluitur: hic ſolum illud neceſſariũ
Luc. 10. amatur, de quo Dominus ait: *Quia vnum neceſſarium eſt*. Hic homo peccator recipit abſolutionem,

Abbati tanquam Deo obediunt religioſi.

Act. 4.

tionem, quoniam de impio Deus facit iuſtū. Quid obſecro, Monaſtica vita in terra inuenitur iucundius? Monachi enim ſancti cum Apoſtolis, non ſolùm verbo, ſed & exemplo prædicant: cum Martyribus, corpora ſua per abſtinentiam macerant: cum Christi confeſſoribus, Deo ſemper in orationibus confitētur: cum ſanctis virginibus, mentis puritatem cum corporis caſtitate ſeruant: cum angelis, Deum iugiter laudant, quia ſiue dormiant ſiue vigilent, omnia ad laudem Dei faciunt. Beatus, qui ſæculum fugiens, ſub alis tutiſsimæ pacis ſanctę religionis pauſare meruerit. Diligenti namque pacem, nullibi melius, quā in religione eſt. Monaſtica vita nil iucundius

4 Sed dicet aliquis: Si tanta pax eſt in religione, quomodo tot diſſenſiones & rixæ inter aliquos inueniuntur. Diligenti, aio, pacem clauſtralis cuſtodia tutiſsima eſt. Qui odit pacem, vbicunque fuerit, nunquam pacificus erit. Quid enim ſi nolens pacem, qui aut neceſsitate vel paupertate compulſus, nō valens in ſæculo habere, vnde ſuſtentaretur, ſanctorum ingreſſus congregationem, alios plerunque per ſuam importunitatem conturbet? Reſpondes forſan iterum. Hi tales corrigendi ſunt iuxta Apoſtoli ſententiam, vt cæteri metum habeant. Corriguntur, tribulantur, vexātur, & in his tu ſcandalizaris? Obſecro te, cuius culpa ſcandalizatus fueris, eius etiam pœnitentia ædificeris. Clamitant hi ad Dominum, die noctuque dicentes: *Tranſiuimus per ignem & aquam, & induxiſti nos in* 1 Tim. 5. Pſal 65.

 refri-

refrigerium. Per ignem quippe tranſeunt, dum contemptis vniuerſis huius mundi voluptatibus, mentem ad cæleſtia erigunt. Aquam tranſeunt, quando pro culpis ſuis, etiam minimis, quotidie tribulantur, & humiliantur, vt dicant cum Propheta: *Sicut aqua effuſus ſum, & diſperſa ſunt omnia oſſa mea.* Et iterum: *Audiuit Dominus & miſertus eſt mei: Dominus factus eſt adiutor meus. Conuertiſti planctum meum in gaudium mihi, conſcidiſti ſaccum, & circumdediſti me lætitia.* Non eſt tam ſancta congregatio, in qua omnes perfecti ſint. Non ergo plus te ſcandalizet malus, quam ædificet bonus. Difficile ſcandalizatur, qui in ſuis actibus, vt decet virum, dominatur. Ait enim Hieronymus ſuper Matthæum: *Qui ſcandalizatur, paruulus eſt: maiores enim ſcandala non recipiunt.* Nec in hoc excuſo, aut iuſtifico peccantes: ſed errantes, qui alios iudicare non formidant, reprehendo. In his nemo ſcandalizetur ſubitò: quia non totum eſt ſcandalum, quod te ſcandalizet: ſapiens enim, cuncta interpretatur in melius. Neq; te retrahat, ſed potius inducat bonus: quia volenti pacem non alibi, quàm in clauſtro, melius eſt. Quid enim ibi deſit cultori virtutum, vbi Deus amatur, charitas nō quærit, quæ ſua ſunt, ſpes animum ad cœleſtia contemplanda erigit, patientia virtutes cuſtodit, obedientia caput imperio ſubdit alieno, humilitas pacē & concordiam ſeruat?

Pſalm. 21. Pſalm. 29. Ob malos nemo debet ſcandalizari. Hieron. in cap. 18.

5 Verè fateor, ſi paradiſus eſt in terra, aut in Monaſterio, vel in eremo eſt. Tutius autē in clauſtro habitat, qui ad viam virtutū iam fixit pedem,

Paradiſus in terra, vel in cœnobio, vel in eremo.

pedem;quia Prouerbio dicitur: *Væ ſoli,cùm ce-* Eccli. 4.
ciderit, non habens ſubleuantem ſe. Nunc ergo do-
ctrinam ſanam,non dico humanam,ſed diui-
nam nolite ſpernere;quia non eſt ſermo prę-
dicantis otioſus, quem intus inflammat ignis
diuini amoris. Intendite,quæ dico,de magnis
enim loquor. Ait quippe ſapiens: *Audite filij* Prou. 4.
diſciplinam patris;& attendite,vt ſciatis prudentiam.
Tene diſciplinam, nec dimittas eam: cuſtodi illam,
quia illa eſt via tua. Viam ergo, qua itur ad
Deum,nobis oſtendit ſanctiſsimus Pater no-
ſter Benedictus, ſicuti concludit in fine regu-
læ ſuæ,dicẽs: *Facientibus hæc regna patebunt æter-* Reg. ſuæ
na. Docet enim timere Deum, mandata ſer- cap vlt.
uare ipſius, mores mutare, atque dirigere vi-
tam. Legem nobis cõſtituit, ſecundùm quam
oportet nos viuere,qui,mundo abnegato,iu-
go Chriſti colla ſubiecimus. Quicquid enim
docet, prius ipſe fecit. Quia abſque dubio ta-
liter vixit, vt mereretur legem recipere, per
cuius os, non alius quàm Spiritus ſanctus lo-
cutus eſt.

6 Vnde ſapiens dicit: *Anima viri ſancti enunciat* Eccli. 37.
aliquando vera, quàm ſeptem circumſpectores ſeden-
tes in excelſo ad ſpeculandum. Et in his omnibus de-
precare altiſſimum,vt dirigat in veritate viam tuam.
Vir iſte peritus multos erudiuit, & animæ ſuæ ſuauis
eſt. Videte,inquit, quoniam non ſolùm mihi laboraui, Eccli. 33.
ſed omnibus inquirentibus veritatem. Scientiarum
& doctrinæ ſanctæ glorioſa poſſeſsio, in plu-
res diſperſa non perditur, & diſtributa per
partes non minoratur:ſed eo diuturniùs per-
petuata ſeneſcit, quo publicata fecundiùs ſe
diffun-

diffundit. Gratiam namque vir iſte accepit à Domino, vt duplici honore dignus haberetur; dum non tantùm verbo, ſed & exemplo erudiret plurimos: meritumque ſuum quotidie creſceret, quantum numerus diſcipulorum ſuorum dietim creſcit. Ideoque coram Domino in memoria æterna eſt: & nomẽ eius non delebitur in ſæculum ſeculi. Vnde in Ecclesiaſtico ſcribitur: *Sacrificium iuſti acceptum eſt, & memoriam eius non obliuiſcetur Dominus.* Aurem huic inclinemus, de magnis enim loquitur nobis. Quid loquitur? Docet nos ſeruire Deo noſtro, mundum contemnere, per viã, quæ ducit ad vitam, incedere. *Si vis perfectus eſſe,* ait Dominus, *vade, vende omnia, & veni, ſequere me.*

Eccli. 35.

Matth. 19.

7 Vir iſte, Benedictus gratia & nomine inter Monachos dux eorum; lucerna ſuper cãdelabrũ moribus ſuis & dictis, totum illuminat orbem. De quo bene per Zachariam dicitur: *Ecce vir, Oriens nomen eius: & ſubter eum orietur & ædificabitur templum Domino, & ipſe extruet templum Domino. Et ipſe portabit gloriam, & dominabitur ſuper ſolio ſuo.* Templum ſanè Domino ædificauit, quando per ſuam vitam laudabilem, tot animas à poteſtate diaboli eripuit. Ait quippe Apoſtolus: *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Tot enim Domino animas acquiſiuit, quot in cœnobijs regulæ ſuæ ſaluati fuerunt, qui in ſæculo per publicam viam, ad infernum deſcẽdiſſent. Multi namque conuerſi peccatores ſanctum ordinẽ ipſius ingreſſi, non ſolùm pro peccatis ſatisfecerunt,

Zach. 6.

1. Cor. 3.

S. Benedictus multis cauſa ſalutis fuit.

cerunt, ſed etiam gratiam ſpecialem meruerunt, vt in numero ſanctorum recenſeri digni ſint habiti. Magnificauit eum Dominus in conſpectu regum, & omnis populus honorauit eum. Seminator pacis iſte fuit & concordiæ, qui multis fuit dux vitæ. Vnde apud Malachiam Dominus dicit: *Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis, & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non eſt inuenta in labijs illius. In pace, & in æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate.* Malach. 2.

8 Quis enumerare valeat eos, quos hîc ſanctus exemplis & verbis ad contemptũ mundi, & deſiderium æternorum bonorum incitauit? Ecce totus mundus eius meruit benedictionem, vt in omni religione, aut vnum, aut plura, eius ſub regula, fundata noſcantur cœnobia. Confluunt vndique ad alas doctrinæ eius, laus auget numerum, hæreditas eius glorioſa nimis: quia ordo ipſius, inter omnes ordines religioſorum, obtinet principatum. Quis non gaudeat, talem apud Deum habere ſe aduocatum? Nulli dubium. Sicut mater non poteſt obliuiſci vnici filij vteri ſui, ita Sanctus hic Benedictus Domini non obliuiſcetur filiorum ſuorum, qui in toto corde ſuo conuerſi ad Dominum, ſecundùm regulam ſuam viuere elegerint, & vſque ad mortem perſeuerauerint, ſed fidelis pro eis apud Deum exſtat interceſſor, qui hic in terris, piarum mentium exſtitit cultor, & bonæ cõuerſationis inſtitutor. Regulã enim deſcripſit

Ordo S. Benedicti principatum tenet

omni

Greg li. 2. Dial. c. 36 *Omni diſcretione præcipuam*, vt teſtatur Grego-rius ſecundo Dialogorum libro, in qua, cuius conuerſationis fuerit, liquidè patet, quia ſanctus vir, aliter docere non potuit, quam vixit. Præmittit autem Prologus in quo nouellas alloquitur plantationes, & ad arripiẽdum iugum Domini ſuaue, ſuauiſsimis admonet doctrinis.

PROLOGVS S. PATRIS NOSTRI BENEDICTI IN REGVLAM SVORVM MONACHORVM,

cum Ioannis Trithemij Abbatis Commentario.

CAPVT PRIMVM Commentarij, in Prologum regulæ.

Textus Prologi. *AVſculta, ô fili, præcepta Magiſtri, & inclina aurem cordis tui, & admonitionem pij Patris libenter excipe, & efficaciter comple.*

1 Magiſter pius præceptis pietatis auditorem inſtruit: &, vt beneuolum eum reddat, Prou. 4. filium eum vocat, iuxta illud Prouerb. 4. *Fili mi, auſculta ſermones meos: & ad eloquia mea inclina aurem tuam.* Auditorem ſuum filium nomi-

nat,

nat, non ſecundùm carnem, ſed ſecūdùm ſpiritum: quia ſpiritualiter tot filiorum pater eſt, quot per ſuum exemplum & doctrinam, per ingreſſum religionis, Deo Patri filios acquiſiuit. Non ſolùm autem illorum, quos cōuertit, dum adhuc eſſet in vita præſenti, ſed & omnium illorum, qui à principio vſque ad finē mundi, fideliter ſub eius deguerint regula. Si ergo volumus, fratres, verè filij eius fieri, debemus, quantum nobis poſsibile eſt, ipſius imitari conuerſationem. *Quoniam hi filij ſanctorum ſunt, qui exercent opera eorum. 40. distinct. c. 2. Non eſt facile.* quatenus ad illam gloriam & celſitudinem regni peruenire mereamur, in quo ipſe iam glorioſus triumphat.

S. Benedictus Pater eſt omniū fratrum, quotquot vnquam recepti fuerūt in eius ordinem.

Hiero to. 1. ep. 1 ad Heliod. verſus finem, & di 40. c. 2. non eſt facile.

2 Nunc autem alloquitur nos filios ſuos conuerſos & conuertendos, vnumquemque ſingulariter, omneſque ad vnum exhortans & admonens nos, quatenus aures cordis noſtri inclinemus præceptis Magiſtri, videlicet Chriſti, qui per ipſum ſine dubio loquitur: & auſcultemus diligenter verba oris ſui, quæ dulcia ſunt ſuper mel & fauum: quibus nos inſtruit, quomodo per anguſtam viam debeamus venire ad vitam. Et nota, quòd non ſimpliciter aurem, ſed *aurem cordis* requirit, quæ eſt attentio deuota. Quia in vanum pulſatur auris corporis, dum non inclinatur deuotio mentis. Auris enim corporalis, ad miniſteriū eſt apta deuotionis: vt quicquid dicitur foris, ſtatim per ipſam mittatur ad officium mentis: in qua ratio reſidet, quæ totum diſcernere habet.

3 O fili,

3 *O fili*, inquit, qui in ſortem filiorum Dei vocatus es, *auſculta*, id eſt, attēde *præcepta Magiſtri*, Spiritus ſancti, qui docet fideles ſuos omnem veritatem, ſimul & conſilia, quæ tibi proponuntur ad perfectionem neceſſaria. Auſculta præcepta magiſtri ſpecialia Monachorum, quia alia ſunt præcepta, quæ dantur fidelibus, communem in ſæculo vitā ducentibus, atque alia ſæculo renunciantibus, & monaſterialibus perſonis. Illis enim dicitur, vt omnia ſua bene gerant: iſtis, vt omnia ſua derelinquant, quia non licet Monacho quidquam habere proprij. *c. Si quid de monac. prop. & 12. q. 1. non dicatis.* Hæc ſunt præcepta, & ſimilia, quæ nobis Spiritus ſanctus, per famulum ſuum Benedictum, præcepit obſeruanda. Quę & ipſe, dum eſſet in hac terra, pleniſsimè obſeruauit, & ideo poteſtatem præcipiendi alijs obtinuit. Nam meritò dedit præceptum, qui præmiſit exemplum. Vnde tribus annis manſit hominibus incognitus, in quibus à Spiritu ſancto hauſit, quod poſtea propinaret nobis. Nulla enim res diſcipulis ita eſt fructuoſa, ſicut magiſtri ſancta vita. Qui enim facit, quod docet, bonos verbo inſtruit, exemplo roborat, ſapientia decorat. Et quos verbo corrigere nō valet, plerumque exēplo, emendat. Qui autem nec verbo corripitur, nec exemplo, quia ſtultus verbis non corripitur, oportet, vt ſapientis, & diſcreti magiſtri dignitatis auctoritas ipſum coërceat.

S. Benedictus tribus annis latuit.

4 *Attende igitur præcepta magiſtri*. Cuius magiſtri? Dei vtique, qui & præcepta dedit, &

legis implendæ poteſtatem largitus eſt. *Præcepta* dicit, non præceptum, quia nullum ſingulare ſufficit, ſi non in omnibus mandatum ſeruetur. Vnde Auguſtinus de Paradiſo: *Si quis vnum mandatum cuſtodiat, & aliud præuaricetur, nihil ei prodeſt.* Et Deuter. 6. dicitur: *Audi Iſrael, & obſerua, vt facias, quæ præcepit tibi Deus, vt bene ſit tibi.* Doctor namque noſter & dux eãdem ſeruauit formulam exhortandi, quando dicit: *O fili auſculta, & diligenter attende præcepta magiſtri,* videlicet Dei. Obſeruamus pręcepta, ſi ea, quæ legimus vel audimus, iugi cordis meditatione maſticamus. Vnde in libro Pſalmorum dicitur: *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte.* Deut. 6. Pſalm. 1.

5. Sequitur: *Libenter excipe, & efficaciter comple.* Vt autem ad executionem mãdati homo facilius & libentius inclinetur, ſubditur in Deuteronomio: *Vt bene ſit tibi.* Quicunq; enim fecerit ea, quæ iubet Dominus, benedictionibus replebitur, & bene erit ei, non hic tantùm, ſed & in vitam æternam. Qui verò contra egerit, maledictioni ſubiacebit. Vnde Deuter. 11. *En* (inquit Moyſes) *propono in conſpectu veſtro hodie benedictionem & maledictionem: benedictionem, ſi obedieritis mandatis Domini Dei veſtri, quæ hodie præcipio vobis; maledictionẽ, ſi non audieritis.* Et Matth. 19. *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Auſculta ergo præcepta magiſtri, vita pariter & doctrina: hoc eſt, quemadmodum te deceat viuere conſidera, qui abnegatis huius ſæculi pompis & voluptatibus, vero Domino regi cæleſti militaturus, accinctus Deut. 11. Matth. 19.

 es for-

es fortitudine ſingulari. Proponitur tibi bonum & melius, imo & optimum: vt videlicet mandata audias, quaſi bonum: compleas, vtique quaſi melius: & mercedem recipias, ipſum ſcilicet ſummum bonum, & optimum, quod eſt ipſe Deus. Ideoque dicitur: *Auſculta, excipe, comple.* Auſculta audiendo, excipe obſeruando, comple operando. In hoc omnis perfectio conſiſtit: vt, videlicet præcepta audiamus, audita conſeruemus, atque retineamus: retenta in opera conuertamus: quia *non*
Rom. 2. *auditores legis, ſed factores iuſtificantur.* Audi præ-
Matth. 19 cepta: *Si vis,* inquit Dominus, *perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælis: & veni, ſequere me.*

Omnia dare pauperibus, ſæcularibus cõſilium, religioſis vero præceptum eſt.

6. Quæritur, conſilium eſt, an præceptum? Conſilium ſæcularibus, præceptum religioſis. Conſilium enim datur illis, vt vendant, & dent pauperibus: iſtis præcipitur, vt nihil proprij habeant. Quicunque igitur venditis omnibus & diſtributis pauperibus, Dominum iam ſequi per ſanctæ religionis propoſitum atque profeſsionem incepit, ſi ſe denuo ſæcularibus curis atque voluptatibus præter Deum immerſerit ſe, iuxta regulæ ſententiã, ab eo damnandum ſciat, quem irridet. Ait
Luc. 9. namque Dominus in Euangelio: *Nemo mittẽs manum ad aratrum, & reſpiciens retro, dignus eſt regno cælorum.* Vide ergo, ne primam fidem irritam facias, alioquin præuaricator legis iudi-
Auguſt. de gratia Christi, cap. 19. caberis. Facile votum implebit, qui caritate diuina plenus fuerit. Ait quippe Auguſt. *Lex data eſt, vt gratia quæreretur: gratia data eſt, vt lex imple-*

impleretur. Inclina(inquit)*aurem cordis tui.* Auris cordis, eſt ipſe affectus, ſiue intentio mentis. Igitur prębe affectum, apta intentionem mẽtis tuæ, ad præcepta magiſtri diligenter auſculta, quæ te expectet corona, conſidera, ſi fideliter certaueris. Aures cordis inclina, vt nihil aliud verſetur in corde, quàm quod vouiſti in profeſsione.

7. * Sit vita tua profeſsioni concordans, fac ex neceſsitate virtutem, qui voluntatem mutaſti in neceſsitatem. Vouere quidem, vel dimittere, in te fuit: ſed, non reddere votum, in te non eſt. Redde, quod vouiſti, & duplicem coronam habebis. *Inclina aurem cordis:* vim videlicet præceptiuam diuinæ inſtructionis, & admonitionem pij patris libenter excipe. Pium patrem Deum intelligit: cuius tanta erga genus humanum pietas effulſit, vt filium ſuum vnigenitum daret pro mundo. *Audiam*, inquit Propheta, *quid loquatur in me Dominus Deus.* Pacem loquitur in plebẽ ſuam, & ſuper ſanctos ſuós: quia nimirũ per cãticum Angelicum nato Domino pax in terra hominibus bonæ voluntatis denunciabatur. Pium patrem etiam ego debere intelligi non ambigo S. Benedictum: qui, quàm pius fuerit & iuſtus, regula ſua declarat præcipua. Affectum enim pietatis, & zelum æquitatis tenuit, in omnibus diſcretionem vniuerſis commendans. Pius igitur pater, & iuſtus extitit rector, quem nec iuſtitia immoderata extẽdit, nec pietas laxa reſoluit. Sic in eo iuſtitia fuit, vt inflammaretur contra peccãtes, ſic pietas,

Pſal 84.

Luc. 2.

S. Bened. laudatur.

vt condoleret infirmis, pietas leniuit iuſtitiam, iuſtitia accendit pietatem. Ait nempe Gregor.in Homil. *Penſemus, ſi poſſumus diſpenſationem ſupernæ pietatis: ſtantibus, ſi ceciderunt, minatur pœnam: lapſis verò, vt ſurgere appetant, promittit miſericordiam.*

8. Hanc proculdubio & pietatis ſcientiam, & iuſtitiæ diſcretionem ſanctus iſte, merito Benedictus in ſua regula ſe habuiſſe declarat: cum aduerſus duros & rebelles, durius procedere iuſsit: mites autem & humiles, ſola admonitione, vt emendentur, corripere ſtatuit. Habuit quippe cum ſcientia pietatẽ, & cum pietate doctrinam, quia neutrum ſine altero virtus eſt. Vnde Gregorius in Moral. *Nulla* (inquit) *eſt ſcientia, ſi vtilitatem pietatis non habet: & valdè inutilis eſt pietas, ſi ſcientiæ diſcretione caret.* O qualem, fratres cariſsimi, putamus pietatem iſtius viri, erga ſanctam religionem, & cultum diuinum, vita ſua probat, quia pium patrem ipſum iam dixerim. Vnde Hugo de Clauſtro animæ: *Pietas* (inquit) *eſt, ex benignæ mentis dulcedine grata omnibus, auxiliatrix affectio, & diuini cultus religioſa deuotio.* Nec opus eſt oſtendere, quàm pius fuerit, quem tot laudibus in Dialogo ſuo beatus Gregorius commendat. Quod ſi quis ſcire voluerit, ipſius vitam in ſecundo eius libro requirat.

In opuſc. de fratribus carnis & ſpirit. cap. 18.

Greg. lib. 2. dial.

9. Pius pater filiorum, non carne, ſed ſpiritu; non natura, ſed vita: non conditione, ſed affectione. Volens enim ſuam oſtendere pietatem, filium vocat, quem nunquam agnouit. Vel, ſi tibi hæc non videtur pietas in vocatione,

tione, penſa eam in regulæ dictione. Dulciſſima namque vbera matris porrigit lactanti, duriſsima verò verbera recalcitranti. Bonus eſt bonis, ſeuerus iniquis: firmis ſufficiens, infirmis compatiens: pius eſt humilibus, durus ſuperbis. Admonitionem igitur pij Patris libenter excipe, & efficaciter comple: magna enim promittit, ſi ſermo ipſius in te locũ habuerit. Conſolationem infundit cordi, gaudium mœrenti promittit, liberare captiuum, recipere exulem, patri reſtituere abiectum, hæredem regis facere peregrinũ. Quomodo?

Vt ad eum (inquit) *per obedientiæ laborem redeas, à quo per inobedientiæ deſidiam receſſeras.* Textus Prologi.

10. EN proponit certamen, & modum certandi, meritumq; vincenti. Conſtat planè, quòd Adam & Eua, per inobedientiam tranſgreſsi ſunt mandatum Dei, & nos in culpam ſuam traxerunt: quia in ipſis eramus, & per ipſos filij iræ declarati fuimus, iuxta quod ait Apoſtolus: *Omnes quidẽ in Adam peccauimus. Quid ergo?* Nunquid hoc, videlicet originale peccatum, per gratiam baptiſmi mundatum eſt? Vtiq; lotum. Ait enim Apoſt. ad Rom. *Sicut per inobedientiam vnius hominis, peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per vnius obeditionem iuſti conſtituentur multi.* Eſt ergo hic intelligendum, cùm dicitur: *à quo receſſeras per inobedientiæ deſidiam*; peccatum videli-

Rom. 5.

Rom. 5.

cet actuale, quia primam fidem, quam in baptiſmo ſpopondiſti, irritaſti. Per inobedientiã verò protoparentum noſtrorum, omnes à Deo receſsimus, ſed per obedientiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, & mortem omnes baptizati reconciliati ſumus: per actuale autem peccatum quotidie delinquimus, & egemus gloria Dei. Peccatum per obedientiam intrauit in mundum, per inobedientiam iuſti-
Rom. 4. tia ſubintrat. Vnde Apoſt. ad Rom. *Credidit Abraham Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam, ei autem, qui operatur, merces non imputatur ſecundùm gratiam, ſed ſecundùm debitum.*

11. Apprehende igitur arma ſuauiſsima Chriſti, obedientiam & humilitatem: fuge mundum, veni ad Paradiſum. Ecce, proponitur tibi certamẽ, modus, forma, & meritum. In eo namque quod ait, *laborem*, certamen denotat: *obedientiæ*, modum: redeas, meritum. Si ergo vis redire, obedientiæ laborem aſſume, quia nihil eſt, audeo dicere, quod Deo plus quàm obediẽtia placeat. Scriptum
1. Reg. 11. eſt enim 1. Reg. 15. *Melior eſt obedientia, quàm victimæ: & auſcultare magis, quàm offerre adipẽ arietum: quoniam, quaſi peccatum ariolandi eſt, repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.* Dei
Phil. 2. namq; filius, teſtante Apoſtolo, factus eſt obediens Deo Patri vſq; ad mortẽ: *Propter quod, & Deus exaltauit illũ, & dedit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen.* Hæc eſt via anguſta, quæ ducit ad vitam; & heu, pauci inueniunt eam. Omnes enim homines creati ſunt liberi, ſed per peccatum facti ſunt ſerui: adhuc tamen liberum arbi-

arbitrium habet homo. Is verò, qui abrenuncians ſæculo, ſeipſum offert Deo, iam quod prius potuit facere, aut dimittere, hoc totum in manus obtulit ſuperioris. Anguſta eſt igitur via hæc: quia homo naturaliter libentius eſt ſui, quam ſub imperio alterius.

12. Sed audiamus Dominum in Euangelio loquentem: & conſideremus, quam ſit anguſta via, quæ ducit ad vitam. Ait itaque: *Qui* Luc.9. *vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Durus eſt hic ſermo. Si nemo venit ad Dominum, niſi fecerit ſic, quis putas, ſaluabitur? Aiebat enim Dominus diuiti. Mar. 10. *Vade, quæcunque habes,* Mar. 10. *vende, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni, ſequere me.* Et paulo poſt conuerſus ad diſcipulos, inquit: *Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum Dei.* Qui magis admirabantur, dicentes ad ſemetipſos: *Et quis poteſt ſaluus fieri?* Et intuẽs eos Ieſus, ait: *Apud homines impoſsibile eſt, ſed non apud Deum.* Omnia enim ſunt poſsibilia apud Deum. Quid eſt ergo, *Qui vult venire poſt* Quid ſit abnegare ſe. *me?* Qui vult aſcendere in cælum, quò ego aſcendo: & habere gaudium meum, quod paratum eſt iuſtis: abneget ſemetipſum, id eſt, propriam voluntatem demat, deſideria carnis ne perficiat: quia hoc eſt abnegare ſe, viuere videlicet in carne præter carnem, & mortificare membra ſua, quæ ſunt ſuper terram. Aliter ad propoſitum. Abneget ſemetipſum propter me, & ſubdat ſe maioribus, imitans exemplum, quo præceſsi. Quia obedientia,

dientia, quæ debetur maioribus, mihi exhibetur, iuxta illud: *Qui vos audit, me audit.* Vouete Domino, & reddite illi. Abnega ergo te, vt poſsis ſequi me, & *tolle crucem tuam quotidie.* Crucem quotidie tollit, qui patienter & libenter omnia aduerſa propter Deum ſuffert. Crux enim noſtra, quæque dura & aduerſa huius vitæ ſunt, per quæ itur ad Deum. *Tolle*, id eſt, hilariter atque libenter ſuſtine. Scriptum quippe eſt: *Beatus vir, qui ſuffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ:* Tolle crucem & ſequere me.

Luc. 10.

Iac. 1.

13. Nihil enim prodeſt ſeipſum abnegare, & crucem portare, niſi etiam quis ſequatur Dominum. Vnde Dominus Math. 19. ait: *Vos, qui ſecuti eſtis me, &c.* Non dicit: qui reliquiſtis omnia, ſed, qui ſecuti eſtis me. Hoc etenim Socrates, & multi philoſophorum fecerunt: ſed quia Dominũ non ſunt ſecuti, nihil prodeſt ipſis: *Sequere me*, Dominum ſequitur, qui, vt ille ambulauit, & ipſe ambulat. Ait enim: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Ille veraciter Dominum imitatur, qui eius ſeruat humilitatem. Vt ergo ad eum per obedientiæ laborem redeas, à quo per inobedientiæ deſidiam receſſeras, auſculta præcepta magiſtri, libenter excipe, & efficaciter comple. Alloquitur te Pater Sanctus Benedictus, ſicut ſe, ita cupiens ſaluari te. Auſculta igitur, de magnis enim locuturus eſt tibi. Audi ergo, quem velit, quem cupiat, cuius beneuolas aures requirat. Monachum namque fa-

Matth. 19.

Matth. 11

que factum, ſiue faciendum exhortatur: nunç igitur audi docentem. Ait enim.

CAPVT SECVNDVM
Commentarij in Prologum regulæ.

AD te ergo nunc meus ſermo dirigitur: Textus Perologi.

1. Sermonem iſtũ ſuum non dubitamus, cuius vita commendat doctrinam. Ait namq; Greg. in Moral: *Ille bene loquendi facundiã percipit, ſi ſinum cordis per rectè viuendi ſtudia extendit: nec loquente conſcientia præpedit, cùm vita linguam antecedit.* Quis dubitet, ſanctum iſtũ prius religioſe, ita vt & Deo & hominibus placeret, vixiſſe, antequã homines inſtituere præſumpſiſſet? Nulla præſumptio, vbi ter bene docetur, ore videlicet, corde, & opere. Vnde Iſidorus de ſummo bono: *Corde* (inquit) *bene loquitur, qui charitatẽ non ſimulat: ore bene loquitur, qui veritatem annuntiat: factis bene loquitur, qui alios exẽplis ædificat.* Talis enim vir iſte erat, qui multos auertit ab iniquitate. Sermo igitur operatione Spiritus ſancti eſt merito auctoris. Nemo igitur ſpernat ſermonem docentis, quem intus format vis diuini amoris. Sermo iſte verax eſt, quem vita ſancta præceſsit. Ait Ambroſius ſuper Pſalm. *Beati immaculati. Ante vita, quàm doctrina, quærenda eſt. Vita bona ſine doctrina, gratiam habet: doctrina ſine vita, integritatem non habet.* Et Gregorius: *Doctrina* (inquit) *cum omni imperio docetur,*

Greg li. 8 moral. c 6 in noua editione.

Iſidor. de ſummo bono li 2 cap. 19.

Ambroſ. Serm. in Pſal. 118. in princ. Tom. 4.

Greg. l. 38 mora. c. 13

quæ prius agitur, quàm dicatur. Nam doctrinæ ſubducit fiduciam, quando conſcientiæ præpedit linguam. Ideoque ſermonem efficacem ad te directũ, patienter audi, libenter conſerua, hilariter comple.

2. *Ad te ſermo nunc meus dirigitur, quiſquis abrenuncians proprijs voluntatibus, Domino Christo vero regi militaturus, obedientiæ fortiſsima atque præclara arma aſſumis.* Ante omnia, tanquam titulum audientis, præmittit abdicationem propriæ voluntatis: quia nihil partis habet in hac regula, qui adhuc proprijs deſeruit voluntatibus. Monachus enim, qui non dimiſit propriã voluntatem, non eſt, quod dicitur, imo irritator Dei eſt. Primum namque inſtrumentum monachi, eſt abdicatio propriæ voluntatis, ſine quo nullus monachus eſt. Relinque igitur voluntatem propriam, ſi vis fieri monachus. Ait Bernardus ſuper Cantica: *Grande malum propria voluntas.* Idem in ſermonibus ait: *Ceſſet propria voluntas, & infernus non erit: in quem enim deſæuiet ignis, niſi in propriam voluntatem?* Quiſquis ergo Deo offerre ſacrificium acceptabile voluerit, nihil pretioſius propria voluntate habebit. Vnde Gregor. in Homil. *Nihil offertur Deo ditius bona voluntate.* Damnabile in monacho eſt, ſi adhuc propriá non deſinit perficere voluntatẽ. Voluntatem enim dum habuit, conuertit in neceſsitatem: faciat ergo nunc de neceſsitate virtutẽ, quia volũtas habet pœnam, neceſsitas verò parit coronam.

Monachi eſt propriam voluntatem abnegare

Bern. in Cant. ſer. 71. prope finem

Idem Ber. ſerm. 3. de Reſurr. Chriſti ante medium.

Greg. homil. 5 in Euang.

3. O ſancta neceſsitas, quæ etiam nolẽtem ſaluat. Acceptabile eſt ſacrificium Deo, oblatio pro-

tio propriæ voluntatis. Eſt autem libera voluntas ante profeſsionem, ſed neceſſaria fit poſt voti emiſsionem. Vnde Bernardus in Epiſtolis: *Voluntati nec leges imperant, nec principes dominantur.* Libera eſt, & maxime, ſi ſpiritu ducitur: vbi enim ſpiritus, ibi libertas. Magnus tamen in regno Dei vocabitur, qui & propriam voluntatem, & ſæculum relinquere propter Chriſtum elegerit. Ait nempe Iſidorus: *Magna apud Deum refulget gratia, qui huic mundo contemptibilis fuerit.* Et Gregor. in Homilia: *Quiſquis ſtimulo diuini amoris excitatus, hic poſſeſſa reliquerit, ille proculdubio culmen iudiciariæ poteſtatis obtinebit.* Nec ſufficit relinquere diuitias, niſi quis ſequatur Dominum. Vnde Rabanus: *Non ſufficit,* (inquit) *ad perfectionem omnia relinquere, niſi poſt contemptas diuitias, ſaluatorem ſequatur:* id eſt, relictis malis, faciat bona. Chryſoſtomus quoque ait: *Contemne diuitias, & eris locuples: contemne gloriam, & eris glorioſus: contemne ſupplicia inimicorum, & tunc omnes ſuperabis: contemne remiſsionem & quietem, & tunc eam accipies.* Et Gregor. in Regiſtro: *Super altitudines terræ* (inquit) *ſuſtollitur, qui etiam ipſa, quæ alta & glorioſa præſentis videntur ſæculi, penitus deſpectim calcat.* Ait Iſidorus: *Alieni ſunt à Deo, quibus hoc ſæculum ad omne commodum proſperatur.* Ad te igitur ſermo ſancti noſtri dirigitur, qui proprijs abnegas voluntatibus. Scriptum eſt enim: *Et à voluntatibus tuis auertere.* Vt autem audias ſermonem, muta conuerſationem. Qui nondum eſt conuerſus, conuertatur: & qui conuerſus eſt, in finem vſque ſuã

Bern. in epiſt. 15.

Iſid. lib. 5. de ſum. bon. c. 16.

Greg. l. 10 mor. c. 30.

Rabanus.

Chryſ. in epiſt. ad Hebr. ſerm. 25.

Greg. l. 31 mora. c. 34

Iſidor. de ſummo bono li. 3 cap. 16.

Eccli. 18.

imma-

immaculatam teneat conuerſionem. Dicit
Iſid. de ſum. bon. lib. 2. ca. 7 namque Iſidorus: *Non inchoantibus præmium promittitur, ſed perſeuerātibus datur, ſicut ſcriptum eſt:*
Matth. 10 *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*
Tunc enim placet Deo conuerſio noſtra, quando bonum, quod inchoamus, perſeueranti fine complemus.

Textus Prologi. *Audi, quiſquis abrenūcias proprijs voluntatibus, Christo vero regi militaturus.*

4. AVdi (inquam) & diligenter auſculta. Voluntatē da in manus ſuperiorum tuorum, & ſis liber vacās Domino, concupiſcentijs carnalibus noli præbere locū, viriliter pugna, habebis aſtantē Deū. Noli terreri, neq; fugere à facię legis huius: quia licet durū habeat introitū, habet tamē iucundā habitationem, & exitū felicē. Nam dulcis & moderata eſt fortibus, diſpenſatiuā infirmis, portabilis omnibus. Vnde ait Hugo, de clauſtro animæ:
Hugo de S. Victore libro de clauſtro animæ. *Abundās eſt pauperi religio, mediocri ſufficiēs, tolerabilis diuiti: infirmis larga, delicatis cōpatiens, fortioribus moderata: pœnitentibus miſericors, peruerſis ſeuera, bonis optima.* Ad te ſermo patris noſtri huius, quiſquis abrenuncias proprijs voluntatibus, Domino Chriſto vero regi militaturus. Nullam acceptionem perſonarum conſidero, ſed
Quinam ad relig. ſint recipiendi. quiſquis, id eſt, omnis, qui voluerit abrenunciare, poteſt. Ergóne recipiendi ſunt debiles, claudi, cæci, & cæteri defectuoſi ad religionē, & faciendi monachi? Quis hoc iubet, vel quis
Reg. cap. 58. prohibet? Non debet quiſquam recipi ad cōgrega-

gregationem fratrum, qui nequit portare onera eorum. Vnde capitulo 58. de diſciplina ſuſcipiendorum fratrũ, regula tenet: *Et dicatur ei: Si potes obſeruare, ingredere: ſi verò non potes, liber recede.* Quia nimirum, ſi tales omnes reciperentur, non creſceret, ſed deficeret ordo.

5. Acceptionem perſonarum non ſentio: ſiue enim ſint pauperes, ſiue diuites, qui voluerit, valens recipitur: ſi tamen aut loci congruitas, aut congregationis conſideratio id ferre quiuerit. Non enim recipiuntur viginti, vbi quindecim ſuſtentari vix valent. Hæc autem conſideratio penes cuiuſlibet loci rectorem eſt, vt colligat, qui & ordini vtiles ſint, & onera valeant regulæ ſufferre. Quiſque igitur proprijs voluntatibus abrenuncians, Chriſto Domino vero regi militaturus, iam arma aſſumpſit, tentat ſpei ſuæ fiduciam. Milites Chriſti regis æterni ſunt, quicunque contra diabolum, mundum, & carnem dimicant: duriſsima verò pugna eſt, propriam vincere carnem. Militaturus igitur Domino, vſum addiſcat pugnandi, quia periculoſum eſt bellũ, vbi miles non habet vſum. Neceſſarium eſt enim, vt bellator inimicorũ Domini, ſemper paratus ſit: quia quocunque perrexerit, inimicum ſuum ſecum habet. Vnde ait Hieron. in Epiſtola. *Quocunque pergamus, nobiſcum inimicum* (id eſt, carnem noſtram) *portamus: vinum & adoleſcentia, duplex incendium voluptatis.* Et Gregorius. *Nos* (inquit) *geſtamus laqueum noſtrum nobiſcum, circumferimus inimicum, carnem noſtram loquor, de peccato natam, in peccato*

Vincere carnem durissima pugna.

Hiero. ep. 22. ad Euſtochium. longius à princip.

cato nutritam, corruptam nimis in origine, ſed multo amplius praua conſuetudine vitiatam.

6. Militaturus Domino attende viriliter pugnæ, fortiorem habes aduerſarium, imò crudeliorem in principio conuerſionis tuæ. Vnde Bernard. ſuper Cantica: *Solet inter primordia conuerſionis acrius inſurgere tentatio prauæ conſuetudinis, vt vix poſſint extingui iacula ignita diaboli.* Et Iſidorus de ſummo bono: *Tunc magis grauari ſe quiſq; impulſu vitiorum agnoſcit, dum ad cognitionem Dei acceſſerit, ſicut populus Iſrael, grauiori onere ab Ægyptijs premitur, dum per Moyſen diuina illi cognitio aperitur. Vitia enim ante conuerſionem quaſi pacem habent in homine: quando autem hæc expelluntur, acriori virtute conſurgunt.* Duriſsima namq; bella conſurgunt nuper primo conuerſo; iam blanditur iam mundus ex recordatione præteritorũ, iã ingreſſum diſſuadet caro propria, ſe aſſerẽs infirmã, nec poſſe talia pati: nunc ſocietas ſæcularis retrahit ingredientẽ: & in his omnibus ſpiritus nequam cooperatur, ne perdat, quem tenet captiuum.

Ber. ſer. 33 in Cant.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 2. ca. 9

Tentatio initio cõuerſionis grauior.

7. Stet igitur miles Chriſti, ne paueat: hoſtes enim debiles ſunt, non vincunt niſi volentem. Nec ſine cauſa poſt conuerſionem, Domino permittente, tentaris: non enim ad damnationem, ſed ad probationem exercitaris. Quies namque à tentatione, ſæpè torporẽ generat. Ait namque Iſidorus de ſummo bono: *Vtile eſt Dei ſeruo, poſt conuerſionem tentari: quatenus à torpore negligentiæ, ſolicitantibus vitijs, ad virtutes animam per exercitium præpararet vitiorũ.* Scriptũ eſt enim: *Qui non eſt tentatus, qualia ſcit?*

Iſidor. de ſum. bon. li. 2. ca. 9.

Eccli. 34.

Vides,

Vides, quòd nulla ſine labore virtus. Reſtat ergo modus laboris, & vſus vincendi. *Ad te nunc meus ſermo dirigitur, quiſquis, &c.* Verus Rex regum, & Dominus dominantium, Chriſtus eſt: tum quia Deus, tum quia imperium regni habet, & inferni claues: & quia diabolum per obedientiæ laborem deuicit: noſque ab ipſius poteſtate eripuit, pulchræ obedientiæ arma, quibus Dominus vicit, ſeruus iubetur aſſumere.

8. Rex verus eſt, qui nullius eget adiutorio, nullius deſiderat regnum: quia omnia ipſius ſunt, & ipſe fecit omnia. Dedit autē dona hominibus, promiſit regnum vincenti, auxilium dimicanti. Rex iſte verus eſt, præter quem non eſt alius, neque in cælo ſurſum, neque in terra deorſum. Huic regi vero Domino militaturus, arma fortiſsima atque præclara obedientiæ aſſume. Obedientiæ arma ideo fortiſsima ſunt, quia compellunt hominem ſeipſum abnegare ſibi: fortiſsima, quia nihil eſt, quod diabolus plus odit, quàm obedientiam veram. Plenus enim charitate Dei eſt, qui mandatis obtemperat humiliter atque libenter ſuperiorum: Superbus verò non obedit, quãuis quod iubetur, facere videtur. Obedientiæ laudes

9. Præclara ſunt arma obedientiæ, quia ipſis protectum, ducunt ad verum lumen iuſtitiæ Chriſtum: qui factus obediens Deo Patri vſque ad mortem, obedientiæ nobis perfectiſsimum reliquit exemplum. Obedientiæ arma, ad elidendum diabolum, qui in mentibus reſidet ſuperborũ, validiſsima ſunt: quia nihil

nihil Deo adeo gratum eſt, & dæmonibus horrendum, ſicut obedientia vera monachorum. Idcirco autem arma obedientiæ dicuntur fortiſsima, quia in bello ſpirituali ſunt contra inimicum validiſsima. Nam, qui citò ad perfectionem venire voluerit, ſi in omnibus bonis ſuperiori ſuo fuerit humiliter obediens, cõſequitur, quod cupit. Qui etiam nouiter ad conuerſionẽ venit, maiori diligentia debet obedire: quia acrior ei tẽtatio, plerunque poſt conuerſionẽ, quàm ante reſtat. Dicit enim Gregor. in Regiſtro, ad Secundinum incluſum: *Non dubito maiores te hoſtis callidi inſidias perpeti, qui maiora bella contra eum præparaſti. Tanto quippe ille deceptionis molimina ardentius exquirit, quanto te cæleſti patriæ feruentius inhiare cognoſcit.* Et ergo oportet nouiter venientes promptiores eſſe ad obediendum, quatenus aduerſarium omnis boni propoſiti, diabolum facilius vincere poſsint. Dicuntur autem *arma obedientiæ præclara:* quia iugum eius homini impoſitum, quid ſit in homine demonſtrabit, & ſeipſum ſibi notum facit & cognitũ. Quomodo inquis? In ſæculo exiſtẽs quotidie peccat, partim ignorantia, partim negligentia: & multa committit, quæ non exiſtimat eſſe peccatum, & ergo de ipſis nõ dolet. Cùm verò ad religionem venerit, incipit intelligere, quid fecerit: & quàm grauiter offendit, cognoſcit, cùm offendere deſierit. Sic fit, vt qui in ſæculo magna peccata non ponderauit, in religione poſitus, etiam infima abhorreat. Ibi præ multitudine peccatorum, in conſuetudinem

Grego. in Regiſtro, lib. 7. ep. 53. ad Secundin. incluſum

Peccati grauitas non in mũdo, ſed in religione cognoſcitur.

tudinem lapſus, peccatum ſuum non curauit. Hîc autem prę puritate cordis de non peccatis dolebit. *Iuſtorum enim eſt timere culpam, vbi non eſt culpa.* c ad eius diſt. 6.

10. Quando enim homo adhuc in ſæculo mundo viuit, vitia pacem in eo non habent, nec ſe ad lucem transferunt, quia expelli timent. Cùm autem homo arma præclara obedientiæ per ingreſſum religionis aſſumpſerit, vitia, quæ priùs quietè iacebant in corde, luce ſacræ obedientiæ expelluntur de mente; & incipiunt tunc apparere horribilia, quæ priùs videbantur iucunda. Nemo enim vnquam ſe meliùs poterit cognoſcere, qualis ſit: quã cùm venerit, vbi qualis eſſe debeat, cognoſcit. Sicut Apoſt. dicit: *Totus mundus in maligno poſitus eſt*. Lumen aufert vidẽtibus, & oculos excæcat clarorum. Quia multæ ſunt occaſiones & impedimenta in ſæculo, quæ nõ patiuntur hominem ſeipſum cognoſcere. Cùm autem homo, Dei vocatione factus fuerit monachus, in ſancta & approbata vita, & norma iuſtorum: tunc ea, quæ prius opere quaſi ſuauia compleuit mala, deteſtari incipiet, ſeipſum accuſando: nec ſuſtinet eorum in corde ſuo cogitationes, quorũ antea amauit voluptates. Si verò aliqua, poſt ingreſſum religionis, turpis cogitatio te pulſauerit, vel quodcunq; bonũ operari inceperis, ſemper ad orationem cõfuge, & Dei implora auxilium, ſine quo nihil potes facere, ſicut beatiſsimus Pater noſter conſequenter admonet, dicens. 1. Ioan. 5.

Textus Prologi. *Inprimis, vt quicquid agendum inchoas bonum, ab eo perfici inſtantiſsima oratione depoſcas.*

11. INprimis, id eſt, ſemper. Quia hîc non ſolùm initium reſpicit conuerſionis, ſed etiam inſtantiam orationis. Nam ſine intermiſsione oportet nos orare, quoniã nihil poſſumus ſine adiutorio Dei perficere. Pater autem noſter cæleſtis ipſe ſcit, quid nobis eſt neceſſarium: miſericors eſt etiam ſemper, & paratus ad dandum, ſed vult rogari: & pro hoc ſolo iraſcitur, ſi à nobis nõ petatur. Vnde Matth. 7. Luc. 11. dicit in Euangelio: *Petite, & accipietis.* Promittit ſe daturum, tantùm ſi fideliter petamus. Et ergo, quàm diu in hac noſtra peregrinatione ſumus, ab oratione nunquam debemus ceſſare, ſed inſtantiſsima prece depoſcere, & Pſalm. 5. dicere: *Dirige Domine Deus meus, in conſpectu tuo viam meam.* Hoc ſufficit vnicuique; vt placeat Domino. Qui itaque iam de mundi laqueo ſumus erepti, bonum, quod vouendo incepimus, ab ipſo perfici depoſcamus oratione continua; vt qui nobis propoſitum religionis inſpirauit, vitam ſanctam; & in omni opere bono perſeuerãtiam donare dignetur, vt vſque in finem perſeueremus.

Orandum ſemper. 12. Eſt autem ſemper orandum: quia frequens oratio diabolum expugnat, angelos in orantis auxilium inuitat, Deum placat, & os Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 7. inferni obſtruit. Vnde Iſidorus de ſummo bono: *Hoc eſt,* inquit, *remedium eius, qui vitiorum tenta-*

tentamentis exæſtuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationem ſe ſubdat; quia frequens oratio, vitiorum impugnationem extinguit. Deus enim prope eſt inuocantibus ſe, & orationem humilium exaudit: quia mens humilis, reclinatorium eſt Spiritus ſancti. Orationibus autem fidelium, omnis nocendi poteſtas dæmonibus aufertur: quia plus eum vrit deuota oratio, quam nos eius impugnatio. Vnde dicit Auguſt. in ſermone: *Oratio oranti eſt ſubſidiũ, Deo ſacrificium, dæmonibus autem flagellum.* Quia enim omnis boni aduerſarius eſt diabolus: & quicquid impedire valet, quod ad hominis ſalutem diuina clementia incipitur, non deſiſtit, aptiſsimè ponit Pater noſter hic ſanctiſſimus, vt quicquid agendum inchoamus bonum, ab eo inſtantiſsima oratione perfici depoſcamus. Oratio dæmonibus eſt flagellum.

13. Vis quippe puræ orationis, diabolo virtutem aufert omnis poteſtatis. Ipſe namq; mali auctor eſt, nequitiæ origo, rerum hoſtis, corruptor ſæculi, hominis ſemper inimicus. Ille laqueos tendit, lapſus parat, foueas fodit, cõparat ruinas, ſtimulat corpora, pungit animas, cogitationes ſuggerit, immittit iras, nutrit diſcordias, pacem turbat, ſanctos affectus diſsipare nititur, humana violat, diuina tentat, animas ſanctorum innumeris ſeducere verſutijs conatur, religionem extinguere putat. Et in his omnibus, non poteſt præualere, quando ad Deum deuotæ mentiũ funduntur orationes: quia capere nos ſuis ſuggeſtionibus nititur, noſtrarum orationum

iaculis acutis atque ignitis, Dei diſpenſatione acrius vulneratur & ligatur. Sicut enim ſuperius dictum eſt, magna incipientium ſolet eſſe cõcertatio, & pugna aduerſus inimicum veteranum: & impetus eius in principio eſt durior, quàm in fine: quia ſępe victus, & orationibus noſtris colliſus multùm deficit, & refrigeſcit. Vnde ait Chryſoſt. ſuper Matth. *Inprimis grauis & intolerabilis eſt impetus diaboli. Quòd ſi quis forti animo ſuſtinuerit eum in principio, in ſecundo inueniet eum infirmiorẽ. Quanto enim plus percuſſus fuerit, tanto magis refrigeſcit, & deficit.* Quòd autẽ dicit, *inſtantiſſima oratione* fore depoſcẽdum, Apoſtoli imitatur admonitionem dicentis: *Sine intermiſsione orate.* Ait quoque Iſidorus: *Tam perſeuerãter oportet intendere animum noſtrum in orando atque pulſando, quouſq; importunas carnalium deſideriorum ſuggeſtiones, quæ noſtris obrepunt ſenſibus, fortiſsima intentione ſuperemus: ac tandem inſiſtere, donec inſiſtendo vincamus.*

1. Theſ. 5.

Iſidor. de ſum. bon. lib. c. 7.

14. Orationibus enim noſtris pulſandus eſt Deus; vt hoc quod incipimus bonum, ad finem vſque debitum perficere ipſe dignetur. Ait propheta in Pſalmo de hoc ad Deum: *Dirige in conſpectu tuo viam meã.* Quid per viam, niſi vita accipitur? Faciamus itaque, quod nos hortatur ſermo præſcriptus, ſine intermiſsione orantes Dominum: vt gratiam, quam infudit incipientibus nobis, cuſtodiat & dirigat in finem vſque ſanctam ac perfectam. Nihil quippe proderit nobis religionis ingreſſus, ſi non peſeuerauerimus vſque in finem. Vnde dicit Gregorius in Moralibus: *In-*

Pſalm. 5.

Greg. lib. Moral. c. 40.

Incaſſum bonum agitur, ſi ante vitæ terminum deſeratur. Quia & fruſtra velociter currit, qui prius, quàm ad metā venerit, deficit. Scriptū quippe eſt: *Qui perſeuerauerit vſq; in finē, hic ſaluus erit.* Nemo autem perſeuerare poteſt, niſi quem confortauerit ille, qui omnia poteſt. Ergo inſtantiſſima oratione deprecandus eſt, vt ſua ſuperabundanti gratia, noſtrum dignetur implere defectum. Semper enim rogandus eſt Dominus, quia ipſi cura eſt de nobis; qui nouit, quid deficiat nobis, quoniam nihil niſi peccatum habemus à nobiſmetipſis. Rogemus ergo, quia iuſtum, quia decens, quia neceſſarium eſt; quoniam ipſe eſt Deus, ipſi gloria, & ipſi oratio. Ait quippe Caſsiodorus ſuper Pſalmos: *Iuſtum eſt, vt iugiter rogetur, qui ſi non petatur, offenditur.* Quid igitur tardamus, ô fratres. Erigamus corda ad Deum, clamemus & oremus, ne intremus in tentationem: quia eò maior neceſſaria nobis eſt oratio, quò periculoſior imminet, certatio. Oremus itaque, vt propoſitum noſtrum, quod per voti emiſsionem ſolenniter incepimus, per ſuæ gratiæ adiutorium fœliciter impleamus. Matth. 10.

Vt qui nos iam in filiorum dignatus eſt numero computare, non debeat aliquando de malis actibus noſtris contriſtari. Textus Prologi.

15. CONtriſtatur Deus, ſi incipientes non perſerauerimus vſq; in finem: quan- Deus quo modo dicatur triſtari.

quando ſcilicet malis actibus noſtris, contra ſuam voluntatē inſurgentes, nos ſuæ partipationis facimus alienos. Nec eſt credendum, quòd in Deum cadat accidens iræ vel triſtitiæ: ſed contriſtari dicitur per ſimilitudinem effectus, quandò deſerit peccatores: ſicut contriſtati deſerere ſolent ſibi iniuriam facientes. Ait quippe Caſsiodorus: *Deus nec ſplene ridet, nec vultu ſubſannat. Ira ergo Dei vocatur retributio peccatorum, ſic triſtitia eius dicitur euagatio delinquentium.* Qui enim peccauerit, abſcondit ſibi Deum; ipſe verò Deo manifeſtus manet, ſed nō acceptus. Actus noſtri & opera, ſi bona ſunt Deo, accepta erunt; & quod acceptat, approbat: & per bona dicitur lętari, ſic è contrario per mala triſtari.

16. Hoc autem non eſt ſic intelligendum, quaſi habeat Deus iram vel gaudiū accidentaliter: ſed quia propter noſtrā ſalutē dicitur lætari modo noſtro: vt intelligamus, quoniā rudibus noſtris intellectibus, nuda & humana verba proponūtur. Deus autem gaudium eſt eſſentiale, in quo erit noſtra in cælis lætitia, nec iraſcitur, nec contriſtatur in æternū, more humano. Sed quando deſerit peccatorē, dicitur cotriſtari: quando punit, iraſci. Non enim poſſumus exprimere mentis conceptū, niſi more humano. Ne igitur contriſtemus Deum, bene viuamus: quia bona vita ſemper gaudium habet. Sed quis bene viuere pręſumit, ſine adiutorio Dei? Cui autem aderit auxilrator Deus, niſi qui rogauerit prece continua eum? Cùm omni igitur diligentia orare

opor-

oportet, vt Deus omnipotens donet nobis, quos per religionis profeſsionem, in numero ſanctorum ſuorum computare dignatus eſt, omnis boni perſeuerantiam: ne vnquam de nobis, maláue conuerſatione noſtra, contriſtetur. Iam enim de huius mundi laqueo erepti, in ſortem electorum Dei computati ſumus, per profeſsionem obſeruantiæ regularis; in qua ſi iuxta eius inſtituta perſtiterimus feruidi vſque in finem, profectò filij Dei erimus.

CAPVT TERTIVM
Commentarij in Prologum regulæ.

ITa enim omni tempore, de bonis ſuis in nobis ei parendum eſt, vt non ſolùm iratus pater non aliquando filios ſuos exhæredet, ſed nec vt metuendus Dominus irritatus malis noſtris, vt nequiſsimos ſeruos perpetuam tradat ad pœnam, qui eum ſequi noluerint ad gloriam. Textus Prologi.

1. Sicut pater quilibet carnalis, ob quaſdam cauſas filium ſuum exheredare poteſt, ne ſit particeps poſſeſsionũ paternarum: ita Deus Pater omnipotens filios proteruos, & mandatis ſuis inobedientes, à cõſortio electorum ſuorum excludet. Qui enim voluntatem eius

 non

Cauſæ, ob quas pater poteſt filios exhæredare. non fecerit, non habebit partem in regno ipſius. Sunt autem aliqui caſus, in quibus pater carnalis filium ſuum exhæredare poteſt.

I. Cauſa. Quorum primus eſt. Si filius iniecerit manus in patrem, vt offenderet: vel ſi grauem iniuriam fecerit patri, & contumeliam. *Vt Extrauag. iureran. c. quinta vallis. in Gloſſa.* Legimus

Geneſ. 9. enim Geneſ. 9. quòd propter illuſionem ſibi illatam a filio ſuo Cham, Noë ei maledixerit, dicens: *Maledictus Chanaan, ſeruus erit fratrū ſuorum.* Homo itaque, qui blaſphemauerit Patrem ſuum Deum, alienus erit à regno ipſius. Certè, qui ſemper peccat, ſemper Deum irritat: & toties manus inijcit in Deũ, quoties mortaliter delinquit. Qui enim mandata Dei implere contemnit, nónne Deo injuriã facit? 2. Nónne manus iniecerunt Iudæi in Deum, quando Ieſum crucifixerunt? Sed non minus peccant hodie, qui eum iterum peccatis ſuis crucifigunt clarificatum & regnantem in cælis; quàm illi, qui occiderunt eum ambulantem in terris. Monachus etiam, qui profeſsionem ſuam operibus

In regula, S. Bened non implet, Deum irridet, *Cap. 58. de diſciplina ſuſcip. fratrum:* quia mentitur, qui profeſſionem ſuam operibus non oſtendit. 22. *q. 5.*

II. cauſa. *c. Cauete fratres.* Videamus fratres, ſi ea, quæ volumus, operibus impleamus; vt non irriſores, ſed amatores Dei ſimus, ſpem habentes hæreditatis æternæ. Itẽ ſi cum maleficis verſatur, vel efficiatur maleficus: quia ſcriptum

Exod. 22. eſt in Exodo: *Maleficos ne patiaris viuere.* Maleficus eſt, & Dei hæreditatem non conſequi-

ſequitur, qui odio habet fratrem ſuum, & eum inuidia perſequitur. Maleficus eſt, quicunq; peccat in Spiritum ſanctum per malitiam. Dicit enim Ambroſius: *Peccare in Spiritum ſanctum, eſt per malitiam & inuidiam fraternam impugnare charitatem.* Item: ſi filius delator exciterit contra parentem, & per eius delationem contingat patrem grauia ſuſtinere diſpendia. Si pro debito eius, quantum potuerit, fide iubere voluerit: ſi de carcere parentem captum deducere neglexerit. Amb. lib. de ſpiritu ſancto. III. cauſa. IV. cauſa.

3. O quot eorum, qui Chriſtum in pauperibus ſuis captum, nec liberant, nec viſitant, neque in neceſsitatibus poſitis ſubueniunt, cùm poſsint, pompoſè ſe ornant veſtibus ſuperfluis: Chriſtus verò in platea nudus tranſit; & nemo dignatur eum reſpicere. Et quàm multi ſunt hodie religioſi, qui Deo patri per tonſuram mentiri dignoſcuntur: quibus vtilius fuiſſet viam religionis non fuiſſe ingreſſos, & in ſęculo remanſiſſe, quàm votis ſe ſubieciſſe, & ipſa pręuaricaſſe, ſicut canes reuerſi ad vomitum ſuum, numero & nomine plures ſunt religioſi, ſed merito pauci: quia dum malè viuunt in monaſterio, mente & plerunque etiam corpore vagātur in ſæculo, contra illud dictum Pauli, quod quilibet religioſus veraciter dicere deberet: *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Monachi qui ſint irreligioſi. Gal. 6.

4. Sed iſtis ſęculum floret, cauſtrum ſordet, chorus ardet, refectorium inſipidum eſt: oratio friget, lectio torpet, meditatio horret: obedientia dura & aſpera videtur, cella car-

cer eſt, oppidum paradiſus: ſilentium languor, vigiliæ torpor, incluſio clauſtri eſt eis, ſicut viuo, ſepultura. Colloquium humanum & vanum, quantumcunque longum fuerit, eis breue videtur: ſpiritualia autem exercitia, tædio plena ſunt. Quid amplius? Mores incompoſiti, diſſoluta ſunt membra: verba in ore ſæcularia: & quales ſunt in corde, tales audiuntur in ore, quia ex abundãtia cordis os loquitur. Hi tales ſine dubio, ſe filios Dei negant: quia opera filiorum Dei non faciunt, nec hæreditatem, niſi emendati, recipere poſſunt. Nulli tamẽ dubium, quin adhuc multi boni religioſi inueniantur, qui ſunt mixti malis: qui à malis in hac vita nunquam poſſunt ſeparari. 23. *q.* 4. *c. quantus.* Gaudeant boni, quos non tangit increpatio malorum.

V. cauſa. 5. Item, ſi filia elegerit vitam luxurioſam, cùm tamen parentes pro poſſe eam vellent dotare, illa autem inobediens, hæreditate carebit. Filia luxurioſa & anima peccatrix, inobediens Deo & Eccleſiæ, quæ quia diabolum præuaricatorẽ ſequitur, nolens audire patrẽ cæleſtem, qui promittit ei infinita bona, commiſcet ſe terrenis deſiderijs & voluptatibus, non habebit hæreditatem Dei, niſi per pœnitentiam reſipiſcat. Audiamus ergo Dominũ Deum Patrem noſtrum cæleſtem, fratres, ne noſtris culpis prouocatus, ab hæreditate ſua nos excludat. Item, ſi filius vxori vel cõcubinæ patris ſui ſe miſceat, exhæredabitur: ſicut Ruben primogenitus Iacob feciſſe legitur, cui Iacob pro benedictione ait Geneſ. 49. *Non creſcas,*

VI. cauſa. Gen. 49.

creſcas, quia aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratum eius. Vnde priuatus fuit iure primogenituræ. Quis eſt iſte filius, qui cubile Patris ſui aſcendit Dei, niſi diabolus, qui gloriam eius concupiuit: ſimilis ei fieri volens, exhæres factus eſt fælicitatis æternæ? Ita & omnes filij, ſuperbiæ, Deo odibiles, qui ſe contra Deum, & mandata eius erigunt, conſortio ſanctorũ carebunt. Omnis autem filius, qui contumax eſt parentibus & inobediens, in veteri teſtamento interficiebatur. Vnde Deut. 21. dicitur: *Si genuerit homo filium contumacem, ac proteruum, qui non audiat patris ac matris imperium, & coërcitus obedire contempſerit: apprehendent eum, & ducent ad ſeniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicentq; ad eos: Filius iſte noſter proteruus & contumax eſt, monita noſtra audire contemnit, commeſſationibus vacat, & luxuriæ atque conuiuijs: lapidibus eum obruet populus ciuitatis, & moriatur; vt auferatur malum de medio veſtri, & vniuerſus Iſraël audiens pertimeſcat.* Si hoc in lege veteri factum eſt, quid faciendum eſt in lege gratiæ & perfectionis? Qui ergo contumax fuerit Deo & Vicarijs eius, quomodo immunis erit? Sunt & alij caſus, quibus priuatur filius hæreditate patris, quos non eſt neceſſarium diſcutere ſingulos, quia ad alia calamum intendo dirigere. Deut. 21.

6. Eſt igitur Deo in omnibus parendum, quia poteſtatem habet occidere, & viuificare, pauperem facere & ditare. Ne autem exhæredet contumaces filios, ita ipſius vel offenſa cauenda eſt, quoniam nemo videbit Deum, niſi

niſi mundus corde. Irritatus namque Dominus malis noſtris, inutiles ſuperboſque ſeruos tradet ad pœnam: qui eum tranquillum, & bona promittentem, nolebant ſequi ad gloriam. Ira verò Dei non eſt commotio ſiue turbatio, ſicut hominis: ſed tranquilla iuſti ſupplicij conſtitutio, ſicut ſuperius dictum eſt. Deus enim peccata puniendo, dicitur iratus, remittendo placatus. Ait enim Auguſtinus in Epiſtola: *Non eſt, quò fugias à Deo irato, niſi ad Deum placatum*; & è conuerſo. Iuſtus námque Dominus in omnibus operibus ſuis, qui nunquam eſt arguendus, ſed ſemper obſecrádus *Ideóque de bonis ſuis in nobis ei parendum eſt, vt non ſolum, non iratus, &c.* vt ſuprà.

Dei ira quid ſit.

Aug. lib. 4. confeſſ. c. 9. in fine.

Textus.

7. Duplicem timorem Dei his verbis inſinuat, filialem, ſcilicet, & ſeruilem: quando videlicet Deum timemus, quia bonus, quia ſanctus & iuſtus eſt, non ſanctus, vt effugiamus pœnam, ſed vt habeamus hæreditatem. Seruus autem Dominum ſuum timet, non eò quòd bonus vel iuſtus ſit, ſed quia potens eſt eum punire. Hoc autem intereſt inter timorem filialem & ſeruilem: quia filius timet, ne offendat; ſeruus pauet, ne vapulet. Virtuoſus eſt timor filialis, quia reuerentia patris dicitur: bonus ſeruilis, quia Domini potentiam oſtendit. Melius eſt autem filialiter timere, & diligere, quam ſeruiliter non diligere, ſed dumtaxat timere. Vnde dicit Hugo de anima: *Si amor Dei non te teneat, ſaltem teneat & terreat timor iudicij, metus gehennæ, laquei mortis, dolor inferni, ignis vrens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma*

Timor duplex.

Hugo de S. Victore.

ſlamma tartarea, & omnia mala. Et Caſsiodorus: *Humanus timor differentia retribuit, diuinus autem ſpei firmamēta conſcendit.* Cùm audis, quòd Dominus tuus dulcis eſt, attende, quid diligas: cùm audis, quòd rectus, attēde, quid timeas: vt amore & timore Dei excitatus, legem eius cuſtodias. Sed de hoc timore duplici dicendū, vſque in primo gradu humilitatis reſeruo, ne faſtigium generet ſuperfluitas verborum. Videamus quid ſequitur. Ait ergo. Caſsiod.

CAPVT QVARTVM
Commentarij, in prologum regulæ.

EXurgamus ergo tandem aliquando, excitante nos ſcriptura, ac dicente: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Textus Prologi. Rom. 13.

1. SEntentiam Domini ſeruat dicētis Lucæ 12. *Et ſi venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi.* Ac ſi apertè dicat: Qui in pueritia neglexit conuerti, ſaltem in iuuentute conuertatur, vt beatus ſit. Qui autem in iuuentute non eſt conuerſus ad Dominum, id eſt, in ſecunda vigilia: vel in tertia, id eſt, in ſenectute conuertatur. Quia & Dominus ei, qui venit hora duodecima, tantum dare dignatus eſt, quantum ei, qui intrauit hora tertia. Aptè igitur ait hic ſanctus. Ait ergo: *Exurgamus ergo tandem aliquando*: ſcilicet vel in vltima ſenectute, ſi non in pueritia; vel in iuuentute curauimus? Luc. 12.

rauimus. Duo enim aduerbia ſunt hîc (*tandem aliquando*) omne tempus hominis explentia, vt ſi diceret: Ob cauſas ergo prædictas, ſcilicet de cōputatione noſtri in ſortem filiorum Dei, & eas quæ præcedunt, & ſequuntur, fratres mei, exurgamus cum effectu de ſomno torporis, & negligentiæ, vel peccati; excitante nos Domino per ſcripturam. Scripturam ſacram in ſui operis robur allegat: quià quicquid teſtimonio eius docetur, ſtabile fundamentum habet. Ait enim Auguſtinus ſuper Geneſin: *Maior eſt huius ſcripturæ auctoritas, quàm omnis humani ingenij perſpicacitas*; ſacræ namque ſcripturæ auctoritas maximè neceſſaria eſt docenti; quia vbi teſtimonium ipſius eſt, confundit negantem. Ipſa docet, inſtruit, arguit, corripit & emendat. Omnia enim poteſt, quia omniū auctorem oſtēdit. Vnde Paulus Apoſt. Timoth. 1. Epiſt. c. 3. ſcribit: *Omnis enim ſcriptura diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docēdum, ad arguendū, ad corripiendū, ad erudiendum in iuſtitia: vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus.*

Aug. li. 2. de Gen. ad lit. c. 5. in finem.

Sacræ ſcripturæ encomiū.

1. Tim. 3.

2. Teſtimonium ſacræ ſcripturæ eſt fortiſſimum ad arguendum, ſtabile ad corripiendum, efficax ad docendum, iucundum ad conſolandum & validum. Si eſt Deus inueniendus in terra, non puto eum aliàs eſſe quęrendum, quàm in ſacra ſcriptura: quia nullius hominis conſolatio tam efficax & ſancta homini contribulato ſpiritu, ſicut exhortatio ſacræ paginæ. Quicquid quæris, ibi inuenis: quod deſideras, ibi habes: nihil deeſt tibi eorum, quæ ſpiritū refocillare, & vitam emendare

Pergit in laudibus ſcripturę ſacræ.

dare ſolent, in hac mortali peregrinatione; ſi continuus fueris in ſacra lectione, verba tamen ſancta conuertens in opera. Dicit namq; Hieronymus in Epiſtola: *Pinguiſſimus ſermo diuinus eſt, omnes habet in ſe delitias: quicquid volueris, ex ſermone diuino naſcitur.* Itemque ait: *Vtere lectione diuina vitæ ſpeculo, fœda corrigendo, pulchra conſeruando, pulchriora faciendo. Scriptura enim ſpeculum eſt, fœda oſtendens, & corrigi docens.* Et Gregor. in Moral. ait: *Scriptura ſacra mentis oculis, quaſi ſpeculum quoddam opponitur, vt ibi interna facies noſtra videatur. Ibi enim fœda, ibi pulchra noſtra conſpicimus. Ibi ſentimus, quantum proficimus, quantúmue à profectu longè diſtamus.*

Hieron. in Pſal 145.

Hieron. epiſt. ad Demetriadem.

Greg. li. 2. Moral. c. 1

3. Ipſa quippe ſacra lectio cordibus noſtris intimat, quem diligimus: quem quæramus, & quomodo inueniamus, oſtendit: quia pectora igne diuini amoris accendit, contemptum mundi parit, Chriſtum imitari docet. Ait enim Hugo de anima: *Nihil in hac vita dulcius ſentitur: nihil auidius ſumitur: nihil ita mentem ab amore mundi ſeparat: nihil ſic animam contra tentationem roborat: nihil ita hominem excitat & adiuuat ad omne opus, & ad omnem laborem, ſicut ſtudium ſcripturæ ſacræ.* Mentem namq; à torpore excitat, torpentem terret, proficientem laudat, neſcientem docet, doctum honorat. Inter omnia huius mundi quæque voluptuoſa, iucunda, vel delectabilia, nihil me (teſte Deo) plus delectat, plus ſatiat, plus & efficaciùs cõſolatur, quàm ſacra ſcriptura. Omne tempus mihi breue eſt, ſi vaco lectioni & ſtudio ſacræ ſcripturę: ſi autem non lego vel ſtudeo, omnis

Iterum laudes ſacræ ſcript.

Hugo. de S. Vict.

omnis hora mihi tædioſa & interminabilis videtur. Ibi enim inuenio, quod volo: inſtruor, quid quæram: confirmor, vt ſperem: vitamque dirigere doceor. Ibi enim diuinus amor declaratur, ſanctorum geſta excitant ad imitandum Chriſtum, & æternæ beatitudinis habitatio auidiſsimè ſititur, charitas accēdit animū. Ait enim Hugo de arca Noë: *Sacra Scriptura eſt liber vitæ: cuius origo æterna; cuius incorruptibilis eſſentia; cuius cognitio vita: cuius ſcriptura indelebilis: cuius inſpectus deſiderabilis: cuius doctrina facilis: cuius ſciētia dulcis, cuius profunditas inſcrutabilis: cuius verba innumerabilia, & vnū tamen verba omnia. Magnus quippe ex lectione profectus acquiritur, ſi non vt delectet, ſed vt ædificet, legatur.* Vnde Iſidorus de ſummo bono: *Omnis,* (inquit) *profectus ex lectione & meditatione procedit. Quæ enim neſcimus, lectione diſcimus: quæ autem didicimus, meditatione conſeruamus. Geminum cōfert donum lectio ſcripturarum ſanctarum, ſiue quòd intellectum mentis erudit, ſiue quòd à mundi vanitatibus abſtractum hominem, ad amorem Dei perducit. Excitati enim ſæpe illius ſermone, ſubtrahimur à deſiderio mūdanæ vitæ: atque accenſi in amore ſapientiæ, tanto vana ſpes mortalitatis huius nobis vileſcit, quāto amplius legendo ſpes æterna * caluerit.*

Hugo de arca Noë lib. 2 c. 12.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 8.

Geminū.

*, claruerit.

4. Sed hoc non percipit carnalis infantulus, qui nequaquam ſapere poteſt, quid lateat in ſacra ſcriptura. Lectio ſibi faſtidium generat, non intelligens, nec intelligere conans, quid legat in libris. Sunt enim nonnulli, quos plus delectat lectio noua & curioſa, quàm diuina, libris gentiliū, & figmentis eorum intendunt.

Hi profectò fructum lectionis non conſe-
quuntur, ſed mentis euagationem, & animæ
ſuæ detrimẽtum iuxta inſipientiam ſuam cu-
mulant. Quia Chriſtianus dicta vel figmenta
poëtarũ legere prohibetur: plena enim ſunt
omni ſpurcitia peſsima. Dicit namque Iſi-
dorus: *Ideo prohibetur Chriſtianus figmenta legere* Iſidor. de
poëtarum, quia per oblectamenta inanium fabula- ſum. bon. lib. 3 c. 13.
rum, mentem excitant ad incentiua libidinum. Qui- Poëtæ ethnici non
dam plus meditari delectantur gentilium dicta, pro- legendi
pter tumentem & ornatum ſermonẽ, quàm ſcriptu- ſunt.
ram ſanctam, propter eloquium humile. Sed quid
prodeſt in mũdanis doctrinis proficere, & inaneſcere in
diuinis? caduca ſequi figmenta, & cæleſtia faſtidire
myſteria? Cauendi ſunt tales libri ſæcularium, & pro-
pter amorem ſanctarum ſcripturarum vitandi. Ait
enim Chryſoſtomus ſuper Matthæum: *Inter* Chryſoſto
mille ſæcularium ſermonum talenta, vix centum de- mus in c. 1
narios ſpiritualium poteris inuenire verborum, immo Matth. 17.
nec decem quidem obulos. Venit Dei filius in car-
ne, piſcatores, non rhetores, ſiue dialecticos,
n ſuæ fidei prædicatores elegit: quia nequa-
quam in eloquẽtia, ſed in virtute Dei regnum
eſt: ſicut ait Apoſtolus: *Stultam fecit Deus ſapien-* 1. Cor. 1.
iam huius mundi. Quicquid non ædificat, pror-
us abijciendum eſt: quia intentionem ſan-
tam corrumpit otioſa ſcriptura. Si enim
enſus quærimus verborum, non ſpernemus
mplicitatem ſermonum: profunda namque
ſenſum & deuotionem auferunt eloquen-
æ verba. Ait nempe Iſidorus: *Gentilium di-* Iſidorus.
, exteriùs verborum eloquentia, interiùs vacua
ritatis ſcientia manent. Eloquia autem ſacra exte-

rius incompta verbis apparent, intrinſecus autem my-
2. Cor. 4. *ſteriorum ſapientia fulgent. Vnde & Apoſtolus: Habemus, inquit, theſaurum in vaſis fictilibus.*

5. Sed tanta ſacræ ſcripturæ commendatio eſt, vt eam nemo explicare valeat: profunditas nimia, latitudoq́ue maxima, quam nullus comprehendere poteſt. Ait enim Augu-
Aug. ep. 3. ad Voluſianum. longe à fine. ſtinus: *Hîc Phyſica, quoniam omnes omnium naturarum cauſa in Deo creatore ſunt. Hîc Ethica, quoniã bona vita & honeſta non aliunde formatur, quàm cùm ea, quæ diligenda ſunt, diliguntur: hoc eſt Deus & proximus. Hîc Logica, quoniam veritas, lumenq́; animæ rationalis, non niſi Deus eſt. Hîc eſt laudabilis Reipublicæ ſalus: neque enim optimè cuſtoditur ciuitas, niſi fundamẽto & vinculo fidei firmæq́; concordiæ, cùm bonum commune diligitur, quod ſummum atque veriſſimum Deus eſt.* In ſacra ſcriptura animæ cibus & potus eſt: dum iuxta gratiam à Deo vnicuique conceſſam, ſibi quiſque, quod faciat, inquirit, & inuenit. Non tamẽ in ſæcularium, ſeu poëtarum ludibrijs, in quibus non eſt ſalus, neque veritas, anima reficitur. Qui tanquam æs ſonans, ſine fructu eſt; colorem habẽs verborum, non autem veritatem operum bonorum. Vnde dicit Iſidorus de ſum-
Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 13. mo bono: *Omnis ſæcularis doctrina, ſpumantibus verbis reſonans; ac ſe per eloquentiã tumorem attollens, per doctrinam ſimplicem & humilem Chriſti*
Aug. ibid. *euacuata eſt.* Ait enim Auguſt. ad Voluſianũ: *Quæ diſputationes, quæ litteræ quorumlibet philoſo-*
Iterũ laus ſacræ ſcripturæ. *phorum, quæ leges quarumlibet ciuitatum, duobus præceptis ſint comparandæ, ex quibus dicit Chriſtus totam legem & prophetas pendere: ſcilicet, Diliges*

Domi-

Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum ſicut teipſum.

6. Hîc cibus ſacratiſsimus eſt ſpiritus: Hîc conſolatio mœſtorum, confortatio debilium, liberatio captiuorũ via cæcorum, & refectio ſanctarum animarum. Vnde dicit Gregorius: *Scriptura ſacra aliquando nobis cibus eſt, aliquando potus: cibus eſt in locis obſcurioribus, quando quaſi exponendo frangitur, & manducando deglutitur. Potus verò eſt in locis apertioribus, quia ita ſorbetur; ſicut inuenitur.* Ait etiam Hugo de anim. *In refectorio ſacra ſcriptura tres menſæ, id eſt, tres intellectus diuinæ ſcripturæ ponuntur: videlicet, hiſtorialis, myſticus, & moralis. Prima menſa ſimplicibus, ſecunda doctoribus, tertia communis eſt vtriſque. In prima cibus eſt groſsior, in ſecunda ſubtilior, in tertia dulcior. Prima continet ſaporem exemplorum, ſecunda vim myſteriorum, tertia dulcedinem morum. Prima paſcit miraculis, ſecunda figuris, tertia verbis vel factis.*

Greg lib. 1. moral. cap. 21.

Hugo de animæ clauſtro. lib 3 c 8.

Senſus triplex ſacræ ſcripturæ.

7. Sed quid diutiùs his immoror verbis, quaſi ſcripturam commendare dignè præſumens? Pulchrè teſtimonium ſacræ ſcripturæ allegat, qui perpetuum ædificium ædificat. Quia vt firmitatem habeat docentis, vnum proponendum eſt ſacrę ſcripturę teſtimoniũ. Ait enim Hieronymus: *Quod de ſacris ſcripturis auctoritatẽ non habet, eadem facilitate contemnitur, qua probatur.* Vnde bene ait: Excitante *nos ſcriptura, ac dicente. Hora eſt iam, nos de ſomno ſurgere.* Ne enim quiſquam diceret; quia tu dicis, nos debere ſurgere, qui non iacemus: vt probet, quia multiplex eſt ſomnus, ſcripturæ teſtimonium, quod ſcribit Apoſtolus Pau-

Hieron. in cap. 23. Matth.

Rom. 13. lus ad Romanos 13. introducit, quo ait: *Et hoc ſcientes tempus, quia hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.*

Somnus multiplex in ſacra Scriptura. 8. Somnus in ſacro eloquio multiplex eſt, ſicut tradunt nobis ſcripta ſanctorum. Eſt
I. enim ſomnus torpor ignauiæ, ad faciendum bona, de quo loquitur hic Apoſtolus: *Hora eſt*
II. *iam nos de ſomno* torporis *ſurgere*. Eſt etiam ſomnus myſticus, quo in Domino quieſcitur,
Pſalm. 4. ſicut in Pſalmo. *In pace in idipſum dormiam, & requieſcam*: Eſt & ſomnus peccatorum, quo
III. anima peccatis ſoporata iacet, vt ait Apo-
Ephef. 5. ſtolus: *Surge, qui dormis, & illuminabit te Chri-*
Pſal. 75. *ſtus*. Et item in Pſalmo: *Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in*
IIII. *manibus ſuis*. Eſt & ſomnus mortis, ſicut Do-
Matth. 25. minus dicit in Euangelio: *Dormitauerũt omnes,*
V. *& dormierunt*. Eſt ſomnus naturalis, requies membrorum & virtutum animalium, ſicut
Matth. 26. ait Dominus in Euangelio, Matth. 26. *Dormite*
VI. *iam, & requieſcite*. Eſt ſomnus requietionis æternæ, vt in Pſalmo: *Cum dederit dilectis ſuis*
VII. *ſomnum, ecce hæreditas Domini*. Eſt ſomnus ſtupor mentis: vt in Geneſi, Cap. 45. legimus de Iacob: *Audito, Iacob*, inquit, *quòd filius ſuus Ioſeph viueret, quaſi de graui ſomno euigilans, tamen*
VIII. *non credebat eis*. Eſt ſomnus extaſis mentis, in qua aliquid reuelatur homini à Deo per an-
Matth. 2. gelum, ſicut Matth. 2. legimus: *Ecce angelus Domini apparuit in ſomnis Ioſeph in AEgypto*. Et
IX. ſomnus amor terrenorum, ſicut in Pſalmo:
Pſal. 131. *Si dedero ſomnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem.*

9. Pri-

9. Primus igitur eſt ſomnus torporis, res damnabilis in religioſo. Quia cùm per vſum longum remiſſæ conuerſationis monachus incipit tepeſcere, quaſi lapſus remittit animum ab intentione primæ inſtitutionis: ſic tranſit nec iuſtus, nec omnino ſe peccatorem æſtimans, ſe ſeducit: quando ſe ſanctũ putat, & ignorat, quia miſer & miſerabilis eſt. Vnde de talibus Dominus per Ioannem in Apocalypſi, loquitur dicens: *Vtinam calidus eſſes, vel frigidus: ſed quia, nec calidus es, nec frigidus, ſed tepidus, incipiam te euomere de ore meo*, id eſt, congregatione ſanctorũ meorũ. Ait namq; Iſid. de ſummo bono: *Multos remiſſa conuerſio in priſtinos errores reducit. Tepidus in conuerſione, otioſa verba & vanas cogitationes noxias eſſe non conſpicit. Quòd ſi à torpore mentis euigilauerit, ea quæ leuia ſunt, confeſtim quaſi horrenda atque atrocia pertimeſcit. Fraus & deſidia in omni opere bono formidanda eſt. Fraudem facimus Deo, quoties in omni bono opere noſtro, noſmetipſos, non Deum laudamus. Deſidiam agimus, quoties per torporem languidè ea, quæ Dei ſunt, operamur.* Ideoque hortatur nos pater & dux noſter hic ſanctiſsimus, de ſomno debere ſurgere: quia ſicut homo dormiẽs non diſcernit, ſic in torpore & negligentia ambulans, ſe neſcit peccantem. Quia verò non curat emendare parua, paulatim delabitur ad maiora: & ſic poſtmodum ſua tepiditas, cum frigidis habebit dolorem. Ait enim Gregorius in Moralibus: *Si curare parua negligimus, inſenſibiliter ſeducti, audacter etiam maiora perpetramus.*

Torpor in religioſo arguitur.

Apocal. 3.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 2. c. 10.

Greg. lib. 10. Moral. c. 14.

10. Interea notandum eſt, de hoc ſomno torporis & negligentiæ, à quo iubemur, excitante nos ſcriptura, ſurgere: quòd monachus regulam aliquam approbatã profeſſus, ſi per vitam ſuam neglectam deſidiosè ad ea, quæ tenetur, tranſgreſſor repertus fuerit, periculosè conuerſatur, vtpote qui in ſæculo mortuus venit ad religionem, in qua reſurrexit à torpore mẽtis, iam iterum ſepultus mortuus iacet, ignorans, quia malè conuerſatur. Vnde
Hieron. dicit Hieronymus: *O monache, quieſcis corpore: ſtat anima tua, & non pſallis Deo. Maledictus homo,*
Hier. 48. *qui facit opus Dei negligẽter.* Exurgamus ergo vel ſerò, excitante nos ſcriptura, & dicente ad
Rom. 13. Rom. 13. *Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.* Nihil habemus excuſationis, fratres mei chariſsimi: clamabit cõtra nos omnis creatura: quia,
Iac. 4. *ſcienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi.* Poſſumus etiam non incongruè ſomnum peccatorũ intelligere, à quo nos excitat ſcriptura: quia ſomnus peccatorũ peſsimus & periculoſiſsimus eſt, dum homo in peccatis viuens, tanquã ſi dormitet, nõ diſcernit inter bonum & malũ, ſe neſcit peruerſum, quem nõ cuſtodiuit
Pſalm. 36. conuertendũ. Ideoq; in Pſalmo dicitur: *Declina à malo, & fac bonum.* Nihil quippe prodeſt mala non facere niſi etiam bona adijciamus. Mala non facere pœnam non habet: ſed bona omittere corona caret. Hora itaq; nunc eſt nos de ſomno torporis & negligentię ſurgere, & vigilare ad Chriſtum, vitã emendare, moreſq; corrigere; vt cùm venerit, nos vigilantes Dominus inueniat. Vnde ſubiungitur.

CAPVT QVINTVM

Commentarij in Prologum regulæ.

ET apertis oculis noſtris, ad deificum lumen attonitis auribus audiamus, diuina vox quotidie clamans, quid nos admoneat. Textus Prologii

1. Vox diuina, prædicatio ſanctorum eſt: qui non à ſemetipſis, quæ ipſi volunt, ſed quæ Deus mandet, loquuntur, nos excitando & pariter exhortando, vt apertis oculis mentis noſtræ, ad deificum lumen intendamus, eum qui ait; *Ego ſum lux mundi.* Et item. *Ego ſum lux* Matth. 8. *vera. Lux quidem, quæ illuminat omnem hominem* Ioan. 1. *venientem in hunc mundum.* Vera lux Chriſtus eſt, quæ non extinguetur in ſæculum ſæculi. Sicut enim lumen ignis lucet die ac nocte, ſic lux diuinæ gratię lucet ipſi animę æternaliter ſine fine, tam in nocte præſentis miſeriæ, quàm in die fælicitatis æternæ. Tantæ virtutis eſt lumen hoc gratię diuinæ, vt in anima effectualiter perficiat, quicquid ignis naturalis facit in corpore, imo plus, quàm æſtimare poſſumus.

2. Ignis verò iſte, qui lucem dat animæ, Spiritus ſanctus eſt, qui & charitas Dei, Sicut ergo ignis naturalis, nobilitatem in cunctis cauſat corporibus, ita Spiritus ſanctus nobilitatem, habilitatemq́; omnium bonorũ operum atque virtutũ efficit. Nullum enim bonũ perficitur, quod per Spiritum ſanctum non

concipitur, teſtante Apoſtolo Paulo, qui ait:
1.Cor. 12. *Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto. Ieſus*, ſaluator aut ſalutaris dicitur. Is ergo, *Ieſus*, in Spiritu ſancto dicit, qui omnia, quæ facit bona ad ſalutem animæ prætendit. Et ſicuti ignis eſt cauſa agilitatis corporis, teſte Iſidoro in lib. 2 hiſtor. naturalium, vbi dicit, quòd corpora complexionis igneæ & naturæ, ſuo motu agilia ſunt & curſu: ſic Spiritus ſanctus animam agilem reddit, vt ad cæleſtia, quò vult, expeditiùs perueniat regna. Et ſicut ignis cauſat calorē, non in ſe, ſed in nos: ita Spiritus ſanctus ignem diuinæ charitatis in mentibus fidelium accendit: de quo Dominus in Euangelio loquitur, dicens:
Luc. 12. *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, niſi vt ardeat?* Ignis etiam cibos humano vſui neceſſarios coquit, & præparat: & Spiritus ſanctus fidelium animas, diuino aſpectu dignas facit, cùm eas fragrantiam producere efficit diuinæ operationis. Et ſicut ignis humida exſiccat, ita gratia Spiritus ſancti mentes humiles ſublimat, & igne ſuæ charitatis inflammat: vt deſpectis voluptatibus ſæculi, ſoli Deo ſummo bonno inhæreat.

3. Lux ergo animarum noſtrarum, Spiritus ſanctus eſt, ſine quo nullum bonum, nec incipitur, nec terminatur: qui ſua virtute mollificat mentes & animos induratos, & indurat homines viribus infirmatos. Et ideo exurgamus: & apertis oculis mētis noſtræ, ad Deificum lumen curramus, dum lucet: ne quod abſit, poſtea quæramus, & non inueniamus,

mus, qui iam propè poſitum non aſpicimus. Vnde Dominus ait: *Dum lucem habetis, credite in lucem, vt filij lucis ſitis.* Et iterum: *Qui ambulat in tenebris, neſcit, quò vadit.* Dicit ergo legiſlator hic Benedictus: *Et apertis oculis noſtris, ad Deificum lumen attonitis auribus audiamus.* &c. Attonitis auribus dicit, id eſt, erectis, & ad verbum Dei intentis: quia non capitur in propria ſignificatione, quaſi territis vel ſtupefactis: ſed quaſi diligenter auſcultantibus, & cum auiditate verbum Dei audientibus. Oportet enim, vt aures noſtræ mentis pariter & corporis, ſemper ſint intétę ad Dei percipienda mandata ſimul & monita: quia ſemel audiſſe non prodeſt, ſicut nec ſemel feciſſe: ſed vt mens excitetur à torpore ignauię, ſemper pulſandæ ſunt aures intelligentiæ. Ait enim: *Audiamus, diuina vox quotidie, &c.* Vocem diuinam vocat diuinitus inſpiratam, producens teſtimonium prophetæ in Pſal. 93. qui ad incitandum fidelium mentes, recitari ſolet in Eccleſia & dici. Ioan. 12. Ibidem.

CAPVT SEXTVM

Commentarij in Prologum regulæ.

HOdie; ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Textus Prologi. Pſalm. 94.

1. Cor obdurat, qui verba Dei audire contemnit: & ſi audit, facere tamen non vult: qui non tam obduratus, quàm obſtinatus eſt. Vnde tales plerunque ex eo, quo emédari debuerát exhortationis verbo, corda Cordis obduratio quid ſit.

 haben-

habentes obdurata deteriores fiunt: Ait quippe Hugo de 12. abuſionibus: *Tres ſunt ſpecies obſtinatorum & obduratorum. Prima eorum, qui ex correptione proficiunt. Secunda eorũ, qui ex commonitione deteriores fiunt. Tertia eorum, qui emendationẽ promittunt, & non faciunt. Ex correptione Manaſſes factus eſt melior, Nabal ex comminatione factus eſt deterior, Pharao ex afflictione durior.* Obduratio autem, quid aliud eſt, quàm ex irrationabili, & inflexibili mẽtis obſtinatione, melioribus nolle credere? Nolite igitur obdurare corda veſtra, cùm audieritis vocẽ Domini, ne ſi eum ſpreueritis docentẽ, deſpiciat & ipſe vos clamantes, in tẽpore tribulationis. Duritia enim cordis nihil boni operatur, ſed iram prouocat altiſsimi, proximo non ſcit cõdolere, imo nec ſibi. Ait enim Bernardus lib. 1. de conſid. ad Eugenium Papam; *Solum eſt cor durum, quod ſemetipſum non exhorret, quia nec ſentit.* Et ſubiungit; *Nemo duri cordis ſalutem vnquam adeptus eſt, niſi quem fortè miſerans Deus, abſtulit ab eo, iuxta prophetam, cor lapideum, & dedit cor carneum.* Nolite ergo obdurare corda veſtra: quia cor durum Deo odibile, hominibus contrarium, omniq; creaturæ deteſtabile eſt: *quod nec precibus flectitur, nec minis terretur, nec beneficijs ſiue promiſsis mollificatur. Cor durum eſt, quod proximo non compatitur dolenti: nec ſibi quidem vtile eſt, quia quaſi aſpis obturat aures ſuas, ne audiat bonum: Deum non timet, nec hominẽ veretur, ſed quicquid non vult, hoc putat eſſe malum: & quod ſibi placet, totum æſtimat bonum.* Vnde Bernardus ibidem: *Cor durum eſt, quod nec compũctione ſcinditur, nec pietate molli-*

Hugo Victorin. l. 2. de clauſtro animæ c. 25.

Obſtinatorũ tres ſpecies.

2. Paral. 33
1. Reg. 25.
exod. 8.

Oduratio quid ſit.

Bern. lib. 1 de conſid. poſt. initium.

Bern. ibid.

mollitur, nec mouetur precibus, minis non cedit, flagellis induratur. Ingratum eſt ad beneficia, infidum ad conſilia, ad iudicia ſæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina: præteritorum obliuiſcens, præſentium negligens, futura non prouidens. Ipſum eſt, cui præteritorum, præter ſolas iniurias, nihil omnino non præterit: præſentium perit nihil, futurorum nulla (niſi fortè ad vlciſcendum) proſpectio ſeu præparatio. Et vt breuiter cuncta horribilis mali mala complectar, ipſum eſt, quod nec Deum timet, nec homines veretur. En quanta mala in corde duro: & quàm rarò emendatur, quod tantis vitijs obduratur.

2. Comparantur homines hi non immeritò lapidibus, qui ex ſpuma maris, adhærente littore, ſiue terræ, creſcunt; ſic homines littoribus acediæ inſiſtentes, ac ſolis terrenis atque tranſitorijs & caducis rebus adhærentes, in lapides vertuntur. Quia adeo indurátur corda eorum, vt ſi audierint tormenta malorum pronunciari futura, non paueant; ſi præmia iuſtorum, non aduertant: ſed tantùm carnalibus delectantur voluptatibus, nil ſpirituale ſapientes. Nihil enim eſt, vt expertus ſum in pluribus, quod adeo cor ſucceſsiuè induret, etiã hominis, qui aliquid eſſe videbatur, ſicut acedia, & remiſſa conuerſatio, ſiue cõuerſio: Ait enim Iſidorus de ſummo bono: *Multos remiſſa conuerſio in priſtinos errores reducit, ac viuendi tepore reſoluit.* Tales enim ſunt monachi negligentes, qui dum ſe in paruis corrigi non volunt, paulatim in maioribus incorrigibiles fiunt.

Tepidus religioſus facile induratur.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 2. c. 10.

3. Vnde

3. Vnde ſæpe fit, quod minus dolendum eſt, vt qui feruorem deſeruit nouitiatus, hunc poſtea liget obſtinata & indurata ſenectus: adeo, vt neque corrigi, neque emendari valeat ſenex, qui negligenter vixerat iuuenis.
Thren. 3. Vnde ſcriptum eſt: *Bonum eſt homini, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.* Peſsimũ malum ſenis eſt obſtinatio, & iuuenis nolens acquieſcere. Si enim adoleſcens corde obſtinatus nõ ſe correxerit, dum iuuenis eſt, ſenex nunquam emendabitur. Scriptum eſt enim
Prou. 22. Prou. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Maledictus homo, qui auertit aures ſuas, ne audiat legem Domini. Ideo, ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra: quia aures corporis recepiſtis, vt verbum Dei audiatis: & intellectum
Rom. 2. mentis, vt retineatis audita. *Quia non auditores legis, ſed factores iuſtificabuntur.* Sequitur ergo.

Textus Prologi. *Et iterum: Qui habet aures audiendi, audiat, quid ſpiritus dicat Eccleſijs.*

4. ET *iterum.* Supple alia ſcriptura dicit, & vox diuina loquitur, dicens: *Qui habet aures, &c.* Verba ſunt hæc Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ loquitur per famulũ ſuum Ioannem, Apocalyp. 2. *Qui habet aures* (non tam corporis, quàm etiam mentis) *audiendi, audiat, quid Spiritus ſanctus dicat Eccleſijs:* Videlicet, omnibus Chriſti fidelibus. Eccleſia enim Chriſti fidelium congregatio eſt; quando cõuenientibus in vnum, Spiritus ſanctus doctor

doctor adeſt: vnumquemque prout vult inſtruendo & docendo, non corporaliter, ſed mentaliter: dum mira operatur interiùs, quę minima conſiderātur exteriùs. Vnde Dominus ait: *Spiritus, vbi vult, ſpirat; & vocem eius audis, & neſcis, vnde veniat, vel quò vadat.* Spiritus ergo clamat Eccleſijs, dum fidelium mentes inuiſibiliter tangit interiùs, & per ſanctorum dogmata aurem pulſat exteriùs: vt quod quiſque boni proponit in mente, diſcernit ſapienter, quo ordine id fieri debeat in ratione. Ioan. 3.

5. Sed forſan interrogat aliquis, & dicit: Quando audiui Spiritum ſanctum clamare ad me? Ad quod ego. Quotidie ſpiritus clamat, quia iugiter per ſanctorum ſuorum ora nos docet. Deus enim ſpiritus eſt, cuius vox non ſilet, ſed quotidie clamat, ſpirituales requirens auditores. Et quid dicit? Quid, inquam dicit, quod ad pręſens attineat? Audi quid dicat.

CAPVT SEPTIMVM

Commentarij in Prologum regulæ.

VEnite filij, audite me, timorem Domini docebo vos. Textus Prologi. Pſalm. 33.

1. Quid eſt hoc, quia ſpiritus nos filios vocat? Quis audiuit talia? Certè filij ſpiritus, id eſt, Dei, quia Deus ſpiritus eſt, ſumus: ſicut ſcriptum eſt in Pſalmo: *Ego dixi, Dij eſtis & filij excelſi omnes.* Loquitur itaque Spiritus ſanctus ad nos, cuius nos filij ſumus: quia ex aqua & Spiritu ſancto regeneramur Pſal. 81.

in

in viam æternam, dicens: *Venite filij, audite me.*
Gen. 1. Quò veniemus, ô pater orphanorum? vbi es? *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas.* Venite ergo mẽte, non pede. Spiritus Domini ſuper aquas
Eſai. 66. fertur, humilitatis. Vnde ſcriptum eſt: *Super quem requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, ac trementem ſermones meos?* Spiritus enim ſanctus eſt, qui viuificat animam: ſine quo nullum bonũ perficitur, nec omne malũ cauetur. Nec eſt putãdum, quòd Spiritus aliquid poſsit, quòd Pater, & Filius non poſsit: ſed Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus vnus eſt Deus, & vnus omnipotẽs. Ait enim Iſido-
Iſidor. de ſum. bon. lib. 1. c. 17. rus lib. 1. de ſummo bono: *Spiritus ſanctus Patris & Filij eſt, vnde & vnũ ſunt Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus: quia nihil habet Pater, quod nõ habet Filius.* Vnde Filius per ſe in Euangelio: *Ego* (inquit) *& Pater vnum ſumus. Vnum* dicit, propter ſubſtantiæ vnitatẽ; *Sumus*, propter perſonarũ diuerſitatem. Quia ſancta Trinitas vnum eſt in ſubſtantia, ſiue eſſentia; trina verò in perſonis.

2. Pater ergo, & Filius, & Spiritus ſanctus vnus Deus eſt, vnus Dominus omnipotens. Spiritus autem ſanctus, pro eo, quòd conſolator ſit, Paraclitus dicitur. Nam Latinè paracliſis, cõſolatio nuncupatur. Omnis enim conſolationis infuſor Spiritus ſanctus eſt, cuius dona immemorabilia ſunt. Vnde ait
Iſidor. lib. 1. de ſum. bon. c. 17. Iſidorus libro primo de ſummo bono: *In Spiritu ſancto omnis gratia donorum conſiſtit. Donum ſancti Spiritus in membris Eccleſiæ ſingillatim diuiditur, & in ſingulis ſingula dona tribuuntur. Ipſe enim*

prout

prout vult, gratiarũ dona largitur: alijs dans ſermonẽ ſapientiæ, alijs ſciẽtiæ, alijs fidei: atq; ita vnicuiq; virtute Spiritus ſancti, diuiſio gratiarum tribuitur, & in omnibus idem vnus habetur. O quã bonus eſt Spiritus Ieſu, quàm ſanctus, quã rectus, dulcis & fortis: infirma roborans, aſpera planás, corda purificans, conſolationem præbens humilibus. Vnde Sapient. 12. dicitur: *O quàm bonus & ſuauis eſt (Domine) Spiritus tuus in omnibus!* Bonus, quia ſine ipſo nemo Deo placuit vnquã; ſuauis quia in ipſo omnis conſolationis plenitudo conſiſtit. Ipſe enim eſt, qui docet homines ſcientiam: qui clauem tenet ſapientiæ, aperiens cui vult, & claudens cui non vult. Vnde eiuſdem 7. dicitur: *Eſt enim in illa Spiritus intelligentiæ ſanctus, vnicus, multiplex, ſubtilis, diſertus, mobilis, incoinquinatus, certus, ſuauis, amans bonũ, acutus: qui nihil vetat benefacere, humanus, benignus, ſtabilis, certus, ſecurus: omnem habẽs virtutem, omnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiritus intelligibiles, mundus, ſubtilis.* Sap. 12. Sap. 7.

3. Ecce Spiritus ſancti virtutem, qui eſt omnia potens, docens ineffabilia, quæ proferre humanus ſermo non poteſt. Ipſe eſt, qui charitatem fraternam confirmat: qui propoſitum omnis boni incitat, conſolatur tribulatos, roborat infirmos, exaltat humiles, docet inſcios, ſuperbis reſiſtit, Deum interpellat pro nobis iugiter gemitibus inenarrabilibus. Quiſquis hoc Spiritu repletus eſt, leuis redditur, & prõptus ad omnia pro Chriſti nomine ſuſtinenda. Gratia quippe eius, terram cordis noſtri fęcundat ad honeſtam vi-

deli-

delicet conuerſationem; flores, id eſt, virtutes producit: & arida corda humectat, collaque ſubijcit ſuperborum. Doctor eſt omnis diſciplinæ ſanctæ, pater eſt pauperum, paracletus orphanorum. Ideoque dicit: *Venite filij, audite me; timorem Domini docebo vos.* Meritò à timore Domini incipit, quia initium ſapientię eſt timor Domini. In eo autem, quod dicit, *filij*, auditores reddit beneuolos. Et quia ſicut dictum eſt ſuperiùs, Pater noſter eſt Deus, vt doceamur ab ipſo, & vt auſcultemus diligenter, opus eſt: propter quod & ait: *Audite me.*

Pſalm. 33.

4. Quærit primò filialem affectum: deinde aures attentas. Quare? *Timorē Domini,* (inquit) *docebo vos.* Docebo, inquam, quid ſit Deum timere, fructum oſtendam, modū promerendi faciam. Venite tantùm, & audite me. Timorem Domini dicit, qui & initium ſapientiæ, filialem videlicet; non ſeruilem. Sunt enim plerique Deum timentes, ex conſcientiæ ſuæ reatu perterriti, nec tamen peccatum deſerunt: ſed vellent, aut Deum neſcire peccatum, aut non poſſe punire delictum. Non eſt hic timor virtuoſus, ſed potiùs criminoſus: quia Dei iuſtitiam nituntur infringere, & ſcientiam debilitare, quod deteſtabile videtur. Ait de hoc timore in quadam epiſtola B. Auguſtinus: *Quando timore pœnæ, non amore iuſtitiæ fit bonum, nondum bene fit bonum: nec fit in corde, quod fieri videtur in opere: quando mallet homo non facere, ſi poſſet impunè.*

Timor dei filialis, & quis ſeruilis.

Auguſt. in Pſal. 118. conc. 25.

5. Eſt autem & alius timor, qui dicitur initialis; qui deuitat peccatum, partim propter timo-

Timor initialis.

timorem pœnæ, partim propter amorem Dei: & hic inducit charitatem, ſicut ſeta filū. Timor autem filialis eſt, qui neque propter malam conſciētiam, neque propter pœnam, ſed propter ſolam dilectionem timet: & ideo caſtus amor dici poteſt potiùs, quàm timor. Timorem ergo filialem nos docet Spiritus ſanctus: quia nos filios, nō ſeruos, vocat. Non autem dicit, humilitatem docebo vos, vel patientiam, ſiue obedientiam, aut cætera huiuſmodi, ſed timorem Domini: quia omniū bonorum origo, & ſtabilimētum eſt, ipſe timor Domini. Nam initium ſapientiæ eſt, ſine qua nullū opus Deo acceptabile eſſe poteſt. Vnde dicit Ioannes Caſsiod. *Principium noſtræ ſalutis, ſapientiæq́; ſecundùm ſcripturas, timor Domini eſt. De timore autem Domini naſcitur compunctio ſalutaris: de compunctione procedit abrenunciatio, id eſt, nuditas, & contemptus omnium facultatum: de nuditate humilitas procreatur: de humilitate mortificatio voluptatum generatur: de voluptatum mortificatione extirpantur, atque marceſcunt omnia vitia: de vitiorum expulſione virtutes fructificant, atque ſuccreſcunt: de virtutum pullulatione puritas cordis acquiritur: per cordis puritatem Apoſtolicæ charitatis perfectio poſsidetur*. Ecce quàm bene timorem Domini præpoſuit cæteris virtutibus, qui eas operatur, & cuſtodit. Sed iam ſatis de hoc: quia in Capitulo de humilitate latiùs, Deo præſtante, diſputabo. Sequitur.

Timor filialis.

E *Currite,*

Textus Prologi. *Currite, dum lumen vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant.*

6. VErba Saluatoris noſtri ſunt, quibus ait ſuis diſcipulis: *Dum lumen habetis, credite in lucem, vt filij lucis ſitis.* Currite (inquit) non inceſſu pedum, ſed mentium: feſtinate corrigere mores, quia Dominus propè eſt. Laborate, dum lumen vitæ, id eſt, gratiæ habetis, per quam vitam poſsidebitis æternã. Vita enim huius incolatus breuis eſt, &, ſicut vmbra, ad modicum apparens. Nihil ergo felicius, quàm bene viuere, dum licet: quia hora propè eſt, mors non tardabit. In hac enim mortali vita conſtitutis, tantùm licet operari bona: quia illic non labor, ſed merces laboris expectatur. Vnde ait Auguſtinus in ſermone: *Non eſt vera vita, niſi vbi feliciter viuitur: nec vera incorruptio, niſi vbi ſalus nullo dolore corrumpitur.* Currite, dum lumen vitæ habetis, quia ſtatim auferetur promerendi facultas. Nullus enim pœnitentiæ locus eſt apud inferos, ſed tãtùm in hac vita licet operari bona. Tempus autem breue eſt, teſte Iob, qui ait: *Homo natus de muliere, breui viuẽs tempore, repletur multis miſerijs.* Vnde ait B. Hieronymus ſuper Amos Prophetam: *Nihil fugacius ſæculo, rebusq́; ſæculi: quas dum tenemus, amittimus: & per infantiam, pueritiam, iuuentutem, ac virilem & langueſcentem ad maturam ætatem, annosq́; vltimos ſenectutis: vtique ſeptem ſpatia filo vitam deſcribit humanam: mutamur, & currimus, & neſcientes ad mortis terminos perueni-*

Ioan. 12.

Auguſt.

Iob 14.

Hiero. ſuper Amos

peruenimus. Et Auguſt. ſuper Ioannem: * *Vita hæc eſt vita dubia, vitá cæcá, vitá ærumnoſa: quám humores tumificant, dolores extenuant, ardores deſiccánt, aëra morbificant: eſcæ inflant, ieiunia macerant: ioci ſoluunt, triſtitiæ conſumunt, ſollicitudò coarctat, ſecuritas hebetat: diuitiæ iactant, paupertas deÿcit: iuuentus extollit, ſenectus incuruat: infirmitas frangit, mœror deprimit: & poſt hæc omnia interimit, vniuerſis gaudÿs finem imponit: ita vt cùm eſſe deſierint, nec fuiſſe putentur*. Quamdiu autem anima in hoc mortali corpore eſt, nobis, quicquid voluerimus, operari licet: egreſſa verò ipſa, nec promereri vltra poſſumus, nec demereri. * Hugo li. 3 de anima. ca. 5.

7. Penſemus ergo vitæ noſtræ breuitatem: &; ne nos ſeducat ſæculi huius oneróſa voluptas, omnibus niſibus inuigilemus. Operemur bonum, dum poſſumus, quia iam tempus acceptabile eſt, & dies ſalutis, nemini dantes vllam offenſionem. Ait enim Spiritus ſanctus: Currite, dum lumen vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. Lumen vitæ, tempus gratiæ eſt, quod morte interueniente terminatur. Tenebræ autem mortis, tempus eſt retributionis, quo amplius operari non licet: quia tenebræ, quaſi tenentes vmbram dictæ, ſunt. Ait enim Iſidorus de ſummo bono: *Tantùm in hac vita eſt licitum operari bonum: illic namque non iam operatio expectatur, ſed retributio meritorum*. Sequitur ergo. Iſidor. lib. 3. de ſum. bon. c. 65.

CAPVT OCTAVVM
Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi. Pſalm. 33.

ET quærens Dominus in multitudine populi, cui hæc clamat, operarium ſuum, iterum dicit: Quis eſt homo, qui vult vitam, & diligit dies videre bonos?

1. Quærit nos Dominus gratia & miſericordia: quærimus verò eum ſanctis affectibus, miſeriæ noſtræ flagitãtes remedia. Quæſiuit nos Dominus, quando de cælo in vterũ virginis, & de vtero virginis in præſepe deſcendit: de præſepio autem aſcendit in crucem, & de cruce in ſepulchrum, de ſepulchro in cælum: vt ouem, quam perdiderat, reduceret ad paſtorem. Sed nec quidem hoc tibi ſufficere videtur, quin adhuc quotidie per ſanctas ſcripturas nos quærat, & ad ſe reducat: & quod mirandum eſt, ſpretus à nobis, adhuc inuitat: irritatus ſuſtinet, omnium iniuriarum immemor, dona promittit cæleſtia. O Domine Deus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum, & quàm bonus es ſperantibus in te! Requiris, quod amiſeras: & in perdito homine imaginem tuam, quæ ſola bona latrones magni ſemiuiuo deuianti reliquerãt, verbis, & miraculis ſuſcitas. Quæris igitur in multitudine populi (quorum multi ſunt vocati, pauci verò electi) operarium tuum fidelem,

lem, vt ſermocineris cum eo. Clamas, & non attendimus: inuitas, & ſpernimus. Vis ergo è pluribus vel paucos, qui audire dignētur ſermonem tuum? Vociferas in communi: ſi quis habet aures audiendi, audiat. Quid? *Quis eſt homo*, inquis, *qui vult vitam, & cupit dies videre bonos?* Certè omnes vitam volumus, & dies bonos videre cupimus: quia nemo eſt, qui odio habeat carnem ſuam. Vita enim omnibus viuētibus res optabiliſsima eſt. Omnes cupimus viuere, & regnare cum Chriſto, ſed non omnes pati volumus cum Chriſto. Ergo ſpecialem vocat, & requirit, qui veraciter poſsit dicere: *Domine ſequar te, quocunque ieris*. Vocat Matth. 8. enim, & quis eſt, qui reſpondeat?

Quod ſi tu audiens, reſpondeas, ego: dicit tibi Deus: Si vis habere veram & perpetuam vitam, probibe linguam tuam à malo, & labia tua, ne loquantur dolum. Textus Prologi.

2. EX *abundantia cordis*, teſtante Domino Matth. 12. in Euangelio, *os loquitur*: & qualis vnuſquiſque eſt, talia loquitur, & operatur. Ideo *mors & vita in manu linguæ poſita ſunt*, Prou. 18. id eſt, ad libitum famulatur lingua. Si es bonus, bona loqueris: ſi malus, mala facis. Subtile membrum lingua, ſed valde lubricum. Vix enim domari poteſt, ſed ſemper pronum ad malum. Ait enim Bernardus in ſermone: Bern. ſer. de triplici cuſtodia. *Tenerum membrum lingua, & tamen teneri vix po-*

teſt: ſubſtantia quidem infirmum atque exiguum, ſed vſu magnum & validum inuenitur. Tenuis eſt & lata, ideo aptiſsimum euacuandis ſordibus inſtrumentum. Ait ergo Dominus ad operarium ſuum: Si vis veram vitam, prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Scri-

Prou. 10.

ptum quippe eſt: *In multiloquio non effugies peccatum.* Vnde dicit Ambroſius: *Complures vidi loquendo in peccatum incidiſſe, vix quemquam tacẽdo.*

Ambr. li. 1. Offic. c. 2. in principio.

Ingreditur mors per oſtium tuum, ſi falſa loquaris: prohibe ergo linguam tuam à malo.

Lingua eſt cohibẽda.

3. Nec à malo tantùm, quin etiam ab otioſo ſermone: quia de omni verbo otioſo in die iudicij reddituri ſumus rationem. Sapiẽs autem quiſque & religioſus ſermones ſuos præcogitat, & examinat in pectore, priuſquam proferat in ore. Signum quippe ſapientiæ ſilentium eſt: & loquacitas ſignũ ſtultitiæ, iuxta illud: Nullus ſtultus tacere poteſt. Si vis reputari ſapiens, aut religioſus, ne feſtines reſpondere, donec fuerit finis interrogationis; nec quicquam inter ſeniores ſoluere tentes, cùm adeſſe ſapiẽtiorem te conſpexeris. Hinc

Eccli. 11.

Salomon Eccleſiaſtici vndecimo: *Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum: & in medio ſeniorum ne adijcias loqui.* Hinc Iacobi primo dicitur: *Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non refrænãs linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.*

Iac. 1.

Eccli. 8.

Et Eccleſiaſtici octauo dicitur: *Nõ te prætereat narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt à patribus ſuis.* Qui enim in cœtu ſeniorum loqui præſumit, aut ſtultum, vel arrogantem, & præſumptuoſum ſe eſſe demonſtrat.

4. Ex

4. Ex hac loquacitate infinita mala proueniunt, & ſanctæ religionis vigor diſſoluitur. Hinc detractiones, hinc ſuſpiciones oriuntur, & rixæ, ſcandalum quoque, & diſſenſiones. Verbum enim leue eſt, & grauiter vulnerat: iucũdè auditur, ſed amariſsimè à ſenſato ſentitur. Vnde dicit Bernardus: *Leuis quidem res ſermo, quia leuiter volat: ſed grauiter vulnerat: leuiter tranſit, grauiter autem vrit: leuiter penetrat animum, ſed non leuiter exit: leuiter profertur, ſed non leuiter reuocatur: facile volat, & ideo charitatem facilè violat.* Peſsimũ membrum lingua, dum malè regitur: quia multo plures occidit loquendo, quàm gladius vorax perſequendo. Ait enim B. Hugo libro tertio de anima: *Lingua dicitur, quia ligat adulando, mordet detrahendo, occidit mentiendo, ligat, & ligari non poteſt: ſed labitur, & fallitur, vt anguilla: penetrat, vt ſagitta; tollit amicos, multiplicat inimicos: mouet rixas, ſeminat diſcordias: vno ictu multos percutit, & occidit.*

Mala ex loquacitate.

Bern ſer. de triplici cuſtodia. poſt med.

Hugo de anima. li. 3. cap. 30.

5. Nihil ergo reperitur deterius ac maleuolentius lingua. Lingua enim homines pereunt: lingua in paupertatem deuenitur: lingua vrbes euertuntur: lingua mala omnia oriuntur. Qualis verò vnuſquiſque ſit, lingua probat loquentis. Vnde Sapiens Eccleſiaſtici quarto ait: *In lingua enim ſapientia dignoſcitur: & ſenſus, & ſcientia, & doctrina in verbo ſenſati, & firmamentum in operibus iuſtitiæ:* Grande malum loquacitas, & omninò monacho cõtrarium: quia nihil eſt, quod adeo ipſum vituperet, quomodo multiloquium. Vnde ſcriptum eſt: *Sicut vrbs patens, & abſque murorum ambitu, ita*

Eccli. 4.

Monachũ dedecet loquacitas.

Prou. 25.

vir, qui non poteſt in loquendo prohibere ſpiritum ſuum. Quia enim in multiloquio rectitudo iuſtitiæ teneri non poteſt, cohibeat vir iuſtus linguam ſuam, neceſſe eſt: quia per effrænationem eius ſeminantur ſtimuli, oriuntur rixæ, accenduntur faces odiorum, pax extin-
Pſal. 139. guitur cordium. Ait enim Pſalmiſta: *Vir linguoſus non dirigetur ſuper terram.* Ideoque prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Si enim de otioſo ſermone reddituri ſumus rationem, iuxta quod Veritas dicit: quid, obſecro, fiet de malo & noxio?
Otioſum verbum quid ſit. *Otioſum verbũ eſt, quod ratione aut iuſtæ neceßitatis caret, aut cauſam debitæ vtilitatis non habet.* Quicquid ergo præter neceſsitatem & vtilitatem locutus fueris, totum otioſum eſt. Penſemus ergo, quæ pœna multiloquio maneat: in quo etiã per noxia verba Deus offenditur, ſi tanta diſtrictione leuia, & otioſa punientur?

6. Cuſtos diſciplinæ ſilentium eſt: & qui præceps eſt in verbo, leuis eſſe probatur, & negligens in opere. Vnde ait Gregor. in Mo-
Gregor. in Moralib. ralibus: *Praui ſicut in ſenſu ſunt leues, ita in locutione præcipites: quia quod leuius conſcientia concipit, leuius protinus lingua prodit.* Rogat igitur Pro-
Pſal. 140. pheta Dominum, dicens: *Pone, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis: &*
Matth. 12. *non declines cor meum in verba malitiæ. Ex abundantia cordis os loquitur,* & quod verſatur in pectore, frequentiùs verſatur in ore. Ait enim Hu-
Hugo de anim. c. 26 go libro tertio de anima: *Vanus ſermo vanæ conſcientiæ eſt iudex. Mores hominis lingua pandit: & qualis ſermo oſtenditur, talis animus comprobatur:*
quoniam

quoniam ex abundantia cordis os loquitur. Vnde etiam Seneca in Prouerbijs: *Imago animi ſermo eſt: qualis vir, talis oratio*. Magnum vocis & ſilentij temperamentum eſt, garrulo non reſpondere. Matth. 12.

7. Summopere ergo nobis conſiderandum eſt, quatenus os diſcreto & congruo tempore vox aperiat, & debito taciturnitas claudat. Signum ſtultitiæ eſt loquacitas: & qui tacere neſcit, religioſus non eſt. Vnde dicit Iſidorus de ſummo bono: *Imperiti, ſicut neſciunt loqui, ita non poſſunt tacere. Mente enim ineruditi, ore loquaces, verbis perſtrepunt, ſenſu nihil dicunt*. Idem ait: *Quando quædam parua vitiorum verba non vitamus, in magno linguæ prolabimur crimine. Et dum quædam incongrua liberè ac ſine metu committimus, ad potiora ſcelera, ad horrendam peccati conſuetudinem labimur*. Ex parua nempe ſcintilla plerumque comburitur ciuitas: & ex inconſiderato verbo diſſoluitur vnitas. Quia verbũ ſemel prolatum reuocari non poteſt. Neceſſe eſt ergo, vt cum magna cautela præcogitemus, quid loqui expediat, cui, & quando: quia eſt tempus loquendi, & eſt tempus tacendi. Sapiens autem ſermones ſuos præcogitat, & examinat in pectore, priuſquam proferat in ore: horam obſeruat & tempus, perſonam reſpicit & cauſam. Abſtinet etiã à ſermone ſcurrili: quia vbi ſcurrilitas fomitem habet, ſapiẽtia locum non habet. Ponamus ergo cuſtodiam ori noſtro, vt non delinquamus in lingua noſtra. Timor enim Domini ſilentium amat, & optima cuſtodia cõſcientiæ taciturnitas.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 2. c. 29.

Mala ex inconſiderato verbo.

nitas.

nitas. Nec tamen hoc ſufficit, ſi in alijs vita fuit reprehẽſibilis: propter quod & ſubditur.

Textus Prologi. *Diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & ſequere eam.*

8. SVmma legis in hoc verſu comprehenditur: quia prohibitiua, à malo iubent abſtinere: præceptiua autem & perſuaſiua, nos bonum facere volunt. Ac ſi diceret: Quia, vt ais, vitam deſideras veram & perpetuam, hoc tibi propono certamen. *Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Et (vt breuiter totum concludam) ſi vis vitam æternam, diuerte à malo, & fac bonũ, & ſufficit ad ſalutem. Malũ enim habet pœnam, bonum verò meretur. Si vis fugere pœnam inferni, noli facere malum: vitam ſi cupis æternam, feſtina facere bonum. Nõ enim ſufficit ad vitam mala declinare, ſi bona non feceris. Qui declinat à malo, tollit pœnam: qui autem facit bona, conſequitur gloriam. Si quis autem bona non fecerit, etiamſi mala declinat, non poteſt ſaluus fieri. Ideoq́ue cùm dixiſſet: *Declina à malo,* confeſtim adiunxit, *& fac bonum.* Hinc ait Auguſtinus ſuper Pſalterium de eodem verſu: *Vitam volo, dies bonos volo: contine linguam tuam à malo. Et labia tua ne loquantur dolum; id eſt, nulli fraudem facias, nulli mendacium Sed quid eſt, Declina à malo? Parum eſt, nulli noceas, nullum occidas, non fureris, non adulteres, non fraudem facias, non falſum teſtimonium dicas, declina à malo. Cùm declinaueris, dicis: Securus ſum, perfeci*

Pſalm. 33.

Pſalm. 33.

Auguſt. in pſalm. 33. procul à fine.

ſeci omnia, habebo vitam, videbo dies bonos. Non ſolùm declina à malo, ſed & fac bonum. Parum eſt, vt non exſpolies, veſti nudum. Si non exſpoliaueris, declinaſti à malo: ſed non facies bonum, niſi cùm ſuſceperis peregrinum in domum tuam. Ergo ſic declina à malo, vt facias bonum: quia qui abſtinet à peccato, non iuſtificabitur, niſi etiam faciat bonum. Simile eſt huic, quod Dominus ait in Euangelio: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum: & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Et hîc dicitur: *Declina à malo, & fac bonum: inquire pacem, & ſequere eam.* Matth. 16.

9. Parum eſt, malum declinare, & bonum facere, ſi pacem non ſecuti fuerimus. Quia & inter Gentiles reperti ſunt, qui malum & pro poſſe declinabant, & bonum faciebant: ſed quia pacem non ſunt ſecuti, nihil meruerũt. Ideoque, ſi vis veram vitam & perpetuam, inquire pacem, & ſequere illam. Ait Auguſt. *Quò eam ſequar? quò præceſſit. Dominus enim pax noſtra eſt, reſurrexit, & aſcendit in cælum. Quære pacem, & ſequere illam: quia tu, cùm reſurrexeris, hoc mortale mutabitur: & amplexeris pacem, vbi tibi nemo moleſtus erit. Ibi eſt perfecta pax, vbi non eſuries.* Quære pacem, videlicet Dominum Ieſum Chriſtum, qui ſolus eſt pax vera, & ſequere eam. Quære per fidem, tene per ſpem, ſequere per deuotionem. Nullum bonum ſubſiſtet, vbi pax non eſt: quia Deus, pacis amator, non niſi in corde pacifico habitat. Quicquid enim poſſidetur, gaudium non habet, ſi pace caret. Vnde ait Auguſtinus de verbis Domini: *Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis,*

Pax ſequenda.

Augu. ibidem paulo poſt.

Auguſtin. tom. 10 de verbis Domini. Serm. 57. qui eſt 7. in appendice.

cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis. Hæc eſt, quæ inſultationes tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat; cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc, qui accipit, teneat: qui perdidit, repetat: qui amiſit, exquirat. Quoniam, qui in eadem non erit inuentus, à patre abdicatur, à filio exhæredatur, nihilominus à Spiritu ſancto alienus efficitur. Et Caſsiodorus ſuper Pſalmos: *Pax eſt concordantium in bono animorum, ordinata trãquillitas.*

Pax vera. 10. Pax vera eſt, concordiam habere cum moribus probis, & litigare cum vitijs. Scriptum eſt enim: (Eſai. 48.) *Non eſt pax impijs, dicit Dominus.* Nolo pacem vitiorum, quia nunquam deſinit tentatio, niſi occubuerit miles. Quẽ enim vitia non impugnant, vel omnino perfectus eſt, vel (quod abſit) ligatus eſt, & ſuperatus. Hinc Iob ait: (Iob 7.) *Militia eſt vita hominis ſuper terram.* Neceſſarium eſt ergo, & omnino vtile, vt tẽtemur: ſed magnopere cauendum, ne ſuperemur: quia nemo coronabitur, niſi legitimè certauerit. Hinc Sapiens dicit: (Eccli. 34.) *Qui non eſt tentatus, qualia ſcit?* Non poteſt ſcire vir fortitudinem ſuam, niſi exercitatus in pugna. Vnde ait Gregorius in Moralibus: (Greg. lib. 23. Moral. cap. 27.) *Nemo vires ſuas in pace cognoſcit. Si ei bella deſunt, virtutum experimenta non proderunt.* Pax autem vera, permaximè neceſſaria Monachis, teſtimonium bonæ cõſcientiæ eſt. (Pax optima quæ.) Optima quippe pax eſt, moribus ipſum imitari, qui ait: (Ioan. 14.) *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Quid enim prodeſt, cum omnibus habere pacem, & in propria conſcientia pati diſcor-

diſcordiam? Certè, quem vermis mordet conſcientiæ, pacem veram non ſequitur. Si vis pacem veram habere, conſcientiam mūdam cōſerua, & Deo eſto ſubiectus. Ait enim Leo Papa in ſermone: *Tunc eſt vera pax hominis, & vera libertas: quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præſide gubernatur.* Magnum enim bonum eſt vera pax, ſine qua nec totus mundus quicquam prodeſt. Vnde ait Auguſtinus de Ciuitate Dei: *Tale bonum eſt bonum pacis, vt in rebus creatis nihil gratius ſoleat audiri, nihil delectabilius concupiſci, & *nihil vtilius poſſideri.* Si vis pacem ſeruare in congregatione, tui ſolius ſis iudex, & noli iudicare quemquam.

Leo ſerm. 1 de quad. longius à principio.

Auguſt. de Ciuit. Dei lib. 19 ca. 11. prope finem.

* melius inueniri.

11. Caue, ne pacem fratrum tuorum perturbes vnquam: quia ſi quis pacem diſsipat iuſtorum, perſecutorem Dei ſe conſtituet. Ait enim Gregorius in Paſtorali: *Si Dei vocantur filij, qui pacem faciunt: proculdubio ſunt filij ſatanæ, qui pacem confundunt.* Et Bernard. ſuper Cant. *Non bonæ, ſed iniquæ voluntatis eſt, qui nequaquam pace contentus, ſuperbo oculo, & inſanabili corde inquietus, anhelat ad gloriam mundi; non pacem proinde retinens, nec gloriam apprehendens.* Tales iſti ſunt, qui in cōgregatione pacificè viuere nolentes, vagandi quærūt occaſionem, ſecretum in pectore humanæ gloriæ portantes venenum: quantum ſe æſtimant aliis meliores, tātum errantes, efficiuntur inſtabiliores. Hi tales, vt experientia cognouimus, cùm ſe conſequi non poſſe conſiderant, quod cupiunt, occaſionem quærunt mutādi locum: ſperantes vel

Gregor. in Paſtoral. parte 3. admonit.

Bern ſer. 13. in Cāt.

Monachi vagabundi pacis oſores.

tes vel

tes vel alibi inuenire paratum, quod ipſis hîc negatur fore dandum.

12. Sed verè melior eſt talis pugna, quæ Deum proximum facit, quàm pax illa, quæ à Deo ſeparat. Ait Auguſtinus de ciuitate Dei: *Spiritus humanus nunquam viuificat membra, niſi fuerint vnita: ſic Spiritus ſanctus nunquam viuificat Eccleſiæ membra, niſi fuerint in pace vnita.* Maximum decus Cœnobitarum eſt, vinculum veræ pacis; ſine quo nulla Deo religio placet. Quàm citò autem pax in congregatione monachorum extincta fuerit, totus monaſticæ diſciplinæ vigor peribit. Inde ſuſpiciones oriuntur & detractiones, diſſenſiones quoque & partialitates. Ex hoc rixæ, controuerſiæ, & oblocutiones ſuperiorum, diſcuſsiones mādatorum ipſorum: & ex his murmurationes, inobedientiæ, & inuidia, & alienæ felicitatis odium: ſic tota religio deperit, quando hoc ſolum bonum pacis non cuſtoditur. Ergo bene commendatur pax in principio monaſticæ inſtitutionis, quo dicitur: *Inquire pacem, & ſequere eam.* Ac ſi patenter dicat: Etſi nō potes veram pacem habere in hac mortali vita, quære tamen eam, videlicet, intus in te, vt valeas eam exteriùs inuenire in me. Quære bene viuendo, perſequere firmiter ſperando. Quære legendo, perſequere orando. Quære credendo, ſequere diligendo. Quæritur pax in terra, & inuenitur in cælo: quia iam quærimus laborando, ibi inueniemus fruendo.

Auguſt. de Ciuit Dei li. 13. c. 14.

Sine pace religio nō conſiſtit.

13. Eſt autem duplex pax. Quædam eſt apparens, & non vera, eaque prima: quæ triplex eſt

Pax duplex.

eſt ſecundùm Hugonem lib. de clauſtro animæ, vbi ait: *Falſæ pacis tres ſunt ſpecies. Eſt enim pax opinata, pax ſimulata, pax imperata:* & iſta cõuenit cum concordia. Nam cocordia eſt quædam vnio voluntatum diuerſorum cordium. Quod ſi malum eſt, in quo concordant, tunc eſt ibi tantum cõſenſus cordium, non autem conſenſus appetituum ſingulorum cordium: & ſic non eſt vera pax impijs, ſed ſolùm apparens. Secunda pax eſt vera, & aliquid cõcordiæ ſuperaddit, ac inuenitur tantùm in bonis. Nam ſi qui concordant in bono, tunc non eſt ibi tantum conſenſus diuerſorũ cordium, ſed etiam conſenſus appetituum ſingulorum cordium. Hanc pacem commendat Dominus diſcipulis ſuis, cùm dicit: *Pacem relinquo vobis*, ſcilicet proximi: *pacem meam do vobis*, ſcilicet Dei. Si ergo vis veram & perpetuã vitam, quære pacem, & perſequere eam.

Hugo de clauſtro animæ li. 3. cap. 9.

Ioan. 14.

14. Volens ſanctus Benedictus inſtitutionis ſuæ ponere fundamenta, poſtquam præmiſit de timore Domini, ſubiunxit de pace ſeruanda: quia nihil eſt timor, vbi non eſt pacis cuſtodia. Hinc Apoſt. Paulus ad Epheſ. 4. ſcribit: *Soliciti*, inquit, *ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe vocationis veſtræ.* Hinc Actuum 4. dicitur: *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna. Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.* Et Ieremiæ 32. legimus: *Et dabo eis cor vnum, & viam vnam, vt timeat me vniuerſis diebus.* Commendat etiam vnitatem

Epheſ. 4.

Act. 4.

Hiere. 32.

tem ſpiritus Propheta in Pſalmo, cùm dicit:
Pſal. 132. *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum!* In vnum dicit, non ex parte loci, ſed ſpiritus: quia plus valet vnanimitas ſpirituum, & animorum, quàm corporum. In domo igitur cuſtodiatur bonum pacis: nam vbi non eſt pax, nec Deus adeſſe poteſt. Caueatur etiam omnis diuerſitas ſingularitatis, quia diuerſitas nouerca eſt pacis. Sequitur.

CAPVT NONVM

Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi. Eſai. 65. *ET cùm hæc feceritis, oculi mei ſuper vos, & aures meæ ad preces veſtras Et antequam me inuocetis, dicam vobis: Ecce adſum.*

1. Verba ſunt Domini vocantis nos, & inuitantis ad timorem Domini: qui poſtquam præmiſit pugnam, modò promittit coronam. *Cùm feceritis hæc*, videlicet, quæ dicta ſunt de timore Domini, de fugiendo malo, & faciendo bono, & quærenda pace, & ſequela eius. *Erunt oculi mei ſuper vos.* Videlicet, dilectionis, præſeruationis quoque, & ſuſceptionis: *& aures meæ*, videlicet, approbationis *ad preces veſtras*, tanquam ad chariſſimos meos amicos, quibus nihil poſſum denegare petētibus me. Imo, *antequam me inuocetis*, videlicet, petendo, *dicam vobis*, *Ecce adſum*, ſcilicet, exaudiendo, atque donando. Hoc ſignum magnæ ſuæ liberali-

beralitatis eſt, quæ nobis multa pręſtat, etiam minimè petita: ſe pollicens priùs exauditurum, quàm rogatur. Ad promerendũ promiſſa Domini, nobis maximè neceſſaria eſt continua exercitatio virtutum: quia quantumcunque propoſitum firmum fuerit alicuius boni, ſi non quotidie innouatur, citò extinguitur. Omnes enim artes, omniaque ſtudia, quotidiano vſu, & iugi exercitatione proficiunt. Quod ſi in paruis verũ eſt, quanto magis in maximis debet cuſtodiri?

Exercitatio neceſſaria eſt ad profectum faciendum.

2 Neque excuſamus nos per temporis anguſtiam, vel inquietem: quia ſicut manus exercitata in arte aliqua, ea hora, quà minùs diſpoſita, idoneaque fuerit, & apta ad talem artem diſcendam, poſtmodũ agilior, & habilior fit: ita animus noſter, ſi tempore minùs quieto ad bonũ excitatus, euigilauerit, maioremq; fugerit voluptatẽ, minus poſtea timere habebit de amiſsione. Ideoque notandum, quod ad ſpiritualem perfectionem atque profectum, bonum eſt homini, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua. Quia in puerili ætate, quod ſemel imbiberint homines, fortiùs retinebunt. Durum eſt enim puerorum ingenium: & quod duro inſeritur, difficillimè aboletur. Neceſſarium itaq; eſt, vt qui vitã ducere contendit religioſam, in iuuentute fugiat voluptuoſam. Exercitatio quippe aſpera planat, dura mollificat, indiſcreta temperat, poſſeſſa quoque firmiter tenet. Vnde nihil aliud eſt exercitatio, quàm aſſiduus vſus, & conſuetudo.

3. Ideo ſumma cuſtodia pariter, & cautela ſtatui humanæ adoleſcentiæ eſt adhibenda. Quia quod in adoleſcētia inoleuerit, iugiter in poſterum permanebit. Summè itaque valet ad vitam perpetuam acquirendam, vt in ſtatu adoleſcentiæ ſenſus hominis ad cæleſtes amœnitates & virtutes euocentur, & in ſacris actibus, diuiniſque laudibus exerceantur. Vnde ſcriptum eſt: *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Si autem iuuenis, exercitio bonorũ operum agitatus, perſeuerauerit, fertilis erit ſpiritualiter, fructibuſque vitæ perpetuæ grauidus & onuſtus: quia qualia quiſque ſeminat, talia proculdubio & metet. Volẽs autem nos Dominus ad imitationem ſui prouocare, ſermonem fidelem, & omni acceptione digniſſimum operarijs ſuis oſtendit, dicens: *Antequam me inuocetis, dicam vobis, Ecce adſum.* Mira pietatis dignatio, vt ſe audire, imo exaudire, dicat Dominus, priuſquã petat ſeruus. Audit enim, non vt nos, auribus corporalibus, ſed affectu pietatis. Vnde ſanctus Benedictus hanc Domini pietatem admiratiuè commendat, cùm ſubdidit.

Prou. 22.

Deus nos exaudit, antequam inuocetur

Textus Prologi.

Quid dulcius nobis hac voce Domini, inuitantis nos, fratres chariſsimi?

4. ALloquitur nos, qui regulæ ipſius iugo colla ſubiecimus, oſtendẽs veraciter, quia totus ſpiritus eius in Domino liquefactus erat, cũ diceret hæc verba, vt patet volenti

lenti intelligere. *Quid dulcius hac voce?* Verè, Pater ſanctiſsime Benedicte, iam conſidero, qualis fuerit in te feruor ſpiritus. Nihil enim tibi dulcius erat voce hac Domini, inuitantis te: promittens, quia antequã eum inuocares, ſe velle exaudire: quod & fecit, vt opera manifeſtant, quæ geſsiſti. Dulcis Dominus omnibus inuocãtibus in veritate. O vera & ſumma ſuauitas, omni ſuauitate dulcior, ſed non carni & ſanguini: omni luce clarior, omni ſecreto interior, omni honore ſublimior. Ait Bernardus in Epiſtola: *O clementiſsima pietas, quæ non ſua deſinit largiri beneficia, nõ ſolùm vbi nullum inuenit meritum, ſed plurimum etiam, vbi totum inuenit contrarium. Quid ergo dulcius hac voce Domini inuitantis nos, fratres chariſsimi?* Certè nihil: quia cùm inimici eſſemus, pietate ſua non ſolùm reconciliauit nos Deo Patri, ſed & cõhæredes ſibi fieri voluit. Vnde & ſequitur. Bernardus ep. 87. ad Ogerium Canonicũ regul. circa med.

Ecce pietate ſua demonſtrat nobis Dominus viam vitæ. Textus Prologi.

5. DEmonſtrat exemplo, demonſtrat verbo, demonſtrat miraculo. Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in regnum, ſicut ipſe nos præceſsit. Vnde ſcriptũ eſt: *Nónne oportuit Chriſtum pati, & ſic intrare in gloriam ſuam?* Hinc quoque Auguſtinus dicit: *Eſuriuit Chriſtus, qui omnes paſcit: ſitiuit, per quem cauſatur omnis potus: & qui ſpiritualiter eſt panis eſurientium, fonsq; ſitientium, ab itinere terreſtri fatigatus eſt: qui ſeipſum nobis viam in cælum fe-* Lucæ 24. Auguſtin. tom. 4. de Catechiſandis rudib. cã. 22. prope fin.

cit: velut mutus obmutuit, & obſurduit coram conuitiantibus, per quem mutus locutus eſt, & ſurdus audiuit. Vinctus eſt, qui de infirmitatum vinculis nos ſoluit: flagellatus eſt, qui omnia flagella dolorum de hominum cordibus expulit: crucifixus eſt, qui cruciatus noſtros finiuit: mortuus eſt, qui mortuos ſuſcitauit: ſed & reſurrexit nunquam moriturus. Ecce quomodo viam vitæ oſtendit, exemplo audiſti:
Ioan. 14. ſed quomodo verbo docuerit, aduerte. *Ego* (inquit) *ſum via, veritas, & vita.* Super quo verbo
Ambroſ. bo Ambroſius ſic dicit: *Ambulare vis, ego ſum via: falli non vis, ego ſum veritas: mori non vis, ego vita.* Idem in ſermone: *Omnia habemus in Chriſto, & omnia in nobis Chriſtus. Si vulnere percuſſus, curari deſideras, medicus eſt. Si febribus æſtuas, fons eſt. Si grauaris iniquitate, iuſtitia eſt. Si indiges auxilio, virtus eſt. Si mortem times, vita eſt. Si cibum quæris, alimentum eſt. Ipſe eſt via & oſtium, per quod itur in ouile. Ipſe eſt dux peregrinationis noſtræ, cui diximus: In vmbra alarum tuarum viuemus in gentibus.*

6. Viam vitæ vocat religionem ſanctam: quia quicquid in hac regula conſtituitur, ex Chriſti actibus originem ſumit. Fuit enim obediens, caſtus, ſtabilis, & pauper: & ſi quod aliud poterit eſſe monachi ornamentum, totum ipſe priùs portauit. Vel certè, per viam vitæ intelligenda eſt propriæ voluntatis abdicatio, quam nobis ipſe demonſtrat, quan-
Ioan. 5. & 6. do ait: *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius,*
Matth. 7. *qui miſit me, Patris.* Hæc eſt via, de qua dixit aliquando: *Anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam.* Ipſe autem eam nobis demonſtrat

monſtrauit, quando & exemplo præceſsit, & verbo nos ſequi docuit. Simus ergo & nos de paucis, qui viam anguſtam ambulāt, quæ ducit ad vitam: quia melius eſt, eſſe cum paucis in cælo, quàm cum multis in inferno. Vt autem hæc pleniùs compleantur, ſubiungit.

CAPVT DECIMVM
Commentarij in Prologum regulæ.

SVccinctis ergo fide, vel obſeruantia bonorum actuum, lumbis noſtris: & calceatis in præparatione euangelij pacis pedibus, pergamus itinera Domini: vt mereamur eum, qui nos vocauit in regnum ſuum, videre. Textus Prologi. Epheſ. 6. ſiue vlt.

1. Quia nos Dei miſeratio quotidie expectat, inuitatque, & viam demonſtrat, per quā itur ad regnum: ergo ſuccinctis lumbis noſtris, videlicet, ab omni concupiſcentia mala refrænatis: & calceatis pedibus, ſcilicet, affectibus noſtris munitis virtutum clauſuris, ne per corruptum deſiderium terrena concupiſcant: quod maximè fieri debet fide & obſeruantia bonorum actuum: pergamus itinera, vt ſcilicet, ſicut ipſe ambulauit, & nos ambulemus, vt eum ſequi mereamur ad regna ſcādentem, quem in terris nitimur imitari conuerſantem. Sed hoc omninò fieri non poteſt,

niſi abnegauerimus noſmetipſos nobis; quia
Ioan. 12. ipſe in Euangelio ait: *Niſi quis oderit animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus*; hoc eſt, niſi ſic oderimus animam noſtram, vt nequaquã voluptatibus conſentiamus, non poterimus Dei eſſe diſcipuli. Succinctis ergo lumbis noſtris, id eſt, à carnalibus cõcupiſcentijs refrænatis: quia viris luxuria in lumbis eſt, fœminis verò in vmbilico, vt teſtatur Dominus, qui
Iob 40. de diabolo ad Iob loquitur, dicẽs: *Virtus eius in lumbis eius; fortitudo illius in vmbilico ventris eius.*

2. Qui enim in hac ſchola virtutum, ſancta videlicet religione, morari contendit, ante omnia neceſſe eſt, vt ſe, præcinctis lumbis, ab omni ſpecie luxuriæ cohibeat. Hinc Domi-
Lucæ 12. nus Lucæ 12. ait: *Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris.* Super quo ver-
Greg. homil. 13. in euang. bo dicit B. Gregorius in Homilijs: *Lumbos præcingimus, cùm carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Sed quia minus eſt mala non agere, niſi etiam quiſque ſtudeat bonis operibus inſudare, protinus additur: Et lucernæ ardentes in manibus veſtris. Lucernas quippe ardentes in manibus tenemus; cùm per opera bona proximis noſtris lucis exempla*
Pſalm. 36. *præſtamus.* Hinc etiam Dauid in Pſalmis dicit:
Pſalm. 96. *Declina à malo, & fac bonum.* Et alibi: *Qui diligitis Dominum, odite malum.* Niſi oderimus malum, bonum amare non poſſumus: ideoque potius faciendum eſt bonum, vt declinemus à malo. Quia malum cauere nemo poteſt, niſi quem voluerit cuſtodire Dominus. Non ſufficit præcingere lumbos luxuriæ, niſi etiam bonorum operum teneantur lucernæ. Ideo-

que

que addidit: *fide, vel obſeruantia bonorum actuum.* Fidem dicit charitate formatã: quia vbi opera non ſunt bona, fides nihil proderit credẽti. Vnde ſcriptum eſt: *Fides ſine operibus mortua eſt.* Iac. 2.
Notãdum verò eſt, quòd (*vel*) hîc capi poteſt pro *&*, vt ſenſus ſit, *fide & obſeruantia.* Si autem in propria ſignificatione accipitur, erit ſenſus: Succinctis lumbis noſtris, fide videlicet perfecta, quæ per opus perficitur; vt hoc, quod corde credimus, ore, cùm neceſſe fuerit, proferamus: & opere impleamus, quod corde fideliter ſentimus, aut quod ore docemus. Vel ſi hanc fidem ita dilatare nõ vis, obſeruantia bonorum actuum pręcingimus lũbos noſtros, id eſt, fide & iuſtitia: iuxta quod ſcriptum eſt Iſaiæ 11. *Et erit* (inquit) *iuſtitia cingulum lumborum eius; & fides cinctorium renum eius.* Eſai. 11.
3. Sanctus autẽ Benedictus hunc imitatus, poſuit primò fidem; quia fides eſt fundamentum omnium virtutum. Deinde pro iuſtitia, ponit bonos actus, quia nimirũ vera iuſtitia eſt, qua per bonum vitam noſtram reddimus Deo, quæ ſua, nobis quæ noſtra, & proximo, quæ eius ſunt. Hoc eſt, ſi fidem, quã portamus in corde, ſanam oſtendimus in opere. *Et calceatis pedibus in præparatione euangelij pacis.* Quid ſibi vult, quod dicit, *in præparatione euangelij pacis?* Nunquid nos prædicationi iubet inſiſtere, & more Apoſtolorum & aliorum Ordinum, per diuerſa vagari? Quid eſt hoc, quod ait hîc, cùm alibi dicat; *Si de ſtabilitate ſua promiſerit, & nequaquam Monacho liceat vagari:* ſicut habetur in Decretis. 16. *quæſtione,* 1. *Cap. Placuit.*

Eugenius Papa. vbi dicit Eugenius Papa; quia *ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine monaſterio monachus.* Et B. Hieron. ad Vigilant. verſus fin. Hieronymus ad Deſiderium loquitur: *Monachus non Doctoris, ſed plangentis habet officium, qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum.*

4. Quid ergo dicemus ad hæc? An liceat Monacho, regulam ſancti Benedicti profeſſo, prædicare? Licet planè, non voce, ſed opere. Et ſi licet verbum Dei prædicare, tamen multo plus expedit alios opere ædificare. Validiora enim ſunt opera, quàm verba: & pleniùs vita docetur, quàm voce. Non fuit de mente B. Benedicti, vt exiſtimo, quòd monachus ſuus per caſtra vagando prædicet: quin potiùs, ſedens in cella, de peccatis ſuis lacrymetur. Niſi Spiritus ſanctus elegerit eum, qui & vita, & doctrina poſſet ædificare multos, ſicut de S. Bernardo legimus, vel etiam anteceſſoribus ſuis ſanctis. Quia quem Spiritus excitat, nemo ligare poteſt. Hæc dixerim, nõ quòd ſanctorum Patrum indulta refutem, vel zelum ſeruorum Dei Monachorum iudicem: ſed quia id noſtris temporibus videre minimè expedit Monachis. Nam, ſicut fieri ſolet, vagi efficiuntur & proterui, ſine lege ambulantes, & Prælatis ſuis plerumque grauiſsima damna & vexationes procurantes: & (quod deterius eſt) contra regulam inſtabiles, & aliquando ab ipſa apoſtatantes. Si quis autẽ à Deo vocatur, ſine contradictione vt eat, neceſſe eſt.

5. Sit autem prædicatio Monachi in quiete

morum,

morum, vt ædificet videntes, ſicut ſcriptum eſt: *Videantur opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Hoc iubet ſanctiſsimus Pater noſter, cùm ait: *in præparatione euangelij pacis.* . Vt ita ſimus parati ad complenda præcepta euangelij, per quæ pacem habebimus inter Deum & nos. Pedes autem calceatos habemus, quando propoſitum ſanctũ religionis, quod vouimus, ſemper innouando tenemus, per quod diſciplina cuſtoditur; quia vbi bonum propoſitum derelinquitur, religio minimè ſeruatur. Ergo bonis & ſanctis affectibus calceati, & relegatis omnibus luxuriæ motibus, mediante fide bonorum actuum, pergamus itinera Dei, non inceſſu pedum, ſed affectuum: vt mereamur eum, qui nos vocauit, in regno ſuo videre. Itinera verò Dei ſunt, ſicut ipſe ambulauit, & ambulare. Ait enim ipſe in Euangelio: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis: & ego reficiam vos.* Venite fide, venite opere, venite pro omnibus corde. Venite, qui laboratis pro vita æterna: venite, qui onerati eſtis põdere peccatorum, & ego curabo vos. Venite per humilitatem, currite per charitatem, feſtinatę per ſanctam & immaculatam conuerſationẽ. Hæc ſunt itinera Chriſti. Venit per charitatem: ambulauit per patientiam & humilitatem: cucurrit per obedientiam: feſtinauit per ſanctam conuerſationem. Hunc imitemur per itinera ſua: quia nemo venit ad eũ, niſi per bona opera. Vnde & ſequitur.

Matth. 5.

Matth. 11.

CAPVT VNDECIMVM

Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi.

IN cuius regni tabernaculo, ſi volumus habitare, niſi illuc bonis actibus curratur, minimè venitur.

1. Practicam petit iſte locus, non gloſſam. Quia nimirum ad Deum nos venire non aliter, quàm per bona opera, cognoſcimus: ſicut ipſe teſtatur in Euangelio, inquiens: *Nemo venit ad me, niſi Pater meus traxerit eum.* Quid eſt (*traxerit*) niſi & voluntatem, & poteſtatem benefaciẽdi ei dederit? Trahit enim nos Pater per ſanctos affectus, quos in gratia ſpiritus ſancti conſiſtere nemo eſt, qui dubitet, Dat etiam virtutem effectus, vt ſanctus, quem concepimus, compleatur affectus. Sicut enim ſine operibus mortua eſt fides, ſic ſine effectu affectus, ſalua virtute & poteſtate efficientis hominis. Quia ſi quis habet affectum benefaciendi, & poteſt, & non facit, quid prodeſt ſibi affectus? Verùm melior eſt affectus bonus ſine effectu, quàm vacuum cor, quod neque affectum habet, neque effectum boni cuiuſque procurat.

Ioan. 6.

2. Sanè ad regnum Chriſti ſi cupimus peruenire, oportet nos ſemitas conſiliorum gradi, & vias præceptorum: quia niſi mandata cuſtodierimus ipſius, non erimus amici Dei.

Vnde

Vnde Dominus Ioan. 15. dicit: *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis ea, quæ ego præcipio vobis.* Probatio dilectionis, exhibitio operis eſt. Qui ergo ſe dicit Deum diligere, cuſtodiat mãdata ipſius: quia hæc eſt via, quæ ducit ad vitam. Vnde alibi dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* Si ergo volumus vitam habere, quã Chriſtus promiſit, faciamus primò neceſſe eſt, quę nobis præcepit. Feſtinemus illam ſanctã ingredi ciuitatem, pręmittendo bonorum operum merita. Nam innumera ſunt viatorũ pericula viarum, vitæ diſcrimina infinita, quæ nos retrahunt & retardant. Sed quærit quis forſan, quid faciendum ſit, vt vita hęc, de qua loquimur, poſsideri valeat? Ideoque beatus Pater, nos Dominum interrogare (qui omnia ſcit, nouit, & poteſt) iubet, ne vllus dubietatis remaneat ſcrupulus, dicens. Ioan. 15. Matth. 19.

Sed interrogemus cum Propheta Dominum, dicentes ei: Dominę, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Textus Prologi. Pſalm. 14.

3. INterrogamus Dominum, ſi continua prece miſeriæ noſtræ flagitamus remedium, dicentes cum Propheta in Pſalmo quinto: *Dirige Domine Deus meus in conſpectu tuo viam meam*: id eſt, dirige vitã meam ſic in terris, vt placeat cõſpectui tuo in cælis. Interrogemus ergo Dominũ, non voce oris, ſed affectu cordis, quis dignus ſit habitare in taber- Pſalm. 5.

naculo ſuo, dicentes: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo?* Tabernaculum dictũ ex duobus nominibus cõſtat: id eſt, à taberna & cœnaculo, quod eſt, domus pauperum. Sed nos per tabernaculum anagogicè cæleſtem aulam intelligimus, ad quam peruenire omnimodis ſperamus: & ideo modum inquirimus,
Pſalm. 14. dicentes: *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo?* id eſt, quis eſt dignus tecum, & cum ſanctis tuis habitare in æterna manſione? Aut quis requieſcet in mõte ſancto tuo? hoc idem eſt, quod iam diximus: quis eſt dignus tibi ſeruire, cum ſanctis Angelis tuis, in firmiſsimo habitaculo tuo, quod tu ipſe Domine feciſti, & tuo ſplendore illuſtras: quis putas dignus eſt? Vnde homini tanta gratia, vt choris hymnidicis Angelorum poſsit intereſſe!

4. O quàm fælix anima illa, quæ gratiam hanc conſeruat in finem: vt Deum mereatur videre facie ad faciem, ſicuti eſt. Tanta ſine dubio gloria perfruetur, vt omni creaturæ viuenti inexcogitabile ſit. In hoc tabernaculo tãta copia deliciarum eſt, vt omnibus ſine fine ſufficiat, omnes ſine faſtidio ſatiet, cũctis ſit copioſiſsima, ſit & vniuerſis deſiderabilis. Quanto enim plus perfruuntur, tanto amplius concupiſcunt: nec eſt ibi defectus, nec faſtidium, neque tædium: eſt ſatietas ſine faſtidio, eſuries ſine defectu, iucunditas ſine mœſtitia, gaudium abſque triſtitia, æternitas ſine fine, requies ſine labore, ſanitas ſine dolore.
Bernard. Vnde Bernardus: *O verè fælix & glorioſa ſatietas: ô ſanctum conuiuiũ: ô deſiderabiles epulæ: vbi nimi-*

nimirum anxietas nulla, nullum poterit eſſe faſtidiũ: quin ſatietas ſumma, & ſummum inerit deſiderium. Ait quippe æterna Sapientia: Qui edunt me, adhuc eſurient: & qui bibunt me, adhuc ſitient. O quàm inſipiens eſt, qui tantæ pulchritudinis gloriã ſua culpa perdiderit. Quis nempe tantæ beatitudinis poterit ęſtimare gaudium? Ait enim Proſper: *Futura vita, vbi ipſa ciuitas, quæ eſt Angelorum Sanctorumq́; congregatione beata: meritis fulgentibus micat, æterna ſalus exuberat, veritas regnat. Vbi nec fallit quiſquam, nec fallitur, vbi nullus hæres beatus eijcitur: vbi nullus miſer admittitur. Illa vita beata ſempiternè, vbi eſt certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, tranquilla iucunditas, fælix æternitas, æterna fælicitas. Vbi eſt amor perfectus, timor nullus, dies æternus, alacer motus, & vnus omnium ſpiritus: nulla erit ibi diſcordia, ſed cuncta conſona, cuncta conueniẽtia: omnium enim Sanctorum erit vna concordia.* Hoc tabernaculum Dei altiſsimi, quod præparauit, quærentibus illud. *O Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo?*

Proſper li. I. de vita contẽp. cap. 2.

Pſalm. 14.

Poſt hanc interrogationem, fratres, audiamus Dominum reſpondentem.

Textus Prologi.

5. RESpondet nobis Dominus per ſanctum Euangelium, in quo omnis perfectionis via demonſtratur. Reſpondet nobis per ſacram Scripturam, in qua omnis conſolatio inuenitur. Reſpondet per ſanctos doctores, & verbi ſui prædicatores, per quos corda excitantur iacentia. Si enim voluerimus

mus interrogare Dominum, quid pro vita æterna faciendum ſit, in ſacra ſcriptura totum inuenitur. Ergo ad lectionem ſacram tota virtute anhelemus, & audiemus nobis reſpondentem Dominum, ac dicentem:

CAPVT DVODECIMVM
Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi.

QVi ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam: qui loquitur veritatem in corde ſuo: qui non egit dolum in lingua ſua: qui non fecit proximo ſuo malum: qui opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos.

1. Virtutes, quas enumerat Propheta in hoc
Pſalm. 14. Pſalmo, quibus ornari debebant ſacerdotes, & miniſtri templi, ſiue tabernaculi Domini, aptiſsime decet quemlibet Chriſtianum, volentem habitare in monte Domini excelſo: maxime autem monachum, qui puriori ſplẽdere debet conſcientia. Ponit autem primò puritatem, ſiue munditiam cordis: quæ ſola
Matth. 5. Deum meretur, ſicut Dominus ait: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Ait enim: *Qui ingreditur ſine macula*: Subaudio, hic habitabit in tabernaculo meo. Sicut enim miniſtri Domini & Leuitæ ſine macula eſſe ſolebant in corpore, vt miniſtrarent coram Domino:

mino: ſic oportet nos eſſe mundos, & abſque macula in corde, ſi debemus vitã ingredi perpetuam. Hinc enim ſuperna voce ad Moyſen in Leuitico dicitur: *Loquere ad Aaron: Homo de ſemine tuo per familias, qui habuerit maculã in ſe, non offerat panes Deo ſuo, nec accedat ad miniſteriũ eius.* Leuit. 21.

2. Quid aliud per maculam, quàm immunditia cordis accipitur? Nihil quippe Monachum decentiùs ornat, quàm cor mũdum, & conſcientia pura. Vnde Propheta orat, dicẽs: *Cor mũdum crea in me Deus.* Sciebat enim, quoniã ſoli mundo corde Deum videbunt. Ideóque per quendam ſapientem dicitur: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum.* Et Apoſtolus Paulus: *Hæc* (inquit) *eſt voluntas Dei, ſanctificatio noſtra.* Qui ergo in tabernaculum Domini intrare contendit, ſine macula ingrediatur, neceſſe eſt. Ait enim Propheta alibi: *Ego autem in innocentia mea ingreſſus ſum.* Qui igitur ingreditur ſine macula: id eſt, qui ſine peccato mortali eſt (quia venialia deleri confidimus in purgatorio) ille facit, quod dicitur, *Declina à malo.* Pſalm. 50. Prou. 4. 1. Theſſ. 4. Pſalm. 25. Peccata venialia in purgatorio delentur.

3. Sed non ſufficit malum non facere, ſi bona non fecerimus. Et ideo bene ſubiungitur: *Et operatur iuſtitiam.* Ac ſi diceret: Ille ingreditur, qui declinat à malo, & facit bonum. Iuſtitia quippe magnum bonum eſt, qua Deo attribuitur, quod ſuum: & homini, quod homini. Vnde dicit Auguſtinus: *Hæc eſt perfecta iuſtitia, qua potius potiora, & minus minora diligimus.* Et Ambroſius de Officijs commendans iuſtitiam, inquit: *Iuſtitia eſt, quæ nihil* Auguſt. de vera religione cap. 48. Ambr. li. 1. Offic. cap. 27.

alienum vendicat? quæ cuilibet dat, quod ſuum; quæ negligit propriam vtilitatem, & ſeruat communem æquitatem: & ſecundùm ipſum prima iuſtitia in Deum: ſecunda in patriam: tertia in parentes: quarta in omnes. Quæ namque virtus ſine iuſtitia Deo placuit vnquam? Ait enim Hieronymus: *Omnes virtutum ſpecies vno iuſtitiæ nomine continentur.* Iuſtitia quippe virtutis ſplēdor eſt maximus, à qua viri boni nominantur. Dicit etiā Anſelmus libro, Cur Deus homo: *Iuſtitia eſt animi libertas, tribuēs vnicuique ſecundùm propriam dignitatem: maiori reuerentiam, pari concordiam, minori diſciplinam: Deo obedientiam, ſibi ſanctimoniam, inimico patientiam, egeno operoſam miſericordiam.*

Hierony. ep. ad Demetriad. & in c. 14. Eſaiæ.

Anſelm libro, Cur Deus homo. Iuſtitia quid ſit.

4. Is autem iuſtitiam operatur, qui in omnibus actibus ſuis Deum præfert, & glorificat. Quid namque iuſtius dici poterit, quàm vt omnis creatura timeat Dominū? Ait enim Seneca: *Quiſquis iuſtitiam ſectari deſideras, prius Deum time: & ama, vt ameris à Deo.* Amabis enim Deum, ſi in hoc illum imitaberis, vt velis omnibus prodeſſe, & nulli nocere. Iuſtitia maximè Eccleſiæ Prælatis neceſſaria eſt, nō tam in corrigendo peccantem, quàm etiam in exaltando diligentem. Vnde plerumque fit, vt ad Eccleſiaſticas dignitates promoti quidam, parentibus & cognatis inde ſubueniant, imo exaltent, vnde Chriſti pauperes ſuſtentari debuerant: & non ſecundùm iuſtitiam, ſed iudicent ſecundùm cognationē. Contra quos ait Caſsiodorus ſuper Pſalterium: *Iuſtitia,* inquit, *non nouit patrem, non nouit matrem, veritatem nouit,*

Seneca.

nouit, perſonam non accipit, Deum imitatur. Summa itaque iuſtitia eſt, qua Deus dignè colitur & amatur, & proximus propter Deum diligitur, iuuatur, & defenditur: & vnicuiq; dat, quod ſuum eſt: alteri non facit, quod ſibi fieri non vult. Vnde Seneca in Prouerbijs: *Ab alio expectes, quod alteri feceris: præſtabis parentibus pietatem, cognatis dilectionem: pacem cum hominibus habebis, bellum cum vitÿs: præſtabis amicis fidem, omnibus æquitatem.* Iuſtitia ſapientiæ comes eſt, quia nemo iniuſtus ſapiens erit. Hinc Eccleſiaſtici primo ſcribitur: *Fili, concupiſcẽs ſapientiam, conſerua iuſtitiam, & Deus præbebit illam tibi.* Et iterum: *Fili, accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore.* Is ergo domum Domini ingreditur, qui iuſtitiam operatur. Seneca in Prouerb. Eccli. 1.

5. Sed iuſtus eſſe nemo poteſt, niſi ſit verax: ideoque ſequitur: *Qui loquitur veritatem in corde ſuo.* Nonnulli enim in labijs habent veritatẽ, & in corde non habent: tanquam ſi aliquis doloſè oſtendat viam, ſciens in ea eſſe latrones, & dicat: Si hac ieris, tutus eris à latronibus; & contingat, vt verè ibi non inueniantur latrones, verum ille locutus eſt, ſed non in corde ſuo. Aliud enim putabat, & neſciẽs verum dixit. Ergo parum eſt verum loqui, niſi etiam in corde ita ſit. Veritas itaq; iuſtitiam comitatur: quia nec veritas ſine iuſtitia, nec iuſtitia poteſt eſſe ſine veritate. Vnde Prouerbiorum vigeſimo ſcriptum eſt: *Miſericordia & veritas cuſtodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius.* Auguſtinus in Epiſt. ait: *Veritas & dulcis, & amara eſt: quãdo dulcis eſt, parcit: & quando* Mendaciũ eſt deteſtandum. Prou. 20. Auguſt. ad Romulũ ep. 211. in princip.

amara, curat. Is autem veritatem operatur & loquitur, qui opere implet, quod in baptiſmo vel in profeſsione religionis vouit. Ait quoq; Bernard. in Sermone: *Non amat veritas angulos, non ei diuerſoria placent: in medio corporis ſtat vita, diſciplina, quibus ſtudijs delectatur*. Hinc Sapiens Eccli. 4. dicit: *Non contradicas verbo veritatis vllo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere*.

Bernard. Hierony. tom. 1. ep. 4 ad Ruſt. monachū, verſus finem. Eccli. 4.

6. Impeditur autem veritatis locutio quatuor modis: primo timore, ſecundo cupiditate, tertio odio, & quarto amore: & hoc de veritate iudiciali intelligendum eſt. Vnde ait Chryſoſtomus ſuper Matthæum: *Non ſolùm proditor eſt veritatis, qui mendatium pro veritate loquitur: ſed qui non liberè pronunciat veritatem, quam pronunciare oportet: aut non liberè defendit veritatem, quam defendere oportet*. Et Hieronymus ſuper Iſaiam: *Magnum diſcrimen eſt, Dei tacere ſermones ob triplicem cauſam: vel propter timorem, vel propter pigritiam, vel adulationem*. Hinc quoque dicit Origenes: *Si quis ea, quæ videt in proximi ſui delicto, vel non indicat, vel in teſtimonium vocatus, non ea, quæ vera ſunt, dixit; peccatum, quod commiſit ille, qui cælat, ipſe ſuſcipiet: & pœna commiſſi reuertetur ad conſcium*. Vnde ſcriptum eſt Eccleſiaſtici 7. *Noli amare mendacium aduerſus fratrem tuum, neque in inimicum ſimiliter facias. Noli velle mentiri omne mendacium, aſsiduitas enim illius non eſt bona*. Ait Auguſtin. ſuper Ioannem: *Si de veritate ſcandalum ſumitur, vtilius permittitur, quàm veritas relinquatur*. Et Hieronymus in Epiſtola: *Mentiri, aut iurare lingua tua prorſus ignoret: tantuſq; in te ſit veritatis amor, vt quicquid dixeris,*

Veritas 4. modis impeditur. Chryſoſt. homil. 25. in cap. 10. Matthæi. Hieron. ſuper Eſaiam. Origenes. Eccli. 7. Bernardus ep. 78. ad Suggeriū Abbatem longius à fine. Hieron. ep. 14. ad Celantiā.

xeris, iuratum putes. Idem ſuper Ezechielem: *Non meretur audire veritatem, qui fraudulenter interrogat.* Ait enim Bernardus de gradibus humilitatis: *Inquirimus veritatem in nobis, in proximis, in ſui natura. In nobiſmetipſis, diiudicando: in proximis, eorum malis compatiendo: in ſui natura, mundo corde contemplando.* Qui enim amat veritatem, dirigetur à Domino: qui verò abſcondit eam, maledictione non carebit. Ait enim Auguſt. *Qui veritatem occultat, & qui profert mendacium, vterque reus eſt: ille, quia prodeſſe non vult: iſte, quia nocere deſiderat.* Et ideo ſubiũgitur: *Qui non egit dolum in lingua ſua.* In lingua dolus agitur, cũ aliud ore profertur, aliud pectore tegitur. Vnde Ambroſ. *Complures vidi loquendo in peccatum incidiſſe, vix quempiam tacendo.* Ingreditur mors per oſtium tuum, ſi falſa loqueris. Bernar. de 12. gradib. humilitatis longè ab initio. Auguſtin. li. de agone Chriſtiano. Ambroſ. li. 1 Offic. cap. 2.

7. Dolus in lingua nequam eſt, quia pauper verbis decipitur verſuti: ſed eſt Deus, qui videt, & iudicet, ſicut ſcriptum eſt: *Ego, cùm accepero tempus, iuſtitias iudicabo.* Grande malum, lingua doloſa: res odibilis Deo, loquacitas. Scriptum eſt enim: *Vir linguoſus non dirigetur in terra.* Et Eccleſiaſtici 37. *Qui ſophiſticè loquitur, odibilis eſt, in omni re defraudabitur.* Ad conſcientiæ puritatem hoc pertinet verbum; vt videlicet monachus neminem perturbet, nec à quoquã perturbetur. Vnde aptiſsimè ſequitur: *Qui non fecit proximo ſuo malum.* Proximi nobis, ſunt omnes homines, & nulli debemus malum facere. Vnde ait B. Auguſtinus ſuper eundem Pſalmum: *Proximum, omnem hominem accipi oportere, notum eſt.* Præceptum habemus, Pſalm. 74. Pſal. 139. Eccli. 37. Pſalm. 14. Auguſt. in pſalm 14. in medio.

vt diligamus proximum, ſicut noſmetipſos; quia verè Deus non diligitur, vbi proximus oditur. Vnde prima Ioannis quarto: *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, & fratrem ſuum oderit, mendax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum, quem videt; Deum, quem non videt, quomodo poteſt diligere?* Qui autem proximum ſuum diligit, malum ei non facit. Ait quippe Caſsiodorus: *Proximos diligimus, ſicut noſipſos, cùm nulli malum facimus: & omnes ſimiliter, vt noſmetipſos, affectione tractamus.* Sequitur autem: *Qui opprobrium non accepit aduerſus proximos ſuos.* Ille opprobrium, id eſt, detractionem non accipit de fratre, qui priùs mala non credit de illo, antequam probet. Quid aliud eſt detractio, quam reſpectu alterius gloriæ minuendæ mordax ad alterũ delatio? Qui enim conſentit peccanti, reus eſt culpæ delinquentis. Admonuit priùs, vt proximo noſtro nihil mali faciamus: nunc verò innuit, ne malè facientibus cõſentiamus. Sed ſi proximos curamus, & nos neglexerimus, nihil commodi inde habebimus, quia charitas à ſe incipit. Et ideo bene ſubiungitur, quod puritate noſtri cordis operatur.

1. Ioan. 4.

Detractio quid ſit.

CAPVT DECIMVMTERTIVM

Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi.

Qui malignum diabolum aliqua ſuadentem ſibi, cum ipſa ſuaſione ſua, à conſpectibus cordis ſui reſpuens, deduxit ad nihilum.

ISTA perfectio eſt, vt nihil va-
II. leat in hominem malignus: vt &
hoc ſit in conſpectu eius, id eſt,
certiſsimè nouerit, malignũ non eſſe, niſi cũ
animus ab ſpecie ſui creatoris ęterna & incõ-
mutabili, ad creaturę ſpeciẽ auertitur, quæ de
nihilo facta eſt. Malignus diabolus eſt, & vo- Diabolus vnde malignus.
catur non creatione, ſed auerſione: quia ſe
ab ipſo auertit, qui ſolus verus, & incompa-
rabiliter bonus eſt: & malus factus eſt ſua
culpa, non Dei creatione. Dicitur etiam dia-
bolus Hebraicè, deorſum fluens, quia ſuper-
biæ pondere deorſum corruẽs cecidit, quan-
do ſe Deo æqualem æſtimare conſenſit. At
tamen Græcè criminator dicitur, ipſe enim
primus criminoſus eſt, criminis auctor, pec-
catiq; eſt accuſator. Vnde B. Ioannes Euan- Apoc. 12.
geliſta in Apocalypſi, accuſatorem fratrum
ipſum nominat. Ipſe enim mali auctor, ne-
quitiæ eſt origo, rerum hoſtis, corruptor ſæ-
culi, hominis ſemper inimicus: laqueos ten-
dit, lapſus parat, foueas fodit, comparat rui-
nas, ſtimulat corpora, pungit animas, cogita-
tiones ſuggerit; immittit iras, dat virtutes
odio, vitia addit amori; errores ſerit, diſcor-
dias nutrit, pacẽ turbat, affectus diſsipat, hu-
mana violat, diuina tentat. Ipſe malarum co-
gitationum eſt infuſor, qui nullum bonum
amat, quietem vbique diſsipat, paci ſemper
inuidet. Vnde ait Ambroſius: *Anima nunquam* Ambr. in Lucam.
à corpore vinceretur, niſi prius à diabolo teneretur.
Sed licet illi data ſit facultas tentandi, nõ ta-
men datur ei poteſtas nocendi, niſi quantum

(Deo permittente) vtile eſt ad noſtram exinanitionē, vt poſsimus ſuſtinere. Ait quippe Auguſt. *Plerumque diabolus vult nocere, ſed non poteſt, quia poteſtas iſta ſub poteſtate eſt. Nam ſi tantum poſſet nocere diabolus, quantum vult, aliquis iuſtorum non remaneret.* Poteſtatem accipit limitatam tentandi: nullam prorſus, niſi ipſi voluerimus, nos ſuperandi. Dicit enim Bernardus in Sermone: *Dæmonum eſt, mala ſuggerere: noſtrum eſt, non conſentire.*

Auguſt. in pſalm. 61.

Poteſtas diaboli.

Bernard.

2. Quoties eis reſiſtimus, toties eos ſuperamus, Angelos glorificamus, Deū honoramus, qui incitat, vt pugnemus: adiuuat, vt vincamus: conſolidat, ne deficiamus. Et Gregorius in Homilijs ait: *Profectò diabolus vincitur, quando mens in tentamenta eius, ad delectationem atq; conſenſum non contrahitur.* Et licet quibuſdam intolerabiles eius tentationes videantur, tamen vbi ſentit reſiſtentem, facillimè debilitatur. Vnde ſcriptum eſt: *Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis.* Ait etiam Chryſoſt. ſuper Matthæum: *In primis grauis & inſufferibilis eſt impetus diaboli; quòd ſi quis forti animo ſuſtinuerit in primo, tum in ſecundo inueniet eum infirmiorem.* Quanto enim plus percuſſus fuerit, tanto magis refrigeſcit, & deficit. Hinc Iſidorus de ſummo bono dicit: *Diabolus ſerpens eſt lubricus, cuius ſi capiti, id eſt, primæ ſuggeſtioni non reſiſtitur, totus in intima cordis, dum non ſentitur, illabitur.* Hoſtis debilis eſt, non vincit niſi volentem. Si itaq; volumus ingredi in tabernaculū Domini æterni, reſiſtamus diabolo, & carnis noſtrę inſolentias facillimè opprimemus. Felix nimirum, qui malignum diabo-

Gregor.

Iac. 4.

Chryſoſt.

Iſidor. de ſum. bono lib. 2. ca. 5.

diabolum, ſibi mala ſuggerentem, cum ſua perſuaſione, à conſpectibus cordis ſui, id eſt, à cogitationibus deliberatis, reſpuens, duxit ad nihilũ: ſanè habitabit in tabernaculo Domini, & requieſcet in monte ſancto eius. Sed quia valde neceſſarium eſt, vt puritati cordis deſeruiens, ne paulatim decreſcat, circa minimas etiam cogitationes ſolicitudinem gerat, aptiſsimè annectitur.

Et paruulos ſuos cogitatus tenuit, & alliſit ad Chriſtum. Textus Prologi.

3. QVid eſt, *tenuit*, niſi, reſpectu illius iugiter in memoria habuit, quoniã omnis cogitatio hominis cõfitebitur Domino? Hinc Gregorius in Moral. ait: *Magno ſtudio ſuperfluæ cogitationes amputandæ ſunt; ſed tamen funditus amputari nequaquam poſſunt. Semper enim caro ſuperflua generat, quæ ſemper ſpiritus ferro ſolicitudinis reſcindit.* Sed quid faciendum eſt? Alli-dēdæ ſunt ad Chriſtum, & auxiliũ ab eo quærendum eſt, cui cura de omnibus: qui pius eſt, & potens maligni illius diaboli ad nihilũ redigere conſilium. Incipiamus ergo bonas cogitationes diligere, & ſtatim ab illis, quæ malæ ſunt, nos dignabitur Dominus liberare. Gregor in Moral. li. 5. cap. 23.

4. Oportet enim primis obſiſtere motibus, ſi volumus fugere duriora certamina atque pericula. Ait quippe Hieronymus: *Dum paruus eſt hoſtis, interfice: nequitia elidatur in ſemine.* Sed nemo poteſt reſiſtere à ſeipſo, niſi Deum habuerit adiutorem: ideoq; ad Chriſtũ cogi- Hieron. tom. 1. ep. 22. ad Euſtochium, longius à princip.

tationes noſtræ allidendæ ſunt. Vt qui noſtræ humanitatis conſors factus eſt, miserię quoq; dignetur aſsiſtere adiutor. Maximo itaq; ſupplicatu iugiter inſiſtere oportet, iuxta quod Pater noſter hortatur ſuperiùs, dicẽs: *Quicquid agendum inchoas bonũ, ab eo perfici inſtantiſſima oratione depoſcas.* Ipſe quippe eſt adiutor inopis in tribulationibus: prope eſt omnibus inuocantibus eũ in veritate. Ad ipſum debemus paruulos cogitatus noſtros, antequã per conſenſum roborẽtur, illidere: & orationibus deuotis auxilium flagitare: ſignoq́ue ſanctæ crucis contra hoſtem, Dei freti præſidio, fortiter dimicare. Poſtquam verò ſenſerimus inimicũ infirmatum, noſq́ue ereptos, totũ ad Dei pietatem debemus referre, ſuæq; attribuere poteſtati: & miſericordię, quoniam ſine ipſo nihil poſſumus facere: & ipſe eſt, qui vincit in nobis ſpiritum malignum: ideoq́ue ſequitur.

CAPVT DECIMVMQVARTVM

Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi. Pſal. 113.

QVi timentes Dominum, de bona ſua obſeruantia non ſe reddunt elatos: ſed ipſa in ſe bona non à ſe poſſe, ſed à Domino fieri æſtimantes, operantem in ſe Dominum magnificant, illud cum Propheta dicentes: Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.

1. Quic-

1. QVicquid boni poteſt humana fragilitas, totum à Deo habet, qui bonorum infuſor eſt, & operator: ſine quo nullum bonum ſubſiſtit, in quo omnia bona cõſiſtunt. Qui ergo timent Deum, cùm aliquid boni fecerint, à ſeipſis factum nequaquam exiſtimant, nec pro hoc quouis modo laudari appetunt: ſed totum ad Deum conferũt, vnde cuncta bona procedunt. Sunt enim pleriquę homines infirmi, qui cùm aliquid boni fecerint, iam in ſeipſis complacent ſibi, & quaſi à ſe id factum ſit, eleuantur: quia timorem Domini non habent, qui cauet elationem. Ait quoque Gregorius in Moralibus: *Quatuor ſunt ſpecies, quibus omnis tumor arrogantium demonſtratur. Cùm bonum aut à ſeipſis habere ſe æſtimant: aut ſi datum ſibi de ſuo, credunt pro ſuis accepiſſe meritis: aut certè, cùm ſe iactant habere, quod non habent: aut deſpectis ceteris, ſingulariter videri appetunt habere, quod non habent.* Qui de obſeruantia ſua bona ſibi glorioſus apparet, & meritum perdit religionis, & pœnam incurrit elationis: quia ſolis humilibus Deus dat gratiam, ſuperbos verò odit anima illius. Scriptum eſt enim: *Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.*

Gregor. in Moral. li. 23. cap. 6.

Matth. 23.

2. Audeo dicere, quia melior eſt peccator humilis, quàm Phariſæus ſuperbus. Omnium bonorum euacuatio ſuperbia eſt, & vitiorum mater ſingulorum. Vnde Gregorius in Moralibus ait: *Radix cuncti mali & regina omnium vitiorum ſuperbia eſt: de qua, Scriptura atteſtante, dicitur: Initium omnis peccati, ſuperbia.* Ingratitu-

Gregor. li. 21 Moral. Eccli. 10.

do magna eſt Deo, ſi homo benefaciens, ſuam non Dei gloriam quærit. Nil eſt, quod adeo indignationem prouocet Altiſsimi, ſicut ingratitudo. Ipſa eſt malorum prouocatio, beneficiorum exinanitio, meritorum exterminatio, virtutum diſperſio, ventus vrens, ſiccans fontem pietatis & miſericordiæ, aduerſatrix omnium bonorum, & animæ inimica. Non eſt maior ingratitudo ſub ſole, quę Deũ plus offendat, animæ plus noceat, quàm ſe, nõ Deum de bonis ſuis operibus exaltare, ſicut de ſuperbo angelo factum legimus. Ait quippe Bernardus: *Peremptoria res eſt ingratitudo, hoſtis gratiæ, inimica ſalutis: quoniam nihil ita diſplicet Deo, præſertim in filijs gratiæ, quemadmodum ingratitudo.*

Ingratitudinis mala.

Bern ſer. 2 de 7. miſericordijs in initio.

3. Sed quid faciendum eſt, ne hanc ingratitudinem incurramus? Audi, quid dicat beatus Pater noſter Benedictus: *Sed,* inquit, *ipſa in ſe bona non à ſe poſſe; ſed à Domino fieri æſtimantes.* Scriptum eſt enim: *Niſi Dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ædificant eam.* Nos enim, tanquam inſtrumentum, vt ita dicam: Deus verò eſt, qui operatur in nobis. Si ergo bene fecerimus, Deus totũ facit: ſi malè, à nobiſmetipſis factum putemus, quia Deus mali auctor non eſt. Vnde 1 ad Corinth. 3. Paulus ait: *Neque qui plantat, eſt aliquid: neque qui rigat: ſed qui incrementum dat Deus.* Non poſſumus à nobis perficere, quod proponimus bonum: neque proponere quicquam faciẽdum, ſed Deus ipſe eſt, qui & propoſitum mouet, & boni largitur effectum: quia quicquid dicitur

Pſal. 126.

1. Cor 3.

Omne bonum noſtrum à Deo eſt.

bonum,

bonum, ex Dei gratia totum eſt. Cùm ergo aliquid fecerimus, quod bonum eſt, ne id nobis vſurpemus, ſummopere cauendũ eſt: quia nihil habemus, quod non accepimus: & qui dedit, potens eſt, cùm voluerit auferre, quod habere videmur. Vnde fit, vt omnipotens Deus, ſuam miſericordiam vbique oſtendere volens, & neminem perire, eorum, quos redimere eſt dignatus, pleriſque (maximè religionis clauſura alligatis) perfectionis affectum dat, & magni profectus. Sed ipſum effectum, auidè cupitum, elargiri differt, vt hi tales addiſcant, quia nec minimum valét attingere perfectionis gradum, pluribus quãuis annis fatigati, deſideratum: &, vt poſtea, conſecuti, quod volunt, ex parte diligentiſſimè præuideant, ne quod tot annis vix apprehendere potuerunt, vna elationis hora, aut momento ſeducti, amittant. Si enim ſtatim, vt volumus, affectum ſequeretur effectus, vitium elationis ab inſtanti incideremus, putantes nos habere à nobiſipſis, quod tam facilè inueniſſemus.

Cur Deus aliquãdo differat dare gratiam.

4. Sunt enim multi, qui perfectiorem vitæ deſiderant ſtatum, iugiter Deum orãtes, quatenus ipſis donũ largiatur ſanctitatis & virtutis, pluſquam triginta, vel quadraginta annis in hoc ſupplicatu perſiſtentes: & tamen non merentur exaudiri, neque in vita, neque aliquando in morte: ſed in hoc deſiderio permanentes, ſine effectu cupito diſcedũt. Quare hoc? niſi quia Deus omnipotens ipſe nouit, quòd ſi hanc gratiam cõſecuti fuerint, ſtatim

Cur Deus diu petita neget.

elati,

elati, ſe perpetuæ damnationis facerent participes: & ideo cum pio & bono deſiderio in affectu recipit eos, quos effectu obtento fortè recepiſſet infernus. Confundimur autẽ nos, qui ſtatim, vt aliquid boni cogitare cœperimus, volumus eſſe perfecti: & quia effectus protrahitur, efficimur impatientes, dicentes Deum iratũ ſuper nos, eò quod confeſtim non obtinemus propoſiti effectum; & ſic miſeri à bene cœpto propoſito recedimus, prius quàm ad metam perueniamus. Sed non eſt ſic faciendum, quia ſine intermiſsione oportet orare: neſcimus enim, quando nos Dominus exaudire dignabitur, vel quare ſuſpẽdat petitionem, aut cur nos non exaudiat; quia ſic expedit nobis, vt ipſi placet. Nequaquam ergo à propoſito & ſupplicatione huiuſmodi ceſſandum eſt: quia etſi effectu caret, proculdubio tamen fructu minimè carebit.

In oratione perſiſtendum

5. Quòd ſi fortè aliquando aſſecuti fuerint quod volunt, non reddant ſe elatos de bona ſua conuerſatione vel obſeruantia: ſed ſemper memores ſint, quoniam adhuc plura ſunt & maiora, quæ nondum apprehenderunt, quàm illa, quæ habent: & quantum ſe imperfectiores æſtimant, tantum in melius creſcũt. Ait enim Hieronymus in Epiſtola: *Hac eſt in omnibus ſola perfectio, ſuæ imperfectionis cognitio.* Eſt ergo Deus glorificandus de bona obſeruantia, nõ homo: quia ipſe dat vnicuique, quando, & quantum vult, ſicut ſcriptum eſt in Pſalmo: *Domine, in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem. Auertiſti faciem tuam à me, & factus*

Hieron. in epiſt. contra Pelag. ante med. tom. 2. ſcripta ad Cteſiphõtem.

Pſalm. 29.

ſum

ſum conturbatus. Quare hoc? *Quia ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum.* Ex perſona eorum loquitur, qui in ſe dum ſpiritum promptum ſentiunt, ſe illum in æternũ poſſe habere confidunt, imo præſumunt. Et quia iá ſanctos ſe putant, ſibi, non Deo attribuunt: ſed poſtquam fuerint humiliati, (vt valeant dicere: *Bonum mihi, quia humiliaſti me, vt diſcam iuſtificationes tuas*) conſiderant, quia errauerũt, & nihil habent, quod Deus non dederit: aut cùm voluerit auferre, poſsit: & dicunt: *Domine in voluntate tua præſtitiſti decori meo virtutem*; id eſt, qui non ex me bonus eram & fortis: ſed ex te eram & pulcher & fortis, decorem virtuti meæ præſtiteras ex volũtate tua, qua me feceras. Et vt oſtẽderes mihi, quia ex voluntate tua hoc eram: auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Pſal. 118.

6. Auertit autem Deus faciem ſuam ab homine, quando eum, qui ſtat ſuperbus in bona obſeruantia gloriando, propter humilitatem cadere permittit: vt poſtea ſurgens, cautiùs ſtet: ſciens ſe non poſſe ſubſiſtere, niſi ex voluntate diuina: iam ſic poſitus, & humiliatus clamet, & dicat: *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor*. Cùm in honore eſſes, non clamabas, ſed teipſum laudabas ſuperbiendo, putans te habere, quod nondum apprehendiſti: iam autem humiliatus clamas, appropinquat humilianti, qui deſeruit ſuperbientem. *Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Iam didiciſti Apoſtoli Pauli ſententiam, quam anteà non attendebas: *Qui* Pſalm. 29. Iac. 4. 1. Cor. 10.

ſtat,

ſtat, videat, ne cadat. Sed ſurge, fortè ſic expedit tibi, clama ad Dominum, & miſerebitur tui, reſtituetque in priſtinum ſtatum humiliatum, de quo te cadere permiſit ſuperbum. Surge velociter, nunquid qui dormit, non adijciet, vt reſurgat? Noli deſperare, quoniam plus peccabis deſperando, quàm ſuperbè cadendo.

7. Attende Petrum Apoſtolum, qui præſumptuoſus ſtetit, & ideo Dominum tertiò negando, grauiter cecidit humiliatus: ſed reſurgens fortiùs ſtetit: imo maiorem, quàm habuerat antea, gratiâ meruit, vt eſſet princeps Apoſtolorum: haberetque poteſtatem ligandi atque ſoluendi omnem animam, in cælo ſurſum, & in terra deorſum, & nominari ianitor cæli obtinuiſſet. Cùm itaque reſurrexeris à caſu humilitatis, vide, ne iterũ ruas, & erunt nouiſsima tua peiora prioribus: ſed ſta in timore, & eſto pauidus, magnificans Dominũ de bonis ſuis in te, dicens illud quod
Pſal. 113. ſequitur, cum Propheta: *Non nobis, Domine, non nobis: ſed nomini tuo da gloriam*. De bono opere, Domine, quod feci, imo quod tu feciſti in me, non quęro ego gloriam, ſed rogo, cõcede mihi, vt dem nomini tuo gloriam: quia à te, nõ à me, boni quicquid poſſum, fieri credo. Inutilis quippe eſt omnis boni conatus & infructuoſus, ſi Deus ſua eum deſuper gratia non proſequatur. Vnde in Pſalmo 3. ſcriptum eſt:
Pſalm. 3. *Domini eſt ſalus, & ſuper populũ tuum benedictio tua*. Damus itaque nomini Domini laudẽ bonorum operum, quæ fecimus, ſi non quærimus homini-

hominibus, ſed Deo placere, dicentes cum Propheta: *Omnia opera noſtra in nobis operatus es, Domine.* Et vt hoc dicendum ſentiendumque demonſtret, adducit exemplum, columnam Eccleſiæ, Paulum in medium, dicens. Eſaiæ 26.

CAPVT DECIMVMQVINTVM
Commentarij in Prologum regulæ.

Sicut nec Paulus Apoſtolus de prædicatione ſua ſibi aliquid imputauit. Textus Prologi.

1. MIrum videtur, cur Paulum, omiſsis cæteris omnibus, ſed & principe Apoſtolorum, proponat imitandum: cùm & ipſi prædicauerint vbique terrarũ: ſed & miracula plurima operati ſint, per quæ fides illorum liquidè claret, quod de Paulo non legimus. Quia etſi magna fecit, non tamen ſicut Petrus Apoſtolus, ad cuius vmbram infirmi ſanabantur, prout Actuum teſtatur hiſtoria. Act. 5.
Et quia ad prædicationem Petri crediderunt vna die quinque millia hominum, & baptizabantur, quod nuſquam de ipſo legimus. Act. 4.
Quia quamuis multi crediderunt, Paulò docente, tamen multò plures per omnes alios Apoſtolos. Vnde meritò dixiſſet, ſicut nec Apoſtoli de ſua prædicatione gloriabantur. Sed quid dico? Nunquid Patrem & Magiſtrum meum Benedictum reprehendo? Abſit. Ignorantiæ meæ ſatisfacio, neminem Apoſtolorum minimum dico, ſed omnes magni ſunt: qui enim non eſt paruus, quomo-

quomodo minimus, vel minor eſſe poterit? Omnes quippe Apoſtoli magni ſunt apud Deum, & nemo paruus, ſicut ſcriptum eſt:
Pſal. 138. *Nimis honorificati ſunt amici tui, Deus: nimis confortatus eſt principatus eorũ.* Sed nondum ſatisfeci admirationi. Quid ergo? Puto, quòd Paulus Apoſtolorum minimus nequaquam ſit, licet ipſe de ſe talia ſcribat. Ait enim Dominus Actuum nono Cap. *Quoniam vas electionis mihi eſt iſte.* Et Dominus in Euangelio: *Omnis qui ſe*
Matth. 23 *exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.* Sed Paulus ſe humilians, ſcribit Corin-
1. Cor 15. 2. Cor. 12. thijs: *Ego autem ſum minimus Apoſtolorum*, dignìſsimè meruit exaltari. Cui vnquam inter Apoſtolos donatum eſt, vſque in tertium cælum rapi: & videre talia, quę non licet homi-
1. Cor. 15. ni dicere? Sanctus ergo Benedictus non immeritò ipſum cæteris imitandum prætulit, quia, vt ipſe de ſe teſtatur, abundantiùs cæteris laborauit: & Euangelium ſuum non ab homine, ſed per reuelationẽ ſe recepiſſe dicit. Et cæteris omnibus omiſsis, ipſe ſolus doctor gentium egregius vocari meruit. Quod verò de miraculis Petri aliorumque Apoſto-
Galat. 1. lorum notum eſt, credo, quòd Pauſus nõ minora, ſed potiùs maiora operatus ſit, quãuis non legamus. Plus enim eſt vnius animæ cũratio, quàm mille corporum reſuſcitatio. Sed his diutiùs quid immoramur? Sanctus propterea allegauit Paulum, quia licet cæteri eadem de ſe ſenſerint, non, vt ipſe, in ſcriptis reliquerunt. Solus Paulus hoc de ſe ſcripſit, non autem ſolus apud ſe tenuit. Et nos ergo ea-

go eadem apud noſmetipſos æſtimemus, & dicamus.

Gratia Dei ſum, id quod ſum.

Textus Prologi. 1. Cor. 15.

3. VErbá ſunt ipſius Apoſtoli ſcribentis ad Corinthios. 1. epiſt. cap. 15. Vbi cùm ſe abortiuum & minimum teſtatur Apoſtolorum, ne propter nimiam humilitatem, auctoritas vileſceret docendi, ſtatim ſubintulit, dicens: *Gratia Dei ſum, id quod ſum:* hoc eſt, ſiue magnus ſim, ſiue paruus, quia tamen zelum Dei habeo, ſum ex ipſius gratia, quod ſum: id eſt, dicor videlicet Apoſtolus Domini Ieſu Chriſti, prædicator veritatis, Doctor gentium: Doctor gentium, inquam, & vas electionis. Actuum 9. non mea præſumptione, ſed Dei miſeratione. *Nihil mihi conſcius ſum.* Gratia autem Dei ſum id quod ſum. Humiliat ſe veritatem dicens, ne fortè alijs prædicans, ipſe reprobus efficeretur.

Act. 9. 1. Cor. 4.

Et iterum ipſe dicit: Qui gloriatur, in Domino glorietur.

Textus Prologi.

4. TOtum, quod cauſam ſolet dare gloriandi, à Deo eſt. Merito, itaque ad eum reducitur, vnde exiſſe conſtat. Et ergo, qui gloriatur de ſcientia, ſapientia, virtute, ſiue bona obſeruantia, non ſibi hoc vſurpet, quaſi ipſe ſit, qui hoc poſsit, ſed Deo attribuat, videlicet hanc gloriam. Scriptum eſt in Euangelio: *Videant opera veſtra bona, & glorificent*

Gloria propria non quærenda. Matth. 5.

cent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt. Ecce nequaquam dicit: *Et glorificent vos*, vel laudent, vel venerentur opera veſtra propter vos, ſed, *glo-*
Eſai. 42. *rificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Quia Dominus dicit: *Gloriam meam alteri non dabo.* Hinc
1. Tim. 1. Apoſtolus ait: *Soli Deo honor & gloria, in ſæcula ſæculorum, Amen.* Caueamus ante omnia inanem gloriam: quoniam ſi non quærimus Dei honorem, vita noſtra citò denudabitur. Qui gloriatur in virtutibus ſuis ſibi ex bono virtutis, pœnam habebit: quia quod ad Deum dirigere debuerat, nequã ſeruus ſibi reſeruat.
Auguſtin. Ait enim Auguſtinus: *Qui de bono opere gloriatur, de virtute vitium facit.*

5. Fuge laudem, & declinabis dolorem.
Hieron. Vnde ait Hieronymus: *Non quaras gloriam, & non dolebis, cùm glorioſus non fueris.* Qui laudem non appetit, nec contumeliam ſentit. Eſt autem inanis gloria, amor propriæ excellentiæ: de quo naſcitur elatio, ſuperbia, arrogantia, contentio, contumelia, contemptus, præſumptio, inobedientia, & irreuerentia, & plerunque hæreſis, peſsima peſtis. Vt autem hæc cauere poſsimus, neceſſe eſt, vt in Domino, & non in nobiſmetipſis gloriemur: quoniam omnis gloria humana, ſicut vmbra declinat. Qui verò in Domino gloriatur, ſtabilis in æternum permanet. Sequitur.

CAPVT DECIMVMSEXTVM
Commentarij in Prologum regulæ.

VNde & Dominus in Euangelio ait: Qui audit verba mea hæc, & facit ea, ſimilabo eum viro ſapienti, qui ædificat domum ſuam ſupra petram. Textus Prologi. Matt. 7. & Lucæ 6.

1. VErba Saluatoris noſtri ſunt hæc, quę ait ad turbas Math. 7. & Luc. 6: Poſtquam eas inſtruxit, quia non omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cęlorum; ſed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorũ. Et ſequitur ex occaſione prædictorum: Omnis ergo, qui audit verba mea hæc, &c. Hinc ait Apoſtolus: *Non auditores legis, ſed factores iuſtificabuntur.* In Matth. eodem capitulo, multa ſalubria præmiſit Dominus documenta, quæ omni Chriſtiano ad perfectionem ſufficerent: propter quæ & ſubdidit, *Qui audit verba mea hæc, &c.* Hæc videlicet, quæ iam prædixi. Incipit autẽ à Cap. 5. incluſiuè docendo, vſque ad 8. excluſiuè, vbi dicitur: *Et factum eſt, cùm conſummaſſet Ieſus verba hæc, admirabantur turbæ ſuper doctrina eius.*

2. Audiamus ergo, quid docuerit: & ſciemus, quæ ſint verba hæc, pro quibus meritis quis viro ſapienti aſsimilandus ſit. Ait itaque In quinto Capitulo incipiens Euangeliſta

Matth. 5. 6. & 7. Matthęus: *Videns Ieſus turbas, aſcendit in montem; & cùm ſediſſet, acceſſerunt diſcipuli eius: & aperiens os ſuum, docebat eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Docet hîc octo beatitudines; videlicet, vt ſimus pauperes ſpiritu, mites, lugentes, eſurientes iuſtitiam, miſericordes, mundo corde, pacifici, & pro iuſtitia patientes. Sequitur: *Quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis.* Deinde ait: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Poſt hoc docet, fratri non eſſe iraſcendum, neque dicendum, Raca vel fatue; & vt frater fratri reconcilietur, monet, antequam offęrat munus ſuum ad altare. Mulierem etiam ad concupiſcendum prohibet. Oculum ſcandalizantem quempiam, ſiue pedem, abijciendos dicit. Docet non licere iurare omnino, neq; per cælum, &c. Deinde iubet, quod etiam perfectis magnum videri poſſet, vt percuſſus in vnam maxillam, alteram prębeat: tunicam auferenti dimitti & pallium mandat: petenti ſe dare iubet: inimicos quoque diligere, bene facere perſequentibus, orare pro odientibus. Poſtea verò totum concludens, ait: Eſtote ergo vos perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.

3. In ſexto Capitulo, ne iuſtitiam noſtram faciamus corã hominibus, prohibet; & quomodo ſit facienda eleemoſyna, & qualiter orandum, ieiunandumque docet: & vt in cęlo theſauros noſtros ponamus, monet, affirmans, quia nemo poteſt duobus dominis ſeruire:

uire: ne etiam ſimus ſoliciti animæ noſtræ, quid manducemus ſiue bibamus, ſed vt primum quæramus regnum Dei:&, quia ſufficit diei malitia ſua, non cogitemus de craſtino. Poſt hęc in ſeptimo Capitulo dicit, neminem eſſe iudicandum, feſtucam in oculo fratris non inſpiciendam, non eiecta prius trabe de oculo proprio:& docet eſſe petendum, quærendum, pulſandumque: quia omnis, qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Deinde dicit: Omnia quæ vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis: & quia hæc eſt lex & prophetæ. Intrare iubet per anguſtam portam, quoniam lata eſt via, quæ ducit ad perditionem, & multi inueniũt eam. Anguſta verò eſt, quæ ducit ad vitam: & pauci inueniunt eā. Attendite (inquit) à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. A fructibus eorum agnoſcetis eos. Non omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum; ſed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum. *Omnis, qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſſimilabitur viro ſapienti, &c.* Ecce verba, quæ dixerat, audiuimus, per quæ quis viro ſapienti aſsimilari queat. Libet, vt ad materiam, vnde digreſsi ſumus, reuertamur.

4. Sanctus itaque Benedictus, ad approbationem prædictorum in hoc Prologo, de inhabitatore videlicet tabernaculi, de gloria propria non quærēda, dicta allegat Saluato-

ris in monte habita, vt ſenſus ſit plenus. Ac ſi diceret: Ego Dominus, & hi ſermones mei, quos in hoc Prologo locutus eſt ſeruus meus in nomine meo Benedictus: *Omnis, qui audit verba mea hæc, & facit ea*: id eſt, qui colla ſubmittit iugo regulæ huius, in humilitate, obedientia, patientia, cæteriſque virtutibus clauſtralibus perſeuerando vſque in finem, aſsimilabo eum viro ſapienti, &c. Vel certè aliter intelligi poteſt: *Qui audit verba mea hæc*, ſcilicet, quem in mõte locutus ſum, ſermonem: *& facit ea*, quia, vt dicit Auguſtinus, *quantum ad mores optimos pertinet, perfectionem Chriſtianæ vitæ*, ſicut modò audiuimus, in monte docuit. *Aſsimilabo eum viro ſapienti*, ſi fecerit ea.

Auguſtin. tom. 4. li. 1. de ſerm. Domini in monte, cap. 1 in principio.

5. Quis eſt vir ſapiens, cui aſsimilandus dicitur ſeruus Chriſti? Putáſne eſſe Salomonem? Minimè puto. Quis ergo eſt? Certè Chriſtus eſt, qui Sapientia Dei Patris eſt. Ipſe enim verè ſapiens, cuius domus, id eſt, vita, vel Eccleſia ſupra firmam petram, id eſt, fidem & charitatem fundata, ab aduerſariorum perſecutionibus nequaquam contrita eſt. Vita quippe Chriſti nobis in exemplum proponitur, vt quemadmodum ille ambulauit, ita & nos ambulemus. Neque putandum eſt, quia dixi, ſupra fidem, quòd Chriſto, more noſtro ad vitam æternam neceſſaria fuerit fides, in quantum eſt fundamẽtum Chriſtianæ religionis, cùm ipſe ſit auctor fidei, quia Deus, & fundamentum poſitum Chriſtianis; ſed in fide eum firmatum dixi, quia fidei nobis regulã & factis & dictis reliquit, & oſtendit.

Fides non fuit Chriſto neceſſaria.

dit. Nullum enim in eo peccatum vnquam inuẽtum eſt, nec ſatisfacere neceſſarium habuit, niſi pro nobis: nec aliquid virtutũ operari, niſi ad noſtram vtilitatem. Ipſe enim, ſicut poteſtatem habẽs (vt teſtatur Matthæus) erat docens, non ſicut peccator, ſed iuſtus, quia Deus & homo. Matth. 7.

6. Notandum ad litteram eſt, quod cùm dixiſſet, *qui audit verba mea hæc*, continuo adiunxit, *& facit ea*: quoniam nequaquam ſufficit ad iuſtitiam mandata Dei ſcire vel audire, ſed qui facit, quod audit. Hic eſt (inquit) qui diligit me. Vnde præmiſit, dicens: quia, *non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: ſed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorũ.* Quid eſt bis dicere, Domine, niſi audire verbum, & in mente tenere? Addamus ergo & tertiũ, Domine, & ſine dubio regnum Dei ſperabimus. Dicamus primo, Domine, audiendo, ſecundo retinendo: tertio faciendo, & ſalui erimus. Quia non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, ſed qui addit & tertium, Domine, id eſt, qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum.

Verba Dei non audienda ſolùm, ſed etiam facienda.

7. Sunt enim nonnulli, qui & verbum Dei perlibenter audiunt, & diligenter retinent, ſed non faciunt: hi profectò ſolùm, bis, (Domine) dicunt: quoniam, quod perfectum eſt, negligunt, nihil commodi de auditu vel ſciẽtia habebunt. Quid prodeſt ſcire omnia, quæ legis ſunt, documenta, & Prophetarum noſ-

ſe myſteria: Euangelij intelligere conſilia atque præcepta, & non facere facta ſiue facienda? Vana & prorſus inutilis ſcientia, quæ hoc tertium (*Domine*) ignorat. Vis ſcire, cui ſimilis ſit, qui non facit voluntatem Dei? Audi Dominum dicentem: Matth. 7. & contremiſce: *Et omnis*, inquit, *qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam: & deſcendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina eius magna.* Vir ſtultus eſt, qui ponit ſpem ſuam in tranſitorijs rebus, vel in homine, quia ſcriptũ eſt:
Hiere. 17. *Maledictus, qui confidit in homine.* Qui malè viuit, malè confidit. Ergo qui facit verba Domini, hic aſsimilabitur viro ſapienti, qui ędificauit domum ſuam ſupra petram. Petra autẽ erat Chriſtus. Qui in Chriſto fundatus eſt, ſtabilis permanet, nec more arundinis mouetur, vel agitatur.

8. Vnde & ſequitur: *Venerunt flumina, flauerunt venti, & impegerunt in domum illam, & non cecidit: fundata enim erat ſupra petram.* Quid per *flumina*, niſi perſecutiones? Quid per *ventos*, niſi tentationes deſignantur? Venerunt ergo flumina perſecutionum, & flauerunt venti tentationũ, impegerunt in domũ illã, id eſt, in conſcientiã hominis religioſi, qua reguntur ſenſus; & non cecidit, videlicet, declinando à via iuſtitiæ, vt poſſet dicere cum Apoſtolo: *Neque tribulatio, neque perſecutio nos à cha-*
Rom. 8. *ritate Dei ſeparabit, &c.* Si autem volumus, & aliter intelligere poſſumus ſentẽtiam domus huius,

huius, vt ſit ſenſus: Venerunt flumina aduerſitatis, flauerunt venti proſperitatis, & impegerunt in domum illam, & non cecidit: quia ſtabilis in Domino fundatus, neque proſperis flectitur, neque aduerſis terretur: ſed ſtabilis permanet in via Domini, non declinans ad dexteram, neque ad ſiniſtram: id eſt, nec proſperis eleuatur, nec aduerſis deprimitur. Domus hominis, cor eſt ipſius: in quo Deus collocat filium ſuum per ſanctorum affectuum, & Sacramenti ſanctiſsimi ſumptionem: quia templum Dei facti ſumus, ſicut ait Apoſtolus: *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* Si itaque domus fuerit ſupra petrá, id eſt, Chriſtum, & fidem eius, ędificata, nullo vento elationis erigitur ad caſum, nullo meatu fluminum turbationum deprimitur ad ruinam. Mens quippe iuſti in aduerſis erigitur, & in proſperis deprimitur, non ad vitium, ſed ad virtutem: & patientiam habet, vſque ad inſpectionem Altiſsimi. Sequitur ergo. 1. Cor. 3.

CAPVT XVII.

Commentarij in Prologum regulæ.

HÆc complens Dominus, expectat quotidie his ſanctis ſuis monitis, factis nos reſpondere debere. Textus Prologi.

1. COmpleuit Dominus ſermones hos præmiſſos, in monte ad turbas.

Matth. 7. & deſcendens, ab hominibus laudabatur, quoniam admirabantur ſuper doctrina eius. Nunc verò quotidie expectat nos, quia peccata propter emendationē noſtram diſsimulat, & poſtea vindex iudicabit, quos non correctos iam patienter tolerat. Expectat itaque nos, vt factis impleamus, quæ docuit: quia parum prodeſt Dei audire ſermones, ſi quis non fecerit, quæ audit. Reſpondere autem Deo dicimur, cùm eius pijs monitis congrua opera reddimus. Pietas enim Domini nos tolerat peccantes, ſi vel aliquando (ſero licet) reſpiremus, pœnitentiam agentes, miſericordiam eius mereamur

Ioëlis 2. recipere, ſicut ſcriptum eſt: *Conuertimini ad me, & ſalui eritis.*

Textus Prologi. *Ideo nobis, propter emendationem malorum huius vitæ, dies ad inducias relaxantur, dicente Apoſtolo:*

Rom. 2. *An neſcis, quia patientia Dei ad patientiam te adducit?*

2. FIlius Dei omnipotentis, charitate nimia victus generis humani, de cælis in vterum virginis deſcendens, pro nobis pati volens, vt nos à capitali ſententia redimeret, quotidie expectat emendationem vitæ noſtræ, & non attenditur; vocat, & contemnitur: & quod plus eſt, iterum à nobis malis noſtris operibus perſequitur, & ſuſtinet:

net: oſtenditur, & præmia promittit: & vt nullam excuſationis cauſam relinquat, beneficia ſe odientibus plerumque ſuis operibus exhibet. Is nimirum Deum odit, qui in ſuis factis ſibi contrariatur. Sed timendum illud audiamus, quod in cãtico filiorũ Iſraël cõminatur Dominus: vbi Moyſes eos inſtruxit, vt Deum ſuum timerent cunctis diebus, ne hoc maledictum incurrerent, quod dicitur: *Mea eſt vltio, & ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum. Iuxta eſt dies perditionis, & adeſſe feſtinant tempora.* Et ſequitur: *Si acuero, vt fulgur, gladium meum: & arripuerit iudicium manus mea, reddam vltionem hoſtibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam.* Deut. 32.

3. Vltio Dei eſt, quoniam iudicabit vnumquemque, quando, & ſicuti vult. Ipſe verò, quoniam miſericors eſt, & præſtabilis ſuper iniquitate, expectat quotidie noſtram emendam, ſicut in Pſalmo dicitur: *Deus, iudex, iuſtus, fortis, & patiens.* Iudex eſt viuorum & mortuorum, ſicut ſcriptum eſt, Ioëlis 3. *Conſurgant, & aſcendant gentes in vallem Ioſaphat, quia ibi ſedebo, vt iudicem omnes gentes in circuitu.* Iudex iuſtus eſt, quia ſcriptum eſt in Pſalmo: *Iudicabit orbem terrarum in iuſtitia, & populos in æquitate.* Iuſtus, quia reddet vnicuique iuxta opera ſua. Non enim munere ſubuertet iudicium: & aurum vel argentum non liberabit impium: ſed conſcientia propria vniuſcuiuſque erit iudicium, ſiue ad gloriam: vel certè, ſi mala ſit, ad pœnam. Fortis iudex eſt, quia & bona bonis, & mala malis reddere poteſt. Pſalm. 7. Ioëlis 3. Pſalm. 97.

Non

Non enim erit ab ipſo, appellatio ad aliquẽ, ſed vnuſquiſque ſtans iudicium ſuum portabit. Iudex patiens eſt, quoniam & ſi iudicamur quotidie pro peccatis noſtris, flagella ſuſtinentes: tamen quia miſericors Deus non vult mortem peccatoris, ſemper ſuſtinens præſtolatur noſtram emendationem. Non enim in damnatione noſtra Deus lætatur vllo modo. Deus itaque iudex iuſtus, fortis, & patiens eſt, & multum miſericors. Ait quippe Auguſt. ſuper Pſalmum: *Quis Deus iudex, niſi qui iudicat populos. Ipſe iuſtus, qui reddet vnicuique iuxta opera ſua. Ipſe fortis, qui etiam perſecutores impios, cùm ſit potentiſsimus, pro noſtra ſalute tolerauit. Ipſe longanimis, qui etiã ipſos, qui perſecuti ſunt, non ſtatim poſt reſurrectionem ad ſupplicium rapuit, ſed ſuſtinuit: vt ſe aliquando ad ſalutem, ab illa impietate conuerterent:* Et *adhuc ſuſtinet, ſeruans vltimo iudicio vltimam pœnam, & nunc vſque inuitans peccatores ad pœnitentiam.* Hinc etenim Apoſtolus ait: *An neſcis, quia patientia Dei, ad pœnitentiam te adducit?*

Auguſtin. in pſal. 7.

Deus cur patiens dicatur.

4. Patientia Dei prolongatio iudicij eſt. Quia non iudicat peccata ſtatim, cùm facta fuerint, neque vindicat: ſed emendationem & pœnitentiam promiſsis præmijs expectat; & pœnam, quam iuſtè pro illis meruimus, clementer indulget: noſque amicos ſuos vocare dignatus eſt, ſi conuerſi, fecerimus ea, quæ præcepit patribus noſtris, & filijs eorũ, vſque in æuum ſanctum. Quod ſi negligentes, vt deſidioſi inuenti fuerimus: eiuſque patientiam & expectationem, malis actibus noſtris

noſtris prouocauerimus, duriſsimum iudicium portabimus. Quoniam, quãto iam diutiùs emendam noſtram expectat patienter, tanto ſeueriùs non emendatos iudicabit iudicialiter. Vnde Sap. ſexto dicitur: *Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium duriſsimum his, qui præſunt, fiet.* Agamus ergo pœnitentiam, quia tempus acceptabile iſtud eſt, & dies ſalutis. Quoniam ſi ſpatium nobis datum pœnitendi, negligentes infructuosè tranſegerimus, duriſsimum nobis iudicium erit. Quia nihil pretioſius tempore: & nulla pœna amarior, quàm amiſsi temporis recordatio. Omnipotens Deus non vult mortem noſtrã, neque delectatur in damnatione peccatoris, ſed magis ſibi placet conuerſio noſtra. Propter quod & ſubiungitur. Sap. 6.

Nam pius Dominus dicit: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Textus prologi. Ezech. 18.

5. MOrs peccatorum peſsima; quia non ſolùm corpus & anima ſeparantur, ſed etiam, quod peſsimũ & duriſsimum eſt, anima à Deo creatore ſuo ſeparata, dæmonibus æternaliter crucianda traditur. Nam mors mala, vitam malam comitari ſolet. Pius autem Deus, non volens mortem peccatoris, ſed vitam ipſius deſiderans, expectat nos, quotidie clamans & vocans, dicendo: *Conuertimini ad me, & ſalui eritis.* Et iterum: Pſalm. 33. Ioëlis 2.

Matth. 11. rum: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis. & ego reficiam vos.* Sed nos miſeri, cæci, duces cæcorum, parum attendimus, quoniam adhuc carnales ſumus, nec dulcedinem ſpiritus guſtauimus. Volumus quidem regnare cum Chriſto, ſed pati nolumus cum ipſo, quoniam martyres delicati ſumus. Sed vt ſciamus, quia nemo poteſt hîc gaudere cum mundo, & poſtea regnare cum Chriſto, ſanctus Benedictus exhortationis verba concludens, ait.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM
Commentarij in Prologum regulæ.

Textus Prologi. *CVm ergo interrogaſſemus Dominum, fratres, de habitatore tabernaculi eius, audiuimus habitandi præceptum. Sed ſi compleamus habitatoris officium, erimus hæredes regni cælorum.*

1. INterrogauimus Dominum paulo ſuperiùs, cum Propheta dicentes: *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo?* Audiuimus etiam reſpondentem Dominum: *Qui ingreditur ſine macula, & operatur iuſtitiam*: Et cætera, quæ ibi contenta ſunt. Hoc præceptum habitandi eſt, quod habet ordinem: vt mediante eo, perueniatur ad tabernaculum Domini. Sed quoniam audire præcepta minimè ſuffi-

ſufficit, ſi ea, quæ audiuimus, non fecerimus: & ideo, quia habitatoris audiuimus præceptum, erimus & nos participes & hæredes regni cæleſtis: hac tamen conditione appoſita, ſi compleamus habitatoris officium. Quis autem iſte eſt habitator, niſi quilibet ſanctus, qui ſolo corpore in hac peregrinatione conſtitutus, cogitatione & auiditate in illa æterna patria conuerſatur: quia patrum imitatur exempla, verba conuertit in opera. Non auditores, ſed factores legis iuſtificantur: quia opus bonum meretur coronam, ſcientia autem boni ſine opere habebit culpam. Vnde ſcriptum eſt: *Scienti bonum & non facienti, peccatum eſt illi.* Iacobi 4. Sed non excuſatur ignorantia: quia *ignorans ignorabitur*, nec liberabit impietatem 1. Cor. 14. gentilium pietas Chriſtiana. Sequitur.

Ergo præparanda ſunt corda & corpora noſtra ſanctæ præceptorum obedientiæ militatura: & quod minus habet in nobis natura poßibile, rogemus Dominum vt gratiæ ſuæ iubeat nobis adiutorium miniſtrare. Textus Prologi.

2. A Corde incipit, & poſtea corporis præparationem ponit: tum, quia nobilius omni mortali creatura eſt cor humanum: tum, quia nemo bonum poteſt perficere, quod non prius conceperit in corde. Ait enim Hugo libro de anima: *In omni creatura,* Cordis puritas ſectanda. Hugo lib. de animá.

quæ

quæ ſub ſole vanitatibus occupatur mundanis, nihil humano corde ſublimius, nihil nobilius, nihil Deo ſimilius reperitur. Quapropter, nihil aliud requiſiuit à te, niſi cor tuum. In corde namque theſaurus hominis eſt, & qui ſeruat cor ſuum à macula, animæ ſuæ adijciet vitam. Vnde

Prou. 4. ſcriptum eſt: *Omni cuſtodia, ſerua cor tuum.* Admonet autem nos Apoſtolus, vt corpora no-

Rom. 12. ſtra exhibeamus Deo accepta cùm ait: *Obſecro itaque vos, fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra, hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem, rationabile obſequium veſtrum. Caro*

Galat. 5. *enim*, vt idem Apoſtolus ait, *concupiſcit aduerſus ſpiritum*, & ideo pro cordis cuſtodia conſeruanda, præparanda ſunt & ipſa corpora. Nam vana eſt caſtitas mentis, vbi non eſt cuſtodia corporis.

3. Hoc dixerim, non quòd puritas mentis in coniugatis ſit inutilis, vel vana: ſed quia non poteſt ſeruari puritas mentis, ſine cuſto-

Auguſtin. de definitionibus. dia corporis. Ait enim Auguſtinus: *Caſtitas eſt, per edomitas vitiorum furias, munda & honeſta totius corporis habitudo.* Idem de vita Clerico-

Auguſtin. regula 18. ad ſeruos Dei ſcripta. rum: *Non dicatis vos habere animos pudicos, habentes oculos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.* Ideoque, ſi vis purum ſeruare cor tuum, corpus tuum ſtude cuſtodire à ma-

Rom. 6. cula. Hinc etenim Apoſtolus ait: *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius:* Neque exhibeatis membra veſtra, arma iniquitatis peccato: ſed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, membra veſtra arma iuſtitiæ. Peccatum vo-

bis non dominetur. Nam dum caro infirmatur, tunc ſpiritus confortatur; at è contra, quando caro quieſcit, ſpiritus debilis remanet. Vnde ait Auguſtinus ſuper Ioannem: *Spiritus deficit, vbi caro requieſcit, vt enim caro mollibus, ſic anima duris nutritur: illam blanda renouant, hanc aſpera exercent.* Cor enim mundum Deum videbit, & corporis munditia addit gratiam. Ergo præparanda ſunt corda, & corpora noſtra. Hinc Paulus ait: *Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis. Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus.* Sicut idem ait ad Epheſ. 5. *Vt filij lucis ambulatis: fructus enim lucis eſt, in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate.* Auguſt. in Ioannem. Galat. 5. Epheſ. 5.

4. Tunc autem corda & corpora noſtra, in Domini præparantur militia, ſi abijciamus à nobis opera mortua, id eſt, peccata: quæ idcirco dicuntur opera mortua, quoniam ducunt animam ad mortem. Sunt enim opera carnis & tenebrarum; quia peccator omnis in tenebris eſt, eo quòd veram lucem Chriſtum, ſuis ſe operibus neſcire demonſtret. *Et induamur arma lucis, ſicut in die honeſtè ambulemus.* Arma lucis, opera ſunt ſpiritus: de quibus Apoſtolus idem ſcribit ad Galatas 5. *Fructus autem ſpiritus eſt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas,* & cætera ibi. Iſta ſunt opera ſpiritus & fructus, quibus Domino militatura, noſtra præparãda ſunt corda. Charitas autem prima virtus eſt, neceſſaria omni credenti. Quia quicquid in charitate non fit, nulli ad meritum cedit. Deinde gaudium, vt non cum mœrore, ſed cum lætitia Rom. 13. Galat. 5.

ſeruiamus Domino. *Præparemus itaque, fratres, corda noſtra Domino*: quoniam omnis virtus à corde procedit, & nihil aliud à nobis exigit Dominus, niſi cor noſtrum.

5. Verùm, ſi dignè corda & corpora noſtra volumus præparare Domino, neceſſe habemus, vt ab omni macula nos cuſtodiamus, quoniam ſoli mundo corde Deum videbũt: & in vanum virtutes ceteræ congregantur, ſi puritas cordis non cuſtoditur. Oportet enim ſeruum Domini, tam corpore quàm corde
Leuit. 11. mundum eſſe, ſicut ipſe dicit: *Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.* Quiſquis igitur Domino militaturus, regna contendit ſcandere cæleſtia, obſeruantia præceptorum cor purget, corpus cuſtodiat, opus eſt, ſi cadere non vult, dum ſtare videtur. Nam qui ſe, non Deum, in religione quærit, non miles Chriſti, ſed vas vacuum & inane putatur, & confusè ſtabit in fine cadẽdo, quia dolosè ſurrexit in principio malè intendendo. Vnde pro cõfuſione talium diſcernenda aptiſsimè appoſitum eſt: *Sancta præceptorum obedientia militatura.* Præparanda ſunt corda, id eſt, apponendus eſt conatus, & diuinum auxilium implorandum: quoniam nihil poteſt homo, ſine Dei adiutorio: nec Deus aliquid facit, niſi quis præparet cor
Prou. 16. ſuum, iuxta illud Prouerbiorum: *Hominis eſt præparare animam*. Corpora vero præparanda ſunt, id eſt, coërcenda & aſſuefaciẽda, quatenus obediãt rationi: quia corpus naturaliter & communiter militat aduerſus ſpiritum.

6. Sed

6. Sed iſta coërcitio non poteſt præualere carni, niſi habeat homo aliquem, quem timeat & videat: Quia licet Deum omnes timere debeamus, multum tamē iuuat, ſi præſentem hominem, quem timere nos oportet, habemus. Vnde dicit Seneca in quadam Epiſtola: *Aliquis vir bonus eligendus eſt nobis, ac ſemper ante oculos habendus: vt ſic, tanquam illo ſpectante, viuamus: & omnia, tanquam ab illo vidente, faciamus.* Magna pars peccatorum tollitur, ſi peccatoris teſtis aſsiſtat. Quod ſi ita eſt, imo quia eſt, puto, quòd nunquam meliùs hæc regula prædicta, quàm in monaſterio ſub Abbate poterit ſeruari. Et ergo bene dixit: *Sanctæ præceptorum obedientiæ militatura*: Quia obedientia, in quantum procedit ex diuina reuerentia, continetur ſub virtute religionis ſeu ſanctitatis, ad quam pertinet, Deo reuerentiam exhibere. Corda verò noſtra ſanctæ obediētiæ præceptorum ideo dicuntur militatura: quia niſi ſpiritus & ratio reſiſtant carni, non poteſt animus diuina ſeruare mādata. Oportet enim reſiſtere virtutum impedimentis, de quibus præcepta dātur, quod eſt officium militantis. Nam miles Dei eſſe non poterit, qui contra ſeipſum pugnare non nouit. Et, vt ſemper in vigore fortitudinis maneat miles, neceſſe eſt, vt otium caueat. Quia nihil damnabilius in eo eſt, quàm otium, per quod vſus armorū dediſcitur, nutritur puſillanimitas, vires fatiſcunt, oprepit inertia, & ad immunditiæ actus animus occupatur. Sic in militibus Christi, qui pugnare contra vitiū & dia-

Imitatio alicuius eſt vtilis ſtudioſo virtutis.

Seneca li. 1 ep. 11. & li. 3. ep. 25.

Otium eſt militi Chriſti noxium.

bolum debuerant, otioſitas, inimica animæ, regnat; potibus & ebrietatibus operam dāt, vacant otio, marcent crapula, vitamq́ue degenerem in immunditijs tranſigentes, nomen & officium ſpiritualis militiæ dehoneſtant, quando non contra carnem, ſed contra ſpiritum militant.

7. Sed forſitan dicet aliquis: Non poſſum ſanctos imitari ieiunādo, orando, & vigilando; quoniam infirmus ſum, & caput debile habeo, quod nequaquam tot patitur exercitia laborum, & tamen vellem & ego coronæ eorum fieri particeps. Cui ſic conquerenti, reſpondet textus, cùm ſubiungitur. *Et quod minus habet in nobis natura poßibile, rogemus Dominum, vt gratiæ ſuæ iubeat nobis adiutorium miniſtrare.* Omnipotens enim Deus, cùm benignus ſit, dare vult; ſed etiam exigit, vt petatur. Vnde in Euangelio ait: *Petite, & accipietis.* Sed dicis: Orationibus Deum quotidie pulſo, quatenus contra tela inimici perfidi, mihi clypeū largiatur virtutis: vt ipſo Deo rectore, vincam me lædere conantes: & tamen non perficio, ſed magis ac magis vitiorum incendijs æſtuo: nec me in aliquo quantumlibet alleuiatum conſpicio, & ideo tædium generatur orandi, quando effectus negatur petenti. Ad quæ ego: Si (vt ais) ſine intermiſsione oras Deum fideliter ſine fraude, & tamē vitiorum non vales extinguere flammas; crede mihi, non expedit, vt exaudiaris; ſed adhuc perneceſſaria eſt tibi exercitatio aduerſariorum, quatenus probatus per omnia, aſſumaris permanſu-

Matth. 7.

Cur oratio noſtra nō ſtatim exaudiatur.

manſurus: quoniam hæreditas, ad quam feſtinatur in principio, in fine benedictione carebit.

8. Eſt etiam alia cauſa orationem impediens, ne conſequatur effectum; ſcilicet, inobedientia legis diuinæ. Vnde ait Iſidorus de ſummo bono: *Non impetrat à Deo bonũ, quod poſcit, qui eius legi non obedit. Si enim id, quod Deus præcipit, facimus: id, quod petimus, ſine dubio obtinebimus.* Iſidor. de ſummo bono, lib. 3. cap. 7. Qui in gratia nõ eſt, nequaquam, quod petit, meretur accipere. Vnde ſcriptum eſt: *Scimus, quoniã Deus peccatores non exaudit.* Ioannis 9. Et in Pſalmo: *Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet me Dominus.* Pſalm. 65. Veruntamen cùm ſcriptum ſit: *Neſcit homo, an amore, vel odio dignus ſit,* Eccli. 9. nunquam ab oratione ceſſandum eſt, etiãſi maximis peccatorum ſarcinis quis teneatur ligatus, *Quia oratio humiliantis ſe, penetrat nubes.* Eccli. 35. Et quamuis de nobis ipſis ſimus incerti, ſemper tamen ſperandum eſt. Nam, Apoſtolo teſtante, *ſpes non confundit.* Rom. 5. Et plerumque omnipotẽs Deus, non auerſus, ſed inclinatus, nobis differt petitum, vt feruentiùs excitet petentis affectũ. Ait enim Auguſt. de verbis Domini: *Cum aliquando tardiùs dat Deus, commendat dona, non negat: diu deſiderata, dulciùs obtinentur: citò autem data, viluſcunt.* Auguſtin. ſerm. 5. in Matth. Qui ergo deſiderat petitiones exaudiri à Domino, ſine intermiſsione orare addiſcat, ne fatigetur. Exemplo Moyſis, qui Exod. 7. orans in monte pro populo, ne deficeret, & Iſraël ſuperatus confunderetur, brachijs lapides ſuppoſuit, vt corpore fatigato, ſpiritus ſuppleret imperfectum ipſius.

 9. Cum

9. Cum magno itaque deſiderio, & deuotione orandum eſt, quoniam Deus inuenitur ab his, qui non tentant illum, apparet autem eis, qui fidem habent in illum. Vnde Hugo: *Supplicatio eſt, quando deſiderium mentis cum magna deuotione exprimitur.* Petamus itaque, vt Dominus, qui ſcit imperfectum noſtrum, nobis gratiæ ſuę iubeat miniſtrari adiutorium, quia reuera quicquid boni incipimus, ſi nõ ab ipſo inſtantiſsima prece perfici depoſcimus, nullum inde fructum habemus. Ipſe enim ſe dare pollicetur, ſed priùs petendum hortatur. Ait namque Caſsiodorus ſuper Pſalmum: *Iuſtum eſt, vt iugiter rogetur, qui, ſi non petatur, offenditur.* Omnem ergo ſolicitudinem ponamus in Domino, quoniam ipſi eſt cura de nobis, ſicut ſcriptum eſt in Pſalmo: *Iacta ſuper Dominum Deum tuum curam tuam, & ipſe te enutriet.* Hinc Iacobi primo dicitur: *Si quis autem veſtrûm indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans,* id eſt, ſit talis is qui petit, vt fidem formatam in charitate habeat. *Qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur, & circumfertur.* Is verò hæſitat, qui aut imperfectè credit, quia fidem opere non demonſtrat, aut Deum ſibi dare non velle, nec poſſe, diffidit. Non ergo æſtimet homo ille, quòd aliquid à Domino accipiat, Ait quippe Chryſoſtomus: *Petentis negligentia reprehenditur, vbi de dantis miſericordia non dubitatur.* Sequitur.

Hugo de modo orandi. c. 2.

Caſsiod. in pſalm.

Pſalm. 54.

Iacobi 1.

CA-

CAPVT DECIMVMNONVM

Commentarij in Prologum regulæ.

ET ſi fugientes gehennæ pœnas, ad vitam perpetuam volumus peruenire: dum adhuc vacat, & in corpore ſumus, & hæc omnia per hanc lucis vitam vacat implere: currendum & agendum eſt modò, quod in perpetuum nobis expediat. Textus Prologi.

1. INfernus, latus eſt ſine menſura, profundus ſine fundo: cuius miniſtri dæmones inhabitatores ipſius, ſemper animam fidelem capere nituntur, ſecumque trahere ad ima. Non enim quieſcit diabolus, neque dormit, nec ceſſat perſequi nos, quouſq; ſpiritus recedat à corpore: ſed omni hora obſeruat oſtium conſcientiæ & rationis noſtræ, ſi vel paruam, qua diſpliceamus creatori noſtro, animæ maculam poſsit impingere, & ſuæ damnationis habere participem. Qua in re, ſi fugientes gehēnæ pœnas, ad vitam æternam volumus peruenire, bene faciamus, dum licet: quoniam poſt hanc vitam, nec operari bonum, nec delere malum valemus. Vnde ait Iſidorus de ſummo bono: *Tantùm in hac vita eſt licitum operari bonum: illic namque non iam operatio expectatur, ſed retributio meritorum.* Hinc Apoſtolus admonet, dicēs: *Dum tēpus habemus,* Iſidor. de ſum. bono li. 3. c. 65. Galat. 6.

 opere-

operemur bonum ad omnes. Iam enim datur facultas, & peccata delendi, & bona augendi; in inferno autem, nec confeſsio, nec pœnitētia reperitur. Hinc Gregor. in Moral. ait, *Quiſquis ad toleranda mala inferni deſcenderit, nequaquam vlterius ad lucem redibit: quia nequaquam vltra miſericordia parcentis liberat, quos ſemel in locis pœnalibus iuſtitia iudicantis damnat. Eſt enim locus inferni plenus ardore incomparabili, plenus fœtore intolerabili, plenus dolore interminabili, ibi miſeriæ, ibi tenebræ, ibi ordo nullus, ibi horror æternus, ibi nulla ſpes boni, nulla deſperatio mali, nulla requies, nullum commodum, nullum momenti gaudium: ſed æternus dolor, frigus inæſtimabile, & perpetua cruciato.*

Gregor. in Moral. li. 9. cap. 45. Inferni pœnæ deſcribūtur.

2. O quàm infælix, terque infælicißimus, quem hunc pœnarum contigerit adire locū, à quo nunquam egredietur in ęternum: quoniam in inferno nulla eſt redemptio. Et qui eius ſemel guſtauerit pœnam, nunquam habebit lætitiam. Miſeri ſumus filij Euæ, qui & hunc tormentorum locum credimus & timemus. Sed tamen voluptate carnis ad momentum victi, minimè in noſtris illecebris & carnalibus operibus cauemus. Væ homini illi, qui non cauet, quod pauet; nec pēſat, quod credit. Si enim conſideraret homo tanti periculi damnum, tantámque miſerorum pœnam; aſſumeret, quod fugit; fugeret, quod tenet. O quantam pœnā miſeri patiuntur, quorum vermes non moriuntur; quorum lectus ignis infernalis: quorum potus aqua ſulphurea: quorum vita mors: quórum mors æterna. De hac horribili pœna ait Gregorius in Mora-

Gregor. In Moral.

Moralibus: *In inferno, inquit, erit frigus intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, tenebræ palpabiles, flagella cædentium, horrida viſio dæmonum, confuſio peccatorum, deſperatio omnium bonorum*. Erit enim miſeris mors ſine morte, defectus ſine defectu; quia mors ibi ſemper incipit, & deficere neſcit. Et Bernardus in ſermone: *Ibi clamabit piloſus ad piloſum, vnus ad aliū, dæmon ad dæmonem: Percute, dilacera, interfice, velociter ſpolia, & detrahe, citò prædare, infer prunas, & ebullientibus impone lebetibus. Ibi erit fletus, & ſtridor dentium: fletus quidem ob ignem, qui non extinguitur: ſtridor ob vermem, qui non moritur: planè fletus ex dolore, ſtridor dentium ex furore.* Bernar. in pſal. Qui habitat. ſerm. 3. ante med.

3. O bone Ieſu, quid ego miſer dicturus ſum, cùm ad iudicandum veneris animam meam! Vę mihi, ſi adeo longum contingeт me fieri à te poſt mortem, ſicut ſum in vita. Confido, Domine Ieſu, quoniam pius es quærētibus te in veritate. Educ ergo de inferno peccatorum animam meam, ad confitēdum nomini tuo; expectant enim iuſti, donec adueniat regnum tuum. Tanta quippe pœnarum infernalium eſt diuerſitas, vt nunquam in eadem quis ibi permaneat: ſed de calore nimio in aquam niuis, & in frigus intenſum nimis. Hinc etenim Iſaiæ trigeſimo quarto dicitur: *Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus eius in ſulphur*. Et Iob vigeſimo: *Deuorabit eum ignis, qui non ſuccenditur, affligetur relictus in tabernaculo ſuo*. Nec eſt putandū, quòd omnes ęqualem pœnę ſentiant dolorem, cùm non omnes æqualiter peccauerint: ſed vnus plus vel mi- Eſai. 34. Iob 20.

nus altero: & ſecundùm æſtimationem culpę erit & pondus ſine menſura pœnæ. Vnde dicit B. Gregor. 15. moral. *Iuxta modum culpæ pœna diſtinguitur: & ſecundùm modum criminis vnuſquiſque damnatus inferni igne cruciabitur.* Dicit etiam Iſidorus de ſummo bono: *Sicut vnuſquiſque ſanctus in futuro iudicio, pro quantitate virtutum glorificatur; ita & vnuſquiſque impius pro quantitate facinorum condemnabitur. Nec deerit in ſupplicio damnationis ordo, ſed iuxta qualitatem criminum, diſcretio erit pœnarum.* Scriptum quippe eſt Iob vigeſimo: *Iuxta multitudinem adinuentionum ſuarum, ſic & ſuſtinebit.*

Gregor. in Moral. li. 15. cap. 10. Et libr. 9. Mor. c 47. Iſidor. de ſum. bono lib. 1. c. 32. Iob 20.

4. Ardebunt enim miſeri, nec comburentur, neque conſummabuntur: ſed erit ignis eorum ardens, & non conſumens: puniens, & non interficiens: morte iugiter afficientur, & tamen nunquam morientur. Vnde eodem Capitulo Iob dicit: *Luet, quæ fecit omnia, nec tamen conſumetur.* Et ſequitur ibidem: *Reuelabunt cæli iniquitatem eius, & terra conſurget aduerſus eum.* Hæc eſt pars hominis impij à Deo, & hæreditas verborum eius à Domino. Habent autem miſeri ignem, & non lucem: quia puniendi ſunt, & non illuminandi. Et ſi fortè vident, tunc minimè ad lætitiam, ſed ad maiorem pœnæ horrorem. Hinc namque Sapientiæ decimo ſeptimo ſcriptum eſt: *Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen præbere nec ſiderum limpidæ flammæ illuminare poterant illam noctem horrendam.* Ait etiam Iſidorus: *Ignem gehennæ ad aliquid lumen habere, & ad aliquid non habere: Hoc eſt, habere lumen ad damnationem, vt*

Ibidem. Sap. 17. Iſidor. lib. 1. de ſum. bono, c. 31

videant impij, vnde doleant: & non habere ad conſolationem: ne videant, vnde gaudeant.

5. Apta fit comparatio de camino triũ puerorum,ad exemplum ignis gehennę.Nã ſicut ille ignis non arſit ad trium puerorũ ſupplicium,& arſit ad comburẽda ligamina vinculorum:ita ignis gehennę & lucebit miſeris ad augmentũ pœnarũ,vt videant,vnde doleant: & non lucebit ad cõſolationẽ,ne videant vnde gaudeant. Et Eſaiæ 5. dicitur: *Aſpiciemus in terrã,& ecce tenebræ tribulationis,& nox obtenebrata eſt in caligine eius*. Dãnati enim luce carẽt ad gloriam,& abundãt ad pœnam, Quia niſi dæmonum viderent horridos aſpectus, tantum non haberẽt dolorem. Quia magna eis pœna oritur, dum malignorum ſpirituum aſpectibus terrentur. Nam ſicut beati quique,in illa æterna Hieruſalem, Deum,ſicuti eſt,videbũt facie ad faciem, vt magis gaudeãt: ita omnes damnati terribiles ſpirituum videbunt aſpectus,vt magis inde timeant, & doleant. Sunt quippe in inferno tortores infatigabiles, qui nunquam quieſcunt miſeros puniendo: ſubminiſtrantes ignem inextinguibilem; vt ardeant: aquam ſulphuream, vt ſtrideant dentibus: nec ceſſant vſque in ſempiternũ. Nam luctus ille finem neſcit, mẽſuram non habet, ordinem non nouit: quoniam ibi nullus ordo, ſed perpetuus horror inhabitat.

Eſai. 5.

Aſpectus dæmonũ maxima pœna eſt damnatorum.

6. Sed dicet aliquis: Quomodo Dei rectum iudicium æſtimari poterit, ſi is,qui temporaliter & cum numero ſiue menſura deliquit, æternaliter eſt cruciandus? Quale eſt peccatum,

tum, talis & pœna eſſe deberet. Sed ſi quis ſic conquerendo interrogat, adhuc ſine diuini iudicij experientia eſt. Sed tamen breuiter, pro huius quæſtionis ſolutione, audiamus B. Gregorium in ſuo Dialogo Petro quærenti reſpondentem. Ait enim Petrus: *Scire velim, quomodo iuſtum ſit, vt culpa, quæ cum fine perpetrata eſt, ſine fine puniatur.* Ad quod Grego-

Gregor. li. 4. Dialog. cap. 44.

rius: *Hoc* (inquit) *rectè diceretur, ſi diſtrictus iudex non corda hominum, ſed facta penſaret. Et iniqui enim cum ideo ſine deliquerunt, quia cũ fine vixerunt. Nam voluiſſent vtique, ſi potuiſſent, ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine peccare. Oſtendunt enim, quia ſemper in peccato viuere cupiunt, qui nunquam peccare deſinunt, dum viuunt. Ad magnam ergo iuſtitiam iudicantis pertinet, vt nunquam careant ſupplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato.* Hæc Gregorius. Impij enim ſibi æternam pœnam præparant, dum vitam malam, cum poſsint, non emendãt. Vnde Dominus Hieremiæ 17. ait: *Quoniam ignem ſuccendiſti in furore meo, vſque in æternum ardebit.* Et Danielis 11. *Et opprobrium eius conuertetur in eum.* Et in Abdia Propheta legimus. *Sicut feciſti, fiet tibi, retributionem tuam conuertam in caput tuum.* Æquiſsimus namque iudex, ſicut iuſtis bene meritis non ſubtrahit præmia, ita nec peruerſis in futuro mitigabit tormenta.

Hiere. 17.

Dan. 11.

Abd. v. 15.

Locus inferni vbi exiſtat.

7. Sed quæret forſitan curioſus lector aliquis: Ex quo tot & tanta de inferno ſcribuntur, velim ſcire, vbi nam locus inferni eſſe dicitur. Ad quod ego me reſpondere non poſſe confiteor. Quia etſi diuerſi diuerſa dicunt, tamen

men melius eſt dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Sed pro ſatisfactione quæſtionis, audiamus, quid Gregorius, item in ſuo Dialogo ad Petrum, dicat. Ait enim Petrus: *Quæſo, quia paulo ſuperiùs ſermo de locis pœnalibus inferni verſabatur, vbinam eſſe infernum putamus, ſuper hanc terram, an ſub terra eſſe credendus eſt?* GREGORIVS. *Hac de re temere definire nihil audeo. Nonnulli namque in quadam terrarum parte infernum eſſe putauerunt. Alij verò hunc ſub terra eſſe æſtimant. Sed tamen hoc animum pulſat: quia ſi idcirco infernum dicimus, quia inferiùs iacet: quod terra ad cælum eſt, hoc eſſe infernus debet à terra. Vnde fortaſſe per Pſalmiſtam dicitur: Liberaſti animam meam ex inferno inferiori. Vt infernus ſuperior terra; infernus verò inferior ſub terra eſſe videatur. Et Ioannis vox in ea æſtimatione concordat. Qui cùm ſignatum librum ſeptem ſigillis vidiſſe ſe diceret, quia nemo inuentus eſt dignus, neque in cælo, neque in terra, neque ſub terra aperire librum, & ſoluere ſignacula eius, adiunxerit: Et ego flebam multū. Quem tamen librum poſtmodum per leonem de tribu Iuda dicit aperiri. Quo libro, quid aliud, quàm ſacra Scriptura ſignatur? Quam ſolus Redemptor aperuit, qui homo factus, moriendo, & reſurgendo, & aſcendendo, cuncta myſteria, quæ in ea fuerant clauſa, patefecit. Et nullus in cælo, quia neque angelus; nullus in terra, quia neque homo viuens in corpore: nullus ſub terra inuentus eſt, quia neque animæ corpore exutæ aperire nobis, præter Dominum, ſacri eloquij ſecreta potuerunt. Cùm ergo ad ſoluendum librum nullus ſub terra inuentus dignus dicitur, quid obſtet, non video, vt ſub terra eſſe infernus credatur.*

Gregorius li. 4 Dial. cap. 42.

Pſalm. 85.

Apoc. 5.

8. Sed

8. Sed certè mala conſcientia ſibi vbique infernus eſt, impius infernum ædificat, qui contra conſcientiam peccat. Scimus autem, & credimus, quòd ſicut eſt locus beatorũ in amœnitate æterna: ita locus, qui dicitur infernus, eſt, vbi impij cruciantur damnatione perpetua: ſiue ſit ſub terra, ſiue ſuper terram, conſtat eſſe infernũ: in quem, qui ſemel deſcenderit, nequaquam inde aſcendet vſque in æuum. Dicitur autem infernus, ab infero, quia animæ iniuſtorum, illuc inferuntur. Vel, ſi ſub terra eſt eſſe credendus, ab infra, quod deorſum ſit. Eſt enim infernus carentia omnis boni, & abundantia omnis mali. Quippe, qui Deum nõ habet, miſerrimus eſt: & qui dæmonibus aſſociatur, malorũ abundantiſsimus eſt. Sunt autem diuerſæ, pro diuerſorum demeritorũ cruciatibus pœnæ infernales. Quoniam aliter, qui multum: atque aliter, qui minus peccarunt, punientur. Eſt ibi flamma inextinguibilis, vt ſuperiùs dictum eſt, qua miſeri ardebunt. Cuius tanta eſt vis caloris, vt omnes ſæculi huius pœnalitates, ad comparationẽ illius, nihil videātur.

Infernus vnde dicatur.

Variæ inferni pœnæ.

1. Ignis.

9. Eſt & alia huic pœna non minor, frigus videlicet & gelu intolerabile, in quod miſeri proijcientur. Et inde ſtridor dentium perpetuus generatur: quia tanta huius frigoris pœna æſtimatur: vt igni comparata infernali maxima videatur. Sed eſt & alia, hac nequaquam inferior, intolerabilis fœtor videlicet. Quoniam dignus fœtoribus æternis & inæſtimabilibus iudicatur, qui peccati fœto-

2. Frigus.

3. Fœtor.

rem

rem ad tempus non abhorruit. Quarta deni- 4. Vermis.
que miſerorum cruciatio & pœna, quæ cæte-
ris maior eſt, vermes ſunt immortales. De
quibus per Prophetam Eſaiam capite vlti- Eſaiæ vlt.
mo dicitur: *Vermis eorum non morietur*. Sed qui
ſunt iſti vermes, niſi confuſio, & remorſus
conſcientiæ propriæ? Vermis namq; immor-
talis Syndereſis eſt. Quoniam non quieſcet
conſcientia mala, damnans proprium aucto-
rem; & hæc grauiſsima pœna. Quinta autem 5. Flagella
pœna impiorum, cruciatio eſt flagellorum.
Quia nimirum, ſicut beati in æterna requie
quieſcunt, ita iniuſti æterna torměta patiun-
tur. Vnde in Pſalmo dicitur: *Multa flagella pec-* Pſalm. 31.
catoris. Quis dubitet impios, in manibus, id eſt
poteſtatibus ſpirituum malignorum poſitos,
indeſinenter flagellari, frequenter ſecari: &
tot genera pati tormentorum, quot in ſe ha-
buerunt oblectamenta vitiorum.

CAPVT VIGESIMVM

Commentarij in Prologum regulæ.

SExta verò pœna impiorum, eſt 6. Tenebræ
denſitas tenebrarum. Sunt enim
tenebræ iſtæ, (vt ita dicam) palpa-
biles, & adeo horrědæ, vt ſi cæteris
omnibus carerent, adhuc ſine in-
termiſsione in ipſis poſiti flerent. Sicut enim
hominibus maximè eſt contraria: timorque
in tenebris maior quàm in luce, eo quòd ho-
mines in die audaciores eſſe ſolent, quàm in
nocte: ita pœna impiorum eo redditur gra-
uior, quò miſeris non videntibus eſt impro-

uiſior

uilior. Sentient,& non videbunt: viſuri ſunt, & non cauebunt dæmonum in ſe ſæuitiam tormentorum. Quia (vt ſuperiùs dictum eſt) lucem habebunt, ad augmentum pœnarum: & luce carebunt, ne habeant, vnde gaudeant. Maior namque cruciatio eſt, horridos dæmonum videre aſpectus, quam non videndo ſolùm percipere ictus. Eſt enim locus mœroris, & perpetuæ miſeriæ infernus. Et ideo quicquid pœnale eſſe poterit, ibi abundantiſſimè reperitur, gaudij verò pars nulla. Et ſicut naturaliter in tenebris aues non canunt: ita in perpetuis tenebrarum manſionibus nulla vox lætitiæ auditur.

7. Dæmonum aſpectus.

2. Septima autem pœna miſerorum eſt, horribilis dæmonum aſpectus. Sicut enim iuſti in requie æterna, de præſentia & aſpectu S. Trinitatis, magnum habebunt gaudium & lætitiam: ita impij maximam inde pœnam recipient, quod ſemper horrendos dæmonum conſpicient aſpectus. Æſtimo, ſi miſeri non aliam, quàm iſtam pœnam haberent, nequaquam extra infernum ſe eſſe putarent. Hîc fletus oritur ſine lachrymis. Hîc timor ſine fructu. Hîc cruciatio ſine fine.

8. Confuſio.

Octaua pœna miſerorum, eſt confuſio criminum. Erunt enim ibi nuda & manifeſta omnia. Vnde coram ſingulis ſinguli confundentur, cùm vnuſquiſque facinora ſua manifeſtè cognoſcit, omneſque ſcire nouit. Et ſic fit, vt quæ hîc coram Deo peccare non erubuit, ibi coram diabolo & Angelis eius, publicatus iugiter erubeſcat. Hinc enim

Hierem.

Hierem. 6. dicitur: *Confuſi ſunt, quia abomina-tionem fecerunt*. Et de peccantibus ſubditur: *Quin potius confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt*. Et Eſaiæ 65. legitur: *Ecce, ſerui mei lætabuntur, & vos confundemini*. Et in Pſalmo: *Confundentur omnes, qui operantur iniquitatem.* Hiere. 6. Eſaiæ 65. Pſalm. 96.

3. Nona pœna, vincula ſunt impiorũ: quia vincti in inferno tenentur, nec eis vnquam egredi fas eſt. Vnde Dominus in Euangelio præcepit, dicens: *Ligatis manibus & pedibus, proijcite eum in tenebras exteriores*. Ligātur enim impij, dum eis via egrediendi præcluditur. De iſtis pœnarum generibus prædictis, dicit B. Greg. vt ſuperiùs dictum, lib. 21. Moral. *In inferno*, inquit, *erit frigus intolerabile, ecce prima: ignis inextinguibilis, ecce ſecunda: vermis immortalis, ecce tertia: fœtor intolerabilis, ecce quarta: tenebræ palpabiles, ecce quinta: flagella cadentiũ, ecce ſexta: horrida viſio dæmonum, ecce ſeptima: confuſio peccatorũ, ecce octaua: deſperatio omnium bonorum, quæ per nexũ deſignetur, ecce pœna nona*: Sunt & aliæ pœnæ infernales innumerabiles, de quibus iudicare temere nihil audeo. Cuſtodiat nos Deus omnipotens, ne experiamur prędicta, niſi in fælicitate æterna. Quæ autem prædicta ſunt de pœnis gehennæ, à ſanctis Doctoribus deſcribuntur, ex ſacra ſcriptura trahentes originẽ. Si itaque fugientes gehennæ pœnas prædictas, ad vitam volumus peruenire æternam, agamus, dum tempus eſt, quoniam qui parcè ſeminat, parcè & metet. Quia iam tempus eſt ſerendi, poſt mortem carnis metendi. 9. Vincula. Matth 22. Gregor. li. 21. Moral.

4. Tempus quippe breue eſt, & ideo benè

adiunxit Pater noſter Deo Benedictus, dicens: *Dum adhuc vacat, & in corpore ſumus.* Vacat enim adhuc, quia tēpus iam confitendi eſt, & hora nos emendandi, bonaq́; faciendi. Quod poſt mortem non erit: quia nec confeſsio, nec pœnitentia eſt apud inferos. Et ergo, ſicut tēpore nihil reperitur pretioſius, ita nihil durius ſemel amiſſo. Ait enim Bern. *Nil pretioſius tempore, & heu nil vilius hodie reperitur. Tranſeunt dies ſalutis, & nemo recogitat: nemo ſibi perire diē, & nunquam rediturū curat. Sed ſicut capillus de capite, ſic nec momentum peribit de tempore.* Eſt enim tēpus hoc, ad æternitatem comparatum, minus quam momentum, imò vix aliquid. Et miſeri nos, præſentia caduca amplectimur; & æternorum bonorum obliuiſcimur. Dicit etiam B. Hieron. *Nihil longum, quod finem habet: æternitati comparatum, omne tempus breue eſt.*

Tempore nil pretioſius. Bern ad Scholares

Hieron. lib. 2. In Hierem.

5. Dum adhuc in corpore ſumus, id eſt, dum ſani rationem habentes, & malum declinare, bonumq́ue facere valemus. Quia egreſſa anima à corpore, nihil vltra poteſt homo, nec bonum facere, nec malum, quod commiſit, pœnitentia purgare. Dum ergo in corpore ſumus, & hæc omnia per hanc lucis vitam vacat implere, non negligamus gratiam donatam nobis: quoniam maledictus erit, qui ſalutis tempora perdit. Vita lucis, via mundi huius dicitur. Vt illud in Euangelio: *Filij lucis huius prudentiores ſunt in generatione ſua.* Vacat autem iam hæc omnia, videlicet quæ dicta ſunt, de digno inhabitatore tabernaculi, implere. Quoniam Dominus

Luc. 16.

nunc

nunc prope eſt inuocantibus ſe, & pugnanti paratus dare auxilium. Currendum & agendum eſt modo, quòd in perpetuum nobis expediat. Currendum eſt, non inceſſu pedum, ſed ordine virtutum: celeriter, non pigrè: affectualiter, non ocioſe. Quoniam Deus inuenitur ab ijs, qui non tentant illũ: apparet autem eis, qui fidem habent in illũ. Modò quippe agendum eſt bonum, vt in perpetuum nobis expediat. Expedit autem nobis, vt ſic viuamus in hoc tempore, quatenus æternaliter gaudeamus cum Chriſto, ſine fine & tempore. Vnde Amos 5. ſcriptum eſt: *Quærite bonum, & nõ malum, vt viuatis, & erit Dominus Deus exercituum vobiſcum.* Sequitur. Amos 5.

CAPVT XXI.

Commentarij in Prologum regulæ.

COnſtituenda ergo à nobis eſt Dominici ſchola ſeruitij, in qua inſtitutione, nihil aſperum, nihilq́; graue nos conſtituturos ſperamus. Textus Prologi.

1. SChola, vacatio dicitur. Quia ibi vacamus, nõ ocio, ſed ſtudio; non ſomno & torpore, ſed vigilantia & virtutum honore. Schola autem Dominici ſeruitij, regularis obſeruantia eſt: in qua præcepta Euangelica diſcimus, non audiẽdo tantũ, ſed (quod perfectius eſt) retinẽdo & operãdo, ad quorũ Schola quid ſignificat.

 ſcien-

ſcientiam nobis pernecessaria regularis inſtitutio eſt: quæ non aliunde, quàm in religione docetur, perficitur, & ampliatur. Ergo, ſicut pueri in ſchola artium liberalium, cum disciplina diſcunt ea, quæ ipſis in futuro ſunt neceſſaria, & proficua: ita & monachi in monaſterio, id eſt, in ſchola regulari artiũ verè liberalium, ea quæ in præſenti eos honeſtè (vt decet) viuere faciant, & in futuro fælices reddant, diſcere ſagaciter debent, & efficaciter opere adimplere. Non prodeſt quicquam diſcere facienda, & non facere ſcita. Vnde ait B. Hieronymus in Epiſtola: *Nihil prodeſt facienda didiciſſe, & non facere. Melius eſt neſcire aliquid, quàm cum periculo diſcere.* Hæc ſchola virtutum, in qua lector Chriſtus; liber, conſcientia; virga, timor Domini eſt. Lectio Chriſti: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Eſt & alia lectio: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.* Quiſquis itaque in hac ſchola, Domini ſeruitio vacare voluerit, niſi oderit animam ſuam, non poteſt incola eſſe agri huius pleni odoris, cui benedixit Dominus. Ait Hugo de duodecim Abuſionibus: *Ordo clauſtri, & ordo curiæ diuiſus eſt. Ibi ſedet in inſidijs cum diuitibus in occultis, vt interficiat innocentem. Hîc aiunt: Non ſedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Ibi inſidiaris, vt rapias pauperem, rapere pauperem, dum attrahis eũ. Hîc dicit: Odiui eccleſiam malignantium, & cum impijs non ſedebo. Ibi dextera eſt repleta muneribus: hîc laues inter innocentes manus tuas. Ibi laudatur peccator*

Matth. 11. Luc. 9.

Hugo de 12. de abuſionibus lib. 2. c. 16.

cator in deſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur: Hic benedicitur Deus. Si vis ergo eſſe monachus curialis, laudas, quod non debes: defendis, quod non expedit: operaris quod non licet: loqueris, quod non decet.

2. In hac ſchola Domini, iuſti docent, & docentur in ea. Beatus homo, qui eius verus efficitur ſcholaris. Hæc ſchola Domini, religio ſancta eſt: in qua Chriſtus quæritur, & amatur: terrena cuncta deſpiciuntur, & conſcientia pura conſeruari curatur. Cõſiſtit autem vita huius ſcholæ religioſa principaliter in tribus, ſcilicet, in voluntaria paupertate, in ſincera caſtitate, in obedientiæ ſubiectione. In quorum trium figura, dictũ eſt Abrahæ Geneſis duodecimo: *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui.* Planè non ſolùm egreſsionem de domo patris imperat, ſed etiam parentum obliuionem: id eſt, vt nec corde quidem deſideremus repetere, quos ſemel pro Chriſto nos conſtat abieciſſe. Eſt autem primus gradus, vel ſubſtantiale ſanctæ religionis, paupertas voluntaria, ad quá ſe obligant vniuerſi religioſi, regulam approbatam profitentes, ſecundùm exigentiam ſui ſtatus. Vel ad nihil habendum proprium, nec in communi, nec in ſpeciali: ſicut ſe obligant illi, qui ſunt huius profeſſionis, vt ſunt de Regula Sancti Franciſci. Vel ad habendum nihil ſaltem proprium, & in ſpeciali: ſicut ſe obligant illi, qui poſſunt habere bona in communi, licet nullus habere poſsit proprium, & talis eſt Regula præſens.

Geneſ. 12. Tria vota religioſorum.

Varia religioſorum paupertas

 3. Omnes

3. Omnes ergo, ne ſint præuaricatores voti ſui & ſuæ profeſsionis, & ſic rei damnationis, cum ſumma diligẽtia & ſolicitudine ſtudeant ſeruare paupertatem, quam quiſque profeſſus eſt: exemplo ſanctorũ Patrum, ſcilicet B. Benedicti, Franciſci, & aliorũ. Theſaurus enim monachi, eſt voluntaria paupertas. Vnde ait Leo Papa: *Semper diues eſt Chriſtiana paupertas. Nec pauet in iſto mundo indigentia laborare; cui donatum eſt in omnium rerum Domino omnia poſsidere.* Narrat etiam Greg. lib. 3. Dial. quod offerentibus poſſeſsiones dixit: *Monachus, qui poſſeſsiones in terra quærit, monachus non eſt.* De beato verò Franciſco, qualiter fuit amator ſanctę paupertatis, facta ſua mũdo manifeſtauerunt, & in vita ſua ex parte narratur. Et de ſanctis Patribus antiquis in eremo, & in monaſterijs degentibus, S. Hieronymus & alij, qui vitas Patrum conſcripſerunt lucul ẽto ſermone, quales paupertatis fuerint zelatores, enarrant. Vnde ibi de quodam legitur, quòd Euangelium vẽdidit, in pauperum nutrimentũ, & ait: *Ipſum verbum vendidi, quod iubet omnia vẽdi, & dari pauperibus.* Ergo bene ait Auguſtinus de Verbis Apoſtoli: *Non tibi diſpliceat paupertas tua, nihil ea potes ditius inuenire. Vis cognoſcere, quàm locuples ſit? Cœlum emit.*

Paupertas Monachi theſaurus

Leo ſerm. 4. de quadrag. lõg. à princip.

Greg. li. 3. Dial. c. 14.

Tom. 10. Auguſt. de verb. Apo. ſerm. 28.

4. Dominus enim in monte docens octo beatitudines, primùm omnium commendat paupertatem ſpiritus, quia inquit; *Niſi quis renuntiauerit omnibus, quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Paupertas ergo nõ tantùm regnum cęlorum promeretur, ſed etiã abundat hîc, vt

Luc. 14.

nihil

nihil habentes, omnia poſsideant. Ait enim Auguſt. *Regnum cælorum pauperum eſt: quia pauperes nihil habent in terra: & diuites nihil habẽt in cælo.* Idem in perſona Domini loquitur: *Venale habeo. Quid Domine? Regnum cælorũ. Quo emitur? Paupertate regnum, dolore gaudium, labore quies, humilitate gloria, morte vita.* Sed quia pauperẽ non facit ſanctiorẽ ipſa paupertas, ſi ſordes peccatorum non cauet, non minus eſt ſtudium adhibendum ipſi animo de virtutibus congregandis, quam de rebus tranſitorijs contẽnendis. Sed ſunt nonnulli, vt eſt in præſentiarum heu hodie, qui cũ Socrate omnia reliquerunt: ſed non ſequũtur cum Petro Dominũ. Velim ſcire, quid his ſua proſit paupertas? Veniunt enim quidam ad religionẽ, non paupertatem ſequentes, ſed fugientes. Quia ſi haberẽt vnde viuerẽt in ſæculo, nequaquam Deũ quærerẽt in clauſtro. Finis autem illorum probat eos. Hæc dico, nõ quòd pauperes ideo ad religionem non ſint recipiẽdi: ſed hoc volo, vt videlicet intentio ingredientis rectè formetur: & purè propter Deũ introëat, non propter corporis aliquod cõmodum. Si quis autẽ iam ingreſſus, ſe nouit non per oſtiũ iuſtę intẽtionis ſtabilitum, pœniteat: & voluntatem corruptã conuertat in neceſsitatẽ perfectam. Vnde de talibus ait Hugo de 12. Abuſ. *Mentior*, inquit, *ſi non vidi quoſdã quorũ paupertas talis erat, quãdo foris erãt, quòd nec ipſa neceſſaria poterãt inuenire.* Et *quia inuenerũt victũ & tegumentũ, quale foris non poterãt; erigentes ceruicẽ, voluerũt ſociari eis, ad quos foris accedere nõ audebãt. Sed egreßi de paupere eccleſiâ, cir-*

Hugo de 12. abuſ. gradu 8.

Auguſt. hom 9. ex 50. & in Pſalm. 93.

Abuſus quorundã religionẽ ingrediẽtium.

Hugo de 12. abuſ. clauſtri li. 2. c. 18.

cuierunt ditiores, vt ibidem reciperentur. Et qui ſemper veteres pannos aut viles habere cõſueuerant, nunc ſemper nouos, aut pretioſos habere contendunt.

5. Debet autem paupertas eſſe cuilibet ſtatui congrua: vt qui pauper in ſæculo erat, non quærat ditior fieri in monaſterio. Ait quippe Auguſtinus in regula canonicorum ſuorum: *Quæ autem non habebant, non ea quærant in monaſterio, quæ foris habere non potuerunt.* Solet enim fieri, quòd hi, qui in ſæculo nihil habuerunt, aut parum, vnde ſuſtentari potuiſſent, diuitibus in religione ſe præferant: & vnde illi ſatiantur, inde iſti murmurationis ſumant occaſionem. In quorum perſona ait B. Hieronymus in Epiſtola trigeſima quarta: *Natus in paupere domo, & in tugurio ruſticano; qui vix milio, & cibario pane rugientem ventrem ſatiare poteram, nunc ſimilam & mella faſtidio. Noui nomina & genera piſcium, in quo littore concha lecta ſit. Calleo ſapores auium, diſcerno prouincias; & ciborum me varietas, ac nouiſſimè damna ipſa delectant.* O quot illorum ſunt hodie, qui monachi vocantur, in ſæculo pane ſicco ventrem fouebant, & aqua frigida ſitim pellebant; nunc in ſchola pauperum volunt omnibus abundare. Iam panis vetus eſt, iam nimium recens, iam groſſus, iam non bene piſtus: Piſces parui ſunt, non bene cocti: Oua mollia ſunt, & effunduntur: nunc dura, & conſtipãt: iam antiqua, iam fœtent: iam frixa non valent, quia cerebrum debilitant. Vinum etiam leue eſt, pendulum eſt, acetoſum eſt, & colore mutatũ, non habet colorem decentem: odore caret,

Auguſt. in Reg. c. 3.

Hieron. epiſt. 34.

Murmurationum genera circa victũ

caret, inſanum eſt ſtomacho frigido, & ſenſus hebetat. Pulmẽtaria quoque impiperata ponuntur, pinguedinẽ non oſtendunt: cocta nō ſunt, non bene ſale condita: nocent ſtomacho, & digeri non poſſunt, ſed indigeſta manent, & febres generant.

6. O inſenſati Monachi, eſt iſta profeſsio veſtra? Eſt iſta via anguſta, quę ducit ad Chriſtum? Eſt ne iſta obſeruantia regularis, quæ iubet minimis eſſe contentum: & duo pulmentaria tantùm coqui debere, vt qui ex vno non poteſt, ex altero guſtet? Ait etiam in perſona talium S. Bernardus ſuper Cantica: *Legumina*, inquit, *ventoſa ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac capiti nocet, pôtum aquæ non ſuſtinet pectus: caules nutriunt melancholiam, porri cholerам accendunt: piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua, meæ non cõueniunt complexioni. Quid eſt hoc, vt in omnibus fluuijs, agris, hortis, cellarijs reperiri vix poßit, quod comedas? Puta te (quæſo) monachum, non medicum: nec iudicandum de complexione, ſed de profeßione. Sic delicati pauperes beati eſſe volunt in promißione præmiorum, ſed diuites in varietate cibariorum.* Si quis ergo paupertatis amator eius prẹmia cupit, delitias fugiat, neceſſe eſt. Quia paupertas volũtaria, martyrium eſſe debet, ſicut teſtatur B. Bernardus in Sermone de omnibus Sanctis: *Quid ſibi vult*, inquit, *quòd eadem promißio pauperibus & martyribus facta ſit*, ſcilicet regnum cælorum: *niſi quia genus martyrij, eſt voluntaria paupertas? Quod martyrij genus grauius, quàm inter epulas eſurire? inter veſtes multas & precioſas algere? paupertate premi inter diuitias, quas offert mũdus, oſtentat dia-*

Duo pulmẽtaria tantùm ſuis religioſis S. Benedictus conceſſit.

Bernard. Serm. 30. in Cant. verſus finem.

Bern. in Serm. 1 de omnibus Sanctis prope finẽ.

 tat dia-

tat diabolus, deſiderat noſter appetitus? Vtriſque ergo regnum promittitur, ſed paupertate emitur, in paſſione ſancti martyrij abſq; dilatione percipitur. Facile quippe eſt, eſſe pauperẽ, & in nullo egere: humilẽ, & à nemine deſpici: patientẽ, & nunquã iniurias pati. Nõ eſt talis paupertas ſpiritus, quam profitentur religioſi: ſed ſicut de ſeipſo ait Apoſt. 2. ad Cor. 11. ſcribẽs: *Quia in fame & ſiti, in frigore & nuditate ſeruiunt Deo.* Ait de ficta paupertate Bernard. *O quot ſunt pauperes, qui tali pacto volunt eſſe pauperes, vt nihil eis deficiat.*

2. Cor. 11.

Ber. ſerm. 4 de aduẽ. Domini in medio.

CAPVT XXII.

Commentarij in Prologum regulæ.

Diſcretio in paupertate ſeruanda.

ESt tamen etiam in paupertate conſideranda diſcretio, & modus habendus: & ergo debet ſcientia & diſcretione eſſe regulata. Vnde Apoſtolus ad Philip 4. dicit: *Vbique, & in omnibus inſtitutus ſum, & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriã pati.* Sed inter religioſos, qualis poterit eſſe diſcretio, vbi exceptio nulla eſt? Quoniã nulli licet habere quicquam proprij: vt poſtea in Cap. *An Monacho liceat habere aliquid*, patebit. Quiſquis ergo ſæculo renuntiauit, & in monaſterio ſe ſub regula vel Abbate cõſtituit, ſtudeat, vt ſit pauper ſpiritu, non opibus tantùm, hoc eſt, affectu paupertatem non horreat; ſed ſciat, quoniam Deo amabiles ſunt, qui pauperes in ſæculo præſenti pro Chriſto fieri elegerint. Vnde Iacobi 2, ſcriptum eſt: *Nónne Deus elegit pauperes in hoc mundo? Deſiderium*, inquit Pſalmiſta, *pauperum non peribit.* Paupertas itaq; religioſorum, primus profeſsionis gradus eſt.

Ad Phil. 4.

Iacobi 2. Pſalm. 9.

2. Secundus autem gradus, vel ſecundum ſubſtantiale, Caſtitas eſt. Quia ſicut Religioſi debent eſſe pauperes ſpiritu, abdicatione tẽporalium: ita debent eſſe & caſti, cohibitione libidinum exteriorum & interiorum. Eſt autem caſtitas fructus ſuauis, quæ animam odoriferam in decore conſeruat. De hac verò virtute, in ſequentibus loco congruo, dicendum erit, quia iam ad alia feſtino. Votũ Caſtitatis.

3. Tertium autem ſubſtantiale, eſt Obediẽtia, ſine qua nulla religio ſubſiſtere poteſt. Eſt quippe theſaurus pretioſus, quo regnum Dei acquiritur: quod per inobedientiam protoparentum noſtrorum amiſſum, per Chriſti obediẽtiam fidelibus redonatum eſt. De hac etiam (Capitulo 5. Reg.) dicendum eſt. Hæc eſt inſtitutio B. Benedicti, vt in communi viuentes ſub Abbate & Regula, non corpore tantùm, ſed & mẽte caſti permaneant. *In qua,* inquit, *inſtitutione nihil aſperum, nihilq́; graue nos conſtituturos ſperamus.* Quomodo dicit ſe nihil aſperum velle conſtituere, cùm omnibus viuentibus conſtat, quoniã anguſta eſt via, quæ ducit ad Chriſtũ: & nos omnes cõfidimus per huius regulæ viam peruenire ad Deum? Anguſta namque eſt via, quę ducit ad Chriſtum. Quòd ſi regula non eſt, nequaquam ſufficiens erit, profitẽtibus eam, ad vitam. Si ergo ſufficiens eſt, quare dicit in fine: *Faciẽtibus hæc, regna patebũt æterna?* certè ex gratia. Ait enim Paulus ad Rom. 4. *Ideo ex fide, vt ſecundùm gratiam, firma ſit promiſſio omni ſemini.* Si ergo ex gratia ſaluamur, quid opus eſt merito? Dicit namq; idem Votũ obedientiæ. Regula hæc nil habet aſperum. Rom. 4.

Apo-

Rom. 3. Apoſtolus, ad Rom. tertio: *Arbitramur enim hominem iuſtificari per fidem, ſine operibus legis.* Dicendum eſt, imo credendum, quoniã per gratiam (mediante merito) ſaluamur, quia meritum ex gratia eſt. Gratia enim opus ſanctũ, per quod quis meritum accumulat, præuenit, Ioan. 15. dicente Domino: *Sine me, nihil poteſtis facere.* Qui ergo gratiam non habet, nec bene facere Rom. 3. poteſt. Ait enim Apoſtolus, vbi ſupra: *Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionẽ, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Vides, quoniam gratia ſaluãtur fideles? Quòd verò ait: *Arbitramur hominem iuſtificari per fidem, ſine operibus legis,* de lege Moſaica, non Euangelica intelligendum eſt. Et ideo poſuit apertè, *per fidem,* id eſt, charitate Iacobi 2. formatã: quia, vt Iacobus dicit: *Fides ſine operibus, mortua eſt.* Nunc ergo, quoniã ex gratia Dei fideles ſaluantur, nihil aſperum, nihilq́; graue eſſe poterit, quod gratia Dei præuenitur: ſic nec durum quantumcumque ſit, opus videri debet, per quod quis regnum Dei promereri poterit.

4. Nihil itaque aſperum vel graue ponitur, in regula præſenti, his, qui volunt dona cæleſtia conſequi. Deſidioſis autem & carnalibus, & voluntates ſuas implentibus, omnia bona ſunt aſpera & grauia. Bonæ verò voluntatis hominibus, & Deum quærentibus, omnia dura & aſpera, leuia ſunt. Quia norunt, quod per aſpera & dura itur ad Deum: & qui mollibus veſtiuntur, in domibus regum ſunt. Matth. 11. Ait etiam Dominus: *Iugum meum ſuaue, & onus meum leue.* Quicquid enim in hac regula ſtatuitur,

tuitur, iugum Domini eſt. Quia non vult ſeruus aliter, quàm Dominus ſuus: non ſibi, ſed Deo gloriam imputat, dicens cum Propheta: *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam*. Si itaque iugum Domini ſuaue eſt, & onus leue, nihil in hac regula aſperum eſſe poteſt, quia iugum Domini eſt. Sed formaliter reſpondendo, dicẽdum eſt: quod S. Benedictus nihil graue in hac regula conſtituit: quia cum omni diſcretione eam ſcripſit, & in plerîſque locis cum ſcrupulo. Vnde Abbati cuiuſlibet cœnobij aliquid, quod ipſe definire noluit, reliquit diſponendum: vt puta, de menſura cibi & potus, & veſtimẽtis quoque fratrum, quorum quamuis menſuram cõſtituerit, Abbatis tamẽ diſcretioni reliquit. Cõmendat namque eius diſcretionis regulam B. Gregorius Papa, lib. 2. Dialogorum, vbi ait ad Petrum: *Nolo te lateat hoc, quòd vir Domini inter tot miracula, quibus in mundo claruit, doctrinæ quoque verbo non mediocriter fulſit. Nam ſcripſit Monachorum regulam, diſcretione præcipuam: cuius ſi quis velit ſubtiliùs moreſq; vitámque cognoſcere, poteſt in eadem inſtitutione regulæ, omnes magiſterij illius actus inuenire. Quia ſanctus vir, nullo modo potuit aliter docere, quàm vixit.*

Pſalm. 113

In regula. cap. 39.

Greg. li. 2. Dial. c. 36.

5. Eſt autem malum, vt ſupra dictum eſt, & ſua quærentibus moris, vt quæ imitari nõ valent, illa culpare non ceſſent. Sunt enim plerique tales, qui regulam putant indiſcretam, quòd eſus carnium in ea prohibeatur, & dicunt: Vos Monachi creaturam Dei ſpernitis, quæ ideo creata dignoſcitur, quatenus cũ gra-

Cur ordo S. Bened. non veſcatur carnibus.

gratiarum actione, homo illa vtatur. Quare ergo non ſeruatis regulam Apoſtolicam, in
Luc. 10. qua dicitur: *Edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt.* An putatis vos ſolos ſaluandos? Vel illi non ſaluabũtur, qui carnibus veſcuntur? Quibus ſic calumniantibus, fore indignum reſpondere arbitror, ſed tamen, ne ſcandalizentur noſtri puſilli, vt plerumque fieri ſolet, dum minùs armati ſunt teſtimonijs ſacræ Scripturæ, & ideo cum alijs in errorem cadant: & quod defendere ſolebãt, hoc ſeducti, culpare incipiant; proferam rationem, quare eſus carnium Monachis S. Benedicti prohibitus ſit: vt ſe defendere valeant, qui hanc regulæ conſtitutionem collaudant.

6. Sed antequam procedam ad formam reſponſi, placet aliquid interrogare ab æmulis; vnde mihi ipſiſque colluctationis prębeatur occaſio. Etſi forſan aliquibus ſuperfluus iudicabor, dignentur (obſecro) illam excuſare ſuperfluitatem, quoniam ignarus verba multiplicat. Quæro igitur, quare eſus carniũ fidelibus in quadrageſima prohibitus ſit? Quòd ſi reſpondes, quia tempus pœnitẽtiale eſt, & ideo propter emendationem malorũ, hoc ieiunium quadrageſimale ſtatuit Eccleſia. Interrogo te, an malum ſit ſemper pœnitere? Quòd ſi bona eſt pœnitentia in quadrageſima, quomodo bona eſſe non poſſet alio tempore? Quis tam demẽs eſt, qui dicat peccatum eſſe in æſtate, quod virtus eſt in hyeme? Si itaque bonum eſt, quod fideles in quadrageſima ab eſu carnium abſtinẽt, puto me-

In Quadrageſima abſtinentia à carnibus.

lius

lius eſſe, ſi Monachi nunquam carnibus veſcantur. Creaturam Dei non ſpernimus, ſed ideo a carnibus abſtinemus, vt per abſtinentiæ laborem, vitia à carne reprimamus. Quòd autem obijcitur illud Euangelicum: *Edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt*: propter cæremonias legales dictum æſtimo. Apoſtoli namque Iudæi erant, nec carnibus porcinis veſcebantur, vt Hebræi, quia in lege prohibitum erat. Ne ergo & ipſi ritum ſequerentur antiquum, iuſsit edere & bibere, quæ eis appoſita fuerint, propter Euangelium: ac ſi apertè diceret. Quia in lege immundum manducare prohibemini, dico vobis, qui ſub lege non eſtis veteri, ſed mea, quam prædico, edatis & bibatis, quæ inueneritis, non dijudicantes mundum ab immundo. *Quoniam vos mundi eſtis propter ſermonem, quem locutus ſum vobis*: Et, *Omnia munda mundis*. Vnde Actuum 10. legitur: *Quod Deus purificauit, tu commune ne dixeris.* Eſt ergo hæc vox Apoſtolorum: *Bonum eſt carnes non manducare*; neque tamē peccatum eſt carnibus veſci. Qui enim non manducat carnes; bene facit: & qui manducat, non peccat. Melius eſt ergo bonum facere abſtinendo, quàm non peccare comedendo.

Lucæ 10. Ioan. 15. Tit. 1. Act. 10. Rom. 14.

7. At verò, qui vouit feria quarta non comedere carnes, quæro an bene fecerit? Reſpondes: Bene fecit vouendo, ſi votum ſequitur effectus. Si ergo ille bene fecit, qui vouit quarta feria non manducaturum ſe carnes; liquidè patet, quoniam multo

melius is fecit, qui vouendo nunquam car-
Rom. 14. nes manducat. *Non ergo*, ait Apoſtolus, ad Romanos 14. *blaſphemetur bonum noſtrum*. Si bonum eſt non manducare carnes, bonum non eſt vituperabile, cur ergo vituperas bonum? Eſai. 5. An ſcriptum ignoras: *Væ his, qui dicunt bonum eſſe malum*. Quòd autem bonum ſit abſtinere ab eſu carniũ, declarat Apoſtolus, vbi ſupra: Rom. 14. *Bonum eſt* (inquit) *non manducare carnes, & nõ bibere vinum*. Dominus enim hoc, quòd dictum eſt, non præcepit propter virtutem ſpiritus, ſed admiſit ob infirmitatem carnis, ſicut etiã 1. Cor. 7. ait Apoſtolus: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do. Bonum eſt homini, non ducere vxorem: at ſi nupſerit virgo, non peccauit*.

8. Sed his diutiùs quid immoror? Eſt enim maleuolorum conſuetudo, & eorum qui ſua quærunt, non quæ Dei ſunt, vt obtrectationibus ſuis, ſe melioribus præferãt. Quoniam ſibi non poſſunt famam probitatis acquirere, niſi famæ inſidientur alienæ. Non ergo oportet talium lacerationibus, tam facilè aurem accommodare. Si cui aſperum aliquid videtur in hac regula poſitum, nondum nouit, quàm aſpera ſit via, quæ ducit ad vitam. Neque de paucis eſt, qui ambulant per eam: ſed iuxta deſideria ſua viuens, nulli viam fauet ſalutis, qui eam ſibi non eligit. Vnde ſcri-
Eccli. 14. ptum eſt: *Qui ſibi malus eſt, cui bonus erit?* Omnia autem, quantumcunque aſpera videantur, dulceſcunt, ſi aſpera pœna inferni penſatur. At verò omnia dura, leuia ſunt, in oculis quærentium Deum, & gaudia deſiderãtium æterna.

æterna. Ait quippe Apoſtolus: *Æſtimo, quòd non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad ſuper-uenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Sunt auté multa, per quæ itur ad Deum: quæ quidem dura videntur in principio, ſed vſu omnia ſuaueſcũt. Nam vſus altera ars eſt. Et quæ iam aſpera putantur, ſucceſſu temporis plana fiunt. Æquum enim eſt, vt qui voluptate ſeductus, carnis deſideria perficiendo, à Deo receſſerat, gratia ad pœnitentiam vocatus, eadem nunc abijciat. *Omnes enim peccauimus, & egemus gloria Dei.* Sed peccatum ſine pœnitentia. Dignum ergo eſt, vt pœnitentes aliquando reſpiremus. Omnis pœnitentia, ſi vera eſt, amara fiet. Et ergo ſine amaritudine laboris, non dabitur fructus dulcedinis. Anguſta via nobis ambulanda eſt, vt per pœnitentiæ laborem, ad eum redeamus, à quo per voluptatis perniciem receſſeramus. Sequitur itaque.

Rom. 8. Rom. 3.

CAPVT XXIII.

Commentarij in Prologum regulæ.

SEd etſi quid paululum diſtrictius, dictante æquitatis ratione, propter emendationem vitiorum, vel conuerſationem charitatis proceſſerit: non ilico pauore perterritus, refugias viam ſalutis, quæ non eſt niſi anguſto initio incipienda.

Textus Prologi.

1. SOlet incipientibus aliquando ſtrictius apparere, quod vſitatis leuiſsimum videtur. Ideo ne iugum Domini, antequam probauerint, abijciant, monet nouellos, ne paueant. Quia nihil hîc ponitur, quod ratione iuſtæ neceſsitatis careat, aut à piç deuotionis affectu ſit alienum. Nihil enim durum eſt proficienti, & amanti, ſeu perfecto: ſed inchoantibus etiam leuia dura ſunt, quæ contra vſum ſpiritaliter animo proponunt. Et tamen onus Dei leue eſt; ita vt poſtquam illud ferre cœperimus, intercum perſecutio etiam placeat. Sunt ergo admonendi, qui nouiter ad religionem veniunt, ne per dura, quç ipſis proponuntur, à bene cœpto itinere deflectant. Quoniam omnia citò dulceſcunt, ſi bona voluntas vſum faciat. Scimus, quoniam perſeuerantibus palma victoriæ debetur: & quia nemo coronabitur, niſi legitimè certauerit. Videtur quidem graue onus religio incipientibus, ſed proficientibus paulatim leuius fit. Ait quippe Apoſtolus ad Hebræos duodecimo: *Omnis autem diſciplina in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed mœroris: poſtea autem fructum pacatiſsimum exercitatis, per eam reddet iuſtitiæ.*

Religionibus aſpera nõ ſit

Hebr. 2.

2. Sed, heu, quàm multi ſunt adhuc in religione, quibus etiam leuia, dura videntur. Quia non eſt cor ipſorum rectum cum Deo, ſed ſeipſos quærunt; ſibi placentes, Domino placere nequeunt. Cur hoc? Quia ad monaſterium veniunt, non vt Deo ſeruiant, ſed vt pacificè ſine laboribus viuant: & quos piget

get labore fatigari in ſæculo, clauſtri remedia quærunt. Sunt & alij, qui propter Deum ingrediuntur, ſed non fortiter pugnant aduerſus animæ hoſtem: & ideo per conuerſationem remiſſam in priſtinos vſus labuntur. Niſi enim Monachus ſe, vt in primo ingreſſu, iugiter cuſtodierit, citò diſſoluitur animus eius. Optimum eſt itaque, gratia ſtabilire eos: quoniam beatus homo, qui ſemper eſt pauidus. Homo autem ab initio, pronus extitit ad peccatum. Et ergo, dictante ratione æquitatis, ſi quid reſtrictius apparuerit in hac regula, non ſine cauſa poſitum eſſe exiſtimo. Æquitas eſt lance librata iuſtitiæ, digniſsima retributio meritorum. Ratio autem æquitatis hîc intelligitur cauſa decentiæ iuſtæ & piæ neceſsitatis; ſicut ſubiungitur: *Propter emendationem vitiorum.* Æquitas eſt veritas, & veritas eſt iuſtitia. Ratio verò cauſarum, eſt motus animi, viſum mentis acuẽs, & ad debitum finem intentum perducens. Vnde iuſtitia eſt, per quam ſua cuique dignitas tribuitur, & communis vtilitas non relinquitur.

Qua intẽtione religio amplectenda eſt.

Prou. 28.

3. Regula, norma viuendi, quod diſtortum eſt, corrigit: & vitam à malis relegat, virtutibuſque animam informat: æquitatiſque ratione dictante, in aliquibus duriùs procedere ſolet, in hunc videlicet finem, vt vitia emendentur. Eſt ergo norma iuſtitiæ ordinata, diſcretaque præceptorum Regula, per quam facienda iubentur, & vitanda prohibentur. Emẽdatio vitiorum omni homini

Regula eſt viuendi norma.

neceſſaria eſt, quamuis vitium in ſe nihil ſit; niſi vbi bonitas deeſt, ibi vitium eſt. Sed vitiū aliquādo pro peccato ponitur: vnde quidā ait:

Eſt vitium crimen, vitium quoque dicito ſemen.

Neceſſe eſt, vt aliquando reſtrictiùs contra vitioſos procedatur, cum omni diſcretione. Quia ſtultus verbis non corripitur, propter emendationem vitiorum, vel conuerſationē charitatis. Sunt, qui hîc in textu ſcribant, *Vel conſeruationem charitatis*. Sed antiqui libri, quos non infantes correxerunt, habent, *conuerſationem*: quia vita noſtra conuerſatione charitatis debet eſſe illuſtrata. Poteſt tamen & conſeruationē charitatis intelligere ſenſus, quoniam vtrumque bonum eſt: vt charitatis cōuerſationem ſeruemus: & diſcretio regularis charitatem conſeruet. Sed non facile antiqui Patres in talibus reprehendi debent. Sed trāſeant iſta, vt ad neceſſaria tranſeamus & nos. Si itaq; ratione æquitatis dictāte, aliquid reſtrictius proceſſerit, nō paueat nouus miles: quia ſemper principiū, conſuetudine nō habita cuiuſlibet artis vel operis, difficilius eſt.

4. Quid autē admoneat nos legiſlator noſter, audiamus. *Non ilico*, inquit, *pauore perterritus, refugias viam ſalutis*. Pauor iſte non virtutis, ſed infirmitatis eſt. Quia nouiter quis aſſumens, quod portare neutiquam didicit, attingere paueſcit. Menti namque fluctuās anguſtia generatur, dum expectat quis aduerſitatem ex eo, quo vſus non eſt. Et ideo vniuſcuiuſque diſpoſitio & complexio nouiter aduenie̅tis, conſiderāda erit: & nequaquam indiſcre-

diſcretè ei proponẽda diſtrictio regulæ(quãuis dicat B. Benedictus: *Prædicetur ei omnia dura & aſpera*; ſubintellige, cum diſcretione) quia facilius eſt tyrones ad virtutes imbuere, quàm perterritos reuocare. Admonẽdi igitur ſunt, vt non paueant diſtrictionẽ regulæ, quia diſcreta ſatis eſt: poteſt enim cõdolere infirmis, poteſt & ſufficere fortibus. Nõ ergo refugias viam ſalutis, quoniam ſic Chriſtus præceſsit. Sic quoque nos eum ſequi oportet, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Vnde aptè ſequitur: *Quæ ſi via non eſt niſi anguſto initio incipienda.* Incipientibus, vt dictum eſt, grauiſsimas tentationes diabolus immittere ſolet, vt eos perterritos in initio conuerſionis, Monaſterio & Ordine pellat, quos ſibi ſucceſſu temporis rebellaturos pertimeſcit. Hinc Iſidorus nos conſolatur, dicẽs libro 2. de ſummo bono: *Quiſquis conuerſus, ſi mox omnes carnis ſtimulos calcare cupiat, & ſumma virtutum ſubire contendat: ſi adhuc fortè aliqua aduerſa de carnis moleſtijs tolerat, non frangatur: quia diſpenſator bonorum nouit aduerſitates reprimere vitiorum, ſucceſsione virtutum.* Dum enim ſpiritus malignus hominem à ſæculo ad religionẽ fugere conſpicit, quaſi Pharao filios Iſraël, ad terram promiſsionis tendentes, perſequitur. Quia timet, ne poſt conuerſionem in eo poteſtatem minimè habeat.

In Regul. cap. 58.

Iſidor. de ſum. bon. lib. 2. c.

5. Et ergo arborem nouiter tranſpoſitam, priuſquam radices emittat, effodere nititur: quia cognoſcit, quòd poſtquam confirmata fuerit, ſucceſſu temporum non facilè

euellitur. Subtiliter namque veniens, diuerſas tentationes menti ſuggerit:& plerumque tales, quales in ſæculo nunquam conuerſi pertulerunt. Quia tunc acrior eſt pugna, cùm glorioſior promittitur corona. Et quos habuit ad libitum, iam mutatos deſiderat aliquando trahere in periculum. Ait idem Iſidorus, vbi ſupra: *Tunc magis grauari ſe quiſque impulſu vitiorum agnoſcit, dum ad cognitionem Dei acceſſerit; ſicut populus Iſraël grauiori onere ab Ægyptijs premitur, dum per Moyſen illi diuina cognitio aperitur. Vitia enim ante conuerſionem, quaſi pacem in homine habent: quando autem expelluntur, acriori virtute conſurgunt. Fiunt autem inimica conuerſo, quæ peccatori proſpere blandiebantur. Atque item, fiunt blanda conuerſo, quæ peccatori aduerſa extiterunt.* Sed aliter tentamur infirmitate carnis, atque aliter mentis. Infirmitas quippe carnis ex eo tentari ſolet, cùm quis ſe ſæculo ſubtrahere voluerit, quòd dura videntur, vt dictum eſt, quæ in vſu non habentur. Hinc oritur colluctatio inter carnem & ſpiritum. Nam ſpiritus ad bona hortatur, caro autem infirmam ſe conqueritur. Vigilias nocturnas horreſcit, ieiunia pauet,& quæque regularia inſtituta tanquam duriſsima refugit.

6. Sed quoniam carnalis homo non percipit ea, quæ Dei ſunt, hortandi ſunt iugiter fluctuantes, vt ſe non aliter, quàm per anguſtam viam ad Deum poſſe peruenire cognoſcant. Et quia nulla ſine labore virtus, nulla ſine intentione victoria eſt, non fugias

viam

viam ſalutis, quæ per anguſtam viam perficitur. Scriptum eſt: *Multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.* Ante conuerſionem præcedit turba peccatorum, poſt conuerſionem ſequitur turba tentationum. Illa ſe obijciunt, ne ad Deum conuertamur: iſta ſe ingerunt, ne liberiùs cordis oculis Deum cernamus. Vtile eſt Dei ſeruo, poſt conuerſionem tentari, quatenus à torpore negligentiæ, ſollicitantibus vitijs, ad virtutes animum per exercitũ præparet meritorum. Ait namque Gregorius in Moral. *Nemo quantum proficit, niſi inter aduerſa, cognoſcit.* Non ergo fugias viam arctam, quæ ducit ad vitam: ſed eſto potiùs cum paucis beatus, quàm cũ multis damnatus: quia nemo ad Chriſtum ſine tribulationibus vnquam peruenit. Sequitur.

Pſalm. 33.

Gregor. in Moral. li. 23. cap. 28.

CAPVT XXIIII.

Commentarij in Prologum regulæ.

PRoceſſu verò conuerſationis & fidei, dilatata inenarrabili dilectionis dulcedine, curritur via mandatorum Dei.

Textus Prologi.

1. HOc intelligendũ æſtimo de his, qui purè propter Deum ſanctam religionis cõgregationem ingrediuntur. Quoniã ſi de omnibus hoc dixerimus, fallimur. Nam ſunt nonnulli annos plurimos in religione habentes, qui nequaquã cum dulcedine, quin magis cũ magno tædio & torpore, viam mã-

Vario modo quidã in religione viuunt.

datorum Dei non, dico, currunt, ſed more ſerpentum reptando, gradiuntur inuiti. Sunt & alij, qui dulcedinem dilectionis non guſtauerunt, in currendo viam præceptorum Dei: quorum feruor in initio conuerſionis mirabilis fuit, ſed iam in ſenio tepeſcunt: & qui priùs cum dulcedine currentes, gradiebantur: nunc cum amaritudine ſtantes, currere dedignantur. Quid de talibus dicam, niſi illud Euangelicum: *Ecce iſte homo cœpit ædificare, & non potuit perficere. Porrò, qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.*

Lucæ 14. Matth. 10

Cauſæ teporis Religioſorũ.

1. ratio.

2. Sed libet paululum ſubſiſtere, & cauſam huius miſeræ vitæ & improfectus, quantum licet, indagare: quia ægroto citiùs occurritur, vbi doloris cauſa non ignoratur. Prima igitur religioſæ mentis ruina eſt, inaduertentia ſtatus. Si enim conſideraret Monachus, quid dicatur, & quid eſſe debeat, niſi improbus fuerit, omni cuſtodia conſeruaret cor ſuum: quia cauſa omnis mali, eſt cor negligens. Vis ſcire huius verbi ſententiam? Audi, & intellige. Cor negligens, ſenſus diuagari facit: & vagus ſenſus cogitationes malas facit: ex cogitatione autem oritur delectatio: ex delectatione verò conſenſus mali generatur, & exinde fit opus: ex operatione autem in conſuetudinem deuenitur: conſuetudo perſeuerantiam parit: perſeuerantia autẽ neceſsitatem: & ex neceſsitate deſperatio: de qua procuratur æterna damnatio. Ecce quid ſit cor negligens, & quanta in eo mala proueniant. Omnis namque

mali occaſio, ex negligentia cordis oritur, ſed mala conſuetudine nutritur. Vnde Auguſtinus libro 8. Confeſsionum: *Suſpirabam* (inquit) *ligatus, non ferro alieno, ſed mea ferrea voluntate. Ex peruerſa voluntate, facta eſt conſuetudo: & dum conſuetudini non reſiſtitur, tandem neceſsitas generatur*. Scriptum eſt: *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Conſidera (ô Monache) ſtatus tui eminentiam, ne habitus & tonſura tibi proueniant ad iudicium, quæ fideliter certantibus conceduntur ad coronam. Monachus diceris, id eſt vnius animæ cuſtos. Noli eſſe in aliorũ actibus iudex, ſed iudica temetipſum. Quia Dominus dicit: *Nolite iudicare, vt non iudicemini.* Et Apoſtolus Paulus: *Nolite ante tempus iudicare.* Quàm citò enim Monachus, ſe neglecto, alios iudicare cœperit, iam nõ eſt, quod dicitur, vnus. Si vis ergo eſſe Monachus, ſede intra cellulã tuam, & ſis tui cuſtos ſolius, ſi non committitur tibi auctoritas.

Auguſt. li. 8. Conf. c. 5. prope initium.

Prou. 22.

3. Secunda ratio vel cauſa huius ruinæ, eſt ipſa propria voluntas. Nihil peius in Monacho, quàm ſemel relictam reſumere voluntatem. Quia hoc eſt cum vxore Loth reſpicere retrorſum, & pereuntem ſæculum non religionem deſiderare. Contra quos ait Dominus: *Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum*. Sunt enim nonnulli ſub obedientia conſtituti, qui nihil, niſi quod eis placet facere, dicunt fore bonum: iudicantes pręcepta ſeniorum indiſcreta; & quicquid ipſi non fecerint, aut ordina-

II. ratio.

Geneſ. 19.

Lucæ 9.

 uerint,

uerint, hoc malè factũ vel ordinatum putāt. Volunt iubeſſe,& non obedire imperanti. Et plerumque culpa paſtorum eſſe cōprobatur. Quia contra inquietos, Eccleſiaſtica diſciplina procedere, commodis eorum conſulere volentes, pertimeſcunt. Et eos nō ſolum ſibi, ſed & ſtatutis ſanctorũ Patrum rebelles ſuſtinent. Maxima autẽ huius occaſio eſt, quòd Deum non quærunt: ſed vnuſquiſque ſibi, nō Deo famulatur: quoniam corporis, nō animæ ſolicitudinem gerũt. *Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam*: ſed crapula corpus corruptum, animam reddit aggrauatam: Si diligeremus Deum ex toto corde, perciperemus vtique, quomodo inenarrabili dulcedine, viam mandatorum ipſius currere deberemus, non tepidi, ſed cum magno cordis affectu. Quia niſi omni die Monachus primum ingreſſus ſui propoſitum renouet, velociſsimè in hanc imperfectionis incuriam prolabitur. Sed de omnibus loco ſuo pleniùs diſſerendum (Deo dante) reſeruo.

Sap. 9.

Dulcedo ſpiritualis quid efficiat.

4. *Inenarrabilis* autem *dulcedo*, de qua S. Pater loquitur, charitatis flamma eſt: cuius tāta vis eſt fortitudinis, vt ea accenſus, verus effici Monachus, qui antea non fuerat, quis poſſit. Solet autem plerumq; iſta dulcedinis gratia infundi ſeruis Chriſti, cum tanta poteſtatate valetudinis: vt ſe nequaquam latere patiatur, quin de ſe certa indicia dare cōſueuit: vt videntes, tamen non videant: & audiētes, non intelligant. Vnde fit, vt inopinatus lachrymarum imber, faciẽ terræ aliquando riget

get & inebriet. Qui non remanet in poteſtate hominis, quia reuera non eſt in homine lachrymarum impetum retinere, quãdo flante ſpiritu vehementi fluunt aquæ. Stat fortè aliquis videns, & deridet, quia non intelligit opera ſpiritus.

5. Sed, ô quam rara eſt nobis lapideis hominibus talis gratia! O (inquam) rara gratia & pretioſa, ſed nobis valde inuiſa. Sunt quippe nonnulli, qui lachrymas pro peccatis ſuis fundere neſciunt, ſed quam citò fortuna remota aliquod corporis pertulerint incommodum, confeſtim vberrimè flere poſſunt; & quod pro immortalis animæ ſalute facere non poſſunt, quia non volunt, hoc pro morituræ carnis amore faciendo duplicant. Dulcedo autem cæleſtis gratiæ mentibus infuſa, non ſemper gaudere ſolet more humano, ſed aliquid habet, quod explicare nõ valet, quoniam deſurſum eſt. Vnde aliquando flere & lachrymari cõſueuit, interdum verò ridere, plerumque etiam ingemiſcere, & nonnunquam obſtupeſcere. Fletus autem eius duplex eſt, non doloris, ſed gaudij: quoniam præ amore flet, & præ gaudio lachrymatur. Quis enim cogitans illud ſanctorum ineffabile gaudium, quo iam exultant in cælis, ſeque in hac valle miſeriæ videns conſtitutum: & periculum viatorum pertimeſcens, non fleret, eorum deſiderans intereſſe feſtiuitatibus? Quis etiam eorũ contemplans fælicitatem non ingemiſceret? Quis ipſorum volens eſſe conciuis regnando in cælis, non curreret

Lachrymarum gratia rara

inenar-

inenarrabili dulcedine viam mandatorum Dei in terris? Sed væ carnalibus, qui iſta non ſolùm meditari paruipendunt & negligunt, ſed (quod iniquius eſt) ſpeculantibus detrahunt. Scio autem, quoniam Marthæ conquerenti non reſpondit Maria, ſed Dominus. Quia contemplatiuam vitam ducere volentes, non oportet aurem præbere malè interpretantibus vel inuidentibus, quia Dominus excuſauit Mariam. Quis mihi det, vt vel modicum huius dulcedinis percipiam & deguſtem? O quam bonus & ſuauis eſt ſpiritus tuus, Domine Ieſu, in omnibus. Beatus vir, qui ſperat in te, quoniam de torrente voluptatis tuæ potabis eum.

Lucæ 10.

Cur Deus dulcedinē ſpiritus ſubtrahat.

6. Subtrahitur etiam interdum ſanctis, ſpiritus & gratia huius dulcedinis, vt probetur patientia eorum: & vt ſe homines ſciant, quia à ſe nihil habent: ſed qui omnia dedit, poteſt auferre, quando voluntatis ipſius eſt. Vnde plerumque contingit, vt ſublata gratia tali, cum maxima diligentia quæratur, & tādem inuenta cautiùs cuſtodiatur. Nam, quod difficiliùs quæritur, ſolet dulciùs inueniri, & inuentum diligētiùs cuſtodiri. Expedit enim homini, vt aliquando pugnet: quia ſi de gratia certus eſſet, in elationis mala forté deteriùs caderet. Petrus quippe huius dulcedinis gratiā non habuit, quando Dominum tertiò negauit, paululum receſſerat: vt ſe hominem cognoſcens, præſumptionem non admitteret. Fortior eſt factus, poſtquam cecidit, reſurgendo, quàm fuerat antea ſtando. Quis cæte-

Matth. 26.

S. Petro caſus profuit.

cæterorum Apoſtolorum ita confidenter prædicauit in Iudęa, etiam Iudæis prohibentibus? Ecce enim audiſti, quia ſanctior Petrus poſt caſum effectus eſt. Nam quod facilè perditur, fortiùs vtique cuſtoditur. Dilatato corde inenarrabili dulcedine, via mandatorum Dei curritur, ſi mens ab infimis conſurgens, cæleſtia ſpeculatur. Quoniam nihil eſt, quod animum in tantum alliciat ad bonum, ſicut memoria ſuperiorum gaudiorum. Memoria hæc eſt ad mentis intuitum imaginaria quædam repræſentatio futurorum bonorum, quæ laſciuiam carnalem quadam caſtigatione corporali comprimit: vt animus vitijs religatus, virtutum fructibus floreat. Hoſtis quippe antiquus, vt ſupra dictum eſt, nouellas plantationes euellere nititur, & felle ſuæ amaritudinis, viam ambulantium ad montem Dei, inficere: vt oſtendat ſe nemini fauere honorem, quem ipſe ſuperbus amiſit.

7. Hoc fel amariſsimum draconis Leuiathan, quod mentibus nouitiorum conatur immittere, vt ſibi quaſi dura videantur certaminum pugnæque iacula: quatenus hoſti cedant, priuſquam arma bellica apprehendant. Nouerint autem tales, quia *omnes, qui piè volunt viuere in Chriſto, perſecutionem patientur.* 2. Tim. 3. Si quem terrent aſpera clauſtri, cogitet (obſecro) tormenta inferni. Si matutinas vigilias oneroſas exiſtimas, ſcito, quoniam nunquam ibi dormiunt, neque quieſcunt. Si duritiam lectulorum refugis, conſidera, quia lectu-

Remedia contra aſperitatem religionis

lectulus eorum eſt ignis, qui non extinguetur. Si cibi & potus parcitatem, cogita, quoniam cibus illorum, vermis immortalis eſt, & luctus, & væ. Si expaueſcis cuſtodiam clauſtri, memorare clauſuram inferni: quoniam non egredientur inde, vſque in ſempiternum. Si te delectat cohabitatio hominum ſæcularium, ſcito quia illi cum dæmonibus habitant. Si deſideras honores, cogita, quoniam ibi honor nullus eſt, ſed perpetua cruciatio. Si aſpectus quæris mulierum, agnoſce, quod ibi ſunt horribiles aſpectus dæmonum. Si te balnea delectant naturalia, perpende, quoniam ibi ſunt balnea ſulphurea Si cantilenis delectaris & riſibus, memento, quòd ibi ſunt voces flentium, & dentibus ſtridentium. Semper enim luctus ibi eſt, & gaudium nullum. Quid eſt, quod te delectat amplius? Si gaudia mundi, memorare, quoniam tenebræ palpabiles ſunt ibi. Oportet ergo, vt quem gaudia cæleſtia non allicere valent, pœnæ infernales compellant. Vnde ait Iſidorus: *Ante neceſſe eſt timere conuerti ad Deum, vt metu futurarum pœnarum carnales illecebræ deuincantur: deinde oportet, abiecto timore, ad amorem vitæ æternæ tranſire*. Nemo igitur pauore perterritus recedat: quia ſi quis aſpera inferni fugere deſiderat, omnia dura huius viæ neceſſe eſt vt toleret, Vnde ſubiungitur.

Iſidor. lib 2 de ſum. bon. c. 8.

CAPVT XXV.

Commentarij in Prologum regulæ.

VT ab ipſius magiſterio nunquam diſcedentes, in eius doctrina vſque ad mortem in monaſterio perſeuerantes, paſſi nibus Chriſti per patientiam participemur, vt & regni eius mereamur eſſe conſortes. Textus Prologi.

1. MAgiſterium Chriſti diſcipulos humiles requirit, ſicut ipſe dicit: *Diſcite, quia mitis ſum, & humilis corde*. Nullus autem ſuperbus, nullus auarus, nullus denique carnalis homo Chriſti diſcipulus eſſe poteſt: quia Deus ſuperbis reſiſtit, &, niſi quis renuntiauerit omnibus, quæ poſsidet, non poteſt me ſequi. Quoniam nemo venit ad me, niſi pater meus traxerit eum. Magiſtrum pium habemus, & doctiſsimum: qui nihil pretij petit à nobis, niſi dilectionem cordis noſtri. Vnde dicit: *Fili, præbe mihi cor tuum.* O bone Ieſu, quid tibi cor meum? Non habeo vilius in me, quàm cor maculatum diuerſis cogitationum illecebris. Cur non requiris animam meam? Certè cor, propter animam poſtulas: quia impoſsibile eſt, vt anima ſit munda, niſi cor meum dedero tibi. Matth. 11. Iac. 4. Ioan. 6. Prou. 23.

2. Magiſter es Domine? Sum. Quid doces? Hu-

Humilitatem. Quoniam principium diſcipline eſt humilitas, cuius non multa ſunt documenta. Si vis exaltari in cælum, humilia in terra temetipſum. Eris magnus apud me, ſi paruus fueris factus apud te. *Omnis quippe, qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.* O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas: Doctor ſuauis, magiſter dulcis, tu es Deus meus, in te expectatio mea. Sim ego diſcipulus tuus. O vera ſumma ſuauitas, omni ſuauitate dulcior, omni luce clarior, omni ſecreto interior, omni honore ſublimior, omni doctore efficacior, quis me det diſcipulum tuum? Diſciplina didaſcalatus tui ſuauiſsima, doctrina eloquij tui dulciſsima: Doce me, Domine, iuſtificationes tuas, vt non confundar in æternum. Infælix homo, qui tanto doctore relicto, alium mendacij quærit magiſtrũ, cuius & ſeruus efficitur & diſcipulus, qui mali omnis operator eſt. Doctor enim Chriſtus (vt dixi) dulcis eſt, animæ tuæ quærit ſalutem. Seductor autem diabolus, animæ & corporis deſiderat perditionem, quoniam mendax eſt ipſe, & pater eius ab initio. Si ergo volumus veri diſcipuli Chriſti doctoris noſtri Dei fieri, conuertamus nos ad eum, ex toto corde noſtro, ſeruientes in præceptis eius die ac nocte: vt nunquam ab eius doctrina diſcedentes, regni eius mereamur eſſe conſortes. Dux eſt Chriſtus viantibus, doctor eſt ignorantibus. Vnde Ambroſius: *Ambulare vis? Ego ſum via. Falli non vis? Ego ſum veritas. Mori non vis? Ego ſum vita.*

Matth. 23.

vita. Et Auguſtinus ſuper Ioannem: *Attulit Chriſtus veritatem, vt doctor: manſuetudinem, vt liberator: iuſtitiam, vt cognitor. Chriſtus omnibus omnia factus eſt, pauper pauperibus, diues diuitibus, flens flentibus, eſuriens eſurientibus, ſitiens ſitientibus, profluus abundantibus. In carcere cum paupere eſt: cum Maria flet; cum Apoſtolis epulatur, cum Samaritana ſitit. In deſerto eſurit, vt cibus primi hominis, quem in prauaricatione guſtauerat, ieiunio Domini ſolueretur.* August. ſuper Ioã.

3. Ecce Doctor noſter qualis ſit: quia cum humilibus apparuit; quia omnium humillimus extitit. Manemus autem in eius doctrina, ſi, quæ docuit, verbo, & exemplo, opere adimplemus. Præceſsit ille ad gloriam laborantis, quoniam oportuit Chriſtum, ſecundùm Scripturas, pati, & ſic intrare in gloriam ſuam. Et nos, ſi volumus venire poſt eum, eadem faciamus, neceſſe eſt. O Ieſu, Doctor & veritas, vita & reſurrectio mea, ſit mihi (quæſo) in te requies. Sufficit omni credenti ad ſalutem, effuſio ſanguinis tui. Quoniam ſicut mater non poteſt obliuiſci filij vteri ſui; ita nec tu poteris non eſſe memor filiorum tuorum, quos pretioſo ſanguine mercatus es; vitam tuam ponendo ad mortem, pro vita omnium noſtrûm. Vnde Hieronymus ad Paulam ſcribit: *Chriſtus ſanctificatio eſt, ſine qua nemo videbit faciem Dei. Chriſtus redemptio, idem redemptor & pretium. Chriſtus omnia; vt qui omnia propter Chriſtum dimiſerit, vnum inueniat pro omnibus;* Hiero. ep. 26. Pammachiũ poſt med. to. 1.

bus; & poßit liberè clamare: Pars mea Dominus.
Bernar. in ſer. ad milites tẽpli c. 11. à fine longius. Et Bernardus: *Mors Chriſti à morte, vita ab errore, à peccato gratia liberauit.* Chriſtus nobis omnia eſt, quia in ipſo, & per ipſum ſunt omnia. Ait etiam Ambroſius in Sermone: *Omnia habemus in Chriſto, vt omnia in nobis Chriſtus. Si vulnera curari deſideras, medicus eſt. Si febribus æſtuas, fons eſt. Si grauaris iniquitate, iuſtitia eſt. Si indiges auxilio, virtus eſt. Si mortem times, vita eſt. Si tenebras fugis, lux eſt. Si cælum deſideras, via eſt. Si cibum quæris, alimentum eſt.*

4. Ecce quem doctorem habeas, & ducem, ô Chriſtiane. Vide, ne diſcedas ab eo: & ipſe malis tuis meritis exigentibus, diſcedat à te. *Vt ab ipſius magiſterio nunquam diſcedentes, in eius doctrina vſque ad mortem perſeuerantes in monaſterio, paßionibus Chriſti per patientiam participemur.*
2. Tim. 2. Hinc etenim Paulus ait: *Si compatimur, & conregnabimus.* Particeps namque Chriſti paſsionibus efficitur, qui omnia mala & aduerſa irruentia ſibi, propter Chriſtum patienter tolerat.
Pſal. 118. Vnde Pſalmiſta: *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.* Quòd ſi pati non vis, nec conregnabis.
Chryſoſt. Ait quippe Chryſoſtomus in Homilia: *O Chriſtiane, delicatus es miles, ſi putas te poſſe ſine pugna vincere, ſine certamine triumphare. Fortiter dimica, atrociter in bello concerta.*
1. Petr. 2. *Chriſtus paſſus pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.*

5. Condoleamus itaque Domino patienti, & congaudeamus regnanti. Nam fructus

ctus paſsionis eius, eſt redemptio noſtra: quoniam *beati qui lugent, quia conſolabuntur.* Matth. 5. Denique, ſi Chriſtianus es, Chriſti Crucem ne fugias: quia nihil aliud eſt Chriſtianus, niſi Crucem Domini portans, non in angaria, ſed in hilaritate ſpiritus. Ait Maximus in Sermone: *Tota vita Chriſtiani hominis, ſi ſecundùm Euangelium viuat, Crux eſt, & martyrium.* Maximus in ſer. de Martyrib. Chriſtianus ergo rectè nemo dicitur, niſi Chriſto moribus coæquetur. Bene igitur Chriſti paſsionibus hortamur effici participes: quia cuius gratia ſaluati ſumus, eius quoque memoria in tribulationibus confortamur. Vnde ait Gregorius in Homilia: *Nihil adeo graue, quod non æquanimiter toleretur, cùm Chriſti paſſio ad memoriam reducitur.* Sicut autem omnis creatura paſſo Chriſto condoluit: ita omnis Chriſtianus, ſi ſuæ profeſsionis executor fuerit, perpetuò congaudebit.

6. Et ergo bene ſubiungitur: *Vt regni eius mereamur eſſe conſortes.* Iſta autem expectatio, quę per patientiam in paſsionibus Chriſti conſiſtit, perfecta erit; ſi renũtiantes omnibus, quæ poſsidemus, Dominum per anguſtam portã ſanctæ Religionis imitemur: ſubmittentes nos præceptis diuinis, in manu Regulæ vel Abbatis iugiter perſeueremus in monaſterio non vagantes de loco ad locum: &. plerunq; ſub prætextu emẽdationis vitæ, primum locũ deſerentes, nunquam ſtabiles efficimur. Hæc eſt lex, ſub qua nos Chriſto militare oportet

vſque ad mortem: nec declinare ad dexte-
Exod. 11. ram, ſiue ad ſiniſtram. Quoniam ſub iure-
iurando obligati, non licet nobis reuerti ad
ollas Ægypti: quoniam dux noſter præceſ-
ſit nos, & viam ſequentibus patefecit. Qua-
liter autem per viam rectam & planam hu-
ius Regulæ inſtitutionis, vel diſpoſitionis,
ſine offendiculo ambulare debeamus, Deo
auxiliante, & comite vita, indagare ten-
tabimus.

Commentarij in Prologum Regulæ

F I N I S.

IOANNIS TRITHEMII ABBATIS COMMENTARIVS IN CAPVT I. REGVLÆ S. BENEDICTI.

De generibus Monachorum.

MOnachorum quatuor eſſe genera manifeſtum eſt. Primum Cœnobitarum, hoc eſt, monaſteriale, militans ſub regula vel Abbate. Textus Capitis 1. Regulæ. Monachorum 4. genera.

1. QVia in ſuperioribus dictum eſt, quomodo volens abrenunciare proprijs voluntatibus, arma fortiſsima obedientiæ aſſumat, per ſanctæ religionis profeſsionem atque ingreſſum: iam quod genus inſtitutionis eligendum ſit, volens oſtendere, diuiſionem præmittit Monachorum, ne per ignorantiam diſcretionis, virtus diſſoluatur conuerſionis, quadruplex genus denuncians Monachorum. Monachus autem ſecundùm Monachi etymol.

etymologiam nominis, ſolitarius dicitur. Ait enim Hieron. ſcribēs in Epiſt. ad Paulinum: *Si cupis eſſe, quod diceris, Monachus, id eſt ſolus: quid facis in vrbibus? quæ vtique non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum?* Monachorum quippe conuerſatio & vita, iuxta etymologiam, ab omnibus diſcrepare debet. Quia, qui ſingularis dicitur, ſingulariter agere oportet. Μόν☉ námque Græcè, vnus dicitur Latinè: & ἄχ☉ triſtis: quod eſt Monachus, id eſt vnus triſtis, officio ſuo vacans. Officium verò Monachi eſt, planctus & pœnitentia. Vnde dicit Hieron. ad Deſiderium: *Monachus non Doctoris, ſed plangentis habet officium: qui vel ſe, vel mundum lugeat, & Domini pauidus præſtoletur aduentum.* Qui ergo ſolitarius eſt, Monaſterio ſit contētus, nec ſe negotijs ſæcularibus qualibuſcunque implicet: ſed ſedeat ſolitarius, & taceat; quia mundo mortuus eſt, Deo autē viuit. Agnoſcat nomen ſuum, & ſecundùm vocabulum vitam agat. Quid facit in turba, qui ſolus eſt? Aut quid ſibi curæ de mūdo, qui ſæculo mortuus eſt? Magnum enim diſcrimen in Monacho eſt vagatio extra Monaſterium. Quia ſicut piſcis extra aquam citò moritur, ſic Monachi virtus extra clauſtrum diſſoluitur. Dicit enim Eugenius Papa, (& habetur in decretorum 16. quæſt. 1. capite, placuit:) *Sicut piſcis ſine aqua, caret vita, ita ſine Monaſterio Monachus.* Vt ergo militaturus Domino ſciat, quod genus melius ſit, ſibi quatuor proponuntur: non vt optionē habeat eligendi, ſed vt ſcientiam habeat diſcernendi: quòd non omnia, quæ

Hiero. To. 1. ep. 13. ad Paulinum de inſtit. Monachi. circ. med.

16 q. 1. c. 8. placuit communi.

Hieron. li. ad Deſiderium adu. Vigilant.

Monachi eſt lugere, non docere.

quæ ſcribuntur, approbantur apud Deũ. Primum itaque eſt genus Cœnobitarum, hoc eſt Monaſteriale, militãs ſub regula vel Abbate. Cœnobita à cœnobio dicitur, quia cœnobiũ inhabitat; cœnobiũ verò à κοινὸν quod eſt cõmune, & habito: quia cõmunis habitatio plurimorum, vbi plures ſunt cõgregati ad habitandum, quibus omnia, more Apoſtolico, cõmunia ſunt, vbi nullus dicit aliquid eſſe ſuũ: ſed militant ſub regula vel Abbate, obedientiam ſeruantes & paupertatem. Hoc genus Monachorum, nobis proponitur ad imitandum: quia plus eſt obedientia, quàm victimæ: & melius eſt ſubeſſe cum humilitate, quàm propriam facere voluntatem cum magna deuotione. Cœnobitę itaque ſunt in Monaſterijs degentes, viuentes ſub regula & Abbate. Abbas Syriacè, Pater dicitur Latinè. Poteſt ergo Abbatis nomine, quilibet Pater accipi, qui in Monaſterio aliquo præeſt. Militant itaque ſub regula vel Abbate iſti, quos cœnobitas vocamus, id eſt, in communi viuentes. Debet hîc (*vel*) illa coniunctio diſiunctiua capi pro, *&*. *Extra de corpore vitiatis. cap. experte*, vt ſit ſenſus: *Militans ſub regula & Abbate*. De iſto genere Monachorum, in fine iſtius capituli, pleniùs dicendum erit: vbi ipſum genus fortiſsimum vocat, ſe occaſione præbente. Quia verò Monachi nomen commune eſt, cùm omnes religioſi generaliter Monachi dicantur, *extra de ſtatu Monachorum capite*. Quod pro habenda differentia, diuidit genus in ſpecies de

Primũ genus cœnobitarum.

Cœnobitæ vnde dicantur.

Act. 4.

1. Reg. 15.

quatuor generibus, qui vocantur Monachi, breuiter mentionem faciens. Præmiſſo genere vel ſpecie primi generis, quod eſt cœnobitarum, id eſt in cœnobijs communiter viuentium, quale ſit ſecundum adiungit, cũ ait.

Textus Capitis I. Regulæ. Secũdum genus Anachoretarum.

Deinde ſecundum genus eſt Anachoretarum, id eſt Eremitarum. Horum, qui non conuerſionis feruore nouitio, ſed Monaſterij probatione diuturna, didicerunt contra diabolum, multorum ſolatio iam docti, pugnare: & bene fraterna ex acie inſtructi, ad ſingularem pugnam eremi, ſecuri iam ſine conſolatione alterius, ſola manu vel brachio contra vitia carnis vel cogitationum (Deo auxiliante) ſufficiunt pugnare.

Anachoretæ vnde dicti.

2. ANachoreta dicitur ab ἀνα, quod eſt ſurſum, & χόρος: quia anachoreta corde ſurſum, ad cœleſtium ſpirituũ chorum reſpirare debet. Iſtud ſecundum Monachorum genus, non eſt omnibus eligendum: quia ſcriptum eſt: *Væ ſoli, cùm ceciderit, non habens qui ſe ſubleuet.* Cùm autem iuxta monaſticam traditionem, per diuturnam multorum annorum probationem, quis inuentus fuerit perfe-

Eccleſ. 4.

perfectus, iamq; ab hoſtis antiqui machinationibus ſecurus: &, amore ſolitudinis accẽſus, in qua Deo perfectiùs, ſine humano ſolatio famulari poſsit, eremum petere valet. Securius tamen eſt omnino in congregatione perſiſtere: quia ſcriptum eſt: *Si irruerit ſuper te vis ſpiritus poteſtatem habentis, locum tuum ne deſeras.* Et Apoſtolus Paulus: *Maneat vnuſquiſque in vocatione ſua qua vocatus eſt.* Sunt tamen plerique ſpiritu ſeductionis agitati, vitam anachoretarum prius volentes aſſumere, quam regulam nouerint cœnobitarum: putantes ſe poſſe ſtare in eremo, cùm nequeant pacẽ habere in Monaſterio. Quid hos dixerim, niſi propriȩ voluntatis amatores: qui miſſa manu in aratrum retroſpiciunt, obedientiam ſubtiliter fugientes. Alij verò ſub ſpecie bonitatis eremum petun, dicentes ſe in cœnobio non monaſticè viuere, ſoli Deo non liberè vacare: & dum fugiunt inquietem corporis, reperirent confuſionem mentis: quia ſolis perfectis & carne mortuis, anachoreſis concedenda eſt: durior enim ſolis, quàm cõmunibus tentatio erit. Nulli ergo ad eremum danda eſt licentia, niſi ſit per omnia iuxta regularem inſtitutionem probatus, & perfectus inuentus, vt fortiter contra diabolum dimicare ſciat. Et hoc non poteſt fieri in nouitio feruore conuerſionis: quare licet principium ferueat, tamen nouitius feruor non ſemper perſeuerat: cùm etiam acres in principio, in fine ſæpe frangantur. Sed quia nõ eſt de intentione mea, hunc Anachoretarum

Vita Eremitica ſit ne melior, quam cœnobitica.

Eccleſ. 10.

1. Cor. 7.

perſtringere ordinem, ſed cœnobitarũ omittam, quod ad hoc neceſſarium nobis non eſt: vt liberrimè inſiſtere valeam opportunis exhortationibus, ad profeſſores Regulæ S. Benedicti. Sequitur itaque.

Textus Capitis 1. Regulæ. Tertium genus Sarabaitarũ.

Tertium verò Monachorum teterrimum genus, eſt Sarabaitarum: qui nulla regula approbati, experientia magiſtra, ſicut aurum fornacis, ſed in plumbi naturam molliti, adhuc operibus ſeruantes ſæculo fidem, mentiri Deo per tonſuram noſcuntur.

QVid etiam de talibus dicam, non habeo, ſi regulam approbatam minimè profitentur, volentes eſſe Monachi, & opera non faciunt, certiſsimum eſt, quoniam Deo per tonſuram mentiuntur. Habitus enim & tonſura nõ faciunt Monachum, ſed religioſa vita, & cõſcientia immaculata: Nam ſi quis caret his, Monachus non eſt. Ait nempe Bernardus: *Religio in humilitate fundatur, paupertate conſtruitur, obedientia autem diſciplina obſeruatur.* Et ſi in noſtra Prouincia iſtud Monachorum genus minimè reperitur: tamen nonnulli inueniuntur, qui cum Sarabaitis, Deo per habitum religionis mentiri videntur. Quare licet regulam approbatam profiteantur, non tamen ſecundùm eandem approbatè viuunt. Sunt autem Sarabaitæ nigerrimi, non habitu, ſed

Habitus & tonſura non faciũt monachũ.

tu, ſed

tu, ſed conuerſatione, qui nullam ſanæ, & approbatæ Regulæ eruditionem ſuſcipiunt: ſed, vt ſequitur, in proprijs voluptatibus viuentes, quicquid non elegerint, putant eſſe prophanum: & quodcunque fecerint ipſi, hoc dicunt eſſe bonũ. Probati non ſunt vt aurum, quod in fornace probari ſolet. Nec experientia magiſtra, quidquã ad religionis propoſitum nouerunt, ſed in naturam plumbi conuerſi, mouentur, quoniam ſtabiles non ſunt, & in tempore tentationis vadunt retrorſum poſt ſatanam. Tanquam aurum in fornace, probantur Monachi Cœnobitæ; vt videlicet nihil proprij habeant, vt obediant in omnibus: non comedere, neque bibere, nec dormire iuxta voluntatem propriam; ſed omnes vt contenti de conſtitutione regulæ ſuæ ſint, & Abbatis. Quomodo autem qualitérue probentur, Cap. *de diſciplina ſuſcipiendorum fratrum*, dicendum erit. Iſti verò horum nihil probant, nec regulam vouent, neque ſeruant, nec habent Abbatem, ſicut ſubiungitur. Capit. 18.

Qui bini aut terni, vel certè ſinguli ſine paſtore, non Dominicis, ſed ſuis incluſi ouilibus, pro lege eis eſt deſideriorum voluptas: cùm quicquid putauerint, vel elegerint, hoc dicunt ſanctum: & quod noluerint, hoc putant non licere. Textus Capitis I. Regulæ.

Vt

VT enim liberiùs voluntates ſuas perficiant, non ſuſcipiunt præcepta alicuius regulæ approbatæ: imo nec ſubeſſe volunt. In quo & ſuperbia declaratur corũ, & amor propriȩ voluntatis: ſed oues errantes ſine paſtore, voluptatem deſideriorum ſuorum carnalium pro lege ſeruant. Quod patet ex eo: nam quicquid putauerint, vel elegerint, ad faciendum videlicet, hoc dicunt ſanctum eſſe, & bonum: quia non aufert voluntatem: ſed quodcunque noluerint, hoc dicunt non licere. O veſania & abuſio ingens: quàm miſera iſtorum conditio: viam anguſtã, quæ ducit ad vitam, fugiunt; & latam mortalem ambulant, non ignoranter, ſed voluntariè, vt timendum eſt. Sed ne diutiùs de iſtis loquar, de quibus nec intentio eſt loquendi, nec voluntas, ad magis neceſſaria calamum dirigam. Sequitur ergo.

Textus Capitis I. Regulæ. Quartum genus Gyrouagorũ.

Quartum verò genus eſt monachorum, quod nominatur Gyrouagum, qui per totam vitam ſuam, per diuerſas prouincias ternis aut quaternis diebus per diuerſorum cellulas hoſpitantur, ſemper vagi & nunquam ſtabiles, & proprijs voluptatibus & gulæ illecebris ſeruientes, & per omnia deteriores Sarabaitis.

4. GYrouagus, dicitur erroneus, inſtabilis, circum circa vagans; quia non manet in vno loco ſtabilis. Quo nomine & diſcurrẽtes noſtri monachi appellari poſſunt, qui, relictis cœnobijs, per diuerſa terrarum ſpatia vagantur. Sed valde timẽdum eſt monacho, quod dicitur: *Quoniam ſicut piſcis extra aquam vita caret: ita monachus extra monaſterium vagans, citò in anima moritur.* Hinc Amos quinto dicitur: *Cunctis, qui foris ſunt, dicetur: Væ, væ.* Noë quippe in Arca ſaluatus eſt, & extra Arcam nullus. Quid enim per Arcam, niſi monaſterium accipimus: in quo à mundi huius fluctibus ſaluamur? Et Exodi 12. legimus: *Nullus veſtrûm egrediatur oſtium domus ſuæ vſque manè.* Nullus itaque monachus monaſterium ſuum egrediatur vſque manè: id eſt, vſque ad mortem: quare, ſi quis egreſſus fuerit cum Ægyptijs, peribit. Dina namq; filia Iacob, egreſſa eſt, vt videret mulieres regionis: quam cùm vidiſſet Sichem, filius Hemor Heuæi, princeps terræ illius, adamauit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, vi opprimens virginẽ. Quæ eſt iſta virgo Dina, niſi anima quęque fidelis? Egreditur autem Dina videre mulieres regionis, quando perſona quęlibet clauſtralis vagãdo diſcurrit per terrarum ſpatia, curioſa & ſæcularia ſectando. Quam videns Sichem, venator diabolus, de quo dicitur: *Circuiuit quærẽs, quem deuoret*; filius Hemor amaricationis, qui felle nititur intertimere animas: adamat eã, & rapit, per malas ſcilicet ſuggeſtiones: dormitque cum ea, delecta-

Gyrouagi monachi qui dicantur.

16 q. 1. c. Si placuit

Amos 5.

Exod. 12.

1. Pet. 5.

lectationem malæ ſuggeſtionis infundens: vi opprimit virginem, quia quam in clauſtro aggredi nõ audebat, extrauagantem importunis oculorum malis obiectis, quaſi per vim ducit captiuam.

Monacho non conuenit egredi.

5. O Monache, quid tibi & ſæculo, qui mũdo mortuus es? Caue, ne de Monaſterio mouearis: quoniam pax eſt in cella, foris nihil, niſi carnis ſpirituſque procella. Sede igitur in cella, & ne exeas inde: quoniam diabolus foras expectat, quærens, vt deuoret egrediẽtem. Sine magna enim neceſsitate vrgente, aut vtilitate ſuadente, egreſſus de clauſtro, videtur puritati mentis non parum obuiare, maximè ad ſæculares perſonas: pro eo, quod aliquando fieri ſolet, vt viſis ſęcularium actibus, vel auditis, mens iam ſæculo mortua reuiuiſcat: & videns in alio, quod ſe aliquando habuiſſe meminit, quaſi de ingreſſu religionis doleat. In quantum igitur fieri poteſt, cauẽdum eſt, ne etiam in ipſo laboris tẽpore, ad perſonas exteras fratres mittantur: ſed, ſi poſsibile eſt, etiam iuxta regulæ diſpoſitionẽ, in Monaſterio habeantur, vt nõ ſit opus fratres exire. Quoniã, ſicut alibi dicit: *Non expedit animabus eorum.* Multum autẽ periculoſius eſt, Monachũ ſolũ vagari hinc inde, ſine ſocio vel teſte: tum propter ſcandalũ puſillorũ: tum propter dæmonis aſtutiã, qui ſemper ſolis vicinior eſſe cupit. Vnde, ſicut Caim dixit ad Abel fratrem ſuum: *Exeamus in campum,* & occidit eum: ita quoque diabolus dicit ad clauſtralem, exeamus in campum, id eſt in

Geneſ. 4.

latum

latum ſæculum: vel certè, exeamus de iſto loco ad aliud Monaſterium: & conſurgens, antequam veniat illuc, occidit eum in via. Quia reuera, fratres, nouimus diabolũ mille artificem, qui quos tẽtationibus nudis ſuperare vel aggredi non valet, ſub ſpecie boni ſæpius interncit: quoniam nunquam aperta fronte, ſe prodere conſueuit. Sedechias etiam fugiens de Ieruſalem in campo Hiericho, ab inimicis, excæcatus eſt. Quare diabolus interdum Monacho ſub forma boni dolum tegens, perſuadere ſolet, vt Monaſterium ſuum deſerat, quaſi non valeat ibi ſatisſacere voto ſuo, & aliud eligat; quatenus eum per ſubtiles artes tentandi, capiat vagantem in ſæculo, quem non potuit ſuperare ſtantem in clauſtro. Vnde Eſau priuatus legitur benedictione, quia foris exiuit: Iacob autem, quia in tabernaculo manſit patris, obtinuit benedictionem Iſaac. Et nos, fratres, ſi benedictionem volumus Patris noſtri Dei, benedictionem videlicet Monachorum, maneamus in tabernaculis clauſtri, neceſſe eſt. Quoniam nihil eſt, quod Monachi propoſitum ita diſſoluat quomodo euagatio frequens.

4. Reg. 25.

Geneſ. 25.

6. Iſtud autem Monachorum genus, de quo eſt ſermo, periculoſiſsimum eſt. Quoniã per totam vitam ſuam, per diuerſas prouincias vagantes, diuerſas hauriunt tentationes. Nam ſemper vagi ſunt corpore, & nunquam ſtabiles mente, & quod deteriùs ex inſtabilitate oriri ſolet, proprijs voluptatibus

& gulæ

& gulæ illecebris ſeruiunt. Et vt eis liberiùs liceat operam dare deſiderijs carnalibus, ternis aut quaternis diebus, per diuerſorum cellulas hoſpitantur: quia nouus ſemper hoſpes, lautiùs tractari ſolet. At vbi diutius habitauerit, iam quaſi onerans hoſpitem grauat. Valdè autem contraria eſt Monacho voluptas: & ideò neceſſarium eſt, vt ire caueat, vbi voluptatem cauere non valet. Ait Auguſtinus de ſingularitate clericorum: *Minus voluptatibus ſtimulatur, qui non eſt, vbi eſt frequentia voluptatum: & minus auaritiæ moleſtias patitur, qui diuitias non videt*. Gyrouagi etenim Monachi, quia per diuerſas prouincias vagantur, de omnibus viſis tentantur. Et quia non curant reſiſtere tentationibus, ſemper voluptatibus inſeruiunt proprijs: (*quorum*, iuxta Apoſtoli ſententiam, *Deus venter eſt*) tot incurrunt dæmonum tentationes, quot vagantes inuenerint occaſiones. Vnde ait Iſid. de ſummo bono: *Licet ſæpe in medio carnalium, Deus protegat vitam electorũ: tamen ſatis rarũ eſt, vt quiſque inter ſæculi voluptates poſitus, à vitijs maneat illibatus*. Tales ſinè dubio Gyrouagi ſunt, qui ſemper mente & corpore vagi & inſtabiles ſunt, nullis reſiſtentes voluptatum illecebris, ſed gulę vacantes. Et per omnia, deteriores Sarabaitis. Ex eo autem dicũtur Sarabaitis deteriores, quia Sarabaitæ, quamuis ſine paſtore ſunt & regula, ſicut etiam iſti, ædificant ſibi tamen cellulas, & ſibi viuunt, de laboribus etiam manuum ſuarum ſe enutriunt: quod Gyrouagi non faciunt. Quia nec cellu-

Auguſt de ſingularitate Clericorum.

Phil. 3.

Iſidor. de ſum. bono lib. 3. c. 17.

cellulas ædificāt, nec de labore manuum ſuarum viuunt: ſed ſicut dictum eſt, per totā vitam ſuam diſcurrentes, alios malo ſuo exemplo inficiunt.

De quorum omnium conuerſatione miſerrima melius eſt ſilere, quàm loqui. Textus Capitis 1. Regulæ.

SI Beatus Benedictus loqui non vult de talium conuerſatione, mihi puto minimè præſumendum, de quo ipſe iudicauit non fore loquendum. Sanè non eſt diſcipulus maior magiſtro ſuo: *ſufficit quippe cuilibet diſcipulo, vt ſit ſicut magiſter eius.* Matth. 10. De ſecundo tamen genere Monachorum, videlicet, Anachoretarum, id eſt Eremitarum, non debet hoc intelligi, quaſi eorum conuerſatio ſit miſerrima, ſed periculoſa ſatis eſt: & tutius eſt eſſe in congregatione cum fratribus, quàm in eremo cum beſtijs. Quare ſcriptum eſt: *Væ ſoli, cum ceciderit, non habens ſubleuantem ſe.* Eccli. 4. Ait quippe Bernard. Bernardus ep. 115 ad quamdam Sāctimonialem. *Malum, quod nemo videt, nemo arguit: vbi autem non timetur reprehenſor, ſecurus accedit tētator.* Et Seneca: Seneca, ep. 61. *Omnia nobis mala ſolitudo perſuadet: nemo enim eſt, cui non ſanctius ſit, cum quolibet eſſe, quam ſecum.* Hinc B. Hieron. in Epiſt. ad Abigaum ſcribit: Hier tom. 1. ep. 32 ad Abigaum, ante med. *Meliores ſunt duo, quàm vnus: & ſi alter ceciderit, ab altero fulcitur. Funiculus triplex difficilè rumpitur: & frater fratrem adiuuans, exaltabitur.* Eccli. 4.

His ergo omiſſis, ad Cœnobitarum fortiſſimum genus diſponendum (adiuuante Domino) veniamus. Textus Capitis 1. Regulæ.

7. FOrtiſsimum eſt genus Cœnobitarum ex cauſa iam dicta. Quia melius eſt eſſe in congregatione cū alijs, a quibus frater iuuari poterit, quàm ſolū in eremo, propter acres tentationes. Omiſsis igitur Eremitis, propter periculum ſolitudinis, & Sarabaitis, atque Gyrouagis, propter fœditatem cōuerſationis, *Domino adiuuante*, id eſt, auxiliū præbente, *veniamus*, directione ſtyli, & deſcriptione morum; *ad diſponendum*, ordinandum, atque ædificandum; *fortiſsimum*, ſecuritate, vita, & honeſtate; *genus Cœnobitarum*, id eſt, Clauſtralium, ſub regula & Abbate degētium, reſidentium, & ſtabilium. Eſt etiam genus Cœnobitarum ex eo fortiſsimum, quia communius eſt, iucundius, & ſalubrius, tutius, atque ſecurius, intentione quoque finis: qui eſt, vt monachus multorum priùs ſolatio bene diuque edoctus, ſolus pugnare contra diabolum ſufficiat. Diſponenda ſunt itaque, id eſt, inſtituenda & declaranda ſingula, quæ propoſito ipſorum competunt; qualis vnuſquiſque debeat eſſe, & per quæ inſtrumenta operum charitas conſeruanda ſit. Vt quiſq; ſciat, ad quod ingrediatur: quia vbi lex, vel regula non eſt, ibi vnitas citò confunditur. Quicunque monaſticam diſponit eligere vitam, diligenter conſideret, qualis ſit regulæ conſtitutio, ad quam ſe obligat: & vanas, ſuperſtitioſaſque adinuentias caueat: quia non ſtatim ſunt omnes religioſi, qui monachi vocantur.

IOANNIS TRITHEMII COMMENTARIVS IN CAPVT II. REGVLÆ S. BENEDICTI.

Qualis debeat eſſe Abbas.

ABbas, qui præeſſe dignus eſt Monaſterio, ſemper meminiſſe debet, quod dicitur, & nomen maioris factis implere. Textus Capitis 2. Regulæ.

1. BEatus Benedictus more pictorum & omnium ſapientium, ab Abbate tanquam à capite incipit,& digniore. Quare omnis pictor, primùm in imagine caput formare ſolet, deinde deſcendendo vſque ad pedes, membra diſtinguit. Abbas autem, vt dicit Iſidorus lib.7.Etymologiæ cap.13.Syrum nomen, ſignificat in Latinum, Pater. Quod Paulus Romanis 8.ſcribens,expoſuit.dicens: *In quo clamamus Abba, Pater*, in vno nomine, duabus vſus linguis. Dicit enim Abba Syro nomine Patrem, & rurſus Latinè nominat itidem Patrem. Abbates appellantur aliquādo ſacerdotes 16.*quæſtione* 1. *paragra. Superiori quoniam prælati. Extra de renunciatio. cap.* 3. Sed hîc Abbas,idem eſt quod pater;eo quòd Mo-

De nomine Abbatis

Iſidor.lib. 7. Etymol. cap. 13.

Rom. 8.

nachorum rector ſit, & ſpiritualium atque temporalium diſpēſator. Eſt autem iam Abbas nomen dignitatis; quando videlicet ex Monachorum congregatione, aliquis cæteris præfertur, & inde Prelatus dicitur: quoniam, qui præeſt, Prælatus dici ſolet. Abbas ergo, *qui dignus eſt*, id eſt virtutum meritis & ſapientiæ doctrinis, quia ambo in ipſo propter vitam ſubditorum ſunt neceſſaria, *praeeſſe*, Prælatus vel maior eſſe: *Monaſterio*, id eſt, ſuper ſuos Monachos & omnia, quæ ad Monaſterium pertinent, *ſemper memor eſſe debet, quod dicitur*; videlicet Abbas, Pater Monachorum, & Prælatus congregationis. *Et nomen maioris*, quo præ cæteris inſignitur: *factis*, id eſt, bonis operibus, *implere*; quia fruſtra ſibi de nomine ſanctitatis blanditur, qui opera non facit ſanctorum. Vnde ait Ioannes Chryſoſtomus: *Honor verus, virtus animi eſt. Hic honor, nec à Cæſaribus præſtatur, neque adulatione acquiritur, neque pecunia comparatur. Nihil fucati in ſe habet, nihil ſimulati, nihilq; occulti. Huius honoris ſucceſſor eſt, nullus eſt accuſator, nullus ingratus.* Tunc enim digniſsimè Prælatus Abbas vocatur, quādo vita & doctrina ſuos ſubditos antecedit, vt ſanctior ſit omnibus apud Deum, non apud ſe: & doctior iudicio aliorum, non ſuo: Abbas enim vitioſus, & Prelatus indoctus, nunquid indigni ſunt præeſſe? Magna enim dignitas, magnam requirit doctrinam: & qui cæteris præfertur, neceſſe habet, vt cunctis ſe exhibeat meliorem. Oportet ergo Abbatem eſſe, in lege diuina doctum, & in moribus ſanctum:

Chryſoſt. de reparatione lapſi

De Abbatis virtute & doctrina.

ctum: vt capaces inſtruat verbo, & rudes ducat exemplo. Nihil enim Monachis adeo pernitioſum eſt, quomodo vita Abbatis criminoſa. Vnde quidam ait: *Nulla res ita eſt diſcipulis pernitioſa, ſicut vita magiſtri contumelioſa. Cùm ars artium* (teſte Gregorio in ſuo Paſtorali.) *ſit regimen animarum*; magna ſcientia opus habet, qui Abbatis nomen portat, quia ſine dubio, de omnibus ſibi commiſsis Deo rationem redditurus eſt: ſicut cum S. Pater noſter in hac præſenti regula ſæpe facit admonitum. Vnde capitulo ſexageſimo quarto, de ordinatione Abbatis, dicit: *Ordinatus autem Abbas ſemper cogitet, quale onus ſuſcepit, & cui redditurus eſt rationem villicationis ſuæ*. Multo itaque conſilio opus eſt & prudentia Paſtoris, & mille oculis (vt ita dicam) ad ſpeculandum vndique hebetudinem earum, quas gubernat, animarum. Hinc Ambroſius ait: *Magna ſublimitas debet habere magnam cautelam: honor grandis debet grandiori ſolicitudine circumuallari. Nam cui plus creditur, ab eo plus exigitur.*

Greg. in Paſtorali, parte 1. cap. 1.

2. Prouidendum igitur eſt omni congregationi, de Paſtore Deum timente: qui ſciat, quomodo præeſſe debeat: ſciat etiam, quomodo diſcipuli ſint dirigendi. Et ergo neceſſe eſt eum prius ſubeſſe, quàm præeſſe contingat. Ait enim Sanctus Bernardus: *Vſus rectæ conuerſationis eſt, vt præeſſe non audeat, qui ſubeſſe non didicit: nec obedientiam ſubiectis imperet, quam Prælatus exhibere non nouit*. Studeat ergo Abbas, nomen

Greg. li. 1. Dial. c. 1.

maioris, quo præ cæteris fulget, factis implere: vt ſicut maior eſt auctoritate, ita quoque excellentior fiat virtute. Non confundant opera ipſius ſermonem: ne fortè cùm fratribus loqui cœperit, tacitus aliquis reſpondeat, Cur hoc ipſe nō facis? Valde enim deteſtabile eſt in Abbate, ſi mala ſua vita præpediente, non audeat ſubditis miniſtrare pabulum vitæ, id eſt, verbum ſalutis; ne audiat. Medice cura teipſum. Dicit namque Auguſtinus: *Bene docendo, & malè viuendo, Deum inſtruis, quomodo te poßit condemnare.* Et ideo dicit Gregor. *Sit rector actione præcipuus, vt viam vitæ ſubditis viuendo denunciet: & grex, qui paſtoris vocem moresq́; ſequitur, per exempla melius, quàm per verba gradiatur.* Non enim debet aliorum vitia corrigere, qui adhuc non emendauit ſua. Oportet ergo, vt virtute plenus ſit, qui Abbatis fungitur officio: vt ſi nota fiat eius hominibus conuerſatio, ipſe irreprehenſibilis inueniatur. Ait B. Hieron. in Epiſt. ad Oceanum: *Talis ſit Prælatus Chriſti, vt qui religioni detrahunt, eius vitæ detrahere non poßint.*

Greg. parte 2. Curæ Paſtoralis cap. 3.

Hier. tom. 1. ep. 83. ad Oceanum

3. Meminiſſe debet igitur Abbas, quod dicitur, quia nomē habet ſanctitatis, & hoc factis adimplere Saluatoris: de quo Lucas Euang. ſcribit. *Quia cœpit Ieſus facere, & docere.* Primò, namque vita requirenda eſt, & poſtea doctrina. Sunt nempe multi, qui alios bene docent verbo, ſe ipſos autem negligunt opere: quare, quod dicunt eſſe bonum, operibus non monſtrant à ſubditis eſſe faciendum. Ait enim Bernard. *Multi Catholici ſunt prædicādo, qui hære-*

Act. 1.

hæretici ſunt operando. Nam, quod hæretici faciunt per praua dogmata, hoc hodie multi faciunt per praua opera. Hinc B. Hieron. ait in Epiſt. eadem, qua ſupra: *Perdit auctoritatem docendi, cuius ſermo opere deſtruitur.* Nouerit itaq; ſe maximis irretitum periculis Abbas, qui actione nomini, malè aut negligenter viuendo, quomodolibet contradicit. Dicit namque Strabus ſuper Actus Apoſt. *Propria oris ſui ſententia ſe ferit, & perimit, damnabilem quoq; reddit, qui culmen Abbatis, cum aſcenderit, prauis ſuæ vitæ operibus non contradicit.* Hinc dicit Baſil. lib. exhortationum: *Præfecerunt te famuli Dei in Abbatem, iuſtè dãnaberis, niſi vitæ prætuleris ſanctitatem.* Strabus in Act. Apoſtolorum.

O quàm damnabilis præſumptio, Abbatiam concupiſcere: & operibus ſuis prauis nomen maioris maculare: ſibi quidem ſumere occaſionẽ, vnde ſuperbiat: ſubditis dare exemplũ, vnde delinquant. Sunt enim nonnulli, imo quamplurimi, vt videmus hodie, qui dignitates ambiunt Eccleſiaſticas, vt præeſſe valeãt, non prodeſſe: currunt & diſcurrũt, promotores ſui inſtigare non ceſſant, munera promittunt, & dona Spiritus S. pecunia emunt. Quid hos, niſi Simoniacos, dixerim? Contra huiuſcemodi dicit Anſelmus: *Quicunq; deſiderauerit primatum in terra, confuſione inueniet in cælo, nec inter ſeruos Chriſti cõputabitur.* Qui de primatu tractauerit, quoniam nõ, qui maior eſt, ille eſt iuſtior; ſed qui fuerit iuſtior, ille eſt maior. Et Bernard. *Vtinã tam vtiles reperirentur ad curam, quàm alacres currũt ad Cathedrãm.* Sed iſta de ordinatione Abbatis, competentiùs inſe- Abbatiæ ambitio quàm deteſtabilis.

inſerenda erunt. O Prælati, qui iugum veſtrũ graue ſubditis imponere ſoletis, & digito nõ attingitis, quid vobis videtur, cuius vices geratis? Nõne Dei? Nonne Chriſti? Nonne boni illius Paſtoris, qui etiã animam ſuam pro ouibus ſuis poſuit: & pro ſuo grege mori dignatus eſt? Si ergo vices geritis Paſtoris boni, quare vos malè conuerſamini? Stabit, ſtabit contra vos dignitas propria, quã aſſumpſiſtis. Quoniam duriſsimum iudicium fiet in
Sap. 6. eos, qui præſunt. Cognoſcite, cuius vices obtinetis; & intelligite, quia de omnibus commiſsis, ei rationem reddituri eſtis. Vultis autem ſcire, cuius locum occupatis? Audite ſequentia.

Textus Capitis 2. Regulæ. *Chriſti enim agere vices in Monaſterio creditur, quando ipſius prænomine vocatur, dicente Apoſtolo: Accepiſtis*
Rom. 8. *ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.*

4. VIces Chriſti Abbati committũtur,
Lucæ 19. ſicut Dominus ait Lucę 19, de quolibet, cui commiſſa eſt cura animarum: *Homo* (inquit) *quidam nobilis, abijt in regionem longinquã, accipere ſibi regnum, & reuerti. Vocatis autem decem ſeruis ſuis, dedit eis decem mnas, & ait ad illos: Negotiamini, dum venio.* Quis eſt iſte homo nobilis, niſi Chriſtus Dei filius; qui aſcendens in cælum, aſſumere ſibi regnum Angelorum, poſtea

ſtea in iudicio extremo, ad cuiuſlibet mortē eſt reuerſurus? Vocauit itaque decem ſeruos ſuos, deditque eis decem mnas: quia Eccleſiā ſuam diuerſis animarum rectoribus cōmiſit, quod plenius Matthæus exprimit; dicens: *Vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua.* Sicut enim bona temporalia magno labore cōgregantur: ita Chriſtus, maximo paſsionis ſuæ dolore, & prædicationis verbi & exempli labore, Eccleſiam fidelium comparauit, quam abiens in cælum paſtoribus ſuis cōmendauit. *Et vni dedit quinq; talenta, alij autem duo, alij verò vnum, vnicuiq; ſecundum propriam virtutem.* Dedit ergo vnicuiq; ſecundùm propriam virtutē: quia Deus quoſdam poſuit Epiſcopos, quoſdā Decanos: quoſdā verò Preſbyteros, alios autem Diaconos, & item alios Abbates: vnicuique committens tale officium, quale, ſi vellet, ſecundùm Deū optimè poſsit diſpenſare. Vel certè, vnicuiq; dedit ſecundū propriam virtutem, ſcilicet vni quinq; talenta, ſicut Epiſcopis, quibus multæ animæ cōmiſſæ ſunt: alij autē duo, ſicut minoribus Prælatis: alijs verò vnum, ſicut vnicuiq; Chriſtiano cōmiſſa eſt vna anima, ſcilicet ſua; quā interdū, vt ſeruus ille nequam, negligit; nec in virtutum vſuris multiplicat. Et ergo, qui infidelis eſt in paruo, maius quis ſibi crederet? hoc eſt, qui non poteſt ſaluam ſeruare animam ſuam vnicā, quomodo poterit multorū prodeſſe animabus? Si itaque vices Chriſti agere creditur Abbas, quomodo eſt, quòd tam multi vices & opera faciunt tenebrarum?

Abbas negligens eſt cauſa prima ſubuerſionis religionis

5. Prima cauſa ſubuerſionis religionis eſt negligẽs Abbas, aut Præpoſitus. Si enim mox vitijs exurgentibus & germinantibus, adhiberetur ſecuris correctionis, nequaquam ita præualeret iniquitas, quando fortiter dimicat æquitas. In hoc ergo ſtat omnis religionis cuſtodia, vt fiat correctionis diligentia. Sed quomodo audet Abbas corrigere in ſubdito, quod incorrectum reprehendit in ſemetipſo? Si tu, cùm ſis Abbas, & exemplar cæterorum, non ieiunas, quomodo alijs perſuadere poteris ieiunium? cogis alios ad vigilias ſurgere nocturnas, & tu nec quidem venis ad diurnas. O Abba cæce, dux cęcorum, propria oris ſententia te feris. Si vices Chriſti agis, quare non facis vt Chriſtus? Porrò, qui ſe dicit Chriſtum diligere, debet, ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. O quàm graue onus ſuſcipit, qui culmen Abbatis aſcendit! Ait quippe Caſsianus in libro ſanctorum Patrũ: *Multis te periculis noueris irretitum, & in omni ſalutis actione penitus impeditum, dum Abbatis ſeu Præpoſiti dignitate videris inſignem.* Et Bernardus in

Abbatum abuſus.

Epiſtola ad Polic. *Pericula tua ſi noſceres, aut Abbas non eſſes, aut inuitus Abbas fieres, aut factus, humiliter viueres, & tranſires.* Sed video, quòd non parum dolendum eſt, multi auaritiæ ſtudent: & qui ſæculum reliquerunt propter Deum, iam in clauſtro aurum & argentum congregare non ceſſant, ac ſi ſemper victuri eſſent. Pecuniam plus amant, quàm obſeruantiam. Volunt potiùs pręeſſe monaſterio, vbi abundantia eſt auri & argenti, quàm conuentui, vbi

vbi redolet odor ſancti propoſiti. Vnde fit, vt conuenientes Abbates in concilijs ſeu quibuſlibet alijs locis, illum præ cæteris honorent, quem alijs ſciunt eſſe in auro vel familia ditiorem. Quod non ſolum ſibi inuicem faciunt, verum etiam id fieri à laicis conſuetum eſt. Sed quid? Nunquid reprehendo ſeniores? Is vtique honorandus eſſet, quem vitæ meritum laudabilem reddit. Virtus, ſenectus, & doctrina ſapientiæ virum laudabilem, vel potius præ cæteris honorabilem faciunt. Cùm igitur conuenimus in vnũ, non præferamus diuites Abbates & glorioſos in auro, alijs virtuoſis ſenioribus & ſapientioribus: alioquin dicemur honorare diuitias, & odiſſe virtutes. Rectè namque rationis ordo hoc poſtulat, vt ſenior præferatur iuniori. Sed vt mihi videtur, timemus offendere diabolum in diuitibus, & non veremur Deum ſpernere in ſuis pauperibus. Sed tranſeant hæc, ne maleuolorum concitẽ inſaniam: etiam ſpoliare mortuum, quem fortè nequiuerunt videre viuum. Quomodo vices Chriſti gerit Abbas in Monaſterio, qui magno apparatu equitat, hinc inde vagando in ſæculo? Certè Chriſti vices non implet, qui adhuc mundi huius amatoribus placet. Theſaurizãs ſibi quidẽ aurum & argentũ in Monaſterio, ſed parũ pręuidẽt, quid habituri ſint aliquando in cælo. Omnes auaritiæ ſtudent, qui Deum in ſuis actibus non imitantur. Ait quippe Bern. *Quem nũc dabis de Monaſterio Prælatorum, qui non plus inuigilet marſupijs ſubditorum*

qua-

euacuandis, quàm vitijs extirpandis? Verùm hoc duntaxat de Epiſcopis intelligo, non de Abbatibus, licet plerunque fieri non dubitẽ. Sed ſi à ſubditis habere non poſſunt, ab extraneis tamen accipiunt, non pro ſola neceſsitate, ſed, quod monacho damnabile eſt, præ nimia cupiditate.

Congregationum Monaſticarum abuſus.

6. Conuenientibus nobis in vnum, quod dolens conſidero, non de Scripturis ſacris, nõ de moribus dirigendis, neque de geſtis S. Patrũ, ſed de nummo, de ſęculo, de aliorum peccato, de Regibus, & Ducibus, ac Principibus terræ, primus ſermo exordiũ ſumit. Quiſquis huius ſæculi fallaces ſciẽtias etiam inter Abbates non nouerit, & perferre didicerit, nihil reputatur, inutilis iudicatur, etiãſi ſacræ ſcripturæ doctor exiſteret. O quàm longè diſtamus à ſanctis Patribus, qui in noſtro Ordine floruerunt, qui ſpiritualia, non terrena amauerunt: quorum conuerſatio ſancta, vita immaculata, ſcientia & virtute fragrabat. Nos autem horum nihil habemus, temporalia ſapimus, æterna nobis incognita ſunt: locutio nos grauat, loqui de diuinis piget: ſcientiã abhorremus, & tamen ſapientes appellari ab vniuerſis volumus, & nomen ſanctum Patrũ noſtrorum deteſtamur. Si aliquem contigerit monachũ nominari, indignatur, quaſi magna iniuria afflictus. Qui monachi eſſe deberent, cucullam & tonſuram portantes ſine opere, iam domini dicuntur; & ſanctũ nomen quaſi ſtultitiam abominãtur. Abbates quoque noſtri, nomen ſuum tanquam indignum iudicãtes,

Monachi & Abbatis nomen quidã monachi ęgrè ferunt.

res, gratioſi Domini vocantur: & ſi contigerit eos ſimiliter appellari Dominos Abbates, indignantur, & vocantē ſe aſpernātur, & auertuntur, quaſi magnam paſsi iniuriam. Sed eſt adhuc aliud, quod non ſilebo, licet ſciam me plurimos perſecuturos ex hoc. Videres famulos eorum flectere genua, deponere capucia ſua, & ſe inclinare: nō Abbates, ſed Archiepiſcopos putares. O vanitas inſana; filius pauperis ſutoris Abbas factus, Dominus gratioſus nominatur: & quod in ſæculo ſub diabolo nō potuit habere locuplete, hoc in monaſterio obtinet ſub Chriſto paupere. Non eſt hæc ſimplicitas ſanctorum Monachorum, quibus nihil commune cum ſæculo, ſed omnia erant eis in Chriſto, & Chriſtus eis omnia erat. Sic non agunt vices Chriſti, ſed potiùs opera diaboli, qui omnis ſuperbiæ origò eſt. Sub hac enim abuſione, iam ferè vbiq; ordo monaſticus detinetur, & ab omnibus ſine querela pro regula ſeruatur, vt Abbas, qui inceſſerit ornatu pompoſior, ab omnibus iudicetur quoq; religioſior. Chriſti vices non agunt huiuſcemodi, quamuis agere videātur. Vnde bene de talibus ait Bernard. *Quomodo lux mundi obtenebrata eſt? quomodo ſal terræ infatuatum eſt? Quorum enim nobis vita, via vitæ debuit eſſe, dum in ſuis actibus ſuperbiæ oſtendunt exemplum, cæci facti ſunt duces cæcorum. Quod enim, vt cætera taceam, ſpecimen humilitatis eſt, cum tanta pompa & equitatu incedere; tantis hominum crinitorum ſtipari obſequijs, quatenus duobus aut tribus Epiſcopis vnius Abbatis ſufficiat multitudo.*

Abbates volunt dici gratioſi Domini.

Bernar. in Apolo. ad Guilielm. Abbatem. cap. 4. longius à fine

7. Sed

7. Sed ad materiam reuertor, vnde paulò digreſſus ſum. Chriſti enim vices in monaſterio agere creditur. Verùm Dominus in E-
Lucæ 10. uangelio ait: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Prælatus quilibet in ſubditis ſuis Chriſti vices agit; quare oues, quas Chri-
Abbas Chriſti vices gerit. ſtus ſanguine ſuo redemit, ipſe paſcere debet, opere videlicet, & verbo. Magna dignitas Prelatorum; quòd ſi conſeruis ſuis, in tempore tritici, menſuram tribuere curauerint, duplici honore digni ſunt; audituri à Domino ſuo, cùm venerit ponere rationem cum eis:
Matth. 25. *Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium domini tui.* Non enim mediocris gloria eos expectat, qui dignè præſunt. Nam ſicut durum iudicium iuſtinebunt, qui indignè præſunt: ita ſine dubio ſpecialis remuneratio eos coronabit, qui dignè præpoſiti miniſtrant. Nequaquam ergo ſpernendi ſunt Prælati à ſuis ſubditis, etiamſi diſcoli fuerint: quia malorum doctrina, ſi bona eſt, ſuſcipienda erit, nõ peruerſa vita obſtáte. Si enim bene vixerint, eorum eſt, ſi bene docuerint, noſtrũ eſt. Suſcipiamus ergo noſtrum, & non diſcutiemus alienum: quia vnuſquiſque pro ſe rationem redditurus eſt.

Abbas nomẽ Patris Dei habet
Rom. 8.
8. Meminiſſe debet tamen ſemper Abbas, quare Chriſti prænomine vocatur, dicente Apoſtolo ad Romanos octauo: *In quo clamamus, Abba Pater*. Deus namque omnium noſtrûm pater eſt, & filij eius ſumus. Quare Dominus ait: *Nolite vobis vocare patrem in terris*: ſed Abbas,

Abbas, pater vocatur ſuorum monachorum, Dei ſine dubio prænomine appellatur. Oportet itaque Abbatem ſemper memorem eſſe, quòd Dei fidelis ſeruus exiſtere iubetur, dicente Domino: *Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.* Decens quippe eſt, vt quilibet ſeruus Chriſti, qui alijs præficitur, Chriſtum Dominum ſuum, in quantum eſt poſsibile, operibus & doctrina imitetur, nihil eorum negligens, quæ præcepit: nequicquam id faciens, quod ille prohibuit. Et ideo aptè ſubiungitur. Matth. 23. Leui. 11.

Ideoq́ue Abbas, nihil extra præceptum Domini, quod abſit, aut docere debet, aut conſtituere, aut iubere. Textus Capitis & Regulæ.

Fidelis namque ſeruus, ſciens voluntatem Domini ſui, non debet quieſcere, donec pro poſſe ſuo eam impleuerit. Quare nimirum is Dominum ſuum diligit, qui eius in omnibus ſtudet obtemperare præceptis. Si quid extra præceptum Domini præceptum fuerit ab Abbate, non tenentur obedire ſubditi, ſi clarè contra Deum conſtiterit mandatum. Vnde dicit Abbas ſuper primo Decreto, *de maioritate, & obedientia*, quòd ſubditi etiã regulares non tenentur obedire eorum Prælato, niſi in his, quæ ad eum pertinent. Si ergo præceptum eſſet contra Deum, vel excederet limites officij ſui, non tenentur ſibi obedire. In omni autem doctrina duo penſanda

Subditus non tenẽtur in omnibus obedire.

Panorm. ſuper primum decretorum.

ſanda ſunt, videlicet exemplum docentis, & verbum loquentis: ſicut beatus Benedictus in ſequentibus manifeſtat, cùm dicit: *Cùm aliquis ſuſcipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina ſuis praeeſſe diſcipulis.* Ergo in hac duplici doctrina, nihil extra præceptum Domini, quod abſit, aut docere debet Abbas, aut conſtituere, vel iubere. Omnia enim opera ipſius à præceptis Dei incipienda ſunt: quatenus ſic viuat, vt nihil omittat eorum, quæ ſibi præcepit Deus: nec aliquid faciat, in quo Deum offendere poſsit, ſed omnis ipſius actio teſtimonio ſacræ Scripturæ commendetur.

Caueat itaque Abbas, neque vnquam aliter viuat, & aliter doceat: quia hoc extra prçceptum Domini docetur, quod contra ipſius voluntatem geritur. Docet exemplis, docet & verbis. Si ergo exempla mala ſunt, iam extra præceptum Domini docuit, dicentis:
Matth. 5. *Videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Nihil docere præſumat, quod ex præceptis Domini exordium nō capit: vel conſtituere definiendo, & modum ponendo: quia totum peccatum eſt, ſi contra Domini præceptum fit. Nihil etiam iubere attentet extra præceptum Domini, vel præcipiat: quia quicquid iubet contra prçceptum Domini, ſibi fit peccatum, & ſubditis exiſtit in laqueum.

Quod ſubditus non teneatur obedire.

9. Notandum autem, quòd non ſemper teneor obedire Abbati meo, ſi ea præcipit, quæ non promiſi: & hoc diuerſimodè. Primò, ſi præcepit ea, quæ non pertinent ad officium ſuum,

ſuum, ſicut dictũ eſt. Secundò, ſi præcipit mihi aliquid, quod omninò malum eſt, licet ſibi videatur bonum; tamẽ non debeo vſquequaque credere conſcientię meæ. Tertiò, quando præcipit aliquid in derogationem maioris Prælati; vt ſi præciperet mihi, non reuelare maiori ex auctoritate viſitanti, quæ reuelanda ſunt: nam illa obedientia, non ligat ſubditum. Quartò, ſi præcipit aliquid quod eſt vltra vel citra regulam. Vnde dicit Bernard. in lib. de præceptis & diſpenſatione: *Nil me Prælatus prohibeat horum; quæ promiſi, nec plus exigat, quàm promiſi.* Hæc eſt obedientia ſufficiens ad ſalutem. Veruntamen, in his obedire, quæ non promittuntur, & tamẽ Deo accepta ſunt, ſuperabundãs aliquid eſt. Sed ne putares eſſe obediendum in licitis & bonis, quæ fortè nõ promiſiſti, attende, quòd dicit idem, vt ſuprà inquiens: *Siue Deus, ſiue homo vicarius Dei, mandatum quodcunq; tradiderit, pari profectò obſequendum eſt cura, pari reuerentia deferendum, vbi tamen Deo contraria non præcipit homo.* Et ergo, quando allegamus Bernardum de præceptis & diſpenſatione, oportet videre, quid præcedat, vel quid ſequatur; vt non iudicemus de præcepto, quando non intelligimus, quid iubetur; & pro ſenſu noſtro proferamus, quod fortè aliquando non expedit. Sequitur.

Bernar. in li. de præcept. & diſpenſatione longius valdè à princip.

Sed iuſſio eius vel doctrina, fermento diuinæ iuſtitiæ, in diſcipulorum mentibus conſpergatur?

Textus Capitis 2. Regulæ.

CVm tanta quippè diſcretione iuſsio Abbatis tēperanda eſt, vt ſciat omni præcepto tempus dare conueniēs. Quare interdū à præceptione ceſſandum eſt, maximè ſi diſcipulorū animos aliquo morbo nouit amaros. Nam ſi turbato multum præcipitur, facilè in contemptum iubentis prolabitur. Oportet ergo Abbatem, quatenus hoc cauere valeat, ſermone eſſe affabilem, maximè erga ſubditos dirigibiles. Quia noui, quòd ex hoc plus proficiunt, quàm ſi eis ſeuerus fuerit eloquio. Et hæc affabilitas in vultu plerumque diſcernitur; ergo neceſſarium eſſe arbitror, vt ſe vultu exhibeat amabilem & hilarem, cum omni tamen diſciplina. Quia ex hoc maximè ſubditos demulcet, & ad ſui imperij vel iuſsionis executionem faciliores reddet. Verùm ſic temperanda & exhibenda erit ſubditis affabilitas Prælati, quatenus ſcurrilitas fomitem non inueniat. Nimis enim abſurdum eſt in Abbate, ſcurrilitati operam dare: & labia Chriſti præceptis conſecrata, in immunda & damnabili verborum procacitate polluere. Loquacitas namque Abbatis, contemptum ingerit ſubditis. Sit igitur ſermo eius maturus, deliberatus, rarus, ſale ſapientiæ conditus: iucundus ſiue riſu, ſimplex & rectus, ſtabilis atque perfectus, quoniam hæc ſigna ſapientiæ ſunt.

Abbas debet eſſe affabilis.

Abbas caueat ſcurrilitatem in verbis.

10. Eſt autem cauendum, ne nimia affabilitas, vt plerumque fieri ſolet, diſciplinæ vigorem in ſubditis diſſoluat. Quia præceptis, ſaltem

ſaltem auris, vix obediunt, qui ſemper mollibus verbis liniuntur. Sed ſic agendum eſt, vt quicquid Abbas iubet vel docet, *fermento*, id eſt, feruore mentis *diuinæ iuſtitiæ* conſpergatur in diſcipulorum mentibus; ne ſermo ipſius vel iuſsio; vnquam permaneat infructuoſa: ſed fructum ſemper afferant; dum eloquio Sacræ ſcripturæ, & exemplo boni Paſtoris, mentes ſubditorum iugiter irrigãtur. Oportet ergo, ſicut in ſequentibus dicitur, Abbatem eſſe doctum, vt ſciat de theſauro ſuo proferre noua & vetera, id eſt, noui & veteris teſtamenti dogmata, & ſanctorum facta & exempla. Quia nihil eſt; quod ita ædificare ſolet audientes, ſicut geſta præcedentium Patrum ſanctorum. Nihil ocioſum, & omninò nihil noxium ex ore Abbatis proferatur: quoniam de omni verbo ocioſo, reddituri ſumus rationem in die nouiſsimo. Ait namque Hieronymus: *Omne, quod non ædificat audientes, in periculum vertitur loquentis*. Sit Abbas ſemper in diſcipulorum exhortatione, non ceſſet, nec die nec nocte: ſed ſemper aliquid, quod ad ſalutem ſubditorum proficiat, operetur: vel docendo, vel exhortando, vel certè exemplo ſuo ædificando. Ait enim Origenes in Homilijs ſuis: *Sicut cibis & delitijs caro, ita ſpiritus verbis diuinis conualeſcit*. Nutrimenta ergo ſpiritus ſunt; diuina lectio, orationes aſsiduæ, ſermo doctrinæ. Matth. 12.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Memor ſit ſemper Abbas, quia doctrinæ ſuæ, vel diſcipulorum obedientiæ vtrarumque rerum in tremendo iudicio Dei facienda diſcuſſio eſt.

11. SI pro ſeipſo vnuſquiſq; ſolicitus erit, quomodo ſtabit ibi, qui multorũ animas, ſua negligentia aut malo exemplo, ad inferna deduxit? Dies Domini tremenda dicitur, quia omnium actuum noſtrorũ ibi erit diſcuſſio facienda: vbi nemo ſe iniquus poterit excuſare, vbi iudex nec fallit, nec fallitur, & nullo munere placatur. Vnde Bernard. *Veniet (inquam) veniet dies iudicij, vbi plus valebunt pura corda quã aſtuta verba, conſciẽtia bona quã marſupia plena: vbi iudex non falletur verbis, nec flectetur donis.* Et Aug. de Symbolo: *Ille ſupernus iudex, nec gratia prævenitur, nec miſericordia flectitur, nec pecunia corrũpitur, nec ſatisfactione vel pœnitentia mitigabitur.* Sit ergo memor Abbas iugiter meditãdo, quia doctrinæ ſuæ in tremendo Dei iudicio, non in parte, ſed coram omnibus ſanctis & Dei electis, eſt faciẽda diſcuſſio: qualis videlicet fuerit in docendo, qualis in exhortãdo: an diſcipulis ſuis, vt ſapiens Paſtor, futura mala delinquentibus prędixit: ſi ante omnia, ſanctæ Trinitatis fidem eis prædicando, ſeruauit: ſi, quod ore docuit, ipſe priùs opere impleuit, ſi calamum quaſſatum, ſua indiſcreta prædicatione, contriuit, quod abſit, quia hoc extra præceptũ Domini docere eſt, ſi vti-

Iudicium vltimum tremendũ

Bern. in ep. 1. ad Robertũ, circa med.

Auguſt. de Symbolo.

Abbas de quibus ſit rationem redditurus in iudicio.

ſi vtilis fuit in verbo, exemplaris in opera, ſi denique nec odio, nec amore, nec pretio, nec honore, neque commodo ſuo corporali, vnquam à diſcipulorum informatione quieuit. Quare ſine dubio, de omnibus his facienda diſcuſsio eſt. Et ſicut ſuperiùs dixi, quòd omnis doctrina in duobus conſiſtat, videlicet in opere & in verbo: ſic etiam hîc intelligo, vt ſit ſenſus: Memor ſit Abbas, quia doctrinæ ſuæ, id eſt operum atque verborum, facienda in Dei iudicio diſcuſsio eſt, quia non tantum verbo, ſed quod perfectius eſt, opere docere iubemur.

12. Et notandum, quòd non ſimpliciter dixit, *memor ſit Abbas*, ſed adiunxit, *ſemper*, vt ſcilicet nunquam recederet hic timor à memoria eius. Quia maxima pars peccatorũ tollitur, ſi futurum iudicium iugiter ante mentis oculos habeatur. Vnde ſcriptum eſt. *Memento nouiſsimorum tuorum, & in æternum non peccabis.* Eccli. 7.
Hinc B. Hieron. ſuper Matthæum ait: *Quoties diem illũ conſidero, toto corpore contremiſco; ſiue enim comedo, ſiue bibo, ſiue aliquid aliud facio, ſemper videtur illa tuba terribilis ſonare in auribus meis: Surgite mortui, venite ad iudicium.* Si ſanctus talis, cuius etiam laudis præconia totus mundus ſcientia & ſanctitate honorat, cum tanto timore Dei iudicium futurum timuit, quid nos miſeri peccatores facturi ſumus? O timendum tremendumque iudicium, quis non paueret ex memoria tui. Ait enim Anſelmus: *A dextris erunt peccata accuſantia: à ſiniſtris infinita dæmonia: ſubtus horrendum chaos inferni; deſuper iudex iratus:* Hieron. in Matthæũ. Anſelm. in lib. de ſimilitud.

 foris

foris, incendium ardens; intus conſcientia vrens; ibi vix iuſtus ſaluabitur. Heu miſer peccator deprehenſus, quò fugiet, latere eſt impoßibile, apparere intolerabile. Et Chryſoſtomus ſuper Matthæum: *Exurgente rege cæleſti iudicare viuos & mortuos, virtutes Angelicæ mouebuntur, terribiles miniſtri terribile Dominum præcedentes. O quomodo ſtabit ibi, qui animarum ſibi commiſſarum ſalutem aut negligit, aut parui pendit.* Certè, duriſsimum iudicium erit his, qui præſunt indignè. Quid reſpondebit Abbas, ſubditos docens verbo, & deſtruens exẽplo? Quid (inquam) reſpondebit Domino, rationem villicationis exigente? Verè timeo, quia audiet Dominum ſibi dicentem: *Quare tu enarras iuſtitias meas, per os tuum?* Quid dicturus es miſer? Quare hoc non cogitas, dum viuis & ſanus es? Certè exigetur à te ratio Abbatiæ tuæ, quomodo eam gubernaueris in ſpiritualibus & in temporalibus, vſque ad vnum quadrantem reſponſurus. O vos Abbates, qui ſegregatim à conuentu veſtro habitatis: qui conſilia principum viſitatis: qui reditus Monaſteriorum diuiditis, & ſubditis occaſionẽ proprietatis dare non veremini; qui nec vos, nec vitia diſcipulorum emendatis; qui in equitatus apparatu gloriamini: qui pretioſas cappas, poſt vos terrã ſcopando trahitis: qui bona Monaſteriorũ vobis commiſſorum conſumitis, in bonis ducentes dies veſtros, quid Iudici interroganti dicturi eſtis? Certè, de omnibus his rationem reddituri eſtis, pro opere recipientes talionis mercedem.

Chryſ. in c. 24. Mat.

Pſal. 49.

Sed

Sed ne ſe ſubditi putent liberos & ſecuros, textum diligenter peto, aduertite: *Vel diſcipulorum obedientiæ, in tremendo iudicio, facienda diſcuſſio eſt.* Verè frequens periculum, quod nobis imminet præcipientibus, vos etiam cauere habetis in præceptorum executione. Quia in hoc tremendo iudicio, de veſtra obedientia erga nos, abſque dubio facienda diſcuſsio eſt, an videlicet, ſequentes veſtigia Chriſti, humiliaſtis vos ſub manu Abbatis veſtri; ſi facti obedientes vſque ad mortem, omnia quæ vobis præcipiebantur, pro Chriſti amore impleuiſtis, ſi Abbati, vices Chriſti agenti, tanquam Chriſto obediſtis. Et eſt conſiderandum, memoriæq; commendandum, quomodo Abbas de doctrina ſua & diſcipuli de obedientia, Deo ſint reddituri rationem. Si Prælatus, ſiue Abbas, ſiue quicunque alius, cui commiſſa fuerit cura animarum, executione officij ſui negligens reperitur, non paſcens gregem Domini, ſicut deberet, & aliquis ſua negligentia perierit, ſtabit ſine dubio in iudicio Dei, rationem redditurus, de ſua doctrina, de vita, exemplo & officio, & quomodo vel qualiter ſuis præfuerit: quare etiam eos ſibi commiſſos ſubditos non docuerit, correxerit vel emendauerit pro poſſe ſuo; & de ſingulorum, quos neglexit, damnatione, ipſe pœnam ſuſcipiens reſpondebit, ſicut ſequitur in textu: Quare, culpæ Paſtoris incumbit, quicquid paterfamilias potuerit vtilitatis in ſuo grege inuenire.

Diſcipuli de obediẽtia reddẽt rationem.

Abbas faciẽs, quod in ſe eſt, nõ eſt reus culpę ſuorum.

At verò ſubditus quilibet reſpondebit pro ſuo Abbate, ſi inſtructus & accuſatus, ſe emẽdare neglexerit. Quia ſine dubio Prælatus, qui omnem ſolicitudinem ſuam erga ſibi cõmiſſos, in docendo, informando, corrigẽdo, & increpando & præcedẽdo exhibuerit, excuſatus erit in die Domini, quãuis ſe ſubditi minimè emendauerint. Si itaq; fratres chariſsimi, Abbas fecit, quod in eo eſt: & vos nõ facitis, quod debetis, ipſe excuſatus eſt: vos reſpondebitis pro eo, de veſtra obediẽtia rationem reddendo, qualis & ex quanto fuerit. Sed quid dicturi ſunt, qui neque exẽplis, neque verbis obediunt? Imò, quod deterius eſt, beneficijs indurantur, minis non cedunt, nec verberibus corriguntur. Solent enim vt excuſare valeant ſuam obedientiam, præcepta Prælati iudicare indiſcreta: & quicquid inuiti faciunt, hoc malè imperatum dicunt.

13. Væ, quomodo ſtabimus ante tribunal Chriſti, qui non obediuimus eius mandatis, quæ nobis per Vicarios eius præcepta ſunt, ſicut ipſe dicit: *Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Verè fratres, non eſt paruum peccatum, ſpernere ſeruos Chriſti, etiamſi mali fuerint, in quantum ea, quæ Dei ſunt, præcipiunt. O fratres chariſsimi, penſate: & ſi quis reus in vobis eſt, doleat & emendet, quæ dico: Quicunque offendit Prælatum ſuum in his, quæ ad Deum pertinent, abſque dubio offendit eum, qui conſtituit illum, ſicut ſcriptum eſt: *Qui tetigerit*

Lucæ 10.

Zach. 2.

tigerit te, tetigit pupillam oculi mei. Si enim præcepit tunc Prælatus tuus aliquid, quod ad Deum pertinet, ſiue ad virtutes vel honeſtatem, & non obedis, Deo reſiſtis.

Sed quid dicturi ſunt hi, qui non ſolùm obedire contemnũt, ſed etiam Prælatos ſuos contumelioſis & iniurioſis verbis afficiunt? Verè iudicium ſuum portabit, quicunque ille eſt. Qua præſumptione te erigis contra Deum, ô homo puluis & cinis? *Qui enim poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, & contradicit.* Rom. 13. Timendum ergo valde eſt ne per inobedientiam, quam exhibemus Abbati, iram incurramus Altiſsimi. Filium autem ſubiectum & obedientem reſpiciet Dominus, ſicut ſcriptũ eſt Iſaiæ 54. *Montes commouebuntur, & colles contremiſcent: miſericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur.* Eſai. 54. Et ad ſubditos loquitur Capitulo ſequenti Dominus: *Inclinate aurem veſtram, & venite ad me; audite, & viuet anima veſtra.* Eſai. 55. Et de Prælatis ſubditur: *Ecce teſtem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus:* Ibidem. Periculum vtriſque eſt; Abbati, ſi malè docet, aut negligit; ſubdito, ſi non obedit imperanti. Sequitur itaque periculum paſtoris, cùm ſubiungitur.

Sciatque Abbas, culpæ Paſtoris incumbere, quidquid in ouibus Paterfamilias vtilitatis vnquam potuerit inuenire. Textus Capitis 2. Regulæ.

In Scripturis ſemper prę reliquis arguuntur rectores animarū.

14. DVrus eſt hic ſermo, & quis poterit ſuſtinere eum? Quis non mallet paſcere porcos ruſticorum, quàm regimē tenere animarū? Reuoluamus omnes Prophetas, ſemper præ ceteris rectores acriùs arguūtur. Hinc Iſaiæ 56. dicitur: *Speculatores eius cæci, omnes neſcierunt, vniuerſi canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia, & canes impudentiſsimi neſciunt ſaturitatem. Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viam ſuam declinauerunt, vnuſquiſque ad auaritiam ſuam, à ſummo vſque ad nouiſsimum.* Multi ſunt Abbates & Prælati, rectoreſque animarum, non valentes latrare: qui aut ignorantes, aut propter ſuam malam vitam, non audentes gregē ſibi commiſſum docere, & corrigere non poſſunt: timentes aliū increpare, in quo ſeipſos reos nouerunt. Ignorant autē intelligentiā, quando in preceptis ſuis diſcretionem ſeruare non didicerunt. Vnuſquiſque ad auaritiam ſuam declinat, quando ſubditis pecuniarum ſacculos euacuat, ſicut conſtat conſiderare volenti. Vnde de talibus Michæę 3. dicitur: *Principes eius in muneribus iudicabant, & ſacerdotes eius in mercede docebant.* Et Abacuc 2. *Væ, qui congregat auaritiam, malum domui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & liberare ſe putat de manu mali.* Et iterum ad Prælatos indignos Dominus loquitur Malach. 2. *Vos autem receſsiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege.* Graue enim ſcandalum eſt, vita mala Prælatorum. Quare vita & conuerſatio Prælati, quaſi in ſpeculo poſita eſt, in gratiam publicæ diſciplinæ: vt quicquid

Eſa. 56. — Michæę 3. — Abacuc 2. — Malach. 2.

quicquid fecerit ipſe, illud omnes ſibi faciendum putēt. Ait autem Caſsiod. *Claras ſuas maculas reddunt, ſi illi, ad quos multi reſpiciunt, aliqua reprehenſione ſordeſcunt*. Si enim caput languidum fuerit, erunt & cætera membra debilia. Caput membra ſequuntur, & diſcipuli magiſtrum. Vnde Dominus ait: *Et ſequuntur me mea*. Oues ergo paſtorem ſequuntur, & ſubditi Abbatem. Quò? Ad vitam, ſi bonus: ad mortem, ſi negligens pręcedat. Si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt. Sciat ergo Abbas, quoniam ſuæ negligentiæ imputabitur, ſi veniēs Dominus oues ſuas inuenerit errantes. Oportet itaque, vt præcedat diſcipulos vita & doctrina. Sed heu, quomodo ducatum præbere poterit, qui nunquam ſub eo fuit? Ecce videmus hodie, quod nimis dolendum eſt, quia pueris & effęminatis, Dei legem neſcientibus, animæ redemptæ pretioſo ſanguine Chriſti cuſtodiēdæ committuntur, agminibus luporū vndique irruentibus. Scio etenim, ſcio paſtores animarū, quibus nullus ruſticus cōſideret porcos cuſtodiēdos: quoniā pueri ſunt, & ætate, & intellectu. Vę, quomodo verificatur quotidie, quod Dominus Iſa. 3. comminatur generationi huic, dicens: *Et dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis*. Vnde ait Bernardus libro 4. de conſideratione ad Eugenium Papam: *Satis ſuperq́; Epiſcopi ad manum habent, quibus animas credant, & cui ſuas committant facultates, nō inueniunt. Sciatq́; Abbas, culpæ paſtoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus inuenerit.*

Ioan. 10.

Inuehitur in pueros rectores aliorum.

Eſa. 3.

Bern. li. 4. de conſideratione, longius à fine.

15. Sicut

Similitudo. 15. Sicut eſt conſuetudo patrumfamilias, vt à paſtoribus ſuis pellem ouis mortuæ requirant, & cauſam diminutionis ſui gregis perſcrutentur, quare videlicet oues mortuæ ſint, aut cur à lupis comeſtæ: quare diſperſæ, & quæ cauſa morbi earum: quare etiam eas diligentiùs non cuſtodiant: Ita procul dubio æquiſsimus Iudex à Paſtoribus animarum ſine vlla excuſatione rationem exiget, quare videlicet perierint animæ ipſis commiſſæ: quare eas non cuſtodierint: quare morbos, iuxta datam eis gratiã, non curauerint. Tunc pellem pro pelle, tunc dentem dabunt pro dente: quare pro omnibus ſibi commiſsis pereuntibus, reddentes rationẽ, reſpondebunt. Ezech. 33. Vnde Dominus paſtoribus animarum Ezechielis trigeſimo tertio comminatur, dicens: *Si me dicente ad impium, Impie, morte morieris, non fueris locutus, vt ſe cuſtodiat impius à via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram.* Eſſet hæc ſententia Abbatibus multum formidãda, niſi ſubiunctum eſſet: *Si autem annunciante te ad impium, vt à vijs ſuis conuertatur, non fuerit conuerſus à via ſua, ipſe in iniquitate ſua morietur: porrò, tu animam tuam liberaſti.* Hoc eſt, quod ſequitur hîc in textu Regulæ, temperamentum timendæ comminationis: qua S. Benedictus paſtoris culpę aſſerit incumbere, ſi quid paterfamilias in ouibus ſuis, videlicet animabus ipſis commiſsis minus vtilitatis potuerit inuenire.

Tantum-

Tantundem iterum erit liber, vt ſi inquieto, vel inobedienti gregi Paſtoris fuerit omnis diligentia adhibita, & morbidis earum actibus vniuerſa fuerit cura exhibita. Textus Capitis 2. Regulæ.

SEntentia præcedens terruit Prælatos, & iſta timorem incutit ſubditis: quia Prælatus timet Dominum comminantem, & ſubditus pauet ſe exprobrantem. Inquietus grex eſt conuentus improbus & ingratus, vel in ſingulari, vel in generali; ſicut de S. Benedicto refert beatus Gregorius ſecundo libro Dialogorum, quomodo dimiſerit conuentum vnanimiter contra ſe malignantem, & locum dedit iræ. Si enim Abbas fecerit omnem ſuam diligentiam circa monachos ſibi commiſſos, videlicet moribus componendo, verbis & factis ſacris inſtruendo, ſecundùm quod Hieremiæ primo dicitur: *Tu ergo, accinge lumbos tuos, & ſurge: loquere ad eos omnia, quæ ego præcipio tibi, & non præualuerit eius ſermo* (vt puta in induratis) *ipſe liber erit in iudicio, mors operiet eos.* Oportet tamen eum feruentē eſſe in prædicando, & perſeuerare, etiam ſi ipſi audire contempſerint: quoniam ſi incipit fatigari vel deſiſtere, eſt forſitan talis, qui fiat ſimilis illis. Greg. li. 2. Dial. c. 3. Hierem. 1.

16. Attendite, fratres chariſsimi, vos tanget hæc ſententia, ſi inobedientes reperti fueritis

ritis ſuperioribus ve‑tris, aut eorum præceptis contrarij, vel ſanctis doctrinis detrahentes. Morbus autem inobedientiæ, ex ſuperbiæ tumore procedēs, ſicut ſanies ex vlcere, ſic ex tumore contemptus emanat. Vos autē noſtis, quòd nemo ſuperbus regnū Dei ingreditur, ſed inobediens homo ſuperbus ēſt, qua ex re nihil partis habet in regno Dei: Morbus enim inobedientiæ languor animę eſt. Hoc morbo primus homo lāguit, quoniam mandatū Dei tranſgreſſus cecidit, de paradiſo expulſus.

Tres voces ſeducentium.

Quatuor verò ſunt voces præcipientium, vel potiùs tres ſeducētium. Prima vox ſeducentis, vxoris eſt: ſecunda, mundi: tertia diaboli: quarta non ſeducens, ſed beatificās, vox Dei eſt. Si ergo audimus quid loquatur in nobis Dominus Deus, beati erimus, quia vox Domini bonitas. Vox Domini ſuper aquas humilitatis, Deus maieſtatis contra ſuperbos & inobediētes intonuit. Sed quæ hæ tres voces ſeducētium? Vox vxoris, carnis voluptas; vox mundi, vanitas; vox diaboli, ſemper iniquitas: quòd ſi quis audiēs obedierit eis, morte morietur. Videte, ne obediatis vocibus his tribus: ſed quartæ, id eſt Dei obedite in manu Abbatis, vt bene ſit vobis. Sed heū, quā multi ſunt hodie, qui cum Adam voci obedierint vxoris: pauci autem reperiūtur, qui voci obtemperent creatoris. Voci enim vxoris obediunt, qui carnis ſuggeſtionibus non contradicunt; ſed ventrem eſcis implent, animam autem non paſcunt eſurientē. Vnde ſi cogantur aliquādo parciùs ſumere cibum vel potū,

ſtatim in murmur prorumpunt, occaſiones inſtabilitatis quærunt, dicentes, ſe non poſſe ſubſiſtere, vbi neceſſaria non quærũt habere. Vtinam ſi tãtùm ſumeremus neceſſaria, abſq; dubio multa remanerent ſuperflua. An nõ eſt ſcriptum: *Habentes victum & amictum, his contenti ſimus?* Timeo ego, fratres, quoniam comminuta eſt gloria noſtra. Quid dicemus, cùm exurget in iudicio Deus, quando cogitatio quoque hominis confitebitur Domino. Quid reſpõdebimus, ſi opponitur nobis abſtinẽtia & religio, atque diſciplina SS. Patrũ noſtrorum, qui nos in hoc ordine & regulâ dignè cõuerſantes, præceſſerũt ad vitam? O fratres, quomodo ſtabimus, quando gloria eorũ erit confuſio noſtra? Sed diceret forſitã aliquis, quòd tempora tunc meliora erant, quàm nunc: & natura fortior, homineſque aptiores ad virtutes, & Deus vicinior ipſis. Quiſquis talis eſt, imò aliquis eſt, ſciat ſe non debere derogare naturæ; quoniam virtus tempora ſanctificat, non tempora virtutes efficiunt. Quare enim, non eſt abbreuiata manus Altiſsimi. Ait enim B. Hieronymus: *Ne dicas, Tempora priora meliora fuere, quàm nunc ſunt; virtutes faciunt dies bonos, vitia malos.*

1. Tim. 6.

Tempora non faciũt homines meliores.

Hier in c. 41. Eccl.

17. Nos autẽ homines carnales ſumus, non percipientes ea, quæ ſpiritus ſunt: quoniã nos ipſos quærimus, charitatis obliti. Vnde Dominus de noſtra generatione prænunciauit, dicens: *Et refrigeſcet charitas multorum*: Voti autem mundi obedit, qui vana huius ſæculi, honores videlicet, & diuitias concupiſcit.

Matth. 24.

Horum

Horum plurimi ſunt etiam (quod dolendum eſt) inter Clauſtrales, qui plus appetunt cum periculo pręeſſe, quam cum ſecuritate humiliter ſubeſſe. Diuitias concupiſcunt; volentes enim ingredi religionem, ditiora quærũt monaſteria, fugientes religioſiora. Voci demonique obedit diaboli, qui iniquitatem ſectatur, vitam vitijs maculat, & tempora perdit ſalutis. Inter religioſos ſi qua fuerit iniquitas, diligentia Præpoſiti purgãda eſt. Quod ſi ipſe neglexerit, ponit pro pede pedem. Quoniam vidit ſibi oues cõmiſſas errare, & non ſtuduit eas reducere ad viam rectitudinis.

An Abbas redditurus ſit rationẽ de peccatis fratrũ occultis.

18. Sed quæro, ponens caſum: Fratres inter ſe delinquunt, & ſub ſe tegunt, nec venit ad Abbatem peccatum eorum, quia vnuſquiſque de alio tacet: quia in ſeipſo aliquid deprehendit, & ſic tranſeunt, Deum offendentes: vtputa, detrahendo, obloquendo, murmurando, comedendo extra horam, vel ſine licentia, quod omnino fieri ipſis non licet, nec emendantur, nec corriguntur, quare peccata eorum non veniunt ad lucem. Et quia quilibet dicit ad alterum, Parce mihi, parcam & tibi. Quid de his tenendum eſt, an Prælatus eorum excuſetur? Puto, ſi omnem diligentiam ſuam facit, circumeũdo, explorando actus ſingulorũ, ſicut decet eos (licet neſciat talia) quotidie exhortando, docendo, & bonis operibus præcedendo, & non percipit talia, vellet tamẽ, vt ſciret, excuſatur apud Deum; quoniam de reprobis quis iudicare poterit? Oportet autem eum eſſe ſuſpicioſum, ſed non

nimis;ſicut ſcriptum eſt Hieremiæ 6. *Probatorem dedi te in propoſito meo robuſtum, & ſcies, & probabis viam eorum.* Hierem 6.

Ipſi tamen, qui malefacta aliorum non denudant, ſecundùm præceptum Euãgelicum, Matth. 18. duplici pœna plectentur: quoniam ipſi peccare non ceſſant, & alijs delinquentibus conſentiunt. Nam peccans & conſentiens, pari pœna plectendi ſunt. Ait enim Rabanus ſuper Matthæum: *Ita peccat, qui videt fratrem ſuum peccare, & tacet, ſicut qui pœnitenti non indulget.* Rabanus in Matth. Omnem autem diligentiam Abbas ſubditis ſuis adhibet, quando eos vita ſacra præcedit, verbiſque ſanctis inſtruit. Vniuerſam verò eis curam exhibet, quando eis, quę neceſſaria ſunt animabus & corporibus, in quantũ prævalet, adminiſtrat. Vniuerſam curam exhibet, quando infirmos fratres confortando renouat, fluctuantes reſolidat, & vnicuique, iuxta ſuum defectum, mederi ſatagit. Diligentiam eis exhibet & curam, quando eos interiùs per ſuam doctrinam virtutibus ornat, & exteriùs rebus corporibus neceſſarijs prouidet. Curam enim agere debet Abbas ſpiritualium rerum pariter & temporalium, eos docendo, vt proficiant; & neceſſaria miniſtrando corpori, ne murmurandi occaſionem habeant. Poſtquam autem hęc omnia fecerit, & exemplo præcedendo, verbo docẽdo, corrigendo, & arguendo, atque corporis neceſſaria eis miniſtrando, & ipſi non emendauerint, vt puta, inquietus, & inobediens grex ipſe.

Textus Capitis 2. Regulæ. *Paſtor eorum liber & excuſatus erit coram Deo, dicturus in iudicio extremo cum Propheta Dauid in Pſalmo 39. ad Dominum: Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi, ipſi autem contemnentes ſpreuerunt me.*

Pſalm. 39.

19. IVſtitiam Dei annunciat, qui peccantibus tormenta prædicat. Salutare autem & veritatem Dei dicit, qui virtuoſis & bene viuētibus præmia æterna promittit. Iuſtitiam verò Dei abſcondit, qui cōminationes Sacræ ſcripturæ contra delinquentes nō profert, odio, vel amore, aut prętio, vel pigritia, aut certè ignorantia, ſiue timore humano præpeditus. Iuſtitiam Dei in corde ſuo abſcondit, qui ea, quæ didicit bona, implere negligit. Sic enim poteſt dicere Domino, iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo; quare quicquid boni noui, conuerti in opera: & ſubditis, quos mihi dediſti, eadem facienda verbo & exemplo oſtendi. Tormenta etiam, quæ ex tua iuſtitia peccatoribus debentur, eis declaraui. Sed & veritatem tuam dixi, qua pollicitus es bonis præmia. Et quia fidelis es & miſericors pœnitentibus & reuertentibus ad te ipſi verò non attende-

renderunt; imo contemnentes ſpreuerunt me. Grande peccatum contemptus Prælatorum: Quare quicquid Abbati facimus, ſine dubio, hoc ſibi Deus reputat factum: ſicut ipſe ait in Euangelio: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Contemptus autem, ex vitio ſuperbiæ procedit, quare nemo, niſi ſuperbus, aliquem contemnere poteſt. Luc. 10.

19. Duobus autem modis, contemptus penſandus eſt. Nam aliquando contemptus fit in mandantem, & aliquando in mandatum. Si ergo contemnis mandantem, Prælatum tuum, vel Abbatem, grauiter peccaſti; quia Deus illum conſtituit ſuper te, vt obedias voci eius, non tanquam hominis, ſed Dei, nam reuera, quicquid nunc pręcipit Abbas, ſalua iuſtitia & veritate, ita me decet obedire, & conuenit, ac ſi Dei ore præceptum eſſet. Salua iuſtitia dixerim, vt nihil contra fidem Catholicam præcipiat: veritate autem, vt mihi nihil iubeat, quod ſaluti meæ contrarium ſit. Nam fides iuſtitia eſt, & ſalus animæ veritas. Si contemno perſonam Abbatis præcipientis, contempſi perſonam Dei conſtituentis; quoniam Chriſti vices agere in Monaſterio creditur. Contemptus ſuperiorum quando cõmittitur.

Neque æſtimandum eſt, quod Abbas in fratres ſuos extra Monaſterium poſitos, vel poſitus, non habeat auctoritatem & poteſtatem, qua dicit: *In Monaſterio vices Chriſti agere videtur*: ſed vbique iuriſdictionem eorum habet. Quare, vbi Monachus, ibi &

Monaſterium. Nam per Monaſterium intelligimus omnes vel omnia, quæ ad Monaſterium pertinere videntur. Caueamus igitur, ne perſonam Abbatis quouiſcunque modo contemnamus: ne cùm hominem ſpernere non timemus, Deum omnipotentem contemnamus. Nec dicas, Quare Abbas noſter vitioſus & malus iubet nobis, quæ ipſe minimè facit? Sed penſa, quid Dominus in Euangelio dicat: *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* Ecce, vt peruerſis obedias Prælatis, innuit, qui etiam malè operantibus obedire iuſsit: vt ſic ingrediaris cum Dauid fideli ſub Saüle nequam. Hinc prima Petri ſecundo ſcribitur: *Serui, ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* Præmiſit autem, dicens: *Subiecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum.* Valde bene poſuit (*propter Deum*) ne obediendum putares Pagano, te ad idola inuitanti. Quia quicquid propter Deum fit, ſecundùm Deum etiam fieri neceſſe eſt.

Matth. 23. Obediendum eſt etiam malis Prælatis.

1. Pet. 2.

Si itaque omni humanæ creaturæ, id eſt, omni homini obediendum eſt propter Deũ, quomodo ſtabunt hi, qui poſt promiſſam Deo obedientiam in manu Abbatis, tranſgreſſores reperiuntur? Inobedientes igitur & ſuperbos ſe eſſe teſtantur, qui Abbatis (licet peruerſi) imperijs non obediunt, neque etiam venerantur præcipientem. Sed quomodo obediunt malo, qui nec bonum venerantur? Contemnunt enim perſonam Abbatis, & neſcire volunt, quoniam Deum irritant?

ritant?

gitant? Obedite, fratres chariſsimi, non ſolùm Abbati veſtro, ſed etiam, quod perfectius eſt, omni homini, ſaluo veſtro propoſito *propter Deum*. Non tamen bonis obediatis in malis: nec peruerſis contradicatis in bonis. Quando autem mandatum contemnitur, & non mandans ſub multiplici conſideratione eſt. Sed quomodo poſſum contemnere præceptum, & obſeruare præcipientem? Præceptorem diligo, mandatum mihi porrigit, ſi non facio, nónne contemno? Quomodo Superioris mādatum cōtemnitur.

Multi ſunt, qui ſe Deum diligere affirmāt, mandata tamen eius non faciunt, quia negligunt, aut paruipendunt, vel certè contemnunt. Si autem ſimpliciter contemno, grauiſsimè peccaui: quia omnis boni contemptus, crimen eſt, malitia præcedente.

20. Sed quid putamus, fratres? Si reum regiæ mortalis poteſtatis, humanis legibus capite plecti ſancitum eſt, quis finis contemnentium diuinam omnipotentiam erit? Si principum terræ nuncios, quantumcunque viles, ad nos miſſos ſpernere timemus, qua fronte Dei electos præcones contemnere præſumeremus. Certè, ſi aliquis Rex, ſiue princeps terrenus, pro negotijs explendis, ſuum ſtabularium mitteret ad nos, cum omni reuerentia & honore ſuſciperemus eum, lauaremus ei pedes & manus, & omnem humanitatem exhibentes, quæque meliora miniſtraremus ad menſam: vt ad dominum ſuum reuertens, de noſtra nos humanitate apud illum commendaret: & vt Similitudines.

gratiam ipſius obtinere poſſemus, omni diligentia procuraremus. Si hoc faceremus hominis mortalis ſtabulario, quomodo omittere audemus idem exhibere Dei & Chriſti vicario? An non vtilior ſit nobis amicitia altiſsimi Dei, quàm Principis terreni? Ait enim Dominus: *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ ego præcipio vobis.*

Ioan. 15.

Et quid præcipit, niſi quatenus maioribus noſtris, id eſt, vicarijs ſuis obediamus? Vnde ait: *Qui vos audit, me audit, &c.* Spernitur autem Abbas, quando eius mandatis non obeditur, vel quando eius ordinationibus ſuperbè reſiſtitur; vel certè, vitæ eius & doctrinæ occultè & malitioſè detrahitur. Sed quid faciet? Dicat cum Propheta Domino: *Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo;* quia quod mihi intelligendum tradidiſti, hoc eis aperui, feci, quod potui: ipſi autem contemnentes legationem, qua me elegiſti, ſpreuerunt me.

Luc. 10.

Pſalm. 39.

Sed, ſi qui tales ſint, non parui pendant admonitionem pij Patris, ſed corrigant ſe: ne terribilis ſententia, quæ ſequitur, eos apprehendat. Ait enim.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Et tunc demum inobedientibus curæ ſuæ ouibus, pœna ſit præualens ipſa mors.

21. Poſt-

21. POſtquam eis omnis diligentia (vt prædiximus) adhibita fuerit ab Abbate ſuo, & ipſi ſubditi contemnunt doctrinam quoque & vitam magiſtri, nihil plus addere poteſt; quoniam, ſi omnem exhibuit, tunc partem nullam ſubtraxit, erit excuſatus ipſe: & tunc demum inobedientibus ouibus ſuæ curæ, ſibi videlicet commiſsis, ſit pœna ipſa mors præualens.

Mors ideo præualens dicitur, quoniam poſtquam homo à corpore exierit, iam mors præualuit, quia ſe deinceps nequaquam emendare poteſt. Nam apud inferos, nec confeſsio, nec pœnitentia reperitur, licet pœna maxima ſit. Vel certè, ideo præualens dicitur ipſa mors animæ, quia omne peccatum mortale ad mortem eſt. Quoties ergo homo mortaliter peccat, æternæ mortis iacula contra ſe incitat: qui poſtquam in mortalibus peccatis ab hac vita deceſſerit, iam mors animæ præualuit, quoniam per vitia eum impugnans obtinuit.

Sic mors præualuit in Iuda: qui poſtquam Dominum tradidit, deſperans de gratia, ſeipſum laqueo ſuſpendit, pœnam recipiens mortis, qui auctorem & vitam tradidit ſalutis. Sic mors in impium præualet, quando ſibi tempus pœnitentiæ abbreuiat. Ait quippe Auguſtinus libro tertio de libero arbitrio: *Illa eſt pœna peccati iuſtiſsima, vt amittat vnuſquiſque id, quo bene vti noluit, cùm ſine difficultate poſſet ſi vellet.* Auguſt. li. 3. de libero arbit. cap. 18.

Id eſt, qui ſciens rectè, nõ facit: amittat ſcire, quod

In Scripturis ſemper prę reliquis arguuntur rectores animarũ.

14. DVrus eſt hic ſermo, & quis poterit ſuſtinere eum? Quis non mallet paſcere porcos ruſticorum, quàm regimẽ tenere animarũ? Reuoluamus omnes Prophetas, ſemper præ cęteris rectores acriùs arguũtur. Hinc Iſaiæ 56. dicitur: *Speculatores eius cæci, omnes neſcierunt, vniuerſi canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia, & canes impudentiſſimi neſciunt ſaturitatem. Ipſi paſtores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viam ſuam declinauerunt, vnuſquiſque ad auaritiam ſuam, à ſummo vſque ad nouiſſimum.* Multi ſunt Abbates & Prælati, rectoreſque animarum, non valentes latrare: qui aut ignorantes, aut propter ſuam malam vitam, non audentes gregẽ ſibi commiſſum docere, & corrigere non poſſunt: timentes aliũ increpare, in quo ſeipſos reos nouerunt. Ignorant autẽ intelligentiã, quando in pręceptis ſuis diſcretionem ſeruare non didicerunt. Vnuſquiſque ad auaritiam ſuam declinat, quando ſubditis pecuniarum ſacculos euacuat, ſicut conſtat conſiderare volenti. Vnde de talibus Michæę 3. dicitur: *Principes eius in muneribus iudicabant; & ſacerdotes eius in mercede docebant.* Et Abacuc 2. *Væ, qui congregat auaritiam, malum domui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & liberare ſe putat de manu mali.* Et iterum ad Prælatos indignos Dominus loquitur Malach. 2. *Vos autem receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege.* Graue enim ſcandalum eſt, vita mala Prælatorum. Quare vita & conuerſatio Prælati, quaſi in ſpeculo poſita eſt, in gratiam publicæ diſciplinæ: vt

Eſa. 56.

Michæę 3.

Abacuc 2.

Malach. 2.

quicquid fecerit ipſe, illud omnes ſibi faciendum putẽt. Ait autem Caſsiod. *Claras ſuas maculas reddunt, ſi illi, ad quos multi reſpiciunt, aliqua reprehenſione ſordeſcunt*. Si enim caput languidum fuerit, erunt & cætera membra debilia. Caput membra ſequuntur, & diſcipuli magiſtrum. Vnde Dominus ait: *Et ſequuntur me mea*. Oues ergo paſtorem ſequuntur, & ſubditi Abbatem. Quò? Ad vitam, ſi bonus: ad mortem, ſi negligens pręcedat. Si enim cæcus cæcum ducat, ambo in foueam cadunt. Sciat ergo Abbas, quoniam ſuæ negligentiæ imputabitur, ſi veniẽs Dominus oues ſuas inuenerit errantes. Oportet itaque, vt præcedat diſcipulos vita & doctrina. Sed heu, quomodo ducatum præbere poterit, qui nunquam ſub eo fuit? Ecce videmus hodie, quod nimis dolendum eſt, quia pueris & effęminatis, Dei legem neſcientibus, animæ redemptæ pretioſo ſanguine Chriſti cuſtodiẽdæ committuntur, agminibus luporũ vndique irruentibus. Scio etenim, ſcio paſtores animarũ, quibus nullus ruſticus cõſideret porcos cuſtodiẽdos: quoniã pueri ſunt, & ætate, & intellectu. Vę, quomodo verificatur quotidie, quod Dominus Iſa. 3. comminatur generationi huic, dicens: *Et dabo pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis*. Vnde ait Bernardus libro 4. de conſideratione ad Eugenium Papam: *Satis ſuperq́ȝ Epiſcopi ad manum habent, quibus animas credant, & cui ſuas committant facultates, nõ inueniunt. Sciatq́ȝ Abbas, culpæ paſtoris incumbere, quicquid in ouibus paterfamilias vtilitatis minus inuenerit.*

Ioan. 10.

Inuehitur in pueros rectores aliorum.

Eſa. 3.

Bern. li. 4. de conſideratione, longius à fine.

15. Sicut

Similitudo. 15. Sicut eſt conſuetudo patrumfamilias, vt à paſtoribus ſuis pellem ouis mortuæ requirant, & cauſam diminutionis ſui gregis perſcrutentur, quare videlicet oues mortuæ ſint, aut cur à lupis comeſtæ: quare diſperſæ, & quæ cauſa morbi earum: quare etiam eas diligentiùs non cuſtodiant: Ita procul dubio æquiſsimus Iudex à Paſtoribus animarum ſine vlla excuſatione rationem exiget, quare videlicet perierint animæ ipſis commiſſæ: quare eas non cuſtodierint: quare morbos, iuxta datam eis gratiã, non curauerint. Tunc pellem pro pelle, tunc dentem dabunt pro dente: quare pro omnibus ſibi commiſsis pereuntibus, reddentes rationẽ, reſpondebunt.

Ezech. 33. Vnde Dominus paſtoribus animarum Ezechielis trigeſimo tertio comminatur, dicens: *Si me dicente ad impium, Impie, morte morieris, non fueris locutus, vt ſe cuſtodiat impius à via ſua, ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinem autem eius de manu tua requiram.* Eſſet hæc ſententia Abbatibus multum formidáda, niſi ſubiunctum eſſet: *Si autem annunciante te ad impium, vt à vijs ſuis conuertatur, non fuerit conuerſus à via ſua, ipſe in iniquitate ſua morietur: porrò, tu animam tuam liberaſti.* Hoc eſt, quod ſequitur hîc in textu Regulæ, temperamentum timendæ comminationis: qua S. Benedictus paſtoris culpę aſſerit incumbere, ſi quid paterfamilias in ouibus ſuis, videlicet animabus ipſis commiſsis minus vtilitatis potuerit inuenire.

Tantundem iterum erit liber, vt ſi inquieto, vel inobedienti gregi Paſtoris fuerit omnis diligentia adhibita, & morbidis earum actibus vniuerſa fuerit cura exhibita. Textus Capitis 2. Regulæ.

SEntentia præcedens terruit Prælatos, & iſta timorem incutit ſubditis: quia Prælatus timet Dominum comminantem, & ſubditus pauet ſe exprobrantem. Inquietus grex eſt conuentus improbus & ingratus, vel in ſingulari, vel in generali; ſicut de S. Benedicto refert beatus Gregorius ſecundo libro Dialogorum, quomodo dimiſerit conuentum vnanimiter contra ſe malignantem, & locum dedit iræ. Si enim Abbas fecerit omnem ſuam diligentiam circa monachos ſibi commiſſos, videlicet moribus componendo, verbis & factis ſacris inſtruendo, ſecundum quod Hieremiæ primo dicitur: *Tu ergo, accinge lumbos tuos, & ſurge: loquere ad eos omnia, quæ ego præcipio tibi, & non præualuerit eius ſermo* (vt puta in induratis) *ipſe liber erit in iudicio, mors operiet eos.* Oportet tamen eum feruentē eſſe in prædicando, & perſeuerare, etiam ſi ipſi audire contempſerint: quoniam ſi incipit fatigari vel deſiſtere, eſt forſitan talis, qui fiat ſimilis illis. Greg. li. 2. Dial. c. 3. Hierem. 1.

16. Attendite, fratres chariſsimi, vos tanget hæc ſententia, ſi inobedientes reperti fueritis

ritis ſuperioribus veteris,aut eorum præceptis contrarij, vel ſanctis doctrinis detrahentes. Morbus autem inobedientiæ,ex ſuperbiæ tumore procedēs,ſicut ſanies ex vlcere,ſic ex tumore contemptus emanat. Vos autē noſtis, quòd nemo ſuperbus regnū Dei ingreditur, ſed inobediens homo ſuperbus eſt, qua ex re nihil partis habet in regno Dei.Morbus enim inobedientiæ languor animę eſt. Hoc morbo primus homo lāguit, quoniam mandatū Dei transgreſſus cecidit,de paradiſo expulſus.

Tres voces ſeducentium.

Quatuor verò ſunt voces præcipientium, vel potiùs tres ſeducētium. Prima vox ſeducentis, vxoris eſt:ſecunda, mundi: tertia diaboli:quarta non ſeducens, ſed beatificās, vox Dei eſt. Si ergo audimus quid loquatur in nobis Dominus Deus, beati erimus, quia vox Domini bonitas. Vox Domini ſuper aquas humilitatis, Deus maieſtatis contra ſuperbos & inobediētes intonuit. Sed quæ hæ tres voces ſeducētium? Vox vxoris,carnis voluptas; vox mundi,vanitas; vox diaboli,ſemper iniquitas: quòd ſi quis audiēs obedierit eis,morte morietur. Videte, ne obediatis vocibus his tribus: ſed quartæ,id eſt Dei obedite in manu Abbatis,vt bene ſit vobis. Sed heu, quā multi ſunt hodie, qui cum Adam voci obedierint vxoris: pauci autem reperiūtur, qui voci obtemperent creatoris. Voci enim vxoris obediunt, qui carnis ſuggeſtionibus non contradicunt; ſed ventrem eſcis implent, animam autem non paſcunt eſurientē. Vnde ſi cogantur aliquādo parciùs ſumere cibum vel potū,

ſtatim

ſtatim in murmur prorumpunt, occaſiones inſtabilitatis quærunt, dicentes, ſe non poſſe ſubſiſtere, vbi neceſſaria non quærũt habere. Vtinam ſi tãtùm ſumeremus neceſſaria, abſq; dubio multa remanerent ſuperflua. An nõ eſt ſcriptum: *Habentes victum & amictum, his contenti ſimus?* Timeo ego, fratres, quoniam comminuta eſt gloria noſtra. Quid dicemus, cùm exurget in iudicio Deus, quando cogitatio quoque hominis confitebitur Domino. Quid reſpõdebimus, ſi opponitur nobis abſtinẽtia & religio, atque diſciplina SS. Patrũ noſtrorum, qui nos in hoc ordine & regula dignè cõuerſantes, præceſſerũt ad vitam? O fratres, quomodo ſtabimus, quando gloria eorũ erit confuſio noſtra? Sed diceret forſitã aliquis, quòd tempora tunc meliora erant, quàm nunc: & natura fortior, hominesq́ue aptiores ad virtutes, & Deus vicinior ipſis. Quiſquis talis eſt, imò aliquis eſt, ſciat ſe non debere derogare naturæ; quoniam virtus tempora ſanctificat, non tempora virtutes efficiunt. Quare enim, non eſt abbreuiata manus Altiſsimi. Ait enim B. Hieronymus: *Ne dicas, Tempora priora meliora fuere, quàm nunc ſunt; virtutes faciunt dies bonos, vitia malos.*

1. Tim. 6.

Tempora non faciũt homines meliores.

Hier. in c. 41. Eccl.

17. Nos autẽ homines carnales ſumus, non percipientes ea, quæ ſpiritus ſunt: quóniá nos ipſos quærimus, charitatis obliti. Vnde Dominus de noſtra generatione prænunciauit, dicens: *Et refrigeſcet charitas multorum:* Voti autem mundi obedit, qui vana huius ſæculi, honores videlicet, & diuitias concupiſcit.

Matth. 24.

Horum

nimis;ſicut ſcriptum eſt Hieremiæ 6. *Probatorem dedi te in propoſito meo robuſtum, & ſcies, & probabis viam eorum.* Hierem 6.

Ipſi tamen, qui malefacta aliorum non denudant, ſecundum præceptum Euãgelicum, Matth. 18.
duplici pœna plectentur: quoniam ipſi peccare non ceſſant, & alijs delinquentibus conſentiunt. Nam peccans & conſentiens, pari pœna plectendi ſunt. Ait enim Rabanus ſuper Matthæum: *Ita peccat, qui videt fratrem ſuum peccare, & tacet, ſicut qui pœnitenti non indulget.* Rabanus in Matth.
Omnem autem diligentiam Abbas ſubditis ſuis adhibet, quando eos vita ſacra præcedit, verbiſque ſanctis inſtruit. Vniuerſam vero eis curam exhibet, quando eis, quę neceſſaria ſunt animabus & corporibus, in quantũ præualet, adminiſtrat. Vniuerſam curam exhibet, quando infirmos fratres confortando renouat, fluctuantes reſolidat, & vnicuique, iuxta ſuum defectum, mederi ſatagit. Diligentiam eis exhibet & curam, quando eos interius per ſuam doctrinam virtutibus ornat, & exterius rebus corporibus neceſſarijs prouidet. Curam enim agere debet Abbas ſpiritualium rerum pariter & temporalium, eos docendo, vt proficiant; & neceſſaria miniſtrando corpori, ne murmurandi occaſionem habeant. Poſtquam autem hęc omnia fecerit, & exemplo præcedendo, verbo docẽdo, corrigendo, & arguendo, atque corporis neceſſaria eis miniſtrando, & ipſi non emendauerint, vt puta, inquietus, & inobediens grex ipſe.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Paſtor eorum liber & excuſatus erit coram Deo, dicturus in iudicio extremo cum Propheta Dauid in Pſalmo 39. ad Dominum: Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi, ipſi autem contemnentes ſpreuerunt me.

Pſalm. 39.

19. IVſtitiam Dei annunciat, qui peccantibus tormenta prædicat. Salutare autem & veritatem Dei dicit, qui virtuoſis & bene viuētibus præmia æterna promittit. Iuſtitiam verò Dei abſcondit, qui cōminationes Sacræ ſcripturæ contra delinquentes nō profert, odio, vel amore, aut prętio, vel pigritia, aut certè ignorantia, ſiue timore humano præpeditus. Iuſtitiam Dei in corde ſuo abſcondit, qui ea, quæ didicit bona, implere negligit. Sic enim poteſt dicere Domino, iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo; quare quicquid boni noui, conuerti in opera: & ſubditis, quos mihi dediſti, eadem facienda verbo & exemplo oſtendi. Tormenta etiam, quæ ex tua iuſtitia peccatoribus debentur, eis declaraui. Sed & veritatem tuam dixi, qua pollicitus es bonis præmia. Et quia fidelis es & miſericors pœnitentibus & reuertentibus ad te ipſi verò non attende-

tenderunt; imo contemnentes ſpreuerunt me. Grande peccatum contemptus Prælatorum: Quare quicquid Abbati facimus, ſine dubio, hoc ſibi Deus reputat factum: ſicut ipſe ait in Euangelio: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Contemptus autem, ex vitio ſuperbiæ procedit, quare nemo, niſi ſuperbus, aliquem contemnere poteſt. Luc. 10.

19. Duobus autem modis, contemptus penſandus eſt. Nam aliquando contemptus fit in mandantem, & aliquando in mandatum. Si ergo contemnis mandantem, Prælatum tuum, vel Abbatem, grauiter peccaſti; quia Deus illum conſtituit ſuper te, vt obedias voci eius, non tanquam hominis, ſed Dei, nam reuera, quicquid nunc præcipit Abbas, ſalua iuſtitia & veritate, ita me decet obedire, & conuenit, ac ſi Dei ore præceptum eſſet. Salua iuſtitia dixerim, vt nihil contra fidem Catholicam præcipiat: veritate autem, vt mihi nihil iubeat, quod ſaluti meæ contrarium ſit. Nam fides iuſtitia eſt, & ſalus animæ veritas. Si contemno perſonam Abbatis præcipientis, contempſi perſonam Dei conſtituentis; quoniam Chriſti vices agere in Monaſterio creditur. Contemptus ſuperiorum quando cõmittitur.

Neque æſtimandum eſt, quod Abbas in fratres ſuos extra Monaſterium poſitos, vel poſitus, non habeat auctoritatem & poteſtatem, qua dicit: *In Monaſterio vices Chriſti agere videtur*: ſed vbique iuriſdictionem eorum habet. Quare, vbi Monachus, ibi &

Monaſterium. Nam per Monaſterium intelligimus omnes vel omnia, quæ ad Monaſterium pertinere videntur. Caueamus igitur, ne perſonam Abbatis quouiſcunque modo contemnamus: ne cùm hominem ſpernere non timemus, Deum omnipotentem contemnamus. Nec dicas, Quare Abbas noſter vitioſus & malus iubet nobis, quæ ipſe minimè facit? Sed penſa, quid Dominus in Euangelio dicat: *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* Ecce, vt peruerſis obedias Prælatis, innuit, qui etiam malè operantibus obedire iuſsit: vt ſic ingrediaris cum Dauid fideli ſub Saüle nequam. Hinc prima Petri ſecundo ſcribitur: *Serui, ſubditi eſiote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam diſcolis.* Præmiſit autem, dicens: *Subiecti igitur eſiote omni humanæ creaturæ propter Deum.* Valde bene poſuit (*propter Deum*) ne obediendum putares Pagano, te ad idola inuitanti. Quia quicquid propter Deum fit, ſecundùm Deum etiam fieri neceſſe eſt.

Matth. 23.

Obediendum eſt etiam malis Prælatis.

1. Pet. 2.

Si itaque omni humanæ creaturæ, id eſt, omni homini obediendum eſt propter Deũ, quomodo ſtabunt hi, qui poſt promiſſam Deo obedientiam in manu Abbatis, tranſgreſſores reperiuntur? Inobedientes igitur & ſuperbos ſe eſſe teſtantur, qui Abbatis (licet peruerſi) imperijs non obediunt, neque etiam venerantur præcipientem. Sed quomodo obediunt malo, qui nec bonum venerantur? Contemnunt enim perſonam Abbatis, & neſcire volunt, quoniam Deum irritant?

gitant? Obedite, fratres chariſsimi, non ſolùm Abbati veſtro, ſed etiam, quod perfectius eſt, omni homini, ſaluo veſtro propoſito *propter Deum*. Non tamen bonis obediatis in malis: nec peruerſis contradicatis in bonis. Quando autem mandatum contemnitur, & non mandans ſub multiplici conſideratione eſt. Sed quomodo poſſum contemnere præceptum, & obſeruare præcipientem? Præceptorem diligo, mandatum mihi porrigit, ſi non facio, nónne contemno? Quomodo Superioris mādatum cōtemnitur.

Multi ſunt, qui ſe Deum diligere affirmāt, mandata tamen eius non faciunt, quia negligunt, aut paruipendunt, vel certè contemnunt. Si autem ſimpliciter contemno, grauiſsimè peccaui: quia omnis boni contemptus, crimen eſt, malitia præcedente.

20. Sed quid putamus, fratres? Si reum regiæ mortalis poteſtatis, humanis legibus capite plecti ſancitum eſt, quis finis contemnentium diuinam omnipotentiam erit? Si principum terræ nuncios, quantumcunque viles, ad nos miſſos ſpernere timemus, qua fronte Dei electos præcones contemnere præſumeremus. Certè, ſi aliquis Rex, ſiue princeps terrenus, pro negotijs explendis, ſuum ſtabularium mitteret ad nos, cum omni reuerentia & honore ſuſciperemus eum, lauaremus ei pedes & manus, & omnem humanitatem exhibentes, quæque meliora miniſtraremus ad menſam: vt ad dominum ſuum reuertens, de noſtra nos humanitate apud illum commendaret: & vt Similitudines.

gratiam ipſius obtinere poſſemus, omni diligentia procuraremus. Si hoc faceremus hominis mortalis ſtabulario, quomodo omittere audemus idem exhibere Dei & Chriſti vicario? An non vtilior ſit nobis amicitia altiſsimi Dei, quàm Principis terreni? Ait enim Dominus: *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ ego præcipio vobis.* Ioan. 15.

Et quid præcipit, niſi quatenus maioribus noſtris, id eſt, vicarijs ſuis obediamus? Vnde ait: *Qui vos audit, me audit, &c.* Luc. 10. Spernitur autem Abbas, quando eius mandatis non obeditur, vel quando eius ordinationibus ſuperbè reſiſtitur; vel certè, vitæ eius & doctrinæ occultè & malitiosè detrahitur. Sed quid faciet? Dicat cum Propheta Domino: *Iuſtitiam tuam non abſcondi in corde meo;* Pſalm. 39. quia quod mihi intelligendum tradidiſti, hoc eis aperui, feci, quod potui: ipſi autem contemnentes legationem, qua me elegiſti, ſpreuerunt me.

Sed, ſi qui tales ſint, non parui pendant admonitionem pij Patris, ſed corrigant ſe: ne terribilis ſententia, quæ ſequitur, eos apprehendat. Ait enim.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Et tunc demum inobedientibus curæ ſuæ ouibus, pœna ſit præualens ipſa mors.

21. Poſt-

21. POſtquam eis omnis diligentia (vt prædiximus) adhibita fuerit ab Abbate ſuo, & ipſi ſubditi contemnunt doctrinam quoque & vitam magiſtri, nihil plus addere poteſt; quoniam, ſi omnem exhibuit, tunc partem nullam ſubtraxit, erit excuſatus ipſe: & tunc demum inobedientibus ouibus ſuæ curæ, ſibi videlicet commiſsis, ſit pœna ipſa mors præualens.

Mors ideo præualens dicitur, quoniam poſtquam homo à corpore exierit, iam mors præualuit, quia ſe deinceps nequaquam emendare poteſt. Nam apud inferos, nec confeſsio, nec pœnitentia reperitur, licet pœna maxima ſit. Vel certè, ideo præualens dicitur ipſa mors animæ, quia omne peccatum mortale ad mortem eſt. Quoties ergo homo mortaliter peccat, æternæ mortis iacula contra ſe incitat: qui poſtquam in mortalibus peccatis ab hac vita deceſſerit, iam mors animæ præualuit, quoniam per vitia eum impugnans obtinuit.

Sic mors præualuit in Iuda: qui poſtquam Dominum tradidit, deſperans de gratia, ſeipſum laqueo ſuſpendit, pœnam recipiens mortis, qui auctorem & vitam tradidit ſalutis. Sic mors in impium præualet, quando ſibi tempus pœnitentiæ abbreuiat. Ait quippe Auguſtinus libro tertio de libero arbitrio: *Illa eſt pœna peccati iuſtiſsima, vt amittat vnuſquiſque id, quo bene vti noluit, cùm ſine difficultate poſſet ſi vellet.* Auguſt. li. 3. de libero arbit. cap. 18.

Id eſt, qui ſciens rectè, nō facit: amittat ſcire, quod

re, quod rectum eſt. Et qui rectum, cùm poſſet, facere noluit, amittat poſſe, cùm velit. Ita & inobedientibus ouibus mors pœna erit, quando eis viam emendationis præcludit: nam cùm potuiſſent obedire, contempſerunt; ergo cùm voluiſſent, non valuerunt: mors enim corporis, terminum peccandi & emendandi ipſis imponit. Ideóque, fratres chariſsimi, dum tempus habemus, ſimus Deo & Præpoſitis noſtris obedientes, vt terribilem pœnam mortis perpetuæ euadere poſsimus.

Sed forſan dicet aliquis: Religioſum pati poſſum Abbatem, ſed cùm negligentiam Prælatorum conſidero, obedire contemno. Cùm videro fratres me deteriores, eorum accuſationes pati nolo. Quid hoc eſt dicere? Nónne ſuperiùs Petrum audiſti præcipientem, quatenus non ſolùm bonis & modeſtis, ſed etiam Prælatis obedias diſcolis. Cùm videris fratres teipſo deteriores, deterior factus es.

Gregor. in Moral. li. 1. cap. 1.

Audi beatum Gregorium in Moralibus dicentem: *Non valde laudabile eſt, bonum eſſe cum bonis; ſed bonum eſſe cum malis. Sicut enim grauioris culpæ eſt, inter bonos bonum non eſſe: ita immenſi eſt præconij, bonum etiam inter malos extitiſſe.* Dicit autem ſic conquerenti Hugo libro ſecundo de Clauſtro Animæ: *Quare contemnis magiſtrum? An neſcis Chriſtum coram Pilato iudicatum? An neſcis regem cæli, à militibus in terra flagellatum? Tulit Chriſtus crucem pro peccatis tuis, non pro ſuis, & tu virgam renuis? flagel-*

Hugo de Clauſtro animæ, li. 2. cap. 21.

lari

ſari non erubuit coram Pilato, & tu dedignaris ſpoliari coram magiſtro? Accuſatur Chriſtus, & tacuit coram militibus: vt daret nobis exemplum patientiæ: accuſaris & tu, & litigas, vt ſis exemplum fratribus peruerſitatis & malitiæ. Quare ergo reſiſtis Spiritui ſancto? Sunt autem aliqui, quorum emendatio propter quid neſcio ſuſpenditur; qui poſtquam à ſuis ſuperioribus corripiuntur, non amoris, ſed odij fuiſſe putant incentiuum: neſcientes, quòd verus amor malum non patitur; ſed ſi cum ipſis diſsimulatur, iam ſe diligi credunt.

Sed ego contrarium noui, quoniã ſi quis me viderit errantem, & non accuſauerit me: & ſi noluero ei cõſentire, vi me reuerti compellere diſtulerit; & ego ſic errans ceciderim in laqueum mortis, illo vidente, quid tibi videtur, an diligat me? Maledictus amor, qui à Deo ſeparat, & ad inferna deducit: Cùm itaque accuſaris & vapulas, noli diſcutere iudicium iudicantis: ſufficit enim ſibi iudicium Dei diſtrictum, in quo omnia nuda erũt, nec quiſquam effugere poteſt. Ipſe autem Abbas videat, vt normam rectitudinis ſic teneat, quatenus ſecurus coram Deo apparere audeat: vbi ſe de omnibus, vita & doctrina ſua & ſubditorum, rationẽ redditurus agnoſcat. Exhibeat autẽ ſe ante omnia diſcipulis ſanctitatis exemplar, quia pro hoc duplici corona coronandus eſt.

Textus Capitis 2. Regulæ. *Ergo, cum aliquis ſuſcipit nomen Abbatis, duplici debet doctrina ſuis præeſſe diſcipulis: id eſt, omnia bona & ſancta factis amplius quam verbis oſtendat, vt capacibus diſcipulis, mandata Domini verbis proponat, duris verò corde & ſimplicioribus factis ſuis diuina præcepta demonſtret.*

Tit. 2. 22. HInc etenim Paulus Tito Epiſcopo ſcribit: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, integritate, in grauitate.* Cùm ergo aliquis ſuſcipit nomen Abbatis, id eſt, officium, duplicem doctrinam eum decet habere, videlicet efficaciam ſanæ doctrinæ, & bonæ actionis, quoniam alterum ſine altero non ſufficit Abbati. Vnde ait Iſidorus de ſummo bono: *Tam doctrina quam vita, clarere debet Eccleſiaſticus Doctor: Nam doctrina ſine vita, arrogantem reddit, vita ſine doctrina inutilem facit.* Studeat igitur Abbas ſuis præeſſe moribus & doctrina. Quia priùs requirenda eſt vita, quam ſcientia; & qui malè viuendo bene docere præſumit, alijs quidem vtilis eſſe poterit, ſeipſum autem male viuendo interficit. Vnde iterum Iſidorus vbi ſuprà: *Qui bene docet, & male viuit, ſeipſum occidit.* Si autem Abbas exemplo bonos præcedit, & ignorantia vel quolibet alio impedimento

Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 36.

Iſidor. vt ſup. c. 36.

dimento detentus, ſuos ad imitandum exhortari non valet, contra regulam ſimplici doctrina, & non duplici, vt iubet, ſuis præeſt diſcipulis.

23. Veruntamen, melior eſt Abbas ſemper & rectus ſine doctrina, quam alta ſapiens & iniquus ſine vita. Quid enim proficit homo, alios bene docendo, ſi omnes lucretur & male viuendo detrimentum ſui patiatur? *Validiora quippe exempla ſunt, quam verba; & plenius opere docetur, quam voce.* Rarus eſt Paſtor, qui hanc duplicem doctrinam perfectè, vti neceſſarium foret, poſsideat. Videmus enim viros ſimplices, ſine magna literatura, rectos & pios, à Deo & hominibus delectos, qui neminem prorſus verbo docere poſſunt, ſed exemplo bono multos erudiunt. Fateor noui virum quendam, Abbatis nomine inſignem, virum ſimplicem & rectum iudicio omnium, cum quo conuerſatus aliquando, magis ædificatus fui in eius ſilentio, quam in plurimorum ſapientium eloquio. Quidnam eſt ſcientia ſine vita, niſi pannus menſtruati? Alios videmus Eccleſiæ & animarũ ſanctarum rectores, qui os ſuum ponunt in cælo, & lingua eorũ trãſit in terris: multos docẽt verbo, ſed plures deſtruunt exẽplo. Alios, vt vitia corrigãt, exhortari non ceſſant; & tamen ſua nequaquam emendant: Alios præmittant ad cælos, & ipſis in infernum deſcendunt. Subtiles in conuẽtu plurimas quæſtiones mouere ſciunt, ſoluere quoque citiùs poſſunt: ſed definitionẽ fidei, quæ eſt in operibus charitatis, mini-

Leo in ſer. de S. Laurent. ante med.

Abbas bonus ſine doctrina melior, quam doctus qui ſine bonitate eſt.

minimè nouerunt: quare, velut æs ſonans, abſque motu vocem habent.

Si ergo, cùm ad electionem procedendum eſt, qui in hac duplici doctrina expertus ſit, Abbatem inuenire non poſſumus; melius eſt ſimplicem rectum, qui doctrinam habeat in opere, eligere, quàm doctum verbo, ſuperbum ſine exemplo præponere, niſi fortè aliorum perditione cauenda vnus periclitetur; ſed hoc bonum, non quoniam neceſſe eſt. Exemplaris ſibi quidem prodeſt per vitam; ſed quia alijs ſubtrahit doctrinam, non bene ſibi competit præeſſe. Ait enim B. Hieron. in Epiſt. *Sancta ruſticitas, ſolùm ſibi prodeſt: & quantum ædificat exemplo & vitæ merito Eccleſiam Christi, tantùm nocet, ſi deſtruentibus non reſiſtat. Et innocens abſque ſermone conuerſatio, quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet. Nam latratu canum, & baculo paſtorum, deterrenda eſt rabies luporum.* Ideoque dicit B. Gregorius in Paſtorali: *Sit rector actione præcipuus, & viam vitæ ſubditis viuendo denunciet: & grex, qui Paſtoris vocem moreſq; ſequitur, per exempla meliùs, quàm per verba gradiatur.* Vnde etiam dicit Iſidorus: *Sacerdotis prædicatio operibus confirmanda eſt, ita vt quod docet verbo, inſtruat exemplo. Vera enim eſt illa doctrina, quam viuendi forma præcedit. Nam nihil turpius eſt, quàm ſi bonum, quod quiſq; prædicat, explere opere negligat.* Ait enim Bernardus in Epiſtola: *Pulcherrimus ordo eſt & ſaluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu portes prior: & ex te diſcas, qualiter oporteat alijs moderari.* De hac duplici doctrina dixit Dominus Petro Ioannis vltimo:

Hieron. in Epiſt.

Gregor. in Paſtorali, parte 2. cap. 3.

Iſidor. de ſum. bon. li. 3 ca. 36.

Bern. ep. 201. ad Balduinũ Abbatẽ, poſt medium.

Ioan. 21.

Simon

Simon Ioannis, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam (Domine) tu ſcis, quia amo te. Paſce oues meas. Quid ſibi vult trina ouium commendatio? Ter enim commendauit ei paſcere oues, vt inſinuaret, qualiter cæteris præeſſe debeat, ac ſi diceret: Paſce verbo, paſce exemplo, paſce opere. Paſce verbo, eos in fide & bonis moribus inſtruendo; paſce exemplo, eos præcedendo: paſce opere, eis neceſſaria cum omni ſolicitudine miniſtrando. Ait Beda in Homilia quadam: *Paſcere ergo oues Chriſti, eſt credentes Chriſto, ne à fide deficiant, confirmare, & vt in fide magis magiſq; proficiant, inſtanter operam dare.* Et vt ſcias, quia rector animarum, ſubditis omnem ſolicitudinem exhibere etiam habet in his, quæ corpori ſunt neceſſaria, idem venerabilis Beda ſubiunxit: *Quamuis ſolertiùs intuēdum, quòd eadem paſtio gregis Dominici, non vniformi, ſed multimoda eſt ſolicitudine gerenda. Nam & terrena ſubſidia neceſſe eſt, vt ſubditis rector, ne deſint, diligenter prouideat; & exempla virtutis, ſimul cum verbo prædicationis, eiſdem ſolicitus impendat. Et ſi quos aut ſpiritalibus, aut etiam communibus eorum commodis aduerſantes, deprehenderit, horum violentiæ, quantum valet, obſiſtat: ipſoſq; cùm errauerint, ſubiectos iuxta Pſalmiſtæ vocem corripiat: iuſtos in miſericordia, & increpet; neque oleo noxiæ conſentionis, eorū corda demulceat.* Qui enim parcit virgę, filium odit, & verus pater non eſt. Beda in Homilia.

24. Quiſquis ergo ad regimen animarum eligitur, & omnibus debitor fit, neceſſe habet ſe omnibus præbere formam vitæ, ſicut ſcriptum eſt: *Super montem excelſum aſcende tu,*

quæ Euangelizas Sion. Quare iubetur aſcendere in montem excelſum, niſi vt populi ſui mala futura præuideat? In montem itaque excelſum aſcendit, qui opere oſtendit, quod docet, aſcende ſuper montem bonorum operum excelſum, qui ſubditis tuis verbum ſalutis impendis. Quare tibi doctrina ſine opere; iudicium eſt; & ſubditis vita abſque doctrina, inſufficiens eſt. Vnde dicit Iſidorus, libro de ſummo bono; *Vnuſquiſque Doctor & bonæ actionis & bonæ prædicationis habere debet ſtudium. Nam alterum ſine altero non facit perfectum: ſed præcedat iuſtum bene agere, vt ſequenter poſſit bene docere.* Si ergo vis alios docere, vt bene viuant, ſtude teipſum prius exercere, vt bene præcedas: Nam doctrina Abbatis ſine exemplis, aut exempla ſine doctrina, quæ vtilitas in vtriſque? Quantum ſibi prodeſt bene viuendo, tantum ſubditis nocet tacendo: Doctrina autem cum exemplaritate, & exempla cum doctrina, optimè in Abbate conueniunt. Quare? *Vt capacibus diſcipulis, mandata Domini verbis proponat; duris verbo corde & ſimplicibus, factis ſuis diuina præcepta demonſtret.* Sufficit enim intelligentibus, verbum ſalutis ad ſalutem; quia ſibi attinet, alienum non aduertunt, ſicut namq; in principio fidei Chriſtianæ duris corde gentilibus, ad confirmationem miracula dabantur, vt crederent: ita nunc intelligentibus Chriſtianis, verba ſufficiunt, quoniam fidei ſanctæ prædicationis capaces ſunt.

Iſidor. de ſum. bon. li. 3. ca. 36.

Et nota, quòd non ſimpliciter in textu ait, duris, ſed apponit corde. Quia non requiritur hic ingenium ſubtile ad diſcendum, ſed cor dirigibile ad ſuſcipiendũ verbum ſalutis. Sunt enim plerique duri cordis, qui ea, quæ dicuntur, aut credere nolunt, aut certè ſi credunt, tamen indurati, parui pendunt, & his neceſſarium eſt exemplum bonum, vt vel confuſi emendentur, vel conuerſi confirmẽtur. Scriptum eſt enim: *Stultus verbis non corrigitur*. Porrò capacibus (vt dictum eſt) & intelligentibus, verbum ſufficit docentis. Abbas autem, qui ſapientibus & inſipientibus debitor eſt, duplicem doctrinam teneat, vitam ſanctam pro duris, verbum rectum pro capacibus. Et ante omnia vita doctrinam procedat; quia fiducialiter docetur, quod opere priùs impletum eſt. Ait enim Ambroſius ſuper: Beati immaculati, &c. *Ante vita, quam doctrina, quærenda eſt, nam vita bona ſine doctrina, gratiam habet: doctrina ſine vita, integritatem non habet*. Et Gregorius: *Doctrina cum omni imperio docetur, quæ prius agitur, quam dicatur*. Nam doctrinæ ſubtrahit fiduciã, quando cõſcientia præpedit linguã. Si præſumis docere alium, & non corrigis teipſum, velut fundibulum factus es, quod lapides iacet ex machinis, ipſum tamen ſemper remanet intra. Ait igitur Origenes: *Clauſum habeat os peccator; quia qui ſeipſum non docuit, alium docere non eſt*. Sed heu, quam multi hodie inueniuntur, prius docere quã diſcere, ſed fructus eorum non manet, quoniã non dederũt eum in

Prou 18.

Abbas prius vita doceat, quam doctrina.

Amb. ſer. 1 in Pſal. 118 in princ.

Orig. homil. 38 in Leuit.

tempore

tempore ſuo. Ille namq; fructum non in ſuo tempore dat, qui priùs incipit docere, quàm diſcat:& ante Prælatus ſit,quàm ſubditus: ab alijs exigit obedientiam,quàm Prælato nunquàm exhibuit. Sed verè miſer eſt, qui ante compulſus eſt docere, quàm diſcere; ante præſumens bonum prædicare,quam facere.

25. Eſt ergo doctrina duplex, videlicet morum, & verborum, qua quilibet Abbas ſuis debet præeſſe ſubiectis, prima exemplaris, ſecunda vocalis. Sicut canis claudicans, gregem defendere non valens, iacet in fimo: ita Abbas vitioſus, ſedens in clauſtro. Et quomodo mutus, non poteſt clamare: ita Abbas indoctus, nequit docere. Si vis eſſe Abbas, exemplaris ſis in opere, & vtilis ſis in ſermone; alioquin Abbas non es, & nomen ſine opere portas, fac priùs, quod doces, ne quiſquã dicat apud ſe, Hic nos ducere præſumit, & ſeipſum non valet portare. Si ergo bonum eſt, quod dicis, fac primò, & ſequemur te. Valdè enim ridiculoſum eſt, ſi coruus coruo ſuam obijcit nigredinem, cùm & ipſe niger ſit. Prælatus itaque, erga ſubditos ſic ſe habeat, vt ſi alium corrigere tentauerit, nemo ſibi dicere poſsit: Abba medice, quæſo, cura teipſum. Ergo regimen qui ſuſcipis animarum, ſis forma vitæ beatæ, quam ſubditos ſequi velis. Nam turpe eſt Abbati, qui aliorum vitia curat, ſi culpa propria ſilere cogatur. Quare, ſi praua alterius corrigere tentet; ſtultum nimis eſſe videtur, cùm propria non tollat. Hinc Iſidorus ait: *Non debet vitia aliorum*

Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 36.

corri-

corripere, qui adhuc vitiorum contagionibus ſeruit. Improbum eſt enim arguere quicquam in alio, quod adhuc deprehendit in ſemetipſo.

Quid proderit tibi verbo docere, ſi linguæ vita repugnet; vita bona tibi, doctrina fidelis ſubiecto. Qui bene docet, & male viuit, verbis quidem frondeſcit, ſed non eſt fructus in actu: ore pluit alijs, ſed ſine rore manet ſibi. Vnde rurſus ait Iſidorus: *Qui bene docet, & male viuit, videtur vt cereus, qui alijs bonam ex ſe poteſt lucem præſtare, ſe verò in malis ſuis conſumere atque extinguere.* Prælatus autem mundus eſſe debet in opere, & efficax in doctrina. Quoniam, ſicut locum Chriſti occupat, ita etiam officium ſuum ſacris debet ornare operibus. Prædicatores enim & Prælati Eccleſiæ, lux à noſtro Saluatore dicuntur, ſicut ait: *Vos eſtis lux mundi.* Si ergo de natura lucis ſumus, abſque dubio lucere debemus. Vnde ſubiungitur: *Videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Lux mundi ſunt Prælati, lucem verò dant à ſe, cùm per bona opera, ſubditis viam oſtendunt ſalutis. Debent quippe Prælati & animarum gubernatores, lucere vita & doctrina. Quare, ſi ſola doctrina luxerint abſque vita, ſeipſos gladio propriæ increpationis condemnant, & ſermonem ſine fructibus reddunt. Vnde ait Gregorius: *Cuius vita deſpicitur, reſtat, vt illius prædicatio contemnatur.*

Iſid. ibid. li. 16. c. 37.

Matth. 5.

Gregor. hom. 12. in Euang.

Sit igitur Abbas ſanctus exemplo, facundus dogmate; vt ſciat, quid faciendum, quidue vitandum ſit ſibi, ſuiſque. Sit ſuauis allo-

quio, ſicuti oportet, ſtabilis mente, fauore placens. Pax & ſcientia reprimat iram, faſtum pacientia, luxum abſtinentia, ſobrietas, odium gratia, probra decus. Sit ei vita decens, iuxta quod dicitur Abbas; diſcretio prouida, iuſtum conſilium, fama nitens, intemerata fidem ad Deum, vt ad Deum; ad hominem, vt decet ad hominem, pietas ad omnes: & quicquid putat eſſe bonum, ita vt ſcit, ipſe priùs opere adimplere ſtudeat; quòd autem malum eſt, nunquam in ſuis operibus faciendum demonſtret. Nam quicquid Abbas fecerit, hoc ſibi ſubditi faciendum deputant. Vnde Prouerbium extat: Abbas dum teſſaras portat, Monachis ludere licet. Caueat ergo, ne ſuo malo exemplo, & ſuam doctrinam faciat infructuoſam, & corda diſcipulorum auerſa. Ideoque aptè ſubiungitur.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Omnia verò, quæ diſcipulis docuerit eſſe contraria, in ſuis factis indicet non agenda: ne alijs prædicans, ipſe reprobus inueniatur.

26. SIcut in præmiſsis ſanctus Pater noſter Benedictus adhortatus eſt Abbatem ad bonum exemplum ſubditis dandum; ita iam eum admonet, quatenus malum, quòd prædicat cauendum, ipſe primus caueat: ne per malum, quod admittit, ſpernatur etiam bonum, quod fecit. Quia ſi

quis

quis in aliquo opere laudatur, & in alio vituperatur, adhuc exemplaris non eſt, neque imitandus: Si itaque ſubditis prædicat malum eſſe, loquacitati operam dare, non ſit ipſe loquax; neceſſe eſt. Si murmurationes, ſi detractiones, ſi pigritia, ſi luxuria, ſi ebrietas, ſi odium, ſi ſuperbia, ſi acedia, & alia quæque vitia mala ſunt, nulli ſubiaceat ipſe; & ſic credere poſſunt ſubditi, quòd hoc malum ſit, quòd ſuum Prælatum vitare conſiderant. Contraria eſt Monacho ſuperbia: caueat igitur Abbas, ne magnus appareat aut ſuperbus: & quia ipſum ſubditis fugiendam prædicare debet, fugiat prior ipſe, ſcriptum memorans: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus*. Et iterum: *Rectorem poſuerunt te, noli extolli; ſed eſto inter illos, quaſi vnus ex eis*. Si de ſingulis quibuſque animæ contrarijs dicere poſsim, vt ſi ea diſcipulis nouit contraria, ſi prior fugiat ipſe.

Abbas ſubditis ſuis, exemplo præire debet.

Eccli. 3.
Eccl. 32.

Quid putamus fratres, ſi dixerit lupus ad lupum, noli deuorare: ſic Abbas vitioſus ad ſubditum, noli peccare. Sicut qui cæcum auiſat de fouea, ducens eam ad viam rectam, & ipſe cadit in eam; ſic Abbas ſuperbus & arrogans, qui ſubdito de humilitate prædicat. Veruntamen, noſtra eſt doctrina, Abbatis autem ſua vita; ſi perfecti eſſemus, non iudicaremus aliena. Sed eſt conſiderandum, quòd multa ſunt à Prælatis bona, quæ tamen ſubditis mala videntur; & hoc ex eo, quia ſe aliquid

Temeraria ſubditorum de ſuis ſuperioribus iudicia.

putant ſcire, quod neſciunt: & eſſe, quòd non ſunt. Tribulationes quoque ſuperiorum non attendunt, & occupationes: ſed quomodo ipſi ſentiunt, ſic putant eſſe faciendũ: & quod ſecus factum fuerit, illud dicunt non bene actum. Egreſſus Prælatorum iudicant, cauſas ignorant. Suſpicioſi, curioſiùs omnes actus ſuperiorum obſeruant, quatenus vel ſic occaſionem aliquam aduerſus eos habere valeant. Tales Prælatorum dignitatem non reuerentur; nec poteſtatem timent: ſed abutuntur lege clauſtrali, & clauſtri ſtatuta turbant; ſuper cibo & potu faciliter murmurant, & impatientiſsimi eſſe probantur. Sed & è conuerſo Prælati inueniuntur, qui iuſtè ſuſpicionis cauſam ſubditis relinquunt, quãuis Prælatus à ſubdito non debeat iudicari: quando fugiunt, quòd præcipiunt. Grauia enim onera & importabilia imponunt, & ea digito mouere nolunt. Hoc quilibet Abbas ſummopere cauere ſtudeat, ne de ſe ſubditis iuſtam cauſam contemptus relinquat, ſed rarum valdè eſt, vt vnus Abbas omnibus ſubditis placeat; quin potius frequentiùs contingat, vt vnus omnium odia portet, & omnes contra vnum, & vnus contra omnes agitetur. Omnia autem, quæ Abbas ſuis diſcipulis dicit non expedire, opere verba confirmet. Quia ſi malum putat eſſe ſubditis, delinquere in regularibus inſtitutis, ſciat, quoniam omnes ad magiſtram regulam reſpicere iubentur, à qua nec Abbas eximitur. Vnde cap. 64. de ordinatione Abbatis dicitur: *Et*

Prælati dant ſubinde ſubditis occaſionẽ ſuſpicandi.

præci-

præcipue, vt præſentem regulam in omnibus conſeruet. Quid hoc ſibi vult, vt regulam conſeruet in omnibus, niſi vt nullus temerè declinet ab ea? Tam Abbas quam Monachi, omnes regulam conſeruare ſummo ſtudio debent; multo plus tamen ille, qui alijs in regimine præfertur. Studeat ergo ſe talem ſubditis exhibere, vt omnis vita eius & actio, ſubditorum lectio ſit.

Ne quando dicat illi Deus peccanti: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinam, & proieciſti ſermones meos poſt te. Textus Capitis 2. Regulæ. Pſalm. 49.

27. PRohibet Prædicatores peccatores, quia indignum ſe iudicat fieri doctorem, qui opera non trahit ex verbis, & alios periculosè docet, qui ſeipſum male viuendo deſtruit. Hinc Auguſtinus ait, ſuper Pſalt. in eodem verſu: *Vt quid tu enarras iuſtitias meas? Vt quid tu quod tibi non prodeſt? Admonet illum, vt audiat; non vt ponat prædicationem, ſed vt aſſumat obedientiam.* Qui Dei ſermones, cùm loqui poſſet, occultat, cum ſeruo nequã pœnas excipiet; & qui eos loquitur, & non facit, cum dæmonibus Deum quidem credentibus, ſed non honorantibus, vt fur arguetur & punietur. Nihil ergo melius bona vita. Nam ſi mens boni conſcientia vbique ſecura Auguſt. in Pſal. 49.

 eſt,

eſt, iniquè autem agens, nec inter bonos quieſcere poteſt. Caueat Abbas, nequãdo, id eſt, aliquando illi peccanti, Dominus dicat: *Quare tu enarras iuſtitias meas?* Indignus es officio Prædicatoris. Alijs prædicas bona, & tibi mala accumulas: promittit alijs cælum, & tu deſcendis in infernum. Alios bonos vis eſſe, & tu reprobus factus es. Vt quid tu ergo enarras iuſtitias meas? An ignoras,

1. Cor. 4.

quia *regnum Dei non eſt in ſermone, ſed in virtute?* Prius enim vita quam doctrina, requirenda eſt. Plus nunc placet tacens virtuoſus, quam iniquus, verboſus. Quid proficis, ſi tuo ſermone omnes lucreris, & detrimentum tui patiaris? Aut quid tibi prodeſt, ſi omnes tua prædicatione ſaluentur, & tu ſolus damneris? Forſitan reſpondes. Etſi ego damnatus fuero, tamen adhuc omnes velim ſaluos fieri.

Prædicator, tũ ſuæ tum alienæ ſalutis curã habere debet.

O fatue, in inferno nunquam fuiſti, pœna propoſitum mutat malus amor, & charitas peſsima, quæ ſeparat à Deo: non iuberis animam tuam dare ad infernum pro proximo; neque ſic diligere aliquem, vt Deum diligere non poſsis. Voluptas tua & vita peruerſa, nulli charitatis ſunt, neque dilectionis Chriſti: fac tu, quòd alium facere iubes, & tunc charitas eſt, ſi ſaltem charitas ſermo tuus fuerit. Si enim male facere iubes, Prædicator non es, ſed homo diabolicus: nec facere debes, quòd malè iuſsiſti. Porrò, ſi verus Prædicator & diſcipulus Chriſti fieri vis, fac primo, quæ iubet Deus,

deinde

deinde & alios ſermones Dei doce, ne ſi prius docere præſumpſeris, quàm facere, reprobus efficiaris. Et quicquid præcipis vel doces, noli ſapiens eſſe apud teipſum, ſed charitas Dei, non ambitio tui te docere compellat: ne tibi dicatur: *Tu verò odiſti diſciplinam, & proiecisti ſermones meos poſt te*. Quæ dicuntur à te quaſi bona, proijcis poſt te tanquam mala. Quare diſciplinam meam odiſti, id eſt, correctionem, vel vitam religioſam, quæ tota diſciplinalis eſſe debet? Et quomodo audes alios docere, quod tu non feciſti: Tu verò odiſti eruditionem, & diſciplinam. Ait Auguſtinus: *Quando parco, cantas & laudas: quando caſtigo, murmuras: quaſi quando parco, ſim Deus tuus*. Et in alio Pſalmo Propheta Domino de peccatore loquitur, dicens: *Confitebor tibi, cùm benefeceris ei, Domine*.

Pſalm. 49.

Pſal. 48.

Sunt enim multi amici, tempore pacis, ſed neceſsitatis hora, omnes recedunt. Ita & Deum plurimi diligunt, cùm eis omnia ad voluntatem ſuccedunt; ſed ſi modicum tentantur, vel ad momentum à Deo deſerantur, ſtatim murmurant: & Deum, quod abominabile eſt, blaſphemare non verentur. Tales ſine dubio diſciplinam oderunt, & ſermones ipſius abijciunt. Certè, non parcit Deus peccantibus: vel hîc ſatisfacient, vel in futuro. Quare, & ſi miſericordiam ſuam nemini ſubtrahit, iuſtitiam tamen ſuam nequaquam oſtendit. Non autem, quaſi iuſtitia cadat in Deum, vt accidens, ſed quoniam Deus ipſe iuſtus eſt &

miſericors, non caſu, ſed Deifica natura. Vnde ſcriptum eſt: *Deus iudex iuſtus, & rectus eſt.* Ait quippe Iſidorus: *Neque iuſto, neque reprobo, Deus miſericordiam & iudicium ſubtrahit. Nam & bonos hic, per afflictionem iudicat: & illic, per miſericordiam remunerat. Et malos hic remunerat, per temporalem clementiam: & illic punit, per æternam iuſtitiam. In hac vita Deus parcit impijs, & tamen non parcit electis: in illa autem parcet electis, non tamen parcet iniquis.* Siue ergo potens correptio, per diſciplinam deſignetur, ſiue auſtera vita; omnis ille Deo odioſus eſt, qui diſciplinam odit ipſius. Vnde Prouerb. 4. ſcriptum eſt: *Tene diſciplinam, ne dimittas eam, cuſtodi illam, quia ipſa eſt vita tua.*

Deut. 32.

Iſidor. de ſum. bon. li. 3. ca. 1.

Prou. 4.

28. Duplex eſt autem diſciplina, interior videlicet & exterior. Interior diſciplina eſt, per correctionem cordis, correctio morum: exterior verò, per afflictionem carnis, correctio actionum. Exterior compunctionem generat interiorem. Quia dum mens ſpargitur ad exteriora, reuertitur ad quietis amorem. Quid eſt, *tu odiſti diſciplinam?* Puto, ſi de Prælatis dicitur, duplicem ſpeciem intelligentiæ habet. Primò enim, poteſt intelligi de quolibet Prælato, qui ſuos ſubditos propter eorum exceſſus corrigit: & tamen vult, vt patientes ſint: ſed quam cito ipſum à Deo propter ſua peccata corripi contigerit, non ſolùm patiens non eſt, ſed etiam contra Deũ murmurat. Hic talis abſque dubio diſciplinam odit, & ſermones Chriſti proijcit poſt ſe: quia non vult videre vitam ſuam quaſi malam,

Quis diſciplinam odiat.

malam, ſed ſe reputat iuſtum. Secundò diſciplinam odit Prælatus, quando à ſuis ſubditis dedignatur auiſari. Eſt tamen notandũ, quod ſubdito non licet Prælatum ſuum (quamuis vitioſum) ſuperbe contemnere, vel ei ſua allegare delicta, ſed humiliter eum poteſt auiſare; quia Deus iudex eſt ipſius, ſicut ſcriptum eſt: *Deus ſtetit in Synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat.* Pſalm. 81. Qui ſunt dij iſti iudicandi, niſi Rectores & Prælati animarum? Hos Deus in ſynagoga eorum ſtans iudicat, quando in medio ſubditorum, in futuro examine, eorum regimina & actus examinat. Dicetur enim eis peccantibus: Quare vos aſſumitis teſtamentum meum per os veſtrum? Caueat quiſque Abbas in hanc incidere ſententiam, quæ ſubditur.

Et qui in fratris tui oculo feſtucam videbas, in tuo trabem non vidiſti. Textus Capitis 2. Regulæ.

29. De Prælatis, (qui alios bene viuere volunt) male viuentibus, dictũ eſt. Quia ſi fratrem in prauo viderint errantem, culpas aggrauare ſciunt, & ſuas maximas negligentias non ponderant. Sic quilibet Abbas, male viuens, licet Dei zelum videatur habere, ſuos ſubditos culpas dilatando in infernum deijcere ſcit, & ſeipſum iam peccatis mortuum non conſiderat. Quia, ſi fratrem ſilentium frangere deprehenderit, pœnas eidem duras iniungit: ipſe autem tota

dic ſedens fabulando, non tantum otioſa, ſed etiam plerumque noxia, ſine pœna tranſit. Nec ſe quidē deliquiſſe putat, & quod in alio deprehendit, in ſemetipſo non conſiderat. Nónne talis in oculo fratris, feſtucam videt & punit, & in ſeipſo trabem non videt? Videt fratrem ſuum ridentem, & ſe non videt iraſcentem. An iſta conſideratio, non ſit hypocryſis? Eijce primo trabem de oculo tuo, & ſic demum poteris videre feſtucam in oculo fratris. Quicunque enim vult vitia corrigere aliorum, debet primū corrigere ſeipſum. Aut quomodo poteſt cœcus dicere cœco, veni præbeam tibi ducatum? Si enim cœcus cœcū ducat, ambo in foueā cadunt. Si vis in fratre arguere, quòd deprehendis in teipſo, nónne contra conſcientiam agis? Porrò, qui facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam.

Oportet ergo Prælatum eſſe irreprehenſibilem, ſine crimine, bonę vitæ & famæ: quia poteſtas correctionis tollitur, vbi propriæ negligentiæ reatus inuenitur. Exhibeat ſe talem neceſſe eſt ſubditis, vt ſi rigor in eo conſideratur, nemo tamen eius vitæ & moribus detrahere poſsit. Valde enim indecens eſt, vt is vitia aliorum corripiat, qui adhuc proprijs deſeruit. Ait autem Chryſoſt. *Circa vitam tuam eſto auſterus, circa aliorum benignus: audiant te homines parua mandantem, & grandia facientem.* Si quis enim malus, malos corrigere præſumit: ſicut nudus, qui alium veſtire promittit; aliū vult eſſe iuſtum, & ipſe remanet iniquus. Qui debet immunditias tergere aliorū, oportet, quòd

Chryſoſt. hom. 43. in Matth.

uòd ipſe ab omni immundicia exiſtat alie-
us. Ait enim Iſidorus: *Non ſunt promouendi ad* Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 34.
egimen Eccleſiæ qui adhuc vitiis ſubiacent.

Non ab eo perſona in Monaſterio diſcernatur, non vnus plus ametur quam alius, niſi quem in bonis actibus aut obedientia inuenerit meliorem. Textus Capitis 2. Regulæ.

Hinc ait Ambroſ. ſuper Malachiam: *Inter omnia peccata ſacerdotum maximum eſt, quòd non cauſas, ſed perſonas conſiderant: & deſpectio iuſto paupere, iniuſtos diuites honorant.* Dicit autem Iſidorus: *Non eſt in iudicio perſona diſcernenda, ſed ratio & cauſa.* Scriptũ eſt enim: *Non excipies perſonam in iudicio.* Et iterũ: *Non miſereberis pauperis in iudicio.* Non ergo ab eo perſona in Monaſterio, id eſt inter ſuos Monachos accipiatur, & diſcernatur. Quia ipſos regere debite non poteſt, ſi odium vel amorem aut perſonã ſeu commodum proprium attendit. Vnde dicit Greg. in homil. *Iudicare digne de ſubditis nequeunt, qui in ſubditorum cauſis, nõ merita, ſed odium vel gratiam quærunt.* Hinc Iacobi 2. dicitur: *Fratres mei, nolite in perſonarum acceptione, fidẽ habere Domini noſtri Ieſu Chriſti gloriæ. Etenim ſi introierit in conuentũ veſtrũ, vir aureum annulũ habens in veſte cãdida, introierit autẽ & pauper in ſordido habitu; & intẽdatis in eũ, qui veſte indutus eſt præclara, & dixeritis ei, tu ſede hic bene: pauperi autẽ dicatis, tu ſta illic, aut ſede ſub ſcabello pedum meorũ, nónne iudicatis apud voſmetipſos, & facti eſtis iudices cogitationum iniqua-*

Iſidor. de ſum. bon. li. 3. ca. 57.

Gregor. hom. 26. in Euang.

Iac. 2.

Augu.epi. 29.ad Hieronymum

iniquarum? Super quibus verbis dicit Auguſt. *Si hanc diſtantiam ſedendi & ſtandi, ad honores Eccleſiaſticos referamus, non eſt putandum leue eſſe peccatum, in perſonarum acceptione habere fidem Domini gloriæ. Quis enim ferat eligi diuitem ad ſedem honoris Eccleſiæ contempto paupere inſtructiore & ſanctiore?*

Matth. 24.

30. Sed, poſſet aliquẽ mouere illud Matth. 24. *Tunc duo erunt in agro, vnus aſſumetur, & vnus relinquetur: duo in lecto, vnus aſſumetur, & vnus relinquetur*; cùm non ſit apud Deum iniquitas: ſed Deus (vt dictum eſt vnum) aſſumit per gratiam, & alium in peccato relinquit. An ibi non ſit perſonarum acceptio? Abſit. Non eſt perſonarum acceptor Deus. Sed ad ſatiſfaciendum quæſtioni audiamus, quid dicat S. Thomas Aquinas in ſecunda ſecundę quęſtione 63. Ait enim: Æqualitas iuſtitiæ diſtributiuæ, conſiſtit in hoc, quod diuerſis perſonis, diuerſa tribuuntur ſecundùm proportionem & dignitatem perſonarum, cui opponitur acceptio perſonarum. Si ergo quis conſiderat illam proprietatem perſonę, propter quam id, quod ei offertur, eſt ei debitũ, non erit acceptio perſonæ, ſed cauſæ. Hinc ſuper illud in Epiſtola ad Epheſ. 6. *Non eſt perſonarum acceptio apud Deum*, dicit gloſſa; quod iuſtus iudex cauſas decernit, non perſonas: puta ſi quis aliquem promouet ad magiſterium propter ſcientiæ ſufficientiam: hîc attenditur cauſa debita, non perſona. Si verò talis ſolum attenderet perſonã, vt quia amicus eſt & conſanguineus, tunc eſſet acceptio perſo-

Thomas Aquinas. 2.2.q.63. Acceptio perſonarũ in quo cõſiſtit.

Epheſ. 6.

erſonarum; cui non tribueret propter cauam, quæ faceret eum dignum, ſed ſolum propter perſonam: vt quia potens eſt, vel diues, aut ſanguine vel familiaritate coniunctus. Et iſta perſonarum acceptio, non tantũ in ſpiritualium ſiue temporalium diſpenſatione, ſed etiam in honoris exhibitione: dum videlicet plus honoramus faciem potentis quam pauperis (ſicut Iacobi 2. ſcriptum audiuimus) conſiſtit. Vnde dicit Hugo: *Acceptio perſonæ, eſt quædam fatua reuerentia, exhibita alicui non cauſa debita, ſed propter timorem vel vtilitatem.* Iac. 2.

Vbi perſonarum acceptio eſt, ibi iuſtitia eſſe non poterit; quare opponitur iuſtitiæ diſcretio perſonæ, ſicut humilitati ſuperbia. Ait namque Iſidorus: *Iniqui iudices errant in veritate ſententiæ, dum intendunt in qualitatem perſonæ: & exulcerant ſæpe iuſtos, dum improbè defendunt iniquos. Qui autem rectè ſtudet præſidere, nec partem palpare nouit, nec cohibere à iuſtitia didicit.* Acceptio perſonarum quandoque locum habet in iudicijs cõferendis; quod corrumpitur amore vel odio, timore vel cupiditate: quandoque verò in ſpiritualium diſpenſationibus locum habet; quorum Prælatus Eccleſiaſticus non eſt Dominus, vt ea dare pro libitu, ſed tãtum diſpenſator; & ideo neceſſe eſt, vt qui Abbatis fulcitur dignitate, Deum ante omnia timeat. Quare nihil hominem adeò omnibus reddit equalem, ſicut cùm ſe iudex Deo cognoſcit redditurum de ſua diſpenſatione rationem. Vnde ſcriptum eſt: *Memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis.* Iſidor. de ſum. bon. lib. 3. c. 57. Eccli. 7.

30. Prop-

30. Propterea notandum eſt, quod quilibet Prælatus, ſuorum ſubditorum iudex eſt, eorumque iuriſdictionem habet maximè, ſi à nullo alio poteſtate qualibet impeditur. Iudex autem famulus eſt iuſtitiæ, quæ eſt regigina virtutum. Qui ergo iuſtitiam vendit, dominam ſuam proculdubio tradit, cõtra præ-
Matth. 10. ceptum Domini dicentis: *Gratis accepiſtis, gratis date*. Quid eſt iuſtitia, niſi quæ vnicuique reddit, quòd ſuum eſt? Qui verò iuſtitiam ſub perſonarũ acceptione diuidit, ex iuſtitia iniuſtitiam facit: quæ non ſolet perſonas diſcernere, ſed cauſas & qualitates meritorum. Iudicium ſubuertit, qui perſonam, non cauſam
Auguſt. 11 qu. 3. c. 79. quicũque. diſcernit. Vnde Auguſtinus. *Quicunque aut conſanguinitate, aut amicitia, vel hoſtili odio, vel inimicitijs, in iudicando ducitur, peruertit iudicium Chriſti, qui eſt iuſtitia; & fructum illius vertit in damnationis amaritudinẽ*. Ergo, ſi lis inciderit te iudice, dirige librã iudicij æquam: nec flectat te amor, nec munera palpent, nec mentem ſtabilẽ moueat acceptio perſonæ. Nam iudiciũ peruertit, vt dixi, qui reſpicit perſonã. Redde igitur vicem meriti, quàm debes, perfidięq; talionẽ.

Sed quod de iudicio ſcribimus iudicum ſæcularium, hoc quoq; ſuo modo de religioſorum Prælatis ſentimus: qui ſuos æquè iudicare habent, ſine acceptione perſonarum, vt præſens canit textus, ſine munere videlicet commoditatis: ne ſententiam Domini in ore
Michæ 3. Prophetæ audiant, dicentis Micheæ 3. *Principes eius in muneribus iudicabant, & ſacerdotes eius in mercede docebãt*. Et ſi fortè Abbas à ſuis ſubditis non

non poteſt accipere aurum & argentum, eo quòd ſint tam ei quam ipſis omnia cõmunia: munera tamen ex iudicio accipit, quoties delinquentem propter commodum & quietem ſuam corrigere negligit: timens, ſi inquietum arguere prçſumpſerit, odium vel indignationem conſanguineorum ſuorum incurrat, aut certè ſui honoris gradum amittat. Quis ſapiens, & intelligit hoc? Et cognoſcet ſic multos fore iudices clauſtraliũ, qui neque aurum neque argentum de manibus ſubditorum accipiunt, & tamen in muneribus iudicant. Contra quos loquitur Dominus Iſaiæ 5. dicens: *Væ, qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo.* Et de peccatoribus ſcriptum eſt Numerorum cap. 35. *Non accipietis pretium ab eo, qui reus eſt ſanguinis.* Eſaiæ 5. Nũm. 35.

31. Grande peccatum faciem accipere diuitis, & cauſam abijcere pauperis. Quoniam iudicabit pauperes ſuos Dominus, & patientia pauperum non peribit in finem, diuites autem dimittet inanes. Ait quippè Innocentius de contemptu ſçculi: *Pauper clamat, & nullus exaudit: loquitur diues, & quilibet applaudit. Diues locutus eſt, & omnes tacuerunt, & verbum illius vſque ad nubes perducunt: pauper locutus eſt, & dicunt: Quis eſt hic? Non offendentem paupere ſubuertunt, & diuitẽ reum iuſtificant: ſed væ his, qui impium beatum dicunt. Clamat pauper vim patiens, & nullus exaudit: vociferatur, & non eſt, qui iudicet. Diuiti dicunt: Tu ſede hic bene: Pauperi verò aiunt, ſta tu illic, vel ſede ſub ſcabello pedum meorum.* O peruerſitas inſipientiſsima generis humani. Innoc. 3.

O ſu-

O ſuperbiſsima mentium miſeria; quos Deus elegit, tu ponis ſub ſcabello pedum tuorum: & quos abijcit, tu honoras, aſſurgis intrantibus, ipſis das locum ſupremum: quorum cõuerſatio Deo diſplicet; tibi prouincia placet.

1. Cor. 1. An ignoras ſcriptum? *Deus elegit pauperes in hoc*

Matth. 19. *mundo*. Et de diuitibus audi Dominum: *Facilius eſt* (inquit) *camelum per foramen acus tranſire, quam diuitem intrare in regnum cælorum*. Nec tamen diuites dico exhonorandos, ſed nolo ſperni pauperes: quoniam in hoc Chriſtus plus honoratur, qui ad pauperes venire non dedignatus eſt, ſi ipſos amamus, quos ipſe elegit. Vnde ait Auguſtinus, in ſerm. *Abſit Domine, vt in tabernaculo tuo præ pauperibus accipiantur perſonæ diuitum, aut præ ignobilibus nobiles: quãdo potius infirma mundi elegiſti, vt confundas fortia.*

Acceptio autem perſonarum, non tantùm in bonorum largitione, vel iudiciorum prælatione, ſed etiam in honorũ exhibitione eſt. Quare honor nihil aliud eſſe videtur, quàm quædam reuerentia, in teſtimonium virtutis

Ariſt. lib. 1 Ethic. alicui exhibita, vt patet per Philoſophum 1. Ethic. Et ideo virtus ſola, eſt honoris debita

Prælati licet mali, cur honorandi ſint. cauſa. Aliquis tamen honorari poteſt, nõ tantùm propter virtutem propriam, ſed etiam propter virtutem alterius, vel officium; ſicut Principes & Prælati honorãtur, etiam ſi ſint mali, in quantum gerunt perſonam Dei, & communitatis cui præficiuntur, & in quantum à Deo habent poteſtatẽ. Vnde ait Greg.

Greg. li 25 Mora. c. 22 25. Moral. *Si autem magiſtrorum vita iure reprehenditur, oportet, vt eos ſubditi, etiam cùm diſplicent,*

venerentur. Et Iſidorus: *Cham filij Noë ſententia damnantur, qui ſuorum præpoſitorum culpas in publicum produnt: habituri Sem meritum & Iaphet, ſi reuerenter operiunt*. Et Boëtius lib. 4. de Conſolatione: *Non poſſumus ob honorem reuerentiæ dignos iudicare, quos ipſis honoribus iudicamus indignos*. Et ſimiliter parẽtes & Domini ſi ſint mali, propter participationem diuinæ dignitatis, qui eſt omniũ pater & Dominus, honorãdi ſunt. Vnde Exodi 20. dicitur: *Honora Patrem & Matrem tuam, vt ſis longæuus ſuper terram*. Et de honore Dominorum in 1. Epiſt. ad Timoth. 6. dicitur: *Quicunque ſunt ſub iugo ſerui, Dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur; ne nomen Domini & doctrina blaſphemetur*. Senes etiam honorandi ſunt propter ſignum virtutis, quod eſt ſenectus. Vnde Leuit. 19. *Coram cano capite conſurge, & honora perſonam ſenis*.

Boëtius l. 4. de conſ. Philoſ.

Exod. 20. & Deut. 5.

1. Tim. 6.

Senes quando ſunt honorandi.

32. Diuites quoque honorandi ſunt, ſecundùm Tho. 2. 2. quæſt. 63. pro eo, quod in cõmunitatibus maiorem obtinẽt locum. Si verò ſolo intuitu diuitiarum honorẽtur, id eſt, vt credantur meliores, quia ditiores, vel etiã honoribus Eccleſiaſticis digniores, ſecũdùm Auguſtinum, eſt peccatum acceptionis perſonarum. Vnde Glo. ſuper illud Iacobi 2. *Nolite in perſonarum acceptionem habere fidem*. Quicunque diuitẽ propter diuitias honorat, peccat. Secus tamen eſſet, ſi diues honoretur, vt ſcandalum eius & aliorũ euitetur; ita tamẽ, quod pauper non contemnatur, nec diues in peccato ſuo foueatur. Pauperes etiam honorandi ſunt, quia in ipſis Chriſtus magis veneratur.

Tho. 2. 2. qu. 63. Diuites quando ſunt honorandi.

Iac. 2.

Pauperes quando ſunt honorandi.

ratur. Vnde ſcriptum eſt: *Et pauperes ſuos non deſpexit*. Et Iacobi ſecundo: *Nonne Deus elegit pauperes in hoc ſæculo?* Et ſequitur: *Vos autem exhonoraſtis pauperem*. Vnde etiam Beatus Benedictus cap. 53. de hoſpitibus ſuſcipiendis, ait: *Pauperum & peregrinorum maximæ ſuſceptionis cura ſollicite exhibeatur, quia in ipſis magis Chriſtus ſuſcipitur*. Nam diuitum terror, ipſe ſibi exigit honorem. Qui ergo pauperem ſpernit, Deo contumeliam exhibet. Valdè enim malũ eſt, vt illos ſpernamus, quos Deus ſimiles nobis creauit: & eos honoremus, qui mundi huius quippiam cæteris magis obtinent. Ait namq; Ambroſius: *Nihil grauius, quàm vt fratres noſtros ſuperbo oculo deſpiciamus; conformes nobis, intolerabili repellamus faſtu*. Non diuitiæ, non potentia, ſed virtus honorabiles reddit. Dicit enim Philoſophus 2. Ethic. *Virtuti debetur laus*. Et vt idem ait 5 Ethic. *Præclariſſima virtus eſt iuſtitia, quæ non poteſt in acceptione perſonarum conſiſtere*. Quare nõ perſonas, ſed cauſas iuſtitia curat. Iuſtus quilibet iudex, ſpiritualium ſimul & temporalium, diligenter attendat, quatenus vnicuique ius ſuum ſeruet illibatum. Quoniam ad hoc alijs præficitur, vt nulli calumniam inferri patiatur. Sic ergo æquitas in iudicio debet eſſe, vt à veritate non declinetur, occaſione cuiuſcunque perſonæ. Nec obſtat illud Sapientis: *In iudicio, pupillis eſto miſericors*; quia intelligitur, quòd Iudex debet tueri miſerabiles perſonas, ab oppreſſione diuitum & potentum. Vnde Thomas 2. 2. quæſt. 63. artic. 3. & 4. Homo in iudicio debet pauperi

[Margin notes: Pſalm 21. & 68. | Iac. 2. | Ariſt. li. 2. Ethic. | Idem lib 5. Ethic. | Eccli 4. | Tho. 2 2 qu. 63. art. 3. & 4.]

ſubue-

ſubuenire, quantum poteſt fieri, tamen ſine læſione iudicij: alioquin locũ habet id Exod. 23. *Pauperis non miſereberis in iudicio.* Quare, ſi cũ poſſet Iudex, ſalua iuſtitia, ſubuenire oppreſſo, & negligit, & ille ius ſuum amiſit, tenetur reſtituere totã litis æſtimationis ei, qui propter hoc læſus eſt, maximè ſi ſubditus illius fuerit. 23. *quæſt.* 2. *c. Dominus, & quæſt.* 5. *c. Adminiſtratores planè ſæcularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem rapaciumq; refrenationem conſtituti eſſe procul dubio debent, quoties ab Epiſcopis & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attẽtius audiant, & quæ neceſſitas expetierit abſque negligentia examinẽt, & diligenti ſtudio corrigant. Quod ſi Dei timorem præ oculis non habentes negligere poſt ſecundam & tertiam admonitionem inuenti fuerint, omni ſe nouerint communione vſque ad condignam ſatisfactionem priuatos.* Ita quoque monaſticus Rector, ſuos tenetur corripere delinquẽtes, ſine aliqua acceptione perſonarum, poſtpoſitis odio vel amore. Quòd ſi neglexerit, & mala delinquentium indies creuerint, nouerit ſe procul dubio de omibus rationem redditurum. Quia ſi, cùm potuit, non cohibuit peccantes, particeps factus eſt pœnę, qui culpam corripere noluit. Hinc quoque ait Aug. libro de Ciuitate Dei: (& ponitùr 23. quæſt. c. 5.) *Non eſt innocentiæ ſinendo parcere, vt in malũ grauius incidatur. Pertinet ergo ad innocẽtis officium, non ſolùm nemini malum inferre, verùm etiam cohibere à peccato, vel punire peccatum: vt aut ipſe, qui prius odio habebatur, corrigatur experimento, aut*

Exod. 23.

2. 2. q. 2. c. Dominus & qu. 5. c. adminiſt.

Innocent. Papa 8.

alij terreantur exemplo. Qui enim virgæ parcit, non diligit filium, ſed odit. 23. *quæſtione* 5. *Non putet.*

Non vnus plus ametur quam alius, niſi quem, in bonis actibus aut obedientia inuenerit meliorem.

Textus Capitis 2 Regulæ.

33. AMor plerumque, vt ſupra dictum eſt, opponitur iuſtitię. Quia per ſona quæ a iudice amatur, iudicium ſubuertere ſolet 11. *quæſt.* 3. *Quatuor modis.* Debet autem Abbas habere æqualem ad omnes amoris affectum. Nam omnes ſibi commiſsi ſunt, & de cunctis Deo rationem redditurus eſt. Sicut enim præ cæteris honoratur, ita quoque compati debet vniuerſis, vt poſsit dicere cũ Apoſtolo 1. Corinthiorum: *Omnibus omnia factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.* Hinc in Iob ſcriptum eſt: *Cùm ſederem quaſi Rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator.* Tantam enim pro ſubditis compaſsionem habere debemus, vt ſicuti nobis volumus Deum eſſe præſtabilem miſericordia, ita quoque & pro eorum ſalute exoremus altiſsimũ, quod bene in Moyſe factum legimus Deuteronomij 9. *Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum ſuppliciter deprecabar, ne deleret vos, vt fuerat comminatus; & orans, dixi: Domine Deus, ne diſperdas populum tuum & hæreditatem tuam, quam redemiſti in magnitudine tua, quos eduxiſti de AEgypto in manu forti.* Et Numeri 11. *Cur afflixiſti*

1. Cor. 9.
Iob 29.
Prælatus debet cõpati ſubditis.
Deut. 9.
Num. 11.

afflixiſti ſeruum tuum? Quare non inuenio gratiam coram te? Et cur impoſuiſti pondus vniuerſi populi huius ſuper me? Tam familiaris debet Deo Prælati eſſe conuerſatio: quatenus fiducialiter pro grege ſibi commiſſo, eum interpellare valeat, eorumq; abſtergere orando peccata. Prælatus debet eſſe familiaris Deo.

Vnde ſubiungit: *Sin aliter tibi videtur, obſecro, vt interficias me, & inueniam gratiam in oculis tuis, ne tantis affliciar malis.* Tales conuenit eſſe animarum Rectores, qui exemplo boni Paſtoris etiam pro grege iniquo orare nõ ceſſent; ſed parati omnia pro ſubditis tolerare, quatenus lucrentur vniuerſos. Hinc ſuperna voce Ioëlis 2. dicitur: *Inter veſtibulum & altare plorabunt Sacerdotes Miniſtri Domini, & dicent: Parce Domine, parce populo tuo: & ne des hæreditatem tuã in opprobrium, vt dominentur eis nationes.* Et Numeri 16. *Stans Aaron inter mortuos ac viuentes, pro populo deprecatus eſt, & plaga ceſſauit.* Hic affectus, hic amor, & dilectio, omnibus æqualiter ſunt impendenda ab Abbate; nec vnus plus ametur, quam alius: quia amor cùm interuenit, perſonarum acceptio eſt. Attamen, non eſt hic amor accipiendus, prout affectus, ſed in quantum eſt effectus amoris. Quia non debet Abbas vni plus quam alteri, aut darè vel concedere ſine rationabili cauſa, licet eum in aſpectu diligat præ cæteris. Sed quomodo hunc amoris affectum debeat ordinare, ſubiungit, cum ait: *Niſi quem in bonis actibus aut obedientia inuenerit meliorem.* Quod Deus diligit, homo odire non debet; ſed qui virtute plus cæteris fulget, etiam plus alijs eſt diligendus. Num. 16.

gendus. Beatus ergo Benedictus, illum plus amari ab Abbate debére dicit, quẽ Deũ plus diligere credit. Quia qui malos plus bonis diligit, euidens ſignũ ſuæ malitiæ oſtẽdit. Deus, qui colitur in homine, diligendus eſt, & virtus. Nec vlla cum vitijs concordia eſt habenda: quia virtus, eſt, vitium fugere; nam in crimine virtus, crimen reputatur. Diligẽdus eſt ſubditus, vitia odienda, æqualis omnibus ſalutis affectus exhibendus erit, & virtutis meritum in quolibet venerandum.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Non præponatur ingenuus ex ſeruitio conuertenti, niſi alia rationabilis cauſa exiſtat.

34. INgenuus (dictus ab in. & genus) nobilis, qui in genere habet libertatem, quaſi ſit boni generis, cùm ad religionem venerit, non erit cæteris præferendus ſenioribus in ordine: ſed locum ſui introitus ſemper attendat; niſi rationabili cauſa, aliter forte exigente, Abbas aliter iudicauerit ordinandum. Rationabilis autem cauſa eſt, vt is, qui in Eccleſia vtilior eſt in cantando, legendo, vel officium aliquod implendo, congruo & decenti conſtituatur loco, vt digne & laudabiliter poſsit illud peragere. Et ideo qui talis eſt, ſiue ingenuus ſit, ſiue ſeruus, conuerſatione, virtute, doctrina, vt poſsit fieri Decanus, ſiue Præpoſitus, pro vtilitate vel neceſsitate Monaſterij, nihil illi ingenuitas

Superiores, quos præferre debeant alijs.

aufe-

auferat vel ſeruitutis. Dignum enim videtur, vt is cæteris præferatur, quem vitæ meritum & ſapiētiæ doctrina adornant. *Diſt.61. In Sacerdotibus eligendis.* Diſt. 16.c. 2 In Sacerdotibus eligendi.

Sequitur paulo poſt: *Miſerum eſt eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eúmque Sacerdotem ſummum fieri, qui in nullo gradu vnquam obſecutus fuerat ſacerdotij.* Ex Epiſt. Hormiſdæ Papæ. Non præponatur ingenuus, non formoſus, vt fieri ſolet, quando Ibid c 4. miſerum ex Innoc. Papa. Prælati decoris facie parcunt, eoſque ſibi aſsiſtere faciunt; & per hoc ſententiam incurrunt Sapientis, qua dicit: *Si nutrieris ſeruum tuum delicate, poſtea habebis eum contumacem.* Prou. 29. Et reuera videmus, & experti ſumus, quanta ex negligentia Prælatorum ſubditis acciderint pericula, dum ſuperbos quoſque & formoſos delicatè educantes, ſecum extra clauſtra vagari ſine vtilitate permittunt, à quibus etiam plerumque maxima damna & diffamationes in fine ſuſcipiunt, religioſos autem & ſimplices in Monaſterio relinquunt. Et bene quidem. Sed mihi videtur tutius eſſe illos in clauſtro relinquendos, quorum ſcandala timentur. Solent enim hi tales, poſtquam ſuperiorum explorauerint conditiones & vitam, propoſitum mutare, effici ſuperbi & inſtabiles, Prælatis detrahentes & grauiſsima interdum ſcandala ſuſcitantes. Vnde ait Hugo libro de clauſtro animæ: Hugo de clauſtro animæ. *Contigere quandoque ſolet, vt Monachi, qui curias frequentant, cauſas audiant, iudicia perquirant, & ſi aliquando propriæ cauſe neceſsitates occurrant, ad curiam ſecurioſs recurrant.*

Hinc; vt prætatus ſum, licet Prælatis infe- runt, vexant & tribulant, appellantes de iudicio ad iudicium: & qui in clauſtro degere debuerant, pro cauſis expediendis curias frequentant. Hinc Hugo rurſus dicit: *Si verò res ſic ad effectum venire non valet, Monachus cauſidicus iter parat; vt quòd alibi fieri non poterat, Romæ fiat.* Non præferatur cæteris, niſi quem vita laudabilis commendat; de quo nulla ſuſpicio, nec timor habeatur. Sine rationabili cauſa ſi quis præfertur, irritum fiat. Sunt & aliæ cauſæ, quæ rationabiles dicuntur, vt eſt ſenium, doctrina, vtilitas, neceſsitas, ratio.

Hugo ibi.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Quod ſi ita (iuſtitia dictante) Abbati viſum fuerit, & de cuiuſlibet ordine id faciat Abbas.

ABbas enim, qui de omnibus ordinationibus ſuis & præceptis Deo rationem redditurus eſt, nihil ſine iuſta cauſa facere debet; & ergo dicit, *ſi iuſtitia dictante*: Quare non habet poteſtatem quicquam inſtituendi, quod iuſtitia non dictauerit eſſe ordinandum: Quare, ſi iuſtitia dictante ſibi viſum fuerit ita ordinandum, vt vnus videlicet præferatur alteri, tunc de quolibet ordine idem facere poteſt: quare vbicunque iuſta cauſa reperitur, ibi nulla perſonarum acceptio eſt. Hoc autem non tantùm de ingenuili vel ſeruili ordine faciendum eſt; ſed de quolibet; id eſt, ſiue de ſeniori, ſiue de iuniori, ſiue de leui-

tarum

tarum vel ſacerdotali ordine id faciat. Quia ſi licet in vno, liceat etiam in alio idem facere; ſi tamen expedire viſum fuerit Abbati, qui contra iuſtitiam nihil debet attentare.

Sin alias, propria teneant loca. Textus Capitis 2. Regulæ.

SI rationabilis cauſa non exiſtat, vt aliquis altiorem ſui introitus ſortiatur locum, teneat illum, quo eſt ingreſſus: quia locus neminem ſanctificat, nec gradus ſapientem facit, ſed ſapientia gradum. Si enim locus ſanctificaret inhabitantem, quomodo cecidiſſet Angelus de firmiſsimo cælo? Non itaque locus hominem, ſed homo ſanctificat locum; nec gradus ſapientiam, ſed ſapientia gradum præſtat. Fœlicius quippe eſt locum tenere infimum inter fratres, & magnum eſſe inter Angelos, quam hîc ſupra omnes ſtare, & ibi nec quidem cum vltimis eſſe.

Quia ſiue ſeruus, ſiue liber, omnes in Chriſto vnum ſumus: & ſub vno Domino æqualem ſeruitutis militiam baiulamus: quare non eſt perſonarum acceptio apud Deum Textus Capitis 2. Regulæ. Rom. 2.

35. CAput noſtrum Chriſtus eſt, cuius nos membra ſumus; ſiue enim liberi, ſiue ſerui, ipſe Dominus noſter Rex noſter, Creator & Redemptor noſter eſt. cui de conditione generis cura non eſt, ſed qualis

vnuſquiſque ſit fide, conuerſatione, & qualitate. Nam generatio clara non liberat, quem vita maculata ligat. Qui autem ſe liberum gloriatur, ſi vitijs ſeruit, mentitur. Vnde ait Hieronymus in Epiſtola: *Sola apud Deum libertas eſt, non ſeruire peccatis*. Ille apud Deum præeſt potior, non quem nobilitas generis, nec dignitas ſæculi, ſed quem deuotio fidei & ſancta vita commendat. Et Chryſoſtomus ſuper Matthæum: *Ille clarus, ille ſublimis, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem ſuam oſtendit, ſi dedignetur ſeruire vitijs, & ab eis non ſuperari.* Vnde quidam mundi huius ſapiens ait: *Liber eſt is æſtimandus, qui nulli turpitudini ſeruit*. Et alius. *Liber non eſt, quem ſuperbus animus inflammat*. Sunt multi, qui de nobilitate generis vel libertate gloriantur, vitiorum tamen iugo ſubiacent. Et inde occaſionem ſumunt peccati, vnde debuerant virtutis ſumpſiſſe argumentum. Vnde ait Gregorius in Dialogo: *Nonnullis ſolet nobilitas generis parare ignobilitatem mentis: vt minus ſe in hoc mundo deſpiciant, qui plus ſe cæteris aliquid fuiſſe meminerunt.* Hinc quoque ait Chryſoſtomus ſuper Matthæum: *Quid prodeſt ei, quem mores ſordidant, generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis, quem mores adornant?* Melius eſt de contemptibili genere clarum fieri, quam de claro genere contemptibilem naſci. Melius eſt, vt in te glorientur parentes, quam tu in parentibus glorieris. Qui vitijs dominatur, ille nobilis eſt, & qui virtutes colit, liberrimus.

Hiero. ep. ad Celant.

Chryſoſt. hom. 59.

Cic. in parad

Seneca in Prou.

Greg. lib. Dial. c.

Chryſoſt. vt ſupra.

Siue ergo liber, ſiue ſeruus, vnum omnes ſumus in Chriſto, apud quem non eſt diſcretio perſonarum, ſed actionum; qui non præponit nobilem ſeruo, nec diuitem pauperi, niſi quem merita ipſa prætulerint. *Militia,* (teſtante Iob) *eſt vita hominis ſuper terram*. Nos verò, ex quo Monachi facti ſumus, Imperatori noſtro Chriſto militare deuouimus; à cuius principatu vel noſtro ei famulatu, ſine euidenti damnationis noxa, nequaquam declinare poſſumus; ſed in finem vſque perſeuerare oportet, ſicut ipſe dicit in Euangelio: Iob 7.
Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Matth. 10.
Baiulamus autem æqualem ſeruitutis militiam ſub vno Domino. Quia licet æqualiter non viuamus, iugum tamen Domini ſuaue, & onus eius leue, in monaſtica vita degentes omnes æque promiſimus & ſuſtinemus. Quæ vita regularis militia dicta, ab omnibus Monachis æqualiter eſt tenenda, & nec à ſeruis, nec à liberis, nec a Prelatis, nec a ſubditis, aliquando eſt violanda. Quare, ſi per fragilitatē humanā ab ea contigerit declinari à quoquā, citiùs emendetur neceſſe eſt, ne conſuetudo conuertatur in neceſſitatem peccati. Deus enim perſonam hominis non accipit, ſed merita virtutis. Non ergo ſe putet meliorem cæteris fratribus, quem generis cōditio commendat, quia omnes fratres ſumus. Nec differt alter ab altero, niſi in actione virtutum vel vitiorum. Sequitur enim.

Solum-

Textus Capitis 2. Regulæ.

Solummodo in hac parte apud ipſum diſcernimur, ſi meliores alijs in operibus bonis & humiles inueniamur.

NOn perſona, non genus, non conditio, non ſexus, ſed vita apud altiſsimum diſcernitur. Quare perſonarum acceptio nō eſt apud Deum, ſed meritorum; & ille acceptior eſt, qui in bonis operibus repertus fuerit ſanctior & humilior. Cùm enim ad Dei iudicium ventum fuerit, non erit diſcuſsio generationum, ſed actionum; nec dicet, cuius naturæ fuiſti vel generis, ſed virtutis; quoniam virtus meritum habet, generatio nihil. Quicunque ergo noſtrum, fratres chariſsimi, primatum deſiderat in cælis, humiliari nō dedignetur in terris; quoniam, quod hominibus altum eſt, abominabile eſt apud Deum: & qui vult fieri primus in regno Dei, fiat iam hîc vltimus in religione ſe ſubdendo. Quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Ait quippe Chryſoſtomus: *Quicunque deſiderat primatum cæleſtem, ſequatur humilitatem terreſtrem.* Quare non eſt, qui maior fuerit in honore, ille maior; ſed qui iuſtior, ille maior eſt. Si itaque in regno Chriſti vis eſſe glorioſior, ſis in clauſtro cunctis humilior. Quia reuera ſola humilitas exaltat Monachum, & ſola ſuperbia deprimit eundem. Nam maxima virtus Monachi, humilitas: & maximum vitium eiuſdem, ſuperbia eſt. Ait enim Ambroſius ſuper Lucam:

Humilitas ſola Monachum exaltat.

Nihil

Nihil excelſius humilitate, quæ quaſi ſuperior neſcit extolli: quia nemo id affectat, quod infra ſe iudicat. Quia enim Deus non perſonam reſpicit, ſed meritum virtutis, decens omnino videtur, vt Abbas, qui vices Chriſti in Monaſterio agere creditur magiſtrum ſuum & Dominum, cuius Vicarius eſſe debet, per omnia, (quãtum humana patitur fragilitas) imitetur; qui non ſuum plus diligit, quam alium; niſi quem in bonis actibus & humilitate, ſcierit eſſe cæteris meliorem. Et ideo ſubiungitur.

Ergo æqualis ſit ab eo omnibus charitas, vna præbeatur omnibus ſecundùm meritum diſciplina. Textus Capitis de Regulæ.

36. SIue nobilis fuerit, ſiue ſeruus, vna omnibus ab Abbate exhibenda eſt charitas æqualis; vt vnum non plus diligat affectu, niſi quem meliorem nouerit profectu, neque effectu: Quare nulli ſuperflua, ſed omnibus, ſecundùm quod cuique opus eſt, pro poſſe neceſſaria dare tenetur. Æqualiter omnes Monachos ſuos diligere debet, quia omnium factus eſt Miniſter; & ipſi, vt ita dicam, indiuiſim Domini ſui ſunt, quia eorum neceſsitati ipſe deſeruit. Non ita vnum diligat, plus quam alium: ſed vna charitas, id eſt, vnus ſalutis affectus pariter & effectus, omnibus exhibeatur. Sed dicet aliquis: Quomodo poſſum omnes æqualiter diligere, cùm nõ omnes æqualiter viuant? Quia vnus bonus eſt;

eſt; alius verò malus; vnus humilis, alius autẽ ſuperbus. Qui enim diligit ſuperbum, ſimilis eſſe probatur. Ad quod reſpondeo, quòd tam boni quam mali diligendi ſunt, quia creaturę Dei, quia ad imaginem ipſius facti: & fratres noſtri adhuc, quamdiu ſunt in corpore, gratiã conſequi poſſunt. Et forte aliquando nobis aut noſtris delectis meliores fieri poſſunt; quia nõ eſt manus Dei abbreuiata. Et vt breuiter omnia concludã, vitia odiẽda ſunt, homines autẽ diligendi. Cùm igitur dico homo peccator, duo dico; ſcilicet homo & peccator. In quantũ autem frater meus eſt homo, diligendus eſt a me; in quantũ verò peccator, odiendus; ita tamen, vt hominẽ non odiã, ſed peccata quæ ſunt in homine, quẽ diligere debeo. Sic quoque iubetur Abbas fratres ſuos æqualiter diligere, & tamen merita in vnoquoque penſare; quia virtutes diligẽdæ ſunt, vitia odienda. Et ergo in ſuperioribus ait: Nõ *vnus plus ametur, quã alius; niſi quẽ in bonis actibus, aut obedientia, inuenerit meliorẽ.* Eſt ergo vnuſquiſq; diligendus ab Abbate, qualiter ab vnoquoq; diligitur Deus. Iſta verò dilectio nõ in exhibendis, ſeu in dandis bonis tantũ, ſed etiam in malis puniendis pẽſari ſolet. Quia mundialis infirmitas ſe putat odio haberi, quando ſecũ nequaquã videt diſsimulari. Et ideò ſubdidit: *Vna præbeatur omnibus ſecundũ meritum diſciplina.*

An mali cũ bonis Abbate ſint diligendi.

Homo nõ diligẽdus, vt peccator; verò odiendus.

Charitas enim cordis, vt dictũ eſt, quę pro affectu paterno accipitur, omnibus æqualis eſſe debet: ſed charitas operis, quæ neceſsitatis effectus dici ſolet, ſecundũ merita vel demerita

merita exhibenda erit. Aliter quippe ſanus; aliter infirmus, aliter humilis, aliter ſuperbus; aliter obediens, atque aliter inobediens tractandus eſt. Ergo non perſona, ſed cauſa iudicium exacuet, aut certè miſericordiã pulſet. Per diſciplinã hîc pœnalẽ, intelligo correptionem; vt ſi ingenuus & ſeruus, vnam eandemq; commiſerint culpã, vnam eandemque ſuſtineant diſciplinã, id eſt, pœnã pro culpa. Non honoris gratia vel amoris, vnus à pœnitentia delinquẽs erit liber, & alter deſpectus, pœna grauetur; ſed ita Abbas cenſurã iudicij temperet, vt non vnũ lenius, alterum grauius damnet, niſi ſecundùm exigentiã demeritorum. Valde perniciosũ eſt in iudice perſonam accipere, & ſententiam iuxta amoris qualitatem formare, cauſa omiſſa. Sciat itaq; Abbas, ſe procul dubio de omnibus iudicijs ſuis in ſubditos, Deo rationem redditurum. Ergo æqualem omnibus ſecũdùm merita adhibeat diſciplinam. Nec diſſimulet cum dilecto, & puniat minus dilectum; quoniam hoc abominabile eſt apud Deum, qui iuſtus iudex æquitatem diligit, & ſicut non punit innocentem, ita nec parcit peccanti. Omnes puniendi ſunt æqualiter iuxta merita.

In doctrina namq; ſua Abbas, apoſtolicam debet illam ſemper formam ſeruare, in qua dicit: Argue, obſecra, increpa, id eſt, miſcens temporibus tempora, terroribus blandimenta. Textus Capitis & Regulæ.

37. Magna

37. MAgna ſcientia & diſcretione indiget, qui Iudex conſtitutus, aliorum vitia corrigere debet; ne, ſi quod in alio reprehēdere nititur, in ſeipſo idem incorrectum inueniat. Ait enim quidam: *Qui cordis ſui domum excolere non valet, quomodò plurimorum adhibebit diligentiam?* Et qui trabem peccati, ex ſuo non poteſt eijcere oculo, quomodo ex alterius oculo poterit amputare feſtucam? Abbas, qui prę cæteris omnibus ſanctitatis odore flagrare debet, in diſcipulorum correctione ſemper doctrinam teneat, Apoſtoli dicentis 2. Timot. 4. *Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina*. Argue negligentes, obſecra diligentes, increpa contemnentes in omni patientia; quatenus licet ad correptionem mouearis exterius, tranquillitatem mentis tamē nequaquam amittas interius. Aliter enim arguendi ſunt humiles, & aliter coërcendi ſuperbi; quia ſecundùm vniuſcuiuſque ſtatum, conditionem, vel meritum, temperanda eſt ſeueritas iuſtitiæ. Ergo temporibus miſcenda ſunt tempora, quoniam omnia ſuo tempore melius fiunt: & qui tempus non conſiderat, in vanū correptionis ſemina iactat. Quid enim prodeſt eo tempore iraſcentem corripere, quo à ſe quaſi allienatus manet; & non poteſt aliena verba ſeruare, qui ſeipſum penitus ignorat? Hinc Eccleſiaſt. 3. ſcribitur: *Omnia tempus habent, & ſuis ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub cælo*. Arguendi ſunt negligentes, quod tempus ſalutis ſibi commiſſum, tam infructuoſe expendant: & hoc primo verbis

1.Tim. 3. Matth. 7. 2.Tim. 4. Eccli 3.

exhor-

exhortatorijs; deinde ſi nō attenderint, acrius agendum eſt: Vnde dicit Iſidorus: *Qui blando verbo caſtigatus non corrigitur, acrius neceſſe eſt, vt arguatur.* Humiles autem & beneuoli, ſemper vt in melius proficiant, exhortandi ſunt: Et ſi quando à via deuiauerint, leniter corrigi poterunt. Quia plus proficit amica correctio apud prudentem, quàm centum plagæ apud ſtultum. Fœlix eſt ille, quem nulla frangunt aduerſa. Oportet ergò Abbatem, vt ita dicā, mille habere oculos diſcretionis; ne (quòd abſit) dum per immoderatam correptionem exardeſcit, vitia non emendentur, ſed augeātur potius, & creſcant. Ait enim Proſper: *Leniter caſtigatus, exhibet reuerentiam caſtiganti, aſperitate autem nimiæ increpationis offenſus, nec increpationem recipit, nec ſalutem.* Hinc quoque Ambroſius ſuper Lucam ait: *Plus proficit amica correctio, quam accuſatio turbulenta; illa pudorem incutit, hæc indignationem mouet.* Primo igitur beneuoli, & quicunque alij blando ſermone corrigendi ſunt; quòd ſi non emendauerint, durius contra delinquentes procedatur. Vnde dicit: *Increpa.* Increpatio ad duros corde ſeu rebelles pertinet: vt qui verbis non corripitur, verberibus emendetur. Sed quia valde difficulter ad viam ſalutis reducitur, qui ſemel obſtinatus & induratus ab ea mouetur, neceſſarium eſt, vt Abbas vir ſapiens ſit: quatenus ſciat, quomodo vnumquodque vulnus ſanandum ſit; ne quādo plus deſtruat per inſipientiam ſuam, cùm modum fraternæ correctionis ignorat. Vnde ait Hugo de Sancto

Iſid. lib. 3. de ſum. bon. [illegible]

Proſper. li. 2. de vita contēp. cap. 5.

Abbas in corrigēdo ſit diſcretus.

Hugo de S. Victore, li. de inſti. nouit. c. 18

Victore: *Difficile eſt cor induratum malitia ad formam diſciplinæ, & ad ſpem honeſtatis incuruare.* Tales, oneroſi magiſtris eſſe conſueuerunt; vt quos emendare non valent, patienter quodammodo portant. Sed tamen, ab increpatione ceſſandum non eſt, ne ſi rector fatigatus, ſilendo conſentire videatur; & ouis morbida, quæ hodie corrigi non poteſt, cras cum poterit, negligatur. Maximus autem labor eſt huiuſmodi correctio, quando quaſi inaniter verberamus. Nam peruerſum corrigere, nihil aliud eſt, quàm ſtimulare inſanum; qui quanto plus arguitur, tanto minus emendatur. Qui enim corrigit ſtultum, quaſi qui oleum adhibet camino, & ventis incendia ſuperare nititur. Si igitur inquietos corrigere volumus, tempus, perſonam, conditionem quoque, & cauſam conſideremus. Quia non ſemper omnia ęquè expedire videmus, quæ fortè aliquando facta creduntur. Miſcenda ſunt itaque temporibus tempora. Quoniam aliter increpatio valet in æſtate, atque aliter in quadrageſimali obſeruatione; nam negligentiæ quadrageſimales, propter ſacrum tempus, durius emendandæ ſunt. Doctor ergo, qui vitia corrigere debet ſubditorum, conſideret, quæ ſibi congrua ſint tempora vel momenta. Nam ſi aliquem reprehendere conatur in eo tempore, in quo de ipſius emendatione deſperatur, inaniter laborare conuincitur, quando & ipſe fatigatur ad tempus, & ille non emendatur ante tempus. Sicut ſapiens medicus, diſtinctis &

Tempora correctionis obſeruãda ſunt.

ctis & certis; anni & diei, menſis quoque & hebdomadæ temporibus, ſua parat pro infirmis medicamina. Ita quoque rector & gubernator animarum fidelium, diſtinctis, congruis, & opportunis temporibus; pro infirmis Chriſti ouibus, quas regendas & curandas ſuſcepit, debet adhibere medicamina curationum. Quare ſicut medicina quælibet, non omnibus expedit omni tempore; ita nec vna correctio ſemper omnibus erit adhibenda; ſed temporis qualitas ſemper penſanda eſt.

Sunt etiam temporibus interdum miſcenda blandimenta: ne cum nimium exaſperat, & improbat vitia infirmi, laqueo pereant deſperationis. Vel certe; ſi ſemper comminatur delinquentibus, audacia tollatur confeſsionis. Videtur enim aliquando non eſſe comminandum, ne delinquentis exacerbatio deterius aliquid attentet. Quidquid igitur agimus, in omnibus modum teneamus. Quia ſicut quidam ait: *Modus eſt pulcherrima virtus*; ſine quo, omnis virtus vitium reputatur. Nam ſi adſit timor, & non diſcretio, tranſit in deſperationem: ſi dolor, in amaritudinem: ſi amor, in adulationem: ſi ſpes, in præſumptionem: ſi lætitia, in diſſolutionem: & ita per ſingulas virtutes deficiente modo, ſtatim deficiet virtus. Vnde dicit Iſidorus: *Quidquid boni cum diſcretione feceris, virtus eſt, quidquid ſine diſcretione geſſeris, vitium eſt; virtus enim indiſcreta, pro vitio reputatur.* Iſid. lib. de Synom.

Et ſicut ſuperius iam dictum eſt, quod aliter corrigendi ſunt obedientes, atque aliter inquieti: ita quoque ſanctus Pater, huius correctionis modum ponit Abbati, dum de qualitate perſonarum conditionatarum ſubintulit, dicens:

Textus Capitis 2. Regulæ.

Dirum Magiſtri exemplum, pium patris oſtendat affectum, id eſt, indiſciplinatos & inquietos debet durius arguere.

38. DOctrinam Apoſtoli præallegatam ſuperius, vbi ait: *Argue, obſecra, increpa*, iam luculentiùs exponit, dans modum his tribus punctis conuenientem correctionis; vt qui vno non corrigitur, vel alio ſaltem instrumento emendetur. Exemplo Magiſtri, quod præcedere debet, corrigendi ſunt duri, quia ſtultus verbis non corripitur. Et ideo, cum indiſciplinatos primo verbis perſuaſorijs, quatenus peruerſe agere quieſcant, ſecreto monuerit Abbas, vel in publico, & ſi non attenderint, erit comminatio iuſtæ correptionis adhibenda. Quòd ſi nec iſto modo emendauerint, durius corripiantur, id eſt, verberibus, abſtinentijs vel alijs quibuſlibet diſciplinæ operibus. Oportet ergo Abbatem eſſe pium & diſcretum propter humiles, zeloſum propter proteruos. Quia ſi omnibus æquanimiter iudicium fieret, vel beneuoli refugerent, vel maleuoli non corrigerentur.

Sit

Sit igitur Pater humiliũ, Abbas & magiſter ſuperborum, ſicut ait Gregorius in ſuo Paſtorali, *Sit rector bene agentibus*(inquit) *per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia, per zelum iuſtitiæ erectus; vt & bonis, in nullo ſe præferat; & cùm prauorum culpa exigit, poteſtatem ſui prioratus agnoſcat. Quatenus & honore ſuppreſſo, æqualem ſe ſubditis bene viuentibus deputet; & erga peruerſos, iura rectitudinis exercere non formidet.* Malis itaq; ſe exhibeat rectorem, ne cùm manſuete tacet, malitiæ eorum conſentire videatur, id eſt, ſecundùm culpam ipſorum, ordinet diſciplinam correctionis; quatenus experiẽs virgam peccator, magiſtri cognoſcat correctus poteſtatem, quam ſpreuit ſuperbus. Ait enim Gregorius 15. Moralium: *Omnis namque peccator, prudens erit in pœna, qui ſtultus fuit in culpa. Quia ibi iam dolore conſtrictus, ad rationem oculos aperit: quos hic voluptati deditos clauſit; & pœna torquente exigitur, vt ſapiat, quæ excæcante ſe ſuperbia deſipiebat.* Porrò, qui peccat coram omnibus, arguatur, vt cæteri metum habeant, ſi tamen publicè deliquit. Quia ſunt quædam ſubditorum peccata, quæ non ſunt omnibus manifeſtanda, ſed in ſecreto purganda, ne maius ſcandalum oriatur, quando culpa indiſcreto iudicio punitur.

Greg. in Paſtorali part. 2. c. 6

Greg. li. 15 Mora. c. 23

Abbas ergo, qui omnium ſubditorum cauſas, perſonas, conditioneſque cognoſcere debet, faciat vt prudens Medicus, medicinas ſuas infirmis diuerſimode temperans atque miniſtrans: iam ſegregatim ab aliis; iam amarum ſub guſtu mellis infundens; iam ſal

 vulne-

vulneribus inimittens; iam hoc iam illud colligans vlceri, quatenus alterum temperetur ab altero, vt celerius infirmus ſanetur. Et ſicut in medico nil periculoſius eſt inexperientia rerum medicinalium, quibus multi necantur, cùm eis nociua pro vtilibus dantur; ita quoque nihil in Abbate perniciosius eſſe poterit, & membris, id eſt, ſubditis periculoſius, quam inexperientia euentuum, indiſcretio iudiciorum, ignorantia conditionum. Quia tot oues ſub manibus inexperti paſtoris pereunt, quot medicina ſua indiſcreta, vulnera languentium fodiuntur. Fit enim, vt nimia aſperitas Prælatorum ruinam inferat ſubditis, quando aut peccata parua nimium aggrauant, vel etiam magna quæque plus debito iudicant. Sic indiſcretio Paſtoris, cùm Angelos facere nititur, ſæpe ex ſubditis in dæmones mutat. Melius quippe eſt, cum paucis peccatis ſubditum mittere ad Purgatorium incorrectum, quàm ex indiſcreta aſperitate deſperatum proijcere in infernum. Quia dum parua delicta ſubditorum nimium ponderamus, interdum puſillanimis deſperationis laqueum aperimus: & dum plus, quàm decet, contra vitia inſurgimus, delinquentes deteriores reddimus.

Sed in omnibus his non dicimus eſſe cum peccantibus diſsimulandum, ſed diſcretè agendum: ne dum cupimus ſanare infirmum, ſepeliamus mortuum. Eſt enim valde timendum Abbati, ne plus debito

damnet

damnet innocentem, vel minus iuſto patiatur delinquentem: & ideo oportet eum eſſe expertum in iudicijs faciendis, pium, prudentem, zelumque Dei habentem, qui tali fungitur authoritate: quoniam ſine dubio, de omnibus iudicijs ſuis Deo rationem redditurus eſt. Qualiter autem arguendi, immo potius obſecrandi ſint mites & obedientes, conſequenter libet, vt audiamus. Ait itaque.

Obedientes, & mites, ac patientes, vt in melius proficiant, obſecrare. Textus Capitis & Regulæ.

39. OBſecrandi ſunt mites, non arguendi: quia non eſt opus pungere bis, non recalcitrantem. Sciatque Abbas ſe talium eſſe ſocium, non Dominum, quare non habent ſani opus medelæ, ſed male habentes. Et ergo, quos poteſt corripere verbis perſuaſorijs, vt in melius proficiant, obſecrare debet. Nec in tales exerceat poteſtatem ſuam; quia non propter bonos, ſed propter peccatores conſtitutus eſt rector. Gaudeat ſe denique tales habere ſubditos, quos ſibi forte in virtutibus conſpexerit meliores, ſanctitatis præbere exemplum. Vellem ego tales omnes fratres meos, vt mei in bono exemplo fierent Abbates, ſupprimerem vtique poteſtatem regiminis, vt fierem ipſis ſimilis. Sed non inuenitur tam ſancta congregatio, in qua nemo delinquat.

Erit autem omnibus talis adhibenda diligentia correctionis, qualis prius fuerit admiſſa negligentia tranſgreſsionis. Vnde bene ſubiungitur.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Negligentes autem & contemnentes, vt increpet & corripiat, admonemus.

QVi blando ſermone caſtigatus non corrigitur, acrius neceſſe eſt, vt arguatur, quia ſtultus non corripitur verbis. Vnde admonet nos Sanctus Benedictus, negligentes ſcilicet ſtatuta regularia & mandata ſuperiorum, increpare debere; ne cùm peruerſi nimis patienter tolerantur, mitibus & bonis corde delinquendi audacia præbeatur. Quia declinātes ad iniquitatem, coërcendi ſunt cū omni zelo Dei, & diſcretione: vt boni gaudeant ſe eſſe immunes, & correctione alterius ipſi meliores fiant. Eſt autem notandum, quod plerumque peruerſorum mentes, vt corripientem ſe repellant, ſubtiliter non ex charitate, ſed ex odio, correctionem procedere iudicant; & ſæpe fit, vt dum inquietos corripere nitimur, eorum ſiniſtra interpretatione terreamur. Sed ego multo aliter ſentio. An arguo te, propter te? Nequaquam: ſed propter vitia, quæ ſunt in te. Vitia odi, te autem diligo. Nec arbitreris me te poſſe odire, quod tam diligenter curare ſtudeo. Ait enim Auguſtinus in Epiſt. *Non omnis, qui parcit, amicus eſt: nec omnis, qui verberat, inimicus. Quia qui phreneticum ligat, & lethargicum excitat; ambobus moleſtus,*

Aug. ep 48

moleſtus, ambos amat, ambos ſanat; ambo quamdiu ægri ſunt, indignantur: ſed ambo ſanati, gratulantur. Idem ad Vincentium Donatiſtam & Rogatiſtam. 5. quæſtione 5. *Non omnis, qui parcit, eſt amicus: nec omnis, qui verberat, inimicus. Meliora enim ſunt vulnera amici, quam voluntaria oſcula inimici. Melius eſt cum ſeueritate diligere, quam cum lenitate decipere.* Vnde Prouerb. 27. ſcribitur: *Meliora ſunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oſcula odientis.* Si videris fratrem tuum errantẽ, & ad foueam perditionis appropinquantem; ſi non auiſas eum corrigendo, vt caueat, & ille cadit in foueam, crudeliſsimus inimicus eſſe comprobaris. Hinc etenim ſuperna voce ad paſtores Ezechielis 3. dicitur: *Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via ſua impia, & viuat: ipſe impius in iniquitate ſua morietur, ſanguinẽ autem eius de manu tua requiram.* Vnde ſequitur.

Aug. epiſt. ad Vincẽt. & Donat. 5. q. 5. ca. 2. nõ omnis

Prou. 27.

Ezech. 3.

Neque diſsimulet peccata delinquentium, ſed mox, vt oriri cœperint, radicitus ea, vt præualet, amputet: memor periculi Heli Sacerdotis de Silo.

Textus Capitis 2. Regulæ.

40. LEgimus de Iona Propheta, qui cùm fugeret à facie Domini, eo quod Niniuitis, ſecundùm præceptum Dei, ſcelera eorum annunciare noluerit, nautas propter eum in periculum deueniſſe, & eũ tribus diebus ac noctibus in ventre cæti latuiſſe; poſtea

Ion. 1.

autem humiliatū ad mandatū Domini, Niniuitis pœnitentiam publicè prædicaſſe. In quo quid aliud inuenitur, quā periculum paſtorū vitia ſubditorū corrigere metuentium? Qui ſtulto placere deſiderat, ſimilis ei efficitur. Cur times à facie hominum, & faciē Dei non metuis? Vel quò fugere poteris, à conſpectu Domini? Sunt enim plerique Abbates & animarū rectores, qui vitia ſubditorū cum Iona corrigere negligunt; imo metuunt non tantū vt Ionas, ſed incōmodo ſuo, & paci cōſulentes, ne à ſubditis perſequātur vt communiter videmus, quando ſeueritatē Prælatorum timentes, dicūt illud Euang. *Nolumus hunc regnare ſuper nos*, & opportunitatē quærunt, quatenus ab officio depellant, quem corrigētem ſe impatienter portāt. Hoc formidantes quidā, cùm vitijs ſubditorū diſsimulāt, eos corrigere timent: & ſic occaſionē omnium malorū & caſuum religionū, Prelati negligētes dare cōprobantur. Nulla enim religio ſubſiſtere poteſt, vbi correctionis diligentia nō eſt: quia ſi diligenter corrigerētur vitia, religio nequaquā ita deſcenderet ad ima. Hæc prima cauſa ruinæ ſanctæ religionis eſt, dum corrigere in alijs nō audemus, quod incorrectum cōſpicimus in nobiſmetipſis. Oportet ergo mundū eſſe à vitijs, qui corrigere vitia debet. Neque diſsimulet peccata delinquentiū, quaſi nō videat, vel neſciat; ſed ſubtiliter & diligenter, priuatim & publicè indagare ſtudeat actus ſubditorū, quatenus ſemper habeatur ſuſpectus; quia magna pars peccati tollitur, dum

Luc. 19.

Ruina religionum eſt correctionis omiſsio.

Præla-

Prælatus ſemper præſens timetur. Ex tædio mentis interdum diſsimulatio generatur, quando duri cordis & incorrigibiles à via ſua praua non poſſunt auerti.

Sed nequaquam eſt ceſſandũ à correctione, etiamſi parum prodeſt. Quia ſi rector facit, quod in eo eſt, liber erit coram Domino, ſicut in Ezechiele legimus: *Si autem tu annuntiaueris impio, & ille non fuerit conuerſus ab impietate ſua, & à via ſua impia, ipſe quidem in impietate ſua morietur, tu autem animam tuam liberaſti.* Quod nõ ſolum de Prælatis, verum etiã de ſubditis intelligi poteſt, qui ſe inuicem de exceſsibus ſuis auiſare debent. Sed ſunt nonnulli, qui è contrario peccata ſua inuicem abſcõdunt, & excuſant, ne ad notitiã Prælatorum perueniãt; iſti proculdubio ſe inuicem non diligunt, ſed potius perſequuntur; quia magis nocet, qui crimẽ cælat, quã qui amabiliter indicat. 5. q. 5. *Non vos iudicetis.* Sed hęc faciũt, ne ſi vnus publicauerit hodie delictum alterius, cras alius publicet ſuũ. Ante omnia, ne diſsimulet Abbas peccata fratrum ſuorum; quoniã ſi verus eſt paſtor, debet vtique diligere oues ſuas; ſed nemo verè diligit, qui peccantem filium non corripit. Hinc ſcriptũ eſt: *Qui parcit virgæ, odit filium ſuum.* Si ergo parcis, vbi verberare debes, verus paſtor non es, nec pertinet ad te de ouibus Chriſti; ſed mercenarius, quęrẽs teipſum, & fraudem faciens in ouibus Domini tui. Ait Sapiens Prou. 23. *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum; & animam eius de inferno li-*

Corrigibiles ſunt etiam corrigendi.

Ezech. 3.

Alter alterius delictum patefacere debet.

5 qu. 5 c. 1 Non vos; ex Auguſt. ep. 109 & ſerm. 3 de communi vita clericorum.

Prou. 13.

Prou. 23.

no liberabis. Dum parcis odis, dum percutis diligis. Vnde iterum ſcriptum eſt. Eccleſ. 30. *Qui diligit filium ſuum, aßiduat illi flagella.*

Eccli 30.

Nec æſtimet ſubditus, cùm arguitur à ſuperiore ſe odio haberi, quia non odio habetur, ſed diligitur, qui caſtigatur & corripitur 5. *quæſtione* 5. *Non oſculatur*. Dulcior eſt enim religioſa caſtigatio, quá blanda remiſsio. Nec iniquus eſt, ſed humanus, qui crimen perſequitur, vt liberet hominem 23. *quæſtione* 5. *Non eſt iniquitatis*. Sed nemo adeo zeloſus inuenitur, quia omnia purgare poſsit, ſicut vellet, præter Deum ſolum. Bene appoſitum eſt: *vt prævalet, vitia radicitus amputet:* Ac ſi diceret: Mox, vt vitia oriri cœperint, conetur ea radicitus, id eſt, funditus eradicare, vt virtutes plantentur, quantum in eo eſt; exemplo bono præcedendo, exhortando, docendo, obſecrando, arguendo, aut corripiendo, quantum prævalet. Nec differat in craſtinum, niſi pia ratione; ſed mox, id eſt, celeriter ea amputet hodie. Quia ſine dubio, cùm humana natura ſit prona ad peccãdum, cras etiam, quod corripiat inueniet. Vnde ſcriptum eſt: *Conteretur cum delinquente delictum.* Legimus primo Regũ 4. de periculo Heli Sacerdotis: qui falſa pietate cœcatus, filios peccantes corrigere neglexit: qua in re, & ipſum & filios, mala morte periſſe conſtat. Memor ſemper huius periculi Abbas, in corrigendo ſubditorum vitia diligens ſit, ne, quod illis contigit in corporibus, ſibi & ſubditis contingat in animabus, quarum perditio tanto grauior, quanto anima

5. q. 5. ca. 3 non oſculatur.

23 q. 5. c. 1 Non eſt iniquitatis

Ambroſ. ſerm. 48.

Eccli. 27.

1. Reg. 4.

ma corpore pretioſior comprobatur. Quare Abbas, ſi poteſt, & non corrigit delinquētes; perditio animarū illarum de manu eius vindicabitur. Nam conſentire conuincitur, qui cùm poſsit, peruerſis negligit obuiare 2. *quæſt. 7. Negligere cùm poſsis.* In ipſa tamen correptione ſumma diſcretio neceſſaria eſt, ne cùm nimium eradicare nititur zizania, & triticum euellat. Vnde aptiſsimè ſubiungitur. 2 q. 7. c. 55 negligere, cū poſsis: ex Eleuth. Papa in ep. ad Galliæ prouincias.

Et honeſtiores quidem & intelligibiles animos, prima vel ſecunda admonitione, corripiat verbis. Textus Capitis 2. Regulæ.

41. ANimus honeſtus, idem eſt quod manſuetus, tranquillus, ac timoratus, qui ſolo verbo ad viam ſalutis dirigitur; intelligibilis, id eſt, rationalis & prouidus, vel dirigibilis & prudens; quoniam plus proficit amica correctio apud prudentem, quam centum plagæ apud ſtultum. Tales, cum modeſtia ſunt admonendi, vt in melius proficiant: quia præſumitur plus valere verbum exhortationis, quam multa auiſamenta comminationis. Vnde talibus Beatus Benedictus, binam præauiſationem tanquam bene meritis & dirigibilibus iubet impendi. Quia qui verbis emendatur, iniuſtum prorſus videtur, ſi verberibus coërceatur, niſi aliud canonicum interueniat, vt propter ſcandalum aliorum, ſine correctione publica, non euadat,

Impro-

Textus Capitis 2. Regulæ. Prou. 18.

Improbos autem, & duros, ac ſuperbos, vel inobedientes, verberum vel corporis caſtigatione, in ipſo initio peccati coërceat, ſciens ſcriptum: Stultus verbis non corripitur.

NOn eſt in correptione ſuperborũ mora facienda, ne maior creſcat iniquitas; ſed ſtatim, vt tales peccare cœperint, corrigendi ſunt. Quia ſuperfluè verbis exhortantur, qui etiam verberibus correpti vix emendantur; quia ſtultus nõ corripitur verbis. Veruntamẽ ſic erit modus correctionis temperandus, vt manſuetudo & diſtrictio ab inuicẽ non ſeparentur 45. *diſt. Sunt namq; nõnulli.* Si ergo Abbas delinquẽtes corrigat, cõpaſsionem de corde nequaquã expellat, ſed condoleat miſeris, indignetur peccatis, nõ hominibus. 86. *diſt. Odio habeantur peccata, nõ homines: corripiantur tumidi, tolerẽtur infirmi; & quẽ ſeuerius caſtigare neceſſe eſt, non ſæuientis plectatur animo, ſed medentis.* Nec ex odio, ſed ex amore fraterno, omnis correctio procedere debet: vt vltionis voto nemo puniatur, ſed iuſtitiæ amore. 24. *q.* 3. *Cũ ſancti viri.* Nec diſsimulet peccata ſubditorũ; quia ſine dubio quidquid delinquunt ſubditi, in caput redundabit Prçlati: nã qui negligit emẽdare, quod valet, facientis culpã habet. 86. *diſt. facientis.* Vnde ibidẽ dicitur: *Inferiorũ ordinum culpæ ad nullos magis referenda ſunt, quàm ad deſides negligẽteſq; rectores, qui multam ſæpe nutriunt peſtilentiam, dum*

45. diſt. ca. 14. Sunt namque. Greg. li. 19 Mora. c. 16 86. diſt c. 2 Odio habeantur. Leo ep. 90 24. qu. 3. Cum ſancti viri cap. 12. 86. diſt. c. 3 facientis.

dum auſteriorem diſſimulant adhibere medicinam.

Secundùm diſpoſitioné autem hanc regulę agat, vt ſit honeſtioribus & intelligibilibus, qui cognoſcunt culparũ ſuarum põdera, mitis & mãſuetus etiam verbis: improbis verò, & contra duros ac ſuperbos vel inobediẽtes, qui verbis nõn proficiunt, ſeuerus appareat verberibus: pium tamẽ cordis affectum omnibus exhibeat; bonis, de profectu eorũ congaudendo, delinquentibus autẽ compatiẽdo: quia verè iuſtus miſeris compatitur, delinquentibus indignatur. 45. *diſtinct. Vera iuſtitia.* Noueritq; ſe Abbas infirmorum, nõ fortium curam ſuſcepiſſe: quia non eſt opus ſanis medicus, ſed male habentibus. Et Dominus ait: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiã.* Abbas autẽ, qui vniuſcuiuſq; fratris cõſcientiam, cõuerſationem & conditionẽ ſcire debet, diligenter attendat, qui ſint tales, vt verbis corripiãtur; & qui illi, qui verba nõn aduertũt: quatenus cuilibet ſalutarẽ nouerit adhibere iuxta morbos medicinã, ſciẽs ſcriptũ: *Stultus verbis non corripitur*. Et iterũ: *Percute filiũ tuum virga, & liberabis animam eius à morte.* Sicut nobilis equus vmbra virgæ regitur, ita intelligens ſolis verbis corripitur. Et ſicut ignauus nec calcaribus concitari poteſt, ita ſtultus ad res iuſtas vix neceſsitate compellitur. Non enim recipit ſtultus verba prudentiæ, niſi dixeris ea, quę verſantur in corde eius. Omne verbum perditur, quod fatuò tanquã ad correctionem profertur. Scriptum eſt enim: *Qui erudit deriſorem, ſibi facit iniuriam.*

45. diſt. cap. 15. Vera iuſtitia. Gregor. hom. 34. in Euang. Math. 9. Prou. 17. Prou. 9.

Tales

Tales itaque, qui verba deſpiciunt, verbera ſentiant, neceſſe eſt. Et, vt ſciat rector ſe neminem debere corrigere liuore inuidiæ vel vltionis, ſed fraterna charitate & paterno affectu, non vt homo puniatur, ſed vt vitium emendetur admonitionem protulit Sapiētis, qua ait: *Percute filium tuum virga, & liberabis animam eius à morte*. In quibus verbis quid aliud datur intelligi, niſi rectorē, ſe ſubditis, tamquam patrem filijs, debere in corrigendo exhibere. Sicut enim pater carnalem filium caſtigando non odit, ſed diligit: ita quoq; Prælatus quilibet, qui ſubditos ſuos corripit, & paterno affectu diligere debet. Vnde ait Ambroſius in ſermone: & habetur 5. *quæſt.* 5. *Non oſculatur ſemper pater filium, ſed aliquando caſtigat. Ergo quando caſtigatur, qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim etiam amor plagas ſuas, quæ dulciores ſunt, cùm ſe amariores inferunt*. Hinc Sapiens Prouerb. 27. dicit: *Meliora ſunt vulnera diligentis; quam fraudulenta oſcula odientis. Ex his verbis datur intelligi quod magis cōfert charitati fraternæ, qui crimen accuſando vel indicando perſequitur, quam qui celando fouere nititur*. Hæc ibid.

Prou. 23. — Amb. ſer. 84. 5. qu. 5 c. 3 non oſculatur. — Prou. 27.

42. Sed ô quam pauci ſunt, qui hæc ſapere velint. Credit accuſans, negat accuſatus, quia corpori plus quam animę miſeretur; vbi carni delinquenti parcitur, quando vitia emendari debent. Plus diligendus eſt, qui amabiliter corripit, quam qui fraudulenter negligit. Nemo ſapiens correctorē ſuum odio habuit vnquam, ſed ſtultus odit corripientem ſe. Vnde de talibus dicitur Amos 5. *Odio habuerunt*

Amos 5.

runt corripientem in porta, & loquentem perfectè abominati ſunt. Sed eſto, quòd talia non ſuſcipiant peruerſi, boni tamen non cōtradicunt; quia qui reus eſt, nulla ei correctionis ſententia placet, quamdiu peccare non deſinit: Non autem oportet talium aduertere platerationibus, quo minus corripiantur; quoniam innocentis officium eſt, nulli nocere, & peccantem punire. 23. *quæſtione* 5. *Non eſt innocentiæ*. Sunt autem multi, qui nimis parcendo, vitijs nutriendis fomitem tradunt. Quia dum delinquentibus non reſiſtitur, audacia peccandi generatur, ſed cùm ſe miſericordes reputant, ferociſsimi perſecutores ſunt. Vnde ait Auguſtinus in Epiſtola: *Qui vitijs nutriēdis parcit & fouet, ne contriſtet peccantium voluntatem, tam non eſt miſericors, quàm qui cultrum non vult rapere puero, ne audiat plorantem; & non timet, ne vulneratum doleat, vel extinctum*. Iuſtus enim nón odio, ſed dilectione malos perſequitur. 23. *quæſtione* 7. *quicunque*. Non ergò ſe putet impium, qui zelo iuſtitię peccata perſequitur delinquentium: quia non qui ad bonum, ſed qui ad malum cogit, ille perſequitur, ibidem. *quæſtione* 5. *Non vos hominum*.

23. quæſt. 5. c. 37. Nō eſt innocentiæ.

Auguſt. ep. 48. 23. quæſt. 5. c. 38. qui vitijs.

23. q. 7. c. 1 quicūque.

23. q. 5. c. 42 Nō vos

Veruntamen, ſic Abbas temperet modum correctionis, vt non excedat limites diſcretionis. Quoniam, qui indiſcretè corrigit, veraciter non diligit. Diſcretio enim ſic virtutes cæteras conſeruat, ſicut lumen lucernam ſeu candelabrum ornat: Quæ virtus, ſine diſcretione, Deo placuit vnquam? Sicut cibus ſine ſale, ita virtus ſine diſcretione. Sic ergo

Diſcretio in correctione adhibenda.

 delin-

delinquens corripiatur, quatenus māſuetudo diſcretionis nō amittatur. Obiurgationi ſemper aliquid blandè admiſcendum eſt: nam facilius penetrant verba, quæ mollia euadunt.
Greg par. 2. Paſtor. cap 6. Et lib 20. Mor. c 8. Ait ergo Gregorius in Moralib: *Regat disciplinæ vigor manſuetudinem, & manſuetudo ornet vigorem. Et ſic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.* Quotieſcunque ergo correctio neceſſariò delinquēti adhibetur, ſemper ſeueritatem manſuetudo concomitetur. Caueat autem Abbas, ne ex furore nimiò aliquem corripiat; ſed quouſque ceſſet commotio, exſpectet.
Iac. 1. Quoniam ira viri iuſtitiam Dei non operatur, nec furor verum diſcernere ſinit; & grauiter delinquit, qui ex ira ſententiam profert. Vnde ait Ambroſ. de ſancto Ioſepho: *Sæpe ira etiam innocentes in crimen ducit.* Quia dum iuſtò amplius iraſcimur, & volumus aliena coërcere peccata, grauiora committimus. Ideo Apoſtolus
Rom. 12. Romanorum 12. ait: *Non vos vindicantes chariſſimi, ſed date locum iræ*; hoc eſt, declinemus illā, ne nos illa corripiat. Vnde Dominus Ieſus
Matth. 10. mittens ad Euangelizandum diſcipulos, miſit eos ſine aurò & argentò, ſine pecunia, ſine virga; vt & incentiua litis, & inſtrumenta exciperet vltionis.

Quando ex ira corripimus delinquentem, non emendamus, ſed nosipſos potius vindicamus, quod omninò prohibemur facere. Ergo in dictandis ſententijs, rectores nullo furore ducantur.
11. qu. 8. c. 70. ſummopere. 11. *quæſtione* 8. *Summopere cauendum eſt*. Qui ex furore iudicat, Dei iuſtitiam minimè

minimè defendit, ſed ſeipſum vindicat; neque emendatur correptus, ſed plus exaſperatur; quia quidquid ex charitate non procedit, offendit: Ait quippe Auguſt. *Quidquid lacerato animo dixeris, punientis eſt impetus, non charitas corrigentis. Dilige, & dic quidquid voles*. Iſidorus de ſummo bono: *Qui delinquentem ſuperbo vel odioſo animo corripit, non emendat, ſed percutit.* Dicit namque Caſsianus: *Vbi eſt feruida vindicta, non eſt temperata iuſtitia*. Ait etiam Gregorius in Moralibus: *Per iram ſapientia perditur, vt quid quóue ordine agendum ſit, neſciatur*. Oportet ergo fugere furorem, ſi volumus vitia corrigere delinquentium; & ſi ex toto declinare non poſſumus, tempus tranquillitatis exſpectemus. Quia hæc eſt natura iræ, ſicut ait venerabilis Beda, *vt dilata langueſcat, & pereat; prolata verò magis ac magis conflagret*. Nemo igitur corrigat, quod furore promulgauit. 11. *quæſtione*. 3. *Cum apud Theſſalonicam*. Vnde Venerabilis Beda ſcribens in Epiſtolam Iacobi ait: *Ira enim viri, iuſtitiam Dei non operatur. Quia qui iratus in aliquem ſententiam profert, etſi ille quantum ad ſe iuſtam reportet ſententiam, iſte tamen, qui non amore iuſtitiæ, ſed liuore odij in eum ſententiam dedit, iuſtitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitatur.*

Auguſt. in epiſt. ad Galatas.

Iſid. li. 3. de ſummo bon. c. 41.

Beda in lib. 2. Paralipom.

43. Si itaque nos aliquando iraſci plus debito contigerit delinquentibus, nequaquam erit acceleranda correptio: ſed tamdiu tacendum, donec ira quieſcat, & charitas ſedem iudiciariam obtineat; quæ

non quærit, quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti. Et omnino iuſtitiam ſuperexaltet miſericordia, ſicut ait beatus Pater noſter Benedictus. cap. 64. de ordinatione Abbatis: quatenus & ipſe miſericordiam conſequatur à Domino, qui ait: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur*. Habeat ſemper ſuã fragilitatem ſuſpectam, quia proculdubio, ſi liceret ſubditis arguere eum, inuenirent plerumque maiora correptione digna in ipſo, quàm ipſe in illis. Magna enim in iudicando ſobrietas habenda eſt, & ſinceritas: quoniam ſecurè alium non corripit, qui ſeipſum non arguit. 3. *quæſtione 7. Iudicet ille.* Conſideret Abbas ſuam fragilitatem, quòd etiam homo ſit, & peccator, & non ſpernat peccantes fratres, quoniam & ipſi ſub gratia ſunt, & meliores bonis fieri poſſunt, ſed oderit vitia, diligat fratres; nec nimium puniat, quia aliàs vitijs exſtirpandis indiſcretè deſeruiret; neque etiam diſsimulet, quia hoſtem in ſe nutrit, qui nimis filio ignoſcit Et vt hæc piæ diſcretionis & correctionis exhortamenta melius teneat, ad ſui ipſius conſiderationem eum incitat beatus Benedictus, dicens;

Reg. c. 64. — Matth. 5. — 3. q. 7. c. 4. Iudicet ille. — Ambro. in Pſal. 118.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Meminiſſe debet ſemper Abbas, quod eſt: meminiſſe, quod dicitur: & ſcire, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur.

HÆc, dico, omnem reddunt iuſtam correctionem ſubditorũ, videlicet, vt Abbas meminerit, quod eſt, quia homo fragilis & peccator, quo ad compaſsionem & pietatẽ erga delinquentes: Meminiſſe quoque quod dicitur, quia Abbas, pater, corrector, & iudex ſubditorum, quoad zelum iuſtitiæ. Cùm itaque hæc duo concurrunt in iudicio, ſcilicet manſuetudo compaſsionis, & zelus ſeu iuſtitia correctionis, limites conſeruantur charitatis. Et ſic exponitur iſte textus, vt dicatur Abbas, id eſt Pater Monachorum; debet ſemper meminiſſe, id eſt, memor eſſe, quod eſt, quo ad naturam, quia homo fragilis & peccator eſt, ne ſe putaret aliquid plus eſſe quàm alios. Et ſubintelligendo, Abbas idem debet ſemper meminiſſe, quod dicitur, quia Abbas, id eſt, Pater aliorũ vocatur. Debet meminiſſe, quod eſt ſecundùm naturam: debet & meminiſſe, quod dicitur, quo ad officium. Ex natura eſt peccator, ex officio peccatorum corrector. Natura iudicium mitiget, officiũ compaſsione tẽperet; & ſic vnũ condiatur ex altero, vt neq; miſericordia ſit remiſſa, neq; iuſtitia immoderata. Si enim Abbas ſemper meminerit, quod eſt; id eſt, quid ſit, ſemper ſubditis peccãtibus cõpatietur, quia ſine dubio ſe illis ſimilẽ inueniet, quòd homo ſit videlicet & peccator, & grauiora forte cõmiſerit, quàm quos arguit ipſe; & dum cõſpicit in ſemetipſo, quod corripiat in alio, incipiat plus compati quã iraſci. Nam hoc natura donat, vt vnũquodq; cõdoleat ſuo ſimili dolẽti.

Abbas ſit memor ſui nominis & officij.

 Sed

Sed ne nimium compatiendo diſſoluatur diſciplina ſubditorum, neceſſarium eſt, vt meminerit, quod dicitur, id eſt Abbas, officiũ habens correctionis ſubiectorum: & ſciat, quoniam quidquid delinquũt ſubditi, in caput redundat Prælati, qui eos corrigere negligit, cum poſsit; quia negligentiæ rectorũ imputantur culpæ inferiorum. 86. *diſt. Inferiorum*. Vnde ait Greg. in Homilia & habetur 23. *quæſtione* 4. *Si is, qui Prælatus eſt dominico debitori culpas impune dimittit, non mediocriter profectò offendit, qui debita cœleſtis Regis & Domini, ſua præſumptione reſoluit. Ea namque, quæ in nos committuntur, facile præſumimus dimittere, ea verò, quæ in Deum ſunt commiſſa, cum magna diſcretione, nec tamen ſine pœnitentia præſumimus relaxare.* Si itaque huius memor fuerit Abbas, quod dicitur; & periculum metuens Heli Sacerdotis de Silo; & omnium illorum, qui delinquentes corrigere negligunt, viderit fratres peccare, quãtum in eo eſt, non ceſſabit eoſdem arguere verbis, factis, exemplis. Quia ſicut ab oratione non eſt ceſſandum, ſic nec à correctione ſubditorum delinquentium. 23. *quæſt*. 4. *Sicut non*. Nam conſentire videtur, qui cùm poſsit, peruerſis negligit obuiare. 2. *quæſt*. 7. *Negligere cum poſsis*. Plus autem eſt, aliquid eſſe, quàm dici: & magis debemus attendere, quod ſumus, quàm quod dicimur: Homo ſum, Abbas dicor. Quid horum verius eſt? Nõnne quod homo ſum? Multi homines, ſed non omnes Abbates: plures Abbates, & tamen vniuerſi homines.

86. diſt. ca. 1. Inferiorum. Greg. hõ. in Euang. Et habetur 23. q. 4. cap. 28. Si is.

23. q. 4. ca. 28. Sicut non

2. q. 7. ca. 55. Negligere.

44. Quid

44. Quid igitur? Homo ſum, Abbas ſum: ſed multo aliter homo, quàm Abbas. Sum etenim homo à natura, Abbas à fortuna. Natura verò plus eſt, quam fortuna; quia illa innata, hæc autem attributa. Ergo, quia homo ſum naturaliter, Abbas autem caſualiter; & prior eſt natura, quàm caſus; debeo plus conſiderare naturam, qaum caſum. Si ergo natura caſum præcedit, & plus attendere debeo, quod ſum ex natura natus, quàm ex caſu factus, videtur omnino conſequens, vt miſericordia, quæ ex natura eſt, præcedat iudicium, quod fortuna poſterior dedit. Imo ſic videtur, quoniam miſericordia ſuperexaltare iudicium debet. Sum homo ſubſtantiuè, Abbas verò vocatiuè, verbum ſubſtantiuum naturalius, vt ita dicam, eſt vocali. Conſiderare ergo me oportet primò, quid ſim, deinde quid dicar. Quod ſum, nemo mihi auferre poteſt; quod dicor, ſicut venit, ita vadit, fortuna namque inſtabilis agnoſcitur eſſe. Beatus itaque Benedictus meminiſſe me iubet, quod ſum; quia ſicut dixi, homo fragilis & peccator; quatenus, cùm me debitorem inuenio Domini, mitius agam, cum conſeruis & cōdebitoribus meis, Domino meo; ne ſi alios ad ſolutionē cōpulero, dicatur forſitā mihi: *Serue nequā, omne debitū dimiſi tibi, quia rogaſti me; nónne ergo oportuit & te miſereri conſerui tui?* Et ſic incipiet repetere, quod prius donauerat. Domine, debitum tuum exigo, non meum. Et dicet mihi Dominus: Redde tu prior, quod debes; & ſic alios;

Prælatus debet cōſiderare, quod magis homo ſit, quàm Abbas.

Matth. 18.

ſic alios, abſque ſuſpicione impetere potes.

Sed ne iſte timor & conſideratio propriæ fragilitatis, vitam negligeret ſubditorum, iubet me etiam meminiſſe, quod dicor, videlicet Abbas, Pater Monachorum & rector. Si rector, ergo corrector; & nequaquam diſsimulare queo, quin ſatisfaciam officio. Sic me iubet S. Benedictus meminiſſe, quod ſum: vt non obliuiſcar, quod dicor. Ita oportet me miſereri fratribus, vt damnum nullum patiantur in animabus. Hæc autem & ſimilia, quæ prædixi, grauia quidem mihi videntur, & ſunt; cùm rarus ſit Paſtor, qui in nullo delinquat, vel iudicando de ſubditis, aut certè vitijs parcendo. Melius itaque & ſecurius mihi foret, ſi Monachus eſſem, & non Abbas. Nam illa ſententia me terret, qua dicitur: *Scire debet, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur*. Proficiſcens Dominus in regionem longinquam, tradidit ſeruis ſuis bona ſua. Et vni quidem dedit quinque, vni duo, alij autem vnum talentum, vnicuique ſecundùm propriam virtutem, & profectus eſt ſtatim. Rediens autem accepto regno, non ſolum quod tradidit, ſed & vſuram, rationem ponens, exegit à ſeruis. Et ille, qui ſibi reddidit, quod acceperat, reprobatus, tanquam inutilis, & nequitioſus ſeruus dignoſcitur, quoniam de tradita pecunia vſuram facere neglexit.

Matth. 25.

Quid putamus, fratres, quomodo ſtabit is, qui reddere non poteſt, quod accepit; ſi ille damnatur, qui licet redderet depoſitum,

vſuram inde non fecit? Quomodo (inquam) reſpondebit ſeruus, qui traditum ſibi talentum perdiderit, ſi is excuſationem non habet, qui reddens depoſitum non duplicauit? Timeo, timeo: non bene ſtabit, quicunq; eſt ille. Cui enim plus committitur, plus ab eo exigitur. Quoniam, ſi ille inutilis iudicatur, qui creditum ſibi talentum ſine lucro reddidit; cui dubium, quin malitioſus inueniatur, qui creditum ſibi talentum retinuit? Melius quippe eſt nihil habere in commiſsis, quàm credita male cuſtodiſſe. Videte fratres, quomodo cautè ambuletis. Quoniam vos talentum Domini eſtis, ſuperioribus veſtris commiſſum, ſi perdiderint vos Prælati cum culpa ſua, nec vos, nec ipſi excuſati eritis. Si cum culpa veſtra, ſine ipſorum negligentia, cui dubium, quòd ſoli portabitis iniquitatem veſtram. Quia ipſi fecerunt omnem, quam poterant, erga vos diligentiam; vos autem eorum contempſiſtis doctrinam, dicentque ad Dominum: *Iuſtitiam tuam non abſcondimus in cordibus noſtris, veritatem tuam & ſalutare tuum diximus, ipſi autem contemnentes ſpreuerunt nos.* Et ſi bene docuerint vos ſuperiores veſtri, licet mali ſint ipſi, non debetis ſpernere doctrinam: quoniam veſtra eſt doctrina, eorum autem vita. Accipite, quod veſtrum eſt, & nolite diſcutere, quod alienum eſt. Licet malus ſit rector, vos tamen ligatus ſoluere poteſt. 11. *quæſtione* 3. *Plerumque contingit.* Cui autem plus committitur, plus ab eo exigitur. Quare pro tot animabus Deo rationem redditurus

Pſalm. 36.

Greg. hō. 26. in Euā.

diturus eſt, quot in ſuo regimine ſuſcepit perſonas. Quòd ſi propterea pauciores ſuſceperit, quia pro multis pauet reddere rationem, cùm plures colligere poſſet, cum ſeruo nequã vſuram piam domino ſuo facere negligit.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Sciatq́, quàm difficilem & arduam rem ſuſcepit, regere animas, & multorum ſeruire moribus.

45. RES difficilis eſt regimen animarum, propter periculum regentium. Quia cùm nullus ſeipſum bene ad plenum regere valeat, quomodo alios regere præſumit, cùm ars artium ſit regimen animarum, teſte Gregorio in ſuo Paſtorali cap. primo, prima parte. *Et extra de ætate, cap. penultimo.* Magna itaque diligentia adhibenda eſt circa regimẽ animæ, cuius perditio nimis dolenda eſſet, quia animæ pretioſiores ſunt omnibus rebus, & corporibus, & alijs quibuſcunque. 12. *quæſt.* 1. *Præcipimus.* Graue Abbatis onus, ſed beatum ei, qui bene fert. Ait enim Gregorius in Paſtorali: *Sæpe ſuſcepta cura regiminis cor per diuerſa diuerberat, & impar quiſque inuenitur ad ſingula, dum confuſa mente ducitur ad multa.* Ardua res regimen animarum & multis tribulationibus quatitur, qui ad eas gubernandas præficitur. Vnde ait Caſsianus libro Collationum ſanctorum Patrum: *Multis te periculis noueris irretitum, & in omni ea, quæ ſalutis eſt, actione penitus impeditum, dum te Abbatis*

Greg. par. 1. Curæ Paſtoral. Extra de ætate, cap. penult.

12. q. 1. ca. 24. Præcipimus.

Greg. par. 1. Curæ Paſt. ca. 4.

Caſsianus in Collat. Patrum.

ſeu

ſeu Præpoſiti dignitate videris inſignem. Et Hugo de S. Victore ait: *Qui Abbatis ſeu Prælaturæ officio fungitur & honore, conſtat, quòd multo ſe labore afficit & dolore*. Ait etiam Iſidorus de ſummo bono: *Quanto quiſque in eminentiori conſtitutus eſt loco, tanto maiori verſatur in periculo*. Omne quod ſupereminet, plus doloribus aut mœroribus afficitur, quam honoribus gaudet. Dicit namque Bernardus in Epiſtola: *Pericula tua ſi noſceres, aut Abbas non eſſes, aut inuitus Abbas fieres, aut factus humiliter viueres, & tranſires*. Difficile valde eſt, multorum poſſe deſeruire moribus, cùm homines tam diuerſi, quàm irretrænati ſint in compoſitione morum. Nam raro, vel nunquam duo ſaltem inueniuntur, quorum mores nullam habeant diuerſitatem, & quomodo poterit vnus homo tam diuerſis conuenire omnium moribus? Certè, nihil eſt in hac vita (& maximè noſtris temporibus) difficilius, laborioſius, aut pericuioſius officio Prælatorum, in tanta diuerſitate morum, cùm vnuſquiſque propriam ſequatur voluntatem.

Iſidor. de ſum. bono lib. 3. c. 51.

Difficile eſt alijs præeſſe.

Sed eſt notãdum, quòd beatus Benedictus non dixit, Abbatem multorum debere concordare moribus, ſed ſeruire, id eſt, ſe aptare, & talem reddere moribus ſubditorum, vt bonos foueat, malos corripiat, ſuperbos humiliet, infirmos confortet, fortes dirigat, errãtes in viã veritatis & iuſtitiæ reducat; quatenus fidẽter cũ Apoſtolo Paulo audeat dicere: *Omnibus omnia factus ſum, vt omnes lucrifacerẽ*. Et item: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis tenta-*

tentatur, & ego non vror? Omnibus omnia factus ſum per compaſsionem, ſolicitudinem, & doctrinam. Oportet itaque Abbatem ſic aptare ſe ſubditorum moribus, non vt ſolum ſciat, quomodo quiſque ſit corripiendus, ſed & qualiter emendandus; quia in finem emendationis virga debet ſeruire correptionis. Nam magnum non eſt corripere culpabilem, ſed magnum prorſus emendare culpam. Multi quippe medicinam adhibere norunt vlceri, ſed ſanare morbum tantùm ſapiens medicus nouit. Corrigere delinquentem, iuſtitię eſt; emendare peccantem, ſapientiæ. Sicut Diabolus mille artium artifex eſt ad nocendum, ita oportet quoque Abbatem eſſe vigilantem ad ſanandum. Ille ſubditum ſuperbia aggreditur, vt capiat; tu humilitate ſuccurre, vt eripias. Perſuadet, vt murmuret frater: inſtrue eum, vt omnia ſuſtineat patienter. Vult ille vt monachus tuus offendat Creatorem ſuum, quatenus damnet: ſatage, vt ſatisfaciat, vt eum Dominus ſaluet. Proponit ille proſpera mundi: indica ei, quoniam per multas tribulationes oportet nos ad gloriam Dei ingredi. Tentat ille, vt ſuperet fratrem: conforta eum, vt vincat dæmonem. Inſiſtit ille, vt decipiat pauperem: tu inſta, vt eripias inopem. Nititur ille, vt deſperet: incita tu, vt firmiter ſperet. Quacunque via venerit, tu prior præcurrens, eum fugare non ceſſes. Ad hoc quippe conſtitutus es Abbas, vt in tempore neceſsitatis fratres protegas. Ergo es Prælatus, vt omnes in tentatione confortes.

Abbas debet omnes ſuos à diaboli tentationibus liberare.

fortes. Sic tuere ſubditos tuos, ſicut gallina extendens alas, protegit pullos ſuos. Si vis eſſe dux, ducatum præbe ducendis, alioquin fruſtra Abbas diceris, ſi opere non eſſe probaris. Nihil turpius in Abbate, quàm ſubditis exemplo nolle præcedere. Corpora malus medicus, animos imperitus rector occidit. Debet autem Abbas eſſe ſicut ſapiens medicus diſcretus, vt ſciat, quemadmodum quælibet culpa emendanda ſit. Quia prout rerum & perſonarum varietas exigit, ita ſe exhibere oportet: nec ſe mutet, ſed potius aptet ipſi perſonæ & cauſæ. Vnde bene ſequitur.

Et alium quidem blandimentis, alium verò increpationibus, alium ſuaſionibus, & ſecundùm vniuſcuiuſque qualitatem, vel intelligentiam. Textus Capitis 2. Regulæ.

46. Abbas, qui cunctorum moribus ſeruire cogitur, neceſſe eſt, vt omnium fratrum actus diligentiſsimè exploret: quatenus vnicuique ad ſalutem, conuenientem valeat adhibere medicinam: nam qui vulneris neſcit cauſam, ſalutis non poteſt miniſtrare medelam. Ideoque Ieremiæ ſexto Dominus Paſtoribus loquitur, dicens: *Probatorem dedi te in populo meo robuſtum, & ſcies, & probabis vias eorum.* Prælatus ſpeculator eſt motum ſubditorum ſuorum, quem ſcire oportet quomodo cuilibet occurrere debeat. Veruntamen, ſicut beatus Pater noſter dicit, non ſit Hierem. 6.

nimis

nimis ſuſpitioſus, alioquin nunquam quieſceret; cum omni diſcretione, quidquid facere debet, impleat. Neque dicit, non ſit ſuſpitioſus tantùm, ſed præmiſit, nimis: quia omne nimium, vitioſum reputatur. Decet eum, imo oportet aliqualiter eſſe ſuſpitioſum, quatenus ſubditis maneat ſemper ſuſpectus; quia magna pars peccatorum tollitur, ſi is, qui corrigit, ſemper ſuſpectus habetur. Et alium quidem blandimentis corrigat, vel emendet. Quia infirmi plus perſuaſionibus blandis emendantur, quàm comminationibus: nam beneuolentia plus, quàm ſeueritas contra corrigendos agere debet. 45. *diſt. Licet nonnunquam.* Et ibidem, non aſperitate, ſed beneuolentia ſubditos Prælati corripiant. *c. Licet plerumque.* Sæpe enim, cùm ſubditos Prælati durius arguunt, viam eis emendationis indiſcretè præcludunt. Porrò, qui blandimentis non corrigitur, neceſſe eſt, vt durius increpetur. Et alius ſuaſionibus ad emendationem vitiorum ducendus erit, ſecundumque vniuſcuiuſque intelligentiam & qualitatem, quia non omnia omnibus æquè proſunt: quoniam vnus illius, alter alterius complexionis ſeu naturæ eſt.

45. diſt. ca. 6. Licet nonnunquam. Ibid. c 4. Licet plerunque.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Ita ſe cunctis conformet & coaptet, vt non ſolùm detrimenta gregis ſibi commiſſi non patiatur, verùm in augmentatione boni gregis congaudeat.

Abbas

ABbas, qui medicus ſpiritalis eſſe debet, & animas regere & curare, ita ſe cunctis fratribus ſuis habebit conformare obſecrando, arguendo, increpando; qualem vniuſcuiuſque nouit inclinatam naturam, ſicut iam ſupra dictum eſt. Exhibeat ſe omnibus pium & mitem, maximè capacibus, qui verbis proficiunt ſeu exemplis: manſuetudinem tamen nunquam auertat ab infirmis fratribus, ſed appareat eis mitis & affabilis; ita tamen, vt diſciplina non diſſoluatur. In iudicijs faciendis ſemper miſericordia ſuperexaltet iudicium: quia tutius de miſericordia, quàm de indiſcreta iuſtitia Domino poterit reſpondere altiſsimo. Ait quippe Gregorius: *Omnis, qui iuſtè iudicat, ſtateram in manu geſtat, in vtroq; perpenſo iuſtitiam & miſericordiam portat. Sed per iuſtitiam reddit peccatis ſententiam, per miſericordiam peccati temperat pœnam: vt iuſtè libra miſericordiæ, quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per miſerationem indulgeat.* Qui iudicia Dei oculis ſuis præponit, ſemper timẽs & tremens, in omni negotio formidat, ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat; & vnde nõ iuſtificatur, inde potius condẽnetur. Diſciplina non eſt ſeruanda ſine miſericordia, nec miſericordia ſine diſciplina. 45. *diſt. c. Diſciplina vel miſericordia.* Nam qui remittit, & qui corripit, vterque miſeretur. *Ibid. Et qui emendat.* Correptio ſine miſericordia, eſt vinũ infundere vlceri ſine oleo. Vinũ cũ oleo vulneri adhibeatur, id eſt iuſtitia cũ miſericordia: vt per vinũ mordeãtur vulnera, & per oleum foueantur.

45. diſt. ca. 9 Diſciplina. Greg. lib. 20. Moral. cap. 6. Auguſt. in Enchir. cap. 72.

Quate-

Quatenus vnuſquiſque, qui ſanandis vulneribus præeſt, in vino morſum diſtrictionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis: quoniā alterum ſine altero mortiferū eſt. Vnde Pſalmiſta, probans oleum ſine vino mortiferum, aiebat: *Corripiat me iuſtus in miſericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Pſal. 140.

Sed quis iuſtus eſt, vt corripiat delinquentem? Puto, qui ex charitate me corripit, iuſtus ſit ad corripiendū delinquētes. Qui enim ex odio arguit, iuſtus nō eſt. Solemus gaudere, ſi hos, quos nobis Dominus commiſit, cuſtodire valemus. Quia reuera gaudēdum eſt, vt ſi non poſſumus plures lucrifacere, neminem tamen de noſtris perdamus. Sed S. Benedictus nos docet, tales erga ſubditos exhibere, vt non ſolùm non doleamus nos detrimenta paſſos in grege Dominico, verùm de vſura & augmentatione boni gregis, per noſtram ſolicitudinem factis gaudeamus: quatenus Domino dicere valeamus: *Domine, quinque talenta tradidiſti mihi*: id eſt, quinque animas regendas: ecce alia quinque, quæ fiunt decem, ſuperlucratus ſum, ad vitam æternam tibi Domino deſtinando. Valde enim nobis timendum eſt paradigma Domini, de ſeruo inutili, qui talentum ſibi creditum, abiens foderat in terram; ne noſtram pigritiam ſequētes, non ſolùm fratres non reddamus exemplis & verbis meliores in ſanctitate, verùm (quod dolendum eſſet) peruerſis noſtris actibus, aut indiſcretis increpationibus faceremus

imus deteriores. Et ergo quicunque ſuſcipit officium & nomen Abbatis, maximis ſe periculis ſciat inuolutum, ſi ea, quæ gregi Domini neceſſaria ſunt, miniſtrare neglexerit. Oportet, vt ipſe exemplo, quantum poſsibile eſt, præcedat: & verbo ſubditos exhortari, vt ſequantur; obſecrare obedientes, vt proficiant; arguere negligentes, vt ſe emendent; corripere inquietos, vt deſiſtant. Ante omnia, ne ſubtrahat eis verbum ſalutis, licet videantur aliqui in doctrina ipſo meliores: quia ipſi creditæ ſunt oues Domini; quia non eſt mundus à ſanguine ſubditorum, qui Dei conſilium illis non annuntiat. 43. *diſtinctione, cap. Epheſys*. Ita ſe exhibeat ſubditis Abbas, talem impendat diligentiæ ſolicitudinem, vt cum augmentatione gregis, Domino ad nuptias veniente, plenis oleo lampadibus, & accenſis, valeat occurrere, vt ſibi dicatur: *Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam, intra in gaudium Domini Dei tui.* 43. diſt. c. 4 Epheſijs. Greg. li. 1. epiſt. 33.

O quàm iucunda vox Domini Dei iſta, ô quàm ſecurè tunc ſtabit, qui iam pro grege Dominico vigilare non deſinit; ô quam bene ei erit, qui iam miſericordiam fratrum, Deo fideliter ſeruientium, & augere, & cuſtodire, Domino auxiliante, mediante ſua laudabili vita, cum omni diligentia nouit.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Ante omnia, ne diſsimulans, aut paruipendens ſalutem animarum ſibi commiſſarum.

47. SIcut dictum eſt, ars artium eſt regimen animarum, & tot periculis plenum, quot bene gubernantibus ſolet facere incitamenta ad meritum. Quis enim poteſt æſtimare, quantæ calamitatis & miſeriæ ſit, Prælatum in diſtricto Dei iudicio ſtare, & pro omnibus ſibi commiſsis Deo rationem reddere? Quid reſpondebit Abbas Domino, ſi nequiuerit ei reddere fratres, quos ſibi commiſit? Ergo, ne diſsimulet, aut paruipendat ſalutem animarum ſibi commiſſarum pro quacunque re, quoniam melius eſſet, vt omnis mundi huius ſubſtantia periret, quàm vna anima, quæ non auro vel argento, ſed pretioſiſsimo ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti redempta eſt. Pretioſior eſt vna anima, quàm tota huius mundi ſubſtantia. Sed heu, quàm viliter iam à pleriſque æſtimatur, qui aurum & argentum cumulando præferunt animabus ſuis! Sed Abbas hanc Sancti Patris regulam profeſſus, cogitet quid ſit anima, quo pretio redempta, à quo, quare, & quomodo ſibi commiſſa non ſolùm ſua, ſed omnium ſubditorum ſuorum animæ, pro quibus ita Domino reſpondebit, ſicut pro anima ſua. Faciat ergo, vt ſapiens Medicus, infundens

oleum

oleum & vinum, id eſt, exhortando, obſecrando, arguendo, increpando cum omni patientia & modeſtia. Nouerit etiam aliquando diſsimulare prudenter vitia ſubditorum; nam quædam mala ſunt punienda; & quædam toleranda. 33. *quæſtione* 4. *Quidam cum bonorum*. Vnde ait Iſidorus de ſummo bono: *Plerunque princeps iuſtus etiam malorum errores diſsimulare nouit, non quòd iniquitati conſentiat; ſed quòd aptum tempus correctionis exſpectat, quando eorum vitia vel emendare valeat, vel punire.* Et Auguſtinus dicit: *Tu bonus tolera malum, nam & Chriſtus Iudam, cùm ſciret furem eſſe, tolerauit, ad prædicandum miſit, eiq; cum alijs Euchariſtiam dedit.* Veruntamen, ſic tolerandi ſunt mali, vt non inficiantur boni. Ad tempus ſapiens tacebit, & medicus vt facilius ægroto ſuccurrat, temperare medicamenta nouit: ita quoque & Abbas cogitur interdum exſpectare tempus conueniens, vt emendet delinquentem. Vnde Sapiens dicit: *Omnia tempus habent*. Videmus nempe Medicos plenitudinem obſeruare lunæ, aſcenſum ſolis, dies quoque menſium, & horas diei, in quibus conuenientem infirmo valeant conferre medicinam. Si hæc faciunt Medici corporum mortalium, quid faciendum putamus rectoribus & medicis animarum ſemper viuentium? Certè tempus congruum exſpectandum eſt, quo melius valeamus corripere delinquentem, quoniam non ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda. 33. *quæſtione* 4. *Ipſa pietas.*

23. q. 4. c. Quidam. Iſidor. de ſum. bono li. 3. ca. 50. Aug. tract. 50. in Ioã. Eccli. 3. 33. quæ. 4. ca. 24. Ipſa pietas.

Non tamen dico, quod diſsimulandum ſit, nam conſentire conuincitur, qui cùm poſsit, peruerſis negligit obuiare, 2. *quæſt. 7. Negligere:* ſed tempus congruum exſpectandum, in quo corrigendi animus ea, quæ dicuntur tranquilla, valeat carpere caſtigatione. Veruntamen, multi interdum tolerandi ſunt, aliqui corrigendi; aliqui, tanquam neſciantur, ſuſtinendi, 2. *quæſtione* 1. *Multi corriguntur.* quomodo potero emendare ſæuientem, & furore laborantem? quia quanto ei plura dixero, tanto minora ſuſcipiet, quoniam quid faciat, ignorat. Plus proficit amica correctio apud ſenſatum, quàm centum plagæ apud furentem, quoniam ſui capax non eſt, & quomodo recipiet, ſi quid dixeris ei? Non recipiet. Sis ergo in omnibus operibus tuis temperatus, vnicuique operi ſuum attribues tempus; nam valde opus ornat, temporis debiti decus. Noli parcere delinquenti, nimium pœnam relaxando, ſed culpam dimitte, quantum tibi licet. Quoniam facientis culpam habet, qui quod poteſt corrigere, negligit emendare. Nam non ſolùm qui faciũt, ſed etiam, qui conſentiunt, participes iudicantur. Hoſtem in ſe nutrit, qui ſubdito delinquenti nimis ignoſcit. Si autem in corripiendo quiſque modum exceſſerit, nõ à ſubditis, ſed à Deo veniam petat. 86. *diſtinctione, Quando neceſsitas diſciplinæ.* Quia ſic quædam oriretur ſubditis ſuperbiæ cauſa, & peccandi audacia, dum ſe etiam correptos ſenſerint à maiori venerari.

2.q.7.c.55 negligere.

Tempus ad corrigẽdũ exſpectandum opportunum.

2.q.1.c 18. Multi corriguntur.

86.diſt.c 4 Quando neceſsitas diſciplinæ

Omni

Omni diligentia & vigilantia inſtet Abbas, quatenus, ſi poſsibile eſt, miſericordiam fratrum ſibi commiſſorum ſemper augeat in meritis & in perſonis, & bonus grex Domini ſui gaudium ipſius ſit, vt dicat: Nónne gaudium meum vos eſtis, quatenus Domino cum digna poſsit occurrere vſura. Et ergo ſemper in exhortando, in docendo, in obſecrando, arguendo, ſeu, vbi neceſſarium fuerit, increpando & corripiendo perſeuerans non ceſſet, donec mereatur à Domino ſuo audire, cùm venerit: Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis.

Non plus gerat ſolicitudinem de rebus tranſitorijs, & terrenis, atque caducis: ſed ſemper cogitet, quia animas ſuſcepit regendas, de quibus rationem redditurus eſt. Textus Capitis 2. Regulæ.

48. SOlicitus dicitur, vt ait Iſidorus in etymol. quaſi ſolercitus; in quantum ſcilicet aliquis, ex quadam ſolertia animi, velox eſt ad proſequendum ea, quæ ſunt agenda. Abbas ergo, qui ſine ſolicitudine eſſe non poteſt, duabus premitur occupationibus, temporali videlicet, & ſpirituali; quilibet etiam, quantum poſsibile eſt, ambabus ſatisfacere tenetur. Vna autem harum plus alia eſt neceſſaria, videlicet ſpiritualis ſolicitudo,

Iſidor. lib. 10. etym.

Abbas potius ſpiritualia curare debet, quàm tēporalia.

citudo, quoniam anima plus eſt, quàm corpus, ſed homines natura proni ad temporalia, ſpiritualia faciliter poſtponunt, & corpori nedum neceſſaria, ſed etiam ſuperflua procurare ſolent, neglectis, quę magis neceſſaria ſunt ipſis animabus. Ideoque S. Benedictus Abbatem reddit admonitum, vt ſolicitudinē terrenorum non præferat ſpiritualibus, ſed cogitet, ſe ſuſcepiſſe animas regendas, de quibus Deo rationem redditurus eſt, quarum tanta eſt pretioſitas, vt Chriſtus pro ipſis mori non recuſauerit. Gerat ſolicitudinem de temporalibus neceſſe eſt, ſed non maiorem, quàm de ſpiritualibus, quia iſta vtiliora ſunt, quamuis & illa neceſſaria. Ait enim Bernardus in Sermone; *Præoccupatum negotijs ſæcularibus animum ſancta delectatio declinat, nec miſceri poterunt vana veris, æterna caducis, ſpiritualia corporeis, ſumma imis, vt pariter ſapias quæ ſurſum ſunt, & quæ ſuper terram.* Et Gregorius in Moralibus: *Occupatio ſæcularium dignitatum tanto facilioribus vitijs premitur, quanto maioribus curis grauatur.*

Bern. Ser. 6. de aſcē. Dom. ante med.

In iſtis viſibilibus, quæ intuemur, cor noſtrum extra ſe ſpargitur, & quid de his intrinſecus agatur, obliuiſcitur, dum extrinſecus occupatur. O infelix anima, quid ſolicita es erga plurima, porro cùm vnum ſit neceſſarium? Dilige vnum, in quo ſunt omnia, & ibi fige cor tuum & deſiderium. Felices ciues illius ciuitatis, cuius participes eius in idipſum; mundus enim tranſit, & concupiſcentia eius.

Mul-

Multæ ſolicitudines præſidentium, à quibus, qui liberatur, fælix eſt. Ait enim Gregorius in Moralibus: *Sæpe miſericors Deus ſuos, quos tenerè diligit, eos ſolicitè ab exterioribus actionibus custodit.* Difficile quippe videtur, debitam in ſpiritualibus poſſe quempiam exhibere diligentiam, & etiam terrena, quæ ad corporis ſuſtentationem neceſſaria ſunt, procurare. Vnde Dominus in Euangelio dicit: *Nemo poteſt Deo ſeruire & Mammonæ.* Verè fælix anima, quæ ſic agit actiuam, vt non amittat contemplatiuam vitam, quod valde rarum eſt, quia nec poteſt duobus dominis ſeruire. Matth. 6.

Sed quæro, an hic ſint duo domini, quibus ſeruiatur? Dico quòd non. Vnus Dominus, vna fides, & omnia, quę in fide fiunt, Domino noſtro placita ſunt. Si enim omnes vacarent contemplationi, quis corpus foueret? Deficiente Martha, non poteſt ſubſiſtere Maria. Maria de gratia Marthæ viuit: porrò Martha de ſocietate Mariæ cōdit. Oportet aliquem eligere, qui miniſterium Marthæ impendat Domino, quatenus Maria quietè poſsit audire verbum Domini. Sic Abbas, qui & Marthæ officium agere cogitur, & Mariæ ſilentium non amittere, fratres in quiete contemplationis fouet. Abbas eligat vnum de fratribus ſuis fidelem, caſtum, pium, & ſobrium, de cuius ſolicitudine ſit certus, & committat illi officij ſui partem procurandam, ſicut Moyſem feciſſe legimus, ne ipſe ſolus grauetur. Abbas pro temporalibus ſocium aſſumat.

 Et

Et ille agat curam de omnibus ſibi commiſſis, quatenus & ipſe Abbas à quiete contemplationis & ſacræ lectionis non cogatur recedere. Quia valde indecens eſt, vt is, qui alijs præeſt, in ſtudio contemplationis inueniatur inferior.

Cellarij munus.

40. Cellarius itaque, quantum poſsibile eſt, de exterioribus, leuibus, & quotidianis rebus, præuia commiſsione Abbatis, curam gerat. Vt Abbas non faciliter de quiete ſacræ dormitionis cogatur exire; ſed poſsit vacare contemplationi, & ſtudio ſacræ lectionis; vt diſcipulorum mentibus, quod infundat, habeat ſemper in promptu. Ipſe etiam frater cellarius nequaquam cellæ quietem declinet; ſed certis horis & temporibus, quotieſcunque ſibi licet, cum columba ad arcæ quietem reuertatur; ibi diligēter conſiderans, quis ſit, qualiſve eſſe debeat, qui cæteris dignè miniſtrare conſtituitur. Talis ſanctorum ſolicitudo eſt, vt ita vacare ſoleant contemplationi, quatenus per indiſcretam quietem non faciant de rapina holocauſtū. Ait quippe Gregorius 16. Moral. 56. c. *Hæc namque eſt ſolicitudo iuſtorum, vt actus ſuos quotidie iuxta vias veritatis examinent, & eas ſibi in regulam proponentes, à rectitudinis earum tramite non declinent:* ſuper ſemetipſos quotidie ire contendunt; & quo in virtutum verticem prouehantur, cauta reprehenſione dijudicant, quidquid de ſemetipſis ex eis remanet infra ſemetipſos; & totos ſe illò feſtinant trahere, vbi ſe inueniunt ex parte perueniſſe.

Hæc

Hæc ſolicitudo ſit Abbati, vt gregem ſibi cõmiſſum bene cuſtodiat & regat; exẽplo eos præcedendo, verbo exhortando; & cùm neceſſe eſt, zelo iuſtitię arguendo; quoniam ſine dubio, pro ipſis Deo rationem redditurus eſt. Non ſit ei maior diligentia, in terrenis & caducis rebus congregandis, quam in animabus immortalibus gubernandis. Quare non quàm multas diuitias Monaſterio, ſed quàm multas animas lucratus ſit, Deo ratio erit reddenda. Quid enim prodeſt, ſi omnem mundi huius ſubſtantiam cõgregauerit Monaſterio, & per negligentiam ſuam animas ſubſtraxerit Deo? Diuitiæ propter animas non autẽ animæ propter diuitias ſunt. Summopere cauenda eſt cupiditas auaritię in Abbate. Quoniam nemo poteſt terrenis, intendere lucris, & cæleſtibus diſciplinis; & nunquam diues erit, qui ſe credit egentem. Vnde ait Damaſcenus: *Nulli dubium, quin maior cruciatus ſit auari omnia poſſidentis, quam pauperis penitus nil habentis*. Vnde enim deteſtabile eſt in Monachis auaritia, qui mundum cum omnibus ſuis reliquerunt, ſi iam cupiditati iterum ſtudent. Scriptum eſt enim: *Radix omnium malorum cupiditas*. Ait quippe Auguſtinus: *Maledictus diſpenſator auarus, cuius largus eſt dominus*. Quid hoc eſt, domum coniungere domui, agros & prata augere, argentum & aurum, atque pecunias congregare, cùm Monachus horum non indigeat?

Auaritia in Abbate cauenda.

1. Tim. 6.

Verè infelix omnis auarus, cui nec ſufficeret mundus. Vnde ait Bernardus: *Cupiditas,*

omnium criminum mater eſt; nunquam ſatiari nouit auarus, ſemper cupidus eget. Diuitiæ non ſatiant, ſed irritant poſsidentem, quia quãto plus habet auarus, tanto amplius cupit habere. Vnde
Prou. 17. Sapiens ait: *Quid prodeſt ſtulto diuitias habere; cùm ſapientiam emere non poßit?* Quid Monaſterio proſunt diuitiæ auri & argenti, cùm egeat in ſanctitate? Sunt quippe nonnulli adeò inter religioſos auari, vt nunquam dicant, ſufficit. Congregant aurum, faciunt quædam, quæ dicere nefas eſt, decimas emũt, curias opulentas attrahunt, nec vnquam ſatiari poſſunt. Nam maior eis cura eſt, quomodo diuites fiant in auro, quàm vt opulenti ſint in propoſito ſancto. Contra quos ſcriptum eſt Iſaiæ 5. *Væ, qui coniungitis domum ad do-*
Eſai. 5. *mum, & agrum agro copulatis, vſque ad terminum loci.* O quantum diſtamus nos à ſancta illa Patris noſtri Benedicti congregatione, quæ omnia propter Deum, preter modicum olei, dedit pauperibus! Verè pauperes ſumus, & diuites miſerrimi. Concludimus aurum in ciſtis, & pauperes clamant, nec exaudimus. O miſer hominum ſtatus, ad quid deueniſti?
Gal. 6. Et quid dicam? Scriptum eſt; *Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti.* Sed iam alter alterius omnia cupit, non fratrem adiuuans, ſed potius deprimens. Abbas, vel Monachus, qui pecuniam abſcondit in terra, diabolo domicilium facit. Nullus auarus regnum Dei poſsidebit. Ait namque Origenes: *Auaritia plena eſt omni dolo, aßidua in mendacio, decipit & occidit.* Sanè dicam, quòd omnis

prorſus

prorſus auarus, æternaliter interibit. Dicit etiam Bernardus: *Omni peccato peior eſt auaritia, & amor pecuniarum.* Hinc Leo Papa: *Nullum peccatum ſine cupiditate committitur; & omnis illicitus appetitus iſtius auiditatis eſt morbus amanti pecuniam.* In nullo auarus bonus, ſed in ſe ſemper peſſimus.

Leo ſer. 9. de paſſione Dom.

Valde rarum eſt, vt ad requiem tendat, qui bona temporalia poſſidet. Vnde ait Auguſt. *Diuitias inueniſti, requiem perdidiſti; dum vigilas, augmentum diuitiarũ cogitas, in nocte latrones ſomnias: in die ſolicitus, in nocte pauidus: & ſic omni tempore mendicus.* Habẽtes autem victum & amictum, his contenti ſimus. Ait quippe Ambroſius in libro de Officijs: *Cùm augere opes, aggregare pecunias, occupare terras poſſeſſionibus cupimus, præſtare diuitijs, iuſtitiæ formam exuimus, beneficentiam communem amittimus.* Et Auguſtinus: *Quicunque cupiditate tangitur, poſſeſſus eſt, non poſſeſſor.* Qui enim diuitias cõgregat, ſeruus non Dominus ipſarũ eſt. Vnde dicit Beatus Hieron. *Qui diuitiarum ſeruus eſt, diuitias cuſtodit, vt ſeruus; qui autem ſeruitutis diſcuſſerit iugum, diſtribuit eas, vt Dominus.* Quid prodeſt, ſi Abbas multas congregat pecunias pro Monaſterio, & pauperes quoſque non alat pro Chriſto? Semper mediocritas beata eſt; omne quippe nimium vitioſum. Gaudeat Prælatus non in diuitijs, quas congregat; ſed in animabus, quas Deo laudabiliter gubernat. Ait enim Bernardus: *Veræ diuitiæ, non opes ſunt: ſed virtutes; quas ſecum conſcientia portat, vt in perpetuum diues fiat.* Cùm enim habemus neceſ-

Ambr. l. 1. Offic. c. 28

Hieron. in c. 6 Math.

Bern. ſer. 4 de Aduẽtu, paululum à principio.

neceſſaria victus & amictus, ſecundùm Apoſtolum, his contenti ſimus, quoniam quidquid amplius habemus, vel retinemus, noſtrũ non eſt, ſed Chriſti pauperum, & illis erogari oportet. Sed ne ſe quiſquam excuſet propter craſtinum, vel tempora fortè duriora, quibus repoſitá neceſſaria ſunt, audiat, quid ſequatur. Ait enim:

Textus Capitis 2. Regulæ. Matth. 6.

Et ne cauſetur de minori fortè ſubſtantia, meminerit ſcriptum. Primum quærite regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adÿcientur vobis.

50. Diuitiæ, caſus omnis religionis cauſa ſæpe fuiſſe leguntur; quia impoſsibile eſt, virtutes ſimul poſsidere & diuitias; nam ſuperbiæ origo, diuitiæ comprobãtur. Beatus Benedictus ſuperius, Abbatem non maiorem de temporalibus, quàm de ſpiritualibus curam habere edocuit; ſed quoniam poſſet aliquis cauſari & dicere, pauperes ſumus, nihil habemus, vnde ſuſtentemur, deficimus: admonet eum, quomodo diuites Monachi fiant, in ſpiritualibus & etiam temporalibus neceſſarijs; quia virtutes clerum ditarunt, vitia pauperem fecerunt. In primitiua namque Eccleſia, quando ordo ſacratus incepit Monachorum, vita ipſa laudabilis Monaſteria ditauit; cùm vndique conflueret fidelium turba, offèrens Dei famulis diuerſa munera, aurum & argentum, domos & agros

Ob virtutem monaſteria opulenta ſunt facta.

propter

propter Deum; quia videbant Deum, in ſeruis ſuis operantem. Sic quoque in principio ordinis Ciſtercienſium; propter nouam & laudabilem conuerſationem ipſorum, mirabiliter Monaſteria in temporalibus excreuerunt, adeo vt nonnulla excedant diuitias principum excellẽtium. Vnde hoc, niſi quod Deum timentes, monaſticam inuiolabiliter ſeruabant diſciplinam? Scriptum eſt enim: *Timete Dominum omnes Sancti eius, quoniam non eſt inopia timentibus eum*. Bene ergo dicit: *Primum quærite regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc*) videlicet corpori neceſſaria) *adijcientur vobis. Multa bona habebis*, ait Tobias, *ſi timueris Deum*. Deus enim nunquam dereliquit ſperantes in ſe, quoniam ipſi cura eſt de nobis. Pſalm. 33. Matth. 6. Tob. 4.

Putamus (fratres) Sanctum Benedictum, equos vel mulos habuiſſe tam pretioſos, cum ſellis deauratis, ſicut videmus quoſdam iam habere? Certè non puto. Quid legimus de ſancto Martino Archiepiſcopo, qui non in equo eleuato, ſed in humili aſello equitabat; capiſtro vtens pro fræno? Et Abbates noſtri pauperes, in equis non omnibus, ſed quibuſque melioribus, hinc inde curſitant, fręna aurea vel argentea habentes in manibus: O vanitas vanitatum, non tam vana quàm inſana; quid iſta præſumptio? Videt aliquis diues ſæculi huius, Abbatem aliquem ita equitãtem, cogitat apud ſe: Monachi iſti diuites ſunt; eleemoſyna non indigent, malè vtuntur acquiſitis: retinebo ego dona mea mihi, ne ita inutiliter conſumantur: Nam quod ſint diuites;

Abbates in equis ſuperbientes reprehendũtur.

uites, hoc patet in frænis; quoniam, non vt Monachi, ſed milites ſedere in equis probantur; nam pompa ſæculi Monachos non decet. Si equitaret, vt Monachus, facilè deciperet me. Eleemoſynis omnia Monaſteria fundantur; deuotio eam meretur, ſuperbia indigna eſt. Si vis itaque in temporalibus abundare, prius in ſpiritualibus proficere ſtudeas.

Quia illa dantur, vt ſeruiamus Domino; non vt præcedant, ſed vt tanquam neceſſaria neceſſarioribus famulentur. Ideo datur mihi eleemoſyna, vt viuere valeam, & in Dei ſeruitio perſeuerare; non autem propterea ſeruio Domino, vt eleemoſynam accipiam: nec propterea viuo, vt comedam: ſed comedo, vt viuam. Prima quippe cauſa, in ſui æſtimatione, cuiuſlibet ei cauſa nobilior eſt. Timeamus Dominum, ſeruientes in præceptis eius die ac nocte, & non derelinquet nos: ipſe enim procurator noſter eſt, & curam noſtri habet. Paterfamilias eſt, nos autem ſerui eius; ſi fideliter in vinea ſua, vel in meſſe laborauerimus, ipſe cibabit nos. Scimus, quoniam Deus non derelinquet in ſe confidentes; nec pane egent corporali, qui ſeruiunt Regi immortali. Vnde Propheta ait: *Iunior fui, & ſenui; & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens panem.*

Deus non deſeret monachos pauperes bonos.

Pſalm. 36.

Quòd ſi verum eſt, imò verum eſt; quid ſoliciti ſumus de craſtino? Monachi ſumus pauperes, pauperem Chriſtum ſequentes,

quid

quid nobis & diuitijs? Habentes victum & amictum, his contenti eſſe debemus. Dicite Monachi, in clauſtro quid facit aurum? Verè ſuperbos Monachos, aurum facere ſolet. Superbus autem Monachus diabolo ſimilis eſt. O fratres, fratres, qui ſæculum reliquiſtis, Deum Chriſtum pauperem imitari proponentes, quid faciet vobis Deus, cùm venerit in iudicium ſuum: ſi contigerit vos, vt aliquos videmus, cum vxore Loth retrò reſpicere, mundum amare, diuitias concupiſcere, aurum & argentum cumulare, omnibus velle abundare, nihil pro Chriſto pati; ſerui facti ventris, nihil præter terrenum ſapientes, quibus nec mundus ſufficeret? O fratres mei chariſsimi, ſic non itur ad aſtra: ſic non promeretur Deus; ſic ianua cæleſtis nemini aperitur. Sed eſt vna regula, quàm nemo noſtrûm ignorat, ſecundùm quam nos viuere oportet; quia non aliunde, niſi per illam, regnum Dei poſsidetur. Vna (inquam) regula, parua in verbis, magna in rebus; facilis in ſermone, difficilis in opere: citò profertur verbo, difficulter oſtenditur exemplo. Nam omnes, quantum in nobis eſt, fugimus eam, quia contraria nobis videtur, & omne contrarium natura declinat. Quæ eſt iſta regula? Apoſtolica eſt. Ait enim Lucas in Actibus Apoſtolorum: *Per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei.* Ecce regula, ſub cuius conditione, Dei poſsidetur regnum; extra quam, nemo

Monachus ſuperbus eſt diabolo ſimilis.

Act. 14.

nemo regnabit. Quid eſt Monachus delicias quærens, niſi fomes delicti? Vitam Monachi abſtinentia ornat, obedientia decorat, patiētia approbat. Si non dantur nobis epulæ exquiſitæ, murmuramus; ſi vinum exiguum eſt; (cùm tamen legamus, vinum omnino Monachorum non eſſe) reſpuimus, dicētes, dentur nobis neceſſaria, vt viuere valeamus, & onera portare diei & æſtus. Et ita neceſſaria poſtulando, ſuperflua poſsidemus, & adhuc egemus. O Monache, ſic non ſatisfacis regulę tuæ, quam aſſumpſiſti; factus es ſub Chriſto paupere diues, qui ſub diabolo locuplete egebas, & tamen murmurare non ceſſas? Hæ ſunt veræ diuitiæ Monachorum, obedientia prompta, patientia vera, conſcientia pura, concordia fratrum, & amor proximorum. Ante omnia, quærite regnum Dei & iuſtitiam eius, videlicet opera bona atq; virtutes, & omnia neceſſaria corporibus adijcientur vobis.

Textus Capitis 2. Regulæ. Pſalm. 33.

Et iterum: Nihil deeſt timentibus eum.

51. TImor Domini, poſſeſsio firma. Timentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Qui Deum habet, omnia poſſidet, quoniam Deus omnia in nobis. Timeamus itaque eum, & multa bona habebimus, nam Deus non derelinquet in ſe ſperantes. Studeat Abbas primum quærere regnum Dei, & eum timere, ac animarum ſibi commiſſarum ſolicitam habere diligentiam, &

Deus

Deus de neceſſarijs prouidebit; ita vt & ipſe debitam licitamq; non omittat adhibere ſolicitudinem. Non plus de corporibus, quàm de animabus ſolicitudinem gerat; memor eius quod ſequitur.

Sciatque Abbas, quia qui ſuſcepit animas regendas, præparet ſe ad rationem reddendam in die iudicij. Textus Capitis 2. Regulæ.

52. QVid ſibi vult ſanctus Benedictus, toties Abbatem de ratione reddẽda in die Domini exhortando? Verè aliquid latet, quod non omnibus patet; quã diſtrictus futurus ſit iudex, qui nouit abſcõdita cordis; quẽ nemo fallere poteſt; qui non accipit munera, vt iudicium peruertat; qui ſubſidio nemini cõtra iuſtitiam erit: apud quẽ plus valet conſcientia pura, quã ſubtilia verba; qui vnicuique redditurus eſt, ſecundùm merita ſua. Scriptum eſt: *Memorare nouiſsima tua, & in æternum nõ peccabis.* Quid eſt memorare nouiſsima, niſi ſe quotidie ad rationem reddendam Deo præparare? Ergo, qui ſuſcepit animas ſub cura ſua regendas, præparet ſe, diſcutiẽdo quotidie vitam ſuam vel doctrinam, & diſciplinam ſubditorum, ad rationẽ reddendam; cogitans apud ſemetipſum: Si iã mori deberes, quomodo ſtares coram Deo? quid reſpõderes de vita tua, & ſubditorum tuorum inemẽdata? Et ſic iugiter meditando, omnia, quæ conſcientiam grauant, amputet & emendet, ac ſi iam rationẽ reddere deberet. Quia pro certò Eccli. 7.

veniet dies Domini, tanquam fur in nocte, cùm minimè putatur. Beatus ille ſeruus, quē Dominus tunc inuenerit vigilantem.

Textus Capitis 2. Regulæ.

Et quantum ſub cura ſua fratrum ſe habere ſcierit numerum, agnoſcat pro certo, quòd in die iudicij, ipſarum omnium animarum redditurus eſt Domino rationem, ſine dubio addita & ſuæ animæ.

VNuſquiſque hominum propriam animā habet; & ergo tot animæ, quot homines ſunt, eſſe probantur. Abbas autem, qui habet ſub cura ſua viginti fratres, in die iudicij pro tot animabus Deo rationem reddet, addita quoq; ratione animæ ſuæ. Si itaq; Abbas, rationis huius reddendæ diē, ſemper ante oculos mentis ponit, ſtatim, an ſecurus accedere poſsit, inueniet. Quomodo inquis? Si ipſe, quod primo exigitur, ſubditos exēplo bono præcedit, & doctrina quotidiana ſalubri ad imitandum exhortatur; ſi infirmos, quantum poſsibile eſt, curare ſtudet, ne pereāt; ſi inquietos ac ſuperbos corripit: ſi in omnibus regulá, iuxta quod valet, obſeruare cōtēdit; ſi ſubditis præmia iuſtorū & tormenta malorū annunciat: ſi quod verbo docet, exēplo oſtendit, puto ſecurus rationē reddet. Quia, quod potuit, fecit; & curā Dominico gregi debitā impendit. Cætera ad capitulum de ordinatione Abbatis, Deo annuēte, diſſerēda reſeruemus.

Et ita

Et ita ſemper timens futuram diſcuſſionem paſtor, de creditis ſibi ouibus, cùm de alienis rationibus cauet, redditur de ſuis ſolicitus, & cùm de admonitionibus ſuis emendationem alijs ſubminiſtrat, ipſe efficitur à vitijs emendatus. Textus Capitis 2. Regulæ.

52. ABbas enim, ſi futuram diſcuſſionē, qua pro alijs reſpōdere cogetur, in memoria quotidie reuoluēs, inceperit pauidè expectare, incipiet ſuā ſine dubio immaculatam cuſtodire vitā; quatenus tanto ſecurior reſpōdeat ad aliena, quāto diligētius emēdauerit ſua. Si alios cogimur emēdare; quid reſpondebimus, ſi nos ipſos negligimus? Prudēs itaq; paſtor, cùm ſe de commiſsis ouibus cogitat rationem redditurum, ſtudet vtique vitia corrigere ſubditorum, quatenus ſecurius reſpondeat Domino gregis; quòd vt facilius valeat, ſe ipſum primò emēdat; quia non debet vitia aliorum corrigere, qui adhuc in ſuis ſordeſcit. Emendare autem poſſumus vitia, gratia Dei nos præcedēte, ſed non poſſumus non peccare: quia opus ſapientis eſt emēdare; ſolius autē Dei nō peccare. *de pœnit. diſt. 3. Inter hæc.* Studeat Abbas emēdare ſeipſum primò, vt ſecuriùs valeat reprehēdere, quòd non inuenit in ſemetipſo; nam qui ſeipſum non docet; alios docere nō poteſt. Memor ſit ſemper De pœnit. diſt. 3. c. 34. Inter hæc.

diei futuræ, quomodo reſpondere queat Domino de ouibus ſibi commiſsis; & ita emendans ſeipſum & alios, gratia doctrinæ & exemplo ſtudeat augere miſericordiã ſub eo, Deo ſeruientium; quatenus ad nuptias (veniente Domino) dignam reportet vſuram: vt audire
Matth. 25. mereatur illud Euangelicum: *Euge ſerue bone, & fidelis: quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam; intra in gaudium Domini tui.*

IOANNIS TRITHEMII COMMENTARIVS IN CAPVT III. REGVLÆ S. BENEDICTI.

De adhibendis ad conſilium fratribus.

Textus Capitis 3. Regulæ.

QVoties aliqua præcipua agenda ſunt in Monaſterio, conuocet Abbas omnem congregationem, & dicat ipſe, vnde agitur: & audiens conſilium fratrum, tractet apud ſe, & quod vtilius iudicauerit, faciat.

1. IN magnorum diſcriminum anguſtijs, vbi domeſtica conſilia remedium non inue-

inueniunt, eorum ſuffragia imploretur, quorum prudentiá altioribus negotijs experientia diuturnior approbauit. Quæ quidē non in annorum numero tantum computatur, cùm Daniel iuuenis ſenes dānauerit preſbyteros; ſed potius in ſapientia & timore Domini, à quo omne conſilium ſtabile procedit; quia ſæpius Deus reuelat iuniori, quod melius eſt. *Quoties ergo aliqua præcipua*, id eſt, ardua vel magna: quæ aut Abbati, ſine conſenſu fratrum, facere non licet; aut forte non plenè intelligit, agenda ſunt; *conuocet omnem congregationem* fratrum ſuorum intereſſe habētium; & proponat ipſis conuocationis cauſam, audire cupiens conſilium eorum deſuper. Videtur mihi, ſanctum Benedictum Abbati limitatam in agendis tradere poteſtatem; vt non, quod ſibi placet, agat, ſed quod interdum conſulerint fratres. Sed hoc non in omnibus faciendum iubet, niſi in arduis tantum. Monetur, quomodo ſanctus Benedictus in rebus pręcipuis agendis, Abbatem à fratribus conſilium accipere iubet, non conſenſum; ſed conſilium præſtitum in poteſtate eſt perficientis, quia liberum eſſe debet. Quomodo ergo intelligere poſſum, Abbati non licere omnia, quæ in Monaſterio agenda ſunt, ſine conſenſu fratrum ſuorum? Ait enim: *Et audiens conſilium fratrum, tractet apud ſe; & quod vtilius iudicauerit, faciat.* Ecce conſilium petendum dicit, de cōſenſu verò nullam facit mētionem; quin potius Abbati relinquit faciendum, auditis cōſilijs fratrum, quod ipſe iudicauerit vtilius.

Fratrum conſilium tantum in arduis debet Abbas adhibere.

An etiam cōſenſum religioſorum ſequi debeat Abbas.

Videtur itaq; ex hoc, quòd Abbas etiam quęcunque in Monaſterio agenda ſunt, ſine conſenſu conuentus facere poſsit. Sed contra hãc opinionem audiamus, quid ipſe dicat in Capitulo præcedenti de Abbate. Ait enim: *Ideoq́, Abbas nihil extra præceptum Domini, quod abſit, aut docere debet, aut conſtituere, vel iubere*. Sed dices forſitan: Extra præceptum Domini non eſt, facere vel conſtituere ſine conſenſu ſubditorum; quia regula, quæ Euangelio concordat, hoc admittere videtur; cùm dicat; *& quod vtilius eſſe iudicauerit faciat*. Sed quæro: Eſtne contra præceptum Domini, non obedire ſuperioribus? Reſpondes: Contra Euangelium eſt. Si ergo contra præceptum Domini agit, qui ſuperioribus ſuis, in licitis, & honeſtis, atque ſalutaribus, contemnit obedire: Abbas, qui ſine conſenſu fratrum ſuorum, ardua & præcipuè grauia præſumit agere, ſuperiorum ſuorum conſtitutionibus, videlicet ſummorum Pontificum, probatur contraire: & inobediens ipſis, contra præceptum Domini agit: quo ipſis obedire iubemur, dicente Domino: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Qui itaque contra præcepta ſummorum Pontificum præſumit agere, eos videtur contémnere; ſed qui eos ſpernit, vt dictum eſt, Deum ſpernere comprobatur.

Obiectio. (margin, beside "pitulo præcedenti")

Luc. 10. (margin, beside "cente Domino")

Reſpõſio. Sunt ergo quædam, quæ Abbati ſine conſenſu fratrum agere non licet; & iterum alia, quæ ſine ipſorum voluntate etiam ipſis inuitis facere poteſt.

2. Quòd autem quædam ſint, quæ ſine ipſorum

ſorum conſenſu facere non poteſt, patet. 12. *quæſtione 2. Sine exceptione*. Vbi manifeſtè dicitur, quòd Epiſcopo res Eccleſiæ ſine conſenſu clericorum ſuorum alienare non licet. Nam conuentu contradicente, Abbas ſeu Epiſcopus res Eccleſiæ aut vendere, aut alienare non poteſt; vt, *Extra de his, quæ fiunt à Prælato: Cum nos*. Sunt itaque quædam; quæ Abbas ſine conſenſu fratrum ſuorum agere non debet. 12.q.2.c.52 Sine exceptione.

Primum eſt, quòd Abbas non poteſt res Monaſterij immobiles, vt agros, prata, & huiuſmodi vendere, niſi conſentiat conuentus; ſi tamen licet, abſque conſenſu Diœceſani vel ſedis Apoſtolicæ. *Extra de rebus Eccleſiæ alienandis vel non: Nulli liceat*. Nam, qui res Eccleſiæ vendit, ad altare accedere prohibetur. 12. *quæſtione 2. Indignè ad altare*. Et Epiſcopo vel Abbati res Eccleſiæ alienare non licet. *Ibidem. Quiſquis Epiſcopus*. Quæ non poteſt Abbas facere niſi cū fratrum conceſſu.

Secundò, non poteſt Abbas res Monaſterij, abſque conſenſu & voluntate conuentus, alicui hæreditario iure & perpetuo concedere: vt explicatur, *de rebus Eccleſiæ alienandis: Ad audientiam noſtram*.

Tertiò, non poteſt recipere ad profeſsionem Monachum, ſine conſenſu ſui conuentus 24. *diſtinct. Epiſcop ſine conſ.* & 67. *diſt. Reliqui*. Abbas caput eſt, & Monachi mēbra. *Extra de his, quæ fiunt à Prælato. Nouerit*. Vnde nō decet eū omiſsis mēbris, aliquem recipere ad congregationem, quia id & rationi & honeſtati cōtrarium eſſet. Ergo Monachis inuitis, Abbas

neminem ad congregationem ipſorum, tanquam verum membrum Monaſterij, recipere poteſt, vt *Extra. de inſtitut. Auctoritate Apoſtolica.* Item: Non amplius ſuſcipiantur in Monaſterio Monachorum, aut clericorum, ſeu etiam puellarum, quàm quot ſe regere de bonis Eccleſiæ abſque penuria poſſunt.

Quartò, non poteſt Monaſterium grauare cum pignoribus & alijs cautionibus, ſaltem magnam ſummam recipiendo pecuniarum, ſuper aliqua bona Monaſterij, abſque euidenti neceſsitate, & fratrum ſuorum conſenſu, ſicut nec res immobiles à Monaſterio alienare: *de pignoribus. Nullus.* Sunt etiam, quæ nec Abbati, nec conuentui facere licet abſque conſenſu Sedis Apoſtolicæ, vel eius legato: vt villas, vel caſtra, (quæ in fundo Monaſterij ſunt) vendere, vel ad manus ſæcularium transferre, & ſi quæ ſunt huiuſmodi. 12. *quæſtione* 2. *Res in Epiſcopatu.* Et 16. *quæſt.* 1. *Conſtitutum. Ibidem. Poſſeßiones.* Vbi dicitur, quòd de poſſeſsionibus Eccleſiæ relictis, nulli ſit alienandi licentia, &c.

Quintum caſum aliqui addere volunt, quòd non liceat Abbati dimittere Monachũ ad aliud eiuſdem ordinis, ſe inibi ſtabiliendũ, Monaſterium, abſque conſenſu conuentus: dicentes, quòd ſicut congregationem augere ſine ipſorum voluntate non poteſt, ita nec minuere.

Bernardus tractatu de præcepto & diſpenſatione, lõgius à princip.

Sextò, non poteſt aliqua ſtatuta ipſis imponere, quæ ſe vltra regulam extendant, niſi conſentiant illi. Vnde ait Bernardus, libro de præ-

præcepto & diſpenſatione: *Prælatus vota mea nec augeat ſine mea voluntate, nec minuat ſine certa neceßitate.*

Septimò, non poteſt aliquem ad confraternitatem totius monaſterij accipere ſpiritualiter. Quia qui particeps debet eſſe omnium bonorum operum fratrum, ſicut vnus ipſorum, neceſſariò conſenſum requirit ipſorum, quorum in donis, id eſt, in meritis ſpiritualibus vult fieri particeps. Hæc de ratione & conſuetudine mihi videntur, ſaluo in omnibus iudicio ſaniori.

Octauò, non poteſt præbendarios perpetuos recipere ad monaſterium, ſine voluntate conuẽtus. Sunt & alij caſus, in quibus ſi nõ eſt ſemper neceſſarium, eſt tamen honeſtum, vt ſine fratrũ ſuorum Abbas aſſenſu, eorum nihil attentet. In diſciplina autem conſeruãda, poteſt Abbas ſine ipſorum conſenſu vel voluntate, ſi tamen expedit, limites regulæ non omittens, agere, prout ſibi melius viſum fuerit expedire. In alijs quoque minoribus agendis, non cogitet requirere conſenſum ipſorum, niſi aliud canonicum obſiſtat: vt puta, in emptione pro vtilitate Monaſterij animalium, vel frumentorum, & cęterorum huiuſmodi. Tutius tamen videtur, vt omnia faciat cum conſilio, & poſt factum non pœnitebit. Conuocata itaque congregatione fratrum, dicat Abbas, vnde agitur, & audiens conſilium fratrum, neminem ſpernat; ſed patienter eos audiat, non importunè reſpondeat, ne fratribus loquendi tollatur audacia,

 vt quoſ-

vt quoſdam tacere nouimus, ſed, ſicut ſuperius dixi, ſit liberum conſilium, non pauore ac timore corruptum, nam timore ſæpe tacet veritatem. Et auditis ſingulorum conſilijs, poteſt errantes informare, cum omni tamen patientia & lenitate, difficultatem, & exitum negotij eis aperiens, finem rei prænunciando, qualis futurus ſit, ſi tale habeat negotium, originem, ſiue proceſſum.

Tractet deinde apud ſe, vel cum ſenioribus, cuius conſilium vtilius ſit, & ſic faciat facienda, ſicut qui Deo in breui rationem villicationis ſuæ redditurus eſt. Non ſit ei cura, quis dicat, ſed quid dicatur, ſiue iuuenis ſit, ſiue ſenex, qui vtilius conſilium dederit, non erit perſona ſpernenda. Ait enim regularis vitæ inſtitutor Benedictus.

Textus Capitis 3. Regulæ.

Ideo autem omnes ad conſilium vocari diximus, quia ſæpe Dominus iuniori reuelat, quod melius eſt.

3. NOn eſt acceptor perſonarum Deus, ſed meritorum, nec eſt illi cura de quoquam, quàm ſapiens, ſed quàm humilis & virtuoſus ſit, qui Danieli iuueni fraudem reuelauit & dolum Preſbyterorum ſenum, quique mundi huius infirma & humilia elegit, per quę filium ſuum vnicũ reuelaret mundo, interdum etiam noſtris temporibus, non in ſomnis vel viſionibus, ſed inuiſibili quodam ſpiri-

ſpiritus ſui inſtinctu, iuniori quod melius eſt in dandis conſilijs, reuelare non ceſſat. Vnde ſcriptum eſt: *Si iuniori reuelatum fuerit ſenior taceat.* Sæpe etenim propter humilitatis excellentiam & fauorem, iunioribus Dominus reuelat, quod ſenioribus occultat. In omni gēte, ætate, & conditione, vel ſexu, his, qui timēt eum, bene placitum eſt ei, qui poteſtatem habet omnis carnis, & in quos vult, ſpiritus eius gratiam ſpirat cōſilij, vel cuiuſlibet virtutis, gratiamque & ſapientiam, quibus vult, miniſtrat. Cani ſunt ſenſus hominum, & ætas ſenectutis vita immaculata. 1. Cor. 14.

Sic autem dent fratres conſilium cum omni humilitatis ſubiectione, vt non præſumant procaciter defendere, quod eis viſum fuerit. Textus Capitis 3. Regulæ.

SAnctiſsimus Pater noſter Benedictus omnem prorſus præſumptionem in monaſterio aſpernatur, ſicut etiam ait c. 70. *Vitetur in monaſterio omnis præſumptionis occaſio, quæ ex ſuperbia oritur, & maximè in his, vbi magnus videri quis appetit.* In conſilijs itaque ſuperborū hæc conſuetudo eſſe ſolet, vt ſuū cunctis præferāt ſentimentum, ſuum optimum iudicent conſilium, & in tantam plerunque labūtur præſumptionem, vt Prælatos conentur ad ſua perficienda conſilia interdum compellere, verbis ſuperbis præſumptuosè ipſorum conſtitutionibus derogādo. Vnde ait Bernardus:

Præſum-

Bern. de gradibus humilitatis, gradu. 7. *Præſumptuoſus, primus in conuentibus reſidet; in conſilijs primus reſpondet: non vocatus, accedit: non iuſſus, ſe intromittit: reordinat ordinata; reficit facta. Quidquid ipſe non fecit, aut ordinauit, non rectè factum, nec pulchrè æſtimat ordinatum.* Ecce notâter, quid dicat Beatus Benedictus, vt fratres ad conſilium vocati, audita cauſa, humiliter, quod eis viſum fuerit, dicant. Nec præſumat quiſquam eorum ea defendere pertinaciter, id eſt, importunè vel ſuperbè. Sed, quid ſi omnes in vnam ſententiam conuenerint, & Abbas tenuerit oppoſitum, id eſt, aliam ſententiam; vt conuentui ſic, & Abbati videatur aliter? Quid modò faciendum eſt? Debet Abbas omiſſo ſuo, conſilia ſequi conuentus, non autem ſpreta conuentus ſententia, ſuam perficere: cum fruſtra conſilium quærat, qui acceptis renuit vti. Si enim ſuo conſilio agit, quæ facienda ſunt, videtur omnium fratrum acceptis contraire conſilijs, quod interdum finem rei malum imponit: cùm in multis cõtra omnes ſapere, vt quidam ait, deſipere ſit.

An Abbas teneatur ſequi ſententiam fratrum vnanimè.

Decet tamen ſubditos, vt Prælati ſententiæ obediant, iuxta regulæ conſtitutionem, nec facta eius aliqua temeritate dijudicent; ſed conuenit eos ſobrios eſſe erga magiſtrum & & deuotos. 21. *diſtinctione. Nolite.* Sed ipſe Paſtor ſic agat, vt reprehendi iuſtè non poſsit. Si autem Prælatos in agendis contigerit errare, à ſubditis cum omni humilitatis ſubiectione ſunt auiſandi, abſque temeritate vel præſumptione. Sic enim Abbati ſuo Monachi obedire debent, vt acta illius, ex ipſis nul-

21. diſt. c. 5 Nolite.

Abbatis acta ſubditi temere iudicare non debent.

lius temere iudicare præſumat; ſed ſicut patri filij, membra capiti, cuncti humiliter ſeruiant obedientes.

4. Cùm ergo dederint conſilia ſua, totaliter eius cõmittant, ſicut regula præcipit, volũtati, vt quòd ſibi viſum fuerit, nemo defendat, ne detur occaſio maligno; nam maximũ malum in Monacho, præſumptio eſt. Præcepta quoque eius, ſi ſecundùm Deum ſunt, veluti imperia Dei ſumma cum veneratione cuſtodiant, & implere toto corde contendant, ſcientes ſcriptum: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Quòd non ſolum de Apoſtolis credimus dictum, verum etiam de omnibus Eccleſiæ paſtoribus. Luc. 10.

Si verò, quod abſit, contra Deum quidquã iuſſerit, non erit eius iuſsioni obediendum. 11. *quæſtione* 3. *Si is, qui praeſt*. Conſilium in vita eſt. Et ergo, ſi quis in vobis ſe bonum putat dare conſilium, præmittat opera virtutum. Ait namque Ambr. libr. 2. de officijs; quod in acquirendis conſilijs plurimum confert, *vitæ probitas, prærogatiua virtutum, beneuolentiæ, vſus, facultatis gratia. Quis ex cœno fontem requirit? quis ex turbida aqua potum petat? Vbi luxuria eſt, vbi intemperantia, vbi vitiorum confuſio, quis non horrendum exiſtimet? quis non deſpiciet morum colluuionem? quis vtilem alienæ cauſæ iudicet, quem videt inutilem ſuæ vitæ?* Ita quoque, frater bonæ conuerſationis & famæ, conſilium bonum dare poteſt; malus verò, etiam ſi bonum dederit conſilium, vix creditur ei. Itaque ſtabile conſilium, vita immaculata; cui plus credendum eſt, Ambr. l. 2. Offic. c. 12

eſt, quàm adulationibus detrahentium. Abſque odio, vel amore, vel commodo in neceſſitatibus conſilium tantum eſt. Ait enim Ambroſ. *Quid tibi prodeſt habere ſapientiam, ſi conſilium neges, ſi conſulendi pecuniam includas? Clauſiſti fontem, vt nec alius influat, nec tibi proſit.* Quid eſt conſilium, niſi examinandarum gubernandarumque cauſarum ſubtilis profectus? Deliberatio autem eſt cuiuſlibet incepti plena maturitatis & ſollertiæ conſideratio. Non licet Monacho coram Abbate ſuo conſilium, quod dederit, procaciter defendere, propter cuſtodiam ſanctæ humilitatis, & reuerentiam poteſtatis.

Textus Capitis 3. Regulæ.

Sed magis in Abbatis pendeat arbitrio, Vt quod ſalubrius eſſe iudicauerit, ei cuncti obediant.

REerũ diſpenſatio Abbati credita eſt, vnde & ipſum Deo rationem reddere oportet: qua in re diſcipulos ſuo, tanquam Deo, capiti obedire decet. In ipſius itaque ſit voluntate fratrum poſitum conſiliũ, vt quod ſibi ſecundùm Deum viſum fuerit, declarata fratribus cauſa, faciat, vt cognoſcant omnia ipſius ſecundùm diuina mandata dirigi præcepta.

Datis igitur fratrum conſilijs, Abbati ſuo diſcernendis committant: quare tanto liberi erunt à pœna, quanto alieni fuerint à culpa. Abbas, qui nihil extra præceptum Domini agere debet, vel mandare: ſic fratrum

vtatur

vtatur conſilijs, & ſibi tradita poteſtate, quatenus in die iudicij Domino ſecurus reſpondeat. Nam ad hoc conſtitutus eſt rector, vt errata corrigat, neglecta recuperet, & omnia, quantum in ipſo eſt, prouidè & ſapienter ad gloriam Dei diſponat. Vnde ſequitur.

Sed ſicut diſcipulos conuenit obedire magiſtro: ita & ipſum prouidè & iuſtè condecet cuncta diſponere. Textus Capitis Regulæ.

DIſcipulos ex debito voti, quod Deo & ſanctis eius promiſerũt, in manu Abbatis obedire decet: Abbatẽ verò ex debito iure quod promiſit in ſuſceptione regiminis, in manu, quãtum condecet, omnia iuſtè ac prouidè diſponere. Prouidẽtia quippe ex cõſilio maximè prouenit, importans reſpectũ quendam finis, ad quem prima quæque ordinãtur. Vnde Seneca de moribus: *Quidquid à ſapiente diligenter præuidetur, cùm ad rem agendam peruentum fuerit, facilius ſuperatur & diſcernitur.* Proinde agat Abbas in omnibus, quia melius eſt ante tempus occurrere, quàm poſt vulnus acceptum remedia quęrere. Abbas improuidus eſt ſicut bos indomitus, qui cuncta cornibus elidit. Vbi prouidẽtia non eſt, nihil ſtabile inuenitur, pax nulla eſt, nec cõſeruãtur poſſeſſa. Ait enim Auguſt. *Vbicunque fuerit prouidentia, fruſtrantur vniuerſa contraria: vbi autem prouidentia negligitur, omnia contraria dominantur.* Imprudentia eſt obtenebratio mentis, qua quis Prouidentia Abbatis.

minus prouidus eſt, in prouidendo præterita vel futura. Prouidentia verò eſt præſens notio, futurorum pertractans euentum.

Abbas itaque, vt ſatisfaciat curæ, omnia ſubtili examinatione diſcernat ac iudicet; quatenus boni maliue diſcretionem, in omnibus obſeruet; & ſciat, quid cuique cõgruat rei: nam maximum diſpendium monaſteriorum, eſt improuidentia Prælatorum. Prudẽs autem examinat conſilia, nec facili credulitate ad falſa prolabitur. Dicit namque Iſidorus libro Etymol. *Prouidens dicitur, quaſi porrò videns: perſpicax eſt, & incertorum prouidet caſus.* Sed non ſufficit omnia agere prouidè, ſi non agantur & iuſtè. Prouidentia quippe etiam plerumque extenditur ad mala. Vt cùm aliquis propter malum aliquem finem, diſponit quædam mala, huic fini incongruentia: vt ſi fur furti præuidet finem, non tamen deſiſtit furari. Rectè ergo, cùm dixiſſet *prouidè*, appoſuit *& iuſtè*; quia prouidẽtia ſine iuſtitia, ſtultitia eſt. Abbas enim, ſi in negotijs ſuis, quæ agit, propriam ſequitur voluntatem, iniuſtè agens, quamuis præuideat exitum rei, quia tamen non cauet, vt iuſtè diſponat, à peccato alienus non erit. Decet ergo eum, & prouidè & iuſtè omnia diſponere: nam ſine iuſtitia, prouidentia nihil prodeſt: iuſtitia autem ſine prouidentia, conſeruari non poteſt. Iuſtitia, virtutis ſplendor eſt maximus, vt quidam ait, àquè viri boni nominantur. Caueat Abbas, ne poteſtate ſibi conceſſa abutatur; ſed cogitet ſe mortalem, & aliquando villicationis

Iſid. lib. 10

ſuæ diſtricto iudici rationem redditurum. Nec putet ſe à regula exemptum, quia ſibi diſpenſatio credita eſt; ſed nouerit ſe omnibus alijs plus ad obſeruantiam regulæ obligari. Nam ſequitur.

In omnibus igitur omnes magiſtram ſequantur regulam, nec ab ea temerè declinetur à quoquam. Textus Capitis 3. Regulæ.

5. Regula, idcirco magiſtra dicitur, quòd docet nos agenda; vt quidquid, ſiue in diuinis, ſiue in humanis, neceſſariò agitur, totum à regulæ inſtitutione ſumat exordiũ. Magiſtra humilitatis eſt, quæ ſubeſſe docet propter Deum, & præeſſe Dei amore, nõ ſua prȩſumptione. Principiũ huius noſtrȩ regulȩ diſciplinæ eſt humilitas, cuius nõ multa ſunt documẽta. In omnibus itaq; eiuſdem regulæ prȩceptis, in officijs diuinis, in actionibus humanis, in cibo, in potu, in veſtitu, in vigilijs & orationibus, in ſomno & ſilentio, in laboribus & quibuſcunq; alijs agendis, omnes tam Abbas, quàm Monachi, Prælati & ſubditi, quantum poſsibile eſt, omnes (inquam) magiſtram ſequantur regulam, actus & vitam ſecundùm eius conſtitutionẽ dirigẽdo; quæ nos ſufficienter, de omnibus agibilibus monaſticis, inſtruit & docet. Nec à quoquã, id eſt, Abbate vel Monacho, qui eam profeſſus eſt; temerè, id eſt, inconſideratè, irrationabiliter, & ſuperbè, vel præſumptuosè declinetur, fa-

ciendo quæ prohibet, vel omittendo quæ iubet; *ab ea*, videlicet magiſtra regula, à qua tota monaſtica inſtitutio originem ſumit. Et notandum, quòd non abſolutè dixit, *neque ab ea declinetur*, ſed addit, *temerè*; vt intelligamus, quòd neceſsitas non ſubiacet legi: & ne ſcrupulum & timorem, pluſquam oportet, nobis incuteret; cùm fragilitatis noſtræ conſcij, non valeamus omnia faciliter obſeruare, quæ regula docet; & ſic quaſi deſperati, fragilitas bonam excluderet voluntatem. Quis ita perfectus, vt audeat dicere; In omnibus obſeruo regulam? Sed dices: Non promiſi omnia ſeruare, quæ in regula continentur. Fateor, & ego non promiſi. Sed quid? Nónne igitur ceſſandum puto, quòd non omnia promiſiſti? Nequaquam. Conuerſionem morum tuorum ſecundùm regulam promiſiſti, in quo omnia alia intelligi poſſunt. Si ſuperbus es, iam mores ſecundùm regulam, vt vouiſti, non conuertis. Quid ergo? Obedire, nihil habere, pati, ſe humiliare, orare, legere, cantare, ieiunare, vigilare, mores ſecundùm regulam habere eſt. Quoties autem contrarium agis, contra votum feciſti: Sed ne conſterneris animo, aduerte, quid dicat: *Nec ab ea temerè declinetur à quoquam.* Hoc aduerbium (*temerè*,) me conſolatur; qui fragilis homo ſum & peccator. Quamuis enim multa tranſgrediar, vellem tamen, ſi poſſem, omnia ad regulam ſeruare; ſed fragilitas mea ſe opponit, vt ſæpius etiam contra voluntatem meam, ſaltem delibe-

Benedicti ni an promittant obſeruationem regulæ.

deliberatam; contingat me deuiare a regula: Sed, quia temerè id non facio, ſpero omninò mihi indulgeri, nec me regulæ tranſgreſſorem debere argui; ſaltem ad peccatum mortale, licet venialiter delinquam. Hæc dixerim, non me iuſtificās, qui primus peccator ſum, & vltimus pœnitens, cæteriſque inſipientior; ſed vt puſillanimes, ſi qui ſunt, aliquo modo confortem. Si enim omnes tranſgreſſores regulæ eſſent, qui regularia inſtituta interdum vel omittunt, aut negligunt, quis poſſet ſaluus fieri? Si is damnaretur, qui ex fragilitate contra regulam agit, non eſſet nobis regula ad vitam, ſed potius laqueus ad mortem, quando in ſæculo potuiſſemus abſque tranſgreſsione regulæ manſiſſe. Ergo, quod appoſuit, *temerè*, conſcientiam meā aliquantulum releuat, quam ſententia præcedēs paulo minus depreſſerat. Regularū tranſgreſſio quādo venialis.

Audeo enim dicere, quòd tranſgreſſor regulæ non eſt, quem fragilitas, non voluntas deuiare facit, cùm omne peccatum voluntarium ſit; & ſi inuoluntarium eſt, tunc peccatum non eſt. Si quis vult & non poteſt obſeruare (ſaltem ad litteram) regulam, non arbitror eum tranſgreſſorem, cùm dicat Auguſtinus: *Quidquid vis, & non potes, factum Deus computat.* Fragilitas quippe ſi ceciderit, bona voluntate ſubleuatur; voluntas verò in malum cadens, quando reſurget? Qui autem temerè, id eſt, præſumptuosè, fatuè, ſuperbè, ſine cauſa, vel conſilio, & deliberata voluntate, ad August. in Pſal. 57

 con-

conſenſu declinat à regula, videat an ipſe non ſit tranſgreſſor regulæ, iam nihil ad me amplius. Temeritas enim ex ſuperbia oritur, porrò ſuperbia eſt origo omnium vitiorum. Illa autem temerè fiunt, quæ aut ratione non reguntur, aut iuſta neceſsitate carent. Quod dupliciter fieri poteſt: Vno modo ex impetu paſsionis, alio modo ex contemptu dirigentis. Primum ex infirmitate, ſecundum fit ex temeritate. Ad coërcendam propriam voluntatem & temeritatem, ſubiungitur aptè.

Textus Capitis 3. Regulæ.

Nullus in Monaſterio proprij ſequatur cordis voluntatem.

Monach. propriam non habet voluntatẽ

6. Nihil deteſtabilius in Monacho reperitur propria voluntate. Quippe qui alterius, non ſuo regendus eſt imperio: & ſubeſſe venit, non præeſſe. Ad euitandum hoc malum propriȩ voluntatis, rectores, quibus cæteri obediant, in omnibus conſtituti ſunt: vt nulli liceat ſuam, quin potius ſuperioris perficere voluntatẽ: quia voluntas habet pœnam, neceſsitas verò parit coronam. Veniens enim ad Monaſterium compũctus, miſſus à Domino & vocatus, nõ proprij cordis arbitrio, ſed Dei & Abbatis ſui, vult obtẽperare mandatis, dicente Domino: *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me.*

Ioan. 5.

Nullus in Monaſterio, id eſt, Monachus Monaſterialis, ſiue Clericus ſit, ſiue Laicus, quicunque profeſſus eſt monaſticum propoſitum;

ſitum; proprij ſequatur cordis voluntatem, quippe, qui voluntatem liberam conuertit in neceſsitatem ſalutarem, in quacunque re ſubaudio. Sed diceres: Cordis mei voluntas bona eſt, & ideò ſequar eam. Ad quod reſpondemus: Licet bona ſit voluntas, libera tamen non eſt, & ergo nec tua. Quidquid igitur facis, ſine permiſſu & benedictione Abbatis tui, præſumptioni, non deuotioni imputabitur. Vnde *cap. 49. de Quadrageſima obſeruantia* dicitur: *Hoc ipſum tamen, quod vnuſquiſque offert, Abbati ſuo ſuggerat, & cum eius fiat oratione, & voluntate; quia quod ſine ſpiritualis patris fit voluntate, præſumptioni & vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi.* Quis dubitet ieiunium bonum eſſe, & orationem Deo acceptam; ſed ſi abſque voluntate Abbatis ſit, Deo acceptabile non eſt; cui plus placet obedientia, quàm victima. Crede mihi, plus mereris apud Deum ſimpliciter obediendo Abbati tuo, & nihil abſque eius permiſsione faciendo; quàm ſi multum ſine eius voluntate oraueris vel ieiunaueris, quia tuus non es. Magna enim virtus obedientiæ eſt; quæ non ſolum in magnis, ſed etiam in paruis Deo acceptabilis eſt. Puri conſcientioſique fratres in quadrageſima, ſicut regula iubet, aliquid de neceſſarijs ſibi propter Deum ſubtrahere conſueuerunt; vt de cibo, vel potu; de ſomno, vel quibuſcunq; alijs, quibus natura, tanquam neceſſarijs & permiſsis, vti ſolet; ſed hoc non præſumunt ſine Abbatis ſui voluntate attentare, ne & laborem perdant, & mercedem.

Obiectio.

Reſpōſio.

Obedientia plus Deo placet, quàm victima.

Abuſus in obſeruatione quadrageſimæ.

Nunc autem refrigeſcente charitate quorundam, quadrageſima adueniente, Abbatem ſuum quidam adire ſolent, petentes non abſtinentiam, ſed ſuperabundantiam potus cibique, quatenus eis vel veſpere liceat aliquid guſtare, qui nona comederunt; durius arbitrantes quadrageſimæ ieiunium, temporum cæterorum. Videres quoſdam Monachos & eorum rectores, quadrageſima adueniente, piſcium diuerſa procurare genera, coquinam plus ſolito replere; omnia comeſtibilia, quæ aut cogitari aut reperiri poſſunt, ad ſua inducere empta cellaria, & his ſacris diebus, duplicare cibaria, vinum pretioſum apponere bibendum; piſces (vt dixi) diuerſos, bene quoque piperatos, reficientibus apportare: diuerſis etiam modis cibos præparare. Ita vt non quadrageſimæ obſeruationem, ſed potius Paſchæ æſtimares lætitiam: cùm magis placeat talia edere, quàm ſolito tempore edenda. Aduerteres etiam collationes ſerotinas aliquorum, cœnam putares magnorum. Sed tranſeant hæc, alio tempore forſan dicenda, potius noſtra proſequamur. Si putas cordis tui bonam eſſe valetudinem, interroga Abbatem tuum, ſine cuius voluntate tibi nihil facere licet, & ſpiritales fratres tuos ſeniores intelligentes, & zelum Dei habentes; & quod ipſi ſenſerint, hoc facito: ſi approbauerint eam, quam concepiſti, voluntatem, communis erit & bona; ſin autem reprobauerint, ſi vitam vis ingredi ſempiter-

piternam, fuge ab ea, ſicut à facie colubri, venenoſa quippe & mortifera eſt. Ergo cũ voluntate Abbatis, omnia agenda ſunt.

Solet autem, ex proprij cordis temeraria voluntate, plerumque oriri tanta præſumptio, vt ſpreto Abbatis imperio, præſumptuoſus, quod ſibi viſum fuerit, facere attentet: & cùm arguitur, opera ſua, tanquam bona & iuſta defendere non vereatur: Abbatem ſuum interdum, vt experti ſumus, conuitijs & opprobrijs tanquam malum vel indiſcretum iudicem afficiens. Contra quod beatiſsimus Pater noſter Benedictus, tale opponit edictum.

Neque præſumat quiſquam, cum Abbate ſuo proteruè, intus aut foris Monaſterium, contendere. Textus Capitis 3. Regulæ.

7. DVplex eſt, vt arbitror, contentio, amica videlicet, & proterua. Amica, cùm quis ex mera charitate ſuperiorem ſuũ, vel æqualem, vel inferiorem, auiſat vel arguit, ex qua quidem correptione, interdum contentio oritur, ſed mox, vt inferior viderit ſuperiorem commotum, vel tacẽdum eſt, aut certè, quod melius eſt, humilitate ſedanda commotio. Subditi quippe ſuperiores non niſi in vera charitate, ſi errauerint, reprehendere poſſunt. 2. *quæſt.* 7. *Sunt nonnulli* Proterua autem contentio eſt, quando ſubditus Abbatem vel Priorem ſuperbè reprehendit,

 vel ei

vel ei reſiſtit, aut contradicit, vel ſecum verbis aut factis contendere præſumit. Quam contentionem, nec frater ſimplex cum fratre nec Monachus, cùm Abbate ſuo, debet habere. Sic non licet ſubditis Prælatos ſuos
21. diſt. ca. 5. Nolite. accuſare vel reprehendere. 21. *diſtinctione. Nolite nos*. Si fratrem non licet contriſtari à fratre, vel cum eo contendere, quanto minus cum Abbate licebit? Porrò Monachi, qui rixas & contentiones amant, durius corrigendi ſunt. 99. *diſtinctione. Si quis Monach.* Auctoritas diſciplinæ citò diſſoluitur, ſi Prelatus à ſubdito reprehenditur. Oues paſtorem ſuum, niſi à fide exorbitantem, accuſare non poſſunt, quanquam in ipſis reprehen-
2. quæ. 7. Oues. Galat. 2. denda quædam videantur. 2. *quæſtione 7. Oues quæ ſuo paſtori.* Veruntamen, vt præfatus ſum, ſecretius in charitate, ſi opus fuerit, ſubditus Prælatum reprehendere poteſt, ſicut &
Quando ſubditi accuſare poſſunt ſuum ſuperiorem. Paulus ſe Petro feciſſe teſtatur. Sed dices. Quid in viſitationibus faciendum eſt? Suntne Prælati, retro, vt moris eſt, ſana conſcientia à ſubditis accuſandi? Reſpondeo: Si intuitu iuſtitiæ & charitatis, in finem emendationis, ſine inuidia, vel odio, aut amore, talis accuſatio fit, licita & iuſta eſt, imo etiam neceſſaria. *Extra: de ſtatu Monach. Ea quæ.* Sed caueant ſubditi, ne ex odio, vel inuidia, quenquam accuſare præſumant; nam grauiſsima pœna feriendus eſt, delator, id eſt, qui inui-
5. q. 6 c. 5. Delatori. dia prodit alios. 5. *quæſt. 6. Delatori.* Et quæ dicat, ſciat quoque probare: quod ſi nequiuerit, pœnam debet incurrere, quã, ſi probaſſet, reus

reus vtique ſuſtineret. *Ibidem quæſt.* c. *Omnis, qui alijs falſa. Et* 2. *quæſt.* 3. *Calumniator.* Sed tales viri, zelatores religionis prudentes & maturi, ad officiū viſitationis eligendi ſunt, qui omni ſpiritui non citò credant, ſed probent, quid in quemlibet proclametur, à quo, & quomodo, aut quare: quia non omnes zelum habent iuſtitiæ, qui peccata accuſant delinquentium. Et quæ publicis documentis probari non poſſunt, toleranda ſunt. 2. *quæſtione* 7. *Plerique boni*. Nec ſunt aliqua iudicanda, priuſquam certis demonſtrentur indicijs. 30. *quæſt.* 5. *Iudicantem*. Nullum ante verā iuſtamque probationem iudicare, aut damnare debemus, teſte Apoſtolo, qui ait ad Rom. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? ſuo Domino ſtat, aut cadit*. Mala itaque audita nullum moueant, nec paſsim dicta abſque certa probatione quiſque nunquā credat, ſed ante audita diligenter inquirat, nec præcipitando quidquam aliquis agat. Mos ergo & conſuetudo inoleuit, vt viſitatores, facta inquiſitione fratrū de ſtatu monaſteriorum & obſeruātijs regularibus tam in capite, quàm in membris conueniant loci rectorem, & ſi qua de eo facta fuerit querela à monachis ſuis profeſsis, quia non profeſsi vocem non habent in monaſterij actionibus. *Extra de ſtatu monach. c. Ea quæ paragr: præcipimus quoque*. Et ſi ſponte confeſſus ita ſe habere, vt accuſatus eſt, non debent prodere viſitatores accuſantē: quia nec licet, nec expedit, ſed iuxta modum culpæ ſecundùm ſuam prouidentiam ſibi imponere

5. q. 6. c. 1. Omnis, qui alijs falſa. Et 2. q. 3. c. 2. calumniator.

Rom. 14.

 pœni-

pœnitentiam, auditis & conſideratis in omnibus circuſtantijs, perſona, & cauſa. Si verò negauerit, & tale quid fuerit, quod maiori animaduerſione dignum ſit, erit teſtimonio opus. Sed ſi fieri poteſt, nō ſunt manifeſtandi accuſatores, propter vitandum ſcandalum & ordinis confuſionem: quia ex hoc plerunque odia & inuidię oriūtur inter ſubditos & Prę-latum, dum ſibi quiſq; occaſionē quærit vindicandi. Nemo igitur clauſtraliū cum Abbate ſuo proterue contendere præſumat aut ſuperbè. Proteruus idē eſt, quod toruus crudelis, ſiue terribilis, dictus toruus à torto vultu.

An omnis contentio cum Abbate ſit vitanda.

8. Sed diceret aliquis: Ergo, quia proteruè contendere cum Abbate ſuo monacho non licet, ſimplex contentio, vt plerunque fieri ſolet, quæ non ex ſuperbia, ſed ex rationabili cauſa oritur, mihi non apparet prohibita. Ad quod reſpondendum; quòd omnis illa contentio prohibita eſt, quæ originaliter contra Regulam eſt, in qua docemur, patientes ad iniurias ſtare, obedire ad impoſsibilia, honorare ſuperiores, & honore inuicem nos præuenire. Si honoramus Abbatem, nulla occaſione cum eo contendimus, alioquin contra Regulam ipſum minimè reueremur; ſed impugnamus, quod non debemus: defendimus, quod non expedit. Ait Ambr. *Contentio eſt impugnatio veritatis cum confidentia clamoris.* Concedo autem, quòd aliquando amica & pacifica contentio ex Regula admittitur, quæ frequēter inter iuſtos homines pro qualitate interuenientis cauſæ efficitur; ſicut inter B. Benedictum

Amica cōtentio eſt licita.

dictum & Maurum eius diſcipulum pro puero Placido, quando a flumine ereptus fuiſſe legitur. Benedictus meritis diſcipuli, & Maurus hoc factum ſanctitati attribuebat Magiſtri. Sic etiam Paulus ille primus eremi cultor poſt paſsionem Domini, & Antonius ſanctus, quis prior frangeret panem eis miſſum diuinitus, diu multumque amicabiliter inter ſe contendebant. Sed tamen iſta contentio foris Monaſterium omnino prohibetur, quia ſi in publico etiam amica contentio fiat, magiſtro inde nociua deſpectio, & diſcipulo nociua naſcitur elatio. Vnde notandũ, quòd quidam ſuper Regulam S. Benedicti altiùs ſcribentes, hîc in textu quandam faciunt exceptionem, quam noſtri codices habent, dicentes, quòd illa dictio (*intus*) non habeatur in originali ſancti Benedicti, quod ipſe propria manu conſcripſit. Sed habeatur ſic: *Nec præſumat quiſquam cum Abbate ſuo proteruè, aut foris monaſterium contendere.* Quod ſi ita eſt, tunc alium intellectum, vt iam prædiximus, ſenſus requirit. Ait itaque: Nec præſumat quiſquam cum Abbate ſuo, videlicet cui obedientiam præſtitit loco Dei, proteruè, id eſt, ſuperbè & præſumptuosè, ac crudeliter contendere. Aut foris Monaſterium ſiue amicabiliter ſit, ſiue etiam proteruè, quia proteruam contentionem ſemper & vbique prohibet, amicam verò & pacificam modo prædicto tantùm foris monaſterium, aut coram poſitis ſæcularibus, non licere vel expedire demonſtrat.

Greg. li. 2. Dial. ca. 7.

Hieron in vita Pauli huius.

Smaragdus.

Nec

Nec eſt putandum, quòd fratri liceat cum Abbate ſuo contendere in monaſterio, eum de paruis quibuſcunque reprehendendo, vel ſe ei opponendo, quaſi hoc vel hoc, ſic & ſic fieri debeat, non ſecundùm placitum Abbatis, ſed ſui: quia Abbas iudicium habet in monaſterio, non monachus; nec monachus Abbatem, ſed Abbas debet corripere monachũ. 6. *qu.* 1. *Ex merito*: Nullus ergo clauſtralium cum Abbate ſuo proteruè contendere præſumat vbicunque locorum: nec foris monaſterium quocunque modo, vt ſcandalum in omnibus vitetur.

Textus Capitis 3. Regulæ.

Quod ſi præſumpſerit, regulari diſciplinæ ſubiaceat.

9. IN Deum quippe ſcandalizantur, qui ſuo non obediunt Paſtori. 93. *diſt. Ille proculdubio*. Sed qui contendit cum Abbate ſuo proteruè, inobediens iudicatur, & per conſequens, in Deum ſcandalizatur. Diſciplina regularis in ſpiritualibus vitijs, id eſt, in contumacia, in inobedientia, in publica ſuperbia, in murmuratione, in detractione, in cæteriſque huiuſmodi vitijs: primò fieri debet, ſecundùm diuinum præceptum, in admonitione ſemel, & ſecundò à ſenioribus in ſecreto. Si autem non ſe emendauerit, fiat iterum in obiurgatione publica, loco tertio. Si nec ſic ſe correxerit, fiat in excommunicationis vindicta, loco quarto. Si autẽ improbus eſt, vt nec ſic corrigatur, corporali vin-

Ordo correctionũ.

dictæ,

dictæ, id eſt, verberibus ſubijciatur, loco quinto. Quòd ſi eum nec flagella emendauerint, adhibeatur pro eo communis fratrum oratio, vice ſexta. Quòd ſi nec ei fratrū profuerit oratio, tunc Abbas, iuxta Apoſtoli ſententiam, vtatur ferro abſciſsionis, id eſt, in carcerem trudatur, ne improbitas ſua ſibi vagandi præbeat facultatem. Hoc enim modo, exceptis grauioribus culpis, & his, quæ à S. Benedicto iudicata ſunt, omnis regularis diſciplina cognoſcitur compoſita, ſicut *ca. 8. de his, qui ſæpius correpti ſe non emendauerint*, declaratur, quos S. Benedictus expellendos docuit, hos propter ſcandalum S. Patres poſtea, refrigeſcente charitate multorū, incarcerandos conſtituerunt: non contraire præſumētes S. Benedicto, quod abſit, ſed conſulere volētes infirmitati humanæ, ſicut etiā S. Bernardus in Epiſtola quadam, quæ incipit, *Super fratre turbato & turbante*, luculentiſsimè ſcribit, dicens: *Auferatur malum ex vobis, ait Apoſtolus. Auferatur autem dico, ſed non quomodo ipſe vult, vt videlicet tanquam ex tua licentia cùm male ſecura conſcientia extra congregationem cōtra profeſsionem, deuitans ſubiectionem, ſui iuris eſſe, ſua permittatur viuere lege: ſed abſcindatur, vt ouis morbida à grege, vt membrum putridum à corpore; qui iam exinde pro certo ſe nouerit à te haberi tanquam Ethnicum & Publicanum.* Bernardus ep. 102. 1. Cor. 5.

Sed diceres: Quare vobis non ſufficit ſententia S. Benedicti, qua ait, *expellatur de monaſterio*, ſed facitis nouas contra Regulam conſtitutiones, vt tradatur ad carcerem, vt ibi infa-

infatuetur, aut deficiat? Reſpondent ſancti Patres ſic inculpanti: Tempore ſancti Benedicti ordo monaſticus in tanta erat honeſtate, in tanto profectu & vigore, vt apud vniuerſos honoraretur in tantum; vt ſi aliquis ſæcularium vidiſſet monachum vagantem, & de Monaſterio proiectum, tanquam Iudæum habuiſſet eum, nec hoſpitium, nec cibum, nec potũ illi porrexiſſet, ſed omni miſeria iudicaſſet digniſsimum; qui ſanctam congregationem monachorum ſua culpa reliquiſſet, & omnis populus ipſum in deriſum & opprobrium duxiſſet. Hoc timentes monachi illo tempore, plus quàm timent carcerem noſtri, & maximam æſtimantes cõfuſionem, ſe omnibus, quibus poterant, modis, ne confunderentur, cuſtodire conabantur. At verò temporibus noſtris monachi vagantes, & à propoſito ſuo recedentes, non ſolùm non recipiuntur à ſæcularibus, ſed etiam interdum ad regimen parochiarum ſubtiliter, contra votum monaſticum ſublimantur: non quòd monachis cura, ſi à ſuperiore imponatur, animarum ſit interdicta, ſicut alicui ſenſiſſe probantur; ſed ſe vltro & per vim inferre prohibentur. Curias principum viſitant, cauſas expediunt iudices effecti, & qui quondam iuſtè & ſalubriter ab omnibus confundebantur, nunc ab omnibus amantur, laudantur, promouentur ad dignitates pernicioſè, & in interitum ipſorum. Et qui olim à monaſterijs deiecti, per tribulationes & confuſiones, quas à ſæcularibus per-

Abuſus monachorum.

pertuerunt, ad pœnitentiam ſolebant redire: nunc a ſæculi huius pleriſque diuitibus auro & argento, honoribuſque ditati, medicamentum pœnitentiæ, & reditum clauſtri penitus contemnunt.

Hæc conſiderantes ſancti Patres, quoniam totus mundus in maligno poſitus eſt, conſtituerunt, ne aliquis Abbatum, pro quocunque facinore monachum ſuum de cætero a monaſterio proijcere & expellere præſumat, ſed loco expulſionis vtatur cuſtodia carceris, ſecundùm demeritum delinquentis, tempus conſtituens pœnitentiæ. Et ſi quiſquam monachorum tale facinus commiſerit, pro quo expellendus eſſet à clauſtro, ponatur in cuſtodiam carceris, quouſque ſatisfecerit. Cui ſi compunctus de emendatione ſua promiſerit, ad gratiam vtique recipiendus eſt, ſi tamen fides in eo ſperatur, ne detur occaſio maligno. Periculoſa enim eſt expulſio fratrum in tali caſu de monaſterio noſtris temporibus, rationibus prædictis, quia & ſe perdunt, & alios, cum quibus conuerſantur, inficiunt, & monaſterijs, de quibus proiecti ſunt, graue interdùm diſpendium faciunt. Qui enim de monaſterio expellitur, raro, vel nunquam, reuertitur, nec ad pœnitentiam poterit reuocari, qui vbi ſit, neſcitur: is verò, qui in carcere eſt, omni die ſermonibus, & verbis ſalutis ad compunctionem reduci poterit, & forſitan magnus fieri poſtea, quia retrahentem ſe non habet materiam, quam in ſæculo vagant

Cur monachi non pellendi è cœnobio, ſed incarcerentur.

gans continuò habuiſſet, homines videlicet, aurum & argentum, & his ſimilia. Et ideo ſatis conſultum videtur, vt ferro abſciſsionis vtentes, cùm opus eſt, carcer pro ſæculo habeatur. Sed ne huiuſmodi poteſtate ſe Abbas liberè putet poſſe agere, ſubiungitur.

Textus Capitis 3. Regulæ. *Ipſe tamen Abbas cum timore Dei & obſeruatione Regulæ omnia faciat: ſciens proculdubio, ſe de omnibus iudicijs ſuis æquiſsimo iudici Deo rationem redditurum.*

10. FAcilè quippe à iuſtitia deuiat in cauſis, Deum non timens. Hinc etenim Eccli. 7. per quendam ſapientem dicitur: *Qui timet Deum, nihil negligit.* Timere Deum eſt, nulla, quæ facienda ſunt, bona præterire. Ait enim Greg. li. 4. cap. 13. Gregorius in Moralibus: *In via Dei à timore incipitur, vt ad fortitudinem veniatur.* Hinc beatus Hieron. in Matth. Hieronymus dicit: *Timor Dei corrigit, timor hominum differt actionem, ſed voluntatem non aufert; & auidiores ad crimen reddit, quos aliquando à crimine ſuſpendit.* Cum timore itaque Dei Abbas omnia faciat, quia initium ſapientiæ timor Domini, & *cum obſeruatione regulæ*, id eſt, nihil faciat, quod ipſa prohibet: nihil omittat, quod illa iubet: ne cùm aliis ipſam implendam prędicat, ipſe negligendo reprobus efficiatur. Sunt etenim nonulli, adeo in ſuo ſenſu abundantes, vt quod ipſis viſum fuerit,

etiam contra regulam, agere præſumant. Putant ſe timere Deum, ſed Regulã obſeruare contemnunt. Contra quos hîc agitur; quoniã dicit, quòd non ſolùm timere Deum ſufficit, ſed etiam Regulã obſeruare; per quã an quis verè timeat Deum, probatur. Cum timore Dei & obſeruatione Regulæ Abbas omnia agat; ne ſibi blandiens de timore Domini, Regulam, quæ tota ſecundùm Deum ordinata eſt, contemnat. Sciens ſe abſque dubio æquiſsimo iudici Deo, ſiue immediatè poſt mortem, vel certè in iudicio generali de omnibus iudicijs ſuis in ſubditos, rationem redditurum. Hanc enim ſententiã, non ſine cauſa, S. Benedictus toties cordibus noſtris incutit; ne (quod abſit) neglecta à nobis, & Deo nos reddat deſpectos, & ſubditos plus debito oneroſos.

*Si qua verò minora agenda ſunt * in monaſterij vtilitatem, ſeniorum tantùm vtatur conſilio.* Textus Capitis 3. Regulæ. *in monaſterij vtilitatibus.

Minora ea intelligimus, quæ abſque totius congregationis conſenſu, Abbas facere poteſt; vt, corrigere delinquentes, mutare officiales, vendere vel emere mobilia victui & amictui neceſſaria. In quibus tamen, quamuis de neceſsitate non obligetur, de honeſtate tamen iubetur ſeniorum vti conſilijs; ſicut ſcriptum eſt Eccli. 32. *Omnia fac cum conſilio, & poſt factum non pœnitebit.* Ait enim Greg. Eccli. 32.

in Moralibus: *Valde fortitudo deſtruitur, niſi per conſilium fulciatur.* Neceſſarium valde conſiliū primatibus eſt, quibus in omnibus nihil pretioſius eſt. Iuuenes verò maximè decorat, à senioribus in rebus agendis quærere conſiliū. Vnde Caſsiodorus: *Plurimum laudis iuuenes moribus ſuis applicant, quoties de negotiorum meritis ambigentes, ad peritorum conſilia accurrunt.*

Caſſiod. p. a. li. 1. ep. 9

IOANNIS TRITHEMII

COMMENTARIVS IN CAPVT IIII. REGVLÆ S. BENEDICTI.

Quæ ſint inſtrumenta bonorum operum.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumētum. 1. Deut. 6. Matth. 22. Rom. 13.

IN primis, Dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute.

1. PRimum omnium mandatorum, & maximum in lege, teſte Domino, eſt diligere Deum. Nam cōpletio legis, charitas eſt. Beatus ergo Benedictus, inſtrumēta bonorum operum deſcribens, à præceptis diuinis incepit, quibus non ſunt priuata documenta

menta præponenda: conſiderans nimirum, quòd nullum opus Deo placet, quod in charitate Dei nō manet. Sicut enim ſine via nullus peruenit, quò tēdit: ita ſine charitate, quæ via eſt ad Deum, ambulare nemo poteſt, ſed errare. Vnde Bernardus: *Fons vitæ charitas eſt: nec viuere animam diximus, quæ de illo non hauſerit.* Haurire quomodo poteſt ex eo, niſi præſens fuerit fonti, qui charitas eſt, quæ Deus eſt? Præſens igitur Deo eſt, qui amat Deum. Nihil adeo Monacho prodeſt, vt charitas Dei: quam ſi habuerit, fælix erit, ſi vera fuerit & perſeuerans. Ficta charitas eſt, quæ deſeritur in aduerſitate. Vnde in Pſalmo dicitur; *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Dicit etiam Auguſtinus: *In charitate pauper eſt diues: ſine charitate omnis diues eſt pauper.* Hæc in aduerſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paſsionibus fortis eſt, in bonis operibus hilaris eſt, in temporalibus ditiſsima, in hoſpitalitate latiſsima, inter bonos fratres lætiſſima, inter falſos patientiſsima. In Abel per ſacrificium læta, in Noë per diluuium ſecura, in Abrahæ peregrinatione fideliſsima, in Moyſe inter iniurias lætiſsima, in Dauid tribulationibus mitiſsima. In tribus pueris blandos ignes innocenter ſpectat, in Machabæis ſæuos ignes tolerat, caſta in Suſanna ſuper virum, in Anna poſt virum, in Maria præter virum. Libera in Paulo ad arguendum, humilis in Petro ad obediendum, humana in Chriſtianis ad confitendum, diuina in Chriſto ad ignoſcendum.

Pſalm. 48.
Auguſt. li. de laude charitatis.

1.Cor. 13. Quid dicam de charitate? *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, nihil ſum.* Ipſa enim eſt anima litterarum, philoſophiæ virtus, ſacramentorum ſalus, ſcientiæ ſtabilimentum, fidei fructus, diuitię pauperum, vita morientium. *Deus charitas eſt: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Salus animarum, pax cordium, lætitia mentium, virtus animorum, tranquillitas conſcientiarum, veſtis electorum, decus monachorum eſt ipſa charitas, quæ Deus eſt. Nulla religio ſubſiſtere poteſt, nulla virtus Deo placet, nullum opus bonum iudicatur, ſi in charitate non ſolidatur. Radix ergo omnium bonorum eſt charitas, & ideo meritò in numero mandatorum Dei ponitur prima. Vlteriùs diſputare de charitate non iudico neceſſarium ſtylo meo ruſticano, cùm omnes ſacri eloquij codices de ipſa ſufficienter informent homines. Et ergo ad ſecundum bonorum operum inſtrumentum dirigam calamum.

1. Ioan.4.

Deinde proximum tanquam ſeipſum.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 2. Matth 22. Gregor. 2. cap. 5.

2. SEcundum ſimile eſt huic, ait Dominus: *Diliges proximum tuum, ſicut teipſum.* Ait Gregorius in Paſtorali: *Tunc ad alta charitas mirabiliter ſurgit, cùm ad ima proximorum ſe miſericorditer attrahit: & quæ benignè deſcendit ad infima, valenter recurrit ad ſumma.* Diliges proximum tuum ſicut teipſum, imo & inimicos tuos dilige propter Deum, & ora pro perſequenti-

quentibus & calumniantibus te. Dicit Auguſtinus ſuper illud Canticorum 2. *Ordinauit in me charitatem.* Primò diligendus eſt Deus, ſecundò parentes, inde filij, pòſt domeſtici, qui etiam, ſi boni ſint, malis filijs præponendi ſunt, inimicos autem non ſicut teipſum: ſufficit enim, quòd nō odio habeamus illos. Dilectio proximi eſt, priuata commoda poſtponere, cauſa fruendi amico. Nihil eſt, quod non toleret, qui perfectè diligit: nam fortis eſt, vt mors dilectio. Diligamus inuicem, ſicut Chriſtus dilexit nos; quia *qui diligit proximum, legem impleuit.* Scriptum eſt Leuitic. 19. *Diliges amicum tuum, ſicut teipſum.* Pulchrum ornamentum eſt monachi, dilectio fraternitatis, vt neminem oderit, ne ſit illi peccatum. Diligamus ergo non verbo, ſed opere & veritate: nam probatio dilectionis, exhibitio operis eſt. Hoc inſtrumētum boni operis ſancti Patres nobis reliquerunt, qui adeo ſe in Domino dilexerunt, vt vnuſquiſque mallet alterius ſubeſſe imperio, quàm ſuo: quia charitas non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti. Monachus autem, cui hæc operum bonorum deſcribuntur inſtrumenta, ſtudeat omnes diligere in Domino, orando pro eis, affectum etiam dilectionis, ſi ei licet, operum oſtendat effectu, honorans imaginem Dei in creatura ſibi compari. Neminem oderit, præter vitia, nemini ſit oneroſus, ſed diligat vniuerſos. Sed de proximi dilectione ſubtilius ſancti Patres, Doctores veritatis, in ſuis ſcriptis reliquerunt

Auguſt. in Gloſſ. c. 2. Cant. 8.

Rom. 13.

Leuit. 19.

runt legentibus. Propter quod & ego ad alia feſtinabo. Sequitur ergo.

Textus Capitis 4. Regulæ. Exod. 20. Deut. 20. 1. Pet. 2. Lucæ 9. Tob. 4.

Deinde, non occidere, non adulterari, non facere furtum, non concupiſcere, non falſum teſtimonium dicere, honorare omnes homines, & quod ſibi quis fieri non vult, alij non faciat.

3. OMnia prædicta, mandata ſunt legis veteris & nouæ, quæ omnia ad conſeruandam Dei & proximi dilectionem prę-cepta ſunt. Non debet monachus occidere quenquam, non tãtùm gladio, ſed nec actione. Qui ſanguinem fundit humanum, occidit: qui diffamat innocentẽ, occidit: qui ſcandalizat malo exemplo, videntem ſeu audientem occidit. Omiſſa prima occiſione, quæ nec clerico, nec monacho licet, quia qui rei ſunt ſanguinis, ab eccleſia debent defendi. 23. *quæſtione* 5. *Reos.* de alia duplici occiſione libet aliquid loqui. Multos lingua occidit, quoniam & eum, cui detrahitur, diffamat: & cui loquitur, inficit: & qui loquitur, ſeipſum per peccatũ occidit. Ait quippe Auguſtinus: *Plus nocent in membris detrahentes Chriſti, quia animas creditorum interficiunt, quam qui eius carnem mox reſurrecturam peremerunt.* Scriptum eſt: *Non maledices ſurdo*, &c. *Surdo maledicere*, ſicut ait Gregorius, *eſt abſenti ac non audienti derogare. Coram cæco offendiculum ponere, eſt diſcretam quidem*

Detractio occidit.

Auguſt. in Pſal. 108.

Leuit. 19. Greg. p. 3 Paſt. adm. 36.

quidem rem agere, ſed tamen ei, qui lumen diſcretionis non habet; ſcandali occaſionem præbere. Sunt enim nonnulli, cùm de abſentibus detractoria loquuntur, quia non intelligunt, aut certè intelligere nolunt, ſe bene feciſſe putant, cùm malè feciſſe probentur. Hi ſine dubio coram cæco offendiculum ponunt, quia ipſi cæci ſunt. Caueat hoc monachus, quicunque Deo placere deſiderat, nec vnquam malum, etiamſi verum ſit, de abſentibus loquatur, quia maximũ in clauſtrali dedecus eſt. Odibilis Deo omnis detractor, qui fratrem ſuum lingua occidit.

O quot eorum hodie inueniuntur, qui quando ad menſam conueniunt, de abſentibus loquuntur, quæ forſitan, ſi præſentes eſſent, minimè cogitarent; & qui de defectibus proprijs ſeſe accuſare debuerant, de alienis in culpam ſuam temere iudicant. Quicunque es monachus, & Dei contendis adire tabernaculum, caue, ne opprobrium aduerſus proximum tuum accipias, ſed de omni homine, quantum poſsibile eſt, bonum loquaris, & vt ſanam inter talia conſcientiam cuſtodias, omnia interpretare in melius, ne tibi dicatur: *Sedens aduerſus fratrem tuum loquebaris, & aduerſus filium matris tuæ* (id eſt Eccleſiæ) *ponebas ſcandalum*, videlicet detractioni conſentiendo: quia detractor & libens auditor vterque diabolum portat in lingua. Ait enim Iſidorus de ſummo bono: *Non ſolùm ille reus eſt, qui falſum de alio profert, ſed & is, qui citò aurem criminibus præbet.*

Pſal. 49.

Iſid. lib. 3. cap. 53.

Si ergo te contigerit de abſentibus audire quippiam, quod deroget famæ, noli conſentire, ſed in melius interpretare, ſi potes, alioquin tace, audiens inuitus, aut çeler abi. Grande peccatum detractio, quæ tres penetrat ictu vno. Noli verbo occidere quenquam. Occidit etiam, qui ſuo exemplo malo alium peccare facit. Et Monachus, cuius conuerſatio ab omnibus debet eſſe diſcreta. 16. *quæſt.* 1. *Placuit omnibus.* ſi aliquem ſua peruerſa operatione ſcandalizat, quid aliud, quàm videntē occidit? Ait enim Auguſtinus: *Qui in conſpectu populi malè viuit, quantum in illo eſt, eum, à quo attenditur, occidit.* Et Bernardus in Sermone: *Non tibi videtur, grauiorem ab eo Chriſtus ſuſtinere perſecutionem, qui ſuggeſtione maligna, exemplo pernicioſo, ſcandali occaſione, ab eo peruertit animas, quas redemit, quàm à Iudæo, qui eius ſanguinem fudit.* Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videntes opera veſtra bona, glorificent Patrem veſtrū, qui in cælis eſt. Quibus enim exemplum dederis mali, cum illis quoque pœnam ſuſtinebis delicti: & quibus cauſa vel occaſio fueris ad vitam, cum illis habebis etiam vitæ mercedē. Ait enim quidam: *Quantis exemplum veræ humilitatis & perfectæ charitatis oſtenderis, cum tantis & pro tantis æterna præmia poßidebis.* In quantum ergo poſſumus ſine peccato, proximorum ſcandala vitemus: *nam væ homini illi, per quem ſcandalum venit.* Deinde, *non adulterari* opere; ſeu voluntate (quoniam nullus adulter regnum Dei poſſidebit) præceptum eſt legis, non adulte-

Exemplo malo alios occidere.

Aug. li. 3. de cura Paſt. c 4

Bern. ſer. 1. de conuer. Pauli, paulo lōgius à princip.

Matth. 5.

Cæſarius admon 2

Matth. 18.

Contra adulteros.

rari,

gari, tam nouę quam veteris: & Monachus altioribus mandatis aſtringitur.

Nequaquam ergo præſumat primam ſuam fidem irritam facere, quia peiores ſunt adulteris, qui votum caſtitatis violant. 32. *quæſt.* 5. *Propoſito.* Tanta autem Monachorum debet eſſe caſtitas, vt prius vitam amittere velint, quam violare propoſitũ. Cogitationes quoque carnales penitus extirpandæ ſunt à voluntate, licet à mente vix interdum valeant repelli. Quia ex parua ſcintillula, magnus ſæpè oritur ignis: & qui primis motibus non reſiſtit, paulatim ad peiora delabitur. Ait Auguſtinus, de vita clericorum: *Non dicatis vos habere animos pudicos, ſi habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis eſt nuncius.* Monachus autem, quicunque regulam profitetur approbatam, abſque dubio ad caſtitatem ſeruandam ſe vouit; cùm ſit vnum trium ſubſtantialium, quod ex omni regula iuſta præcipitur. Et ergo, ſicut religioſi in temporalium rerum poſſeſsione, pauperes eſſe iubentur de præcepto inſtitutionis regularis diſciplinæ: ita etiam caſti viuere debẽt, quia caſtitatem Deo vouerunt: ità vt nullus, cum eis diſpẽſare in hac parte præſumat. Si enim fideles mulieres, ſi clerici ſæculares, & viri Eccleſiaſtici debent omninò eſſe perfecti & caſti, multo magis Monachi, qui ſe Deo conſecrauerunt. Et ideò, quicunque Monachus, poſt ſuam profeſsionem factam Deo, vxori fuerit ſociatus, tantæ præuaricationis reus, nunquam Eccleſiaſtici gradus ſortiatur offi-

32 q. 5 c. 4 Propoſito.

Auguſt. in Reg. c. 21.

Caſtitas vouetur à monachis

cium. 27. *quæſtione* 1. *Monacho orarium.* Et quia de opere hoc nefario, monachos exhortandos non arbitror, cùm eos caſtos ſperem in actu præcipuè, propter quos aggreſſus ſum illum laborē, de noua videlicet reformatione, vbi tale nec patitur nec auditur delictum, pro cuſtodia cordis ſeruanda, ſi quid poſſem, libens, impenderem. Caſtitas etenim corporis, ſine puritate mentis, caſtitas vera non eſt. Vnde ait Gregorius in Moralibus: *Nulla eſt caſtitas carnis, quam non commendat humilitas mentis* Sunt etenim nonnulli, qui caſtitatem quidem conſeruant in corpore, ſed ſæpius fornicantur in mente: & de pudicitia gloriantur carnis, qui non dolent de corruptione cordis. Hi profectò aſsimilantur fatuis virginibus, quæ licet lampades habuerunt, id eſt, corpora caſtitatis; oleum tamē non ſumpſerunt ſecum, videlicet opera charitatis. Perfecta charitas, vera caſtitas eſt. Sed fatuæ virgines oleū conſumunt in via, antequam veniat ſponſus; quia hipocrytæ laudes, pro caſtitate carnis, ab hominibus recipiunt; & propter corruptionem mentis, in conſpectu ſponſi nudi apparebunt. Ait namque Iſidorus: *Virgo carne non mente, nullum præmium habet in repromiſsione.*

Greg. li. 6. cap. 23.

Iſid. lib 2. de ſum. bon. c. 40.

Ergo monachus, qui Deo placere cupit, faciat, quod ſapiens admonet, dicens: *Fili, omni cuſtodia ſerua cor tuum.* Quis æſtimare poteſt, quantis ardoribus æſtuat ætas florida iuuenilis; quantis mundi blandimentis alliciatur; quantis denique inuidi hoſtis antiqui quatiatur inſidijs; vt neque die neque nocte

Prou. 4.

pax

pax detur pugnanti? Quomodo etiam in ſomnis aggreꝺiatur dormientes, quos forſitan non audebat accedere vigilantes, immittendo imaginationes, phantaſias, quales plerique nunquam cogitauerunt, non audierũt, nec viderunt amplius, in tantum vt innocens plerunque neſciens ducatur captiuus? Sed, qui reſiſtendo perſeuerauerit vſque in finem, id eſt, qui vicerit, hic ſaluus erit. Hinc Ambroſius ait: *Vt ima eſt lapſu adoleſcentia, quia variarum æſtu cupiditatum, feruore calentis inflammatur ætatis.* Animus iuuenilis, eſt ſicut tabula ceræ mollis, in qua quidquid voles, ſcribere potes, quia dat locum ſtylo: ſic quoque ætatis iuuenilis modus eſt, vt quod didicerint in iuuentute, in ſenio conſeruent. Vnde Prouerb. 22. dicitur: *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Qui ergo in iuuẽtute luxurioſus eſt, quid putas in ſenio erit? Ait quippe Iſid. de ſummo bono: *Nequáquã in ſenectute continentes vocandi ſunt, qui in iuuentute luxurioſi vixerunt: tales non habent præmiũ, quia laboris certamẽ non habuerũt: eos enim exſpectat gloria, in quibus fuerunt glorioſa certamina.* Vnde Chryſ. *Maior eſt virtus ac ſublimior gratia, interrã libidinẽ carnis extinguere, quã nequitias dæmonũ extrinſecus irruẽtes, ſigno Dei ac virtutis altiſſimæ potentia ſubiugare.* Ergo fortis eſt miles, qui propriæ carnis illecebras vincit. Simus itaq; fratres chariſsimi, cogitationum noſtrarũ cuſtodes impigri; quia toties fornicatur anima, quoties à Deo ſuo per malã deliberatamq; voluntatẽ recedit. Non igitur adulteremur, neq; opere, neq; volun-

Ambr. l. 1. de Viduis.

Prou. 22.

Iſid lib. 2. cap. 39.

voluntate, neque ore, neq; cogitatione: quoniam Monachi ſumus in Dei ſortem electi, & Monachum caſtitas ornat.

Contra furtum. 4. Deinde, *Non facere furtum*; quia qui fratri ſuo furatur aliquid, contra dilectionem peccat fraternam. Fur eſt, qui cùm omnia habeat à Deo, bonum, quod fecerit, non Deo, ſed ſibi attribuit. Ait enim Dominus: *Gloriam meam alteri non dabo.* (Eſa. 48.) Sed tu, qui te bonum facere putas ex te, quaſi gloriam Dei furaris. Ait enim: *Sine me nihil poteſtis facere*. (Ioan. 15.) Quid gloriatur ruſticus, an melior ſit, dum ſurculum ligat? Sic homo non operator virtutis, ſed inſtrumentum eſt actionis: quia Deus eſt, qui dat incrementum: & *Spiritus viuificat, caro non prodeſt quicquam*. (2. Cor. 3. & Ioan. 6.) Monachus non furetur. Primò, gloriam, per inanem gloriam, & ſuperbiam ſibi non vſurpet. Secundò, nihil de rebus proximi ſui furetur. Tertiò, abſque licentia nihil faciat, ne periculum incurrat. Exodi 20. (Exod. 20.) ſcriptum eſt: *Non furtum facies*. Quia ſi furari Chriſtiano, communem in ſæculo vitam ducenti, non licet, quanto minus Monacho licebit? Eſt vſura quædam & furtum maximum, (Monachi quando furantur.) de quibus te cautum & immunem eſſe exopto: animam videlicet furari & rapere à Deo, qui eam creauit, & filij ſui ſanguine redemit. Et dicis: Quas animas furatur à Deo? An non ille furetur, qui mala ſua operatione, ſe à Deo elongat, & furatur animam ſuam dæmonibus tradendo? Peſsimum furtum. Et ille, nunquid furatur animas, qui vel mala ſua vita, vel peruerſa doctrina, audientium

mores

mores corrumpit? Fur ſceleratiſsimus eſt, quicunque eſt ille.

Deinde, *non concupiſcere rem proximi.* Vnde Exodi 20. legitur: *Non concupiſces domum proximi tui.* Quid per domum, niſi omne illud, quod domus vtilitatibus deſeruit, accipitur? Non concupiſces: concupiſcentia malorum eſt, deſiderium autem appetitus bonorum. Vnde ſcriptum eſt: *Poſt concupiſcentiam ne eas.* Et iterum in Pſalmo: *Deſiderium pauperum exaudiuit Dominus.* Non concupiſces rem proximi tui, non aurum aut argẽtum, non quodlibet poſſeſſum: non honorem, non ſcientiam, non veſtimentum, non librum, non vxorem, non ſeruum, aut ancillam. Ait Auguſtinus de ſermone Domini: *Qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam, id eſt, hoc animo attendit, vt eam concupiſcat; quod iam non eſt delectationi carnis, ſed planè conſentire libidini, ita vt non refrænetur illicitus appetitus, ſed ſi facultas fuerit, ſatietur, hic mechatur.* Dicit namque Iſidorus, de ſummo bono: *Concupiſcentia carnis, eſt motus animæ turpis in affectu ſordidæ delectationis.* Deinde, *non falſum teſtimonium dicere.* Nam *teſtis falſus,* ſicut dicit Iſidorus, *tribus eſt obnoxius perſonis. Primò Deo, quem periurandò contemnit. Secundò iudici, quem falſo teſtimonio lædit.* Veritati adſiſtendum eſt, innocentes ſunt liberandi, & à Monacho nemo damnandus eſt. *Vnum pœnè crimen habent, & qui falſitatem promit, & qui veritatem ſupprimit. Etenim ille vult obeſſe, & iſte non vult prodeſſe. Peior autem teſtis, qui lædit, quàm qui periurare non vult. Nam ille malignus eſt, iſte inutilis.* Monachus verò

Contra concupiſcentiam rei alienæ.

Eccli. 18.

Pſalm. 9.

Aug. li. 1. cap. 23.

Cõtra falſum teſtimonium.

Iſid. lib. 3. de ſum. bon. c. 59.

Idem.

omni-

omnibus debet prodeſſe, & nulli obeſſe. Deinde, *honorare omnes homines*, propter imaginem & ſimilitudinem ſanctæ Trinitatis, & confraternitatem redemptionis. Quia omnes fratres ſumus in Domino: & vnum patrem habemus vniuerſi Deum: & ab vno homine deſcendimus omnes: Ergo, quod ſibi quis fieri non vult, alij ne faciat.

De honorando homine.

Nam ſicut feciſti, fiet tibi. Honorandi ſunt omnes, in quantū ſunt homines nobis ſimiles, ad imaginē Dei facti, tam boni quā mali: ſed in quantū peccatores ſunt & mali, odiendi ſunt. Quia homines diligendi ſunt, peccata odio habenda. 86.*diſt.cap.Odia.*

Leo ep. 90

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumētum 10.

Abnegare ſemetipſum ſibi; vt ſequatur Chriſtum.

5. SE ſibi abnegat, qui corpus animæ ſubijcit, nec delectatur voluntatem ſuam adimplere; quin potius ſe alteri propter Deum ſubdit. Hæc eſt perfecta & regia via ad vitam, propriam videlicet abnegare voluntatem, & ſequi Chriſtum. Non enim ſufficit omnia reliquiſſe, niſi & Dominum ſequamur. Vnde Dominus ait Petro: *Vos, qui ſecuti eſtis me, in regeneratione ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël.* Non ait, qui reliquiſtis omnia, hoc etenim multi fecerunt; ſed, qui ſequuti eſtis me, quod ſolis Apoſtolis & ſanctis viris dictum eſt. Omnia relinquere inſipientis eſt, Chriſtum ſequi proficientis, ſiue perfecti. O quàm pauci

Matth. 19.

pauci ſunt, qui poſt Dominum ire volunt; cùm tamen nemo ſit, quin ad eum venire velit, ſed non curant quærere, quod deſiderant inuenire; cupientes conſequi, & non conſequuntur. Id quæramus, quod inuenire poſſumus; id diſcamus, quod ſcire valemus; id optemus, quod optare cor hominis poteſt. Dicit Auguſtinus: *Miſſus eſt Saluator clamans actu & dictu: Ego ſum via, veritas, & vita. Vis ambulare, ego ſum via: falli non vis, ego ſum veritas: mori non vis, ego ſum vita.* Non eſt ergo, quò eas, niſi ad me: aut vnde tranſeas, niſi per me: nec vbi quieſcas, niſi in me. Sequitur. Aug. tract. 22. in Ioã.

Corpus caſtigare, delitias non amplecti.

Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumẽtum 11. & 12.

C*Aro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum*; & qui deſideria carnis perficit, ſpiritum ſine dubio negligit. Ait enim Auguſt. *Spiritus deficit, vbi caro requieſcit. Vt enim caro mollibus, ſic anima duris nutritur; illam blanda renouãt, hanc aſpera exercent.* Dicit etiam B. Hieronymus in Epiſtola: *Quocunque pergimus, nobiſcum inimicum* (*id eſt carnem*) *portamus. Vinum & adoleſcentia, duplex incendium voluptatis.* Et Greg. *Nos geſtamus laqueum noſtrum nobiſcum, circumferimus inimicum; carnem noſtrã loquor, de peccato natã, in peccato nutritam, corruptã nimis in origine, ſed multo amplius vitiatam praua cõſuetudine. Hinc eſt, quòd tã acriter aduerſus ſpiritum cõcupiſcit, quòd aſſiduè murmurat, & impatiens eſt diſciplinæ; quòd illicita ſuggerit, quòd nec rationi obtemperat, ne vllo timore cohibetur.*

Galat. 5. Auguſt. in Ioannem. Hiero. ep. 21. ad Euſtoch. Gregor. in Moral.

Monachus igitur, qui terrena cuncta tranſcendit, & ſolis inhiat cœleſtibus, dicens ſibi cum Apoſtolo: *Noſtra conuerſatio in cælis eſt*, carnem ſuam caſtigare debet ieiunijs, orationibus, diſciplinis, vigilijs, laboribus, & quibuſlibet pijs exercitijs. Quia ſi carnis impleuerit deſideria, non tantum Monachus non eſt, ſed & Dei irritator eſt. Quid Monacho, & voluptati? Qui mundo mortuus eſſe debet, nō poteſt amplecti delitias, & eſſe quod dicitur.

Phil. 3.

Non eſt vacandum commeſſationibus & ebrietatibus. 44. *diſtinctione c. Commeſſationes.* Et ſi clericis ſæcularibus tabernas ingredi non licet; *ibidem, nulli licet*: quanto minus monachis, qui altioribus aſtringuntur præceptis, licebit? Sed ſunt nonnulli adeò delicati, non natura, ſed conſuetudine, ſeu potius voluptate, vt nihil eis præter carnem placeat. Meditatio eorum, aut cibus & potus, aut ſomnus & fabula; contra appoſitum murmurant, ſemper optima quærunt. Quod Bernardus redarguit, dicens in perſona talium: *Legumina (inquiunt) ventoſa ſunt, caſeus ſtomachum grauat, lac capiti nocet, potum aquæ non ſuſtinet pectus, caules nutriunt melancholiam, porri cholera accendunt: piſces de ſtagno, aut de lutoſa aqua, meæ complexioni non conueniunt. Quale eſt hoc, vt in omnibus fluuijs, agris, hortis, cellarijs, reperiri vix poßit, quod comedas? Puta te monachum, quæſo, non medicum; nec iudicandum de complexione, ſed de profeßione.* Indurandus igitur eſt animus, & à blandimentis voluptatum procul abſtrahendus: quia vbi voluptas, ibi perpetua egeſtas: Vnde ait B. Hie-

44 diſt. ca. 1. Cōmeſſationes. Ibid. c. 3. Nulli clerico.

Bern. Ser. 30 in Cāt. verſus finem.

B. Hiero. in Epiſtola: *Semper voluptas famem ſui habet; & tranſacta nõ ſatiat. Mortificate, inquit Apoſtolus, membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram: & induite nouum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt.* Voluptas res vituperabilis, ſpatio breuis; culpa diuturna, animam nudam reddit, corpus citius debito occidit. Qui diligit eam, miſer eſt, & paucus dierum. Vera voluptas, & ſancta animæ gaudium eſt, corpori mœror: Nam corpore infirmato, tunc anima fortior extat. Hinc etenim Paulus ait: *Cùm infirmor, tunc fortior ſum.* Fælix infirmitas, quæ animæ ſalutem procurat. Beata anima, quæ corpori dominatur. Nihil adeò Monachum decorat, quàm abſtinẽtia & humilitas. Ait enim Dionyſius de diuinis nominibus: *In nullo prorſus lucet diuinus radius, niſi abſtinentia fuerit quis & caſtiate præditus.* Prima via proficiendi in religione, abſtinentia eſt. Secunda, humilitas. Tertia, charitas, & ipſa profectus: Deus enim charitas eſt. Sequitur.

Hieron. Ambr. in Lucam. Col. 3. 2. Cor. 12. Dionyſ. Areopag.

Ieiunium amare.

6. QVare dicit, Ieiunium amare, & non potius ſeruare? Niſi, quia multi ſunt, qui ieiunant non ſponte, ſed coacti & inuiti? Sunt enim plerique clauſtrales, qui ex regula & præceptis ſuperiorum ieiunare coguntur; & ſi vellent comedere, nec poſſent habere, nec permitterentur. Qui ſi ſui iuris eſſent, nequaquam forſitan ieiunarent, ſed voluptati potius, quàm abſtinentiæ operam

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 13.

 darent.

darent. Virtus ergo ieiunium eſt, ſed maioris meriti ieiunium amaſſe, cùm multi macerẽtur inuiti. Amare ieiunium, libertatis eſt; ieiunare & non diligere, ſeruitutis. Porrò hilarem datorem diligit Deus. Plus eſt amaſſe ſine opere, quàm feciſſe ſine amore. Amor perfectus, impoſsibilitatem excuſat; ſed pietas ſine amore, ſi quid fecerit, nihil tamẽ meruiſſe videtur. Plus enim Deo placet ſolus boni affectus, ſi deſit poteſtas, quàm operis magni effectus, ſi non affuerit & voluntas. Amemus ieiunium puro affectu, obſeruemus ieiunium poſsibili effectu. Nam ipſum, Chriſti arcem ſcimus eſſe & caſtrum, murũ Spiritus ſancti, vexillum fidei, caſtitatis ſignũ, ſanctitatis trophæum, religionis ornamẽtum, & omnis boni augmentum. Ait quippe Ambr. *Ieiunium mors culpæ, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum eſt caſtitatis. Hoc gradu citius ad Deum peruenitur. Hoc gradu Helias currum aſcendit, & Moyſes legem de manu Domini accipere meruit.* Et Auguſt. in ſerm. *Ieiunium purgat mentem, ſubleuat ſeipſum, carnẽ ſpiritui ſubijcit, cor facit contritum & humiliatũ: concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinum ardores extinguit, caſtitatis verò lumen accendit.* Et Iſid de ſummo bono: *Per ieiunium occulta myſteriorum cæleſtium reuelantur, diuiniq́ue Sacramenti arcana panduntur. Sic namque Daniel, Angelo reuelante, myſteriorũ Sacramenta cognoſcere meruit. Ieiunia fortia tela ſunt aduerſus tẽtamenta dæmonum, citò per abſtinentiam deuincũtur. Vnde etiam Dominus ac Saluator noſter, eorum ſuperare incurſus, ieiunijs & orationibus præmonet, dicens:*

Laudes ieiunij.

Ambr. de Elia & ieiunio c. 3.

Aug. ſer. de ieiunio

Iſid. lib 2. cap. 44.

Hoc

Hoc genus non eijcitur, niſi per ieiunium & oratione. Matth. 17.
Immundi enim ſpiritus, ibi ſeſe magis inijciunt, vbi plus viderint eſcam & potum. Veſtis animæ pulchra, ieiunium mundum, progreſſus virtutũ ſobria ſpiritus ebrietas, voluptas Angelorũ. Vnde iterum Iſid. ait: *Hæc virtus, & Angelorum manifeſtationes, & eorum dominationes oſtendit.* Iſid. ibid.
Hinc B. Hieron. ait: *Ieiunium, non ſolum perfecta virtus, ſed etiam cæterarum virtutum fundamentum eſt, & ſanctificatio, & pudicitia, ſine qua nemo videbit Deum.* Hiero. ep. 8. ad Demetr.

Sed perfectum ieiunium non eſt, quando à cibis, & non à vitijs abſtinemus. Vnde ait Chryſoſt. *Qui peccat, & ieiunat, non ad gloriã Dei ieiunat, nec ſe humiliat, ſed ſubſtantiæ ſuæ parcit.* Ieiunemus non tantum a cibis & potibus, quod & dęmones facere non dubitamus: ſed à peccato abſtineamus, quod ſoli ſancti faciunt, & erit perfectum ieiunium noſtrum. Non inueniatur voluntas noſtra diebus ieiuniorũ noſtrorum in malis, quia nihil prodeſt afflictio carnis ſine puritate mentis. Nam caro propter animam, non anima propter carnem creata eſt. Et cùm ieiunamus, non propter corpus, ſed propter animæ commodum ieiunamus.

Hinc Maximus Epiſcopus ait: *Ieiunium Chriſtianæ gentis, debet eſſe refectio; debet pacem nutrire, non iurgia.* Quale illud eſt ieiunium, quòd non veſceris carnibus, & de ore tuo, omni eſca ſordidius, egreditur maledictum? Quale illud eſt, ſanctificatur venter ieiunio, & polluitur lingua mendacio? Maximus Epiſcopus

Ieiunare oportet non tantum ventrem, ſed
etiam linguam, manus, pedes, & omnia cor-
Bern. Ser. 3. de quad. prope fin. poris membra. Vnde Bernardus in ſermone:
Si ſola gula peccauit, ſola ieiunet, & ſufficit. Si verò
peccauerunt & cætera membra, cur non ieiunent &
ipſa? Ieiunet ergo oculus à curioſis aſpectibus, & omni
petulantia, vt bene humiliatus coërceatur in pœni-
tentia, qui male liber vagabatur in culpa. Ieiunet
auris, nequiter pruriens à fabulis & rumoribus: &
quæcunque otioſa ſunt, ad ſalutem minime ſpectan-
tia. Ieiunet lingua à detractione & murmuratio-
ne, ab inutilibus, varijs atque ſcurrilibus verbis: in-
terdum quoque ob grauitatem ſilentij, ab ipſis, quæ
videri poterant neceſſaria. Ieiunet manus ab otioſis
ſignis, & ab omnibus operibus, quæcunque non ſunt
imperata. Sed & multò magis anima ipſa ieiunet
à vitijs, & propria voluntate ſua. Etenim ſine ieiu-
nio mentis, hæc cætera reprobantur à Domino, ſicut
ſcriptum eſt: Quia in diebus ieiuniorum veſtrorum,
Eſai. 58. *voluntates veſtræ inueniuntur.* Vnde etiam Bea-
Hiero. ep. 14. ad Celantiam. tus Hieronymus ait: *Præclara eſt abſtinentia,*
cùm mens ieiunat à vitijs. Et Gregorius: *In caſ-*
Greg. in Paſt. p. 3. admo. 20. *ſum per abſtinentiam corpus affligitur, ſi inordinatis*
moribus, remiſſa mens à vitijs diſſipatur. Et iterum
beatus Hieronymus ait: *Gratiſſimum Deo offert*
ieiunium, qui mentem ſuam à prauis cogitationibus,
oculos à concupiſcentia, linguam manúſque à lite cu-
Iſid. lib 2. de ſum. bon. c. 44. *ſtodit.* Ait etiam Iſidorus: *Qui à cibis abſtinent,*
& mala agunt, dæmones imitantur; quibus eſca
deeſt, & nequitia ſemper adeſt.

Quid prodeſt corpus caſtigare ieiunijs, &
mentem polluere vitiorum ſordibus? Pro-
pterea enim à cibis abſtinemus, vt vitia do-

memus;

memus; non vt corpus tantum affligamus, ſed vt mentem quoque purgemus. Vnde ait Maximus Epiſcopus: *Bene ieiunat, quicunque eſuriem ſuam refecti pauperis ſatietate ſuſtentat. Bene ieiunat, qui diuini recordatione iudicij, ſemetipſum refrænans, ab omni illecebrarum voluptate ſe ſuſpendit. Bene ieiunat, qui carnem ſuam vitiorum germine pullulantem caſtigat. Bene ieiunat, qui fraternas iniurias pacifici pectoris lenitate dimittit.* Pulchrum monachi argumentum, ieiunium; beatus, qui amauerit illud. Sed quia ieiunium ſine eleemoſyna Deo perfectum non eſt, aptè ſubiungitur. Maximus Epiſcopus.

Pauperes recreare.

7. ILle namque Deo veraciter ieiunat, qui pro amore eius ſe macerat: & quod ſibi ſubtrahit, alij largitur. Vnde Gregorius in Homilia: *Illud ieiunium Deus approbat, vt hoc, quod tibi ſubtrahis, alteri largiaris: vt vnde tua caro affligitur, inde egentis proximi caro reparetur.* Et Leo Papa dicit: *Tale eſt ieiunium ſine eleemoſyna, qualis eſt ſine oleo lucerna. Sed qui reſeruat, quod ſibi ieiunando ſubtrahit, auaritiam colere videtur, non deuotionem.* Ait enim Gregorius: *Non Deo, ſed ſibi ieiunat, qui ea, quæ ventri ad tempus ſubtrahit, non inopibus tribuit, ſed ventri poſtmodum efferenda cuſtodit.* Sed diceret aliquis, Monachus ſum, & ſub regula milito, quæ non patitur me habere quidquam. Vnde ergo eleemoſynam facere poſſum? Non licet mihi, nec dare, nec accipere mini-

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 14. Greg. hõ. 16. in Euã.

Greg ib.

Monach. quomodo poteſt dare eleemoſynas.

minimum, abſque voluntate mei Abbatis. Quid igitur dabo, nihil habens?

Tria eleemoſynarũ genera.

Sed eſt notandum, quia tria ſunt genera eleemoſynarum. 45. *diſtinctione: Tria ſunt genera eleemoſynarum. Vna corporalis, egenti dare, quidquid poteris. Altera ſpiritualis, dimittere, à quo læſus fueris. Tertia, delinquentes corrigere, & errantes in viam veritatis reducere.* Hinc etiam

Aug. li. 50. homiliarũ hom. 6.

Auguſtinus ait: *Duæ ſunt eleemoſynæ, vna cordis, alia pecuniæ. Eleemoſyna cordis eſt, dimittere, à quo læſus es. Nam dare aliquid indigenti, aliquando quæres, & non habes. Indulgere peccanti, quantum volueris, redundat tibi. Eleemoſyna cordis multo maior, quàm eleemoſyna corporis eſt. Charitatis eleemoſyna, ſine terrena ſubſtantia ſufficit: illa quæ corporaliter datur, ſi ſine benigno corde tribuitur, omnino non ſufficit.* Plus enim valet eleemoſyna cordis coram Deo, quàm largitio magnarum rerum coram hominibus

Greg. In Moral.

abſque Deo. Vnde Gregorius: *Manus nunquam vacua eſt à munere, ſi arca cordis plena eſt bona voluntate.* Non enim parcè ſeminat, qui parum habet, & parum largitur, ſi animus promptus eſt: quia plus daret, ſi plus haberet. Plus enim penſatur apud Deum animus, quàm cenſus. Sic Monachus, ſi non habet, vnde ſubueniat egenti in corpore, imputatur ei in corde; vt ſi liceret poſſet, promptiſsimè ſubueniret. Recreet pauperes oratione, quibus non poteſt ſubuenire operatione: quia

Eſai. 61.

odio habet Deus rapinam in holocauſto. Monachus quippe, cui nihil accipere aut dare licet, ſine benedictione Abbatis, ſi

abſque

abſque licentia pauperi dat aliquid, ex rapina eleemoſynam facit. Plus enim meretur compatiendo puro cordis affectu, quàm ſi abſque ſuperioris permiſsione multum dederit egenti. Magis enim Deo placet obedientia, quàm victimæ. Porrò Abbas, & cui credita eſt diſpenſatio rerum, ad eleemoſynam faciendam cordialiter & corporaliter obligantur. Nam Chriſtum negare conuincitur, qui neceſsitatem patientibus miſericordiam non impendit. *7. quæſtione 1. Omnis, qui gemebat*. Manus enim pauperis, eſt gazophylacium Chriſti. Vnde, quidquid pauper accipit, Chriſtus ipſe acceptat. Da ergo pauperi terram, vt accipias cælum; da obolum, vt accipias regnum: da paruum, vt accipias magnum: da micam, vt accipias panem cæleſtem, in quem deſiderant Angeli proſpicere. O ſancta commutatio, pro minimo venditur cælum. Vnde Leo Papa in ſermone: *Da, quod accipias: ſere, quod metes: ſparge, quod colligas. Quamuis non habeas, quod non acceperis, non poteſt non habere, niſi quod dederis*. Hinc Gregorius ait: *Tot penè quotidie diuites perimunt, quot morientium pauperum apud ſe ſubſidia abſcondunt. Nam cùm quælibet neceſſaria indigentibus miniſtramus, ſua illis reddimus, non noſtra largimur*. Beatus nimirum, qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus.

1. Reg. 15.

7. q. 1. cap. 36. Omnis, qui.

Leo ſerm. 6. de ieiũ. 10 mẽſis.

Gregor in Paſt. p. 3. admo. 22.

Pſalm. 40.

8. Hinc Ambroſius ſuper *Beati immaculati*: Ille intelligit ſuper pauperem, qui largitur

Amb litt. 12. verſ. 7.

pauperi. Nam quid prodeſt miſereri pauperis, niſi alimoniam eidem largiaris? Vnde Prouerbiorum vigeſimo octauo ſcriptum

Prou. 28

eſt: *Qui dat pauperi, non indigebit: qui deſpicit*

Chryſoſt in Matth.

deprecantem, ſuſtinebit penuriam. Hinc Chryſoſtomus ait: *Melius ſeruatur pecunia, quæ in dextera pauperis collocatur. Quia hanc calumniator non extorquet, inuidus non criminatur, latro non aufert, fur nocturnus non diripit, ſeruus fugam meditans non inuadit; ſed ſemper eſt tuta, ſemper integra, ſemper ſalua. Scriptum eſt enim; Qui iuſtus eſt,*

Ambr. vt ſupra.

tribuet, & nõ ceſſabit. Ait enim Ambroſius: *Beatus planè, de cuius domo nunquam vacuo ſinu pauper exiuit. Neque enim quiſquam magis beatus, quàm qui intelligit ſuper pauperis neceſſitatem, & infirmi atque inopis ærumnam.* Vnde Dominus

Matth. 5.

eos in Euangelio, qui pauperibus ſubueniunt, collaudans, ait: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Scriptum

Eccli. 3.

eſt Eccleſiaſtici 3. *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna reſiſtit peccatis.* Vnde Ra-

Rabanus.

banus Epiſcopus: *Nil plus valet curationi animæ, quàm eleemoſynarum largitas. Quia fruſtra pro peccatis oratur; cùm manus ad Deum expandit, qui has ad pauperes non extendit. Qui enim pauperis miſeretur, à Domino miſericordiam conſequitur, à quo omnia habet.* Nam magna pars iuſtitiæ, pura eleemoſynarum largitio eſt.

Hieron. ep ad Nepot

Ait namque beatus Hieronymus. *Non memini me vidiſſe mala morte periiſſe, qui libenter ope-*

Eccli 29.

ra pietatis exhiberet. Vnde per Sapientem dicitur: *Conclude eleemoſynam in ſinu pauperis, & ipſa orabit pro te.*

Tantum

Tantum ſe nouerit quiſq; in charitate proficere, quantum compaſſus fuerit alienæ miſeriæ. Dicit enim Fulgentius: *Ad arcem contemplationis facilius aſcendit, qui per compaßionem aliorum infirmitatibus condeſcendit.* Magnā apud Altiſſimum familiaritatis contrahit fiduciā, qui pauperis ſubleuat pro poſſe cordialiter indigentiam. Scriptū eſt Eccleſiaſtici 4. *Congregationi pauperum affabilem te facito.* Eleemoſyna enim emundat peccata, & ipſa interpellat pro nobis ad Dominum; quia quidquid pauperibus dederimus, ipſum integrè poſsidebimus. Vnde dicit Bernardus: *Si verè tua ſunt, quæ poßides, expende ad lucra, & cæleſtia pro terrenis cōmuta. Si hæc facere non potes, te pecuniæ non dominum, ſed ſeruum, non poſſeſſorem, ſed poſſeſſum eſſe ſcias.* Et Ambroſius: *Quicunque patrimonio ſuo tanquam poſſeſſor non vtitur: qui largiri pauperi & diſpenſare non nouit, is ſuarum famulus eſt, non dominus facultatum.* Dicit etiam Auguſtin. in Epiſtola: *Si vis eſſe mercator optimus, fœnerator egregius, da quod non potes retinere, vt recipias quod non poteris amittere. Da modicum, vt recipias centuplum. Da temporalem poſſeßionem, vt conſequaris æternam hæreditatem.* Habeant in domo tua ingreſſum pauperes, vt tu quoque habere merearis introitum regni cæleſtis. Studeas recreare pauperes, ſi tibi licet, quoniam Dominus dicturus eſt: *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis vni ex minimis, mihi feciſtis.*

Eccli 4.

Ambr. li. de Nabot. cap. 25.

Matth. 25.

Abbates ergo & animarum rectores, quibus credita eſt diſpenſatio & pauperum theſaurus, indigētibus ſubueniant, ſcientes procul du-

cu dubio ſe Deo rationem de omnibus ſibi creditis, ſed & de pauperum eleemoſyna in die iudici, reddituros. Monachus autem, qui nihil habet, cui nec dare, nec accipere ſine Abbatis imperio licet, ſpiritualem omnibus exhibeat eleemoſynã, exemplo Apoſtoli Petri, qui terrenam nõ habens ſubſtantiam, petenti pauperi ſpiritualẽ impendit miſericordiam, cùm diceret: *Argentum & aurum non habeo: quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Ieſu Nazareni ſurge, & ambula* in pace. Et monachus, qui omnia pro Chriſto reliquit, maximã fecit eleemoſynam, quia ſibi nihil omnino reſeruauit; nihil dare poteſt, niſi quod habet, ſpiritualẽ videlicet eleemoſynam, hanc, quantum præualet, indigentibus miniſtret, quia ſine dubio, qui in caritate orat pro proximo, magnã miſericordiam facit. De monachis autẽ ſine regula, ſub regula viuentibus, quid dicam ignoro, de his qui reditus monaſteriorum cum Abbate ſuo partiũtur, & diuidunt qui propria habent, vtuntur & abutuntur, quomodo, & quando, & cum quibus volunt contra regulam S. Benedicti, & ſtatuta ſanctorum Patrum & ſummorum Pontificum, qui ſolo habitu & tõſura monachi ſunt, factis autem ſe milites oſtendunt. Si ergo inter tales fortè aliquis fuerit, cuius animam timor Domini poſſederit, ſicut aliquando reperti ſunt, nec delinare eorum congregationem potuerint, hi tales, vt arbitror, eleemoſynam facere poſſunt, ſi tamen conſenſerit Abbas. Imponam ſilentium ori meo, ne

Act. 3.

plus

plus loquar, quam expedit; condoleo enim non dolenti. Sequitur.

Nudum veſtire, infirmum viſitare, mortuum ſepelire, in tribulatione ſubuenire, dolentem conſolari. Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumẽtum 15 16. 17. 18. 19.

9. OPera miſericordiæ ſunt hæc, quæ aliquando ſibi inuicem monachi quiq; religioſi exhibere nouerunt, aliquando verò, cum licentia ſuperioris, extraneis Chriſti fidelibus impendere ſolent. Sex enim opera miſericordiæ ſunt, quæ & corporaliter exhibentur, & etiam aliquando ſpiritualiter. De corporalibus audi verſum: *Viſito, poto, cibo, redimo, colligo, condo.* Viſito infirmum, poto ſitientem, cibo eſurientem, redimo captiuum, colligo peregrinum & exulem, condo mortuum. De ſpiritualibus autem verſus extat: *Conſule, caſtiga, ſolare remitte, fer, ora.* Hæc opera ſpiritualia miſericordiæ quilibet monachus facere poteſt, dummodo ſui officij ſui non excedant limites. Pateat monaſteriorum aditus pauperi, quoniam hoc regula iubet: nam verè Chriſtus in ipſis ſuſcipitur. Nullus eſuriens, nullus ſitiens, vel nudus, nullus inconſolatus à monaſterio dimittatur; quantum poſsibile eſt, omnibus ſubueniatur, & Deus abſque dubio locum benedicet, & multiplicabũtur res veſtræ, ſicut arena maris: quia qui ſubuenit pauperi, non indigebit, & qui manum ſuam aperit inopi, ri-

debit

debit in die nouiſsimo. Res pauperum ſunt theſauri, quos vos abſconditis & reſeruatis. Quia quidquid plus neceſſario poſsides, tuū non eſt, ſed pauperum Chriſti. Vnde in Capite 55. de veſtiarijs fratrum dicitur: *Accipientes noua, vetera ſemper reddant in præſenti, reponenda in veſtiario propter pauperes.* Ecce palam loquitur, ſuperflua pauperum ſunt. Quomodo putamus monaſteria primitus excreuiſſe in rebus temporalibus? Nunquid ideo, quia tenaces erant diſpenſatores eorumdem, & nihil expenderunt in vſus pauperū? Nequaquam. Sed quid? Rerum monaſteriorum diſpenſatores; ſed & Epiſcopi Eccleſiarum Cathedralium, Principes quoque populorum, & penè omnes, qui in Chriſtum credebant, eleemoſynarij deuotiſsimi & infatigabiles erant: Eccleſijs, & pijs locis, atque neceſsitatē patientibus, ſincero charitatis officio, omnia, prout poterant, miniſtrabant: pacifici ad inuicem, ſine diſcordia, ſe purè ac ſinceriter in Chriſto diligebant.

Cur olim bona monaſteriorum creuerint.

Quid legimus de Ioanne Alexandrino antiſtite, qui propter magnarum eleemoſynarum largitionem, Ioannes Eleemoſynarius cognominatur, quomodo ſanctitas in eo creuit, & rerum temporalium copia: ita vt de omnibus Alexandriæ finibus ad eum pauperes, ſicut ad patrem, pro neceſsitatibus ſuis ſubleuandis, concurrerent: & quantum plus tribuebat, tantum magis abundabat: ita vt nonnulli, ſicut moris eſt prauis, de tanta ipſius fama dolerent? Legamus denique dialo-

gum

gium Gregorij Papæ Magni, & quid ipſe referat de Paulino Nolanæ Eccleſiæ Epiſcopo, aduertamus. Qui cùm omnia tribuiſſet indigentibus, demum nihil habens, ſeipſum pro filio viduæ tradidit in manus tyranni ſeruituti. Sanctos etiam innumerabiles, ſi reuoluimus eorum geſta, inueniemus Epiſcopos & Abbates, qui egenis omnia largientes, ſibi nihil penitus reſeruarunt: inter quos & beatiſsimus legiſlator noſter Benedictus reperitur, qui modicũ olei in vaſe vitreo, ad vſum fratrum reſeruatum, pauperi petenti iuſsit dari; malens cum ſuis neceſsitatem pati, quã pauperem inconſolatum à ſe dimitti. O quomodo deſcendit ſtatua de auro ad ferrum, quomodo deteriorata eſt! O quomodo obſcuratum eſt aurum, & color optimus mutatus eſt! Diſperſi ſunt lapides ſanctuarij in capite omnium platearum. Aurum quippe bonæ vitæ obſcuratum eſt: Illi enim dederunt pauperibus, & abundabant; nos reſeruamus, & egemus. Quia veriſsima regula eſt Domini dicentis: *Date, & dabitur vobis.*

Greg. li. 3. dial. c. 1. & 3.

Lucæ 6.

Sed quod ſentio, tacere non valens, cum dolore loquor. Iam monaſteriorum plerique rectores, tantam in congregandis diuitijs adhibent ſollicitudinem, tanquam ſi immortales eſſent. Pauperes quotidie cum Lazaro ante ianuam iacent; & vociferantes audiunt, nec miſerentur; ſed aurum & argentum, multaque ſuperflua recludunt reſeruanda, pauperes autem Chriſti foris inedia pereunt. Vnde Prouerbio in vulgo dicitur:

Mona-

Monacho res nulla auarior, qui quãto plus habet, tanto amplius deſiderat.

An liceat monaſterio cõgregare theſaurum.

10. Sed dices forſitan: Quare non licet monaſterijs congregare diuitias, cùm in ædificijs eorum multa requirantur? Non dixi, quòd non liceat: ſed hoc dico, non expedit. Porrò multa licent, quæ non omnia expediunt. Quid facit pecunia abſcondita? Cui prodeſt? quid valet? quæ vtilitas in theſauro abſcondito? Ad quid alta ædificia? O vanitas vanitatum, & penè omnia vanitas. Habebant ſancti Patres in primitiua Eccleſia choros obſcuros & ſimplices, ſine curioſitate, & corda illuminata, calices ligneos, vel æreos, ſacerdotes autem aureos. Nunc autem Eccleſiæ ſunt pulchræ aſpectu & illuminatæ, corda autem plurimorum obſcura & tenebroſa, calices aurei ſunt, ſed ſacerdotes lignei. Monachi quoque clauſtra pulchra faciunt, muros altos erigunt, quibus exterior homo poſsit teneri: ſed vtinam clauſtra facerent conſcientię, quibus homo interior ordinatè teneretur. Cappas etiam longas trahunt poſt ſe, coronas radentes vſque ad aures, ſed coronam interiorem ſanctitatis parum nutriunt, ignorantes quòd cappa & tonſura monachum non faciunt, ſed vita immaculata. Vnde ait Bernardus: *Habitus noſter, quod & dolens dico, qui humilitatis ſolet eſſe inſigne, à monachis geſtatur ſuperbè: vix iam in noſtris prouincijs inuenimus, qua veſte dignoſcamur. Miles & monachus ex eodem panno partiuntur ſibi cucullam & chlamydem.* Quis Princeps, quis Rex,

Bernar. in Apol. ad Guil. abbat. lõgiùs à medio.

quis

quis denique Imperator, ſi aptarentur cappæ, noſtras horreret? O frater, reſpice cappam tuam, quomodo tibi placet, an non ſufficeret Epiſcopo aptata? Planè ſufficeret. Ornatè & pulchrè incedis, pauimentum cappa expurgas: manicæ dependent ad genua, cor in ſtercore iacet. O monache, monache, cappa quid facit? Lucida & ſplendida cappa cor tenebroſum ſæpe contegit. Non ſic præceſſerunt Sancti Dei, de quibus ait Apoſtolus ad Hebræos 11. *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus.* Hebr. 11.

O fratres, fratres, quid nos miſeri dicturi ſumus in die, qua ad iudicium veniet Dominus? quid, inquam, dicemus? quid reſpondebimus? videamus habitũ noſtrum, qualis ſit, an veri monachi iudicandi ſimus? Sed dicis: Habitus monáchum non facit. Optimè. Ergo nec deſtruit. Certè quando emis pannum, meliorem ſemper inquiris, quod non niſi ex corde facere poteſ; ſed quidquid facimus, omnes ex intentione iudicabimur. Quare, obſecro, non ſufficit ſimplex, & ſecundùm Regulam, pannus vilior, niſi quia ornatum quæris in cappa? Ait enim Bernardus: *Cùm contra regulam, non quod vilius occurrerit, ſed ſtudioſiſſimè quæris, quod rarius inuenitur, pretioſius emitur; ignorans facis hoc, an ex induſtria? Ex cordis theſauro ſine dubio procedit, quidquid foris apparet vitioſum. Vanum cor, vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas interioris vanitatis indicium eſt: Mollia indumenta mollitiem animi indicant.* Ber ibid. paulo poſt

Non

Non tanto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus. Sed quid dicā? Nites tu in cappa, & pauper vexatur inopia. Quod tu ſuperfluè trahis poteſt, pauperis eſt, non tuum; & ex manica tua longa & ampla, nudus veſtiendus eſt, non tu ſepeliendus. Sed dicā cæterum.

Hier ep. 1 ad Nepot. Ergo viliſsimè & ſordidè incedam? Minimè. Audi, quid dicat B. Hieronymus: *Veſtes,* inquit, *pullas & nigras æquè deuita. Nam candidi ornatus & ſordes pari modo fugiendi ſunt; quia alterum delitias, alterum vanam gloriam redolet.* Quid eſt ſpecioſus ornatus, niſi ſepulchrum foris dealbatum; intus autem ſpurcitia? Hiacynthus & purpura, coccus & byſſus, in limo putreſcunt: aurum & argentum, lapides & gēmæ, in luto ſordeſcunt: dignitas & poteſtas in puluere, honor & gloria malè ſedent in cinere. Virtus & ſanctitas notam fugiunt curioſitatis. Superbus autem, vt magnificus videatur, ſatagit veſtiri duplicibus, indui mollibus, pretioſis ornari. Ait Cyprianus: *Serico &* Cypr. l. de habitu virg. *purpura induti, Chriſtum ſincerè induere non poſſunt.* Auro & margaritis adornati, & mollibus, ornamenta mentis & corporis perdiderunt. Quid reſpondebimus Domino, qui res pauperum penes uos recludimus? Officium Monachi eſt; luctus & fletus pro peccatis ſuis & aliorum, non congregare diuitias. Sunt enim nōnulli, qui in ſæculo nihil habere potuerunt, & iam omnibus in monaſterio abūdant; nulli miſerentur, quia prouerbium extat: *Dum ſugunt miſeri, nolunt miſeris miſereri.*

Statim

Statim quippe, vt ambitioſus promotus eſt ad honorem, in ſuperbiam extollitur, & in iactantiam effrænatur, non curat prodeſſe, ſed gloriatur præeſſe; præſumit ſe meliorem, quia cernit ſe ſuperiorem.

11. Quidam enim ante dignitatis adeptionem ſatis conſiderabiles extiterunt, ſed ſuper candelabrum Eccleſiæ conſtituti, lucem in tenebras, & famam in infamiam conuerterunt, & qui parum habentes, omnibus tribuebant, nunc omnibus abundãtes, nulli miſerentur. Et qui in ſæculo linoſtemate & mãto contenti erant, iam monachi effecti, in libitonarijs circum eunt pauitenſibus, deſubtus renonibus veſtiti. Pauperes autem algent in veſtibus ruptis, nec miſerentur iſti. *Si videris nudum, veſti eum, & carnem tuam ne deſpexeris.* Eſai. 58. Ait enim Ioannes Baptiſta: *Qui habet duas tunicas, det non habenti.* Luc. 3. Tu autem tres habes, aut plures, & frater tuus pauper foris frigore perit, nec ſibi ſubuenis. Sed quamdiu his immoror? *Beatus* planè, *qui intelligit ſuper egenum & pauperem.* Pſal. 40. Quare? *Quia in die mala liberabit eum Dominus.* Hoc autem ſcitote, quoniam non ponentur diuitiæ veſtræ vobiſcum in ſepulchro, ſed ſoli ibitis. Aurum & argentum non liberabit vos de manu furoris Domini. Subuenite ergo, quicunque poteſtis, pauperi, cibate eſurientem, potate ſitientem, veſtite nudum, viſitate infirmum, mortuum ſepelite, in tribulatione poſitis ſubuenite, dolentem conſolamini, vt à Domino audire mereamini: *Venite benedicti Patris mei, percipite* Matth. 25.

regnum, quod vobis paratum eſt ab initio ſæculi. Et reſpondebunt. Quare? Dicet vobis Dominus: *Eſuriui, & dediſtis mihi manducare,* &c. Et fiducia accepta, dicent: O Domine, quando vidimus te eſurire, & pauimus te? Reſpondet Dominus: *Amen dico vobis, quamdiu feciſtis vni ex his minimis meis, qui credunt in me, mihi feciſtis.* His autem, quos nulla eleemoſynarum præcedentia facta ſequuntur, æterni iudicis voce ſic dicitur: *Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare. Sitiui, & non dediſtis mihi bibere.* Quibus iuſtè dicetur: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternũ, qui paratus eſt diabolo & angelis eius.* O vox amara nimis, omnique Chriſtiano metuenda.

Nos ergo, fratres chariſsimi, Dominum in pauperibus ſuis cibemus, ne talis contra nos, quod abſit, proferatur ſententia. Et ne cauſemini, dicentes, quia nihil habemus: ſcitote regnum Dei intra vos eſſe, & hoc domini pauper petit, quod habetis in vobis, videlicet, *dimittite, vt dimittatur vobis.* Duæ etenim eleemoſynæ ſunt: vna corporalis, egenti dare quidquid potueris: altera ſpiritalis, dimittere à quo læſus extiteris. Harũ prima adhibenda eſt miſeris, ſecunda malis. Habes ergo, quod ſemper tribuas, & ſi non pecuniam, vel ſalutem & gratiam. Hoc ſummũ eleemoſynę ſtudium eſt, dimittere offendenti, orare pro perſequente, omnes ad viam reuocare ſalutis. Hoc facito, & perfectus eleemoſynarius eris. Sed quia non ſufficit, miſericordiam pręſtare alijs, ſi ſibi quis non miſertus, à vitijs & vanitatibus mundi exuatur; aptè ſubiungitur.

Matth. 6.

A ſe-

A ſæculi actibus ſe facere alienum.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 20.

12. SVnt enim pleriq; magni eleemoſynarij, qui alios paſcunt, ſeipſos autem intus negligunt, quia vitijs famulantur, & de eo, quod ſuperabundat, patientibus non largiuntur. Scimus, quòd vidua, quæ obtulit tria minuta, omnibus diuitibus, quantũlibet multum offerentibus, à Domino laudatur, atque præfertur, quia ſine dubio illa offerebat de eo quo indigebat, alij verò obtulerunt, de quo abundabant; quia Deus non quantum, ſed ex quanto offeras, intendit. Luc. 21.

Si ergo volumus eleemoſynas noſtras quaſlibet acceptari à domino, ſtudeamus nos prius purgare interius, quia immundus ad oblationem altaris accedere prohibetur. Faciamus nos alienos à ſæculi actibus, quatenus ſoli Deo vacare poſsimus, quia ſæculares mentes, quanto magis foris per ſæcularia deſideria dilatantur, tanto minus ſinum cordis ad ſuſcipienda ſpiritualia dona aperiunt. Nam ſicut homo graues habens oculos, melius in loco tenebroſo, quàm in ſole poſitus videt, ſic homo terrenus in terrenis eſt aſtutus, & in ſpiritualibus cæcus. Breuis eſt vita præſens, in qua tantũ mereri poſſumus, quod in æternum poſsideamus.

Si ergo cum ſæculo viuimus, ſine dubio & cum eo peribimus. Ait quippe beatus Hieronymus ſuper Amos Prophetam: *Nihil fugacius ſæculo, rebúſque ſæculi, quas dum tenemus,* Hier. lib. 6. Amos.

 amit-

amittimus, mutamur & currimus, & neſcientes ad mortis terminos peruenimus. Dicit ergo Iſidorus: *Qui vitam longam quæris, ad eam tende vitam, pro qua Chriſtianus es; id eſt, æternam, non ad iſtam, de qua ad erudiendum te deſcendit, vita æterna, id eſt, Chriſtus verbum carni coniunctum.* Non enim habemus hîc manentem ciuitatem, ſed futuram inquirimus, ad quam omnes vocati ſumus. Via quippe eſt vita præſens, qua ad patriam tendimus. Sapiens autem cogitat, qualis vita, non quanta ſit: non enim viuere bonum eſt, ſed bene viuere. Ait enim Auguſtinus in Sermone: *Non eſt vera vita, niſi vbi fæliciter viuitur, nec vera corruptio, niſi vbi ſalus nullo dolore corrumpitur.*

Iſid. l. 3. de ſum. bon. cap. 65.

Heb. 13.

Auguſtin. tract. 22. in Ioan.

Oportet autem monachum ſæculi fugere actus, quia ſæculo mortuus eſt, qui defenſor fieri prohibetur: ſed quies, & oratio, & labor manuum eum decet. Defenſor autem cauſſas, & earum cognitiones, conuentiones, actus, publica litigia expedire habet, quod monacho omninò contrarium eſt. 16. *qu.* 1. *de portitore præſentium.* Qui poſt votum religionis & ingreſſum, ſe negotijs implicat ſæcularibus, cum vxore Loth reſpiciens retro, in ſtatuam vertitur ſalis.

16. qu. 1. cap 20. de præſentiũ portitore. Gen. 19.

Nihil amori Chriſti præponere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 21.

QVidquid plus Chriſto diligis, hoc eius amori præponis. Sed quid plus Chriſto diligis, niſi quod diligentius cuſtodis? Et ecce, cum quanta diligentia corpus tuum fo-

ues,

nes, Chriſtum verò, id eſt, pauperes eius negligis: cùm ea, quæ tibi ſuperſunt, eis ſubuenire, & miniſtrare non vis. Chriſtus ſaluator tam ardenter eſt diligendus, vt nihil omnino eius præferatur amori, nec anima propria, nec corpus. Ipſe enim ſe humilians propter nos, factus eſt obediens vſque ad mortem, quam noſtri cauſa patientiſsimè tolerabat, vt à diabolica ſeruitute redimeret nos, qui tenebamur captiui. *Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Qui dedit ſemetipſum pro te, nihil aliud præter teipſum quærit à te. Vnde ſcriptum eſt: *Fili, præbe mihi cor tuum.* Monachus ergo cor ſuum tradat Domino ſemper, nihil Chriſto charius exiſtimet, ſed totus in eius dilectione ferueſcat, & ſinceriter & firmiter inhęreat, vt potius mori eligat, quàm aliquid facere, quod Chriſto diſpliceat. Pulcherrimum quippe monachi veſtimentum eſt, Deo ſemper adhærere, vt dicat cum Dauide: *Mihi adhærere Deo bonum eſt: ponere in Domino Deo ſpem meam.* Ignem, quem Chriſtus venit mittere in terram, ſemper monachus portet in corde ſuo; nam charitas omnia poteſt. Ille veraciter Deum diligit, qui mandata ipſius cuſtodit. Nam charitas perfectio legis eſt. Sed quoniam multa ſunt, quæ charitati opponuntur, aptè ſubiungitur.

Pſal. 115. Prou. 23. Pſalm. 72. Luc. 12.

Iram non perficere, iracundiæ tempus non reſeruare.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 22 23

13. IRa, eſt furor animi, ab interioribus ad exteriora prorumpens: ab illatis iniurijs ſibi, vindictam excogitatam adimplere deſiderans. Sed eſt notandum, quòd nō dicit ſimpliciter, non debere iraſci, ſed iram perficere prohibet: quia non omnis ira peccatum, ſed iram perficere ſemper peccatum eſt. Qui enim cum cauſa iraſcitur, fratri non iraſcitur, ſed vitio. Vnde Auguſtinus; *Non fratri iraſcitur, qui peccato iraſcitur; iuſta ira mater eſt diſciplinæ*: & ira, quæ eſt cum cauſa, iudicium eſt, non commotio illicita. Et Chryſoſtomus: *Iuſta ira mater eſt diſciplinæ.* Scriptum eſt: *Iraſcimini, & nolite peccare.* Quod duobus modis intelligi poteſt. Aut, etiam ſi iraſcimini, nolite peccare, id eſt, etiamſi ſurgit iam motus animi, qui iam propter pœnam peccati, non eſt in poteſtate, ſaltem non ei conſentiat ratio & mens, quæ intus regenerata eſt ſecundùm Deum, vt mente ſeruiamus legi Dei, ſi adhuc carne ſeruimus legi peccati.

Auguſt li. 1 retract. cap. 19.
Chryſoſt hom. 51 in Matth.
Pſalm. 4

Aut agite pœnitentiam, id eſt, iraſcimini in vobis ipſis de præteritis peccatis, & vlterius peccare deſinite. Iraſcendum igitur vitijs, non hominibus. Ira enim contra fratrem, vitium eſt; contra peccatum, virtus. Ait enim Apoſtolus ad Romanos 12. *Non vos iudicantes, chariſſimi, ſed date locum iræ*; id eſt, declinemus eam, ne nos illa corripiat. Ira enim valde cōtraria eſt monacho. Nam charitati opponitur; & qui iram perficit, charitatem proculdubio impugnat. Ait enim Gregorius: *Per iram, Spiritus ſancti ſplendor excutitur,*

Rom. 12.
Greg li. 5. Morā. c. 31

tur, qui ſuper humilem & quietum quieſcere dicitur. Per iram ſapientia perditur, vt quid, quóue ordine agendum ſit, neſciatur. Quia nimirum intelligentiæ lucem ira ſubtrahit, cùm mentem permutando confundit. Melior eſt ergo, qui vincit iram, quàm qui capit ciuitatem; & qui dominatur animo ſuo, hic fortiſsimus eſt. Scriptum eſt: *Fatuus ſtatim indicat iram ſuam, qui autem diſsimulat iniuriam, callidus eſt.* Dicit ergo Auguſtinus: *Iracundiæ quaſi beſtiæ crudeliſſimæ repugna.* Eſt enim ira crudeliſsima peſtis, quia fraternam extinguit dilectionem: ſapientiam expellit, virtuti reſiſtit, Deo non obedit, hominem non timet, ſeipſum quoque iracundus non capit. *Nihil inter inſanum & iratum eſt, niſi vnus dies, alter ſemper inſanit, alter ſemper iraſcitur. Ira quippe eſt animi ſubiecta tempeſtas, quæ dum inordinatè ſe concutit, cor hominis ad inſaniam pertrahit.* Prou. 12. Seneca li. de Ira.

Ira nocet animæ, quoniam non eſt Deus, vbi ira regnat. Ira tument, & nigreſcunt venæ, & oculi more ignis ſæuius micant. Vnde ait Bernardus: *Turbatus præ ira oculus nil clementer intuetur.* Difficile namque eſt, crimen non prodere vultu. *Panditur clauſo ſæpius ore furor.* Rubeſcit facies irata ſæpe, nunc pallor, nunc rubor cordis ſæuitiam pandunt. Miſer eſt, qui iræ deſeruit, qui ſeipſum vincere non poteſt, alteri citius ſuccumbit. Ingentis iræ exitus furorem mentis inducit, & ideo ira vitanda eſt, non moderationis cauſa tantùm, ſed & cauſa ſalutis. Ira & furor verum diſcernere neſcit. Et ergo Prælatis, & ouium Chriſti Bern. ſer. 35. ad ſororem.

paſtoribus, qui inter verum & falſum, iuſtum & iniuſtum diſcernere habent, ne damnent innocentem, aut minus diſcretè corripiant delinquentem, ira dominari non debet: quia, ſicut ait beatus Hieronymus ſuper Iohel, *eſt ira, quæ iuſtitiam Dei non operatur, & furori proxima mentis ſuæ impotem facit in tantum, vt labia tremant, dentes concrepent, vultus pallore mutetur.* Ait namque Iſidorus de ſummo bono: *Iracundi Doctores per rabiem furoris, diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vnde emendare ſubditos poterant, inde potius vulnerant. Ideo ſine menſura vlciſcitur culpas Præpoſitus iracundus, quia cor eius diſperſum in rerum curis, non colligitur in amorem vnius Deitatis. Mens enim ſoluta in diuerſis, catena charitatis non aſtringitur, ſed malè laxata, malè ad omnem occaſionem mouetur.* Et, *Parcere ſubiectis neſcit iniquus homo*, quia ira miſericordiam non patitur.

Hier. in c. 1. Ioëlis.

Iſid. lib. 3. cap. 40.

Ianua etenim vitiorum eſt iracundia, qua clauſa, virtutibus interius dabitur requies. Noli ergo iram perficere: nec in factum, nec ad verbum inordinatum procedas: quia iracundia pacis eſt diſſipatrix, & vnitatis refuſio: ſine quibus nullus monachus poterit eſſe. *Iracundiæ etiam tempus ne reſerues.* Nam ira fratris, ſi fuerit inueterata, iam odium eſt. Sunt autem nonnulli, qui faciliter ad iracundiam commouentur, iracundiæ tamen tempus non reſeruant, ſed ſtatim ad ſe reuertuntur. Dolent de commiſſo, reconciliantur ab inſtanti, ſcriptum ſcientes: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.* Et

Tempus iræ nō reſeruandū.

Ephes. 4.

Et ſunt nonnulli, qui rarius ad iram commouentur, ſed iram longo tempore reſeruant: adeò, vt plerumque in odium ira commutetur. Sed quamuis neutrum bonum ſit, melius tamen eſt citius redire ab ira, quã rarius iraſci, & diutius iram reſeruare.

Si ergo contigerit nos ex animi paſsione iraſci, (quod tamen, quantum poſſumus, cauere debemus) ante ſolis occaſum cum diſcordantibus ad pacem redeamus. Nam melius eſt inter ſcorpiones dormire, quàm cum iracundia pergere ad ſtratum. Iracũdia enim non ſolum Deo, ſed etiam hominibus odibilis eſt. Vnde quidam ſanctorum ait: *Iracundus etſi mortuum ſuſcitet, nulli tamen placet propter iracundiam ſuam*. Periculoſum eſt enim in tali ſtatu viuere, in quo quis mori non velit. Vidimus multos temporibus noſtris, qui ſanos ſe recipiebant ſerò in ſtratis ſuis, & mane facto, mortui ſunt inuenti. Quomodo ergo audes te collocare in lectulo tuo, de quo an ſurrecturus ſis viuus, ignoras, irrecõciliato fratre tuo? Ira viri, ſi pernoctauerit, duplicem operatur reatum. Iracundus dormiens, dæmonibus dat fomentum malitiæ, ad decipiẽdam animam irati. Malo habitare cum ſerpentibus, quàm cum homine, cuius ira durat per noctem. Qui iraſcitur, ex natura delinquit; qui autem iram reſeruat, non tam ex malitia, quàm ex inſania offendit. Humanum eſt iraſci, ſed qui iram reſeruat, dęmones imitatur, qui ſemper ſunt furioſi. Si vis, vt non iraſcatur tibi Deus, iram aduerſus fratrem

Eccli 28. tuum non ſerues. Scriptum eſt enim Eccleſ. 28. *Homo, homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam? In hominem ſimilem ſibi non habet miſericordiam, & de peccatis ſuis deprecatur?* Ac ſi diceret; fruſtra orat Deum pro peccatis ſuis, qui non indulget proximo ſuo veniam deprecati. Ex ira autem fraus oritur & dolus, cùm quis vlciſcendi tempus reſeruat in corde. Et hoc amputare volens S. Benedictus, ſubdidit.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 24.

Dolum in corde non tenere.

14. SOlent enim homines peſtiferi, qui iracundiæ tempus reſeruant, dolum & fraudem gerere in corde: vt dum publicè nocere non audent, vel occultè inficiant. Dolus autem eſt, cùm aliud agitur, & aliud ſimulatur. Dolus, ſub ſpecie bonitatis, multos ſeducit; qui cùm inimicus crudeliſsimus ſit, ſe ſimulat amicum: & dum minus cauetur, durius ferit. Ait quippe Cyprianus: *Minus timendus eſt inimicus, cùm laceratus ſurrepit, quàm cùm per pacis imaginem fallens, occultis acceſsibus ſerpit.*

Ambr. li. de virg. Dicit etiam Ambr. *Venena non dantur, niſi melle circumlita. Sic fraudulentus & doloſus, non decipiunt, niſi ſub ſpecie vmbraq́ue amicitiæ.* Occultum & inſidioſum malum perfidia: cuius virus, dum neſcitur, immiſſum melli periculoſiùs ſumitur. Non eſt inimicus peior aduerſario occulto: quia facilè quis inſidias, quas nouit, declinat: ſed doloſum abſconditum, quis euadere poteſt? Et ſicut nobilitas animi, opertum malum non ſemper tacere nouit; ita cautus nequam,

quam, per multa crimina fucatus, dolo abſcondit, quod adulatione tegit.

Homo doloſus, Deo odibilis, nulli bonus eſt, ſed & ſibi ipſi malus eſt. Monachus autem dolum in corde non gerat, ſed verax appareat in omnibus: & qualis eſt in opere, talis etiam ſit in corde. Sunt enim plerique, etiam inter Monachos, qui in ore mel ferunt, ſed in corde venenũ portant. Cùm venerint ad aliquem fratrem, oſtendunt & iactant ſe neminem plus eo diligere: ſed mox vt venerint ad alium, ſimiliter faciunt: & illi priori, ſi quid audiuerint ab eo ſecreti, detrahunt; & ſic fit, vt dum ſimplex ſe putat diligi, ferociſsimè ſe neſciat perſequi. Cuſtodiat Deus animam meam a talibus, qui mel in ore gerunt, ſed virus inſanabile retro ſpirant. Donec accipiant manum, oſculantur, extollunt vſque ad cælum caput dantis; ſed mox vt obierint, inimici ſunt, qui prius amici apparebant. Non veniat anima mea in ſortem ipſorum, qui ſecreta ſcrutantur ſimplicium, vt poſtea denudent ea in conſpectu omnium. Vias obſeruãt gradientium in ſimplicitate, ſi quando occaſionem detrahendi inueniant. Quod laudant in oculo, vituperant retro. Hi ſunt, qui pacem non diligunt, qui diſſenſiones procurãt, Prælatum aduerſum ſubditos, & ſubditos aduerſus Prælatum incitant: ſimulantes ſe pacem amare, ſed verè non diligunt, quia ſemper perſequuntur. Vnde ſcriptum eſt Eccleſ. Eccli 28.
28. *Suſurro & bilinguis maledictus: multos enim turbauit pacem habentes.* Sequitur ergo.

Pacem

Pacem falſam non dare.

Textus. Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 25.

FAlſam dat pacem, qui oſculatur quem odit, ſicut Iudas oſculo tradidit Chriſtũ, ita ſimulans pacã, decipit Chriſtianum. Falſæ autem pacis tres ſpecies ſunt, quas deſcribit Hugo in libro de clauſtro animæ, dicens: *Eſt enim pax æſtimata, pax ſimulata, pax imperata. Dum enim inter ſæculares pacem quærimus, dum diſcordes ad concordiam reuocamus, æſtimant ſæculares, quòd inter nos pacem habemus. Dum in veſtimentis ouium foris eximus, & intus quaſi lupi rapaces, gregem ſimplicium fratrum lacerando diſpergimus; pacem ſimulamus, ſed non habemus. Dum verò Prælati pacem ſubditis imperant, & eos diſciplinæ legibus non coarctant, ſolummodo pacem docent, ſed non tenent.* Non *enim ſufficit*, vt ait Gregorius, *vt pacem tantum doceas verbis, niſi adhibeas etiam manum correptionis.* Ait enim Dominus: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur*. Si ergo filij Dei vocantur, qui pacem faciunt: profectò filij Sathanæ ſunt, qui pacem confundunt. Nihil eſt, quod religionem plus deceat, & decentius adornet, quàm pax in congregatione & concordia fratrum. Nam, vbi pax non eſt, ibi Deus non requieſcit; quia Deus, pacis amator, odit diſcordias. Ait enim Auguſtinus: *Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis.* Grauiter valde delinquit, qui pacem fratrum diſſoluit. Quia Deum ab eis, & eos à Deo malitioſè ſegregat; non quòd ipſe aliquid habeat in

Hugo l. 3. cap 9.
Tres pacis falſæ ſpecies.
Greg. p. 3. Paſt. admon. 23.
Matth. 5.
Auguſt. de verb. Dñi, ſerm. 20.

Deo,

Deo, ſed quoniam Deus odit peccata. Diſſeminatores diſcordiarum inter fratres, malitioſi, & præſumptuoſi, & inuidi, paci alterius inuident. Omnia, vel pluſquam audiunt, quatenus vel ſic pacem conturbent, de ſubditis ad Prælatos deferre ſolent: æſtimantes ſe poſſe placere, in eo diſplicent. Iſti delatores, Prælato ſubditorum, & ſubditis Prælati crimina detegunt. Neſcientes, quòd grauiſsima pœna ſubdendi ſunt, qui alios produnt ex inuidia, in foro ſæculari ſub amiſsione capitis aut linguæ videlicet. *5. quæſt. 6. delatori.* In ſpirituali autem iudicio, ſine maxima pœnitentia reconciliandi non ſunt. Delatores autem ſunt, qui ex inuidia alios produnt. Solent autem tales ſe, quaſi pacem habentes, oſtendere foris: ſed intus ſunt lupi rapaces, charitatem ſimulantes in ore; quam non habent in corde. Sequitur. 5. q. 6. c. ſi. Delatori.

Charitatem non relinquere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 26.

15. CHaritas vera non eſt, quæ deſeritur. Sunt enim nonnulli, qui charitatem ſe habere iactant in tempore proſperitatis; ſed ſtatim, vt oriri cœperit tribulatio, charitas deſeritur, quia vera non erat, ſed ficta. Nonnulli autem charitatem habere videntur, quam tamē poſtea criminaliter peccando amittunt. *de pœnit. 33. diſtinct. 2. Euidenter itaque.* Charitatē relinquit, qui in bono propoſito non perſiſtit. Sunt enim multi, qui ad religionem veniunt in maximo feruore ſpiritus;

ritus; ſed quoniam non perſeuerãt vſque ad finem, quia propoſitũ ſanctum derelinquũt; & poſt voluptates ſuas vadunt; ſine ſpe mercedis euaneſcunt. Ait enim Dominus in Euãgelio: *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit*. Et de non perſeuerantibus dicit: *Qualem te inuenio, talem te iudico*. Dicit autem Gregorius: *Multi bene incipiunt, qui vitam in malo finiunt*. Sed, *de pœnitent. 33. distinctione 2.* dicitur: *Non autem bene incipit, qui nunquam ex charitate operatur*. Qui ſi aliquando aliquid ex charitate agit, & charitatem aliquando in ipſo neceſſe eſt eſſe. Studeat autem Monachus ſemper in charitate proficere, & nunquam deficere. Quia charitas ſola, veſtis eſt imperialis, in qua nos Chriſto ſponſo apparerẽ neceſſe eſt.

Matth. 10

Greg li 8. Mor. c. 35.

Non iurare, ne fortè periuret.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 27.

22 q 1. c 3 In nouo teſtam.

PEriurare peccatum eſt, non iurare. *22. quæſt. 1. cap. 3. In nouo teſtamento*. Et ideò beatus Benedictus iurare prohibet, ne ex iuramento fiat periuriũ. Nemo periurium committit, niſi qui malè iurat. Iurare ergo, peccatum non eſt; ſed periurare, immane peccatum eſt. A quo nos longe eſſe voluit, qui omninò, ne iuremus, commonuit. Sed tamen iuramentum, nec tanquam bonum expetendum eſt, nec tanquam malũ euitandum. *Ibid. quæſt. 1. Ita ergo*. Vnde dicit Auguſt. & habetur ibidem: *Tu non malũ facis, qui bene vteris iuratione*: quæ etſi non bona, tamen neceſſaria eſt. Sed, quia

22. q. 1. c. 5 Ita ergo.

Aug. li. 1. de ſerm. Domini.

quid eſt, quod dicit idem Auguſtinus de verbis Apoſtoli, quia & qui per lapidem iurat; periurus eſt? Si licet iurare per Deum, vt dicitur. 22. *quæſtione 1. cap. 7. Et iurabunt*; quare non licebit per lapidem? Sed notandum eſt, quòd Auguſtinus hîc periurum eſſe dicit, qui falſum iurat per lapidem: ſicut & is, qui malè iurat per Deum. Clericus etiam, qui per creaturas pertinaciter iurat, cenſetur excommunicandus. 22. *quæſt. 1. cap. 9. Clericum per creaturas.* Iurare autem non expedit, periurare non licet. Is autem periurat, qui aliter facturus eſt, quàm promittit. 22. *quæſt. 2. cap. 1. In dolo iurat*. Sanctus Benedictus iuramentum Monachis, propter periurij periculum cauendum, docet eſſe vitandum. Ait enim Iſidorus de ſummo bono: *Sicut mentiri non poteſt, qui non loquitur: ſic periurare non poterit, qui iurare non appetit*. Non eſt contra Dei præceptum iurare, ſed dum vſum iurandi facimus; periurij crimen incurrimus. Nunquam ergo iuret, qui periurare timet. Iſid. lib. 2. cap. 31.

Sed inter iuramentum & locutionẽ fidelium, nulla debet eſſe differentia. Vnde dicit Ioannes Chryſoſtomus, & ponitur 22. *quæſtione 5. cap. 12. Iuramenti cauſa* huiuſmodi eſt; quia omnis, qui iurat, ad hoc iurat, vt quod verum eſt, loquatur. Et ideo Dominus, inter iuramentum & loquelam noſtram, nullam vult eſſe diſtantiam: quia ſicut in iuramento nullam conuenit eſſe perfidiam, ita quoque in verbis noſtris nullum debet

debet eſſe mendacium. Quia vtrumque, & periurium & mendacium, diuini iudicij pœna damnatur, dicente Scriptura Sapientiæ

Sap. 1.

primo: *Os quod mentitur, occidit animam*. Quiſquis igitur noſtrûm loquitur, iurat: quia ſcriptum eſt: *Teſtis fidelis non mentietur*. Vnde etiam Iſidorus: *Multi, dum loquuntur, iurare ſemper delectantur*. Dum oporteat hoc tantum eſſe in ore, eſt, eſt, non, non. Dicit autem Chryſoſtomus: *Nemo eſt, qui frequenter iurat, qui non aliquando peieret: ſicut qui conſueuit multa loqui, aliquando loquitur importuna*. Monachus autem iurare non debet quouis modo, neque per cælum, neq; per terram, ne fortè periuret. Sed quid, an liceat monacho iurare in veritate, vel nõ? Reſpondendum eſt, quòd in neceſſarijs verum iurare non eſt peccatum. 2 2. *quæſt*. 1. *c*. 4. *Vt noueritis*. Veruntamen, vt arbitror, propter honeſtatem monacho iurare non expedit, niſi in maxima neceſsitate; quia cuius verba ſemper debent eſſe vera, iurare non debet. Monachus enim, qui cuſtos vnius eſt ſui, ita purus eſſe debet in conſcientia ſua, vt non aliter loquatur, quàm iuraret: nec aliter ſit neceſſe, quàm loquatur.

Chryſoſt. in cap. 5. Matthæi.

Monach non debet iurare.

Sed quia ſunt nonnulli, qui minorem quã ſæculares de ſua conſcientia habent curam, aliter loquuntur, aliter ſciunt, atque aliter iurant, vt plerumque vix iurantibus eis credatur. Vnde modum expurgandi ſe, ſi aliquid eis impoſitum fuerit criminale, conſtituit ſancta ſynodus Triburienſis; vt licet miſſa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo ex præſentibus

tibus fratribus; & ſic expleta miſſa, omnes communicentur in hæc verba: *Corpus Domini ſit tibi ad probationem hodie, 2. quæſt. 5 Sæpe contingit*. Sed parum hoc noſtris practicatur temporibus, eo quòd multorum incultæ conſcientiæ hoc non pertimeſcant. In rebus autẽ honeſtis & neceſſarijs, monachis iurare non prohibetur: ſicut in electione Abbatis etiam iurare cõpellitur. Sed vſum iurãdi interdicimus, ne ex continua iuratione periuriũ ſubrepat. Eſt autem nonnullis conſuetudo mala & vituperabilis: vt nihil loquantur, niſi cum iuramento, per Dei membra, & ſanctorum eius, abſque vlla neceſsitate vel vtilitate. Quę adeo iam inoleuit, vt vix inueniatur, qui ſtulta non confirmet iuratione. Audiant hi tales pœnam iurantium, quæ quondam infligebatur: videlicet, vt clericus deponatur, laicus anathematizetur, qui per capillum, vel caput Dei iurauerit. 22. *quæſt*. 1. *Si quis*. Sunt autem plerique, non ſpiritu Dei, ſed potius diabolico ſeducti, qui, vt occaſionem inueniant vagandi, iurant & promittunt; vel in publico, vt audiantur; vel in ſecreto, vt non ab omnibus ſciatur, Deo & ſanctis eius aliqua facere, quæ licet eis bona videantur, mala tamen ſunt. Et poſtquam ſe ſub manibus dederint Abbatis, faciunt, quæ non licet, neque expediunt; vt promittendo peregrinationem, vel ordinem alium ingrediendi, cùm ſint iam in alio ſtabiliti. Hîc iam quæritur, an monacho vota vouere liceat, cuiuſcunque rei occaſione, ſine Abbatis ſui voluntate? Reſpondendum eſt il-

 lud

lud Baſilij, poſitum. 20. *qu.* 4. *cap.* 2. *Monacho non licet*, vota vouere ſine conſenſu Abbatis ſui. Si autem vouerit, frangendum erit. Qui enim aliquid vouet ſine conſenſu Abbatis ſui, non pietatem ſentire videtur, ſed contra obediētiam recalcitrare. Quòd ſi monachus exiſtens in ordine ſancti Benedicti profeſſus & ſtabilitus, ad ordinem Carthuſienſium, tanquam ad altiorem, abſque voluntate ſui Abbatis ſe vouerit transferre, quæritur, an dimittendus ſit, an non? Abſque permiſsione ſui Abbatis, monachum nemo ſuſcipere debet. 20. *quæſt.* 4. *cap.* 3. *Monachum*, niſi Abbatis ſui permiſſu & voluntate ad alterum monaſteriū remigrantem, nullus Abbas ſuſcipere, aut retinere præſumat: ſed vbicumque fuerit, Abbati ſuo (auctoritate canonum) reuocetur. Sed dicēdum eſt breuiter, quòd votum non poteſt fieri, cùm iam non ſit monachus ſui iuris. Poteſt tamen ad diſtrictiorem ordinem trāſire abſque voto. Quia, ſi vouerit ſe ire ad Carthuſiam, in ordine ſancti Benedicti exiſtens, ordini videtur derogare, non colere deuotionē. Quòd autem ad diſtrictiorem obſeruantiam poſsit tranſire, patet 20. *quæſt.* 4. *cap.* 1. *Virgines ſacræ. Et extra: de regula licet quibuſdam*. Poteſt itaque monachus, petita licentia, tranſire ad religionem arctiorem, ſi non cauſa leuitatis, ſed propter diſtrictiorem vitam id petierit. 19. *quæſt.* 3. *cap.* 3. *Statuimus.* Eſt autem notandum, quòd multa licent, ſed non omnia expediunt. Quia etſi Monachus ſancti Benedicti ad Carthuſiam licitè tranſire poſsit, dummodo

Non expedit ſemper ad arctiorem vitam migrare.

modo cauſa leuitatis non fiat, tamen non ſemper expedit: quia fortè, quod hîc fugiũt, ibi fortius inueniunt. Spiritus enim malignus, qui ſe plerumque in Angelum lucis transferre ſolet, hoc quibuſdam ſub ſpecie vitæ ſanctioris perſuadet, quatenus eos poſtea faciliùs poſsit decipere. Quantos vidimus & nouimus, de vno ordine ad alium tranſeuntes, ſed parum profecerũt; quin potius (proh dolor) aliqui eorum penitùs apoſtatarunt. Nihil ergo tutius, niſi vt, ſecundùm Apoſtolum, *vnuſquiſque maneat in vocatione ſua, qua vocatus eſt.* Sequitur itaque: 1. Cor. 7.

Veritatem ex corde & ore proferre.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 28.

16. QVia monachi ſermo debet eſſe, ſecundùm præceptum Domini, eſt eſt, non non; omnino ei mentiri non licet; nec expedit: quia, *os, quod non mentitur, occidit animam.* Dicit namque Auguſtinus: *Mihi non abſurdum videtur, omne mendacium eſſe peccatum: ſed multum intereſt, quo animo, & de quibus rebus, quiſque mentiatur. Non enim ita peccat, qui conſulendi, ſicut qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum ille nocet, qui viatorem mentiendo in aduerſum iter mittit, quantùm is, qui viam vitæ mendacio fallente deprauat?* Mentiri autem ſeruile vitium eſt. Sunt autem octo genera mendacij, ſecundùm Auguſtinum in libro de mendacio: & ponuntur 22. *quæſt.* 2. *cap.* 8. PRIMVM *eſt capitale mendacium, & longe fugiendum, quòd ſit in doctrina religionis. Ad quod mendaciũ, nullæ*

Auguſt. in Enchir. 22. q. 2. c. 12. Mihi.

Mendacij 8. genera. Aug. c. 14.

conditione quis debet adduci. SECVNDVM, *quod aliquem lædat iniuſtè, quando tale eſt, vt nulli proſit, & obſit alicui.* TERTIVM, *quod prodeſt alteri, ita vt obſit alicui, quamuis non ad immunditiam obſit corporalem.* QVARTVM, *ſola mentiendi fallendiq́ libidine, quod merum mendacium eſt.* QVINTVM, *quod ſit placendi cupiditate de ſuaui eloquio. His omnibus penitus euitatis atque reiectis, ſequitur,* SEXTVM *genus, quod & nulli obeſt, & prodeſt alicui: velut, ſi quiſpiam pecuniam alicuius iniuſtè tollendam ſciens, vbi ſit, neſcire ſe mētiatur.* SEPTIMVM, *quod & nulli obeſt, & prodeſt alicui. Velut, ſi nolens hominem ad mortem quæſitum prodere, mentiatur.* OCTAVVM *genus mendacij, quod & nulli obeſt, & ad hoc prodeſt, vt ab immunditia corporali aliquem tueatur.*

Sed, an in aliquo genere prædictorū mentiendum ſit, poteſt quæri, cùm hominem tueri, vel liberare opus ſit pietatis. Reſpondet conſequenter, quòd nunquam eſt mentiendū in aliquo genere dictorum, dicens: *Non eſt ergo mentiendum in doctrina pietatis, quia magnum ſcelus eſt, primum genus deteſtabilis mendacij. Non eſt mentiendum ſecundo genere, quia nulli faciēda eſt iniuria. Non eſt mentiendum tertio genere, quia nulli cū alterius iniuria eſt conſulendū. Non eſt mētiendum quarto genere, propter mendacij libidinē, quia per ſeipſam vitioſa eſt. Non eſt mentiendum quinto genere, quia nec ipſa veritas, placendi cauſa hominibus enuncianda eſt, quanto minus mendaciū, quod per ſeipſum, quia mendacium eſt, vtiq́ turpe eſt. Non eſt mentiendum ſexto genere; neq́ enim rectè teſtimonij veritas, pro cuiuſq́ temporali cōmodo ac ſalute corrūpitur, ad ſempiternā*

verò ſalutem, nullus ducendus eſt opitulante mēdacio. Neq; ſeptimo genere mentiendū eſt, neq; enim cuiuſq; commoditas aut ſalus tēporalis perficiendæ fidei præferenda eſt. Nec ſe quiſquā rectè factis noſtris tam male moueri ſentiat, vt fiat animo deiectior longeq; à pietate remotior. Nec octauo genere mentiendū eſt, quia & in bonis caſtitas animi pudicitiæ corporis præfertur: & in malis, quæ ipſi facimus, eo quod fieri ſinimus nobis, damnabilius eſt. In his autem octo generibus, tanto quiſq; minus peccat, cū mentitur, quāto magis à primo recedit. Quiſquis autē aliquod eſſe genus mēdacij, quod peccatum non ſit, putauerit, decipiet ſeipſum turpiter, cùm honeſtum ſe deceptorem aliorum arbitretur.

Si omne mendacium peccatum eſt, vt 22. *qu:2. Mihi autem*, quæri poteſt, an aliquis, ſi caſus euenerit, mendacio ſit à morte liberādus, aut protegendus: cùm abſque dubio, magnæ pietatis ſit, liberare à morte hominem, ſicut ſcriptum eſt: *Libera eos, qui ducuntur ad mortem.* Reſpondetur, quòd noſtro peccato, alterius ſaluti conſulere non debemus. 22. *qu. 2. cap.* 15. *Faciat homo.* Scriptum eſt enim: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Super quo verbo dicit Auguſt. *& ponitur, ibid. qu.* 22. *ca.* 14. Ne quis arbitretur, perfectum & ſpiritualem hominem pro iſta tēporali vita, in cuius morte non occiditur anima, ſiue ſua, ſiue alterius, debere mentiri. Sed quoniam aliud eſt falſum dicere, aliud verū occultare; ſiquidem aliud mentiri, aliud verum tacere. Vt ſi quis fortè, vel ad iſtam viſibilem mortem non vult hominē prodere, paratus eſſe debet verum occultare, non falſum dicere; vt neque prodat, neque

22. qu. 2. Mihi autē

Eccli. 4.

Pſalm. 5.

Auguſt. in Pſalm. 5.

mentiatur; ne occidat animã ſuam, pro corpore alterius. Si autem hoc nondum poteſt, vel ſola huius neceſsitatis habeat mendacia. Nam inter duo mala, quæ omninò caueri nõ poſſunt, illud, quod minus eſt, eligi oportet. 22.*quæſt*.4.*cap*.7.*Non ſolum*. Vt etiam ab iſtis, ſi ſola remanſerint, liberari mereatur, & Spiritus ſancti robur accipere, quo quidquid perpetiendum eſt, pro veritate contemnat. Si itaque interrogatus fuerit homo ab hoſte aliquo, Eſt talis in hac domo? quid faciet? Si tacet, præſumit eum eſſe in domo: ſi autem fatetur, reus erit homicidij: ſi negauerit, mentitur. Reſpondeo, tacere poteſt, quaſi ſubaudiendo: & licet alter præſumat malum ex taciturnitate, hoc tamen ei non imputabitur. Si autem doloſè tacet, quis de peccato eius dubitat? Vel certè melius videtur, ſi per occultationem ipſum inquiſitorem veritatis poſſet abigere, vt dicendo, non eſt hîc, id eſt, non comedit hîc: quia ſimulatio vtilis eſt in tempore aſſumenda. 32.*qu*.2.*cap*.21. *Vtilem ſimulationem*. Poſſumus enim licitè hoſtem deludere prudenter. 43.*diſtinct*. *In mandatis*.

Mendaciũ quando lene.

17. Eſt autem notandum, quòd duo ſunt genera mendaciorum, ſecundùm Auguſtinũ ſuper Pſalmo 5. (*vt etiam ponitur* 22. *q*.2.*c*.14. *Ne quis*.) In quibus non magna culpa eſt, ſed tamen non ſunt ſine culpa: cùm aut iocamur, aut vt promiſimus, mentimur. Illud primum in iocando ideo non eſt perniciosiſsimum, quia non fallit. Nouit enim ille, cui dicitur, ioci cauſa eſſe dictum. Secundum

dum autem ideo minus eſt,quia retinet nonnullam beneuolentiam.Illud verò quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem dicendum eſt: quia non mentiuntur,qui animum fallendi non habent. 22.*quaſtione* 2.*ca*, 2. *Beatus Paulus. Qui nititur mendacijs, hic paſcit ventos, idem autem ipſe ſequitur aues volantes*. Ait ergo Auguſtinus: *Perdes eos, qui loquuntur mendacium*. Hoc eſt enim veritati contrarium. Sed ne quis putet aliquam ſubſtantiam vel naturam veritati eſſe contrariam, intelligat ad id, quod non eſt, pertinere mendacium: non ad id, quod eſt. Si enim hoc dicitur,quod eſt, verum dicitur. Si autem hoc dicitur quod non eſt, mendacium eſt. Ideo (inquit) perdes omnes, qui loquuntur mendacium: quia recedentes ab eo, quod eſt, ad id, quod non eſt, declinant. Multa quidem videntur, pro ſalute aut commodo alicuius,mendacia, non ex malitia,ſed ex benignitate. Quale illarum obſtetricum in Exodo, quæ falſum Pharaoni renunciauerunt, vt infantes filiorum Iſraël non necarentur,ſed etiam iſtæ non re,ſed dolo laudantur; quoniam qui tantum hoc mendacio mentiuntur,merebuntur aliquando ab omni mendacio liberari.Nam in his,qui perfecti ſunt,nec iſta mẽdacia inueniuntur: quibus dicendũ eſt: *Sit ſermo veſter, eſt eſt, non non: quidquid amplius eſt, à malo eſt*. Obſtetrices etiã, de quibus Exodi 1.dicitur, propter benignitatem remuneratæ ſunt. Vnde dicitur: *Et,quia timuerunt obſtetrices Deum, ædificauit eis domos*. Sed etiam de mendacio priuatæ ſunt. Nam

Prou.10. Aug.lib. Citat. Exodi 1. Matth.6. Exodi 1.

benignitatis earum merces, quæ eis potuit in æterna vita retribui, culpa permiſſa mendacij, in terrena eſt recompenſatione declinata, 22. *quæſt. 2. cap. 20. Si quælibet.*

17. Sed forſitan aliquis dicat: Patriarchæ ſæpius mentiti ſunt, ſicut Abraham, dicens Saram eſſe ſororem ſuam, cùm eſſet vxor ipſius. Similiter & Sara, cùm riſiſſet, negauit; & in multis alijs locis, ſimile legimus. Quòd ſi eius mendacium non erat peccatum, nec mihi peccatum eſt. Reſpondetur ſecundùm Auguſtinum, in quæſtionibus ſuper Geneſim, quòd Abraham veritatem voluit cælari, quod interdum expedit, nôn mẽdacium dici. Etenim ſoror Abrahæ erat Sara. Soror enim dicitur: quia filia fratris erat. Veterum autem exemplò, mentiri non licet. 22. *qu.* 22. *Si quis per teſtamentum vetus, vult ſuum tueri mendacium, quia minus illic quibuſdam nocuerunt fortaſſe, dicat neceſſe eſt, rerum alienarum raptum, dicat retributionem iniuriæ, quæ infirmis illis conceſſa ſunt, ſibi nocere non poſſe. Quæ omnia, cunctis liquet, quanta animaduerſione veritas inſequitur, quæ nobis iã ſignificationis ſuæ vmbra non poſita, in vera carne declaratur.* Hæc Greg. Multa ſiquidẽ in veteri teſtamento permittebantur, quorũ exẽplis hodie vti nõ licet. Dicit enim Iſid. in ſynonymis: & ponitur 22. *q.* 2. *c.* 16. *Omne genus mẽdacij ſummopere fuge: nec caſu, nec ſtudio loquaris falſum, nec vt præſtes, mentiri ſtudeas: nec qualibet fallacia vitã alicuius defendas.* Caue mendacium in omnibus. Scriptum eſt enim Eccli. 20. *Opprobriũ nequam in homine mendaciũ: & in ore indiſciplinatorũ aſsiduè erit.*

Gen. 12
Gen. 18.
Iſidor. in Dial. hominis & rationis.
Eccli. 20.

erit. Potior fur, quàm aſsiduitas viri mẽdacis: perditionem autem ambo hæreditabunt.

Sunt enim nonnulli, qui aliorum vitã per ſua mendacia defendunt; & vt alijs proſint in carne, ſibiipſis obſunt in anima. Vnde dicit Iſid. de ſummo bono: *Summopere cauendũ eſt omne mendaciũ, quamuis nonnunquam ſit aliquod mendacium genus culpæ leuioris, vt ſi quiſquam pro ſalute hominum mentiatur. Hoc quoque mendacij genus perfecti viri ſummopere fugiunt: vt nec vitam cuiuſlibet per ſua mendacia defendant; ne ſuæ animæ noceant, dum prodeſſe nituntur alienæ carni: quanquam hoc ipſum peccati genus facillimè credimus relaxari. Nam ſi qualibet culpa frequenti mercede purgatur, quanto magis hæc facile abſtergitur, quam merces ipſa pietas comitatur?* Iſid. lib. 2. cap. 24.

Sed quæritur, quod eorum maius mendacium ſit, benignitate videlicet mentiri, aut ioco: cùm Dominus dicat: *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo*: Videtur enim, quòd is, qui ex pietate pro commodo alterius, non duplici corde mentitur, bonum opus faciat. Quia fratri ſuo cõpatitur, & interdum vtilitate pariter & neceſsitate ad hoc compellitur, ſine damno alicuius. Qui autem ex ioco mentitur, nemini prodeſt, nec vtilitate, nec neceſsitate, ſed ſola leuitate mẽtitur, & ergo plus mẽtiri videtur. Sed obeſt illud Auguſtini, in lib. quęſt. Geneſ. 145. Capit. vbi ait: *Quod ait fratribus ſuis Ioſeph, Neſciebatis, quia nõ eſt in augurio homo, qualis & ego. De hoc augurio etiã mandauit eis dicẽdum per hominem, quid ſibi velit. Quæri autẽ ſolet, an quia nõ ſerio,* Matth. 12. An officioſum mẽdacium ſit leuius iocoſo. Aug. qu. 145 in Geneſim.

ſed ioco dictum eſt, vt exitus docuit, non eſt habendum mendacium? Mendacia enim à mendacibus ſeriò aguntur, non ioco. Cùm autem quæ non ſunt, tanquam quæ ſunt, ioco dicuntur, non deputantur mendacia.

Quòd autem ex ioco mentiri non ſit adeo graue, ſicut ex pietate, patet ex eo, quòd iocans non habeat animum fallendi, ſiue decipiendi quemquam. Qui autẽ pro ſalute mentitur alterius, intendit decipere eum, cui mẽtitur. Dicit enim Auguſtinus: *Illud primum in iocando ideo non eſt pernicioſiſſimum, quia non fallit.* Nouit enim ille, cui dicitur, ioci cauſa eſſe dictum. Sed eſt notandum, quòd mendacium aliquam pietatem habet, quod pro alterius ſalute fit ſine damno alicuius, & pro ipſa mercedem habet, & ex eo, quòd mendacium eſt, habet etiam quandam culpam, & pro ea pœnam, vt 22. *quæſt.* 2. *Si qualibet.* Hoc autem mendacium, quod ioci cauſa dicitur, etſi non magnam habet culpam, nullam tamen omnino habebit mercedem, quia nemini prodeſt. Perfecti ergo viri vtrumque fugiunt, quia omne mendacium, vel mendacij genus culpam habet. 22.*q.* 2. *Primum eſt*. Non eſt ergo mentiendum quouis genere, quia os, quod mentitur, occidit animam. Ait quippe Auguſtinus: *Sicut Deus Pater genuit filium veritatem, ſic Diabolus lapſus genuit mendacium quaſi filium*. Quæritur ergo, an liceat humilitatis cauſa mentiri viro religioſo, quatenus effugiatur arrogantia ſiue præſumptio, velut ſi quis interrogauerit aliquem virum ſanctum,

An religioſo liceat aliquando humilitatis ergo mẽtiri.

an

an fuerit aliquod opus bonum, quod de ipſo famatur. Reſpondeo, quòd non licet. Dicit enim Auguſtinus de verbis Apoſtoli: *Cùm humilitatis cauſa mentiris, ſi non eras peccator, antequam mentireris, mentiendo efficies, quod euitaueras.* Non licet enim mentiri, vt arrogantia vitetur. 22. q. 2. *Non ita caueatur.* Auguſtin. ſerm. 29. 22. q. 2 ca. 11. Nō ita caueatur.

18. Quid autem faciendum eſt, vt arrogantia vitetur, & mendacium non admittatur? Reſpondeo, ſi in generali ſit quæſtio de ſtatu & conditione, quantumcumque quis ſanctus fuerit, poteſt dicere, ſe eſſe peccatorem. Scriptum eſt enim: *Non eſt iuſtus ſuper terram, qui non peccet.* Et quia nemo ſine crimine viuit, vt 25. *diſt. paragr. Criminis.* Si autem de ſtatu ipſius ſingulariter quæritur, puto, quòd nihil melius eſt, quàm vt taceat, vel ſi poteſt, ſubtiliter & ſine mendacio ſe excuſet, dicendo, ſeruus inutilis ſum, neſcio an amore vel odio dignus ſum. Sed quid loquor de iſto genere mendacij? Iam enim, ſi quid boni fecerimus, non ſolùm non negamus interrogati, ſed etiā manifeſtamus & prædicamus minimè requiſiti. Penſemus, fratres chariſsimi, quale periculum incurrat, qui ex malitia mentitur & ſtudioſè, ſi ſine peccato mendacij non eſt, qui pietatis & humilitatis cauſa, vt fugiat arrogantiam, mentitur? Caueamus ergo ab omni mendacio, quia eo perierunt multi, & innocens ſæpe per ipſum interijt. Eccli. 7.

Quis poteſt mali huius æſtimare perniciē? Etenim gladio ipſius muri ciuitatis munitiſſimi corruerunt, lapides ædificiorum diſperſi Mala ex mendacio

ſunt,

ſunt, ciues quoque captiui occiſi, truncati atque ſecati. Fœdera amicorum diſrupta, odia accenſa, inuidia nutrita, dilectio violata, vita ablata, innocentes oppreſsi, liberi facti ſerui, boni diffamati, & tot mala facta, & bona diſsipata, vt nemo edicere poſsit. Audi, quid
Prou. 6. dicat Salomon Prouerbiorum ſexto: *Sex ſunt* (inquit) *quæ odit Dominus, & ſeptimum deteſtatur anima eius. Oculos ſublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium ſanguinem, cor machinans cogitationes peßimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia teſtem fallacem, & eum qui ſeminat inter fratres diſcordias.* Nihil ita etiam diſcordiam diſſeminat inter fœderatos, ſicut os, quod mentitur, circumferens mendacium. Quia ſicut aceto corrumpitur vas, ita monaſtica diſciplina mendacio confunditur. Sit ſermo veſter ſecundùm Domini præceptum, eſt eſt, non non: & quidquid loquimur ore, prius in corde metiamur, ſicut
Pſalm. 4. ſcriptum eſt: *Quæ dicitis in cordibus veſtris, in cubilibus veſtris compungimini.* Vt videlicet non ſimus populus, qui Deũ ore laudet, & non corde. Si enim veritatem dicis in ore, & mentiris in corde, quomodo veritas eſt? Et ſi veritatem ore loqueris, non habens voluntatem dicendi verum, Cayphæ aſsimilaris: qui de Chriſto conſilium dedit nolens, quod ad ſalutem noſtrã pertinere dignoſcitur. Loquere ergo veritatem corde & ore, opere & ſermone; & memento, quia monachus es, mentiri tibi non licet. Propterea ſcito, quoniam os, quod mentitur, occidit animam. Pauca ergo loquã-

loquaris. Quia qui multa loquitur, impoſsibile eſt, vt aliquando non mentiatur. Et, Vir linguoſus non dirigetur in terra, quoniam diſperdet Dominus omnes, qui loquuntur mendacium. Sequitur.

Malum pro malo non reddere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 29.

CHaritas omnia ſuffert; & qui ex Deo eſt, in omnibus charitatem obſeruat. Qui autem malum reddit pro malo, charitatem non habet. Quia Domini eſt, iudicium & iuſtitiam facere de his, qui iniuriam patiuntur, non hominis. Et homo, cùm ſibi iudicium vſurpat Dei, vt ſeipſum videlicet vlciſcatur, facit contra charitatem, quæ Deus eſt, & dilectionem fraternã. Grauius offendit, qui malum reddit pro malo, quam qui prior intulit malum. Si quis te percuſſerit in maxillam, Matth 5. præbe ei & alteram: & noli eum repercutere in ſuam. Charitas enim patiens eſt, atque benigna. 1. Cor. 13 Magnæ autem virtutis eſt animus, qui bonum reddit pro malo. Non licet monacho, qui omnibus exemplar debet eſſe patientiæ & ſanctitatis, alicui reddere malum pro malo, ſed potius bonum pro malo reddat. Ait enim quidam ſanctorum Patrum: *Malitia nequaquam expellit malitiam*. Sed ſi quis tibi male fecit, tu bene fac ei; vt per bonum opus tuum deſtruas malitiam illius. Qui queruloſus eſt, monachus non eſt. Qui malũ pro malo reddit, monachus non eſt. Illa enim vera eſt patientia, vt lædentem te, cùm poſsis, non

relæ-

relædas. Sunt enim nonnulli, qui malum pro malo non reddunt, non quia patientes ſunt, & nolunt: ſed quia impotentes ſunt, & non poſſunt. Sed certè voluntas pro opere penſatur, cùm deſit facultas. Nemini malum reddere, charitatis eſt: ab alijs malum ſuſtinere, & bonum rependere, perfectæ eſt dilectionis, quæ alterius ſua reputat incommoda.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 30.

Iniuriam non facere, ſed factam patienter ſufferre.

Gregor. hom 18 in Euang.

19. Ait enim Gregorius: *Glorioſius eſt iniuriam tacendo fugere, quam reſpondendo ſuperare.* Iniuriam non facere, iuſtitia eſt & dilectio, illatam patiēter ſufferre, virtus maxima eſt. Nam viri boni eſt pati. Dicit etiam Chryſoſtomus: *In proprijs iniurijs patientem eſſe, laudabile eſt, iniurias autē Dei diſsimulare, vituperiū eſt.* Si vis monachus eſſe, oportet te nemini facere iniuriam, quoniam qui fratri ſuo iniuriatur, nequaquam monachus eſt, ſed impius calumniator. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: hoc enim exſpectare habes à proximo, quod alteri feciſti. Monet enim regula, patientiam in iniurijs monachum debere amplecti, ſed neminem permittit iniuriari, quoniam impugnatio fraternæ charitatis præſumptuoſa iniuria eſt. Sanè qui fratri ſuo iniuriā facit, à tabernaculo Dei ſe efficit alienum: quia nō niſi pacifici, Dei filij vocantur. Diſcamus etiam exemplo Chriſti noſtras iniurias magnanimiter ſuſtinere, Dei

Chryſoſt. hom. 5 in Matth.

autem

autem iniurias nec vſque ad auditum ſuſſerre. Vnde cùm dicerent Phariſæi ad Dominũ, Quia Samaritanus es, patienter ſuſtinuit proprias ſecundùm humanitatẽ iniurias: quando autem adiunxerunt, Dæmonium habes, nequaquam ſuſtinuit: quia hòc nõ hominis, ſed Dei iniuriæ fuit. Ita & nos in proprijs iniurijs debemus eſſe patientes, Dei autem iniurias nec audire debemus. Proximorum etiam iniurias, quantum nobis licet, debemus vindicare, noſtras autem patienter ſuſſerre, quia non licet pro iniuria propria Epiſcopo aliquem excommunicare. 23. *q.*4. *Inter querelas.* Valde laudabile eſt in Principe, ſi proprias diſsimulat iniurias, & aliorum factas iuſtè vlciſcitur. Sed quis eſt hic, & laudabimus eũ? Fecit enim mirabilia in vita ſua: quoniam vnuſquiſque in ſuis iniurijs vindicãdis ſerius eſt: in alienis autem tolerandis remiſſus. Et quod deterius eſt, in noſtris iniurijs exercemus vindictam, in Dei autem contumelijs præſtamus miſericordiam. Ait enim B. Hieronymus: *Nos in Dei iniuria benigni ſumus, & in noſtris contumelijs exercemus odia.* Dimittamus, ſi volumus nobis dimitti, & iniuriarum noſtrarum obliuiſcamur, quatenus & Deus obliuiſcatur earum, quas ſibi erogauimus. Et cùm ſemel dimiſerimus alicui iniuriam, non iterum recordemur eius, quia cui ſemel dimittitur delictum, non debet iterum reuocari. 23. *q.*4. *Si illic.* Valde enim vituperabile eſt, culpam ſemel relaxatam iterum aggrauari. Sed quia non ſufficit ad perfectionem, iniuriam

Ioan. 8. Hier. in c. 18. Matth.

riam

riam patienter ſufferre, ſi contigerit mentem exaſperari in eum, qui ipſam infert, aptè ſubiungitur.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumē-tum 31. & 32.

Inimicos diligere: maledicentes ſe non remaledicere, ſed magis benedicere.

Matth. 5.

HInc Dominus ait: *Diligite inimicos veſtros, & bene facite his, qui oderunt vos.* In Lege autem cuique permittebatur, diligere amicũ, & odire inimicum. 23. *qu Cum in lege.* Nunc autem in nouo Teſtamento non tantum non odire permittitur inimicos, ſed & diligere ipſos iubemur. Cùm enim dilectio ad hoc culmen venerit, vt nec inimicos excludat, fælix anima, quæ ſic diligit. Virtus nempe eſt, coram hominibus inimicos tolerare, ſed coram Deo virtus non eſt, niſi etiam diligas, qui te oderunt. Sed quæritur; cùm in lege inimicos odire permiſſum ſit, quare in tempore gratię prohibeatur; & quod valde contrarium naturæ humanæ videtur, etiam odientē & perſequentem nos, diligere iubemur? Reſpondeo, quòd multa in lege permittebantur, non tanquam bona, ſed ad euitanda peiora, ſicut dando libellum repudij. Licet enim hoc eis à lege permitteretur, tamen peccatũ erat, quia forſitan vxores ſuas occidiſſent, cùm eas odio habere cœpiſſent, ſi non licuiſſet eas dimitti. Rudis enim populi intellectus ad perfectionem nequaquam perduci potuit. Omnipotēs autem Deus, qui diligit iuſtitiam, & odio habet iniquitatem, hoc eis propter infirmitatem

Cur in lege veteri odium inimici permiſſum fuerit.

tem eorum permiſit, ne deteriora committerent. Inter duo enim mala, minus eligendum eſt. vt 22. q. 4. *Non ſolum.* Nec eſt putandũ, quòd Deus dederit eis licentiam peccandi; quia nulli Deus occaſio peccati eſt, cùm ſit ipſe omnis iuſtitiæ amator & infuſor. Ipſe enim vnigenitum filiũ ſuum mittens in terris, noſtram redimere captiuitatẽ, natus de virgine, mundo viſibilis apparuit, iuſtitiæ viã docuit, & ad imitationẽ ſui nos prouocare volẽs, inimicos diligere iubet, quoniã ipſe pro inimicis & crucifixoribus ſuis orare nõ dubitauit.

An homo teneatur diligere inimicum vt ſeipſum.

Sed quæro, an inimicum meum diligere debeam, ſicut memetipſum, cùm vix amicũ æqualiter mihi diligere valeam? Reſpondeo, quòd non teneor de præcepto. Ait enim Auguſtinus: *Primò diligendus eſt Deus, ſecundò parentes, inde filij, poſt domeſtici, qui etiam ſi boni ſint, malis filijs præponendi ſunt. Inimicos autem non ſicut teipſum. Sufficit enim, quòd non odio habeamus illos.* Quis enim ſic poteſt diligere inimicos, ſicut ſeipſum? Verumtamen anima ipſorum præcipuè diligenda eſt, & orandum pro ipſa, quia nullius eſt inimica. Diligamus ergo inimicos noſtros, quia ſicut & nos ad Dei ſimilitudinem facti ſunt: & potens Dominus de lapide ſuſcitare filios Abrahæ. Peccata verò ſemper debemus odire, homines, in quantum ſunt Dei creaturæ, diligere, ſicut ſcriptum eſt in Pſalmo: *Iniquos odio habui & abominatus ſum, legem autem tuam dilexi.* Et iterum: *Diligite iuſtitiam, & odite iniquitatem.* Si quis diligit Deum, etiam inimicum

Auguſtin. In gloſſ. Cant. 1.

Pſal. 118.

Pſalm. 44.

vt diligat, neceſſe eſt; quia creatorē non diligis, ſi odis creaturā. Sic ergo ordinemus charitatē, vt ante omnia diligatur Deus, deinde proximus, poſtea etiā inimicus, pro quo Dominū orare debemus, dicētes cū S. Stephano: *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum.* Per hoc enim quod oramus pro inimico, noſtras orationes acceptas reddimus Domino. Ait enim Greg. *Conditoris auribus illa maximè oratio commendatur, quæ pro inimicis quoq; intercedere nititur.* Qui enim pro amico orat, propter aliquam ſine dubio commoditatem & temporalem retributionē id facit. Qui autē pro inimico orat, profectò liquet, quòd ex vera caritate ipſa oratio procedat. Illam autem Deus orationē gratioſius exaudit, quę ex perfectæ caritatis radice procedit. Pro ſeipſo orare, neceſsitatis eſt, pro amico, retributionis, ſed pro inimico, virtuoſę caritatis. Si ergo volumus noſtras à Deo ſuſcipi orationes, diſcamus orare pro inimicis.

Act. 7.

Greg. in Euang. hom. 27.

20. Sed quid prodeſt, ſi oramus, quando nos ipſos vindicamus? Qui ſic orat, vt vindicet, & non potius indulgeat, perfectè non orat pro ipſis, vt eis remittatur, ſed pro ſe, vt ipſe ſuper eos cōfortetur. Oportet ergo nos ſic diligere inimicos, vt indulgeamus etiam minimè petētibus ſic dimittere offenſam, quatenus Deū oremus, vt ipſe indulgeat culpam. Vnde cùm dixiſſet, diligere inimicos, indicium illis ponens dilectionis, adiunxit: *Maledicentes ſe non remaledicere.* Sunt enim nōnulli, qui ſe inimicos diligere exiſtimant, tempus autem retributionis illatæ iniuriæ ſtudioſè obſeruant.

Deum orant, non vt indulgeat inimico, ſed vt victoriam concedat de aduerſario. Sunt & alij, qui maledicētibus reddunt maledicta, & quia verberibus non vindicāt, ſed verbis, putant ſe ignoſcere, & repugnant. Quid prodeſt non perſequi gladio, ſi contigerit aduerſariū impugnare verbo? Perfecta remiſsio, quæ procedit à corde, iniurias non vlciſcitur ore; miſericordiam oſtendit in facie, & dilectionē exhibet in opere; ſtultus quippe verberat ore. Sapiens autē diſsimulat iniurias. Sæpe enim fit, vt quos odimus & perſequimur, poſtea ardentius amemus. Exercitata namq; amicitia efficacior eſt. Humana verò mens omnem, quem inimicum tolerat, etiam iniquum & ipſum putat. Sed exemplo ſaluatoris conculcemus inimicos, non gladio vel clypeo protecti, ſed patientia & charitate armati, quia cùm malediceretur, non remaledicebat, cùm percuteretur, *& non comminabatur*. Sed quid? 1. Pet. 2.
Pater, inquit, *ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. Luc. 23.

O mira & inæſtimabilis charitatis & patientiæ dilectio Saluatoris! Deus ſuſtinet iniurias à creatura, quam, ſi vellet, in nihilum, vnde aſſumpta eſt, redigere poſſet: ſed non tantùm non punit iratus, quin etiam orat pro ipſa placatus. *Homo autem homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelam?* Creator ſuſtinuit, & omnia creatura læſa maledicit. Ecce Redemptor tuus, ò Chriſtiane, pendet in cruce, & orat pro inimico, & tu modicum turbatus, maledicis proximo? Redemptor ſuſtinuit mortem, & pro crucifixoribus ſuis

orat ad Patrem, & tu creatura vilis, ſi ſolo verbo offendaris, exaſperas, & perſequeris fratrem? Filius Dei vnigenitus iniuriá paſſus eſt ab inferiore, & tu non vis aliquid ſuſtinere à fratre ęquali? Indulgentiam petis à Deo, & vltionem ſumis à proximo? ſi vis ignoſci, ignoſce. Deus ſaluator tuus patienter ab impijs tolerauit opprobria, & tu puluis & cinis à fratre fortè meliore & ſanctiore te offenſus, retribuis maledicta? Qui à Deo petit miſericordiam & fratri reſeruat iram, non orat pro venia culpæ, ſed magis contra ſe prouocat vltionem pœnæ. Oramus ſiquidem: *Domine, dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.* Qui autem fratri non dimittit, contra ſe orat, ac ſi diceret, Dimitte mihi Domine, obſecro, peccata, ſicut ego dimitto fratri. Sed quia ego non dimitto ei, non etiam dimittes mihi. Et licet non ſit hæc intentio petentis, eſt tamen ſic de iuſtitia miſerantis. Quia hoc iuſtitia Dei dictat, vt ſicut dimittis alteri, dimittatur & tibi. Studeat ergo monachus non odire inimicos, non remaledicere ſibi maledicēti, ſed magis benedicere, quia malum nequaquam malo emendatur, ſed bonum ex bono malitiam calcat. Malum ſuperare per bonum, laudabile eſt. Calor enim ſuperat frigus, & virtute ſuperatur vitioſus.

Matth. 6.

Si vis vincere omnes, contraria contrarijs oppone. Si aliquis infirmus patitur frigus, temperata eſt adhibenda medicina caloris. Si calor exuperat, frigore temperatur.

Sic

Sic ſuperbiæ humilitas, acediæ feruor, iræ manſuetudo, inuidiæ charitas, perſecutioni patientia, auaritię eleemoſyna, luxuriæ cõtinentia, vitio virtus oppoſita ex impio iuſtum facit. Si te maledixerit quiſpiam, non reſpõdeas ei iuxta maledictũ. Sed tu potius manſuetudine vince iram: quia ſæpius humilitate corrumpitur, qui talione exaſperatur. Qui benedicentibus ſe benedicit, nõ charitatem, ſed viciſsitudinem reddit: quia quod ab alio ſuſcipit, alteri quoque obligatoriè reddit. Is autem, qui maledicentem ſe benedicit, non viciſsitudinem operatur, ſed charitatem. Qui dat amico, debitum reddit: qui autem tribuit inimico, charitatem facit. Non enim virtutis eſt, benedicere benedicentem, ſed maledicentem honorare munere ex corde, virtus præclara eſt animi. Qui etiam tolerat, quem vincere nequit, non virtutem, ſed neceſsitatem colit. Ait quippe Iſidorus: *Magna eſt virtus, ſi non lædas, à quo læſus es: magna eſt fortitudo, ſi etiam læſus remittas: magna eſt gloria, ſi cui potuiſti nocere, parcas.* Manſuetudo enim cordis efficaciſsima eſt medicina. Qui dimittit iniuriam, præceptum compleuit: qui autem addit & gratiam, charitatem ſeruauit. Ille iudicandus eſt virtuoſus, qui poſtquam ſuperauerit iniuriam, muneribus & beneficijs honorat iniuriantem. Si quis tibi maledixerit, dona ei verba benedictionis, & Dominus pro iniuria iuſtitiam, pro gratia, quam feciſti, reddet tibi manſionem æternæ fælicitatis. Iniuria enim patienter accepta, peccata minuit,

Iſid. lib. 2. Soliloq.

ſed gratia pro ipſa reddita gloriam capiti addit. Noli maledicere quemquam, quia ab omni maledictione fideles oportet eſſe puros. 24. *quæſtione* 3. *cap.* 10. *Si igitur Michaël.* Monachus autem, qui omnibus exemplum debet eſſe humilitatis & puritatis, neminem debet maledicere: & ſi quis eum maledixerit, non remaledicat, ſed pro iniuria reddat benedictionem. Et ſi fortè aliquis cauſetur, quòd ſancti Patres delinquentibus maledixerunt, ſciat hoc non voto vltionis, ſed amore iuſtitiæ, ſi quando factum eſt, eſſe prolatum. 24. *quæſtione* 3. *capite* 12. *Cùm ſancti viri.* Non debemus maledicere cuicumque creaturæ, quia qui creaturæ maledicit, creatorem ſine dubio offendit. Vincat taciturnitas multiloquium, & humile verbum animum pompoſum. Non enim melius vincitur iniurians, quàm ſilentio iniuriati. Maxima quippe victoria eſt, patientia viciſſe hoſtem. *Vir enim,*
Prou. 16.? *qui dominatur animo ſuo, fortior eſt expugnatore vrbium.* Sermo mollis frangit iras. Verba autem reddere verbis, ſuſcitat & fouet diſcordiam. Optima pacis cuſtodia ſilentium eſt, & loquacitas omnibus odibilem facit. Si ſtultus poteſt tacere, ſapiens æſtimabitur: loquax, etiamſi ſapiens fuerit, pro ſtulto reputabitur. Cohibe linguam à maledicto, ſi iram ſuperare deſideras in inimico: quia verbum ſuperbi iras excitat iam ſedatas. Et vt ſcias, te multorum oportere ſubire certamina, ſi in Chriſto piè viuere cupis, ornatè ſubiunxit.

Perſe-

Perſecutionem pro iuſtitia ſuſtinere.

21. IVſtus enim multis patitur malis, quouſque appareat gloria Domini. Semper namque iuſtitia aduerſarios ſuſtinet. Omnis ſuperbus & vitioſus odit iuſtitiam, quia omnis, qui peccat, iuſtitiam violat, cùm iniquitatem facit. Sunt autem multi, qui perſecutionem patiuntur, non propter iuſtitiam, ſed potius propter iniquitatem. Beati autem, qui patiuntur perſecutionem propter iuſtitiam. Dicit enim Gregorius: *Tanto maior fiducia mentem roborat, quanto hanc fortior pro veritate afflictio anguſtat.* Tanto ſpes in Deo ſolidior ſurgit, quanto pro illo quiſque grauiora pertulerit: quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hîc prius tribulatione ſeminatur. Ait etiam Iſidorus libro ſententiarum: *Tunc magis ſunt Dei oculi ſuper iuſtos, quando eos affligi ab iniquis prouidentia Diuina permittit.* Nam tunc eis gaudia æterna diſponuntur, quando præſenti tribulatione probantur. Iuſtus enim in aduerſis probari ſe cognoſcit, non deijci: & viri ſancti plus formidant proſpera, quàm aduerſa. Sed diceret aliquis, Pro iuſtitia perſecutionem non patimur, cùm nemo ſit, qui propter Chriſtum nos perſequatur. Si fuiſſemus tempore martyrum, etiam ſuſtinuiſſemus cum ipſis martyrium. Quibus reſpondetur: Si in tempore pacis retroceditis, in congreſsione quid faceretis? Perſecutio eſt, & fugimus,

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 33.

Matth. 5. Greg. 26. cap. 25.

gimus, & dicimus, non eſt perſecutio. Ait
Hiero. in ep. ad Heliodorum
enim B. Hieronymus: *Chriſtiani ſemper perſecutionem patiuntur. Mundus iſte in maligno poſitus eſt. Aduerſarius noſter diabolus regnat in mundo, & nos putamus, quòd nō patiamur perſecutionem. Quæ enim res non perſequitur Chriſtianum? Si Chriſto ſeruire voluerimus, qui eſt vita omnium, parentes perſequuntur nos. Quicunque diſsimilis eſt noſtri, perſequitur nos, & odio nos habet, & miramur, ſi nos alij perſequuntur. Ipſum corpus noſtrum perſequitur nos. Si comedero paululum, & corpuſculum robuſtum fuerit, ſanitas corporis mei perſequitur animam meā. Quocunque me vertero, perſecutio mihi eſt.* Hęc ille.
Auguſt. in Pſalm. 55.
Dicit etiam Auguſtinus: *Nullus ſeruus Chriſti ſine tribulatione eſt. Si putas te non habere perſecutiones, nondum cœpiſti eſſe Chriſtianus.*

O quanta mortales angit anxietas, affligit cura, ſolicitudo moleſtat, dolor afficit, cōturbat triſtitia, cōtriſtat turbatio. Pauper & diues, ſeruus & dominus, deniq; bonus & malus, omnes mundanis cruciatibus affligimur, & innumeris afflictionibus cruciamur. Quātis deniq; tribulationibus vexatur is, qui alijs pręfertur, & vtilis eſſe deſiderat, iam à ſeipſo, iam à ſubditis, tunc à mundo, nūc à proximo, iam intus, iam exterius, vt plerunq; ſeipſum non capiat, qui aliorum diſcrimina portat? Nemo, quantis doloribus afficitur, qui præeſſe dignè deſiderat, intelligit, niſi is, quem
Omnes Chriſtiani perſecutionē patiuntur.
gladius bis acutus transfixit. Neſcio, quis non ſuſtineat perſecutionem, totus enim mundus tribulationibus abundat. Si autem pro iuſtitia ſuſtinemus, erimus profectò beati.

Sed

Sed quid poteſt monachus pro iuſtitia ſuſti- Monachi
nere? Audi, quomodo ſuſtineat. Quicunque etiā perſecutionē
contra vitia dimicat propter iuſtitiam, ſine patiuntur
dubio perſecutionem ſuſtinet. Qui à malis
perſequitur, quia ipſis diſsimilis eſt, pro iuſti-
tia vexatur. Qui fratrem ſuum viderit erran-
tem, & corripuerit eum, & ille cœperit ip-
ſum odire corripientem, pro iuſtitia patitur.
Scriptum eſt enim: *Oderunt corripientem in por-* Amos 5.
ta, & perfectè loquentem abominati ſunt. Qui di-
ligit diſciplinam, ab indiſciplinatis perſe-
quitur.

Stultus enim ſemper inſequitur ſapien-
tem: Beatus, qui cum vitijs bellum gerit, &
cum Deo pacē tenet. Qui voluerit eſſe ami-
cus Dei, præparet ſe ad ſuſtinendas mundi
perſecutiones, neceſſe eſt; quia, qui ex Deo
eſt, vincit mundum. Mundus enim, quod ſuū
non eſt, ſemper odio habuit. Vnde dicit Be- Beda in c.
da: *Ne indignemini, ſi mali in hoc mundo floreant, &* 1. Iacobi.
vos patimini: quia non eſt Chriſtianæ religionis in
mundo exaltari, ſed deprimi. Mali nihil habent
in cælo, vos nihil in hoc mundo. *Qui enim vo-* Iacobi 4.
luerit amicus fieri huius mundi, inimicus Dei conſti-
tuitur. Nemo enim poteſt Deo placere, &
mundo. Æſtimet monachus omne gaudium,
cùm data ſibi fuerit copia patiendi: quia per
multas tribulationes, oportet nos intrare in
regnum Dei. O quantis tribulationibus vri-
tur & coquitur iuſtus, antequam dignus ſit
apponi in menſam Regis altiſsimi? Verè ne-
mo abſque tribulationibus placebit excelſo.
Sicut cibus corporalis non ſapit ori, niſi bene

decoctus: ita Chriſtianus Deo non erit acceptabilis, niſi per multas tribulationes probatus. Longè fit à manſione cæleſti, qui hîc pati non vult pro regno altiſsimi. Ait enim Bernardus in ſermone: *In hoc mundo, quaſi in campo certaminis, poſiti ſumus: & qui hîc dolores, aut plagas, aut tribulationes non ſuſceperit, in futuro glorioſus non apparebit*. Iam tempus pugnandi, iam hora certandi: iam hoſtem qui vicerit, cum Rege æternaliter in pace gaudebit. Qui nunc ſeminat modios tres, tunc metet coros triginta. *Qui autem parcè ſeminat, parcè & metet*: & qui in benedictionibus ſpargit, de benedictione quoque æternam colliget æternitatem.

Ber ſerm. 16 & 17. in Pſal 90

2. Cor. 9.

O quàm glorioſus apparebit tunc, qui jam ſollicitè futura præcogitando, præſentia ſpernit, præterita emendat, & pro Chriſto infatigabiliter quæque aduerſa tolerat? Nam qui in lachrymis ſeminant, in exultatione metent. Quæ ſunt ſeminantium ſemina, niſi tribulatorum & contritorum bona opera? *Euntes enim ibant & flebant, mittentes ſemina ſua*. Quò euntes? Certè ad patriam. Nam vita præſens, nihil aliud eſt, niſi iter ad finem. Euntes ergo à tempore natiuitatis vſque ad horam mortis, ſemina reddunt operum, quæ fructum reddant in terra viuentium. *Beati, qui nunc lugent, quoniam conſolabuntur*. Quomodo conſolabuntur? *Venientes* (inquit) *venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos*. O Domine Ieſu, fac & me cum exultatione portare manipulos meritorum, qui hîc ſemina ſpargo

Pſal 125.

Matth. 5.

Pſalm. 125

ſpargo dolorum. *Tu enim laborem & dolorem conſideras*. Tribue ex gratia, quod mea non ſuppetunt ſemina. *Non enim ſunt condignæ paßiones huius temporis, ad ſuperuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis*. Omnes namque tribulationes, omnes perſecutiones, atque totius mundi labores, ad promerendum diuinæ maieſtatis in illa æterna requie aſpectum, ita inſufficientes ſunt ex ſe, quaſi nihil eſſent. Gratia enim Dei ſaluantur animæ ſanctorum. Nulla tribulatio huius vitæ perpetua, & nulla huius mundi lætitia æterna. Nónne ergo melius eſt hîc modicum pati Chriſto, & æternaliter ibi gaudere cum ipſo, quàm nunc lætari ad momentum cum mundo, & poſtmodum perpetuò ſeparari Deo? *Beatus vir, qui ſuffert tentationem: quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus his, qui diligunt illum*. Qui inter malos bene viuit, perſecutionem propter iuſtitiam ſuſtinet: quoniam omnis, qui piè voluerit viuere in Chriſto, perſecutionem patitur. Et, vt ſcias te hoſtem ſemper habere, qui te perſequitur, carnem videlicet propriam, cui oportet te repugnare, ſubiunxit.

Pſalm. 10. Rom. 8. Iacob. 1.

Non eſſe ſuperbum: non vinolentum, non multum edacem, non ſomnolentum, non pigrum, non murmurioſum, non detractorem.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 34. 35 36 37. 38. 39 40.

22. *Summa*

22. *SVmma virtus*, vt dicit Iſidorus, *monachi, humilitas: ſummumq́ vitium eius, ſuperbia eſt*. Tunc autem monachum ſe quiſque iudicet, quando ſe minimum exiſtimauerit, etiam cùm maiora virtutum opera geſſerit. Monachus enim ſuperbus, dæmones imitatur, qui in loco ſancto elati corruerunt ad ima. Sic etiam monachus, qui in loco ſancto pœnitentiæ, & in loco humilitatis ſuperbire præſumit, cum dæmonibus ſine dubio hæreditatem ſuam conſtituit. Nulla quippe in monacho ſplēdidior gemma vitam adornat, quàm humilitas: quia ſi amittitur illa, nulla virtus omninò ſubſiſtet. Per humilitatem, monachus ſcit diaboli vincere ſuperbiam: per hanc fideles regna ſuperna ſcandere ſolent. *Omnis namque, qui ſe humiliat, exaltabitur.* (Matth. 23.) Sola humilitas glorioſam animam reddit. Oportet itaque monachum eſſe humilem: quia ſi Deus non pepercit angelo ſuperbienti in cælo, nequaquam parcet homini elato in terris. Sed quia non poteſt conſeruari puritas mentis, vbi non refrænatur voluptas carnis, bene adiunxit, *Non vinolentum*; (Eccli. 19. Non vinolentum) quia vinum etiam facit apoſtatare ſapientes. Vini vſus, & labores, & morbos mortalibus auxit. Non enim poteſt Monachus vacare vino & contemplationi. Vinum intellectum obruit, vt quid, quóue ordine faciendum ſit, omninò neſciatur. Vinum monachorum non eſt, qui voluptatem relinquentes, ſe Domino obtulerunt: quia qui multo vtuntur vino, libidini deſeruiunt, non deuotioni. Qui enim libidi-

nem

nem vincere deſiderat, ſummo ſe ſtudio ab immoderato vino cuſtodiat. Sit humilis animus, ſit moderatus potus: quia nihil ità acediam generat, ſicut ſaturitas ventris. Et ideo bene addidit: *Non multum edacem*, quia ex ſaturitate ſomnus, ex ſomno pigritia & acedia prouenit; & ſi cogetur facere, quod non vult, murmuratio ſtatim erumpit in publicum. Repleto namque ventre, nec deuotio, nec ſtudium; ſed ſola libido, aut ſomnus animam occupat. Et quid dicam de monachis temporis noſtri? Vereor enim, ſi verũ dixero, multos æmulos habebo. Nõ multũ edacem.

Sed quid? Nunquam veritas cælanda eſt, ne oriatur ſcandalum? Minimè. Ait enim Gregorius ſuper Ezechielem Prophetam: *In quantum poſſumus, ſine peccato vitare proximorum ſcandala debemus. Si autem de veritate ſcandalum naſcitur, vtilius ſcandalum naſci permittitur, quàm veritas relinquatur*. Sed quando ſine nomine contra vitia ſcribitur, qui iraſcitur, accuſator ſui eſt. Ecce monachorum nonnulli, non tantùm vinum non bibunt, ſed etiam vſque ad ebrietatem ſe implent: voluptatibus iterum inſeruiunt, qui vt eas calcarent, ad clauſtra venerunt. Inuenitur etiam interdum vnus monachus, qui ſolus plus comedit & bibit, quàm duo ruſtici ambo. Nec hoc vitupero, ſed neſcire ſaturitatem prorſus condemno. O canes impudentiſsimi, quouſque non ſaturamini? Bibunt & comedunt non ad neceſsitatem, ſed ad voluptatem: & quod deteſtabile eſt omni Chriſtiano, ſe eo vſque implent,

Greg. li. 1. hom. 7.

Contra ebrietatem monachorum.

plent, reclamante & contradicente ſtomacho, quouſque euomant, quod retinere non valent. Quærunt in cibo & potu non tantum ſaporem, ſed etiam odorem. Et ſi ſapor caruerit odore, omnino iudicant indignum quidquam ſumere ex ipſo. Canes, non monachi, modum neſciunt edendi, ventrem more ſacci epulis replent: & cùm amplius non potuerint, dolent ſe ſaturatos: quia, ſi poſſent, omnia comedere vellent. Statim, vt à menſa ſurrexerint, ad ſtratum pergunt, repleto ventre nihil boni poſſunt; ſed more porcorum, in ſtercore iacent dormientes; & ſomnia amantes, tempus infructuosè expendunt, & monachi propoſitum procul à ſe abijciunt. O abominatio peſſima; monachus voluptati deſeruit & ebrietati, qui exemplum abſtinentiæ & ſanctitatis debuerat eſſe mundi? O quomodo ſtabimus in illa die furoris Domini, quando nuda erunt omnia abſcondita cordium? Quomodo inquam ſtabimus? Sæculares abſtinentes rapiuntur ad fælicitatem æternam, & monachi ebrioſi, Deum irridentes, & tonſura & habitu hominibus & Angelis mentientes, deducuntur in infernum?

Miror, cùm regula dicat, vt vſque ad ſatietatem non bibant vinum monachi, quomodo ſe hi excuſare velint, qui vſque ad vomitum ſe inebriant. Nihil enim adeo contrarium omnino Chriſtiano eſt, quomodo crapula. Nemo iraſcatur mihi, quia hoc, quod video, reprehẽdo; ſunt enim verè aliqui habi-

habitum & tonſuram portantes monaſticam, qui vitam ducunt ſæcularem atque tabernalem. Sed tranſeant iſta, ne in vanum videar aërem verberare; monaſticam diſciplinam abſtinentia conſeruat, quam gula & edacitas omnino deſtruit. Vult ergo ſanctus Benedictus, monachum habere caſtum & continentem: non tantum corde, ſed etiam corpore. Quia nemo cætera vitia poterit declinare, ſi propriæ carnis laſciuiam noluerit refrænare. Vnde ait Caſsiodorus: *Nunquam poterit ardentes concupiſcentiæ ſtimulos inhibere, quicunque deſideria gulæ refrænare nequiuerit.* Oritur enim repleto ventre libido, quam qui vincere vult, abſtinentiam colat. Ex edacitate etiam oritur ſomnus & pigritia, deinde ſequitur otioſitas, quæ animæ inimica eſt. Ex otio autem detractio: vt dum mens non occupatur in propria, faciliter rapiatur ad aliena. Detractio autem, & Deo & hominibus odibilem facit. Monachus autem, qui ſui ipſius ſolum eſt cuſtos, nemini detrahat, ſed de omnibus, quantum ſalua iuſtitia & veritate valet, meliora loquatur. Solet enim aliorum actuum deprehenſio, propriam excæcare mentem; vt ſeipſum homo, alios iudicando, negligat, & ſe neglecto, Dei obliuiſcatur, à quo omnem ſalutem anima expectat. Vnde ſequitur.

Spem ſuam Deo committere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 41.

Spem

SPem ſuam Deo committit, qui nihil omnino à ſeipſo præſumit. Spem Deo committit, quem nulla carnis voluptas delectat. Spem Deo committit, qui omnia huius mūdi delectabilia contemnit. Spes eſt virtus, qua ſperamus præmium vitæ æternæ, quod meritis iuſtorum non dubitamus reddendum. Sed ne aliquis de meritis ſuis præſumens, æternam retributionem tanquam ex debito ſperaret, confeſtim adiungitur.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumētum 42. & 43.

Bonum aliquod in ſe cùm viderit, Deo applicet, non ſibi: malum verò ſemper à ſe factum ſciat, & ſibi reputet.

OMne præmium laboris perditur, quando de propria ſufficientia præſumitur. Ex gratia enim ſaluati & liberati ſumus, non ex debito. Quidquid boni fecerimus, ab eo, qui eſt ſummum bonum, habemus. Quia ipſe

Ioan. 15.

ait in Euāgelio, *Sine me, nihil poteſtis facere*. Malum vero, quod facimus, à nobiſmetipſis habemus, quia non eſt Deus mali auctor. Ipſe enim omnia creauit, ſed malum nihil eſt, quia ſi aliquid eſſet, vtique bonum eſſet. Deus enim malum non fecit, quia nihil eſt, quod Deus non fecerit. Ab ipſo enim habemus, quod ipſi reddimus, corpus videlicet & animam. Sed & omnia bona & virtuoſa opera, quæ facimus. Ait enim Apoſtolus: *Quid habes, quod non accepiſti?* Nunquid fortis ſe fortem gloriabitur, quem corporis ægritudo efficit

1. Cor. 4.

infir-

infirmum? Nunquid diues in opibus ſuis gloriabitur, cuius ſpem fur vel tyrannus aufert? Nunquid homo de bonorum actuum ſuorũ meritis præſumit, qui an amore vel odio dignus ſit, ignorat? Gloriari oportet in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt ſalus & ſufficientia noſtra; nihil enim poſſumus nos, niſi quantum dederit ipſe. Qui domũ Dei ſibi aſcribit, dignus eſt carere, quo ſuperbè vti deliberat. Valdè enim periculoſa eſt propriæ virtutis complacentia. Quia quidquid maximo labore acquiritur, ieiunio videlicet, abſtinentia, & vigilijs, citò per ſuperbam præſumptionem amittitur. Attribuenda eſt ergo Deo bonitas, nobis autem confuſio, quia niſi ipſe traxerit nos, nulla operatione Deo coniungi poterimus. Et, vt nos humiles redderet legiſer noſter, ante oculos mentis noſtræ, diem extremi & diſtricti iudicij habere exhortatur, dicens.

Diem iudicij timere, gehennam expaueſcere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 44. & 45.

23. IVdicium Domini valde timendum eſt, multiplici de ratione.

Extremũ iudicium cur timẽdum ſit.

Primò, quia iudicium illud erit multùm horribile. Hinc Iſaiæ 13. legitur: *Ecce dies Domini veniet crudelis, & indignationis plenus, & iræ furoriſq́;, ad ponendam terrã in ſolitudinem, & peccatores eius conterendos de ea.* Et Hieremiæ 4. dicitur: *Contritio ſuper contritionem vocata eſt, & vaſtata eſt omnis terra.* Quis non expaueſceret diẽ

Eſai. 13.

Hiere. 4.

Ee hunc

hunc Domini, horribilem cunctis gentibus; quãdo ſupra erit iudex offenſus, reprobis iratus: qui nec munere placatur, nec fallacia ſeducitur: qui cauſas omniũ nouit: qui merita, non perſonas attendit. Subtus erit horrendũ inferni chaos patens, intus cõſcientia remordens, exterius mundus ardens: a dextris peccata accuſantia, à ſiniſtris infinita dæmonia terrentia, & animã damnatam (data ſentẽtia) rapere cupientia. O quàm horribile eſt, incidere in manus Dei viuentis.

Hebr. 10.

Secundò, timendum eſt illud iudiciũ, quia erit ineuitabile, quia nemo ſubterfugere poteſt, ſicut dicit Apoſt. 2. Corinth. 15. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti.* Hinc etiã Iſaiæ 2. dicitur: *Et introibũt in ſpeluncas petrarum, & voragines terræ, à facie formidinis Domini, & à gloria maieſtatis eius, cùm ſurrexerit percutere terrã.* Et Apocal. 6. *Tunc dicent mõtibus & petris, cadite ſuper nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronum, & ab ira agni: quoniam veniet dies magnus iræ ipſorum. Et quis poterit ſtare?* Nulla excuſatio, nulla occaſio, non dominium, non infirmitas: & nulla res omnino, quæ homines hîc excuſare ſolet, tunc acceptabitur. Oportet nos omnes apparere, & ſtrictiſſimam de factis, cogitatis, prolatiſque, Deo æquiſſimo iudici reddere rationem.

2. Cor. 5.

Eſai. 2.

Tertiò, timendum eſt iudicium illud, quia erit intolerabile: columnæ cæli contremiſcunt ad nutum eius, & pauent. Et quis poterit ſtare in die Domini? Dicit enim Aug. *Latere ibi, erit impoſſibile: apparere, intolerabile.*

Iuſtus autem non commouebitur, neque cõturbabitur, quoniam Dominus proteget ſuos. De hac die dicitur Hieremiæ 4. *Lugebit terra, & mœrebunt cæli deſuper eo quod locutus ſum.* Hiere. 4.
Et Amos 2. legitur: *Ecce ego ſtridebo ſubter vos, ſicut ſtridet plauſtrum onuſtum fœno.* Et peribit fuga a veloce, & fortis non obtinebit virtutem ſuam, & robuſtus non ſaluabit animam ſuam. Amos 2.
Et eiuſdem 5. *Væ deſiderantibus diem Domini.* Ad quid eam vobis? Dies Domini iſta, tenebræ & non lux. Amos 5.

Quartò, timenda eſt dies Domini, quia erit inopinabilis & incerta. Neſcitur enim, qua hora vel tempore aduentus eius veniet. Sed ſicut fur in nocte, ita quoque veniet dies Domini magnus & horribilis. Et ergo, vt nos Dominus ſemper paratos redderet, in Euangelio admonet, dicens: *Vigilate, quia neſcitis, qua hora Dominus veſter venturus ſit. Hoc autem ſcitote, quoniam ſi ſciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & non ſineret perfodi domum ſuam.* Matth. 24. Paterfamilias, eſt quilibet homo rationalis, qui ſub ſua poteſtate 5. ſenſus corporis habet. Fur, eſt mors, ſeparatio animæ & corporis. Dormit autẽ paterfamilias, quando homo de lõga vita ſecurus quieſcit: venit fur, & perfodit domũ, quando morte aduenientẽ, corpus ęgritudine langueſcit; & neſciẽte patrefamilias, domũ corporis ingreditur; quia dum adhuc in carne conualeſcere ſperamus, fure, id eſt, morte latenter intrãte, theſaurũ, id eſt, animã & vitam, pariterq; fiduciã amittimus. Si enim ſciret homo terminũ vitæ ſuæ,

nequaquam vana ſpe quieſceret, ſed vigilaret vtique, vitam emendando, mores corrigẽdo: vt veniente fure, id eſt, morte, paratus reſiſteret furanti: nec permitteret domum conſcientiæ ſuæ, perfodi timoribus æternis. Quid putamus, fratres, erit, quando nobis dormientibus, domum noſtram fur ingredietur. Certè omnia auferet: inſuper & patremfamilias, cum ſeruis occidet. O, ſi nunc poneremus cuſtodias domibus noſtris, dum ſani ſumus, & valemus: ne veniente fure, neſcientibus nobis, noſtris omnibus rebus & vita ſpo-
Prou. 28. liaremur. *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus: qui autem mentis eſt duræ, corruet in malum.* Certè, cum venerit hora mortis, voluiſſemus, vt ſemper monaſticè vixiſſemus: & ecce iam, dum ſani ſumus, ſęculariter viuimus. Epiſcopum vel Abbatem viuere, portabile eſt: ſed mori Epiſcopum ſeu Abbatẽ, horribile. Qua-
Sap. 6. re? *Quoniam iudicium duriſsimum fiet in his, qui præſunt.* Quia ergo, fratres chariſsimi, mors nos ſemper & ſequitur, & expectat, ſi ſapientes ſumus, vbique eam expectemus: quia ſoliſsima ſunt refugia, quæ pacis tempore fuerint præparata.

Quintò, timendum eſt iudicium extremum, quia erit immutabile. Nam iudex non flectetur donis, nec miſerebitur miſeris: ſed qualem vnumquemque inuenit, talem quoque & iudicat. Non erit ibi miſericordiam inuenire, niſi his, qui hîc iam miſericordiam nouerunt exhibere. Non proderit clamor peccatoris, nec oratione miſericordiam impetrabit,

petrabit, qui hîc eam facere non didicit. Hinc Iob 27. ſcriptum eſt: *Nunquid Deus audiet clamorem eius, cùm venerit ſuper eum anguſtia?* Iam dies ſalutis, & tempus laborandi eſt; quoniam illic nec operatio, nec pœnitentia ſalutaris inuenitur. Iob. 27.

Sextò, timendum eſt illud iudicium, quia erit peccatoribus valde erubeſcibile. Vnde ſcriptum eſt: *Erubeſcant impÿ, & deducantur in infernum.* Quantam putamus eſſe confuſionem, fratres chariſsimi, in conſpectu Dei, & omnium ſanctorum & electorum eius, denudari opera, manifeſtari ſecreta, aperiri clauſa cordis, publicari immunda cogitationis. Ibi erunt manifeſta omnia abſcondita; & quidquid vnuſquiſque geſſerit in vita, ſiue bonum, ſiue malum, iuſti ad gloriam, impij autem videbunt ad pœnam. Quomodo ſtabit ibi ſuperbus, quomodo luxurioſus, quomodo inuidioſus, & quilibet vitioſus: cùm omnia peccata ſua, in conſpectu omnium ſanctorum, ad maximam ſui confuſionem reuelabuntur? Ecce fratres, quod non erubeſcimus peccare, duritiæ noſtræ confuſionem non timentes veniet abſque dubio dies Domini horribilis, vbi nullum ſecretum latebit, ſed omnia venient ad lucem. Nullus noſtrùm adeo perfectus eſt, ſi obijcerentur ſibi in conſpectu omnium noſtrùm peccata ſua, quæ commiſit ab infantia, in tantum erubeſceret & confunderetur, vt quò ſe verteret, omnino neſciret. Si in conſpectu hominum mortalium tantum erubeſcimus, cur in Pſalm. 31.

conſpectu Dei viuentis & omnium ſanctorum ſuorum, dum peccamus, non erubeſcimus? An putamus, quia ſilet, ergo non videt? Videt ſine dubio, & vindicabit. O quanta cõ-
Naum. 3. fuſio peccatores circumdabit. Vnde Naum 3. dicitur: *Ecce, ego ad te, dicit Dominus exercituum, & reuelabo pudenda tua in facie tua, & oſtendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuã,*
Eſai. 24. *& proijciã ſuper te abominationes tuas.* Hinc Iſaiæ. 24. dicitur: *Erubeſcet luna, & confundetur ſol, cùm regnauerit Dominus exercituum in monte Syon.* Vnde dicit Auguſtinus: *Mœrorem finalis iudicij per tormentum pereuntium neque ſol, neque aſtra reſpicere poterunt.* Retrahent enim ſplendorem ſuum, non vt clementiora ſint iudicia, ſed vt quælibet creaturarum, in aliorum vindicta, de ſuo iudicio pertimeſcat.

Septimò, timendum eſt iudicium extremum, quia erit iudex auſterus: &, ſicut canit Eccleſia, diſtrictus, tunc rediet, qui mitis modo tranſijt; non flectetur precibus, neque falletur verbis: ſed ipſe, qui nouit abſcondita cordium, vnicuique reddet iuxta opera ſua. Hinc Gregorius in homilia: *Deus,* inquit, *deſpicitur, & expectat: contemni ſe videt, & reuocat: iniuriam de contemptu ſuo ſuſcipit, & tamen quandoque reuertentibus etiam præmia promittit.* Sed nemo hanc eius longanimitatem negligat: quia tanto diſtrictiorem iuſtitiam in iudicio exercebit, quanto longiorem patientiam ante
Rom. 2. te iudicium prærogauit. Vnde ad Rom. 2. dicitur: *Ignoras, quòd benignitas Dei te ad pœnitentiam adducit: Secundùm duritiam autem tuam &*

cor im-

cor impœnitens, theſaurizas tibi iram, in die iræ & reuelationis iuſti iudicij Dei, qui reddet vnicuique ſecundùm opera ſua. Timendum ergo valde eſt nobis, & ſummopere cauendum: ne illum, quem iam non attendimus mitem, habeamus aliquando diſtrictiorem iudicem. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis. Præueniamus nunc patrem obſecrando, quem poſtea habebimus iudicem opera reddendo. Quia tanto tunc eum inueniemus clementiorem, quanto nunc nos ipſos ſeruauerimus puriores. Ponat itaque monachus diem iudicij ſemper ad memoriam: quia magna pars peccatorum tollitur, dum venturus iudex iugi meditatione timetur. Scriptum eſt enim: *Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Expaueſcat gehennam, quantam ibi pœnam ſuſtineant miſeri commemorans: & ſic vitam ſuam ordinet, vt non tantùm damnationem euadat, vt ſeruus: ſed vt hæreditatem æternam percipiat, vt filius. De gehenna ſuperius in prologo, ſatis dictum memini. Vitam verò ſuam vnuſquiſque cuſtodiat immaculatam, vel vt non peccet: aut ſi peccauit, reſurgat, & ſatisfaciat. Quia ſine dubio, quod hîc non purgatur, in illo diſtricto iudicio, ad ſoluendum reſeruatur. 25. *diſtinct. cap. Qualis quiſque.* Sequitur.

Eccli 7.

Vitam æternam omni concupiſcentia ſpirituali deſiderare.

Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumētum 46.

24. QVid eſt vitam æternam deſiderare, niſi à ſæculi huius actibus alienum ſe facere? Vitam æternam deſiderat, quem nihil huius mundi delectat. Hinc egregius ille prædicator Paulus Apoſtolus ait: Phil. 1. *Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto*. Qui enim in hoc mundo aliquid habet, vitam æternam perfectè concupiſcere non poteſt, quia materiam retrahentem ſe poſsidet. Sed quid faciendum eſt? Faciamus, quod idem 1. Cor. 7. Apoſtolus dicit: *Simus habentes, tanquam non habentes, &c.* Iuſtus, ex prolongatione vitæ præſentis, tædium patitur, quia non eſt hîc niſi labor & dolor: & cùm diu peregrinamur, tandem redeundum eſt. Monachus verò, qui ſæculi blandimenta contempſit, diuitias ſpreuit, & mundo mori elegit, vt Chriſto viuat; ſic conuerſetur coram Deo, Phil. 1. quatenus dicere valeat cum Paulo: *Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum*. Iuſtus mortem non timet: quia cognoſcit ſe non poſſe beatum fieri, niſi prius moriatur. Nemo enim prius fælix, quàm moriatur, erit. Qui enim de teſtimonio bonæ conſcientiæ ſecurus eſt, mortem potius eligere debet, vt viuat, quàm viuere, vt moriatur. Nec eſt cura, quomodo quis moriatur, ſi tantum bene viuit.

Quia iuſtus, quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, & tædet animam meam vitę meę. Vita hęc ærumnoſa, plena miſerijs, abundat tribulationibus: nihil

nihil in ea ſtabile, breuis eſt valde, & tamen pleriſque videtur longiſsima. Iuſtus enim, qui nihil habet in hoc mundo, ad illam patriam, quò theſaurum ſuum præmiſit, anhelat, regem in decore ſuo cernere deſiderat. Mundi autem amatores, etſi vitam deſiderāt æternam; præſentem tamē ardentius amant: & ſi poſſent cum auro & argento ſuo ſepeliri, cùm venerit hora, eligerēt, quia nunquam auarus dicit, Sufficit, etiamſi totum mundum poſsideret. Monachus autem non ſic. Qui vult venire ad vitam æternam, pręſentis mūdi nullis detineatur blanditijs, neceſſe eſt. Quia nemo poteſt hîc gaudere cum mundo, & ibi lætari cum Chriſto. Vitam æternam concupiſcat monachus, non qualibet, ſed ſpirituali concupiſcentia duntaxat. Quia omnis concupiſcentia carnalis contra vitæ æternæ deſiderium militat & pugnat. Monachus, qui ſemel guſtauit, quid ſit vitam æternam concupiſcere, omni tempore vitæ ſuæ nihil mūdi huius valet diligere. Qui verò concupiſcere ſe putat illam vitā perpetuam, & non perſeuerat vſque in finem perfectè, vt homini poſsibile eſt, nondum guſtauit.

O beata regio Paradiſi: ô verè fælix & glorioſa ciuitas: ô beata manſio Sanctorum: ô copia deliciarū: ô deſiderabiles epulæ: ô gloria electorum, ad quam ſuſpiro de hac lacrymarum valle. Vbi nimirum anxietas nulla, ſapientia ſine ignorantia, memoria ſine obliuione. Vbi intellectus ſine errore, ratio ſine obſcuritate fulgebit. Vbi lætitia æterna, iucundi-

cunditas perpetua, ſecuritas tuta, pax vera, ſanitas firma, & vita immortalis. Concede omnipotens Deus, me illius fælicitatis fieri conſortem, quem tuæ fidei feciſti confeſſorẽ. O bone Ieſu, reſpice in me, & miſerere mei, quia vnicus ſum & pauper. Da imperium tuũ puero tuo, & ſaluum fac filium ancillæ tuæ. Eſto, quæſo, auxilium miſero, qui omnibus fuiſti & es ſalutis exordium. Væ mihi miſero, ſi contigerit me tam alienum fieri à conſortio ſanctorum, quàm diſsimilis ſum à conuerſatione & exemplo eorum. Confido, confido, quoniam qui creauit & fecit me, ipſe ſaluabit me propter ſe. Beati, qui habitát in domo tua, Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Ibi enim laus perennis reſonat, ibi vox gaudij & lætitiæ auditur: quia Deus electorum ſuorum ipſe eſt gaudium, & eo frui perfectiſsimum eſt. Illuc tendat monachi deuotio, & ibi ſit eius conuerſatio, vbi æterna exuberat beatitudo. Sunt autem plerique, quos nec metus inferni, nec promiſsio regni, nec terror iudicij ad bona cõuertunt: & ideo priuſquàm beatus Benedictus illa tria nouiſſimorum promiſit, videlicet, iudicium, gehennam, & gaudia cæleſtia, nunc quartũ adiunxit, quod interdũ plus terrere ſolet, quia ſibi certius rudes exiſtimant, mortem videlicet corporalem. Sequitur ergo.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 47.

Mortem quotidie ante oculos ſuſpectam habere.

25. Iſtud

25. ISTud eſt quartum nouiſsimorum, mors corporalis, animæ videlicet & corporis ſeparatio. Omnium enim terribilium terribiliſsimum eſt mors; quia mors omnia rapit, omnia diſſoluit, ex certo incertũ facit. Sed mors animæ longè terribilior eſt, quando anima ſeparatur a Deo, ſine quo viuere, mori eſt. Nouiſsima ſunt quatuor, quæ beatus Benedictus in iſto paſſu tangit, quæ monachus omni tempore in memoria debet habere, (vt qui adeo perfectus non eſt; vt amore proficiat, ſaltem vel timore ſeipſum emendet) videlicet, iudicium, gehenna, vita æterna, & mors. Quid terribilius iudicio? quid intolerabilius gehenna? quid iucundius gloria? quid horribilius morte? Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus, & qui cunctos, velut vltimum, ordinat dies. Nemo noſtrûm ſcit, quàm prope verſetur terminus: nam omnes mortales ſumus, finem tamen noſtrum vniuerſi ignoramus, Ergo ſic formemus animum, tanquam ad extrema ventum ſit. Venientem enim nemo hilaris mortem recipit, niſi qui ſe ad illam diu antea diſpoſuerit. Et notandum, quòd ſanctus Benedictus monacho ſemper mortem dicit debere eſſe ſuſpectam, non timendam: quia certa eſt mors, & ſemper exſpectatur, ſed quoniam incerta eſt hora eius, debet nobis ſemper quaſi iam præſens eſſe. Hinc Auguſtinus ait: *Latet vltima dies, vt obſeruentur omnes dies. Serò parantur remedia, cùm mortis imminent pericula.* Et Gregorius in homilia: *Horam vltimam Domi-*

Prou. 28.

Auguſt in Pſalm. 36. Conc 1.

Gregor. hom. 13. in Euang.

Dominus noſter idcirco voluit nobis eſſe incognitam, vt ſemper poſſet eſſe ſuſpecta: vt dum illam præuidere non poſſumus, ad illam nos ſine intermiſsione præparemus. Mors omnibus certiſsima eſt; ſed hora eius cunctis remanet incognita. Sapiens ergo ſe quotidie præparat ad mortem, ſicut fidelis quiſque viator ad patriam.

O fratres, cogitemus nos mortales, emendemus vitam, mutemus mores: quoniam nõ habemus hîc manentem ciuitatem, ſed futuram vtique inquirimus. Vbi ſunt, dicite mihi, chariſsimi fratres, qui ante nos huius monaſterij fuere incolæ & monachi? Nunquid omnes nos moriendo præceſſerũt? Ecce ego, qui hodie videor eſſe huius Monaſterij ſancti Martini Monachus & Abbas, eos, qui me præceſſerunt, ſecuturus ſum; & qui poſt me venturi ſunt, ſequentur vniuerſi. Nunquid ante me Abbates fuerũt in Spanhem? Et vbi ſunt? Vbi ſunt, inquam, qui magnam Principum obtinuerunt familiaritatem atque fauorem? Omnes deceſſerunt, vniuerſi mortui ſunt. Quid ergo? Nunquid ego euadere valeo mortem, quam illi omnes paſsi ſunt? Nõ valeo. Et poſt me quid erit? Eligent ſibi alium Abbatem, & non ero amplius in memoria eorum. Facient illi, ſicut & mihi, & alius cõſurget in locum ipſius, memoria autem eius breuiſsima erit, & quaſi vmbra peribit. O miſera ſorte clauditur omnis homo. Quamdiu putamus memoria noſtra durabit poſt nos? Certè, obliuiſcentur noſtri omnes, & cuncti dicent; Ignoramus eum, qui ſcripſit

hæc,

hæc. Vbi ſunt nomina fratrum loci iſtius, qui præceſſerunt nos fratres? Certè neſcimus, & tanquam ſi nunquam fuiſſent, ignoramus. Sicut facimus ipſis, qui nos præceſſerunt, ſic facient nobis hi, qui poſt nos futuri ſunt. Obliuioni tradentur vniuerſa, iuſtus autem in memoria æterna erit. Si quis iuſtus, ſi quis ſanctus inter eos, qui nos in iſto loco deſeruientes Domino præceſſerunt, extitit huius ſine dubio memoria apud Altiſsimum, glorioſa remanet in æternum. Inter nos etiam ſi quis iuſtè & ſanctè Deo viuit, ſecundùm regulam ſancti Benedicti, quam profeſſus eſt, illius profectò memoria in æternum permanet coram Deo. Impius autem, velut vmbra diſſoluitur.

Nihil ergo, chariſsimi fratres, melius nobis iudico, quàm vt vitam emendemus, mores ſecundùm regulam componamus: quatenus veniente Domino ad nuptias, dignè illi cum oleo meritorum, lampadibus accenſis, occurrere valeamus. Tēpus breue eſt, mors proxima & certa; & qui iam pœnitere diſtulerit, in mortis articulo in maxima anguſtia erit; quia dum iudex pius apparet, cauſa eſt determinanda. Tantùm in hac vita eſt licitum operari bonum; illic namque non iam operatio exſpectatur, ſed retributio meritorum. O quàm glorioſus apparebit tunc, qui iam pro iuſtitia agonizat quotidie. Quia tāto maior quiſque ibi erit, quanto hîc propter Deum nunc abiectior fuerit. Cogitet hæc monachus ſemper, & cognoſcat ſe mortalem:

Hiero. ep. ad Paulin. lem, quia, ſicut dicit beatus Hieronymus, *qui ſe quotidie recordatur eſſe moriturum, contemnit præſentia, & ad futura feſtinat.* Hinc etiam dicit Auguſtinus: *Nihil ſic reuocat à peccato, quàm frequens mortis meditatio.* Hæc ſunt quatuor nouiſsima, quæ ſibi monachus quotidie ante oculos mentis ponere debet; ſciens certiſsimè, quia neceſſariò & euenient, & ſuſtinebit eorum tria, videlicet aut vitam æternam, aut gehennam, quia mors & iudicium certiſsima ſunt omni homini. Cùm hæc inceperit expaueſcere monachus, quid ſibi tunc faciendum ſit, Sanctus Benedictus inſinuat, cùm ſubiungit.

Actus vitæ ſuæ omni hora cuſtodire.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumētum 48.

NOn enim ſufficit mortem habere ſuſpectam, ſi non præparemus nos quotidie ad ſuſcipiendam illam. Omnes ergo dies, velut vltimus, ordinandi ſunt, quia de fælicitate hominis vltimus dies iudicat. Si aliquis noſtrûm ſciret, ſe poſt hebdomadam vnam, vel menſem vnum, aut certè annum vnum proximè moriturum, quid putamus faceret, fratres? Certè non conuiuijs, ſed fletibus: non gaudio, ſed mœrore: non voluptatibus, ſed abſtinentia corpus ſuum caſtigaret; quatenus in die obitus ſui paratior inueniretur. Si ſcires, te poſt annum proximum moriturum, puto nunquam interim gauderes, nunquam, quantum poſsibile foret, peccares, ſed tibi omne tempus breue videretur; cogitares te

iam

iam quaſi mortuum, quem ſcires tam ſubitò moriturũ. Quod ſi ita eſt, cùm neſciamus, an diem vnũ ſuperuiuere nobis liceat, quomodo miſeri non præparamus nos âd mortem, quam exſpectamus tam certam? Hinc etenim Bernardus ait: *Miſer homo, quare omni hora te non diſponis; cogita te iam mortuum, quem ſcis de neceſſitate moriturum.* Conſideremus, qualiter oculi vertentur in capite, venæ rumpentur in corpore, & cor ſcindetur præ dolore. Ordinemus itaque vitam quotidie, tanquam ſi iſte ſit vltimus dies, quia licet ſciamus mortem proximam, aduentus tamen eius ignoramus horam. Et ergo monachus Deum diligens, & puritatem cordis conſeruare volens, quatenus mortem ſecurus exſpectet, teneat ſibi omni ſero capitulum culparum inter Deum & ſeipſum, ibi ſit conſcientia humilis accuſans, Deus iudicans, omnis ſanctus Dei orans, homo contritus veniam deprecans, vt nunquam ſe recollocet monachus, niſi prius repurgatus ab omni peccatò coram Deo per mentalem ſiue vocalem confeſsionem, quantum poſsibile eſt, vt ſemper paratus ſit ad mortem, quam certam euadere nemo poteſt. Renouet etiam propoſitum ſanctum, neceſſe eſt, quia nihil eſt, quod adeò mentis puritatem conſeruet: quomodo, ſi monachus omni hora ſe emendare diſponat. Et vt eo diligentior in cunctis actibus ſuis diſponendis reddatur monachus, aptiſsimè ſubiungitur.

Bern. ſer. 19. ad Sororem.

Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumẽtum 49.

In omni loco Deum ſe, pro certo ſcire, reſpicere.

Prou. 15.

26. IN *omni enim loco oculi Domini contemplantur bonos & malos.* Valde ad cautelam mentem prouocat, ſi Diuinam præſentiam vbique pertimeſcat. Sed cæca mens hominũ, quamuis Deum omnia videre credat, quia tamen ipſa non videt, minimè coram eo de actibus ſuis erubeſcit. Si enim coram ſe Deũ reſpiceret, confunderetur vtique, & nequaquam auderet facere, quod nũc ſe feciſſe gloriatur. Sed in abſentia magiſtri probatur virtus diſcipuli. Dominus, tanquam ſi ſit abſens, tacet: qui tamen vbique præſens eſt, & omnia videt. Cognoſcat autem monachus, & pro certo ſciat, quia ſemper eum Deus videt, cognoſcit & intelligit facta, verba, & cogitata illius, quia nihil Deo abſconditũ eſt. Cùm autem inceperit monachus hoc ponderare, ſedulus & diligẽs cogitationum ſuarũ explorator fiet: vt nihil vel agat, vel cogitet, quod oculos Diuinæ maieſtatis ſibi præſentes offendat. Vnde bene ſubiungitur.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 50. & 51.

Cogitationes malas, cordi ſuo aduenientes, mox ad Chriſtum allidere, & ſeniori ſpirituali patefacere.

Pſal. 136.

COgitationes malas ad Chriſtum allidere, eſt ipſius adiutorium deuotis preci-

bus

bus & lacrymis implorare. Qui enim Deum timet, facilè cogitationes malas ſuperat, quia omnis cognitio ei confitetur, quoniam ipſe omnia ſecreta ſolus agnoſcit. In hoc verſu beatus Benedictus duplicis confeſsionis modum deſcribit, videlicet, mentalis, quæ ſoli Deo fit, & vocalis, quæ fit ſeniori Presbytero. Statim ergo, vt mala cogitatio venerit ad cor, Chriſtus orationibus inuocandus eſt: quia hoc remedio animæ languores curantur. Confeſsio autem eſt, per quam animæ morbus latens, ſpe conſequendæ veniæ in Dei laudem aperitur. Hinc Auguſtinus ait: *Confeßio eſt ſalus animarum, dißipatrix vitiorum, reſtauratrix virtutum, oppugnatrix Dæmonum.* Quid plura? obſtruit os inferni, portas reſerat paradiſi. Ait etiam Bernardus: *Abſque confeßione iuſtus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputatur. Confeßio ergo peccatoris eſt vita, iuſti gloria.* Mox ergo cogitationibus malis aſcendentibus, conuertat ſe monachus ad Chriſtum, qui eſt verè ſalus animarum, qui malignum ſpiritum cum omnibus ſuggeſtionibus ſuis, cùm voluerit, fugare poteſt. Et eſt notandum, quòd non ſufficit illa confeſsio, quæ fit in corde Deo, niſi etiam quis ſacerdoti confiteatur oretenus, quod Deo confitetur cordetenus, ſi adſit facultas, quia ſcriptum eſt: *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeßio fit ad ſalutem.* Nec iuſtitia ſine ſalute prodeſt, nec ſalus ſine iuſtitia acquiritur. Vnde Dominus in Euangelio, cùm mũdaſſet leproſos, *Ite,* inquit, *& oſtendite vos ſacerdotibus:* quia

Aug. ſer. 36. ad fratres in eremo.

Bern. ep. 113. poſt medium.

Rom. 10.

Lucæ 17.

quia

quia nimirum diuina ceſſabit vindicta, ſi humilis confeſsio præceſſerit humana. Sufficit autem illa confeſsio, quæ primum Deo, deinde ſacerdoti offertur. *de pœnitentia, distinct. 1. cap. 89. Quamuis plenitudo.* Dicit etiam quidam ſanctorum, quòd valde bonum eſt non abſcondere cogitationes, ſed ſenibus ſpiritualibus, & diſcretionem habentibus manifeſtare ea, non his, qui tantum tempore ſenes ſunt: quoniam multi ad ætatem reſpicientes, & cogitationes ſuas dicentes eis, qui experimentum non habebant, pro conſolatione in deſperationem vltimam peruenerunt.

Valde autem dæmones contriſtat frater, ſi omnes cogitationes ſuas, quantumcumque turpes, Abbati ſuo reuelare nō negligat: quia cùm ſe prodi cognoſcit diabolus, amplius accedere pertimeſcit. Qui autem cogitationes malas, cordi ſuo aduenientes, Abbati, & medico ſuo ſpirituali reuelare dedignatur, maximam dæmonibus gaudendi, ſeque decipiendi occaſionē miniſtrat. Monachus quoque, ſi occultas dæmonum ſuggeſtiones penes ſe reſeruat, iam diabolum durius aduerſus ſe prouocauit: quia ad animæ medicum recurrere negligit, & ergo hoſtis vulnera maiora addit. Audeo affirmare ex ſanctorum Patrum ſententijs inſtructus, quòd monachus, qui actus & vitam ſuam Abbati ſuo cælat, monachi propoſitum amiſit: quia non poterit eſſe vera puritas mentis, vbi non diligitur ſubiectio humilitatis. Qua in re Patres hoc obſeruandum conſtituerunt, vt ſinguli

guli monachi & conuerſi ad minus ſemel in quatuor hebdomadibus de occurrentibus confeſsionem faciant Abbati, aut certè, eo abſente, vice ipſius Priori, quod qui facere temere recuſauerit; ab alio quolibet minimè abſoluatur. Abbas enim, qui pro omnibus Deo rationem redditurus eſt, omnium vt vitam cognoſcat & ſtatum, neceſſe eſt, vt ſciat, quid vnicuique pro medicamine adhibendum vtile ſit. Sunt autem nonnulli, propriam conſcientiam excæcantes, qui vt à confeſſore non increpentur, ſimpliciores & minus intelligentes quærunt, eiſque inexpertis medicis ſub palliatione morbos aperiunt, & à facie experti & ſapientis fugiunt, quia magis eligunt, cum morbo perire, quàm ferro abſciſsionis ſalubriter curari. Certè, qui ea intentione, deliberata voluntate, confeſſorem non intelligentem adeunt, ne increpentur pro ſuis delictis, nequaquã abſoluuntur; quia cum peccati propoſito ad confeſſionem veniunt, & cùm habeant intelligentiam eligendi meliorem confeſſorem, indoctum adeunt & inexpertum. Sicut infirmus, timens ſecari, ad medicum, ſuaſu aliorum compulſus, accedit inexpertum & non intelligentem, & inualeſcente morbo, deficit & moritur: ſic peccator, qui ſtudiosè ſimplicem & inexpertum quærit ſacerdotem, morbum ſtulto, non ſapienti aperit, & peccare non deſinit, quia confeſſorem ſimplicem non timet. Corpora quippe malus medicus, & animas imperitus confeſſor occidit.

Qui ſcienter imperitum confeſſorem eligit, percutienti ſe gladium tribuit. Monachum non iudico eum, qui aliquid ſiue agit, vel cogitat, quod nollet ſuum cognoſcere Abbatẽ. Si quis ergo monaſticum propoſitum inuiolabile cuſtodire voluerit, & Deo placitum ſe reddere, ſtudeat cum omni ſollicitudine & diligentia Deo, & Patri ſuo ſpirituali, peccata ſua, qualiacunque fuerint, confiteri: quia, vt dicit Leo Papa, *non remanet in iudicio ad damnandum, quod hîc iam fuerit confeßione purgatum.* Vnde Caſsiodorus: *Illis*, inquit, *non iudex, ſed aduocatus erit Chriſtus, qui ſe propria confeßione damnarunt.* Et Ambroſius: *Plurimum ſuffragatur Deo verecunda confeßio.* quia pœnam, quam defenſione euitare non poſſumus, pudore confeſsionis releuamus. Sed qui ſe iuſtum, & nõ peccatorem exiſtimat, confeſsionem veram non amat, quia arrogantia in confeſſoribus Chriſti locum nunquam obtinuit.

Leo. ep. 91

Caſſiod. in Pſal. 31.

Maxima ergo ſpes eſt ſalutis recuperandę, fontem noſſe languoris. Initiũ enim languoris notitia peccati; nam qui peccare ſe neſcit, corrigi non vult: ideo, quantũ potes, teipſum argue. Confiteamur alterutrum peccata noſtra, vt ſaluemur, quia ſicut fides ſine operibus Deo non placet, ita conuerſatio ſine confeſſione ad ſalutẽ non ſufficit. Hinc Auguſtinus dicit: *O homo, quid times confiteri? id quod per confeßionem ſcio, minus ſcio, quàm id, quod neſcio.* Cur cõfiteri erubeſcis peccata tua? peccator ſum, ſicut & tu: homo ſum, humani à me nihil alienum puto. Cõfitere homo homini, homo

peccator homini peccatori, Elige quod vis, non confeſſus lates, inconfeſſus damnaberis. Ad hoc Deus exigit confeſsionem, vt liberet hominem humilem: ad hoc damnat non cōfitentem, vt puniat hominem ſuperbum. Ait etiam Chryſoſtomus ſuper Matthęum: *Si ſufficeret fides cordis, non creaſſet tibi Deus os: ſi ſufficit tibi, quia cognoſcis Christum, & non confeſſus eum fueris corā hominibus, ſufficit quòd te cognoſcit Christus, & ſi non confiteatur coram Deo.* Vides ergo, quoniam corde creditur ad iuſtitiam, ore autem cōfeſsio fit ad ſalutem. Ille etenim Chriſtum veraciter confitetur, qui Deo gloriam, ſibi autem peccatorum attribuit confuſionē. Et quintum gradum humilitatis ponit S. Benedictus, vt ſi omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, vel mala à ſe abſconsè commiſſa, per humilem cōfeſsionem Abbati non cælauerit ſuo. Multitudinem enim peccatorum humilis confeſsio purgat. Sequitur. Chryſoſt. hom. 35. in Matth.

Os ſuum à malo, vel prauo eloquio cuſtodire.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumētum 52.

27. SI enim de omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddēda erit ratio, quid de malo & prauo eloquio putamus fiet? Si os, quod mentitur, occidit animā, profectò etiā, quod mala loquitur, ipſam interficit. Caueamus, fratres, caueamus, ne os noſtrum ad noxia aperiamus, ſi Deo de inutilibus verbis rationem reddituri ſumus. Omne verbum inutile & otioſum eſt, quod aut ra- Matth. 12.

tione caret iuſtæ neceſsitatis, aut profectu debitæ vtilitatis. Et ſine dubio omne verbum otioſum Deo diſplicet, quia non ad loquendum vana, ſed ad promendum ſalutaria Deus ora creauit. Non multis verbis opus eſt, ſed efficacibus & vtilibus, quia ſcriptum eſt Prouerb. 21. *Qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam.* Hinc Ambr. ait: *Quamplures vidi loquendo in peccatum incidiſſe, vix quempiam tacendo.* Vir etenim linguoſus non dirigetur in terra; quoniã qui inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Monachus autem, in cuius ore nihil niſi laus diuina reſonare debet, cuſtodiat ſe ab omni prauo eloquio, videlicet, à detractione, oblocutione, murmuratione, mala interpretatione: quia ſilentium maximè adornat religioſum, quem loquacitas ſæpe deſtruit. De omnibus hominibus bona, quãtum licet, loquatur; maximè de abſentibus, ita vt omnes ædificet, ſiue loquatur, ſiue taceat. Quia autem vix ſe à malo & vaniloquio cuſtodire poteſt, qui loquacitatem diligit, aptè ſubiungitur.

Prou. 21.

Ambr. l. 1. de Offic. cap. 2.

Multum loqui non amare.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 53.

SIcut mentiri non poteſt, qui non loquitur, ita malè loqui non valet, qui multiloquium non amat. In multiloquio etenim non deeſt peccatum; ſapientiæ enim ſignum ſilentium eſt, & loquacitas ſignum ſtultitiæ, quia nullus ſtultus tacere poteſt. Si vis monachus eſſe, plus dilige audire, quàm dicere: plus auſcul-

auſcultare, quàm loqui. In principio audi, loquere nouiſsimus: finis enim plus habet honorem, in omni re finis plus attenditur, & audiendo nemo confunditur in his, quæ ſunt ad doctrinam vel inſtructionem, multos autem vidi confuſos loquendo. Vnde Iacobi 1. Iac. 1. dicitur: *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Hinc Eccleſiaſt. 7. ait: Eccli. 7. *Noli verboſus eſſe in multitudine ſeniorum, & non iteres verbum in oratione tua.* Et eiuſdem nono: Eccli. 9. *Terribilis eſt in ciuitate ſua homo linguoſus, & temerarius in verbo ſuo odibilis erit.* Et Prouerb. 18. le- Prou. 18. gimus: *Labia ſtulti miſcent ſe rixis, & os eius iurgia prouocat. Os ſtulti contritio eius, & labia ipſius ruina animæ eius.* Et infra: *De fructu oris viri replebitur venter eius, & genimina labiorum ipſius ſaturabunt eum. Mors & vita in manibus linguæ, qui diligunt eã, comedent fructus eius.* Hinc nos Apoſtolus Paulus ad Epheſios 4. admonet, dicens: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat.*

Verba vana, aut riſui apta, non loqui.

Textus Capitis 4. Regulæ. Iuſtrumẽtum 54.

28. VAnus ſermo vanæ cõſcientiæ index eſt, quoniam qualis vir, talis oratio: ex abundantia enim cordis os loquitur. Ait Matth. 12. autem B. Hieronymus: *Otioſum verbum eſt, quod* Hier In c. 12. Matth. *ſine vtilitate loquentis & audientis dicitur: ſi quis de rebus friuolis loquitur, & fabulas antiquas narrat, cæterum qui ſcurrilia replicat, & cachinnis ora diſſoluit, & aliquid turpitudinis profert, hic non de otioſis verbis, ſed curioſis tenebitur reus.* Hæc ille. Monacho autem ſcurrilia loqui non licet, quia

os, quod Deo dicatum eſt, turpibus non debet inquinari ſermonibus. Vnde infra, capite de taciturnitate, beatus Benedictus præcipit, dicens: *Scurrilitates verò, vel verba otioſa & riſum mouentia, æterna clauſura in omnibus locis dãnamus, & ad tale eloquium diſcipulum aperire os non permittimus.*

Silentij bona. Debet autem monachus ſe abſtinere à ſtultiloquijs, friuolis, & ab omnibus otioſis verbis & riſui aptis, propter quatuor.

Primò, propter vtilitatem, quæ prouenit ex diſcreto ſilentio, quia taciturnitas hominem interiorem confortat, & ad dona cæleſtia concupiſcenda excitat, ſicut Iſaiæ 30. di-
Eſai. 30. Prou. 17. citur: *In ſilentio & ſpe erit fortitudo veſtra.* Qui enim moderatur ſermones ſuos, ille ſapiens eſt. Reddit etiam hominem habiliorem ad
Pſalm. 33. operandum virtutum opera. Vnde Pſalmiſta: *Quis eſt homo, qui vult vitã, & diligit videre dies bonos?* videlicet in virtutibus proficiendo.
Ibidem. Quod ſi tu audiens, dixeris, Ego. Dicet tibi: *Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquã-*
Pſalm. 38. *tur dolum.* Et iterum ait: *Dixi, cuſtodiã vias meas,*
Iac. 3. *vt non delinquam in lingua mea.* Hinc Iacobi 3. dicitur: *Si quis in verbo non offendit, ille perfectus eſt*
Eccli. 14. *vir.* Et Eccleſiaſtici 14. *Beatus vir, qui non eſt lapſus verbo ex ore ſuo.*

Secundò, bonum eſt ſilentium monacho, quia loquacitas perfectionem & iuſtitiam fu-
Iob 11. Iac. 1. git, ſicut Iob 11. legitur: *Nunquid vir verboſus iuſtificabitur?* Quaſi diceret: Non. Et Iacobi 1. *Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.*

Hinc

Hinc Salomon Eccleſiaſtici 22. orat, dicens: *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, vt non cadam in ipſis, & lingua mea perdat me?* Et Dauid in Pſalmo: *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis.* Et iterum: *Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret peccator aduerſum me.* Eccli. 22. Pſal. 140. Pſalm. 38.

Tertiò, propter futuram iudicis examinationem, ſilentium amandum eſt. Quia Dominus Matthæi 12. ait: *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij.* Si hæc conſideraremus, fratres, non adeo faciliter ora laxaremus ad vana loquendum: ſed amore ſilentij, etiam cum Pſalmiſta interdum à bonis ſileremus, ſicut ait: *Obmutui, & ſilui à bonis.* Dum enim aliquando bona nos loqui arbitramur, malis etiam locum concedimus. Matth. 12. Pſalm. 38.

Quartò, ad ſilentium nos ducere debent mala, quæ ex loquacitate oriūtur. Facit enim hominem à bono ruere in malum, ſicut Prouerbiorum 12. dicitur: *Propter peccata labiorum, ruina proximat malo.* Animam multiloquium maculat, & lædit. Vnde Eccleſ. 20. *Qui multis vtitur verbis, odit animam ſuam.* Et Prouerb. 10. *In multiloquio non deerit peccatum.* Multa enim mala ex loquacitate oriuntur, inuidiæ, rixæ, contentiones, murmurationes, odia, detractiones, quorum numerus non cognoſcitur facile à nobis. Cuſtodiat ergo monachus os ſuum ab omni verbo otioſo & inutili: nec vnquam talia loquatur, per quæ aliquis occaſionem riſus ſumat, aut ſcandali. Quidquid Prou. 12. Eccli. 20. Prou. 10.

enim monachus fecerit, hoc ſibi ſæculares faciendum exiſtimant. Verba autem vana ſunt, quæ nullam vtilitatem inferunt. Riſui apta ſunt, quæ cum riſus cachinno proferuntur: vel alios ſua ſtultitia incitant ad ridendum: quæ ad hiſtriones, non ad monachos pertinent. Sequitur.

Textus Capitis 4. Regulæ, Inſtrumentum 55.

Riſum multum, aut excuſſum non amare.

29. RIſus enim excuſſus, leuitatẽ & diſſolutionem mentis indicat: nec tantum animæ, ſed & corpori nocet. In riſu enim ſanguis recedit à corde: & ex valido riſu, homines ſæpe ſuffocantur. Riſus excuſſus, quatuor perſonis non conuenit. Primò virginibus, propter conſeruandam verecundiam: quia diſſoluta virgo, nemini placet: verecundia autem, ſemper gratiam habet. Secundò mulieribus, propter honeſtatem. Tertiò infirmis, propter defectum: quia validus riſus, ſemper offendit eos. Quartò monachis, propter eminentiam ſtatus: quia ſicut monachus currere non debet propter honeſtatem, niſi caſu permiſſo: ita nec ridere cum cachinno. Eſt enim valde turpe in ſapiente, riſu oſtendere dentes, quod vtique nec monachum decet. Si oportet ridere monachum, riſus eius ſit rarus, & ſummè modeſtus, ita vt dentes non poſsint videri.

Riſus 4. perſonis non conuenit.

Reprehenſibilis eſt riſus, ſi non moderatus, ſed pueriliter effuſus, & multipliciter fractus.

fractus. Riſus enim voces obtuſas efficit, hiatum oris facit, & pectora cōterit. Valde abominabile eſt in monacho, ſi nimium in ridendo excutit vocem: quia & eum diſſolutum oſtendit, & circumſedētibus contemptibilem reddit. Stultum ſe demonſtrat, qui riſum excuſſum amat: quia viri ſapientis eſt, moderari riſum. Et notandum, quod dicit: *Non debere monachum riſum multum aut excuſſum amare.* Quia omnis homo, animal eſt, mortale, & iraſcibile, atque riſibile. Et licet contingat eum aliquando ridere, non tamen debet amare cachinnum: ſed quantum poſsibile eſt, ſe ab excuſſo riſu refrænare. Aliud enim eſt ridere, atque aliud riſum amare. Illud enim naturæ, iſtud vitio imputatur. Quam turpe ſit in monacho riſus excuſſus, ex eo apparet: quòd cùm ad pœnitentiam ſe Domino tradidit, & omnibus voluptatibus ſe mortuum fecit, iam iterum ſæculo viuere incipit, diſſolutionem mentis per negligentiam ſuam efficit: & qui ſe iam ſemper in iudicio ſtare æſtimare debuit, per riſum immoderatum ſe omnium futurorum immemorem oſtendit. Monachus namque ſemper futurorum memor, in omnibus actibus ſuis exhibeat ſe maturum: vt videntes eum, quaſi iudicem timeant, quem ſuis actibus diſsimilem conſiderant. Aſpectus namque ſapientis, ſtultos terret: vt viſo eo, deſiſtant à ſtultitia ſua. Sequitur autem.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 56.

Lectiones ſanctas libenter audire.

30. SAcras lectiones audire iubemur, quia ex ipſis cognitio ſaluatoris hauritur. Quæ enim neſcimus, ibi diſcimus: & quid faciendum ſit, inueſtigamus. Et notandum, quòd dicitur, *Libenter audire,* & non dicitur, legere. Quia multi tempore ſancti Benedicti monachi, litteras ignorabant: & quia legere ea, quæ ædificant, non valebant, ab alijs legentes audire iubentur. Qui autem legit eas, etiam audit: quia auditus propter intellectum, non autem intellectus propter auditum, à Deo creatus eſt nobis. Homo etenim, vt intelligat, audit; quia auditus intellectum præcedere ſolet. Sunt autem quatuor exercitia monachi: videlicet, lectio, oratio, contemplatio ſiue meditatio, & labor manualis. Oratio mundat, lectio inſtruit, meditatio conſeruat, labor recreat. Cùm enim oramus, ipſi cum Deo loquimur. Qui ergo vult cum Deo ſemper eſſe, ſemper debet orare. Cùm vero legimus, Deus nobiſcum loquitur: quia quid agere debeamus, nos inſtruit. Cùm autem meditamur, ea quæ legimus, ad mentem reducimus, & in memoria conſeruamus. Dum verò laboramus, mẽtem à tædio torporis excitamus. Bonum eſt ergo his exercitijs occupare animum, propter tentationes fugandas diabolicas. Homo enim laborans, minus ſentiet ſuggeſtiones inimici. Qui autem otioſus eſt, durius impugnatur;

Exercitia monachi quatuor.

quia in deſiderijs eſt omnis otioſus. Otioſitas autem inimica eſt animæ, & tẽtationes otium ſequentur. Et ergo frequenter orandum eſt, & legendum, quia infirmis mentibus maxima ex lectione conſolatio & fortitudo confertur. Hinc enim Iſid. libr. 3. ſentent. dicit: *Geminum confert donum lectio ſanctarum ſcripturarum: ſiue quòd intellectum mentis erudit: ſeu quòd à mundi vanitatibus hominem abſtractum, ad amorem Dei perducit.* Excitati enim ſæpè illius ſermone, ſubtrahimur à deſiderio mundanæ vitæ: atque accenſi in amore ſapientiæ, tanto vana ſpes mortalitatis huius nobis vileſcit, quanto amplius legendo ſpes æterna claruerit. Sacra enim ſcriptura, vnicuique in ore ſecundùm ſuum deſiderium ſapit, ſicut quondam manna viris Iſraëlitis. Sicut volebant, in ore dedit ſaporem: ſic etiam vnicuique ad ædificationem ſacra lectio coaptatur. Iſid lib. 3. de ſum. bono. c. 8.

O ſacra lectio, quid de te noui in medium proferam? Tu Deum hominibus facis cognitum, iucunditatem futuram oſtendis. Tu mœſtos conſolaris, infirmos confortas, deſolatos colligis, errantes corrigis, & ad viã veritatis reduces: humiles exaltas, pauperes ditas, & mentes hominum ad inuiſibilia bona concupiſcenda ſurſum eleuas. Quotieſcunq; tribulatus, quoties contriſtatus, in omnibus humanis præſidijs nullum inuenio refugiũ, tu ſola me conſolaris, tu ad patientiam me hortaris, plurima dona promittis, & ad imitandos ſanctos Patres me inuitas. Tu poſt Deum, imo Deus in te vnica ſpes mea, quod Lectionis ſacræ vtilitas.

non

non præſumit infirmitas, dare te opem polliceris, tu adimples. Cùm tædium præſentis vitæ me contriſtat, ad te recurro: tu mihi robur infundis: tu mihi ſanctorum exempla proponis: tu torpentem animum mirabiliter excitas:& vt ſequatur veſtigia ſanctorũ, dulciter inflammas; ignem fortiſsimum accẽdis, quem omnes aduerſarij animæ formidant. O lectio ſacra: tu amica mea, tu dilecta mea: in ſinu tuo ab æſtu repauſo, & dulciter in te requieſco. Tu ſolatium meum, in omnibus anguſtijs meis. Tu releuamen, in omnibus tribulationibus, quibus iugiter affligor. Tu ſcutum meum, contra omnes aduerſarios meos. Tu ductrix mea, quæ viam Dei oſtendis. Tu ſoror es ſanctæ humilitatis. Tu es, quæ Deo multas animas lucrata es: quoniam Dei potentiam oſtendis, ſimul & miſericordiam: vt omnis, qui te intelligit, à ſpe rectitudinis nunquam ceciderit. Beatus homo, qui te diligit, quia viam Dei in veritate doces:& nullius recipis perſonam, nec eſt tibi cura de aliquo.

O ſoror mea, & electa ſponſa: te mihi elegi in matrem, ſororem, & ſponſam. Tu enim ex ruſtico nobilem facis, ex paupere diuitem, ex peccatore pœnitentem. Quoniam omnes, qui te diligunt, maximos prouehis ad honores. Tu ex filio pauperis, Dominum facis ſeruorum, de ruſtico Sacerdotem, de idiota Doctorem, de infirmo potentem. Tu es ager ille, in quo theſaurus ſapientię & ſcientię Dei, latet abſconditus: quē qui inuenit, præ gaudio illius,

Matth. 13.

illius, vendit omnia, quæ habet, & emit eum. In te illa precioſa margarita clauditur, quam negociator quærit, pro qua omnia huius mūdi contemnit. Qui te inuenerit, inueniet vitam, & ſalutem hauriet à Domino. Sed quomodo te inueniet, qui te non quæſiuit? Qui vigilat ad poſtes oſtij tui, ille eſt, qui quærit te. Qui quærit, inueniet, & pulſanti aperietur: & honorabitur vir, qui diligit ſapientiam. Et ego te quæro, ſed quando inueniam? Certè inſcrutabilis es tu, & fons aquarum viuentium, cuius non deficient aquæ. Profunda es nimis, & quis inueſtigabit te? Ait enim Iſidorus 3. de ſummo bono. *Nemo poteſt ſenſum ſcripturæ ſanctæ cognoſcere, niſi familiaritate legendi: ſicut ſcriptum eſt: Ama illam, & exaltabit te: & honoraberis ab ea, cùm eam fueris amplexatus.* Quanto quiſque magis in ſacris eloquijs aſsiduus fuerit, tanto ex eis vberiorem intelligentiam capit, ſicut terra, quæ quanto amplius excolitur, tanto vberius fructificat. Ait etiam Hugo libro de anima: *Nihil in hac vita dulcius ſentitur, nihil auidius ſumitur, nihil ita mentem ab amore mundi ſeparat, nihil ſic animam contra tentationes roborat, nihil ita hominem excitat & adiuuat ad omne opus, & ad omnem laborem, ſicut ſtudium ſacræ Scripturæ.*

Iſid lib. 3. de ſum. bono. c. 9.

Prou. 4.

31. Et notandum, quòd ſanctus Benedictus non ſimpliciter lectiones audiendas iubet, ſed addidit, *Sanctas*: quia non debet monachus legere figmenta Poëtarum, aut errores gentiliū: non lectiones Philoſophicas, aut

Monacho non licet profana legere.

aut legales, ſed ſacras, quæ ædificent, non quæ delectent, non quæ curioſitati ſatisfaciant. Vnde dicit Iſidorus: *Ideo prohibetur Chriſtianis figmenta legere Poëtarum, quia per oblectamenta inanium fabularum, mentes excitant ad incentiua libidinum.* Non enim ſola thura offerendo, dæmonibus immolatur, ſed etiam dicta eorum libentiùs capiendo. Beatus enim Hieronymus ab Angelo verberatus legitur, quia Ciceronis librum legebat. 37. *diſtinct. Legimus.* Dicit etiam Iſidorus: *Qui amplius delectantur meditari gentilium dicta, propter tumentem & ornatum ſermonem, quam ſcripturam ſacram propter eloquium humile.* Vnde etiam beatus Hieronymus ad Damaſum, de prodigo filio ſcribit: Sacerdotes Dei omiſsis Euangelijs & Propheris, videmus comedias legere, amatoria Bucolicorum verſuum verba cantare, Virgilium tenere, & id, quod in pueris cauſa fit neceſsitatis, crimen in ſe facere voluptatis. Libros gentiles Epiſcopus legere prohibetur. 37. *diſtinct. Epiſcopus.* Eſt enim valde reprehenſibile in Dei ſacerdote, vt relictis Euangelicis ſcripturis, Poëtarum figmenta legat: & qui populo Chriſti fidem prædicare debet, fabulas recitet gentilium.

Iſidor. de ſum bon. lib 6. c. 13.

Hiero. vapulat ab angelo.

Epiſcopi prohibētur legere profana.

Sed quid dicam? Videmus hodie Eccleſiaſticam ſimplicitatem ſperni, & dicta Ariſtotelis ſcriptis Hieronymi præferri. Ad tantam enim curioſitatem ordo Eccleſiaſticus deuenit, vt nullus ſermo recitetur, quem Philoſophus non pertranſeat. Vbi Gregorius, aut Auguſtinus ſemel auditur, ibi Ariſtoteles aut

Hippo-

Hippocrates ſepties allegantur. Euangelica ſimplicitas iam deſpicitur, populus curioſa plus, quàm ædificatoria audire delectatur: vt vbi leges non allegantur, ibi ruſticus & inutilis ſermo iudicetur. O vanitas vanitatum, quod delectet, audire cupimus, nõ quod ædificet. Quare Dominus non elegit Doctores & philoſophos atque naturæ inueſtigatores ad Apoſtolatum: nónne ideo, vt ſapientiam huius mundi ſtultitiam faceret? Per ſimplices piſcatores fides Chriſtiana prædicata eſt, non per vanos ac ſuperbos Dialecticos & Phyſicos. Vnde Iſidorus ait: *Omnis ſæcularis doctrina, ſpumantibus verbis reſonans: ac ſe per eloquentia tumorem attollens, per doctrinam ſimplicem & humilem Chriſtianam euacuata eſt, ſicut ſcriptum eſt: Nónne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mundi?* 1. Cor. 1. Ideo libri ſancti ſimplici ſermone conſcripti ſunt, vt non in ſapientia verbi, ſed in oſtenſione ſpiritus, homines ad fidem reducentur. Nemo ergo, quantumcunque doctus videtur, Eccleſiaſticam ſimplicitatem contemnat: quia melius eſt veriores, quàm diſertiores audire ſermones. 38. *diſtinctione. Sedulo monendi*. Non itaque quaſlibet lectiones, ſed ſacras tantum monachus legere debet: niſi forte propter intelligentiam ſacræ Scripturæ conſequendam, alia lectio adhibeatur. Quia Grammatica legenda eſt, vt per eam ſacræ Scripturæ intelligantur. 37. *diſtinctione: Si quis Grammaticã*. Vnde dicit Iſidorus: Iſid. li. 3. cap. 16. *Grammaticorum autem doctrina poteſt etiam proficere ad vitam, dum fuerit in meliores vſus aſſumpta.*

 Mona-

Monachis tamen non videtur expedire, vt ſcholas viſitent, propter ſæculares ſcientias: ſed ante ingreſſum religionis, ſe exercitent in illis: vt in monaſterio manentes, lectionibus duntaxat vacent diuinis. Et ergo patres noſtri conſtituerunt, vt ad religionem non ſuſcipiatur clericus, niſi ſufficienter grammaticalibus diſciplinis inſtructus. Quatenus onera conuentus valeat portare, legendo videlicet & intelligendo, quæ neceſſaria cuilibet & vtilia fore probantur. Sed quid prodeſt in mundanis doctrinis proficere, & inaneſcere in diuinis: caduca ſequi figmenta, & cæleſtia faſtidire myſteria? Cauendi ſunt tales libri monacho, & propter amorem ſanctarum ſcripturarum penitus vitandi.

32. Monachorum lectio erit, non in altis & ſubtilibus ſeu curioſis quæſtionibus, in quibus nulla vtilitas eſt: ſed in doctrinis & myſterijs Euangelicis, in ſcriptis ſanctorum Patrum humilibus: quibus animus excitetur ad deuotionem, non quibus curioſitas capiatur in admirationem: Maximè autem vitas ſanctorum Patrum monachum legere expedit. Quia ibi, quomodo illi præceſſerint, diſcet: & qualiter eos imitari debeat, inueniet. Plus enim accendit animum ad bene faciendum lectio Dialogorum beati Gregorij Papæ, quàm expoſitio decretalium, ſeu libri ſententiarum. Quamuis & hoc bonum ſit, tamen monacho ſimplici vtile non iudico, qui neminem niſi ſe ſolum regere habet. His

Vitæ SS. Patrum à monachis legendæ.

tamen

tamen, qui alios docere debent, vtraque neceſſaria ſunt: quia canones ignorare, ſacerdotibus non licet. 38. *diſtinct. cap.* 4. *Nulli ſacerdotum*. Non nocet, ſi monachus alta ſcierit, ſed ſi ignorat, conſentiat humilibus, & altiora ſe ne quærat. Illa enim legere debet, quibus ad virtutes excitetur animus, non quibus tantum illuſtretur intellectus. Quia monachus non habet officium docentis, ſed plangentis. 16. *quæſtione* 1. *cap.* 3. *Monachus non Doctoris*. Et ergo mihi videtur, quòd nulla lectio ſit, quæ monachum magis deceat, vel ædificare poſsit, quàm ſi vitas & geſta legat ſanctorum Patrum, & hoc non ſemel, ſed ſemper. Quia non incipientibus, ſed proficientibus, & perſeuerantibus corona gloriæ promittitur. Ibi enim conuerſationis eorum exordia inueniet, progreſſum quoque virtutis & zelum, atque feruorem propoſiti: vt quomodo ſequi debeat eos, qui ad vitam præceſſerunt æternam.

Quid alijs videtur, ignoro. Ego mihi conſcius, quòd quotieſcumque vitam lego alicuius ſancti, mirabiliter in meipſo ad toleranda quæque aduerſantia confortor. Etſi imitari omnino non valeo, dico cùm Petro ſancti Gregorij Diacono: Quia cum audio, quod imitari non valeo, plus flere libet, quàm aliquid dicere: tamen non parum in me ſentio conſolationis, & boni propoſiti releuamen. Sed tranſeant hæc: ne cùm alijs lectionem plus placito commendo, ipſe mihi detrimento exiſtam.

Qui autem citò ad intelligentiam ſacræ voluerit peruenire ſcripturæ, à fundamento hiſtoriæ incipiet: quia omnis ſacra Scriptura obſcura remanet, ſi geſta hiſtoriæ ignorentur. Quid prodeſt homini, ſi totum pelagus ſacræ Scripturæ diſputando tranſcurrerit, & ſeipſum non cognoſcat? Initium diſcendi, eſt cognoſcere ſeipſum. Hinc Iſidorus 3. ſententiarum ait: *Nihil aliud agit amor mundanæ ſcientiæ, niſi extollere laudibus hominem.* Nam quantò maiora fuerint literaturæ ſtudia, tanto animus, arrogantiæ faſtu inflatus, maiori intumeſcit iactantia. Vnde bene Pſalmiſta ait: *Quia non cognoui literaturam, introibo in potentiam Domini.*

Iſid. lib. 3. de ſum. bon. c. 13.

Pſalm. 70.

Sæpe enim ſimplices, in regno Dei doctos præcedunt, quia *non eſt regnum Dei in ſermone, ſed in virtute.* Melior eſt, qui pauca nouit, & multa facit: quàm qui plura diſputat, & minus opere implet. Videmus enim interdum ſimplicem ſacerdotem, humilem & deuotum, officium ſuum cum omni ſollicitudine implentem, & oues Chriſti ſibi commiſſas cum maxima diligentia paſcentem: Doctorem autem & Paſtorem ſolo nomine, in ciuitatibus vagantem, alteri curam ouium committentem, lanam de ouibus recipientem, gregem autem Domini nunquam viſitantem. *Scientia enim inflat, charitas autem ædificat.* Quid neceſſarium eſt monacho alta ſapere, & humilia contemnere? cùm niſi ſe ſolum cuſtodire habeat, & agere ſufficit ei, ſi legere poteſt, & in-

1. Cor. 4.

1. Cor. 8.

& intelligere, quæ legit: quia opere docere debet, non verbo. Sic ſe ad ſacras lectiones coaptet, vt vbicunque fuerit, ſemper ſecum aliquid ferat, quod contra inimici valeat opponere ſuggeſtiones. Et ſi non ſemper habet codicem, habeat mentem pro libro: legens meditando, quod aliquando didicit audiendo. Cùm autem in clauſtro eſt, & vacat, ſemper ſit ei amica lectio: & dum fatigatus fuerit legendo, ad orationis ſtudium ſe conuertat: quia effectus lectionis, oratio eſt. Vnde & ſequitur.

Orationi frequenter incumbere.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 57. Eccli. 18.

33. HInc enim Sapiens ait. Eccleſiaſtici 18. *Non impediaris orare ſemper, & ne verearis vſque ad mortem iuſtificari:* Quoniam merces Dei manet in æternum. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo, qui tentat Deum.* Orationibus enim ita frequenter inſtandum eſt, vt vix eas aliquod tempus interrumpat. Scriptum eſt enim: *Orationi inſtate, vigilantes in illis.* Et iterum: *Quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis.* Per has, inimicus dormiens excitatur: & quamuis omnem familiam ſopor altus obſederit, commodari ſibi panes importunus expoſtulator extorquet. Has, ſi fieri poteſt, ſola legendi intercapedo diſrumpat. Talis enim debet eſſe Monachi vita, vt omnis actio eius oratio ſit. Hinc Iſidorus lib. 3.

de ſummo bono, capite 7. ait: *Tam perſeueranter oportet intendere animum noſtrum in orando atque pulſando, quouſque importunas carnalium deſideriorum ſuggeſtiones, quæ noſtris obrepunt ſenſibus, fortiſſima intentione ſuperemus: ac tamdiu inſiſtere, donec inſiſtendo vincamus.* Hoc enim remedium eius eſt, qui vitiorum tentamentis æſtuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationem ſe ſubdat: quia frequens oratio, vitiorum impugnationem extinguit. Vnde dicit Auguſtinus: *Oratio eſt animæ ſanctæ præſidium, Angelo bono ſolatium, diabolo ſupplicium, gratum Deo obſequium: & pœnitentia religionis laus tota, perfecta gloria, ſpes certa, ſanitas incorrupta.* Oratio, ſi pura eſt, ſi caſta fuerit, cælos penetrans, vacua non redibit.

Oratio oranti eſt ſubſidium, Deo ſacrificium, dæmonibus autem flagellum. Hinc ad ſemper orandum & benefaciendum, hortatur nos beatus Hieronymus, ad Ruſticum monachum ſcribens: *Nunquam de manu aut oculis tuis, liber Pſalmorum diſcedat. Diſcatur ad verbum. Oratio ſine intermiſſione vigilet: ſenſus nec vanis cogitationibus patens, corpus pariterque animus tendatur ad Dominum. Iram vince patientia, ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis.* Non vacillet mens tua varijs perturbationibus: quæ, ſi pectori inſederint, dominabuntur tui, & deducent ad delictum maximum.

Facito aliquid operis, vt ſemper dia-

bolus

bolus te inueniat occupatum. Si Apoſtoli, habentes poteſtatem de Euangelio viuere, laborabant manibus ſuis, ne quem grauarent, & alijs tribuebant refrigeria, quorum pro ſpiritualibus metere carnalia debebant: cur tu in vſus tuos ſucceſſuram non præpares: vel fiſcellam texe iunco, vel caniſtrum lentis plecte viminibus. Et ſi Monachus non poteſt ſemper orare voce, debet tamen ſemper orare corde: quia plus placet Deo illa oratio, quam cordis intentio format, quàm illa, quam verborum color exornat. Vnde dicit Iſidorus libro tertio de ſummo bono, capite ſeptimo: *Oratio cordis eſt, non labiorum. Neque enim verba deprecantis Deus intendit, ſed orantis cor aſpicit*. Quia, ſi tacitè cor orat, & vox ſileat: quamuis hominibus lateat, Deo tamen latere non poteſt, qui conſcientiæ præſens eſt. Melius eſt autem cum ſilentio orare corde ſine voce, quàm ſolis verbis ſine intuitu mentis.

Iſid. lib. 3. de ſum. bon. ca. 7.

34. Sed vt Deo orationes noſtræ placeant, plura ſunt neceſſaria.

Oratio vt Deo placeat, multa requiruntur.

Primò oportet, quòd oratio ſit humilitati innixa; quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Vnde Sapiens, Eccleſiaſtici trigeſimo nono, ait: *Oratio humiliantis ſe, nubes penetrat*. Et Iudith nono: *Humilium & manſuetorum ſemper placuit tibi deprecatio*. Hinc Dauid ait: *Reſpexit Dominus in orationem humilium, & non ſpreuit precem eorum.*

Iac. 4. Eccli. 35. Iud. 9. Pſalm. 101

Secundò, vt Deo oratio fiat acceptabilis, requiritur, vt ſit cum fide perfecta. Nam, vt dicit Apoſtolus ad Hebræos. 11. *ſine fide impoßibile eſt placere Deo.* Sed oratio illius, qui Deo non placet, ſcilicet propter defectum fidei, ſed magis diſplicet, non exauditur à Domino. Vnde ait Gregorius: *Cunctis liquet, quia, cùm is, qui diſplicet ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad deteriora prouocatur.* Scriptum quippe eſt: *Victimæ impiorum abominabiles ſunt Deo, vota iuſtorum placabilia.* Inde fide enim ſaluantur animæ iuſtorum. Et ideo, quidquid extra fidem fit, peccatum eſt.

Hebr. 11.

Greg. p. 1. Paſt. ca. 11.

Prou. 15.

Tertiò autem oportet, vt oratio fiat cum firma ſpe impetrandi. Vnde Iſidorus: *Tantus,* inquit, *eſſe debet erga Deum orantis affectus, vt non deſperet precis effectum.* Inaniter enim oramus, ſi ſpei fiduciam non habemus. *Petat ergo vnuſquiſque,* vt Apoſtolus ait, *in fide, nihil hæſitans.* Nam, qui dubitat, ſimilis eſt vndæ maris, quæ vento fertur atque diſpergitur. Vnde, vt nobis Deus fiduciam daret petendi, Patrem ſe appellari voluit magis, quàm Dominum: quia paternitas ſpem, dominatio metum generat.

Iſid. ibidē.

Iac. 1.

Quartò, vt oratio ſit Deo accepta, oportet, quòd mens orantis ſit munda ab omni iniquitate, peccati videlicet mortalis. Vnde Pſalmiſta ait: *Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet me Dominus.* Hinc etiam dicit Iſidorus; *Nihil proficit oratio, ſi denuo committitur, vnde iterum venia poſtuletur.* Ille enim

Pſalm. 65.

Iſid. ibidē.

enim precis deſideratum effectum ſine dubio percipit, qui, quod orando poſtulat, delinquendo non iterat. Oportet ergo eum à peccato mortali eſſe mundũ, qui vult à Deo ſuá exaudiri precem: quia ſcriptum eſt: *Scimus, quoniam Deus peccatores non exaudit.* Ioan. 9.

Quintò, quatenus oratio ſit efficax, & Deo acceptabilis, requiritur, quòd fiat cum magna deuotione & intentione mentis ad Deũ: quia fruſtra ore oramus, ſi non & corde precemur. Hinc Iſidorus ait: *Bonum eſt corde ſemper orare: bonum & ſono vocis Deum ſpiritalibus hymnis glorificare.* Iſid. ibidẽ. Nihil eſt ſola voce canere, ſine cordis intentione, ſicut ait Apoſtolus: *Cantantes in cordibus veſtris.* Epheſ. 5. Vnde & alibi: *Pſallam ſpiritu, pſallam & mente.* 1 Cor. 14. Hinc etiam Propheta orat, dicens: *Clamaui in toto corde meo, exaudi me Domine.* Pſal. 118. Quia corde, non voce Deum laudare debemus. 29. *diſtinct.* *Cantantes.* Sic ergo ad orandũ ſtemus, vt mens noſtra concordet voci noſtræ.

Sextò, requiritur, vt oratio ſit lachrymoſa: quia, vt dicit Auguſtinus, *oratio Deum vngit, lachryma Deum compungit.* Hinc Iſidor. ait: Iſid. ibid. *Nunquam eſt ſine gemitu orandum, nam recordatio peccatorum mœrorem gignit. Dum enim oramus, ſi ad memoriam culpam reducimus, magis reos tunc nos eſſe cognoſcimus. Ideoq́ cùm Deo aſsiſtimus, gemere & flere debemus, reminiſcentes, quàm grauia ſunt ſcelera, quæ commiſimus: quamq́ dura inferni ſupplicia, quæ timemus.* Nam ſicut terra ſine aqua ſicca eſt & infructuoſa: ita oratio, ſi non fuerit lachrymoſa. Si autem propter duritiam cordis noſtri, in oratione nondum lachrymare

poſſumus, non ideo ab oratione ceſſemus, ſed inſtantius orationi inſiſtamus, quoniam ipſa oratio lachrymas à Domino nobis impetrabit.

Septimò, oportet, quòd fiat cum eleemoſyna & ieiunio; nã Spiritus ſanctus hæc tria ſimul; ſcilicet, orationem, ieiunium, & eleemoſynam cõiungit, dicens: *Bona eſt oratio cum ieiunio, & eleemoſyna* cum iuſtitia. Sic enim virtus virtuti coniungitur, vt vbi vna deſit, altera eſſe non poſsit. Quid prodeſt corpus ieiunio macerare, & animam oratione non ſatiare? Cibus animæ oratio eſt, ſine qua opera carnis neſcio quid proſint.

Tob. 12.

Octauò, vt oratio ſit Deo commendabilis, requiritur, quòd fiat cum feruore charitatis. Vnde Auguſtinus: *Sicut radix omnium bonorum eſt charitas, & ideo ſicut germen areſcit ſine radice, ſic oratio marcida eſt & inutilis ſine charitate.* Fides credit, ſpes & charitas orant, ſed ſine fide ſpes & charitas eſſe non poſſunt, ac per ſpem & charitatem fides orat, & quod deſiderat, obtinet. Nemo enim extra charitatem poſitus Deo placet: & ergo, qui diſplicet, eius oratio erit execrabilis.

Nonò, requiritur, vt oratio ſit diſcreta, quatenus conſideretur diſcretè, quid, in cuius nomine, & à quo petendum ſit, Paulus enim à ſe ſtimulum petiit tolli, & non meruit exaudiri, quia non orauit in nomine Saluatoris, erat enim contra ſalutem ſuam, ſi ab ipſo liberatus fuiſſet; nam *virtus in infirmitate perficitur*. Hinc Dominus Ioannis decimo ſexto

2. Cor. 12.

ſexto ad diſcipulos dicit: *Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo.* Certè, multa petierunt, quæ tamen minimè obtinuerunt. Iacobus enim & Ioannes, vt ſederent alter à dextris & alter à ſiniſtris in regno ſuo, à Domino petierunt, videlicet, Matthæi 20. Petierant Iacobus & Ioannes, vt deſcenderet ignis de cælo, & combureret Samaritanos, Lucæ 9. Petierat beata Virgo vinũ in nuptijs, Ioannis 2. Petierunt etiam diſcipuli ſalutem filię Cananææ, Matthæi 15. Hæc enim, & multa alia petierunt diſcipuli à Domino, & tamen dicit eis: *Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo* Quia ille in nomine Ieſu Saluatoris petit, qui ſaluti animæ ſuæ curam adhibet. Qui autem temporalia petit, audiri non meretur: quia in nomine Ieſu non petit. Vnde Iacobi quarto dicit: *Petitis, & non accipitis, eo quòd malè petatis, vt in concupiſcentijs veſtris inſumatis.* Hoc tantùm à Deo petendum eſt, vt quemadmodum ipſe ſcit, quæ nobis ſunt vtilia, propitius ſit nobis: quoniam ipſi eſt cura de nobis, ſine cuius nutu nec folium de arbore cadit.

Ioan 16. Matth. 20. Lucæ 9. Ioan. 2. Matth. 15. Iac. 4.

Decimò, requiritur, quòd oratio ſit continua & perſeuerans. Vnde Iacobi 5. *Multùm valet deprecatio iuſti aſſidua: Helias homo erat ſimilis nobis, paſſibilis, & oratione orauit, vt non plueret ſuper terram, & non pluit per annos tres & menſes ſex: & rurſum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum.* Si tantùm valuit vnius hominis oratio apud Deum, quid putamus multorum iuſtorum deprecationes vale-

Iac. 5.

valebunt? Ait enim Hieronymus: *Multorum preces impoſsibile eſt contemni.* Compendioſius quatuor poſſunt aſsignari, quibus Deo oratio acceptabilis redditur: ſcilicet, puritas, deuotio, humilitas, & perſeuerantia. In omni enim virtute perſeuerantia requiritur, teſtāte Domino, ac dicente: *Qui perſeuerat vſque in finem, ſaluus erit.* Vnde Bernardus: *Perſeuerantia, inquit, eſt vnica filia regis ſummi, finis virtutum, earumq́ conſummatio, totiusq́ boni repoſitorium, & virtus, ſine qua nemo videbit Deum.* Oportet ergo ſemper orare, in omni loco & tempore; quia cùm orationibus, ieiunijs, & obſecrationibus Deus à nobis quæſitus fuerit, inuenitur. Quia non hortaretur nos ad petendū, niſi dare vellet. Nec admoneret, vt quęreremus, ſi nollet inueniri. Vnde Auguſtinus: *Cur Deus petere, quærere, pulſare nos compellit, qui nouit ipſe, quod neceſſarium ſit nobis, priuſquam petamus, niſi quia exerceri voluit deſiderium noſtrum in orationibus, quo poſsimus capere, quod præparat dare?* Differs dare, vt doceas petere; diſsimulas audire pœnitentem vel petentem, vt facias perſeuerantem. Quia Magdalena quærens perſeuerauit, videre te meruit. Oportet ergo ſemper orationi incumbere, quia frequens oratio diabolum vincit & fugat. Ait namque Bernardus: *Grauis eſt nobis inimici tentatio, ſed longè grauior eſt illi noſtra oratio.* Et ergo, dū aliqua grauaris tentatione, ſtatim ad pium Ieſum, patrem pauperum, tanquam paruulus ad matris ſuæ gremium, curre; totum ipſi reuela, totum ipſi committe, totum in ipſum iacta, &

Matth. 10.
Bernardus ep. 139.
Auguſtin. ep. 121.

ipſe proculdubio tempeſtatem ſedabit. Vnde dicit Gregorius: *Melius pugnat vir iuſtus orando, quàm innumeri præliatores pugnando*. Et Auguſtinus: *Oratio frequens vitiorum flammas extinguit.*

35. In omnibus itaque agendis, ſemper oratio comes ſit indiuiduus. Quia ſic ſancti Patres, quidquid volunt, impetrant, dum ſine intermiſsione iugiter orant. Orationem autem etiam vita laudabilis cõmendet: & quod meritum non præſumit, oratio humilis impetrabit. Oratione Sancti à Domino miraculorum operationes impetrarunt, mortuos ſuſcitabant, leproſos mundabant, dæmonia è corporibus humanis eijciebãt, tyrannos mitigabant, hoſtes vincebant, multa beneficia infirmis præſtabãt. Quid enim eſt, quod oratio humilis non poſsit? Ad hanc confugiens ſanctus Martinus, flammas ignium euaſit illæſus. Vnde dicit Bernardus: *In omnibus negotiationibus plus confidas orationi, quàm propriæ induſtriæ vel labori. Oratio fidem roborat, ſpem confortat, charitatem ordinat, & omnes mores hominis virtutibus impinguat.* Angeli deuotionem & orationẽ noſtram deferunt ad ſuperna, & gratiam nobis referunt, quoties à nobis repellimus, quoties conſilijs eorum non acquieſcimus. Et B. Gregorius: *Oratio eſt Deo ſacrificium, Angelis organum, ſanctis conuiuium, reis ſcutum, hoſtibus iaculum, contritis vnguentum, omnibus firmamentum.* Sicut militibus ſine armis ad bellũ exire non conuenit: ita homini Chriſtiano procedere quolibet ſine oratione non expedit. Egredientes ergo de cella monachos armet oratio;

tio, regredientibus de foris oratio occurrat, quoniam fortiſsima cõtra iacula inimici oppugnatoria ſunt orationes obedientium monachorum. Abſque obedientia nullus monachus exiſtit. Ait ergo Gregorius: *Si obedientes fuerimus præpoſitis noſtris, obediet Deus orationibus noſtris.* Hinc etiam Auguſtinus ait; *Citius exauditur vna oratio obedientis, quàm decem millia contemptoris.* Vnde 1. Regum 15. legitur: *Melior eſt obedientia, quàm victima.* Obedientia iure præponitur victimis; per victimas enim aliena caro, per obedientiam verò volũtas propria mactatur. Illa ergo Deo oratio placet, quæ obedientiæ iugum non contemnit: nec dubium, quin cælos penetret, quæ regulam humilitatis tenet. Debet etiam monachus non tantum orare pro ſe, ſed etiam pro vniuerſa eccleſia, & omnibus hominibus: quia, vt dicit Gregorius, *multum preces ſuas apud Deum valere efficit, qui eas pro alio fundit.* Nec tantùm pro amicis, ſed etiam pro inimicis orare à Domino iubemur. Nam conditoris auribus illa oratio maximè commendatur, quæ pro inimicis quoque intercedere nititur.

1. Reg. 15.

Sunt autem nonnulli, qui quidem orare incipiunt, ſed ſi confeſtim, quod poſtulant, non impetrant, quaſi fruſtra laſſati, ab oratione animum relaxant. Sed quia perſeueranter non orant, nequaquam exaudiri merentur: quia indignus eſt impetrare quod poſtulat, qui ante denegationem ſibi factam, ab oratione ceſſat. Ait ergo Auguſtinus: *Nondum oratio petentis habet terminum, vbi largitas*

donatoris non habet defectum. Dicit namque Bernardus: *Facilius eſt cælum & terram tranſire, quam petentem purè, deuotè, humiliter ac perſeueranter, nō impetrare quod petit, quærentem non inuenire, pulſanti non aperiri.* Oratio quippe eſt nuncius fideliſsimus, notus Regi & omni curiæ, qui in ſecreto noctis ſilentio per occultas, & ſibi notas ſemitas, per arcana cæli penetrare, & cubiculum regis adire, & ſua importunitate & miſerabili prouida ſupplicatione regis animum flectere & laborantibus opem impetrare ſolitus eſt. Oratio amica regis altiſsimi inter nos & Deum legationem fert, nobis pacem & benedictionem reportat, & Deum ex noſtris iugiter ſalutationibus & obſequijs honorat. Et ergo in oratione, quaſi in præſentia Dei & in conſpectu Angelorum nos aſsiſtere oportet, & diligenter attendere, quid oremus, vt mens noſtra nulla re occupetur, niſi tantùm oratione. Vnde dicit Iſidorus: *Pura eſt oratio, quam in ſuo tempore ſæculi non interueniunt curæ.* Longè autem à Deo eſt animus, qui in oratione cogitatione ſæculi fuerit occupatus. Iſid lib. 3. de ſum. bono. c. 7.

36. Tunc ergo veraciter oramus, quando aliunde non cogitamus. Hinc etiam dicit Auguſtinus: *Quid prodeſt ſtrepitus oris, vbi mutum eſt cor?* Qui non habet compunctionem, non habet mundam orationem. Si volumus, vt Deus preces noſtras exaudire dignetur, dignemur & nos proximorum noſtrorum orationes placati ſuſcipere, quia ipſe dicit: *Date, & dabitur vobis.* Oret mens noſtra iugiter

ad Deum, ne labia moueantur fruſtra, ſi cor ipſum non audit, quid orat. Hinc etenim ait Origenes: *Orationem tu non audis, & Deus qualiter eam audiet?* Et Ambroſius ait; *In Eccleſia ſtantes, & mente foris vagantes, ab omni fructu orationis priuantur.* Et Bernardus: *Indecens eſt coram rege ſtare, & ab eo faciem mentis auertere.* Veri ſiquidem oratores, ſpiritu orant. Oportet ergo mundam eſſe ab omnibus alienis cogitationibus mentem, cùm ad orandum excitatur deuotio. Hinc igitur dicit Iſidorus: *Mens, quæ ante orationem vacans à Deo, illicitis imaginibus cogitationum occupatur, dum in orationem venerit, confeſtim illi imagines rerum, quas nuper cogitauit, occurrunt, aditumq́ precis obſtruunt, ne ſe mens libera ad cæleſte deſiderium erigat. Purgandus eſt itaque primùm animus, atque à temporalium rerum cogitationibus ſegregandus: vt pura acies cordis ad Deum verè & ſimpliciter dirigatur.* Nobis verò tũc impetranda diuina munera credimus, quando ſimplici affectu aſsiſtimus cùm oramus. Hinc Auguſtinus ait: *Oratio eſt mentis deuotio*: id eſt, conuerſio in Deum, per pium & humilem affectum. Si volumus ergo ſemper cùm Deo eſſe, debemus frequenter orationibus inſiſtere, quia aſsidua oratio citò corrigit mentem.

Iſid. lib. 3. de ſum. bono. c. 7.

Nec eſt opus multum loqui in oratione, ſed extendi manus frequenter, & dicere: Domine, ſicut vis, & ſicut tu ſcis, miſerere mei. Si autem inſtat bellum in animo, dic: Domine, adiuua me. Et quia ipſe ſcit, quæ expediunt, faciet miſericordiã ſuam nobiſcum.

Sic

Sic oportet ergo mentem dirigere in Deum, vt præſentium omnium obliuiſcamur, dum oramus, quia pura oratio nihil terrenum admittit. Orationes autem cōſcriptas in chartis mentibus infirmis vtile eſt, vt legant: fortioribus autem & perfectioribus non conuenit, niſi interdum pro ariditate cordis irriganda, quia illa oratio maximè efficaciam habet, non quam calamus ſculpſit, ſed quam mens ipſa formauit. Perfecti enim viri, non ex codice, ſed ex corde orant. Et hoc de priuatis orationibus intelligito, quia orationes canonicæ, & quas Regula inſtituit, ex codicibus plerumque legere, ipſa neceſſitas expoſtulat. Vnuſquiſque autem proprium donum habet à Deo, vnus ſic, alius verò ſic. Et ergo quilibet, ſecundùm datam ſibi gratiam, & mentem expurgat, & orationis ſtudium format. Et quomodo, vel quid orandum ſit, S. Benedictus conſequenter inſinuat, cùm ſubiunxit.

Oratio mentalis vocali præfertur.

1. Cor. 7.

Mala ſua præterita cum lachrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri, & de ipſis malis de cætero emendare.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 58.

37. Vita monachi tota pœnitentialis eſſe debet, & ergo primum, quod orat, pro peccatis orare debet. Deinde pro gratia, mediate qua ſe deinceps à delicto valeat cuſtodire, & hoc cum fletu & lachrymis,

quia modica vna lachryma, quæ pro peccatis effunditur, totum ignem interni huic animæ extinguit. Dicit namque Haymo: *Vna lachryma de puro corde deplorata plus purgat animam, quàm decem anni in purgatorio.* Confiteatur ergo monachus peccata ſua omni die & hora Domino, quia, vt dicit Iſidorus, *ex eo vnuſquiſque iuſtus eſſe incipit, ex quo ſui accuſator extiterit.* Hinc etenim Prouerbiorum 18 dicitur: *Iuſtus prior eſt accuſator ſui.* Et ideo admonet Salomon Eccleſ. decimo ſeptimo dicens: *Conuertere ad Dominum, & relinque peccata tua: precare ante faciem Domini, & minue offendicula. Reuertere ad Dominũ, & auertere ab iniuſtitia tua, & nimis odito execrationem: & cognoſce iuſtitias & iudicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis & orationis altiſsimi Dei.* Sequitur ibidem: *Confiteberis viuens, viuus & ſanus confiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius. A mortuo enim, quaſi nihil, perit confeſsio: quia nec pœnitentia, nec miſeratio apud inferos.* Hinc enim Pſalmiſta ait: *Quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* Nunc enim eſt tempus conuerſionis, nunc hora confeſsionis & ſatisfactionis: quia cùm iſta vita tranſierit, nõ reſtat, niſi retributio meritorum. Nunc dicendum eſt cum Dauide: *Confitebor aduerſum iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti iniquitatem peccati mei.* Sed ſunt multi, qui ſe peccatores eſſe fatentur, & tamen ſe à peccato non cohibent. Et item multi confitentur & de cõmiſsis dolent, & lachrymantur peruersè ſe agere: tamen non deſiſtunt, ſed more canis ad

Haymo

Iſid. lib. 3. de ſum. bono, c. 13

Prou. 18

Eccli. 17.

Ibidem.

Pſalm. 6.

Pſal. 32.

vomitum reuertuntur. Sed qui verè compungitur, non ſolum abhorret præterita, ſed etiam cauet futura. Hinc Iſidorus ait: *Compunctio cordis, eſt humilitas mentis cum lachrymis exoriens de recordatione peccati, & timore iudicij.* Illa eſt conuerſis perfecta compunctionis affectio, quæ omnes carnales affectus à ſe repellit, & intentionem ſuam toto mentis ſtudio in Dei contemplatione defigit. Iſid. ibid. cap. 12.

38. Sunt autem quatuor, quæ monachum ad fletum & ad compũctionem propter peccata ſua commiſſa inducere debent. Ad compunctionem quatuor iuuant.

Primum eſt, quod Deum amicum ſuum ſpecialiſsimum per peccatum ſuum grauiter offendit. Si enim haberes amicum terrenum, diuitem, potentem, atque ſapientem, qui in omnibus neceſsitatibus tuis tibi ſubueniret, caueres omnimodis, ne eum talem offenderes, dicens apud te: Tota ſpes mea poſita eſt in amico meo, ſi offendero eũ, væ mihi eſt, & non potero viuere vltra. Si verò iá offendiſti, opportunitatem non obſeruans, ſtatim venis ad eum, prouolutus pedibus eius cum lachrymis & fletibus ipſum obſecrando rogas, quatenus tibi miſericordiam & indulgentiam præſtet, nec à flendo, donec conſecutus fueris quod poſtulas, ceſſas. Si tanta facis, mortalem obſeruando amicum, cur miſer homo, Deum creatorem & redemptorem tuum toties offendis, qui vtique eſt potentiſsimus, ditiſsimus, & ſapientiſsimus amicus tuus, nec eum aliquando ſic pro indulgentia & venia precaris? Ipſe enim tibi fecit, quod nemo

amicorum vnquam faciet; vt te redimeret captiuum, in mortem tradidit ſeipſum. Vnde
1. Ioan 4. 1. Ioannis 4. dicitur: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum miſit Deus in mundum, vt viuamus per eum.* Quis amicorum tuorum minimum digitum ſuum daret pro te? Meritò ergo luges & fles, quòd talem amicum offendiſti.

Secundum eſt, quòd diabolum capitalem inimicum per peccatum ad ſe in hoſpitio ſuſcepit, & eius voluntati obediuit, eumque de ſua ruina fecit gaudere.

Tertium eſt, quòd per ſuum peccatum hereditatem perdidit cæleſtem.

Quartum, quòd propter paruam & momentaneam delectationem peccati, ignem & ſupplicium meruit æternum. Hæc conſiderando quilibet, non ſolùm monachus, ſed & Chriſtianus omnis magná cauſam habet lugendi peccata ſua & flendi. Quod ſi perfectè fecerit per talem luctum, poteſt & Dei amicitiam recuperare, & diabolum vehementer contriſtare, & cæleſtem recipere hæreditatẽ, æternumque euadere ſupplicium. Quid enim eſt, quod lachryma non poſsit? Ait enim B. Hieron. *Oratio Deum lenit, ſed lachryma cogit: hæc vngit, illa pungit.* O humilis lachryma, tua eſt potentia, tuum eſt regnum, ante conſpectum iudicis intrare non vereris, inimicis accuſantibus ſilentiũ imponis, quandoq; ſententiam ab ore iudicis rapis; non eſt, qui te accedere vetet: & ſi ſola intras, nunquã ſola aut vacua exibis. Dicit quoque Auguſtinus: *Vbi lachrymæ abun-*

Laus lachrymarũ

abundant, ibi cogitationes ſordidæ non approximant. Et Bernardus: *Lachrymæ*, inquit, *pœnitentium ſunt vinum ſanctorum, quia in illis fit odor vitæ, ſapor gratiæ, guſtus indulgentiæ, reconciliationis iucunditas, ſanitas redeuntis innocentiæ, ſuauitas conſcientiæ ſerenatæ.* Modica lachryma totum ignem extinguit. Fælices lachrymæ, quas benignę manus conditoris abſtergunt, & beati oculi, qui talibus liquefieri fletibus magis elegerint, quàm in ſuperbiam eleuari. Luctus ſanctorũ non ſolùm lugent propria peccata, ſed etiam aliena, ruinam ſcilicet mundi, detrimentum fidei, contemptum iuſtitiæ, abundantiam iniquitatis, dilationem regni. Bern. ſer. 30. in Cãt.

O lachryma, quàm potens es, quàm efficax ad ſanandum. Deum ad miſericordiam prouocas, miſeris ſolatium es, & orphanis refugium, ſanctorum tabernacula tu noſti, è cælo euocas, quos volueris, ad ſuccurrendum. Quid plura? Vincis inuincibilem, ligas omnipotentem. Hinc enim Chryſoſt. ait: *Nemo ad Deum aliquando acceſſit flens, qui non quod poſtulauit, accepit. Nullus ab eo beneficium dolenter optauit, qui non impetrauit. Ipſe enim eſt, qui conſolatur flentes, dolentes curat, pœnitẽtes informat.* Ait enim: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Luctus enim peccatorum eſt lauacrum, quoniam, ſicut canit Eccleſia, *culpa fletu ſoluitur* Doloris enim menſura potius, quàm tempus ſatisfactionis conſiderandum eſt. *de pœnitent. 3. diſt. In actione.* Hinc Bernard. ait: *O Petre, felices tuæ lachrymæ, quæ peccata abluunt, debita dimittunt, gradũ reſtituunt, ampliora committunt. Reſpexit Dei pie-*

Chryſoſt. homil. de pœniten. tomo 5.

Matth. 5.

De pœnit. diſt. 3. in actione. cap. 84.

tas,& receſsit Petri iniquitas,& acceſsit priſtina familiaritas. Et Ambroſius: *Lachrymas* (inquit) *Petri lego, ſatisfactionem non lego.* Quis ergo dubitet, pro ſatisfactione Deum amaras pœnitentium ſuſcipere lachrymas? Cor etenim contritum & humiliatum Deus non deſpicit. Dicit namque Chryſoſtomus: *Sicut poſt vehementes imbres mundus aër ac purus efficitur, ita etiam poſt lachrymarum pluuias ſerenitas mentis ſequitur.* Hinc etiã Rabanus Archiepiſcopus dicit: *Lachrymæ natura humidæ ſunt, vt ſordes abluãt, & baptiſmum perditum reſtaurent, ſalſæ & amaræ, vt fluxum corporis reſtringant: calidæ, vt frigus infælicitatis repellant: puræ & mundæ, vt eos ad claritatem perducant patriæ.* Vnde Baſilius virtutem commendans lachrymarum, ait: *Vbi fuerint lachrymæ, ibi ſpiritualis ignis accenditur, qui ſecreta cordis illuminat.* Et Caſsiodorus in Pſalmos: *Fletus cibus eſt animarum, corroboratio ſenſuum, abſolutio peccatorum, refectio mentium, lauacrum culparum.*

Ambr. li. 10. in Luc. cap 96. — Pſalm. 50. — Chryſoſt. hom. 6. in Matth. — Rabanus — Baſilius. — Caſsiod. in Pſal. 41.

His ergo monachus ſanctorum Patrum auctoritatibus de efficacia lachrymarum inſtructus, ſtudeat in ſeipſo experiri, quæ legit in codice, quanta ſit dulcedo mentis, pias lachrymas fundere ante conſpectum Diuinæ maieſtatis. Vnde dicit Iſidorus: *Quo mens iuſti hominis ex vera compunctione capiatur, & qualiter infirmata reuertatur, deguſtata lucis magnitudine, illum noſſe poſſe, qui iam aliquid inde guſtauit, non dubito.* Sicut ergo in alijs monui, teneat ſibi monachus quotidie ſecretum capitulum flendo & lachrymando, ſeipſumque accuſando,

Iſid. lib. 2. de ſum. bon. c. 12.

ſando, & de præteritis veniam, de futuris autem flagitando cautelam. Multum enim proficit ad profectum religionis, ſi monachus nullum diem flendo prætereat. Cùm autem homo ſic proficere incipit, poterit facere, quod ſubiungitur.

Deſideria carnis non perficere, voluntatem propriam odire. Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 59.

59. QVis eſt, qui odit propriam voluntatem, niſi qui de præteritis peccatis cum lachrymis iugiter veram facit pœnitentiam? Duritia autem cordis noſtri arguitur, dum veniam pollicenti auditus mentium denegatur. Induratum eſt cor Pharaonis, nec vult dimittere populum Domini, niſi in manu valida. Pharao, nudans vel diſsipans virum interpretatur, quia voluptas carnis tenet in ſeruitute filios Iſraël, ſenſus videlicet corporis, nec vult dimittere eos ad ſeruiendum & immolandum Domino ire, niſi in manu valida; quia regnum cælorum vim patitur, quia induratum eſt cor eius per malam conſuetudinem. Pharao iſte virum denudat & diſsipat, quia voluptas carnis animum virtutibus exſpoliat. Quid ergo faciendum eſt, vt à ſeruitute tyranni huius liberari poſsimus duriſsima? Exeamus viam trium dierum in deſerto, & immolemus Domino Deo noſtro. Exeamus, inquam, viã trium dierum, viam videlicet compunctionis, confeſsionis, & pœnitentiæ. Per hanc Exo 5. & ſequ.

viam itur ad Chriſtum. Sed Pharao noſter, carnis videlicet voluptas, non ſinit: quia mala conſuetudo, aut mundi concupiſcentia detinet nos, nec dimittet nos, niſi in manu valida. Quæ autem eſt manus valida, quæ exterret Pharaonem, & exercitum eius, niſi compunctio & lachryma? Sed quomodo poterimus peruenire ad illam, quia duritia cordis noſtri lachrymas fundere neſcit? Exiſtimo, quoniam ab oratione incipiendum eſt, quia oratio compunctioné, compunctio auté lachrymas, lachrymæ verò confeſsionem, cõfeſsio denique pœnitentiam, & pœnitentia impetrat remiſsionem, & ex captiuitate libertatem. Cùm autem libertas fuerit reddita ſenſibus, id eſt, cùm ſpiritu reguntur, & non carne; tunc poterit monachus propriam deſpicere voluntatem, & odire, carniſque deſideria non perficere. Si enim videro mulierem ſpecioſom, iam ſenſus meus, viſus videlicet, decipere me nititur: & ſi carne regitur, nulla erit difficultas in peccando. Si autem ſpiritu regitur, iam liber eſt, & ſuggeſtione facilè non capitur. Monachus itaque, ſi deſideria carnis ſuperare vult, & non poteſt, ſtudeat ab oratione frequenter incipere, vt poſsit demum ad compunctionis gratiam peruenire. *Voluntatem propriam odire*, eſt alterius iuſsioni hilariter atque libenter propter Deum obtemperare. Voluntatem ergo propriam odit, qui Deum perfectè diligit. Valde enim magnum eſt; nec quidquam Deo offerre homo pretioſius poteſt, quàm ſi pro-

ſi propriam voluntatem, ob eius amorem derelinquit. Vnde ipſe in Euangelio ait: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, &c.* Et iterum: *Qui non odit animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Quid hîc per animam, niſi propria voluntas, vel carnalis vita deſignatur? Omnis ergo, qui peccare deſinit, ob Dei amorem animam ſuam, id eſt, deſideria carnis odit. Sequitur. Matth. 16. Lucæ 14.

Præceptis Abbatis in omnibus obedire, etiam ſi ipſe aliter (quod abſit) agat, memores illius Dominici præcepti: Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite. Textus Capitis 4. Regulæ, Inſtrumentum 60. Matth. 23.

40. SVnt nonnulli ſpiritu ſuperbiæ inflati, & errore vel inuidia cæcati, qui dicunt, regulam non eſſe explanandam, ſiue gloſſandam, ſed ſimpliciter ſecundùm literam intelligendam. Velim autem ſcire, quid ad iſtum verſum dicerent, quòd in omnibus ſit obediendum præceptis Abbatis, an etiam in malis & ſaluti contrarijs? Certè oportet ſubintelligere, vt obediatur præceptis Abbatis in omnibus, quæ non ſunt contra Deum vel animæ ſalutem. Quia non ſunt audiendi, qui contra Deum aliquid iubent. 11. *quæſt.* 3. *Iulianus Imperator.* Bonum eſſet, ſi quis ad literam regulam ſeruaret, ſed oportet, quòd etiã literam intelligat. Nam ignorantia mater er- Oportet obedire in ijs, quæ nõ ſunt cõtra Dei præcepta. 11. q. 3. cap. 94. Iulianus imperator.

foris, interdū indiſcretionē parere ſolet, ſine qua nulla virtus ſubſiſtit. Debet ergo monachus præceptis Abbatis in omnibus obedire, quæ non ſunt contra Dei honorē vel animæ ſalutem: aut certè vltra regulam, quam profeſſus eſt. De obedientia plenius differendum in ſuo loco & capite reſeruo, vt ſermonem faciam abbreuiatum.

Sed notandū eſt, quod dicit B. Benedictus, obediendum eſſe Abbati in omnibus, *etiam ſi ipſe aliter agat*: quia vita Prælati, ſubditorū non eſt, ſed doctrina; nā in malis, obedire nemini debemus: in bonis autē & honeſtis, etiā malis Prælatis propter Deum obediendū eſt. Quia obedientia, quę propter Deum exhibetur alicui, nunquam merito caret, ſi ſecundùm Deū fiat. Non debemus, propter malam vitā Prælatorum, bonum negligere obedientiæ. Quia tunc verè obedimus, ſi propter Deū, non bonorum tantū, ſed etiam prauorum Prælatorū mandata, in Dei amore complemus. Et ſi ipſi aliter faciunt, quā docent, eorum eſt dānum. Nos obediamus ſimpliciter propter Deum, memores illius præcepti Dominici: *Quæ dicūt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere*. Hinc Ioannes epiſcopus, redarguens eos, qui ſacerdotibus obedire propter negligentias ipſorum contemnunt, dicit: *Vos, qui ſedetis in Eccleſia quaſi iudices ſacerdotum, & non auditores, aliena diſcutientes, & propria non conſiderantes, iudicate de ſacerdotibus. Sicut omnes auditis, & non omnes facitis, quod auditis: ſic ſacerdotes omnes docent, ſed non omnes faciunt, quod docent. Si bene vixerint, eorum eſt*

Matth 23. Chryſoſt. hom 43. in Matth.

lucrum:

lucrum: ſi bene docuerint, veſtrum. Accipite ergo quod veſtrum eſt, & nolite diſcutere quod alienum eſt: propter bonos ſacerdotes etiã malos honorate, ne propter malos etiam bonos & iuſtos contemnatis. Melius eſt enim malis iniuſta præſtare, quàm bonis iuſta ſubtrahere: frequenter enim & de homine malo bona doctrina procedit. Sequitur.

Non velle dici ſanctum, antequam ſit: ſed prius eſſe, quod verius dicatur. Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 61.

DEbemus omnes appetere perfectionem & ſanctitatem conſequi, ſed ſancti vocari vel dici ab hominibus, prorſus non velle, nec apud nos tale aliquid de nobis præſumere. Sanctitas quippe elationem non ſuſtinet, quia *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*. Iac. 4. Hinc Gregorius in Moralibus ait: Greg. lib. 35. moral. cap. 1. *Sancti viri, quo altius apud Deum virtutum dignitate proficiunt, eo ſubtilius indignos ſe deprehendunt.* Elationem itaque & vanam gloriam omnino monachus deteſtari debet, quia citò bonum amittitur, ſi de ſeipſo vel ſanctitate præſumitur. Nec poterit dici ſanctus, qui de ſanctitate gloriatur. Dicit namque Gregorius: *Sub hoſte, quem proſternit, moritur, qui de culpa, quam ſuperat, eleuatur.* Cùm bene viuitur, valde cauendum eſt, ne mens, deſpectis cæteris, de gloria ſingularitatis eleuetur. Appetat monachus plus in ſecreto Deo placere, quàm in publico hominibus. Omnis enim, qui hominibus placere deſiderat, Deo placere non valet.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 62.

Præcepta Dei, factis quotidie adimplere.

Rom. 2.

NOn enim auditores, ſed factores legis iuſtificabuntur. Nam veniente ad iudicium Domino, omnes præſentabimur ei. Vbi non quæretur à nobis, quid legimus, vel audiuimus: ſed quid fecimus eorum, quæ Deus præcepit. Certè multi ſunt, qui mandata Dei legunt & audiunt, ſed pauci audita atque lecta conuertunt in opera. Nihil eis proderit ſcientia, ſi iuſtitiæ non fecerint opera. Non eſt ſapientia, præcepta Dei ſcire, ſed facere; ſtudeat monachus quotidie mandata Dei, tam veteris legis quàm nouę, operibus adimplere: Deum videlicet ſuper omnia diligere, deinde proximum ſicut ſeipſum. Nemini malum facere, & cætera, quæ præcipit Deus.

Iſid lib. 1. cap 18.

Dicit namque Iſidorus primo ſententiarum: *Via, per quam itur ad Christum, lex eſt: per quam vadunt ad Deum hi, quibus eſt, vt intelligant eam.*

Ioan. 15.

Ait autem Dominus: *Vos amici mei eſtis, ſi feceritis, quæ præcipio vobis.* Fruſtra ſe iactat Dei amicum, qui eius facere contemnit mandatum. Si igitur volumus ipſius aſtringi amicitijs in cælis, ſtudeamus mandatis eius parere in terris. Quia tanto ibi quiſque apparebit glorioſior, quanto nunc hîc in mandatorum Dei executione fuerit diligentior. Nec putemus (fratres) ſatis eſſe, ſi ea fecerimus, quæ Deus præcipit omnibus ſuis fidelibus, niſi etiam alia, quæ nobis ſingulariter præcepta ſunt, opere implemus. Sunt enim quædam

inter

inter Domini dogmata ſæcularibus conſilia, quæ nobis omnino ſunt pręcepta. Dicit enim Iſidorus: *Alia ſunt præcepta, quæ dantur fidelibus, communem in ſæculo vitam ducentibus, atque alia ſæculo renunciantibus. Illis enim dicitur, vt ſua omnia bene gerant: iſtis, vt ſua omnia derelinquant. Illi præceptis generalibus aſtringuntur, iſti præcepta generalia perfectius viuendo tranſcendunt.* Sequitur ſecundum membrum ſubſtantiale omnis religionis probatæ, quando dicitur. Iſid. lib. 3. cap. 18.

Caſtitatem amare.

Textus Capitis & Regulæ. Inſtrumentum 63.

14. CAſtitas eſt virtus, ſub iugo rationis impetum libidinis refrænans. Et nota, quòd hîc dicitur, *Caſtitatem amare,* & nõ dicitur, ſeruare; vt intelligas, quòd multi continentes ſunt inuiti; quia ſi poſſent violare, ſicut vellent, minimè abſtinerent à conſortio illicito. Monachus autem debet caſtitatem ſeruare, & amare: quia vnũ non poteſt eſſe ſine altero: vt quod ſeruat ex ordine, amplectatur etiam ex affectione. Notum eſt omnibus, quòd omnes religioſi, qui ſub regula militant approbata, ſe ad ſeruandam caſtitatem obligant; & ergo non tantum ſeruare, ſed etiam amare caſtitatem debẽt. Eſt autem pulchra virtus caſtitas, animæ ornamentum, corporis decus, ſoror Angelorũ. Dicit namq; Cyprianus: *Virginitas eſt ſoror Angelorum, victoria libidinum, regina virtutum, poſſeſſio omnium bonorũ.* Sed dicet forſitan aliquis: Et quid de his, qui poſt corruptionem intrant religionem, fiet?

Ha-

Habebunt etiã meritum virginitatis? Reſpõdendum eſt, quòd merito non carebunt caſtitatis, qui poſt corruptionẽ propter Deum caſtè vixerint. Dicit enim Aug. *Longa caſtitas poſt peccatum, ſoror eſt virginitatis.* Veruntamen virginitatem ſemel amiſſam nemo recuperare

Hieron. ep 22 ad Euſtoch. poteſt. Ait enim B. Hieron. *Audenter loquor, cũ omnia poßit Deus, ſuſcitare virginẽ nõ poteſt poſt ruinam.* Vult quidẽ liberare de pœna, ſed nõ vult coronare corruptã. Ex his patet, quòd virginitas ſingulare meretur pulchritudinis ſertũ, quod nullus poſt lapſum caſtitatis habere poteſt. Quòd autem ad caſtitatem obligentur religioſi, omnibus liquet: cùm etiã ob cuſtodiam continentiæ, eis ad fœminas non liceat

18. qu. 2. Peruenit ad nos. cap. 26. accedere. 18. *qu.* 2. *Peruenit ad nos*: & ibi multũ de hoc. Et ſi clerici ſæculares ad caſtitatem obligãtur, propter ordinẽ ſacrum, multo fortius religioſi, ſiue clerici ſint, ſiue nõ. Si laicus ſæcularis fornicatur, grauiter peccat: ſi clericus, grauius: & ſi monachus in hoc ordine, grauiſsimè delinquit. Caſtum ergo monachũ eſſe oportet, nõ ſolũ corpore, ſed etiã mente.

Iſid lib. 2. de ſum. bon. c. 40. Greg. li. 6. Mora. c. 23 Auguſt. c. 21. Regul. Quia, ſicut dicit Iſid. *Virgo carne, non mente, nullũ præmium habet in repromißione.* Hinc etiã Greg. ait: *Nulla eſt caſtitas carnis, quam non cõmendat humilitas mentis.* Et Aug. de vita clericorum: *Non dicatis vos habere animos pudicos, ſi habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus, impudici cordis eſt nuncius.* Habeat ergo monachus caſtos oculos, manus, & aures, & omnia corporis membra: quia ſi in vno immundus eſt, in cæteris purus eſſe non poterit. Et vt eo facilius caſtitatem con-

conſeruet, cordis cuſtodiam in omnibus exhibeat ſenſibus carnis. Deum iugiter orationibus pulſet, quatenus contra tela inimici ignea, clypeum mereatur accipere fortitudinis. Sequitur.

Nullum odire: zelum & inuidiam non habere, contentionem non amare. Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumentum 64. 65. 66.

42. ODium, eſt vetus ira, ex pluribus cauſis collecta, diuturno tempore perſeuerans. Ira fratris, ſi fuerit inueterata, iã odium eſt. Monachus autem, omnes homines propter Deum diligere debet, neminẽ odire, iniuriam citò dimittere, irã per noctem non reſeruare. Hoc ſit autẽ odium ſuũ, vt homines diligat, & vitia ſemper deteſtetur. Dicit enim Caſsiod. *Perfectum odium, eſt homines diligere, & vitia eorum ſemper horrere.* Hinc etenim Pſal. ait: *Nónne qui oderunt te Domine, oderã, & ſuper inimicos tuos tabeſcebã? Perfecto odio oderã illos, inimici facti ſunt mihi.* Vnde dicit Auguſt. *Hoc eſt perfecto odio odiſſe, vt vitia non homines oderis, nec vitia propter homines diligas.* Odium, eſt rãcor animi inueteratus: quia dum ira reſeruatur, odiũ ex ea generatur. Zelum malum, qui ſeparat à Deo, monachus habere non debet, ſed potius eum, qui Deo coniungit. Zelus & contentio, ſi in monaſterio habeatur, omnem diſciplinã annihilant. Deus pacis & dilectionis, zelum & contentionem non amat, quia ipſe dicit: *Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, ac trementem ſermones meos?*

Caſsiod. in Pſ. 118.
Pſal. 138.
Auguſt. in Pſal. 118.
Contentio vitanda.
Eſai. 66.

Ca-

Caueamus, ergo fratres mei, ab omni conté-tione, & zelo malo: quia nihil adeo turpe eſt in religione, ſicut zelus & contentio in congregatione. Ait enim Dominus: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Si pacifici ſunt filij Dei, proculdubio contentioſi, non aliud, niſi filij ſunt diaboli. Hinc B. Hieronymus ait: *Quiſquis corpus affligit, & concordiam deſerit; Deum quidem laudat in tympano, ſed non laudat in choro. Quia ibi diſſentio eſt, vbi inuidia eſt: vbi concordia non eſt, ibi chorus non eſt.* Inuidia, eſt filia ſuperbiæ: ſed iſta mater ſuperbia neſcit eſſe ſterilis: quia vbi fuerit, continuò parit: ſuffoca matrem, & non erit filia.

Hieron. in Pſalm. 149

Monachus, qui in humilitate fundatur, inuidiam non debet exercere, ſed omnibus hominibus de bono profectu congaudere, & damnum alterius putare ſuum, nam ſic confirmatur charitas. Si autem aduerſus ſe aliorum ſenſerit inuidiam, non curet: quia virum fortem excitat ad virtutis exercitium alieni liuoris aculeus, nec métis oculos torpere permittit inuidia detractorum. Dicit Chryſoſt. ſuper Matthæum: *O inuidia, quæ ſibi ſemper eſt inimica. Nam qui inuidet, ſibi quidem ignominiam facit: illi autem, cui inuidet, gloriam parit.* Iacob, qui in baculo ſuo Iordanem tranſierat, non redijſſet cum duabus turmis, niſi eum inuidia Eſau agitaſſet. Ioſeph nōn imperaſſet Ægypto, niſi ipſum fratrum inuidia vendidiſſet. Monachus non multum, ſi aliorum inuidia perſequatur, aduertat, abſque tamen peccato: quia etiam malis diſplicere, lauda-

Chryſoſt. homil. 32. & 63.

bile

bile eſt. Ipſe autem liuidus non ſit, quia ſcriptum eſt Eccleſiaſtici .14. *Nequam eſt oculus liuidi, & auertens faciem ſuam, & deſpiciens animam ſuam.* Hinc Auguſtinus ait: *Inuidus dicitur, qui fælicitate aliena torquetur*. Et ſic inducitur in duplicem paſsionem: cùm aut quod ipſe eſt, alium eſſe non vult: aut aliũ vidēs eſſe meliorem, dolet ſe non eſſe æqualem. Dicit etiam Hugo de S. Victore: *Superbia aufert mihi Deum, inuidia proximum, ipſa ira ſurripit mihi omne bonũ.* Inuidus nemini placet, ſibi ipſi nocet, dum de bono aliorum ſolus dolet. Eccli. 14. Auguſt in Pſal. 104.

Quod monſtruoſius monſtrum inuidia? Quod damnoſius damnum? Quę culpabilior culpa? Quæ pœnalior pœna? Hæc eſt erroneæ cæcitatis abyſſus, humanæ mentis infernus, contentionis ſtimulus, viui hominis mors. Inuidus nunquam quieſcit; nunquam gaudet, ſemper ſtimulo malo agitatur, ſemper dolet; fructum bonum non facit, proprio dolo conſumitur. Vnde dicit Auguſtinus: *Inuidia animæ tinea ſenſum comedit, pectus vrit, mentem afficit. cor hominis quaſi quædam peſtis depaſcit.* Per inuidiam enim crucifixus eſt Chriſtus: Ideo is, qui inuidet fratri ſuo, crucifigit Chriſtum. Hinc Iſidorus ait: *Inuidus membrum eſt diaboli*; ob cuius inuidiam, mors intrauit in orbem terrarum; ſicut & ſuperbus membrũ eſt diaboli, ſicut ſcriptum eſt: *Omne ſublime videt, & ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ.* Nulla eſt virtus, quæ non habeat contrarium inuidię malum: ſola miſeria inuidia caret. Nam qui illuſtrioribus clareſcunt meritis, ſapien- Aug ſer. 84 de tempore. Hugo l. 3. de anima, cap 25. Iſid lib. 3. cap. 25. Iob 41.

tia, diuitijs, ſiue honore, acrius inuidiæ toxicato dente roduntur vbique. Sed fælix, quem mundus odit, cui inuidet malus: quoniam *qui* Iac. 4. *amicus voluerit eſſe huius mundi, inimicus Dei conſtituetur.* Si non inuideris, maior eris. Nam qui Iob 5. inuidet, paruus eſt. Hinc Iob 5. ſcriptum eſt: *Virum ſtultum interficit iracundia, & paruulum occidit inuidia.* Super quo Gregorius: Greg. li. 5. Mora c 34 *Paruulus* (inquit) *eſt, quem occidit inuidia: quia niſi ipſe inferior exiſteret, de bono alterius non doleret.* Inferior non niſi ſuperiori inuidet, & non ſolum animi, ſed & corporis ſenſus inuidia occupat. Ibidem. Vnde dicit idem Gregorius in homilia: *Inuidi color pallore afficitur, oculi deprimuntur, mens accenditur, membra frigeſcunt, fit in cogitationibus rabies, in dentibus ſtridor.* Inuido enim vultus minax, toruus aſpectus pallor, in facie, in labijs tremor, in dentibus ſtridor, verba rabida, & effrænata conuitia, & manus ad violentiam prompta. *Pallor in ore, ſed & macies in corpore toto.* Inuidia habet toruum ſemper reſpectum, amarum reſponſum, iracundum vultum. Sequitur autem.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumentum 67.

Elationem vel iactantiam fugere.

IActantia, ſuperbiæ eſt filia, & ſoror elationis. Caueat autem monachus vtramq;. Nam ſuperbus monachus, diabolo ſimilis eſt, qui elatus cecidit; quia ſe, quod non erat, eſſe putauit, elationem caueat non tãtum verbis, ſed etiam intuitu mentis. Quidquid boni fecerit, gloriam ab hominibus nõ appetat: quia dum

dum laus de bono opere quæritur, virtus in manus inimici traditur. Dicit enim Gregorius: *Perit omne quod agitur, ſi non humilitate cuſtoditur*. Tanto fit quiſque vilior Deo, quanto pretioſior ſibi: tantò autem pretioſior Deo, quanto propter Deum vilior ſibi. Dicit etiam Chryſoſt. *Noli te quidquã putare feciſſe cùm feceris, & pleniſſimè cuncta feciſti.* Nihil eſt, quod magis diminuat laudis præconiũ, quã ſuos quotidie iactitare ſucceſſus, & ſingulis diebus anni vendere diem vnum. Huiuſmodi ſunt, qui os ſuum ponunt in cælum, & tamen lingua tranſit in terris: quoniam de magnis loquuntur, quatenus magni videantur: ſed quia parua faciunt, minimi inueniũtur. Iactantia vanam gloriam redolet, & per conſequens ſtultitiam deſignat. Ait autem Iſidorus: *Tam in verbis, quàm in factis cauenda eſt iactantia*. Caueat ergo monachus in omnibus iactantiã, quantumcunque poteſt. Nam valde vituperabile eſt, vt os, quod diuinis laudibus mancipatum eſt, proprijs inſeruiat. Contemptibilem facit iactantia, taciturnitas autem acquirit amicos, maximè ſi humilis ſit. Si quid noſti, ſi quid feciſti, noli te iactare verbis, ſi non vis amittere monachatum. Dic ſemper cum Propheta Iſaia: *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi.*

Gregor. hom. 7 in Euang. & l. 18 mor.

Iſid lib. 3. cap. 23.

Eſai. 24.

Seniores venerari, iuniores diligere.

Textus Capitis 4. Regulæ Inſtrumẽtum 68. & 69.

43. SEniores venerari debemus, ſicut ſcriptum eſt Leuit. 19. *Coram cano capite*

Leuit. 19. *pite conſurge, & honora perſonam ſenis.* Senectus etenim virum virtuoſum commendat, quia in ſenibus experientia eſt. Nec tantum putemus ſenes venerandos ætate, ſed etiam ordine, dignitate, merito, & ſanctitate. Vnde Sapientiæ quarto legitur:

Sap 4. *Senectus venerabilis eſt, non diuturna, neq; annorum numero computata.* Et vt oſtenderet, non tantum annis, ſed & meritis eſſe ſenes, ſubiunxit: *Cani autem ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Dicit

Cyprian. de ſingularitate Cleric. autem Cyprianus: *Plus omnibus religioni operam dare ſenibus cõuenit: quos præſentis ſaculi florida ætas tranſacta deſerit.* Canities autem tunc eſt venerabilis, quando ea gerit, quæ canitiem decent: cùm verò iuueniliter conuerſatur, plus

Auguſtin. in Pſ. 118. iuuenibus ridiculoſus erit. Hinc Auguſtinus ait: *Sit ſenectus noſtra puerilis, & pueritia ſenilis; id eſt, vt nec ſapientia noſtra ſit cum ſuperbia, nec humilitas ſine ſapientia.* Idem in Sermone: *Infantia,* inquit, *veſtra innocentia ſit, pueritia reuerentia, adoleſcentia patientia, iuuentus virtus, ſenium meritum, ſenectus nihil aliud, quàm canus ſapienſq; intellectus.* Congreget vnuſquiſque, quod ſenex vult poſsidere, in iuuentute: quia in ſenibus deficit virtus, & requiritur victoria. Hinc B.

Hieron. ep. 2. ad Nepot. Hieronymus ait: *Omnes penè virtutes mutantur in ſenibus, &, creſcente ſola ſapientia, decreſcunt cæteræ virtutes.* Senex facile prouocatur, citò credit, & tardè diſcredit: tenax & cupidus, triſtis & querulus; velox ad loquendum, & tardus ad audiendum. Laudat antiquos, & ſpernit modernos; vituperat præſentia, & commendat præterita; ſuſpirat, & anxiatur, tor-

torpet, & infirmatur. Sunt autem honorandi venerabiles ſenes, quos & vitæ meritũ commendat, & annorum numerus decorat. Senio etenim reuerentia debetur, adoleſcentiæ diſciplina. Monachus tamen ſeniores ſuos venerari debet, quia ſe priores in ordine laborant. Turpe eſt enim, iuuenem inexpertum ſenibus ſe præferre, in quibus macula nõ eſt. Senem loqui decet, iuuenem auſcultare loquentem. Hinc Sapiens admonet Eccleſiaſtici 32. dicens: *Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adoleſcens, loquere in tua cauſa vix. Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum. In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens. In medio magnatorum loqui non præſumas: & vbi ſunt ſenes, non multum loquaris.* Multiloquium iuuenem contemptibilem facit, ſimulque præſumptuoſum oſtendit. Si ergo vis honorari, da ſenibus reuerentiam: & hoc exſpectato ſenex, quod iuuenis ſenibus præbuiſti. Et deſine velle ſenex, quæ noluiſti puer. Seniores itaque omni reuerentia iudica dignos, quoniam & tu ſenium optas: & iuniores dilige, quia tu iuuenis fuiſti. Hæc enim vera eſt fraternitas, vt maior honore, & inferior habeatur ſincera dilectione. Sequitur.

Eccli. 32.

In Chriſti amore pro inimicis orare.

Textus Capitis 4. Regulæ. Inſtrumẽtum 70.

Illam enim Deus orationem miſericorditer accipit, quam ipſa miſericordia pro inimicis fundit. Tanto namque Chriſtum

feruentius diligere quiſque probatur, quanto pro aduerſarijs deuotius orat. Cùm enim pro inimicis noſtris fundimus preces noſtras Domino, reddimus acceptas orationes: & quanto plus interceſſerimus pro ipſis, tanto gratioſius ſancti Dei intercedent pro nobis. Si pro amicis oramus, quid ad charitatem? Vt enim pro ſe quiſque oret, neceſsitatis eſt: pro amico, debiti: pro inimico autem, ſolius dilectionis & charitatis Dei. Iubemur orare pro perſequentibus, & calumniantibus nos, vt perfecti ſimus, ſicut Pater noſter cæleſtis perfectus & bonus eſt, permittens ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos: quia adhuc infirmus eſt, qui pro inimicis intercedere non nouit. Debemus ergo nobis iniuriam facientibus, etiam non rogati, indulgere; & pro culpa eorum intercedere, gratiamque emendationis impetrare; quia nulla eleemoſyna maior, quàm ſi ex corde dimittimus, quod in nos quiſq; peccauit. Qui verò dimittit inimico, & orat pro eo, ſua omnia & ſeipſum propter dilectionem proximi & ſalutẽ, in Deo dimittit. Sequitur,

Textus Capitis 4 Regulæ. Inſtrumẽtum 71.

Cum diſcordantibus ante ſolis occaſum in pacem redire.

Epheſ. 4.

HInc Paulus ad Epheſ. 4. admonet, dicens: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram*. Si Chriſtianus quilibet ſæcularis, diſcordiam vel zelum inuidię cum proximo habere non debet; quanto minus monachus,

qui

qui cæteris in exemplum poſitus eſt, diſcordiam debet tenere? Grauis namque eſt culpa diſcordiæ, quæ nec paſsione pro nomine Chriſti purgatur. 95. *diſt. neque.* Quia Deũ non poterit habere pacatum, qui cum fratre non pacem, ſed zeli diſcordiam habuerit. Si autẽ pro quacunq; re vel cauſa diſcordia oriatur, ante ſolis occaſum ad concordiam redeundũ eſt, periculoſum enim eſt: ſe in eo ſtatu reponere ad lectum, in quo quis mori non vellet. Si quis autem ad concordiam redire contempſerit, à cœtu fidelium ſe nouerit alienum. *90. diſtinctione. Placuit. Et ibidem.* Si quis contriſtatus noluerit reconciliari fratri ſuo, ſatisfaciente eo, qui contriſtauit, acerrimis maceretur inedijs, vſque dum grato animo ſatisfactionẽ recipiat. Item ſi quis monachus contentiones & rixas amauerit, vel manifeſtum conuitium fratri intulerit: iuxta arbitrium rectoris, modumque peccati, diuturna accipietur pœnitentia. Redeat ergo cum diſcordantibus monachus ad pacem, vt ſi quempiam offendit, petat veniam: & ſi ab aliquo læſus eſt, dimittat offenſam; vt ſemper pacem habeat cum proximis, bellum autem cum vitijs. Sequitur.

95. diſtin. Neque.

90. diſtin. Placuit.

Et de Dei miſericordia nuuquam deſperare.

Textus Capitis 4. Regulæ.

44. PRima via ſalutis, eſt declinare culpam, ſecunda, non deſperare veniã; ſceleratior omnibus Iudas factus eſt, quem

non pœnitentia duxit ad Dominum, ſed
Iſid.lib.2. de ſum. bon. c.14. deſperatio traxit ad laqueum. Dicit Ambroſius: *Nullus deſperare debet veniam, etiamſi circa vitæ finem ad pœnitentiam conuertatur: vnumquemque enim Deus de ſuo fine, non de ſua vita præterita iudicat.* In vita hominis, finis quęrendus eſt: quoniam Deus non reſpicit, quales antè viximus, ſed quales circa vitæ finem erimus. Si enim finis bonus eſt, totum bonum erit. Latro in cruce conſecutus eſt veniam; & monachus in clauſtro deſperaret? Abſit hoc procul à monacho. Dicit enim Auguſtinus:
Auguſtin de vtilitate pœnitentiæ ca. vltimo. Ambr in c.1. Lucæ. *Ne deſperando augeamus peccata, propoſitus eſt pœnitentiæ portus: rurſus, ne ſperando augeamus, datus eſt dies mortis incertus.* Et Ambroſius ſuper Lucam: *Nemo* (inquit) *diffidat, nemo veterum conſcius peccatorum, præmia diuina deſperet. Nouit Dominus mutare ſententiam, ſi noueris emendare delictum.* Ait namque Iſidorus de ſummo bono: *Perpetrare flagitium aliquod, mors animæ eſt: contemnere pœnitentiam, & permanere in culpa, deſcendere in infernum poſt mortem eſt.* Ergo peccare ad mortem pertinet, deſperare verò in infernum deſcēdere eſt.
Prou. 18. Vnde ſcriptura ait: *Impius dum in profundum malorum venerit*, pœnitentiam *contemnit:* deſperare enim, in Spiritum ſanctum peccare eſt. Vnde Hieremiæ 18. legitur: *Deſperauimus poſt cogitationes noſtras, ibimus quiſque poſt prauitatem cordis ſui, malè faciemus.* Grauius eſt, de Dei miſericordia deſperare, quàm quolibetcumque peccato Deum offendere.
Leo ſer. 3. de paſſione Dom. Ait enim Leo Papa: *Sceleratior omnibus, ô Iuda, & infœlicior extitiſti: quem non pœnitentia duxit*
ad

ad Dominum, ſed deſperatio traxit ad laqueum.

Quantumcunque magnus peccator fueris, tamen de miſericordia Dei ne deſperes: quoniam grauius peccauit Iudas deſperãdo, quã Chriſtum tradendo. Vnde dicit Iſid. lib. Soliloquiorum: *Qui veniam de peccato deſperat, plus ſe de deſperatione, quam de commiſſo peccato damnat: deſperatio auget peccatum, deſperatio maior eſt omni peccato.* Hæc ille. De Iudæ peccato etiam ita loquitur B. Hieronymus ſuper Pſalmum 108. dicẽs: *Magis offendit Iudas Deum in hoc, quòd deſperando ſeipſum ſuſpendit, quàm in hoc, quòd eum tradidit: deſperatio enim reddit hominem maledictum, & Dei protectione indignum.* Eccleſiaſtici 2. ſcriptum eſt: *Væ diſſolutis corde, quoniam non credunt Deo, & ideo non protegentur ab eo.* Non poteſt recipere remiſsionem homo peccatorum, neque in præſenti ſæculo, neque in futuro. Vnde Dominus Lucæ 12. dicit: *Ei autem, qui in Spiritum ſanctum blaſphemauerit, non remittetur, &c.* Spiritus enim ſanctus dator eſt indulgentiæ, quo expulſo, impoſsibile eſt remitti peccata. Nemo enim poteſt dolere de peccatis commiſsis, niſi gratia Spiritus ſancti præuentus. Si ergo Chriſtum authorem remiſsionis expellit, quis eum præueniet gratia? Sed quid de eo, qui poſt deſperationem ad ſpem rediјt ſalutis? Nunquid remittetur ei, cùm Dominus dicat: *Nolo mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur, & viuat? In quacunque hora peccator ingemuerit, omnium iniquitatum ſuarum non recordabor amplius.* Quid ergo dicemus ad hoc? Si deſperatio non remittitur, neque in

Iſid. lib. 5.

Hieron in Pſal. 118.

Lucæ 12.

futuro: quomodo verum eſt, quod dicitur; *Quacunque hora ingemuerit peccator, &c.*

Deſperatio triplex. Sed primò notandum eſt, quòd tripliciter deſperatio contingere ſolet. Primò, quando aliquis ex infirmitate vel grauitate cõplexionis, in deſperationẽ labitur, & de hoc dolet & renititur, quantũ poteſt, ſic æſtimo deſperationem peccatum mortale, aut in Spiritum S. quod non dimittitur in hoc mundo, non eſſe: Secundò, quando contingit deſperatio ex errore vel deceptione, puta, ſi æſtimat ſe obſequiũ pręſtare Deo, ſi ſeipſum occidat, & ſic eſt peccatum mortale. Tertiò, ſi quis deſperat ex certa malitia: vt definitiuè dicat cum Cain in illud Geneſ. 4. *Maior eſt iniquitas mea, quàm vt veniam merear*; tunc eſt peccatum in Spiritum S. credens magnitudinem delictorum ſuorum iam Dei miſericordiam exceſsiſſe; & ob hoc aſcendit de vitio ad vitia; non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.

Gen. 4.

Reſpondeo itaq; ad quæſtionẽ formaliter; quòd nullũ peccatũ adeo eſt graue, quod contritione & ſatisfactione non mereatur veniã. Ergo deſperatus, ſi, dũ adhuc eſt in carne, ad pœnitentiam recurrat, veniam & miſericordiam omnino recipiet. Vnde 2. *ſent. diſt.* 43. dicitur: Illud Ioannis: *Non pro eo dico, vt quis oret*, ſic accipiendũ videtur, vt pro aliquo peccãte ad mortem, vel in Spiritum S. poſtquam finiuerit hanc vitam, non oremus, dum autem in hac vita eſt, nec peccatum illius iudicare, nec de illo deſperare, ſed pro eo orare debemus. Vnde Aug. de verbis Domini. De impœnitẽtia,

Li. 2. ſent. diſt. 43.
1. Ioan. 5.

tia, quæ eſt blaſphemia in Spiritum S. ſic ait: *Iſta impœnitentia vel cor impœnitens, quamdiu quiſq; in hac carne viuit, non poteſt iudicare: de nullo enim deſperandum eſt, quãdiu ad pœnitentiam ſapientia Dei adducit. Paganus eſt hodie, Iudæus infidelis eſt hodie: hæreticus eſt hodie, ſchiſmaticus eſt hodie: quid ſi cras amplectatur Catholicã pacem, & ſequatur Catholicam veritatem? Quid ſi iſti, quos in quocumq; genere errorũ notas, & tanquã deſperatiſſimos damnas, antequam finiant iſtam vitam, agant pœnitentiam; & inueniant veram requiẽ & vitã in futuro? Nolite ergo ante tempus quidquam iudicare.* Hæc ibi. Vnde etiam Dominus per Prophetam Ezechielem dicit: *In quacunque die conuerſus fuerit homo à via ſua peſſima, omnes iniquitates eius obliuiſcar.* Nunquã ergo deſperandum eſt, quamdiu homo in carne viuit, quia nonnunquã, quod diffidẽtia ætatis differtur, conſilio maturiori perficitur: *de p. diſ. 7. Nemo.* Hinc etiam Iſidor. de ſummo bono ait: *Amplius lætatur de anima deſperata Deus & aliquando conuerſa, quam de ea, quæ nunquam extitit perdita.* Sicut de prodigo filio, qui mortuus fuerat, perierat, & inuentus eſt, de cuius regreſſu magnum fit gaudium patris, non minus coram Angelis Dei copioſius erit gaudium de eo, qui à periculo liberatur, quàm de eo, qui nunquam nouit peccati periculum. Quanto enim cõtriſtat res perdita, tanto magis lætificat, ſi fuerit inuenta, ſicut in Euangelio ille paſtor exultat, qui perditam ouem inuentam humeris ſuis gaudens reportat. Nullus ergo deſperet, quia quouſque vita venit ad mortem, ſua ſpe nemo fruſtratur. Si vnus

Aug. de verb. Dñi. in Matth. ſerm. 11.

Ezech. 33.

De pœni. d. 7. cap. 1. Nemo.

Iſid. lib. 2. de ſum. bon. c. 14.

vnus homo omnium hominum peccata perpetraſſet, nunquam eſſet deſperandum: quia miſericordia Dei eſt infinita, ſicut Propheta pſallit, dicens: *Miſericordias Domini in æternum cantabo*: maior enim eſt Dei miſericordia, quã totius mundi delicta, quia finiti ad infinitum nulla eſt comparatio. Declinemus ergo culpam, non deſperemus veniam, & impoſsibile erit nos perire; quoniam Deus noſter multus eſt ad ignoſcendum.

Pſal. 88.

Textus Capitis 4. Regulæ.

Ecce hæc ſunt inſtrumenta artis diuinæ, vel ſpiritualis.

IDeo ſpiritualis artis inſtrumenta dicũtur, quia ſicut artifex quilibet ad ſuã artẽ bene exercendã apta habet inſtrumenta, vt ſine offenſione opus, quod intẽdit, perficiat: ſic monachus Deo ſuã animam placitã reddere volens, ijs exercitijs & inſtrumentis eã adornat: ne aliquid in ſe inueniatur, quod oculos ſummi artificis Dei offendat. Hęc ſunt inſtrumẽta artis ſpiritualis, quibus anima à vitijs mũdatur, & virtutum indumentis adornatur.

Textus Capitis 4. Regulæ. Eſai. 64.

Quæ cùm fuerint à nobis die noctúque inceſſabiliter adimpleta, & in die iudicij reconſignata, illa nobis à Domino merces recompẽſabitur, quam ipſe promiſit, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt eum.

45. PEr diem proſpera : per noctem intelliguntur aduerſa:hæc ergo opera artis diuinæ, vel ſpiritualis prædicta à nobis adimpleri oportet, non ſolum in die proſperitatis: ſed etiá in nocte aduerſitatis : Charitas enim ficta dignoſcitur, quæ tempore aduerſitatis deſeritur: hinc Pſalmiſta ait: *Confitebitur tibi, cùm benefeceris ei.* Proſpera autē huius mundi aduerſitatem habent veram, iucunditatem falſam, certum dolorem, incertam voluptatem; durum laborem, timidam quietem; rem plenam miſeria, ſpem beatitudinis inanem. Sæpè enim per huius mundi proſpera mens à bene cœpto itinere regreditur, & ad ima peccatorum vſque delabitur. Nonnunquam enim in alto quis tollitur, vt ruens fortius conquaſſetur. Quàm ſæpe fortuna videtur in principio proſpera nuntiare, ſed medium & finem multis replet aduerſitatibus, & concludit. Chriſti autem ſeruus plus proſpera formidet, quàm aduerſa, quia proſperitate mens ſæpe deijcitur, & ſeducitur; aduerſis autem probatur & purgatur. Dicit enim Chryſoſtomus: *Nouerca virtutum fælicitas, vel proſperitas beatulis ſuis ſic applaudit, vt noceat: ſic in via fortunatis obſequitur, vt in fine periarium operetur.* Vnde etiam Auguſtinus de verbis Domini: *Nemo frangitur aduerſariorum moleſtia, qui in proſperorum delectatione non capitur. Semper humanæ lætitiæ triſtitia repentina ſuccedit: & quod incipit à gaudio, deſinit in mœrorem.* Subitò, cùm non putatur, infortunium accidit, calamitas irruit, morbus inuadit, mors intercipit,

Pſalm. 48.

Aug. lib. 1 de ſerm. Domini in monte

Sen. lib. 5. Rhetor. tercipit, quam nullus euadit. Hinc Seneca ait: *Ludit de ſuis fortuna muneribus, & quæ dedit, aufert: quæ abſtulit reddit.* O quàm multis amaritudinibus humanæ fælicitatis dulcedo reſperſa eſt: in melle propinat venenum; multa promittens, ſemper mentitur. Hinc Bernardus ſic ait:

Bern in medit. *Quid profuit illis ſuperbia? quid diuitiarum iactantia? breuis lætitia, mundi pompa: vana voluptas, mala familia, mala concupiſcentia: vbi iocus, vbi riſus, vbi iactantia, vbi arrogantia? Heu de tanta lætitia, quanta triſtitia?*

Proſpera mundi non diligat monachus, nec aduerſa timeat. Potens enim Dominus ſuus eſt, cui famulatur; ab omni eum anguſtia ſeruare illæſum. Præſcriptam formulam viuendi, à S. Benedicto traditam, omni tempore obſeruet; ſiue in proſperis, ſiue in aduerſis, non declinet ad dextram neque ad ſiniſtram: ſed regia gradiatur via; vt aſſequi mereatur, quod ſperat. Si enim hæc à nobis inceſſabiliter & perſeueranter fuerint adimpleta, & in die iudicij reconſignata, & reſeruata ad noſtram mercedem; (quia omnia, quæ facimus, in diem iudicij reſeruantur, vel reconſignantur omnibus manifeſtanda) ac præmium recipiemus; quod nec oculus vidit præ claritate, nec auris audiuit præ iucunditate; nec in cor hominis aſcendit præ ſuauitate, quæ præparauit Deus ijs, qui diligunt eum.

Hic eſt fructus operum noſtrorum in hoc capitulo contentorum: ſi ea fideliter, & perſeueranter impleuerimus: quia nullum bonum remunerabitur, quod infideliter, & ſine perſe-

perſeuerantia perficitur, quo ad illam manſionem ciuium ſanctorum.

Officina verò, vbi hæc omnia diligenter operemur, clauſtra ſunt monaſterij: & ſtabilitas in congregatione Textus Capitis 4. Regulæ.

REctè clauſtrum officina dicitur: quia in eo Marthæ & Mariæ officium exercetur, & expletur: nam hoſpites refocillantur officio Marthæ, ſublimia diuinæ contemplationis in affectu mentis concipiuntur cum Mariæ contemplatione. Inſtrumenta operum bonorum prædicta nunquam melius, quàm in clauſtro, poterunt exerceri, quia ibi pax eſt & concordia, amorque proximorum. Et vt ſcias, quia non ſufficit in clauſtro monaſterij conuerſationis initium, adiunxit: *ſtabilitas in congregatione.* Quia ſicut lapis per multa loca volutus, raro hirſutus efficitur: ſic monachus vagus de vno monaſterio ad aliud rarò, vel nunquam virtutibus ditatur. Et ſicut arbor, quæ ſæpius tranſplantata fuerit, nunquam efficitur bene radicata: ſic monachus inſtabilis nunquam ad culmen poterit venire virtutum. Ecce iam bonorum inſtrumenta audiuimus operum: apponamus manum ad aratrum, vt laboremus, quæ audiuimus quia nihil proficit auditus, vbi iuxta poſſibilitatem ad opus non inclinat affectus.

IOAN-

IOANNIS TRITHEMII COMMENTARIVS IN CAPVT V. REGVLÆ S. BENEDICTI.

De obedientia.

Textus Capitis 4. Regulæ.

Primus humilitatis gradus, eſt obedientia ſine mora.

1. Mirum videtur, quòd S. Benedictus hîc primum humilitatis gradū dicat obedientiam, cùm alibi eum affirmet Domini timorē, niſi fortè vera obedientia ex timore Domini filiali dicatur procedere. Vt ſicut filius timens patrem: & diligens, ipſius implet mandata, ita & monachus timore pariter & amore ſuperiori obediat imperanti: vera namq; obedientia & humilitas eſt, & timor Domini: obedientia ergo ſingulas habet in ſe virtutes, vt vna alteri annectatur, & vbi vna deeſt, cæteræ omnes deſint. Vnde dicit B. Hieronym. *Omnes virtutes ſibi hærent, vt qui vna caruerit, omnibus careat.* qui ergo habet vnā, omnes habet. Bene

Hieron. l. 1. contra Pelag.

Bene ergo obediētia primus humilitatis gradus dicitur, bene & timor Domini. Ait namque Gregorius in Moralibus: *Obedientia ſola virtus eſt, quæ menti cæteras virtutes inſerit, inſertaſque cuſtodit.* Et B. Auguſtinus: *Obedientia eſt origo omnis iuſtitiæ & perfectionis.* Et B. Hieronymus: *Obedientia,* inquit, *eſt ſalus omnium fidelium, genitrix omnium virtutum, cibus omnium Sanctorum, per quam Martyres ad palmam meriti peruenerunt.* Hinc etiam Bernardus dicit: *Nihil ita fragrat Domino in odorem ſuauitatis, quàm ſi mactetur vitulus propriæ voluntatis.* Hinc 1. Regum 15. ſcriptũ eſt: *Melior eſt obedientia, quàm victimæ, & auſcultare magis, quàm offerre adipem arietum.* Super quod dicit Gregorius: *Obedientia iure præponitur victimis, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur.* Vnde etiam dicit Bernardus: *Non credas Deo aliquid plus, quàm obedientiam placere, qui maluit mori, quàm non obedire.* Hinc Gregorius ait: *Qui obedientiam ſpernit, Deum negat, quem obedientia crucifixit.* Obedientia autem ſine mora implenda eſt, quia vera non dicitur, quæ non ab inſtanti perficitur. Vnde dicit Bernardus: *Verus obediens mandatum non procraſtinat, ſed ſtatim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, & ſe totum intus colligit, vt mandatum peragat imperantis.* Per inobedientiam mors intrauit in orbem terrarum, & per obedientiam vita ſubintrauit.

Greg. li 1. cap. 22.

1. Reg. 15.

Bern. de præcep. & diſpenſatione.

2. Eligamus ergo, quod placet: ſi inobedientes fuerimus, moriemur in anima: ſi autem obedientes, viuemus in Domino ſemper,

quia mors mortis obedientia eſt, mors vitæ inobedientia. Vnde iterum Bernardus ait. *Magnum inobedientiæ vitium eſt, per quod angelus cœlum, Adam paradiſum, Saul regnum, Salomon perdidit diuinum auxilium.* Si iſtis omnibus Deus non pepercit in locis ſublimioribus, quanto minus nobis inobedientibus parcet in locis humilioribus: non ergo recuſemus obedientiam, quoniam ipſa eſt, quæ cælos aperit, & hominem à terra eleuat, Angelorumque choro aſſociat. Hinc enim Gregorius dicit: *O homo, ſi Chriſti conſiderares obedientiam, tuam deponeres contumaciam, duritia noſtra in omnibus arguitur, cùm cuncta Deo obediant, & ſolus homo Dei recalcitret mandatis.* Ecce ſol à ſemita ſua non deuiat: Luna à ſuo tramite non aberrat, ſtellæ ad Dei nutum ſuis indulgent officijs, campus floribus amœnatur, imbribus irrigatur, frondibus criſpatur ſylua, in nemore cytharisat auicula, & Deo obediunt cuncta, & tu ſolus homo Dei impugnas præcepta? Hinc Ambroſius in Exam. ait: *Non mediocriter pudor eſt, imperio Dei inſenſibilia elementa parere, & homines non obedire, quibus ſenſus tribuitur ab ipſo au-*
Baruch 4. *ctore.* Vnde Baruch quarto: *Stellæ vocatæ ſunt, & dixerunt, ecce adſumus.*

Reuocemus ad memoriam, quando ſancti Patres, Deo obedientes, meruerunt hæreditatem Sanctorum, quam nullus ſine dubio, niſi obediens, poſsidere permittitur. Conſideremus perfectam obedientiam ſancti Patriarchæ Abrahæ, quando Dominus
Gen. 12. dixit ad eum Geneſis duodecimo: *Egredere de*

de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quã monſtrauero tibi. Egreſſus eſt itaque Abraham, ſicut præceperat ei Dominus. Magna enim erat obediẽtia Abrahæ, qui ad præceptum Dei reliquit domum patris ſui, terram ſuæ natiuitatis, amicos notos, & cognatos; & iuit ad alienigenas, vt habitaret inter ſibi incognitos. Nec tamen in iſto, ſed in omnibus, quæ præceperat ei Dominus, ſemper extitit obediens, & paratus; ſicut patet Geneſis decimo ſeptimo: quando ad Dei præceptum circumcidit carnem præpucij ſui: ſed nec iſto fatigatus, aliud mirabile fecit Dei mandatum, in quo laus eius maxima refulget obedientiæ. Vnde Geneſis vigeſimo ſecũdo legimus: *Dixit Dominus ad Abraham: Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis, Iſaac, & vade in terram viſionis, atque offer eum ibi in holocauſtum, ſuper vno montium, quem monſtrauero tibi.* Qui cùm præcepto Dei obediens ligaſſet filium ſuum, ponens ſuper ſtruem lignorum, & arrepto gladio, voluiſſet eum immolare, dixit ſibi Angelus Domini: *Non extendas manum tuam ſuper puerum, neq; facias illi quidquam. Nunc enim cognoui, quòd timeas Dominum, & non pepercisti vnigenito filio tuo propter me.* O virum commendabilem, & merito virtutum locupletem. Filium ſuum vnigenitum, quem diligebat, obtulit, quia non habuit niſi vnum: non dubitans, quia Dominus nihil iubet fruſtra. Potens enim erat etiam ex mortuo facere viuum, qui cùm non eſſet, creauit, vt eſſet. Propter quod & ſequitur:

Abrahæ obediẽtia.

Gen. 17.

Gen. 22.

Ibidem.

Per memetipſum iuraui, dicit Dominus, quia feciſti rem hanc, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam te, & multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli, & veluti arenam, quæ eſt in littore maris. Omnis qui iurat, per ſuperiorem iurare ſolet. Sed Deus, qui ſummus eſt, ſuperiorem ſe non habet, ideoque per ſemetipſum iurauit. Si iſtam hiſtoriā de obedientia Abrahæ ad ſenſum myſticum voluerimus intelligere, magnum nobis obedientiæ incendium miniſtrabit. Abraham enim, pater multarum gentium interpretatur. Dicamus ergo ſic: Dominus dicit Abrahæ, cuilibet videlicet Chriſtiano, quia pater multarum gentium eſt, id eſt, diuerſarum cogitationum eſt; ſicut de gente naſcitur gens, ita de cogitatione opus. Tolle filium tuum vnigenitum, propriam ſcilicet voluntatem, quem diligis, quia omnis natura ſui iuris eſſe delectatur; Iſaac, qui riſus vel gaudium ſonat interpretatum; quia niſi gaudia huius mundi contempſerimus, non poterimus propriā Domino immolare voluntatem. Et vade in terram viſionis, id eſt, contemplationis; quæ non alibi, niſi in religione, eſt. Atque offer eum ibi, ſcilicet in monaſterio; quia nunquā melius mactatur propria voluntas, quàm in religione clauſtrali. In holocauſtum, ſuauitatis videlicet; quia nulla victima ſuauius in conſpectu Dei fragrat, quàm ſi quis ob eius amorem, propriam voluntatem derelinquat. Super vno montium, quem monſtrauero tibi, id eſt, ſub vnius charitatis vinculo,

Expoſitio myſtica huius exempli.

lo, vni Prælato præſta obedientiam: quem monſtrauero tibi, id eſt, quem canonicè ſibi elegerit congregatio. Quia non tenentur obedientiam promittere ei, qui non per oſtium, ſed aliunde, vt fur & latro, intrat. Cùm autem hæc, quæ Dominus iubet, fecerimus, & filium noſtrum vnicum, quem diligimus, propriam voluntatem immolauerimus, audiemus ſine dubio, quod Abraham audire meruit: *Per memetipſum iuraui*, dicit Dominus, *quia feciſti rem hanc grandem*; quæ contraria videtur omninò libertati, & naturæ: *& non pepercisti filio tuo vnigenito*, propriæ videlicet voluntati; *propter me*, id eſt, quam propter meam dilectionem ſub poteſtate alterius tradidiſti; *benedicam tibi*, benedictione perpetua, remittendo tua peccata; *& multiplicabo ſemen tuum*, opera ſcilicet virtutum, per quæ vitam æternam poſsideas; *ſicut ſtellas cæli*, pro charitate; *& velut arenam, quæ eſt in littore maris*; præ innumeroſitate & magnitudine remunerationis; *& ſemen tuum poſſidebit portas inimicorum ſuorum*, quia anima fidelis per ſemina virtutum, regnum Dei, à quo deiectus diabolus inimicus eius, in infernum demerſus eſt, poſt hanc vitam æternaliter, & ſine fine poſsidebit.

Ecce iſte eſt fructus obedientiæ, cuius dulcedinem non guſtabit, qui eius amaritudinem abhorret.

Textus Capitis 5. Regulæ.

Hæc conuenit ijs, qui nihil ſibi Chriſto charius aliquid exiſtimant, propter ſeruitium ſanctum, quod profeſſi ſunt; ſeu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ.

3. QVi enim Deum verè diligit, præceptis Abbatis in omnibus, ob eius amorem, obedit; quia ipſe dicit: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Vnde in ſuperioribus dicit: *Præceptis Abbatis in omnibus obedire.* Hîc ergo quæritur, an monachus teneatur Abbati ſuo in omnibus obedire, præſertim cùm ſimpliciter promiſerit obedientiam. Reſpondetur, quòd monachus ſancti Benedicti non diffuſam, ſed limitatam promittit obedientiam, dicendo; *Ego frater N. promitto obedientiam, &c. ſecundùm regulam S. Benedicti.* Et ideo quantum ad illa ſola tenetur obedire, quæ putat ad regularem obedientiam, & obſeruantiam pertinere, & iſta videntur omnia licita, & honeſta, & poſsibilia, quæ manifeſta nō trahunt extra propriā profeſſionem, etiā per exceſſum, puta, ſi præciperetur tranſitus contra infideles, vel vt ſubditus martyrio ſe offerat. Vnde dicit Bernardus de præcepto & diſpenſatione: *Prælatus vota mea nec augeat ſine mea voluntate, nec minuat ſine iuſta neceſſitate.* Licet contrariū regulæ non ſit, vt de obedientia ſe monachus martyrio offerat, cū dicat B. Benedi-

Lucæ 10.

An in omnibus obediendū ſit Abbati.

nedictus in tertio gradu humilitatis, vt quis pro Dei amore omni obediētia ſe ſubdat maiori, tamen regulā, quā monachus profitetur, excedit: nec obedire tenetur, ſi tamē voluerit obedire, poteſt. Hoc autē, quod in tertio gradu humilitatis dicitur, conſiliū videtur, non præceptum: & ideo in talibus, quæ regulā, ſeu regularem profeſsionem excedunt, obediētia neceſſaria non eſt, licet aliquando poſſet eſſe vtilis, & perfectionis. In reliquis verò, quę licita ſunt, & honeſta, quæ ad regulam poſſunt reduci, obediētia neceſſaria eſt, ſicut dictū eſt ſuperius: *Præceptis Abbatis in omnibus obedire*. Vnde Paulus Hebræis ſcribens, admonet: *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis*. Hebr. 13. Sed fortè Abbas iubet monachū aliquid, quod ſibi videtur opportunū, monacho autē apparet contrarium: quid ergo erit faciendū? Si enim de eis oportet Prælatos ſemper ſubditis dare rationem, quæ ipſis viderentur vltra limites regularis profeſsionis, apertè inſurgeret quædā dubiorum ſcrupuloſa inexplicabilis perplexitas ad regularis obſeruātiæ, & recti eius ſtatus ſubuerſionem. Reſpondendum eſt, quòd ſubditi impera Prælatorū diſcutere non debent, ſed ſimpliciter obedire in omnibus licitis & honeſtis, quę manifeſtè non ſunt mala, vel cōtra Deum & profeſsionem regularis obſeruantiæ: & hec obedientia ſufficiens eſt ad ſalutē. Obediētia autem nunquam eſt ſeruanda in illicitis rebus, vt 11. *qu.* 3. *Si Dominus*. &, *Si quis Epiſcopus*. Nunquam enim propter malam obedientam malum committendum eſt, ſed ali-

Obedientia ſeruāda eſt in licitis tantum, tū in ijs, quę nō ſunt contra regulā vel ſupra eam.

11. q. 3. c. 93. Si Dominus. Et ca 91. Si quis Epiſcopus.

aliquando debet bonum, quod agitur, prætermitti. *c. Quid ergo?*

An in dubijs obediendū ſit

Sed quid ſi ſubditus dubitet, an ſit licitum vel non, quod à ſuperiori mandatur? Reſpōdeo, in dubio obediet. Nam etſi fortaſſe reum faciat ſuperiorem iniquitas imperandi, innocentem oſtendet inferiorem ordo ſeruiendi: vt dicitur 23. *quæſtione* 1. *Quid culpatur*. Intelligendum tamen hoc eſt, quòd in dubio ſit obediendum, niſi dubitatio eſſet craſſa & ſupina, quæ non excuſaret; vt ſi ſuperior mādet aliquid, quod ſit contra articulos fidei, contra præcepta & prohibitiones, vel contra generale ſtatutum Eccleſiæ, in talibus non excuſaret dubitatio, quia nec ignorantia, vt 16. *quæſt.* 1. *Si cupis*. Sæpe tamen contingit, vt mens Prælatorum rapta ad diuerſa, minus recollecta inueniatur ad ſingula, & plerunque præcipiat, quæ nonnunquam præcepiſſe doleat. Et ergo conſultum videtur, vt in talibus, vbi dubium eſt, an licita ſint, quæ præcipiuntur, an non, ſcrupulum obedientiæ aperiatur præcipienti eam, omni tamen humilitate & reuerentia: vt ſi fortè diſtractus præcepit illicita, reuocet nondum impleta: Si autem Prælatus mandat, quod manifeſtè eſt contra Deum, non eſt eius iuſsioni obediendum. Hinc Iſidorus ait: *ſi is, qui præeſt, fecerit, aut cuiquam, quod à Domino prohibitum eſt, facere iuſſerit, vel quod præceptum eſt, præterierit, aut præteriri mandauerit, S. Pauli Apoſtoli ſententia ingerenda eſt, dicentis ad Galatas* 1. *Etiamſi nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod*

23. q. 1. c. 4 Quid culpatur.

16 q. 1. c. 5 Si cupis.

Galat. 1.

quod euangelizamus vobis, anathema ſit. Deinde: Si quis prohibet vobis, quod à Deo præceptum eſt: vel rurſum imperat fieri, quæ Dominus fieri prohibet, execrabilis ſit omnibus, qui diligunt Deum. Is, qui præeſt, ſi præter voluntatem Dei, vel præter quod in ſcripturis ſanctis Dei, euidenter præcipitur; vel dicit, vel aliquid imperat: tanquam falſus Dei teſtis, aut ſacrilegus habeatur. Hæc ille; & ponuntur 11. *quæſt.* 3. *Si is.*

4. Eſt autem conſiderandum, quòd ſi Prior alicui fratri præcipit aliquid, & Abbas ſuperueniens mãdauerit aliud, Abbati obediẽdum erit, dimiſſo imperio Prioris: quia mandato ſuperioris, præceptum inferioris ſuccumbit. Vnde ſi aliud iubeat Proconſul, aliud Imperator, nunquid dubitatur illo contempto, iſti eſſe ſeruiendum? Sic etiam, ſi aliud iubeat Abbas, aliud Deus, contempto illo, obediendum eſt Deo, ſicut ſcriptum eſt Actuum 4. *Obedire magis oportet Deo, quàm hominibus.* Hinc Ambroſius ait, & habetur 11. *quæſt.* 3. *Iulianus Imperator.* Quamuis eſſet Apoſtata, habuit tamen ſub ſe Chriſtianos milites, quibus cùm dicebat, producite aciem pro defenſione reipub. obediebant ei: cũ autem diceret, producite in Chriſtianos, tunc cognoſcebant Imperatorem cæli. In talibus enim, in quibus ſine periculo animæ homini non poſſumus obedire, Deo magis quàm hominibus ſeruiẽdum eſt. 15. *quæſt.* 6. *Iuratos.* Eſt etiam notandum, quòd monachus non tenetur Epiſcopo, inuito ſuo Abbate obedire, vt 58. *diſt. cap.* 1. *Et ſecundo.* Niſi forte talis eſſet, in quo Abbatis quaſſaretur prohibitio. Monachus enim Ab-

Cui ſit obediendum, ſi diuerſa præcipiat Abbas & Prior.

Act. 5.

11. q. 3. ca. 94. Iulianus.

15 q. 6. c. Iuratos. 58. d. c. 1. & 2.

Monachus non tenetur obedire ſuo Epiſcopo, inuito Abbate.

bati,non Epiſcopo obediētiam promiſit.Sed, quid de monachis ſacerdotibus, qui in ordinis ſuſceptione, Epiſcopo obedire promittūt? Reſpondetur,quòd Epiſcopo obedire debet, in quantū ſine præiudicio Abbatis ſui, & regularis obſeruātiæ,fieri poteſt, ad ea dūtaxat, quæ ad ſacerdotium, vel ad Epiſcopū pertinent. Aliàs obediat Abbati, cui primò obedientiam promiſit: quia primū iuramentum licitum, eſt ſeruandum: *Extra de iure iurando.*

Obedientia triplex

Eſt autem triplex obediētia diſtincta: Vna ſufficiens ad ſalutē, obedire ſcilicet in his, ad quæ quis obligatur: alia ſuperabundās & perfecta, quæ obedit monitionibus, & licitis, & honeſtis. Tertia eſt indiſcreta, quæ etiá obedit in illicitis. De prima obedientia, quæ ſcilicet ſufficiens eſt, hîc dicitur in textu: *Propter ſeruitium ſanctum, quod profeßi ſunt, ſeu propter metum gehennæ, vel gloriam vitæ æternæ.* Quia ſi ſatisfacere volumus noſtræ profeſsioni, oportet nos obedire in his, quæ ex ordine iubemur: & ſi gehennā cupimus effugere, oportet, vt propoſitum noſtrū inuiolabile ſeruemus: *Propter ſeruitium ſanctū, quod profeßi ſunt*, ante altare videlicet, in conſpectu Dei & omnium ſanctorum: quod idcirco ſanctū dicitur, quia ſancto propoſito ex ſpiritu S. inchoatum eſt: ſi monachus obedit tantum in his, quæ promiſit; vt primò, Decem præcepta decalogi, quæ omnis Chriſtianus obſeruare tenetur: deinde tria ſubſtātialia regulæ, & ſi qua mādat, cōſeruet, ſufficit ſibi ad ſalutē: ſi autem ſuper hoc obedierit, in bonis videlicet & honeſtis, propriā inde

inde habebit mercedem. Obedientia abundãs & perfecta eſt, quando quis obedit in his, ad quæ ex ſua profeſsione nõ tenetur, neq; de iure: ſed ponit totum ſuũ velle & nolle, in arbitrio Abbatis, nihil ſui reſeruãs ſibi: dũ tamen nihil pręcipiat Abbas cõtrariũ dominicæ voluntati, animæq; ſaluti. De hac obedientia ita dicit Bern. *Perfecta*, inquit, *obedientia legẽ neſcit, termino nõ arctatur: nec contẽta eſt ſolum in anguſtijs ſuæ profeſsionis, ſed largiori voluntate fertur in latitudinem charitatis*: Et hæc obedientia cõuenit ijs, qui nihil ſibi Chriſto charius aliquid exiſtimant. Quia illá obedientia à Domino maiorem habet mercedem, quæ maiorẽ habuerit obtemperando charitatem. Sequitur.

Mox, vt aliquid imperatum fuerit, ac ſi diuinitus imperetur, moram pati neſciunt in faciendo. Textus Capitis 5. Regulæ.

MOx, inquit, id eſt ſtatim, abſq; mora. *Vt aliquid imperatũ fuerit*, vel iuſſum à maiore, ac ſi Deus ipſe iuberet & perſonaliter: *Moram pati neſciũt in faciẽdo.* Quoniã vera obediẽtia, ex ore rapit imperiũ iubentis: vt eodem momẽto, quo imperat maior, obtẽperet minor. Et iſta obediẽtia nõ ex timore, ſed ex charitate procedit, vt etiam ſi maiora pręciperet, prõptus obediret. Hinc Bern. ait: *Sola charitas eſt, quæ obedientiã gratã & acceptabilẽ facit Deo, & illa ſola illam Deo cõmendat*. Vnde & verus obediens, dat ſuum velle & ſuum nolle Deo; pro cuius amore, obedit homini æquali ſecundum naturam. *Ac ſi diuinitus imperetur*, inquit, Ber. ſer. 2. de S. And.

Quia

Quia verus humilis ſeruus Chriſti, illam ſententiam Domini ſemper in memoria portat, quæ dicit de Eccleſiæ rectoribus: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Vnde Bernardus; *Siue Deus*, inquit, *ſiue homo vicarius Dei, mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obſequendum eſt cauſa, pari reuerentia deferendum: vbi tamen Deo contraria non præcipit homo.*. Ideoque ſtatim, vt aliquid præceptum fuerit à maiore, minor, dimiſsis omnibus, obediat imperanti. Et ſine dubio, eandẽ à Domino recipiet mercedem, quam & illi, qui ei, dum ore loqueretur ad os, obediebant. Infallibilis namque eſt ſententia Domini, qui ſe audiri in Prælatis affirmat, aut ſperni. Obediendum eſt homini Prælato, non vt homini, ſed vt Deo. Non ſua aſſumptione, ſed Dei ordinatione, vicarius Chriſti eſt Abbas; cuius vices gerere comprobatur, vt ſupra. *qualis debeat eſſe Abbas*, plenius deinde eſt: *Moram pati neſciunt in faciendo.* Quia vera obedientia non eſt, quam mora occupat faciendi: & ſi corporis mora interueniat, mens tamẽ ſemper promptiſsima inueniatur: quia quod negat facultas, ſupplet bona voluntas. Verus itaque monachus velociter obedit, in faciendo moram neſcit.

Lucæ 10. Bern. de præcep. & diſpenſatione. Ca. 2. Reg.

Textus Capitis 5. Regulæ Pſalm. 17.

De quibus Dominus dicit, In auditu auris obediuit mihi.

QVàm cito enim iubentis imperium auris audierit corporis, ad perficiendum opus parata ſit voluntas cordis; vt & audiat impe-

imperantem, & incontinenti compleat, quod fuerit imperatum. Perfecta etenim obedientia, mandatum nec diſcutit, nec iudicat, ſed obedit mox præcepto audito.

Et iterum dicit doctoribus, Qui vos audit, me audit. Textus Capitis 5. Regulæ. Lucæ 16.

5. NE iſtud de ſolis Apoſtolis dictum putetur, aptiſsimè adiungitur, *doctoribus*, id eſt, Prælatis ſeu Prædicatoribus. 43. *diſt. Scimus.* Quia & ipſi Apoſtolorum vices in prædicando, vnuſquiſque ſecundùm gratiam & ordinē ſibi datum, ſuſceperunt. Summus enim Pontifex Romanus, quem vulgariter Apoſtolicum vel Papam vocant, Petri Principis Apoſtolorum vices agit, & cathedram poſsidet. Vnde & Romana Eccleſia, cæterarum Eccleſiarum primatum obtinet. 22. *diſt. Omnes.* Quem non aliunde, quàm ab ipſo Domino ſuſcepit. 21. *diſt. in nouo, & veteri teſtamēto.* & 22. *diſt. Sacroſancta.* Epiſcopi autē vices Apoſtolorum agere creduntur, quorum Princeps Romanus dignoſcitur Pontifex. 2. *diſt. Enimuero.* Cæteri autem Prælati, vt Abbates, ſiue Preſbyteri, & illis ſimiles, vices gerunt 72. diſcipulorum Domini, quorum binos & binos miſit ante faciem ſuam in omnem ciuitatem, ad quam erat ipſe vēturus. His ergo omnibus dictum credimus: *Qui vos audit, me audit:* Secundùm vniuſcuiuſque debitā ordinationem. Et ergo quilibet monachus Abbati, vt ſupra diximus, tenetur obedire, quonam Abbas

Margin notes: 43. di. Scimus. c. 3. — 22. d. Omnes. cap. 1. — 21 diſt. In nouo. — 22. diſ. Sacroſancta. — 2. di. 19. c. enimuero — Lucæ 10.

bas vices Chriſti, in monaſterio agere credi-
Ca.2.Reg. tur, ſupra.*cap. Qualis debeat eſſe Abbas*, ſi cōtemnis Abbatem tuum, Deum contempſiſti, qui ſe vel audiri, vel ſperni dicit in ipſo. Qui ſuperiores ſuos ſpernit, Deum ſpernit: qui verò Deum cōtemnit, quis eum malignum dubitet? Pœnam ergo, quam meretur contemptor Dei, accipiet & is, qui contemnit ſeruum eius. Obediens autem Deo, & eius famulo propter Deum & ſecundùm Deum vno præmio remunerādus erit. Ne te moueat Abbatis mala vita, quominus ei obedias in omnibus, quæ ſecundùm Deum iubet, ſciens Do-
Matth.23. minum dixiſſe: *Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite.* Quia ſi benefecerint, eorum eſt, ſi bene docuerint, noſtrum. Humilis enim non qualis ſit, qui imperat, diſcernit; ſed quid iubeat, attendit.

Textus Capitis 5. Regulæ.] *Ergo hi tales, relinquentes ſtatim, quæ ſua ſunt, & voluntatem propriam deſerentes: mox exoccupatis manibus, & quod agebatur, imperfectum relinquentes, vicino obedientiæ pede, iubentis vocem factis ſequuntur.*

HI *tales*, videlicet quibus conuenit obedientia ſine mora, de quibus ſuperiùs dictum eſt, *ſtatim*, vt audierint vocem imperantis, *relinquunt, quæ ſua ſunt*, & quæ ſibi magis placent; ſed & propriam voluntatem deſe-

rentes

rentes, iuxta illud Domini. *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me. Mox exoccupatis*, id eſt, exoneratis, & euacuatis, omiſsis omnibus, quæ habuerunt præ manibus, & quæ agebāt, ſiue propria electione, ſiue ex inferioris iuſsione, imperfectum relinquunt; quoniam Abbatis iuſsio, Præpoſiti præcellit mandatum. Cum enim Prępoſitus, aut Decanus aliquid præceperit, quod ſui officij eſt, obediendum erit ei: ſi autē Abbas aliquid aliud iuſſerit, omiſſo imperio aliorum, Abbati obediendum eſt, qui in omni monaſterio ſuperior eſt. *Mox ergo*, id eſt confeſtim, abſque vlla mora, quæcunq; fuerint præ manibus, præcipienti maiori obediat minor, exemplo illius Fratris, de quo narratur in vitis Patrum: qui vocatus ab Abbate ſuo Siluano, litteram, quam inceperat, O, dimiſit imperfectam. Nec gyrauit calamum vltra, vt impleret & concluderet litteram, quam in manu habebat. O filium perfectæ obedientiæ, qui maluit dimittere opus, quamuis bonum, quod inchoarat, imperfectum, quàm ad momentum, vt ita dicam, moram facere in obediendo. Ioan. 6.

Sed hîc quæritur, an vir perfectus debeat bonum opus dimittere imperfectum, & obedire minus perfecto ſibi imperanti. Verbi gratia: ſi exiſtens in oratione, vel contemplatione, vel alio quolibet opere bono, Abbatem audierit præcipientem ſibi, vt verberet ſtatuam, vel ſimile faciat, obediet, vel non: maximè, cùm opus inutile præcipiat? Reſpondeo, quòd obedire debet. An ſit obediendū, quando opus inutile præcipitur.

Quo-

1.Reg. 15. Quoniam, vt 1. Regum 15. ſcribitur: *Melior eſt obedientia, quàm victimæ*; ſic tamen, vt malũ per obediẽtiam non faciat. Bonũ enim, quod agitur, aliquando per obediẽtiam intermitti debet. 11. *q.* 3. *Quid ergo*. Si enim quiſq; perfectus, Prælato licet imperfecto obedire in licitis neglexerit, iã quod erat, deſijt eſſe perfectus: quia in omnibus præceptis Abbatis obediendum eſt, vt ſupra dictũ eſt. Obediẽtia quippe inter cæteras virtutes obtinet principatum, ſine qua nullum bonũ opus Deo acceptabile eſt. Et ergo ſola obediẽtia in ſacrificio noſtro quotidiano, ſuauiſsimum Deo reddit odorẽ. Nam & ratione eius, adimplere tenemur præceptum, quod nobis imponitur, etiam ſi importabile videatur: 19. *diſt. In memoriam: & in cap. Si fratri impoßibilia iniunguntur*. Mox ergo, vt Abbas aliquid iuſſerit, omnia quæ agit monachus, relinquat imperfecta, propter bonum obedientiæ. Nec ſecundam expectet iuſsionem; quia verus obediens non eſt, qui voce non dirigit pedem. Et ergo dicitur: *Vicino obedientiæ pede iubentis vocem factis ſequuntur*. Quia tanta debet eſſe in obediẽdo velocitas, vt cum voce imperãtis, pes ad perficiendum mandatum moueatur inferioris. Pes mentis, prompta voluntas eſt: pes corporis, voluntatis effectus. Sic pes corporis coniunctus ſit cum voluntate imperantis, vt finis vocis initio præueniatur præcepti. Facta diſcipuli, vocem abſque medio ſequantur magiſtri: quoniam mora, obedientiam reddit ſuſpectam.

11. qu. 3. c. 99 Quid ergo.

Cap 4. inſtrum. 60.

diſt. 19. ca. 3. In memoriam.

Et

Et veluti vno momento, prædicta magiſtri iuſsio, & perfecta diſcipuli opera, id eſt, velocitate timoris Dei ambæ res communiter citius explicantur. Textus Capitis 5. Regulæ.

6. MOmentum, pars minima temporis eſt. Sanctus ergo Benedictus, obedientem ad maiorem non poterat inducere celeritatem, quàm ad momentum. Tantus ergo feruor obedientiæ debet eſſe in monacho, vt nec vnius momenti ſpatium ſit inter vocem imperantis, & operam faciẽtis: & vix finito imperio vocali, impletum ſit opus, affectu mentali: vt ambę res, ſcilicet iuſsio Abbatis, & opus obediẽtis, licet non in effectu poſſibile ſit, veluti tamen vno momento citius perficiatur in affectu: Sed heu, quàm longè diſtamus ab hac obedientia, qui licet bis audito imperio ſuperiorum noſtrorũ, vix tertio obediamus. Sed certè, ſi ad patriam, vnde eiecti ſumus, redire contendimus, arma fortiſsima obedientię aſſumamus: quia ſoli obedientes, ad Paradiſi gaudia admittuntur. Vnde, primi inobedientes decreti noſcuntur.

Quibus ad vitam æternam gradiendi amor incumbit. Textus Capitis 6. Regulæ.

QVi ſunt iſti, quibus amor ad vitam perueniendi incumbit, niſi illi, de quibus dictum eſt ſuperius, quibus obediẽtia conuenit ſine mora, qui nihil ſibi Chriſto charius

exiſtimant; ſed mox, vt aliquid imperatũ fuerit, ac ſi diuinitus imperetur, moram pati neſciunt? Hi profectò ſunt, qui ſequuntur Chriſtum per ſemitas obedientiæ, quibus ipſe præceſsit, factus obediens Deo Patri vſque ad mortem. Qui ergo congaudere volunt regnanti in cælis, cõpatiantur patienti in terris. Quia impoſsibile eſt hîc poſſe quempiã gaudere cũ mundo, & ibi regnare cum Chriſto.

Textus Capitis 5. Regulæ. *Ideo anguſtam viam arripiunt.*

NEmo etiam ad paradiſum poteſt peruenire voluptatis, niſi per viã ſolitudinis atque horroris. Multa enim ſunt aduerſa in via, antequam perueniatur ad loca optata.

Textus Capitis 5. Regulæ. *Vnde Dominus dicit: Anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam.*

Matth. 7. QVid eſt, *Anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam?*
Matth. 11. niſi, ſicut alibi ait: *Quoniam regnum cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Anguſta eſt via: quia durum eſt, propriam relinquere voluntatem, & alterius ſubeſſe dominationi, cũ libertas res ſit omnino optabilis, & Deus omnes libertati donauerit. Hæc eſt via anguſta, quæ ducit ad vitam, propriam videlicet non amaſſe voluntatẽ. Hac via nos præceſsit Dei
Ioan. 5. filius, cùm ait: *Non veni facere voluntatem meã, ſed eius, qui miſit me, Patris.* Anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam, ſuperbis: ſed latiſsima eſt humi-
Leo ſer. 5. de Epiph. libus. Vnde Leo Papa: *Nihil* (inquit) *arduũ humilibus, nihil aſperũ mitibus: & facilè omnia præcepta veniunt in effectũ, quando & gratia prætendit auxilium,*

xilium, & obedientia mollit imperiū. Nec dura neceſſitate ibi ſeruitur, vbi diligitur, quod iubetur. Humilis namq; animus, in anguſtijs ſe nouit probari, non deijci: ſuperbus autem etſi obedit, vellet tamen potius non iuberi, quàm audire præceptū. Hinc Aug. in Pſalm. ait: *Non eſt amicus recti, quando, ſi fieri poſſet, mallet id, quod rectum eſt, non iuberi.* Qui autem ad vitam voluerint peruenire æternam, nō aliunde, quàm per anguſtam viam ſe ituros eſſe cognoſcant, ideoque ſe voluntati Abbatis in omnibus ſubijciant.

Auguſt. in Pſalm. 60.

Vt non ſuo arbitrio viuentes, vel deſiderijs ſuis & voluntatibus obedientes: ſed ambulantes alieno iudicio & imperio, in cœnobio degentes, Abbatem ſibi præeſſe deſiderent.

Textus Capitis 5. Regulæ.

NObilis equus, vt experti ſumus, & dirigibilis, ſi in valido curſu ſui iuris eſſe permittitur, laxato capiſtro, aut pedem figit: aut ſi recentior fuerit, ſeſſorē ſuum deijcere conatur. Inueniuntur autem equi mitiores, qui ſtare conſueuerunt immobiles, dum ſeſſor relaxat capiſtrū, ſic etiam monachus quique bonus atq; deuotus, non debet confidere ſe ſibi: ſed cùm tenetur in fræno, lętior currat per viam. Sicut enim equus, ſi ſuæ voluntatī permittitur, per deuia currit: ità & monachus, ſi ſuo arbitrio regatur, per abrupta pergit vitiorum, ſemper enim tutius eſt regi, quàm regere: quia magiſterium periculoſum

eſt, diſcipulatus verò ſecurus. Et ideo, qui ſibi Chriſto nihil charius exiſtimant, in cœnobio degentes, & in congregatione multorum fratrum communiter habitantes, ſtabilitatem promiſſam inconcuſſam tenentes, ſibi propter ſecuritatem animæ ſalutis ſuæ deſiderant præeſſe Abbatem: vt non ſuo arbitrio viuentes, vel deſiderijs ſuis & voluntatibus obediẽtes, ſed ambulantes alieno (videlicet Abbatis) iudicio & imperio: vt illum, quem colunt, ſequi mereantur; qui obediens patri exiſtens vſque ad mortem, noſtram ſua obediẽtia deſtruxit captiuitatem. Deus autem liberum arbitrium dedit nobis: ſed qui alterius regitur imperio, & ſponte ſuam deſerit voluntatem propter Deum, reddit Deo, quod accepit: & inſuper gaudet ſe Domini eſſe ſeruum, cui ſeruire regnare eſt; & hoc non ad tempus vel annos, ſed vſque in ſempiternum.

Textus Capitis 5. Regulæ. Ioan. 5.

Sine dubio, ſi tales illam Domini imitantur ſententiam, qua dicit: Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me.

7. VOluntas, eſt à volatu; quoniam animus quo vult, nimia velocitate transfertur. Vnde valentior eſt omni fortuna voluntas: & in vtramq; partem ipſa plerumque res ſuas ducit: quia beatæ & miſeræ vitæ, ipſa cauſa eſt ſibi. Nemo etenim ſaluatur inuitus; nemo damnatur niſi voluntariè iniquus: ſola ergo voluntas, diſcernit inter bonũ

& ma-

& malum, ſine recepto. *Si vis*, inquit Dominus *perfectus eſſe, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus; veni, & ſequere me*. Grande malum propria voluntas, ſi nō fuerit fræno cohibita rationis. Equus laſciuiens, voluntas humana; ſi non reſtringitur chamo & fræno, ſeſſorem ſuum ad infinita pertrahet pericula. Homo autem duplicē habet voluntatē, carnalem videlicet, quæ militat aduerſus ſpiritū, vt eligat mundi huius voluptuoſa quęque: ſicut comedere, bibere, dormire, & his ſimilia. Et volūtas eadē interdū ſpiritu ducitur; vt cū homo vult comedere, bibere aut dormire; quatenus poſtea Domino valeat deuotiùs & feruētiùs ſeruire: non ex voluptate, ſed ex ſola neceſsitate cibum ſeu potum accipiens. Et hanc voluntatem monachus, quātum poſsibile eſt, debet dimittere; vt non bibat vltra neceſsitatē vel comedat, quia hoc non decet Chriſtianū; nec ipſa neceſſaria, abſq; benedictione Abbatis, & generalis refectionis tēpore accipiat; quoniam nihil fieri debet in monaſterio, abſque voluntate Abbatis. vt infra, *de quadr. obſ. in fine, cum voluntate Abbatis omnia agenda ſunt*. Matth. 19. Cap. 49. Regulæ

Alia eſt voluntas ſpiritualis, ſeu ſecundùm ſpiritum, qui concupiſcit aduerſus carnē: qui vult ieiunare, orare, vigilare, & cæteris pœnitentiæ inſiſtere laboribus. De hac volūtate dicit Dominus: *Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma*. Hanc voluntatē, quantū poteſt, ſalua diſcretione matre, tutò monachus ſtudeat ſequi, cū ſcitu tamē Dei requiritur & voluntate Abbatis. Quoniā, quod ſine ſpiritualis Matth. 26.

 patris

patris benedictione fit, *præſumptioni imputabitur, non mercedi. c. 49. Reg.* Quicquid itaq; durũ imperatur, quodcunque aſperum præcipitur, promptè obediat monachus; ſi tamen contra Deum non præcipiat Abbas, dicens ſic cum Domino: Nõ veni ad monaſterium, vt facerẽ voluntatem meâ, ſed eius, qui miſit me, videlicet Dei, quæ eſt, iuxta Apoſtolum Paulum,
Heb. 13. obedire Præpoſitis in Domino. Verè beatus, qui ſic Dominũ imitatur, cõgaudebit regnãti in cælis, qui ſimul obedit obedienti mihi in terris: qui enim facit voluntatem Dei, hic eſt,
Ioan. 14. qui diligit eum; qui autẽ diligit Dominũ, diligetur ab eo: & veniet ad eum S. Trinitas, & manſionem apud eum faciet, vt gaudium ſui omnipotentis plenum ſit ſemper.

Textus Capitis 5. Regulæ. *Sed hæc ipſa obedientia tunc acceptabilis erit Deo, & dulcis hominibus, ſi, quod iubetur, non trepidè, non tardè, non tepidè, aut cum murmure, aut reſponſo nolentis, efficiatur.*

ACceptabilis Deo obedientia efficitur, quandò id, quod iubetur, cùm ſincero charitatis affectu impletur. Hominibus autẽ dulcis dicitur, quando etiam foris in facie hilaritas mentis oſtẽditur. Legimus Geneſ. 28.
Geneſ. 28. quòd Iacob dormiens in itinere, capiti ſuo lapidem ſuppoſuit: & vidit in ſomnis ſcalam ſtantem ſuper terrâ, cuius cacumen tangebat cælum; & Angeli deſcendebant & aſcendebãt per eam, & Dominum innixũ ſcalæ ſuperius cer-

cernebat. Si iſta ad myſticũ ſenſum voluerimus reducere, magna nobis inde naſcetur ædificatio. Iacob enim ſupplantator interpretatur, & ſignat verũ religioſum diabolum ſupplantantẽ, vitijs videlicet fortiter reſiſtẽdo. Iſte Iacob monachus religioſus, lapidem capiti ſuo ſupponit: quia verus Chriſtianus, vero capiti Chriſto, & viua fide, & charitate perfecta, fortiter adhæret. In itinere dormit, quia in via vitæ huius contemplationi vacãdo, à tumultu huius ſæculi in clauſtro quieſcit. Scala, quam in hoc ſomno vidit, perfectam deſignat obedientiam: cuius ſunt duo latera tangentia cælum, videlicet voluntaria paupertas, & continentia vera.

8. Huius verò ſcalæ ſeptẽ ſunt gradus, quibus aſcẽditur ad cælũ: quia ſeptẽ ſunt obediẽtiæ gradus, quibus venitur ad Chriſtũ, ſecundùm S. Bernardum: quibus etiam obedientia Deo fit acceptabilis, & hominibus dulcis. Septem gradus obedientię.

Primus itaq; obediẽtiæ gradus, eſt obedire libente, qui contrarius eſt voluntati carnali. Obedire libenter. Hunc gradũ perfectiſsimè Chriſtus aſcẽdit, cùm ait *Meus cibus eſt, vt faciã voluntatem eius, qui miſit me.* Hæc obediẽtia cõuenit ijs, qui propter Deũ & ſeruitiũ ſanctũ, quod profeſsi ſunt, & ſpem vitæ æternæ, non delectãtur propriã perficere voluntatẽ: ſcientes, quia nihil in inferno plus ardebit propria voluntate. Vnde Aug. 10. confeſsionũ lib. dicit: *Optimus miniſter tuus, Domine, eſt, qui non magis intuetur hoc audire, quod ipſe voluerit, ſed potius hoc velle, quod à te audierit.* Monachus autem, qui obedientiã promiſit Ioan. 5. Auguſtin. l. 10. conf. cap. 26.

Deo in manu Abbatis, ſtudeat etiam eam ſeruare illibatam; ita vt in omnibus, quæcunque Abbas iuſſerit ſecundùm Deum, non ſolù libenter obediat, ſed & maiora ſibi optet imperari. Hoc ipſum eſt libenter obedire, vt nõ ſolum id, quod iubetur: ſed & illud, quod iubere poſſet, ſinceriter ametur. Non ſolum autem in magnis, ſed & in paruis hæc cõſideratio eſt habenda. Nam obedientia in difficilioribus, gratior eſt; & inobediẽtia in facilioribus, grauior. Vnde Aug. lib. 14. de ciui. Dei, ait: *In Paradiſo tanto maior inobedientia fuit, quãto illud, quod præceptum eſt, nullius difficultatis fuit. Vbi enim magna inobedientiæ pœna propoſita eſt, & res à creatore facilis imperata, quis nõ ſatis explicet, quantum malũ ſit non obedire in re facili, & tãta poteſtatis imperio, & tanto terrẽte ſupplicio? Qui enim in paruo infidelis eſt, in magno quid faceret?* Aut ſi quis ad poſsibilia obedire contẽnit, quomodo ad impoſsibilia obediẽs poterit inueniri? Sunt autẽ nonnulli, qui iubẽtis ſuſcipiunt imperii, obedientes quidẽ, ſed inuoluntariè; qui ſi poſſent ſubterfugere, nequaquã obedirent. Hi planè, iſtum primum obediẽtiæ gradum, nodũ attigerunt: & impoſsibile eſt aſcẽdere ſecundũ, niſi prius aſcenderimus primũ. O quot iſtorũ ſunt hodie, qui non libẽter, ſed ſi faciunt, obediunt inuiti; quia niſi cogãtur per vim, minimè faciunt, quod iubentur. Arguet me iã aliquis ſuſpicioſum, quòd ignorẽ, quod loquor; quoniã pauci veri inueniũtur obedites: quia hoc aduerbiũ *libenter*, odio habẽt quã plurimi: Cùm autẽ ſine nomine cõtra vitia agitur, vt hic,

Aug li. 14. de Ciuit. cap. 15.

hîc, qui iraſcitur, ſeipſum reum demonſtrat.

Secundus gradus humilitatis, eſt obedire ſimpliciter; & iſte opponitur curioſitati & præſumptioni. Hinc enim Bernardus ait: *Multos videmus poſt præcipientis imperium multas facere quæſtiones, & quare ſæpius ingeminare, vnde hoc venerit, quis hoc inuenit conſilium? Inde murmuratio excuſatio, ſimulatio, amicorum aduocatio: qui enim obediendo cauſas quærit imperij, ab iſto gradu ſe longè facit, & alienū.* Obedire ſimpliciter, eſt non interrogare cauſam mandati, ſed modū obediendi. Vnde Bernardus: *Omnibus*, inquit, *nobis in conuerſationis initio nulla magis virtus eſt neceſſaria, quàm humilis ſimplicitas, verecundaq́; grauitas.* Monachus enim, ſicut ſupradictum eſt, mandatū Abbatis ſui ſeu Prioris, quaſi à Deo immediatè præciperetur, debet audire, quem non cauſam, ſed fortaſſe modum auderet interrogare. Sic beatiſsima virgo Maria Angelum non quare, ſed quomodò fieret, vt virgo pareret filium, interrogauit: quia ſimplicitas ſancta, nō cauſam præcepti, ſed modū interrogat perficiendi. Sed heu, quot inueniuntur hodie, qui etiā ſibi aliqui eſſe videtur, quā citò aliquod pręceptū audierint, inſurgunt aduerſus ſuperiores ſuos, quare pręcipis iſta? nō eſt iuſtum mandatū, ſine diſcretione agis; nō intelligis quid iubeas, malè ſanxiſti. Verè longè ſunt à mercede obedientię huiuſcemodi. In quibus non ſit obediendum, ſuperius ſatis dictum exiſtimo. Hinc beatus Hieronymus ait, & ponitur 11. *qu.* 3. *Si Dominus ea iubet, quæ non ſunt contraria, vel aduerſa Scripturis*

Obedire ſimpliciter.

11 qu. 3. c. 93. Si Dominus.

ſanctis, ſubijciatur Domino ſeruus, ſi verò contraria præcipit, magis obediat ſpiritus, quàm corpus Domino: Et infra, ſi bonum eſt, quod præcipit Imperator, iubentis exequere voluntatem: ſi verò malum eſt, tunc reſponde: *Oportet Deo magis obedire, quàm hominibus*. In cæteris autem bonis licitis, & honeſtis iuxta iſtum obedientiæ gradum, ſine cūctatione ſimpliciter obediat monachus, ſciens pro certo, quòd magna pars mercedis tollitur, dum cauſa præcepti arroganter inueſtigatur. Quid denique tua refert, qui conſcius non es, à quo diuina conſilia potius requirantur: quia Deus ijs, quos elegit, quid faciendum ſit, proculdubio inuiſibiliter oſtendit, ſicut ſcriptum eſt: *Dilata os tuum, & implebo illud*. Et ideo ab illo, cui credita eſt diſpenſatio myſteriorum Dei, quidquid de Deo loquitur, tanquam à Deo audire debemus. Vnde Bernardus: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod tamen non ſit certum, diſplicere Deo, tanquam ſi præciperet Deus, accipiendum eſt*. Porrò imperfecti cordis, & infirmæ prorſus voluntatis indicium eſt, ſtatuta ſeniorum ſtudioſius diſcutere, hærere ad ſingula, quæ iniunguntur, exigere de quibuſlibet rationem, & malè ſuſpicari de omni præcepto, cuius cauſa latuerit eos, nec vnquam libenter obedire, etiam audire contingat, quod libuerit.

Act. 5.

Obedire hilariter.

Tertius obedientiæ gradus, eſt obedire hilariter: nam hilarem datorem diligit Deus. Hinc Sapiens, Eccleſiaſtici 35. admonet, dicens: *In omni dato hilarem fac vultum tuum*.

Eccli. 35.

Tri-

Triſtitia namque vultus pigritiam deſignat mentis: valde autem commendat obedientiam, ſi hilaris occurrat præcepto: ſunt enim plerique, qui mox audito imperio iubentis, etſi non contradicunt voce, videntur tamen velle contraire facie: reſoluitur namque vultus in pallorem, oculi auertuntur, trahit ſuſpiria pectus: &, quod in corde latet abſconditum, ſępe facies producit in publicum: nam mutatio vultus, inſtabilitatem dicitur deſignare mentis. Sicut vinum lætificat cor hominis, ita hilaris reſponſio ſubditi, animum emollit Prælati. Vnde ſcriptum eſt Prouerbiorum 15. *Reſponſio mollis frangit iram, ſermo durus ſuſcitat furorem*. Et eiuſdem 25. *Patientia lenietur Princeps, & lingua mollis confringet duritiam*. In omnibus ergo, quæ facimus ex mandato ſuperiorum noſtrorum, hilares ſimus, non tantum corde, ſed & facie: quoniam *hilarem datorem diligit Deus*. Prou. 15. Prou. 25. 2. Cor. 9.

Quartus autem obedientię gradus, eſt obedire velociter. Hinc Pſalmiſta de obedientiæ filio ait: *In auditu eius obediuit mihi*. Id eſt, in vno eodemque momento proceſsit iubentis mei imperium, & obedientis obſequium, ſed videmus hodie quamplurimos longas poſt imperium trahere moras, & cùm ſe ſubterfugere diffidunt, verba excuſationis aſſumunt: cõpleto, inquiunt, opere, cui inſiſto, faciã quæ iuſsiſti: expecta paululũ, iam enim accelerat finis. O quàm longè adhuc ab iſto gradu exiſtũt huiuſmodi fratres: de iſto gradu ſuperius ſatis dictum exiſtimo, vbi de nulla in faciẽdo Obedire velociter. Pſalm. 17.

mora notatur: de illis verò, qui iſtum obedientiæ gradũm aſcenderũt, dicitur Prouerb, Prou. 22. 22. *Vidiſti virum velocem in opere ſuo, coram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.* Si itaque obedientiæ fructum volumus percipere glorioſum, nullam patiamur in faciendo moram: quoniam in vulgo dicitur: *Qui citò dat, bis dat.* Qui autem tardus eſt in tribuẽdo, ingratum reddit obſequium. Recordemur, quomodo Petrus & Andreas ad vnius vocantis ſe vocem omnia reliquerunt: Iacobus & Ioannes, relictis etiam retibus & patre, vocantem Dominum imitati ſunt. De Marco etiam Siluani diſcipulo, quàm velox in faciẽdo mandatum extiterit, ſupradictum eſt, vt luculentiſsimè patet legenti vitas ſanctorum Patrum. Nos autem deſides & pigri, vix ter iuſsi, quod pręcipitur, implere curamus. Væ nobis, quàm longè ab obedientia ſanctorum monachorum diſtamus.

Obedire viriliter. Pſalm. 36. Quintus obedientiæ gradus, eſt obedire viriliter. Hinc Pſalmiſta ait: *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, omnes qui ſperatis in Domino.* Vnde etiam Bernardus: *Manum*, inquit, *tuam miſiſti ad fortia, agendum eſt inſtanter, & conſtanter obediendum: nec inter aſperitatem verborum tam regalis ſemita eſt relinquenda.* Hunc gradum beatiſsimus Pater noſter in textu denotat, dum obedientiam non pigrè exhibẽdam demonſtrat. Semita regalis, obedientia eſt, per quam rex noſter Chriſtus ſcandit ad regnum. Vnde Apoſtolus: Phil. 2. *Chriſtus factus eſt pro nobis obediens vſque ad mortem, mortem autem cru-*

cis.

cis: propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.

Sextus obedientiæ gradus, eſt obedire humiliter; quia nulla ſine humilitate virtus Deo acceptabilis. Vnde Bernardus: *Magna*, inquit, *virtus humilitas, ſine cuius obtentu virtus fortitudinis non ſolùm virtus non eſt, ſed etiam in ſuperbiam erũpit*. Humilitas obedientiam maximè commendat: quoniam maxima monachi virtus eſt humilitas, & maximum vitium ſuperbia. Hinc nos Dominus in Euangelio admonet, dicens: *Cùm feceritis ea, quæ præcepta ſunt vobis, dicite, Serui inutiles ſumus, quod facere debuimus, fecimus.* Oſtendatur ergo in obſequendo humilitas, in vultu hilaritas, in toto corpore pronitas: ne quod obedientia congregat, magiſtra omniũ vitiorum ſuperbia diſsipet. Quidnam prodeſt obſequẽdo obedire Prælato, & ſuperbiendo ſe opponere Deo? Conſeruetur ergo præmiũ obſequij humilitas, quod obediendo contulit ipſa charitas. Obedire humiliter Lucæ 17.

Septimus obedientiæ gradus, eſt obedire perſeueranter: quia non incipientibus, ſed perſeuerantibus corona gloriæ repromittitur, dicente Domino: *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Hinc Gregorius ait: *Incaſſum bonum agitur, ſi ante vitæ terminum deſeratur: quia fruſtra velociter currit, qui, priuſquam ad metas peruenerit, deficit.* Commẽdat etiam perſeuerantiam Bernardus, dicens: *Perſeuerantia eſt vnica filia regis ſummi, finis virtutum, earumq́; conſummatio: totius boni repoſitorium, & virtus, ſine qua nemo videbit Deum.* Abſque perſeuerantia Obedire perſeueranter. Matth. 10. Greg. li. 1. Moral.

qui

qui pugnat, victoriam non reportat, nec victor palmam conſequitur. Perſeuerantia enim nutrix eſt ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, vnanimitatis vinculum, ſanctitatis propugnaculum. Tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec gratiam beneficium, nec laudem fortitudo: ſola perſeuerantia eſt, cui æternitas redditur. Ergo in omni obſequio bono neceſſaria eſt, ſine qua omne quod fit, obliuioni traditur.

Certè iſti ſunt gradus, quibus obedientia Deo acceptabilis, & hominibus dulcis redditur, ſicut Sanctiſsimus Pater noſter Benedictus inſinuat, dicens: *Obedientia tunc Deo acceptabilis erit, quo ad meriti remunerationem; & dulcis hominibus; quo ad boni exempli ædificationem: ſi quod iubetur ab Abbate, vel Priore, non trepidè, id eſt, dubitatiuè, vel timidè: non tardè, id eſt, non pigrè; quia pigritia in opere tarditatem indicat in corde: non tepidè, id eſt, non deſidioſè: non lentè, ſed viriliter impleatur & expeditè.* Sequitur.

S. Benedictus.

Textus Capitis 5. Regulæ. Lucæ 10.

Quia obedientia, quæ maioribus præbetur, Deo exhibetur; ipſe enim dixit: Qui vos audit, me audit.

9. MAioribus dicit, Eccleſiæ Prælatis, & rectoribus animarum, quibus loco Dei obedientiam debemus, ſimul & reueren-

uerentiam, qui Deo pro nobis reſpondere habent, & noſtri curam ſuſceperunt. *Qui audit vos*, videlicet ſeruos meos, quos ego elegi, *me audit*, ſcilicet Dominum veſtrum. Nam qui regis ſpernit nuntium, ſpernit dominum eius, qui miſit illum. Æquè graue eſt regem contemnere in propria perſona, vel in aliena legatione ſua: contemptus enim in omni ſpecie pernicioſus eſt, & qui non obedit ſeruo, quod dominum velle nouit, nec ipſi domino, ſi adeſſet, obediret.

Dicunt enim aliqui, Si fuiſſemus in diebus noſtrorum Patrum, non feciſſemus tanta mala, quanta ipſi fecerunt non obediendo: cùm tamen Deus ſemper mirabilia operando, in medio fuerit eorum: ſed nunquid & hodie multi inueniuntur præuaricatores? multi, proh dolor! certè, tempora neminem ſanctificant, ſed opere tempora ſancta fiunt. Si iam non obedimus Prælatis, vicarijs Christi, nec tunc obtemperaſſemus Domino ſeruorum, quia ipſe ait: *Qui vos audit, me audit.*

Et cum bono animo à diſcipulis præberi oportet: quia hilarem datorem diligit Deus. Textus Capitis 5. Regulæ.

IPſa enim, vt præfertur, quæ Deo in maioribus exhibetur obedientia, hilaris eſſe debet, & ex animo prõpto, vt nulla triſtitia lateat in corde, quæ impediat obediẽtiæ bonum corã Deo: & nihil appareat in corpore, quod inuoluntarium animum declaret.

Nam

Textus Capitis 5. Regulæ.

Nam cum malo animo ſi obedit diſcipulus, & non ſolum ore, ſed etiam corde murmurauerit; et ſi impleat iuſsionem, tamen acceptum iã non erit Deo; qui cor reſpicit murmurantis.

CVm malo animo obedit, qui hoc, quod facit, non ſolùm inuoluntariè, ſed & indignanti & rebellanti corde peragit: & quãuis ore non contradicat, coram Deo tamen, qui cor intuetur ipſius, murmurat. Qui autem ſolo ore murmurauerit, ſine volũtate cordis, adhuc obedientię ſuæ maculam dat; quia maledictum oris, abſque conſenſu cordis, labia polluit. 24. *qu.* 3. *Qui negligunt* oris maledicti conſuetudinem reſecare, etiamſi non corde maledicant, tamen immunditiam labiorum, ſecundùm Iſaiæ verbum, & inquinamenta oris incurrunt. Si verò in corde murmurauerit, abſque ſono vocis, Deo obedientiam inacceptabilẽ facit, licet videatur dulcis hominibus, qui cogitationem hominis confitebitur Domino; nam Deus voluntatem plus, quàm opus requirit. 15. *q.* 1. *Si quis enim iratus.* Antequam enim aliquis verbum pronunciat in ore, iam Deus audit in corde, quoniam homo videt in facie, Deus autem intuetur cor. Caueamus ergo, fratres, ne noſtræ gloriæ demus aliquam maculam, & ne obedientia noſtra, quæ foris dulcis hominibus appa-

24 qu. 3. c. 3. Qui negligunt.

15. qu. 1. c. 13. Si quis nõ iratus.

ret,

ret, intus Deo amareſcat: & ne iterum hominibus fiat amara, quæ Deo fuerit accepta: Non enim tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus procurare bona debemus, dicente Domino: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Et de murmurantibus, aut malum exemplum proximis dantibus, alibi dicit: *Væ qui ſcandalizauerit vnũ de puſillis his minimis, qui in me credunt.* Simus etiam memores, quòd pro nullo peccato filij Iſraël ita loquantur puniti, ſicut pro murmurio, quoniam contra Dominum & Moyſem famulum ipſius murmurauerunt. Et vt Pater noſter ſanctus nos à murmurationibus retraheret, ſicut etiam infra, *de.mien.po* admonet, aptè ſubiungit. Matth. 5.

Et pro tali facto nullam conſequitur gratiam, imo pœnam murmurantium incurrit, ſi non cum ſatisfactione emendauerit. Textus Capitis 5. Regulæ.

10. *Pro tali facto*, ſcilicet murmurioſo, quod malo animo, & inobedienti corde perficitur; *nullam conſequitur gratiam*, remunerationis apud Deum; *imo pœnam incurrit murmurantium, ſi non emendauerit cum ſatisfactione*, debita culpæ. Grande malum murmur, pro quo ſic leguntur puniti fuiſſe filij Iſraël, vt penè eos deleuiſſet Dominus à facie terræ, ſi non Moyſes ſtetiſſet in confractione

eius, vt non perderet populum ſuum. Hinc Auguſt. ait: *De re nulla magis Deum offendiſſe populus ille Iudaicus dictus eſt, quàm cõtra Deum murmurando.* Fuerunt autem diuerſi puniti pœnis diuerſis, cauſa murmurationis; quarum prima fuit lepra, in Maria ſorore Moyſi, contra ipſum murmurante, videlicet Num. 12. Secunda, ignis cæleſtis, tabernacula murmurantiũ deuorans, Num. 15. & 23. *q.* 5. *quid ergo*. Tertia, hiatus terræ, Dathan & Abyron murmurãtes abſorbens, Num. 15. 1. *q.* 1. *Si quis inquit.* & 7. *q.* 1. *Denique*. Quarta, igniti ſerpentes, murmurantes filios Iſraël occidẽtes, videlicet Num. 21. & 63. *d.c. Quia ſancta Rom.* §. *verum.* Quinta, excluſio à terra promiſsionis, quam non introierũt omnes à viginti annis, & ſupra murmurantes, ſicut comminatus eſt eis Dominus Num. 14. & compleuit. Videte ergo, fratres chariſsimi, vt abſque murmurationibus ſitis; ne id, quod vos obediendo acquiſiſſe confiditis, murmurando amiſiſſe doleatis. Qui autem apertè inobediens repertus fuerit, ſecundùm Regulam erit tractandus, vt cæteri metum habeant. Primum enim totius religionis inſtitutum eſt obedientia, ſine qua nullus poteſt monachus eſſe.

Ob murmuratione puniti plures varijs modis

Obedientia primũ eſt religionis inſtitutum.

Studeamus ergo obedire ſuperioribus noſtris in omnibus, etiamſi ipſi aliter vixerint: quia Dominus admonet nos, dicens: *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* Vt peruerſis obedias Prælatis, innuit, qui etiam malè operantibus obedire iuſsit, vt ſic ingrediaris, & regrediaris ſub Saüle cum Dauid, & eun-

Matth. 23.

& eundem honores, licet reprobum, cum Samuele. Inobedientes autem & ſuperbos ſe eſſe teſtantur, qui imperfectioribus, ſiue etiã peruerſis obedire nolunt Prælatis. Nec bonis tamen obedias in malis, nec peruerſis contradicas in bonis, quoniam de Prælatis Eccleſiæ ipſe dicit: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſperdit, me ſpernit*; quoniam ego Dominus, ſerui mei vos: quos quidem elegi: valde enim delinquit, qui Doctorem veritatis offendit. Certè via anguſta, qua itur ad Deũ, ecce holocauſtum ſuauiſsimum Domino, cuius odor cælos penetrat, & Deum ad hominem vſque inclinat. Hæc eſt, quæ ſpoliauit infernum, reſerauit hominibus cælum: mortem deſtruxit, vitam miſeris donauit, nos Deo Patri reconciliauit, & Angelorum fecit conciues. Lucæ 10.

O obedientia, amica vnica Dei: ſoror Angelorum, gloria ſanctorum, iuſtificatio impiorum, fortitudo iuſtorum, ſcutum religionis, fundamentum virtutis, dæmonum expugnatrix, animarum reparatrix, monachorum laus, virginum decus, iuuenum honor, ſenum beatitudo. O pincerna Regis, adiutrix incipientium, conſeruatrix proficientium, merces perfectorum. Tu noſtræ ſalutis initium; tu Saluatoris noſtri reclinatorium; tu ſpei fortitudo Martyrum, & præmium meritorum. Quis vnquam Deo placuit, niſi per te? *Credidit*, inquit Scriptura, *Abraham Deo, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam.* Beatus vir, qui obediens Deo, perſeuerauerit Laudes obediẽtiæ. Geneſ 15.

vſque ad finem. Obedite ergo, fratres chariſſimi præpoſitis veſtris cũ omni humilitate & ſinceritate, vt illius mereamur fieri imitatores, qui factus Deo Patri obediens vſque ad mortem, mortem autem crucis, Dominus noſter Ieſus Christus, qui cum eodem Patre in vnitate Spiritus ſancti viuit & regnat per infinita ſæculorum ſæcula Deus benedictus.

IOANNIS TRITHEMII

COMMENTARIVS IN CAPVT VI. REGVLÆ S. BENEDICTI.

De Taciturnitate.

Textus Capitis 6. Regulæ. Pſalm. 38. *FAciamus, quod ait Propheta: Dixi, cuſtodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Poſui ori meo cuſtodiam, obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis: quoniam, ſicut ait Apoſtolus Iacobus, ſi* Iac. 1. *quis putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius vana eſt religio.*

1. Bea-

1. Beatus Benedictus, fratres ſuos non fictè, ſed verè volens eſſe religioſos, ad taciturnitatis amorem, exemplo Prophetæ in Pſalmo trigeſimo octauo, incitat, dicens: *Faciamus, quod ait Propheta*; id eſt, opere impleamus exemplum, quo ſe præceſsiſſe teſtatur, inquiens: *Dixi*; apud meipſum cogitando, & deliberato animo præponendo: *cuſtodiam vias meas*; id eſt, vitam meam, abſtrahendo me à ſocietate loquentium: *vt non delinquam in lingua mea*; fatuè vel inconſideratè loquendo. *Poſui ori meo cuſtodiam*; timorem Domini conſideratione finis, animum moderationis, propoſitum taciturnitatis, vt non delinquam in lingua mea. Sed quoniam malè loqui non poteſt, qui didicit tacere, *obmutui*; non reſpondendo mihi exprobrantibus, & ob hoc magis ab ipſis deriſus, *humiliatus ſum*, & vt non delinquam in lingua mea, *ſilui à bonis*, ne fortè cùm licentius ad bona os aperuero, eloquia interueniant extranea. Nam, ſi indiſcretè loquimur de bonis, non poterimus effugere mala. Quare? Quia *in multiloquio non deerit peccatum*. Prou. 10. Corrumpunt enim bonos mores colloquia praua.

Faciamus & nos, quod ait Propheta, ſi volumus eſſe religioſi; & cuſtodiamus vias noſtras, vt non delinquamus in lingua noſtra, quoniam per linguam ſuam ſe multi occiderunt. Plures enim vidi loquendo peccatum incidiſſe, vix quempiam tacendo: ideoque tacere noſſe difficilius eſt, quàm loqui. Nemo

ſtultus tacere poteſt, & ſi tacuerit, ſapiens reputabitur, quoniam ſapientis ſignum moderata taciturnitas: Loqui verò ignorat, qui tacere neſcit. Primò diſcat tacere, qui ſcire loqui cupit. Vnde quidam mundi huius ſapiens admonet, dicens: *In hoc tantum incumbe, vt libentius audias, quàm loquaris, & tacitum quod eſſe velis, nemini dixeris.* Auribus frequentius, quàm lingua vtere. Taciturnitas, ſtulto homini pro ſapientia eſt. Scriptum eſt Prouer-
Prou. 10. biorum decimo: *Mors & vita in manu linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus eius.* Ideoque Propheta, propter bonum taciturnitatis & ſilentij, ori ſuo adhibet cuſtodiam, ne fortè in lingua ſua delinquat; & dicit: *Obmutui, & ſilui à bonis*; non vt bona non diligam, ſed vt caueam mala.

Textus Capitis 6. Regulæ.

Hîc oſtendit Propheta, ſi à bonis eloquijs propter taciturnitatem interdum debet taceri, quanto magis à malis verbis, propter pœnam peccati, debet ceſſari.

Matth. 12. 2. HInc Dominus in Euangelio ait: *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicij.* Si de verbis otioſis eſt exigenda ratio, quid putamus fiet de noxijs? Legimus in vitis Patrum de Abbate Agathone, quòd per triennium lapidem portauerit in ore, donec addiſceret taciturnita-

nitatem, quia peregrinatio noſtra eſt, vt teneat homo os ſuum. Hæc eſt regalis procul-dubio virtus, celerius neceſſaria ſentire, & tardius in verba prorumpere: neſcit enim pœnitenda loqui, qui proferenda prius ſuo tradit examini. Sicut enim periurare non poteſt, qui iurare non delectatur, ita malè loqui non poteſt, qui loquacitatem non diligit. Ergo propter taciturnitatem, quæ clauis eſt religionis, virtus humilitatis, indicium grauitatis, nutrix virtutum, & cuſtos animarum, etiam à bonis interdum ſilendum eſt, ne per irrefrænatam locutionem bonorum, admiſceantur eloquia malorum: & ſi à bonis, propter bonum taciturnitatis, interdum ſilendum eſt, quanto id multo magis à malis verbis, propter pœnam peccati, quæ infligitur multiloquio, ceſſandum eſt. Pœna autem peccati, eſt mors, quæ per peccatum vnius hominis intrauit in orbem terrarum, non tantùm corporum, ſed etiam animarum. Mors quippe intrauit per feneſtras noſtras. Neque enim aliunde peccamus, niſi videndo, audiendo, attrectando, guſtando, atque tangendo. Qui enim non cuſtodit viſum, auditum, guſtum, & huiuſmodi ſenſus corporis, vix ad taciturnitatem linguam poterit retinere. 6. *quæſt*. 1. *Ex merito*. Hinc Iſidorus ait: *Quando quædam parua vitiorum verba non euitamus, in magno linguæ ſæpe prolabimur crimine, & dum quædam incongrua liberè, & ſine metu committimus, ad potiora ſcelera, ad horrendam peccati conſuetudinem labimur;*

6.qu.1.ca.13. Ex merito.
Iſid lib. 2. de ſum. bon. c. 29.

& dum conſuetudini non reſiſtitur, peccandi neceſsitas generatur.

Sunt enim nonnulli, qui iocorum & leuitatum ſtultitia aſſuefacti, nunquam tacere poſſunt; & quod ratione comprehendere nõ poſſunt, leuitate deſpiciunt. Certè, ſicut ſcri-
Prou. 22. ptum eſt Prouerbiorum 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Qualem quiſque ſe deſiderat ſenem, dirigat iuuenem. Quia dum mollis eſt cera, annulus imprimi debet: nam cùm indurata fuerit, imaginem impreſſoris non ſuſcipiet: ſic, dum iuuenilis eſt animus, dirigibilis & mollis extat; vt quidquid ſuſceperit impreſſum, vſque ad ſenium retineat impreſſum, & ſcriptum. Quicunque ergo in iuuentute multiloquio deditus, verba amauerit vana ſeu otioſa, in ſenectute garrulus erit abſque ſcientia, quoniam maledictus puer centum annorum. Hinc quidam ſapiens ait: *Linguoſus homo imperitus eſt, ſapiens paucis vtitur verbis.* Nam breuem ſermonem ſapientia facit, loqui multum, ſtultitia eſt: qui autem multis vtitur verbis, lædit animam ſuam.
Prou. 10. Quare? Quia *in multiloquio non deerit peccatum, qui autem moderatur labia ſua, prudentiſſimus eſt.* Nam qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam. Vir etenim linguoſus non dirigetur in terra, quia in multiloquio non deerit peccatum. Hinc nos beatus Hieronymus admonet, dicens: *Qui theſaurum cordis ſui non vult amittere, os ſuum debet diligenter cuſtodire.*

Vnde

Vnde Gregorius: *Redire ad ſui cognitionem non ſufficit, qui per multiloquium exterius ſparſus, vim internæ conſiderationis amittit.* Greg. 3. p. Past. admon. 15.

Cuſtodiamus os noſtrum, non tantum à malis, ſed etiam interdum ſapienter à bonis, ne ſubintrent & mala. Quia ſicut pro otioſo verbo ratio ponitur, ita pro ſermone malo pœna exſoluitur. Ideo autem à bonis interdū ſilendum dixit fore, quia ſi amicis ianua liberè panditur, ſæpe inter amicos inimicus ingreditur: & dum bona ſine diſſenſione proferimus, mala plerumq; colloquia admittimus. Cum ſilētio igitur & oratione agamus, quod agimus: ſcriptū eſt enim per Iſaiam Prophetam: *In ſilentio & ſpe, erit fortitudo veſtra.* Faciamus ergo, quod Propheta Dauid ait: *Cuſtodiamus vias noſtras*, & actus cuſtodiamus ſimul & os, vt non delinquamus in lingua noſtra, quia per eam multi perierunt. Hinc Iſidorus, libr. Soliloquiorum nos admonet, dicens: *Quod ad te non pertinet, noli quærere: quod inter ſe loquuntur homines, nunquam ſcire deſideres: noli quærere, quid vnuſquiſq; dicat vel faciat. Euita curioſitatem: omitte curam, quæ ad cauſam tuam non pertinet. Nulla curioſitas animum tuum capiat: nulla concupiſcentia deteſtandæ curioſitatis te ſurripiat; ne oblitus tuorum morum, alienos perquiras. Tanta cura corrige vitia tua, quanto ſtudio proſpicis aliena.* In principio audi, loquere nouiſsimus. Finis plus habet honorem in omni re, finis plus attēditur, & extrema quæruntur. Neceſſe quippe eſt, vt monachus Chriſti ſeruus & mundo mortuus, linguam ſuam ſciat refrænare; & antequam

Eſai. 30.

Iſid. lib. 2. Soliloqu.

verbum proferat in ore, examinet in corde; quoniam qui inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Vnde Apoſtolus Iacobus admonet, dicens: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum.* Et Apoſt. ad Epheſ. 4. *Omnis ſermo malus, ex ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationē fidei, & det gratiam audientibus.* Vnde Hieron. *& ponitur 22. qu. 5. Quoties* verò loquimur, aut non in oportuno tēpore, aut non in oportuno loco, aut non vt cōueniat audiētibus: toties ſermo malus procedit de ore noſtro, ad deſtructionē eorum, qui audiūt. Conſideremus ergo, quid loquamur: quia pro omni otioſo verbo, reddituri ſumus rationem in die iudicij.

Iac. 1. Epheſ. 4. 22 qu. 5. c. 21. Quoties verò loquũtur.

Ergo, quamuis de bonis, & ſanctis, & ædificationum eloquijs, perfectis diſcipulis, propter taciturnitatis grauitatem, rara loquendi cōcedatur licentia, quia ſcriptum eſt: In multiloquio non effugies peccatum; & alibi: Mors & vita in manibus linguæ tuæ.

Textus Capitis 6. Regulæ. Prou. 10. Prou. 14.

3. ERgò, inquit, propter taciturnitatis grauitatem, quæ monachum maximè decet, rara loquendi licentia concedatur perfectis diſcipulis, qui omnibus mundi renunciauerunt voluptatibus: quamuis de bonis, & ſanctis, atque ædificationū eloquijs loqui velint: quoniã pro puritate cōſeruanda,

non

non expedit os multum loqui. Quia ſcriptum eſt Prouerb. 10. *In multiloquio non deerit peccatum.* Sed quid eſt, quòd ſanctus Pater noſter, perfectis diſcipulis raram loquendi concedit licentiam: & de imperfectis, quorum maior eſt numerus, nullam facit mentionem, quaſi maius peccatum ſit perfecto loquacitas, quã imperfecto? Exiſtimo, quod perfectis prohibetur, imperfecto facere non licet: & ſi perfectis rara eſt concedenda licentia loquendi, imperfectis rarior. Quia autem non minor virtus eſt, conſeruare collecta, quã colligere diſperſa; pro conſeruãda puritate perfectorum, beatus Benedictus taciturnitatis grauitatem, quæ ipſos maximè ornat, plus quã imperfectis indicit: nõ vt cõcedat imperfectis, quod negat perfectis, quaſi licitũ ſit iſtis, quod illicitum eſt illis, quia in maiori ſæpe cõprehenditur minus: ſed quia in puro, id eſt, perfecto, magis parua macula apparet, quã in impuro: id eſt, in imperfecto. Et quod magis apparet in quolibet homine, maius in eo iudicatur. Sic dicitur, maius eſſe peccatũ loquacitas perfecto homini, plus quàm imperfecto, quia plus in eo, quã in imperfecto perſpicabile eſt. Sed quis eſt adeo perfectus, qui nõ ſit lapſus in lingua ſua? Hinc Iacobi 3. dicitur: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. In multis enim offendimus omnes, & egemus gloria Dei. Mors* (inquam) *& vita, in manibus linguæ*: quia ex ipſo ore procedit benedictio & maledictio. *Poteſt enim fræno circumduci totum corpus, ſi equis fræna in ore mittimus, ad conſentiendum nobis,*

Prou. 10.

Iac. 3.

nobis, omne corpus eorum circumferimus. Et ecce naues, cùm magnæ ſint, & à validis ventis minentur; circumferuntur autem à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit. Ita & lingua modicum quidem membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus ignis, quàm magnam ſyluam incendit: & lingua ignis eſt, vniuerſitas iniquitatis. Lingua conſtituitur in mēbris noſtris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis noſtræ, inflammata à gehenna. Omnis enim natura beſtiarum, & volucrum, & ſerpentium, & cæterarum domantur, & domita ſunt à natura humana, linguam autem nullus hominum domare poteſt. Inquietum malum, plena veneno mortifero: in ipſa benedicimus Deum & Patrem, & in ipſa maledicimus homines, qui ad imaginem & ſimilitudinem Dei facti ſunt.

Tenerum membrum lingua, & tamen vix teneri poteſt. Subſtantia quidem infirmū atq; exiguum, ſed vſu magnum & validè minatur. Tenuis eſt & lata, ideo euacuandis ſordibus aptiſsimum inſtrumētum. Si autem perfectis loquendi licentia rarius eſt concedenda, ergo imperfectis ſemper concedenda erit? Nequaquam: ſi enim perfecto non expedit multum loqui, ne imperfectus fiat, quia in multiloquio non deerit peccatum: imperfecto taciturnitas conuenit, quatenus perfectus efficiatur. Quod perfectus facit, vt id, quod eſt, permaneat: hoc imperfectus facere aſſueſcat, vt quod nō eſt, id eſt, perfectus, fiat. 1. Tim. 1. *Non enim iuſto lex eſt poſita, ſed iniuſtis & peccatoribus.* Valde autem commendabilis eſt diſcreta taciturnitas in monacho, propter excellentiam

lentiam ſtatus, & eminentiam religionis. Quia ſicut Deo, per continentiam & familiaritatem orationis, fit vicinior: ita per diſcretum ſilentium, & quietem contemplationis, neceſſe eſt, vt hominibus fiat remotior. Qui enim Deo voluerit coniungi, ab hominibus vt ſeparetur, neceſſe eſt. Rara igitur loquendi licentia concedatur monachis: nec loquantur niſi à maioribus iuſsi: quia in multiloquio non deerit peccatum.

Nam loqui & docere, magiſtrum condecet: tacere & audire, diſcipulum conuenit. Textus Capitis & Regulæ.

4. HInc Prouerb. 18. ſcriptum eſt: *Qui prius reſpondet, quàm audiat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat*, & confuſione dignum. Magiſtrum, id eſt, Abbatem, loqui & docere condecet: quia vt infra. *De ordinat. Abbatis.* oportet eum doctum eſſe in lege diuina, vt reſpōſum ſciat dare ijs, qui de lege interrogant. Vnde Sapiens, Eccleſiaſt. 22. magiſtrum loqui exhortatur, dicens: *Loquere maior. natu, decet enim te.* Diſcipulum autem tacere iubet, cùm ſubinfert poſt pauca: *Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia.* Pro qua reuerentia? Pro reuerentia ſenum, vt in conſpectu eorum, nō audeat loqui iunior. Vnde eiuſdem 11. *Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum: & in medio ſeniorum, ne adijcias loqui.* Idem eiuſdem octauo: *Ne deſpicias narrationem preſbyterorum ſapientium, & in*

Margin notes: Prou. 18. — In regula cap. 64. — Eccli. 32. — Eccli 11. — Eccli. 8.

& in Prouerbijs eorum conuerſare: ab ipſis enim diſces ſapientiam & doctrinam intellectus, & ſeruire magnatis ſine querela. Non te prætereat narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt à primatibus ſuis. Attendite loquaces, monachi præſumptuoſi, qui primum verbum carpitis, & vltimum in omni narratione. Attendite (inquam) præſumptuoſi, qui in conuentu primum locum, in conſilijs primum reſponſum, inter ſeniores primũ deſideratis ſermonem. Certè diſcipulum cõuenit audire, & tacere, ſolum autẽ loqui magiſtrum: à quo vos non vocati, acceditis: non interrogati, reſpondetis: non iuſsi, vos ingeritis: ſeniores, veſtris clamoribus, tacere vultis.

O monache, monache loquax, loquacitatis amator, ſilentij inimicus; ſenum reprehẽſor. Vnde tibi tãta præſumptio? Certè omnino magiſter non es, neque te diſcipulũ oſtendis, ſed ſeducis cor tuum, vanam geſtans religionem. Omnis verò monachus, aut magiſter eſt, aut diſcipulus, quod luce clarius conſtat. Sed tu magiſter non es, quia nec Abbas, nec Prior, nec tale aliquid. Neque etiam diſcipulus es, quia audire contẽnis, & tacere non potes: ergo nec monachus es. Certè tonſura monachum non facit, nec habitus, ſed vita. Si itaque monachus eſſes, ſcires vtique, quia non magiſter; ſed diſcipulus debeas eſſe: & audire & tacere te decet, non loqui aut docere. Quomodo ergo monachum te fingis, cùm monachus non ſis? Quia ſi religioſum te putas, diſce audire & tacere, nec in conſpectu ſeniorum loqui præſumas, quia non decet te.

Nec

Nec te putes ſeniorem, quia plures annos impleſti; ſed ſeniorem eum iudica, quem vitæ meritum, aut ſapientiæ doctrina, aut præfecit gratia Chriſti. Durus es: putas te aliquid ſcire, cùm nihil ſcias? & quãto plus apud te ſcis, tanto minus ſcis: propria exiſtimatio minuit, quod aliena auget. Intellige, quæ dico: quanto tibi places, tanto Deo diſplices. Si tibi non placeres, ſi præſumptuoſus non eſſes, in congregatione ſeniorum taceres; & non vocatus, minimè accedere præſumeres. Nunc autem vade, & quid ſit diſcipulus, quídue magiſter, diligentius inquire. Magiſtrum loqui & docere condecet, quia maior eſt, quia Abbas eſt, quia Prælatus eſt, quia ſibi commiſſa cura animarum eſt. Diſcipulum autem tacere conuenit & audire, quia magiſter non eſt, quia Abbas non eſt, quia Prælatus non eſt, ſibi commiſſum non eſt, & quia monachus eſt. Monachus autem non doctoris, ſed plangentis habet officium. 16. *quæſtione* 1. *Monachus*. Abbas ſenior tuus eſt, etiamſi tu ipſum præceſſeris in annis, & tu minor es. Ergo eo loquente, taceto: eo iubente, loquere, & non prius. Vnde Sapiens Eccleſiaſtici trigeſimo ſecundo admonet te, dicens: *Adoleſcens, loquere in cauſa tua vix, cùm neceſſe fuerit: ſi bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum*. Et cùm coram ſenioribus, tanquam doctior eis, loqui præſumes, adiunxit: *In multis eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul, & quærens. In medio magnorum, loqui non præſumas: vbi ſunt ſenes, non multum loquaris.*

16 q. 1 c. 3.
Monach. non doctoris.

Eccli. 32.

Diſce

Diſce tacere, ſi vis ſcire loqui: Nam ſilentium ſignum eſt ſapientiæ, & loquacitas ſignum ſtultitiæ, quia nemo ſtultus tacere poteſt. Si interrogatus fueris ab aliquo, ne feſtines reſpondere, donec finis fuerit interrogationis: nec quicquam in communi cœtu ſoluere tẽtes, cùm ſapientiorem te adeſſe proſpexeris: & pro reuerentia eorum, qui ſunt ſeniores, accedet tibi bona gratiá, vt te diligere incipiant: Melius eſt enim, vt te diligant tacentem, quàm vt mirentur loquentem. Quia dilectio eſt commodi, admiratio autem periculum habet timere.

Loquacitatis mala

Sunt autem multa mala, quæ ex loquacitate oriuntur. Primum enim eſt, quod facit hominem rúinæ appropinquantem, ſeu approximare. Vnde Prouerb. 13. dicitur: *Propter peccata labiorum, ruina proximat malo.* Secundum eſt, quod animam maculat, & lædit. Vnde Eccleſiaſt. 20. *Qui multis vtitur verbis, odit animam ſuam.* Et Prouerb. 10. *In multiloquio, non deerit peccatum.* Tertium eſt, quod facit hominem indigentem. Vnde Prouerb. 14. *Vbi autem verba ſunt plurima, ibi egeſtas frequẽter.* Si igitur monachus vis & eſſe & dici, non fictus, ſed verus, linguam tuam cuſtodia taciturnitatis obſepiat, ne in litigium contentioſa ferueſcat: ne in maledictum procax incurrat: ne in oblectationem maledicam ſerpat: ne in iurationem facilius prolabatur; ne in circumuentione aſtuta calleat, & non in elationem ſuperba iactetur: ſed & omne verbum otioſum, obnoxium ſciat eſſe rationi. Oret ergo ſemper

Prou. 13. Eccli. 20. Prou. 10. Prou. 14

ſemper Dominum cum Pſalmiſta, dicens: *Pone, Domine, cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis, vt non delinquam in lingua mea*; vt non offendam verbo, vt non corruam in malum; cognoſce te etiam diſcipulum, non magiſtrum, habeaſque tecum ſanctorum cõtubernium, ne ipſe te doceas, atque abſque doctore viá ingrediaris, quam nunquam ingreſſus es. 16.*qu.* 1.*Si clericatus.* Miſerum enim eſt, eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus. 16.*diſt. Abbatem.* Magiſtrum tuum, cuius tu diſcipulus es, omnibus modis venerare, nec eum contriſtes in ſua doctrina: quia Chriſtus ipſum demonſtrando, dicit: *Qui vos audit, me audit, &c.*

16. qu. 1 c. 26. Si clericatus. 16 q 2. c 4 Abbatem.

Et ideo, ſi qua requirenda ſunt à Priore, cum omni humilitate, & ſubiectione reuerentiæ requirantur, ne videatur plus loqui, quàm expedit.

Textus Capitis 6. Regulæ.

5. SI qua vtilia, ſi qua neceſſaria, ſi qua bona, ſiue honeſta requiréda ſunt inter monachos, non ab aliquo, quàm à Priore, id eſt, ab Abbate, qui ſæpius nomine Prioris intelligitur, requirantur: quia abſq; nutu Abbatis non debet inter ſe loqui monachi, quibus nihil omnino facere licet, quod non iuſſerit, aut permiſerit Abbas. Et ideo, ſi qua requirenda ſunt de ſacris Scripturis, ſeu de quibuſcunque alijs neceſſarijs, à Priore cum omni humilitate & ſubiectione requirantur.

Quia magiſtrum decet auctoritas dicendi, diſcipulum verò condecet taciturnitas, & amor audiendi. *Cum omni humilitate*, inquit, vt nullum ſignum ſuperbiæ, nullum indicium præſumptionis appareat in eo; quoniam, ſicut dicit Iſidorus tertio ſententiarum.

Iſid. lib. 6. cap. 20.

Summa virtus monachi humilitas, ſummúmque vitium eius ſuperbia eſt, tunc autem monachum ſe quiſque iudicet, quando ſe minimum exiſtimauerit, etiam cùm maiora virtutum opera geſſerit. Cùm ergo loquitur ad Abbatē vel ſeniorem ſuum monachus, dimiſſo in terram aſpectu, ſubmiſſa voce humiliter, & compoſitè loquatur, verba prius examinās in pectore, quàm proferat in ore, ne videatur plus loqui, quàm expedit; cum omni ſubiectione, vt quidquid ſibi reſponderit ſenior, ratum habeat & gratum, nec verbis friuolis quibuſlibet audeat contra ire, vel dicere. Hoc enim monacho conuenit, vt quidquid ſibi dixerit Abbas, totum, ac ſi diuinitus diceretur, accipiat, & vt ſe ſic oſtendat audire verba Prioris cum omni ſubiectione, loquâtur interrogatus. Abbas autem caueat, ne talia loquatur, quæ diuinis verbis contraria ſint: quia ſi loquitur ſcurrilia, facit, vt ea, quæ vtilia ſunt, minimè à ſubditis ſuſcipiantur.

Prouidendum eſt quoque rectoribus ſollicita intentione, vt ab eis non ſolùm praua nullo modo, ſed nec recta quidem nimiè & inordinatè proferantur; quia ſæpe dictorum virtus perditur, cùm apud corda audientium loquacitas incauta opportunitate leuigatur, & au-

& auctorem ſuum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ ſeruire auditoribus ad vſus profectus ignorat. 43. *di. Sit rector diſcretus* in ſilentio, vtilis in verbo, ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat; ſæpe enim incauta locutio rectorum, animos conturbat ſubditorum, vt dum prodeſſe ignorat, etiam obeſſe non metuat. Sit ſermo rectorum ſale ſapientiæ conditus, vt audientibus contemptum nõ pariat: quia dum interdum leuia & ſcurrilia proferimus, etiam cùm vtilia loquimur, audientium animos non inclinamus: ſicut frequens mendacium veris auditũ abſtrahit; ita inanis Prælatorum locutio verorũ tollit credulitatem. Sic ergo ſe Abbas exhibeat in verbis, vt ſubiectionem non minuat in ſubditis, ſed vt quidquid dixerit, aut locutus fuerit, cõſueta maturitas monachis totum diuinum præceptum deſignet: & monachus talem habens Prælatũ, ſecurè ſine diſceptatione omne quod iuſſerit, accipere, ac ſi diuinitus mandaretur, non hæſitabit. Abbas autem, qui frequenter otioſa, inutilia, aut ſcurrilia verba profert, monachos, etiam cùm bona loquitur, dubios & tepidos reddit. Ergo ſicut diſcipulum conuenit eſſe ſubiectum, ita magiſtrum in omnibus decet eſſe prouidum atque maturum: valde enim abſurdum eſt in Prælato, ſcurrilitati operam dare, & labia Chriſti Euangelio conſecrata, immunda & damnabili verborũ procacitate polluere. Ergo quæ diſcipulis dicit eſſe contraria, in ſuis actibus iudicet non eſſe faciẽda. Et ſi quando,

43 di. c. 1. ſit rector.

vel ipſe, vel quilibet monachus, aliquid fortè in loquendo exceſſerit, à Domino petat veniam; & in conſpectu eorum, quos ſcandalizauit, emendet; quoniam ſapientis eſt, ſi quid mali loquitur, reuocare. 22.q.4. *Magna ſapientia.* Abbas apud Deum, monachus apud Abbatem, quidquid deliquerit, emendet. Decet enim monachos ab omni verbo, non tantùm malo, ſed etiam otioſo, iugiter habere cuſtodiam: propter quod & ſubditur.

22.qu.4.c. 10. Magnæ ſapientię.

Textus Capitis 6. Regulæ.

Scurrilitates verò, & riſum mouentia verba, & otioſa, æterna clauſura in omnibus locis damnamus, & ad tale eloquium diſcipulum aperire os non permittimus.

6. SCurrilitas, loquacitas, vaniloquium turpitudo, vel turpis ludus, aut ratio luxurioſa verba ſonans, quæ non tantùm ab ore, ſed etiam ab aure monachi fugienda eſt. Qui enim os ſuum, Domino conſecratum, vaniloquijs, aut ſcurrilibus verbis polluit, quid aliud, quàm ſacrilegium facit; tollens membra ſua Deo dicata, inſtrumenta facit diabolica? Monachus autem verba ſalutis & ædificationis debet proferre, non ioci ſcurrilitatem. Quia ſine dubio valde pernicioſum eſt in religioſo, leuitati operam dare, & labia ſua turpibus polluere verbis. Sanctus igitur Benedictus, Doctor & legifer noſter, vo-

lens filios habere omni puritate nitentes, ſcurrilitates, leuiaque verba, aut riſum mouentia, æterna clauſura damnat; quia puritatem cordis amiſit, qui vanitatem amat:

Prohibet ergo primò ſcurrilitates, id eſt, turpia, ſeu carnalia verba, vel improba, & irriſionibus digna. Deinde otioſa, id eſt, illa, quæ ratione carent iuſta, & vtilitatem nullã conferunt. Poſt hæc, verba riſum mouentia; vt ſunt fabulæ Poëtarum, quas non ſolùm monachus legere non debet, ſed nec aliquis Chriſtianus; quia oblectamenta fabularum, nimium mentem incitant ad incentiua libidinum. 37. *di. Ideo prohibetur.* Monachus enim, qui vitam aſſumpſit pœnitentialem, quæ amara eſſe debet; qui etiam, ſecundùm etymologiam, triſtis vnus dicitur, verba ſcurrilia loqui non debet; ſed quidquid facit, quidquid loquitur, maturitatem cum ſeruare in omnibus oportet. Riſum quoq; excuſſum amare nõ debet, & ergo nec verba riſum mouẽtia proferre. Quia valde abominabile eſt in monacho, verbis alios prouocare ad riſum. Clericus etiam ſcurrilis ab officio cenſetur retrahendus. 46. *diſt. Clericorum.* Quòd ſi Clerico ſæculari turpia non licet eloqui verba, quanto minus monacho licet, qui puriori gratia debet nitere.

37. d. c. 37. c. 15. Ideo prohibetur.

46. di. c. 6. Clericum ſcurrilem.

Sed quæritur hîc, ex quo ſanctus Benedictus ſolum diſcipulum ad tale eloquium os aperire non permittit, an magiſtro, id eſt, Abbati, vel Priori, etiam prohibeatur; maximè, cùm ſpecialiter nominet diſcipulum, & non

Abbatem, aut generaliter omnes? Ad quod reſpondeo, quia nomine diſcipuli intelligitur etiam Abbas. Qui magiſtrum habet, diſcipulus eſt: ſed Abbas magiſtrum habet regulam. ſupra, *de adhibendis ad conſilium fratribus.* ergo diſcipulus eſt; & ad vaniloquium nec ipſi os aperire permittitur. Cùm enim ſuperius dicit, *In omnibus magiſtram ſequantur regulam, nec ab ea temere declinetur à quoquam*: non tantùm fratres, ſed & Abbatem voluit intelligi. Et infra *de ordin. Abbate*, dicit: *Et præcipuè, vt præſentem regulam in omnibus obſeruet.* Patet itaque, quòd nec Abbati, nec monacho ad tale eloquium os aperire liceat. Quia Deum laudare omni tempore debet, non fabulis vacare aut verbis otioſis, maximè cùm de omni verbo otioſo rationem reddituri ſimus in die iudicij. Si ergo ratio de otioſo ſermone exigitur, penſemus quæ pœna de prauiloquio exſoluatur. Caueamus ergo, chariſsimi fratres, à multiloquio, in quo peccatum non deeſſe poteſt: caueamus etiam ab omnibus verbis ioci aut riſus, per quæ plerunque grauiſsima inter fratres oriuntur ſcādala. Hinc Sapiens ait: *Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus.* Longè ſit à monacho immoderatus riſus & leuitas, qui habitum grauitatis ſanctæ vitæ aſſumpſit.

Cap. 3. regulæ.

Ibidem. Cap. 64. Regulæ.

IOAN-

IOANNIS TRITHEMII COMMENTARIVS IN CAPVT VII. REGVLÆ S. BENEDICTI.

De Humilitate.

Clamat nobis Scriptura Diuina, fratres, dicens: Omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Textus Capitis 7. Regulæ. Matth. 23.

DIVINA ſcriptura clamat omnibus fidelibus Chriſti: *Qui ſe exaltat, &c.* Monachis autem, id eſt, nobis ſpecialius clamat: quoniã ab omnibus monachorum conuerſatio debet eſſe diſcreta. 16. *quæſtione* 1. *Placuit*. Hinc Iſidorus ait: 16. qu. 1. c. 1. Placuit.
Alia ſunt præcepta, quæ dantur fidelibus, communem in ſæculo vitam ducentibus, atque alia ſæculo renunciantibus. Et infra. *Perfecto non ſufficit, niſi abnegatis omnibus ijs, etiam ſeipſum quiſque abneget.* Iſid. lib 3. de ſumm. bon. c. 18.
Clamat ergo nobis Diuina ſcriptura, fratres, qui monachi ſumus, & de humilitate nos inſtruit: & quòd ſumma virtus monachi ſit

humilitas, ſummumque vitium eius, ſuperbia Quid ergo clamat? *Omnis*, inquit, *qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.* Matth. 23.
Iac. 4. Quare? Quoniam *Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Omnis ergo, qui ſe exaltat hîc in præſenti apud ſe, vel apud proximos ſuos, humiliabitur in futuro coram Deo & omnibus Sanctis eius: qui hîc glorioſus voluerit eſſe hominibus, illic vituperabilis erit Angelis: quia omnis, qui ſe exaltat, humiliabitur. Humiliabit enim Dominus omnem ciuitatem ſublimem, & detrahet eam vſque ad puluerem. Qui ſe autem humiliat propter Deum, & paruus appetit videri ab omnibus, imò ſe paruulum æſtimat apud ſe, hic exaltabitur apud Deum, quia omnis ſe humilians, exaltabitur.

Et conſidera, quàm aptè dixerit: Qui ſe humiliat, & non, qui humiliatur: quia ſunt plerique, qui deſpectui habentur, non autem apud ſe, quia ſeipſos non humiliant ipſi, ab alijs humiliantur inuiti. Ad iſtos non pertinet hoc, quod dicitur: Omnis, qui ſe humiliat, exaltabitur: quia non ſe humiliant, licet ab alijs humiliantur. Sunt enim multi, quos alij deſpiciunt, qui ſibi tamen magni videntur, putant ſe eſſe, quod alij negant: & quod ſunt, eſſe nolunt, quamuis alij dicant. Ergo dicit: *Omnis, qui ſe exaltat*; videlicet apud ſe, quamuis homines lateat, & putat ſe aliquid eſſe, ſe cæteris præferendo æqualibus, humiliabitur in futuro, cernentibus omnibus, & confundetur

tunc manifeſtè, qui nunc gloriatur occultè. Qui autem hîc ſe humiliauerit apud ſe voluntariè propter Chriſtum, exaltabitur in regno cælorum, coram omnibus per Chriſtum: vt, qui nunc humilis elegit latere, tunc glorioſus mereatur apparere.

Cùm hæc ergo dicit, oſtendit nobis omnem exaltationem genus eſſe ſuperbiæ. Textus Capitis 7. Regulæ.

SVperbia, plures pediſſequas habet: vt eſt inanis gloria, iactantia, & ſic de ſingulis, quæ omnes in ſe non tantum quendam modum ſuperbiendi, ſed & ipſam ſuperbiam includunt. Cùm itaque Dominus dicit: *Omnis qui ſe exaltat*, oſtendit omnem exaltationem ſui, intrinſecam vel forinſecam, quæ ex corde procedit, ad complacendum hominibus: item plus velle videri quàm cæteri, genus eſſe ſuperbiæ. Propterea genus ſuperbiæ exaltatio dicitur, quia de ipſius radice generatur.

Quod ſe cauere Propheta indicat, dicens: Domine, non eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei: neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus ſuper me. Textus Capitis 7. Regulæ. Pſal. 130.

1. QVod ſcilicet genus ſuperbiæ, exaltationem propriam, tanquam ſuperbiam Propheta Dauid fugit; ſciens procul dubio, quòd Deus ſuperbiæ reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Et notandum, quòd quatuor ſunt exaltationis ſpecies. Quędam eſt exaltatio in opinione, alia in voluntate, alia in opere, alia in ſermone.

Quatuor exaltationis ſpecies.

Exaltatio in opinione eſt, cùm quis reputat ſe dignum Abbatia, vel aliqua alia dignitate: tamen ſi ſibi daretur, nollet eam habere.

Exaltatio in voluntate eſt, cùm quis vellet habere Abbatiam vel Prioratum, & tamen reputat ſe indignum, vel etiam opinatur.

Exaltatio in ſermone, quando nec ſe dignum reputat, nec vellet habere, tamen ea intentione loquitur, vt magnus appareat.

Exaltatio in opere eſt, quando aliquis nec ſe dignum reputat, nec vellet habere, nec magna loquitur: tamen exaltatur in opere vt cùm vocatur ad conſilia, & huiuſmodi: Propheta verò omne genus exaltationis ſe fugere indicat, dicens: *Domine, non eſt exaltatum cor meum*, quo ad exaltationem voluntatis: *Neque elati ſunt oculi mei*: in opinione videlicet, interius me aliquid reputans; *neque ambulaui in magnis*, videlicet operibus, quæ exaltationem prætendant: neque in mirabilibus ſuper me, loquendo videlicet alta, & magna coram hominibus.

Pſal. 130.

Sed

Sed quid? ſi non humiliter ſentiebam, ſi exaltaui animam, ſicut ablactatum ſuper matre ſua, ita retribues in animam meam. Textus Capitis 7. Regulæ.

2. MOs eſt matrum infantes ablactare volentium, vt vberibus ſuis aliquid amaritudinis ſuperpónant, quatenus guſtata amaritudine infans de cætero, quas amauerat, mammillas abhorreat. Hoc itaque orat Propheta ad Dominū, ſi non humiliter ſentiebam de meipſo, cum ſim cinis & cibus vermium, ſicut tu noſti, ſi exaltaui animam meā, id eſt, vitam meam coram hominibus, eis ſtudendo placere, ſi hoc, inquā, feci, tu ſcis, quoniam nō feci, ſi autem feci, retribues vt iuſtus iudex in animam meam, ſicut ablactatum ſuper matre ſua, quem amarum pro dulci conſuetudine guſtare compellit. Iuſtus enim, qui de conſcientiæ ſuæ puritate ſecurus eſt, quiq; ſoli Deo, & non hominibus placere deſiderat, bene loquitur ſe nō eſſe, quod non ſe eſſe debere cognouit: Quid ergo? poteſt ergo dicere, quia iuſtus ſum: ſed aliud eſt dicere, quia iuſtus ſum, aliud quia humilis ſum, illud arrogantem, iſtud reddit viridicum acceptū. Domine, inquit, tu ſcis, quia non eſt exaltatum cor meum. Sed quid? ſentiebam humiliter de me, cum 2. Reg. 15. dixi: *Ludam, & vilior fiam, plus quàm factus ſum: & ero humilis in oculis meis.* 2. Reg. 15.

Vnde

Textus Capitis 7. Regulæ.

Vnde, fratres, ſi ſummæ humilitatis volumus culmen attingere, & ad cæleſtem illam exaltationem, ad quam per præſentis vitæ humilitatem aſcenditur, volumus velociter peruenire: actibus noſtris aſcendentibus ſcala illa erigenda eſt, quæ in ſomno Iacob apparuit, per quam ei deſcendentes & aſcendentes Angeli monſtrabantur.

Gen. 28.

CVlmen veræ humilitatis & perfectionis nemo attingere poteſt, niſi per hanc ſcalam, cui Chriſtus innititur, aſcendat. Hinc Auguſtinus de verbis Domini ait: *Cogitas magnam fabricam conſtituere celſitudinis? De fundamento prius cogita humilitatis*. Vnde Gregorius: *Qui ſine humilitate virtutes congregat, quaſi in ventum puluerem portat*. Humilitas ergo mater eſt omnium virtutum. Hinc B. Hieronymus ait: *Humilitas, eſt obſeruatrix cuſtoſq; virtutum*. Et nihil eſt, quod ita Deo gratum faciat, & hominibus acceptum, quàm ſi foris non magni, ſed humiles appareamus. Vnde etiam Gregor. ait: *Origo* (inquit) *virtutũ humilitas eſt, & ſupplet in nobis omnem aliorum bonorum defectum. Perit omne, quod agitur, ſi non humilitate condiatur*. Et ergo dicit beatus Hieronymus: *Ad ſummitatem*

Auguſtin. ſer. 10. de verb. Dñi

Greg. in. 1 Pſal. Pœn.

Hieron. in ep ad Celant.

Greg L. 27. Moral. ca vltimo.

Hier in c. 20. Matth.

virtutum non ſapientia, ſed humilitate venitur: nemo enim verè patiens eſt, qui humilis non fuerit. Radix namque patientiæ humilitas eſt: ſi igitur ad illam exaltationem cæleſtem volumus peruenire, oportet, vt per humilitatis ſcalam aſcendamus, ſine qua nemo videbit Deum. Hinc Origenes ait: *Si humilis & æquus non fueris, non poteſt in te habitare gratia Spiritus ſancti.* Dicit etiam Bernardus: *Perſode in te fundamentum humilitatis, & peruenies ad faſtigium charitatis: ſi vis capere celſitudinem Dei, cape prius humilitatẽ Christi: ſola eſt virtus humilitas, læſæ charitatis reparatio.* Ber. hom. 2. de Natiuit.

Erubeſcant monachi elati, qui ſub habitu & ſchola humilitatis, diabolum imitãtur ſuperbum. Cui Deus non pepercit in cælis, nec eis parcet in clauſtris. Hinc Auguſtinus ait: *Deus humilis factus eſt, erubeſcat homo ſuperbus.* Et Bernardus: *Humilitas beatæ Virginis, traxit Christum de cælo: quia non reſpexit fidem ipſius vel charitatem, ſed humilitatem. Laudabilis virtus virginitas, ſed magis humilitas neceſſaria.* Et iterum dicit Auguſtinus: *Plus laudo humilitatem, quàm virginitatẽ: plus placet Deo humilis peccator, quàm iuſtus ſuperbus.* Et beatus Hieronymus: *Melior eſt humilis coniugalitas, quàm ſuperba virginitas.* Ambroſius commendans humilitatem, ait: *Nihil excelſius humilitate, quæ quaſi ſuperior neſcit extolli:* quia nemo id affectat, quod intra ſe iudicat. Idem de Offic. *Non indocta humilitas, ſed quæ habet ſui modeſtiam & ſcientiam, laudatur. Scio,* inquit Apoſtolus, *humiliari*, id eſt, in quo loco, qua moderatione, quo fine, in quo officio, in quo munere. Neſciuit Phariſæus humiliari, ideo

Bernardus hom. 1. ſuper Miſſus

Ambr. l. 7. in Luc.

Ambr. l. 2. cap. 17.

Phil. 4.

Lucæ 18.

ideo deiectus eſt. Publicanus verò humilis, iuſtus deſcendit ab illo in domum ſuam. Nulla virtus eſt, ſi abſque ſcientiâ agitur, deſinit eſſe virtus. De humilitate quoque ita dicit Auguſtinus: *O medicinam omnibus conſulendam, omnia tumentia comprimentem, omnia tabeſcentia reficientem, omnia ſuperflua reſecantem, omnia deprauata corigentem.* Quæ ſuperbia ſanari poteſt, ſi humilitate filij Dei non ſanatur? Quæ iracundia ſanari poteſt, ſi patientiâ filij Dei non ſanatur? Quæ auaritia ſanari poteſt, ſi paupertate filij Dei non ſanatur? Equidem facile eſt cappam habere contemptam; capite demiſſo incedere; faciem cuculla habere velatam, ſed verum humilem patientia probat iniuriæ.

Auguſtin. ep. 58.

Gen. 28.

Eligenda igitur eſt illa ſcala; quam Iacob in ſomno vidit, dum fugeret à facie Iſaac fratris ſui. Quæ myſticè humilitatis eſt aſcenſus, per quam ei deſcendentes; & aſcendentes Angeli monſtrabantur: quia nulla virtus ita nos Deo & ſanctis Angelis ſuis coniungit, & acceptos reddit, ſicut vera & perfecta humilitas. Virginitas namque à ſanctis Patribus ſoror Angelorum ſæpe vocatur, eò quòd homines Angelicè viuere permittat. Sed audeo dicere: ſi humilis non fuerit virgo, ſoror Angelorum eſſe non poterit. Hinc Bernardus ait: *Poteris*, inquit, *ſaluari ſine virginitate, ſed ſine humilitate non poteris*. Scala igitur Angelorum, rectè intelligitur humilitas: quia ſine ipſa, nemo coniungitur eis. Vnde bene ſubiungitur.

Non

Non alius ſine dubio deſcenſus & aſcenſus ille à nobis intelligitur, niſi exaltatione deſcendere, & humilitate aſcendere. Textus Capitis 7. Regulæ.

3. ANgeli autem, qui primò deſcenderunt, quia ſemper in ſupremo ſunt, & poſtea aſcenderunt, nobis inſinuant, quòd non poſſumus aſcendere ad ipſos, niſi prius deſcenderimus, videlicet humiliãdo nosmetipſos. Qui ergo vult aſcendere ad cælum, deſcendat primò apud ſeipſum: quia quanto quiſque ſibi diſplicet, tanto Deo placet, & è contra, quãto ſibi placet, Deo tanto diſplicet. Hinc B. Hieronymus dicit: *Humiles, dum ſe deÿciunt, ad Dei ſimilitudinem aſcendunt. Humilitas ſola conſeruatrix eſt, & ſola cuſtos virtutum.* Scalam verò hanc diuerſi diuerſimodè exponũt. Quia, vt ſuperius dixi, de gradibus obedientiæ intelligitur. Sed ſacra Scriptura tot in ſe habet ſenſus, quot verba, & vnuſquiſque ad ſuum propoſitum, in his quæ ad fidem, & ad bonos mores pertinent, prout gratiã acceperit à Deo, eam reducere poteſt. Nam quilibet murator, in opus ſuum iuxta placitum eligit lapides aptos operi. Sanctus ergo Benedictus aptè deſcenſum interpretatur humilitatẽ, & aſcenſum exaltationẽ cæleſtem. *Quia omnis, qui ſe humiliat, exaltabitur: & qui ſe exaltat, humiliabitur.* Profectus namq; hominis eſt humilitas: quantum enim quiſq; ad humilitatẽ inclinatus fuerit, tantum eleuabitur ad profectum.

Hier. ep. ad Celantiam.

Lucæ 14.

Sicut

Sicut impoſsibile eſt nauem fabricari ſine acutis clauis, ita impoſsibile eſt hominē poſſe ſine humilitate ſaluari. Dicit namque Auguſtinus: *Humilitas eſt regina virtutum, mors vitiorum, nutrix diſciplinæ; radix ſcientiæ, vigor religionis, decus caſtitatis, ſpeculum virginitatis, exemplum pudicitiæ, habitaculum Spiritus ſancti, & hoſpitium Trinitatis*. Per humilitatem, membra Chriſti ſciunt diaboli viciſſe ſuperbiam: per hanc, fideles ſuperna regna conſcendunt: per hanc, ſuperbia tyrannica ſuperatur: per hanc, in æternum martyres coronantur: nec poteſt dici perfectus, qui hac virtute eſt priuatus.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Scala verò illa erecta, noſtra vita eſt in ſæculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cælum. Latera enim eius ſcalæ, dicimus noſtrum eſſe corpus & animam, in quæ latera, diuerſos gradus humilitatis vel diſciplinæ euocatio Diuina aſcendentibus inſeruit.

Vita noſtra idcirco ſcalæ comparatur, quia per eam, ſi bona fuerit, ad cælum aſcenditur; latera verò eius, corpus ſunt & anima. Quia ſicut in ſcala materiali, multi gradus per latera inſeruntur: ita quoque per corpus & animam viri iuſti, diuerſi gradus virtutum ſtatuuntur. Qui ergo facili aſcenſu voluerit

voluerit peruenire ad cælum, ſtudioſiſsimè ſcalam ſuam cuſtodiat in terra, ne putreſcat, ne cùm ſe aſcenſurum putat ſurſum, fracta ſcala, decidat deorſum. Sanctus Benedictus ſcalam aſcenſionis nobis fabricans, duodecim gradus interſerit, & dicit, quòd his aſcenſis omnibus, monachus mox ad charitatem Dei perueniat illam perfectam, quæ foras mittit timorem, ponitque primum humilitatis gradum timorem Domini, qui eſt initium ſapientiæ.

Studeat ergo vnuſquiſque noſtrûm, fratres chariſsimi, ſumma diligentia & hanc aſcendere ſcalam, & eligat magis in hoc mundo deſcendere, & ſibi ipſi vileſcere, quàm placere, quatenus in ſe Dominum huic ſcalæ innixum videre mereatur, & audire ab eo: *Veni electa mea, & ponam in te thronum meum, quia concupiuit rex ſpeciem tuam.* Iac 4. quoniam ſoli humiles Deum videbunt. Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Ergo Dominus in Euangelio nos admonet, dicens: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Matth. 11. Supra quibus verbis ita dicit Auguſtinus: *Diſcite à me non mundum fabricare, non cuncta viſibilia & inuiſibilia creare, non in ipſo mundo miracula facere, & mortuos ſuſcitare, ſed quoniam mitis ſum & humilis corde.* Et aduerte, quòd non abſolutè dixerit, humilis ſum, ſed adiunxerit, corde. Quia ſola humilitas cordis vera eſt; nam multi humilitatem oſtendunt in opere, multi apparent humiles in ſermone, pauci autem ſunt

humiles in corde, quia veri humiles fiunt ſalui, ſed anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam; quia ſoli humiles ſaluantur. Ergo de numero paucorum ſunt, & verè humiles pauci. Timor autem Domini nihil fictæ humilitatis ſuſtinet, & ideo pulchrè in ordine graduum humilitatis ponitur primus.

PRIMVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Iuſtorum graduum primus timet Omnipotentem.

Gradus 1. Timor Dei. Textus Capitis 7. Regulæ.

Primus itaque humilitatis gradus eſt, ſi timorem Dei ſibi ante oculos ſuos ſemper ponens, obliuionem omnino fugiat.

4. HOmines maximè per conſuetudinem peccandi, quia incidũt in rete diaboli, rectè timor Domini primus humilitatis gradus dicitur: quia dum conſuetudini non reſiſtitur, peccandi neceſsitas generatur, quę Dei implicat contemptum, cui opponitur ipſe timor Domini, qui expellit peccata. Dicit nãque B. Hieronymus: *Nulla res ſic à peccato ſeruat hominem, quantum amor Dei, & timor ſupplicij.*

Et

Et ſanctiſsimus Pater noſter Benedictus vnumquenque noſtrûm hîc admonet, qui iugo Domini colla ſubmiſimus, vt timorem Dei ante oculos ponentes, obliuionem omnino fugiamus, vt videlicet peccatorum noſtrorum, quibus Deum offendimus, nunquam obliuiſcamur, & Paſsionis Chriſti, & beneficiorum Dei erga nos ſemper ſimus memores, in omnibus gratias agentes. Timor enim Domini principium ſalutis noſtræ eſt: & ergo meritò inter gradus humilitatis ponitur primus. Ait enim Bernardus: *Timor Domini generat diſcuſsionem, diſcuſsio verò cognitionem, cognitio contritionem, contritio confeſsionem, confeſsio ſatisfactionem: ſatisfactio purgationem, purgatio puritatem, puritas innocentiam, innocentia incorruptionem, incorruptio facit eſſe proximum Deo.* Et Caſsiodor. *De timore Domini*, inquit, *naſcitur compunctio ſalutaris, de compunctione procedit abrenunciatio, id eſt nuditas & contemptus omnium facultatum, de nuditate humilitas procreatur, de humilitate mortificatio voluptatis generatur, de voluptatum mortificatione extirpantur atque marceſcunt vniuerſa vitia, de vitiorum expulſione virtutes fructificant, atque ſuccreſcunt, de virtutum pullulatione puritas cordis acquiritur per cordis puritatem Apoſtolicæ charitatis perfectio poſsidetur.* Vides, quorſum ducit timor Domini. Si itaque ad celſitudinem volumus peruenire illius perfectæ charitatis, quæ foras mittit timorem, oportet nos primò iſtum gradum aſcendere, quia timor Domini corrigit, & hominem in omnibus irreprehenſibiliter viuere compellit.

Eccli. 1. Vnde ſcriptum eſt Eccleſiaſtici 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Hinc Bernardus dicit: *Hoc in veritate didici, nihil eſſe efficacius ad Dei gratiam promerendam, retinendam, recuperandámque, quàm ſi inueniatur homo omni tempore alta non ſapere, ſed timere. Nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari:* radix enim ſapientię eſt, timere Deũ, & rami illius longæui.

Sex timoris ſpecies. Et nota, quòd ſex ſunt ſpecies timoris, ſcilicet, timor naturæ, timor humanus, timor mundanus, timor ſeruilis, timor initialis, timor filialis.

1. Timor naturalis. Timor itaque primus, videlicet naturalis, eſt fuga mali, vel iſtius modi, quo quilibet timet naturaliter contraria ſibi, & nocumentum naturæ. Iſte timor non eſt meritorius, quia non ſubiacet libero arbitrio. Naturale quidem eſt omni animali timere mortem, aut corporis periculum, dum veriſimiliter creditur imminere, & dolere cùm adſit, quia aliter non optaret bonum naturæ quærendum.

2. Timor humanus. Timor autem humanus eſt, quo quis nimis timet bonum naturæ perdere, vt viſum, auditum, vel ſimile. Vnde dicit Caſsiodorus: *Timor humanus, eſt timor, quo quis timet pati pericula carnis: adeo, quòd ad euitandum tale periculum deſerit iuſtitiam.* Iſte timor malus eſt, & à Domino prohibitus Matthæi decimo: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Et Lucæ duodecimo: *Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab iis, qui occidunt, & poſt hoc non habent amplius,*

Matth. 10.

Lucæ 12.

amplius, quid faciant: oſtendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui, poſtquam occiderit corpus, habet poteſtatem mittere in gehennam. Itaque dico vobis, hunc timete.

Sunt enim multi, qui carnis ſuæ tantùm curam habentes, Dei timorem poſtponunt, vt nihil facere velint, quod vel modicũ grauet. Ieiunare nolunt, ne ſeipſos deſtruant: vigilare timent, ne caput & ſenſus annihilentur: orare recuſant, ne phantaſias incurrant, & cùm nihil boni faciant, ſe indiſcretè agere metuunt: hi profectò carnem ſuam plus, quàm Deum timent. In carne corruptionem ſeminant, corruptionem quoque de carne ſine dubio metent.

Tertius verò timor mundanus, quo quis nimis timet perdere bona temporalia, & iſte timor naſcitur de inordinato amore rerum temporalium. Hoc timore multi percutiuntur hodie, qui, ne ſubſtantiam amittant mundi, veritatem tacent, os aperire non audentes, & Principes, ſeu potentes ſæculi mortales plus timent, quàm Deum immortalem, creatorem omnium. Hunc timorem habuerunt Iudæi, quando Chriſtum occidentes, dixerunt, Ioannis duodecimo: *Si dimittimus eum ſic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum noſtrum & gentem.* Radix omnium malorum cupiditas, qua homo interior excæcatur: ne, quod bonum eſt, agnoſcat: & ſi viderit, ne faciat: vt plus timeat perdere bona temporalia, quàm non acquirere æterna. Homo timet hominem, & non

3. Timor mũdanus.

Ioan. 11.

metuit Omnipotentem; plus timet perdere relinquenda, quàm velit inuenire ęternaliter poſsidenda. Sic prædicatores veritatis, canes muti, non valentes latrare, homines plus timent, quàm Deum; potius tacere volunt veritatem, quam hominum incurrere indignationem. Sed certè non eſt mundus à ſanguine ſubiectorum, qui Dei conſilium illis non an-
43.diſt.c.4 nuntiat. 43. *diſt. Epheſijs*. Et æternæ damna-
Epheſ. tionis pœnam incurrit prædicator, qui ſe-
Cap ſi diſ men diuini verbi non ſpargit. *cap. Si diſpenſa-*
penſatio. *tio*. Dicit etiam B. Hieronymus ſuper Iſaiam Prophetam. Magnum diſcrimen eſt Dei tacere ſermones, propter triplicem cauſam, id eſt, propter timorem, vel propter pigritiam, vel adulationem. Et in populum ira Dei plerunque deſcendit, cùm prædicator delinquē-
45.diſt ca. tes palpans non corripit. 45. *diſtinct. Sed illud.*
17. Sed illud. Et iſte timor humanus interdum facit, vt qui eo percutitur, malos palpet, & dicit eſſe bonos, verè autem bonos denigrare conetur, & malos eſſe affirmet: quia corruptus timor cū veritatem tacere compellit, licet multo aliter
Eſai. 5. ſentiat. Sed valde timendum eſt, quod Iſaiæ 5. dicitur: *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Propterea dilatauit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino, & deſcenderunt fortes eius, & populus eius, & ſublimes glorioſiq́; eius ad eum, & incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi ſublimium deprimentur*. Chriſtum quippe violat, qui ſanctum, non ſanctum, vel

non

non ſanctum, ſanctum crediderit eſſe. 11.*q*.3. 11.q.3.ca.
Si quis dixerit. Crediderit, id eſt, credi fecerit, 57. Si quis
& alios ad hoc induxerit ſcienter. Adulator
vel proditor clericus citò ab officio deijciendus
cenſetur. 46.*diſt. Clericus, qui adulationibus.* 46.diſt.
In vulgo dicitur: *Veritas odium parit*: quia dum
vitia hominum publicantur, vel acrius arguuntur,
corripientē reddunt odioſum. Scriptum
eſt enim: *Oderunt corripientem in porta, & perfectè loquentem abominati ſunt*. Amos 5.
Seruus autem
Chriſti odia eorum ne timeat; nam malis diſplicere,
laudabile eſt, ſed Deum timeat. Sicut
Dominus dicit Ezechielis ſecundo, cuilibet
ſeruo ſuo prædicanti: *Verba eorum ne metuas,* Ezech. 2.
& vultus eorum ne formides, quia domus exaſperans eſt.
Timeamus ergo Dominum Deum
noſtrum, & homines non metuemus, ſicut
ſcriptum eſt: *Dominus mihi adiutor, non timebo
quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, &* Pſal. 117.
ego deſpiciam inimicos meos. Hunc itaque timeamus,
qui poteſtatem habet omnis carnis,
& potens eſt omnes aduerſarios veritatis ducere
ad nihilum.

Quartus timor principalis, eſt timor ſeruilis, 4 Timor ſeruilis.
quo quis peccare timet propter metum
pœnæ: & licet ſit mperfectus propter carentiam
charitatis: tamen vtilis eſt pro eo, qui
aſtringit hominē ad declinandum à malo, &
faciendo bonū, ne puniatur. Et iſte timor plerunque
filialem inducit. Vnde dicit Auguſt. Aug. ſuper Pſ. 127
ſuper Pſalmos: *Per timorem ſeruilem fit paulatim
conſuetudo iuſtitiæ*. Et ſuccedit initialis timor,
quando incipit amari, quod prius erat durū.

Et tunc incipit excludi timor ſeruilis, charitate inchoata, & ſuccedit demum timor filialis, caſtus, ſiue amicabilis, quo timemus, ne ſponſus tardet, & diſcedat; ne eum offendamus, & ne eo careamus. Et iſte timor ſtat cũ charitate perfecta, quę timorem initialem, ſicut & charitas meliorata timorem ſeruilem excludit.

1. Ioan. 4. Vnde 1. Ioannis 4. dicitur: *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem, quia timor pœnam habet.* Si autem Deum ſeruili timore timueris, & à peccato te cuſtodieris, pœnam quidem euadis, ſed vt gloriam conſequaris, nihil feciſti, quia ad vitam æternam obtinendam nõ ſufficit, declinare à malo, ſi bonum non feceris. Hoc enim eſt, lumbos præcinctos habere, quod & declinare à malo, & hoc lucernas in manibus geſtare ardentes, quod eſt facere bonum.

5. Timor initialis. Quintus eſt timor initialis, qui nec ex toto eſt ſeruilis, nec ex toto eſt caſtus, ſed tanquam medius, aliquid de ſeruili, & aliquid de caſto timore habet: facit enim nos ſeruire, partim timore pœnæ, partim timore iuſtitiæ, per quem & timemus puniri, & timemus offendere. Iſte timor vtilis eſt incipiẽtibus, qui nondum Deum filiali affectu timere nouerunt, & ideo dicitur initialis, quia in inchoata charitate eſt, & quantum creſcit charitas, tãtum decreſcit timor, quãtum ad metum pœnæ, vt quidquid fecerit quis iam non timore pœnæ, ſed amore Dei faciat totum. Sciendum tamen eſt, quòd vterque timor, ſcilicet ſeruilis & initialis, in diuerſis locis Scripturæ dicun-

dicuntur initium ſapientię. Et ita fortè comperies, ſi diligẽter annotaueris loca, in quibus de timore fit mentio. Ex alia tamen ratione & cauſa diuerſa, dicitur timor ſeruilis initiũ ſapientiæ, & ex alia ratione timor initialis. Seruilis enim timor, ideo dicitur initium ſapientiæ, quia præparat locum ſapientiæ, & ducit ad ſapientiam, ſed tamen non remanet cum ea. Sæpe namq; alterius initium dicitur aliquid, non quod quicquam habeat cõmune cum eo, cuius initium dicitur: ſed quòd cauſa eius ſit extrinſeca, vel inductiuum, mediante quo illud perficitur, cuius initium eſt. Sic vinum libidinem cauſat, ſicut ait Sapiens; non quòd ipſum ſit aliquid de libidine, ſed immoderatum ſumptum ad libidinẽ prouocat. Initialis verò timor, initium ſapientiæ dicitur: quia eſt inchoata ſapientia, quem timorem, cum quis habere incipit, ſapientiam & charitatem etiã habere incipit. Initium enim alicuius dicitur, quod primum de ipſo eſt: ſicut initium Eccleſiæ eſt fundamentum, quia & aliquid de Eccleſia eſt. Qui autẽ gradum iſtũ primum humilitatis, nondum perfectè conſcendere potuerit, vt videlicet Deum timeat filiali timore, ſaltem ſeruili timeat; vt ex eo fiat timor initialis, cui ſuccedit caſtus, id eſt, filialis.

Sextus timor principalis, eſt timor filialis, ſiue caſtus, quo quis timet bonũ virtutis perdere, ac malum culpæ incurrere, propter Dei amorem, quẽ offendere timet. Et iſte timor, idcirco dicitur filialis; quia ſicut bonus filius timet

6 Timor filialis.

timet offenſam patris ſui carnalis, etiamſi pater eius non intenderet eum percutere vel nocere, & plus timet offenſam, quã pœnam: ita quoque filius Dei quiſque per adoptionẽ, timet & cauet offenſam patris ſui cæleſtis, etiamſi ex offenſa illa nihil mali ſibi ſciret
Pſalm. 18. inferri. De iſto timore ſcriptum eſt: *Timor Domini ſanctus, permanet in ſæculum ſæculi.* Dicit autẽ
Auguſtin. homil. 9. ex. 50. Auguſt. in quodã ſermone: *Audeo dicere, quòd ſi timore gehennæ declinas à malo, eſt in te quidẽ fides, quia credis futurum Dei iudiciũ, & gaudeo fidei tuæ, ſed adhuc timeo malitiæ tuæ. Quid eſt, quod dixi, timore gehennæ, declinas à malo, niſi quod non amore iuſtitiæ facias bonum? Aliud eſt timere pœnã, & aliud amare Deum. Vis ſcire, an timeas, vt ames Deum propter ſe, an propter res alias? Eſto, quòd dicat tibi Deus: fac quod vis, imple cupiditates tuas, dilata luxuriam tuam, extende nequitiam, & quidquid tibi libuerit, licitum puta; nec propter iſta te puniam, nec propter iſta te mittam in gehennam, veruntamen faciem meam nunquam videbis: ſi ad hanc ſententiam timuiſti, & à malis omnibus declinaſti, tunc amaſti: ſi ad hoc, quod dicit tibi Deus, non videbis faciem meã, contemnit cor tuum, & non videndo Deum tuum, magnã pœnam putaſti, tunc rectè timuiſti, & tũc gratis amaſti.* In iſto timore videlicet caſto, vita electorũ
Prou. 14. fundatur & dirigitur. Sicut ſcriptum eſt Prouerb. 14. *Timor Domini fons, vt declinet à ruina*
Eccli. 27. *mortis.* Et Eccleſiaſt. 27. *Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, citò ſubuertetur domus tua.*

Iſte timor filialis, primus gradus eſt humilitatis: vt quia de charitate aliquid habere creditur, obliuionem omnino fugiat, quæ eſt

contra-

contraria timori. Quia dum obliuiſcimur futurorum, timor paulatim docreſcit: ſcriptũ eſt enim: *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus: qui autem mentis eſt duræ, corruet in malum*. Beatus, cui donatũ eſt, ſemper timorẽ Dei ante oculos habere: *Quoniam timor Domini expellit peccatum*. Timere autem Deum filiali timore, eſt nulla, quæ facienda ſunt, bona prętermittere. Vnde Eccleſiaſt. 7. *Qui timet Deum, nihil negligit: & qui Deum timet, non iubet aliquid iniuſtum*. 11. q. 3. *Qui omnipotentem*. Obliuionem ſtudeat fugere, qui voluerit monachus eſſe. Nunquã enim debet monachus obliuiſci peccatorum ſuorum, quibus Deum offendit; paſsionis Chriſti, qua redemptus eſt; & beneficiorum Dei omnium; & quòd à ſæculi huius laqueis ereptus, ſemper Deo gratias agere. Obliuio autem negligentiam parit, quę eſt animi torpor: quo quis minus diligens eſt in conſequendo, quod exequi debet. Turpiſsima eſt iactura, quæ per negligentiam fit. In hoc enim fallimur, quòd mortem non proſpicimus, magna pars iam eius præterijt, quidquid ætatis retro eſt, mors tenet: Sicut in vnoquoq; opere mater eſt diligentia: ita vniuerſæ religionis & diſciplinæ nouerca, eſt negligentia. Per eam quippe, ad ſuggerenda mala cordi, diabolus habet aditum: quia nemo claudit cor, quod aperit negligentia. Fugiamus itaque obliuionem, quia timor Domini odit negligentiam. Et ergo dicit.

Prou. 28.
Eccli. 1.
Eccli. 7.
11. qu. 3.

Obliuio-

Textus Capitis 7. Regulæ.

Obliuionem omnino fugiat: & ſemper ſit memor omnium, quæ præcepit Deus: qualiter contemnentes Deum, in gehennam incidunt pro peccatis.

5. Hic de timore ſeruili agitur, quo Deum quis timet, ne vindictá retribuat peccáti; qui licet perfectus non ſit, incipientibus tamen vtilis eſſe videtur, donec ad filialem valeant peruenire timorem. Et ſic demum creſcentibus virtutum meritis, ad illam poſsint pertingere charitatem, quæ foras mittit timorem, *videlicet infra 12. gradus humilitatis.* Poſſumus hîc tamen timorẽ accipere initialem, de quo ſupra dictũ eſt, vt memores ſimus eorum, quæ præcepit Deus ipſum diligendo. Et ſi ipſa dilectio nos à malo non coërceat, timor ſaltem peccatum fugere cõpellat: vt ſi propter duritiam cordis Deum timere non potes, pœnam ſaltem gehennæ, quæ debetur peccatoribus, expaueſcas. Vnde dicit Hugo in 3. libro ſuo de anima. *Si amor Dei te tenere non poteſt, ſaltem terreat, & teneat te timor iudicij finalis, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, & ſulphur fœtens, flamma Tartarea, & alia, quæ ibi ſunt mala.* Et horum timor licet ſeruilis ſit, plurima tamen mala (ſcilicet peccata) tollit, & timorem filialem & caſtum finaliter inducit: introductumque enutrit, & cuſtodit, atque conſeruat. Timeamus itaq; Deum, & omnia huius mundi deſpiciamus aduerſa; quoniã timentibus

tibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Quid times ô homo perdere, quod te ſcis non poſſe ſeruare? Stultum eſt timere, quod vitari non poteſt, aut cur times hominem infirmum ſimilem tibi, & non Deum potius metuis, qui & te & illum creauit? Si propter timorem humanum veritatem abſcondis, hominem tibi conſtituis Deum: & potius hominem vis honorare peccādo, quam Deum benefaciendo. Sed ſcito, quòd quicunque metu cuiuſlibet poteſtatis veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat: quia magis timet hominem, quàm Deum. 11. *quæſt*. 3. *Quiſquis*. Timete Dominum omnes ſancti eius, quoniam non eſt inopia timētibus eū. Scriptum namq; eſt, Iſaiæ 66. *Ad quem autem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos*. De filiali autem timore ſubditur. 11. q. 3. c. 8. Quiſquis. Eſai. 66.

Et vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata eſt, animo ſemper reuoluat. Textus Capitis 7. Regulæ.

TImor enim ſeruilis pœnam euadit, & remanet nudus, niſi creſcat in iſtum: filialis autem vitam æternam acquirit, & fructuoſus in dies efficitur. Scriptum eſt: *Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius.* Pſal. 127. Timor ſeruilis declinat à malo, ſed filialis facit bonum. Ille lumbos habet præcinctos, ſed iſte lucernas in manibus portat ardentes. Ille non facit prohibita, ſed iſte adimplet præcepta. Ille fugit infernum, ſed iſte penetrat cælum.

lum. Ille odit culpam, ſed iſte diligit virtutē. Ille neceſſarius, ſed iſte bonus. Ille nudus, ſed iſte charitate veſtitus. Ille non ſpernitur, ſed iſte ardenter amatur. Ille habet pœnam, iſte verò parit coronam: vita namque ęterna, diligentibus Deum præparata eſt. Sicut ſcriptū
Eſai. 64. eſt. Iſaiæ 64. *Oculus non vidit, Deus abſque te, quæ*
Eſai. 56. *præparaſti expectantibus te.* Et eiuſdem 56. *Qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus.*
Pſalm. 111 *Nomen ſempiternū dabo eis, quod non peribit. Beatus vir, qui timet Dominū, in mandatis eius cupit nimis. Potens in terra erit ſemē eius.* Quia timor Domini gloria & gloriatio, & lætitia & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiā & gaudiū in lōgitudinem dierū.
Eccli. 1. *Timenti Dominū benè erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur.* Timeamus ergo Dominum Deum noſtrū, qui fecit nos, quatenùs benedictionē mereamur percipere ſanctorū. Nam plenitudo ſapientię timere Deū, & plenitudo à fructibus illius. Timēdus eſt Dominus à nobis, tanquam pater, vt nō iratus, nos aliquando exhæredet, ſi eius neglexerimus
Matth. 6. adimplere præcepta: *ſupra in prologo: verſu. Ita enim.* Ipſe enim pater noſter eſt, & vt nos ſibi filios vocaret, & nos ipſum patrē, docuit nos
Eſai. 63. ità orare: *Pater noſter, qui es in cælis.* Hinc Iſaiæ. 63. ſcribitur. *Tu enim pater noſter, & Abraham neſciunt nos, & Iſraël ignorauit nos.* Tu Domine pater noſter, Redemptor noſter, à ſæculo nomen tuum. Sequitur.

Et cuſtodierit ſe omni hora à peccatis & vitijs, id eſt, cogitationum, linguæ, oculorum, manuum, pedum, vel voluntatis propriæ. Textus 7. Capitis 7. Regulæ.

6. QVi ſe Deum putat timére, nullum dêbet admittere delictum: quia fruſtra timet, qui vitijs inſeruit adhuc. Vnde ſciptum eſt Eccleſiaſt. 2. *Qui timent Dominum, cuſtodiunt mandata eius: & patientiam habebunt vſque ad inſpectionem illius, dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.* Cuſtodiat ſe itaque monachus omni hora & momento, vbicumque fuerit, à vitijs & peccatis: quia probatio timoris Domini eſt, nō peccare. Nam qui peccat, Deum nondum timet, ſicut ſcriptum eſt: *Qui timent Dominum, inquirent, quæ beneplacita ſunt illi: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipſius.* Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua, & in cōſpectu illius ſanctificabunt animas ſuas. Cuſtodiat ergo ſe à vitijs & peccatis, id eſt, cogitationum, linguæ: quoniā cogitatio hominis confitebitur Domino: & mors & vita in manu linguæ, & oculorum: quoniam mors intrat per feneſtras tuas, ſi videris mulierem ad concupiſcēdam eam. Et Propheta: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Manuum, vt nihil contra Dei præceptum agas: Pedum, vt non ſint veloces greſſus tui, ad effundendum ſanguinem innocentem, affectu videlicet, aut detractione, vel ſcandalo. Opor-

Eccli. 2. Ibidem.

Sicut impoſsibile eſt nauem fabricari ſine acutis clauis, ita impoſsibile eſt hominẽ poſſe ſine humilitate ſaluari. Dicit namque Auguſtinus: *Humilitas eſt regina virtutum, mors vitiorum, nutrix diſciplinæ, radix ſcientiæ, vigor religionis, decus caſtitatis, ſpeculum virginitatis, exemplum pudicitiæ, habitaculum Spiritus ſancti, & hoſpitium Trinitatis*. Per humilitatem, membra Chriſti ſciunt diaboli viciſſe ſuperbiam: per hanc, fideles ſuperna regna conſcendunt: per hanc, ſuperbia tyrannica ſuperatur: per hanc, in æternum martyres coronantur: nec poteſt dici perfectus, qui hac virtute eſt priuatus.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Scala verò illa erecta, noſtra vita eſt in ſæculo, quæ humiliato corde à Domino erigitur ad cælum. Latera enim eius ſcalæ, dicimus noſtrum eſſe corpus & animam, in quæ latera, diuerſos gradus humilitatis vel diſciplinæ euocatio Diuina aſcendentibus inſeruit.

Vita noſtra idcirco ſcalæ comparatur, quia per eam, ſi bona fuerit, ad cælum aſcenditur; latera verò eius, corpus ſunt & anima. Quia ſicut in ſcala materiali, multi gradus per latera inſeruntur: ita quoque per corpus & animam viri iuſti, diuerſi gradus virtutum ſtatuuntur. Qui ergo facili aſcenſu

voluerit

voluerit peruenire ad cælum, ſtudioſiſsimè ſcalam ſuam cuſtodiat in terra, ne putreſcat, ne cùm ſe aſcenſurum putat ſurſum, fracta ſcala, decidat deorſum. Sanctus Benedictus ſcalam aſcenſionis nobis fabricans, duodecim gradus interſerit, & dicit, quòd his aſcenſis omnibus, monachus mox ad charitatem Dei perueniat illam perfectam, quæ foras mittit timorem, ponitque primum humilitatis gradum timorem Domini, qui eſt initium ſapientiæ.

Studeat ergo vnuſquiſque noſtrûm, fratres chariſsimi, ſumma diligentia & hanc aſcendere ſcalam, & eligat magis in hoc mundo deſcendere, & ſibi ipſi vileſcere, quàm placere, quatenus in ſe Dominum huic ſcalæ innixum videre mereatur, & audire ab eo: *Veni electa mea, & ponam in te thronum meum, quia concupiuit rex ſpeciem tuam.* quoniam ſoli humiles Deum videbunt. Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Ergo Dominus in Euangelio nos admonet, dicens: *Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.* Supra quibus verbis ita dicit Auguſtinus: *Diſcite à me non mundum fabricare, non cuncta viſibilia & inuiſibilia creare, non in ipſo mundo miracula facere, & mortuos ſuſcitare, ſed quoniam mitis ſum & humilis corde.* Et aduerte, quòd non abſolutè dixerit, humilis ſum, ſed adiunxerit, corde. Quia ſola humilitas cordis vera eſt; nam multi humilitatem oſtendunt in opere, multi apparent humiles in ſermone, pauci autem ſunt

Iac 4.

Matth. 11.

humiles in corde, quia veri humiles fiunt ſalui, ſed anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam; quia ſoli humiles ſaluantur. Ergo de numero paucorum ſunt, & verè humiles pauci. Timor autem Domini nihil fictæ humilitatis ſuſtinet, & ideo pulchrè in ordine graduum humilitatis ponitur primus.

PRIMVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Iuſtorum graduum primus timet Omnipotentem.

Gradus 1. Timor Dei. Textus Capitis 7. Regulæ.

Primus itaque humilitatis gradus eſt, ſi timorem Dei ſibi ante oculos ſuos ſemper ponens, obliuionem omnino fugiat.

4. HOmines maximè per conſuetudinem peccandi, quia incidūt in rete diaboli, rectè timor Domini primus humilitatis gradus dicitur; quia dum conſuetudini non reſiſtitur, peccandi neceſsitas generatur, quę Dei implicat contemptum, cui opponitur ipſe timor Domini, qui expellit peccata. Dicit nāque B. Hieronymus: *Nulla res ſic à peccato ſeruat hominem, quantum amor Dei, & timor ſupplicij.* Et

Et ſanctiſsimus Pater noſter Benedictus vnumquenque noſtrûm hîc admonet, qui iugo Domini colla ſubmiſimus, vt timorem Dei ante oculos ponentes, obliuionem omnino fugiamus, vt videlicet peccatorum noſtrorum, quibus Deum offendimus, nunquam obliuiſcamur, & Paſsionis Chriſti, & beneficiorum Dei erga nos ſemper ſimus memores, in omnibus gratias agentes. Timor enim Domini principium ſalutis noſtræ eſt: & ergo meritò inter gradus humilitatis ponitur primus. Ait enim Bernardus: *Timor Domini generat diſcuſsionem, diſcuſsio verò cognitionem, cognitio contritionem, contritio confeſsionem, confeſsio ſatisfactionem; ſatisfactio purgationem, purgatio puritatem, puritas innocentiam, innocentia incorruptionem, incorruptio facit eſſe proximum Deo.* Et Caſsiodor. *De timore Domini*, inquit, *naſcitur compunctio ſalutaris, de compunctione procedit abrenunciatio, id eſt nuditas & contemptus omnium facultatum, de nuditate humilitas procreatur, de humilitate mortificatio voluptatis generatur, de voluptatum mortificatione extirpantur atque marceſcunt vniuerſa vitia, de vitiorum expulſione virtutes fructificant, atque ſuccreſcunt, de virtutum pullulatione puritas cordis acquiritur per cordis puritatem Apoſtolicæ charitatis perfectio poſsidetur.* Vides, quorſum ducit timor Domini. Si itaque ad celſitudinem volumus peruenire illius perfectæ charitatis, quæ foras mittit timorem, oportet nos primò iſtum gradum aſcendere, quia timor Domini corrigit, & hominem in omnibus irreprehenſibiliter viuere compellit.

Eccli. 1. Vnde ſcriptum eſt Eccleſiaſtici 1. *Timor Domini expellit peccatum.* Hinc Bernardus dicit: *Hoc in veritate didici, nihil eſſe efficacius ad Dei gratiam promerendam, retinendam, recuperandámque, quàm ſi inueniatur homo omni tempore alta non ſapere, ſed timere. Nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari*: radix enim ſapientię eſt, timere Deũ, & rami illius longæui.

Sex timoris ſpecies. Et nota, quòd ſex ſunt ſpecies timoris, ſcilicet, timor naturæ, timor humanus, timor mundanus, timor ſeruilis, timor initialis, timor filialis.

1. Timor naturalis. Timor itaque primus, videlicet naturalis, eſt fuga mali, vel iſtius modi, quo quilibet timet naturaliter contraria ſibi, & nocumentum naturæ. Iſte timor non eſt meritorius; quia non ſubiacet libero arbitrio. Naturale quidem eſt omni animali timere mortem, aut corporis periculum, dum veriſimiliter creditur imminere, & dolere cùm adſit, quia aliter non optaret bonum naturæ quærendum.

2. Timor humanus. Timor autem humanus eſt, quo quis nimis timet bonum naturæ perdere, vt viſum, auditum, vel ſimile. Vnde dicit Caſsiodorus: *Timor humanus, eſt timor, quo quis timet pati pericula carnis: adeo, quòd ad euitandum tale periculum deſerit iuſtitiam.* Iſte timor malus eſt, & à Domino prohibitus Matthæi decimo: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Sed potius timete eum, qui poteſt & animam & corpus perdere in gehennam.* Et Lucæ duodecimo: *Dico autem vobis amicis meis, ne terreamini ab iis, qui occidunt; & poſt hoc non habent amplius,*

Matth. 10.

Lucæ 12.

amplius, quid faciant: oſtendam autem vobis, quem timeatis: timete eum, qui, poſtquam occiderit corpus, habet poteſtatem mittere in gehennam. Itaque dico vobis, hunc timete.

Sunt enim multi, qui carnis ſuæ tantùm curam habentes, Dei timorem poſtponunt, vt nihil facere velint, quod vel modicũ grauet. Ieiunare nolunt, ne ſeipſos deſtruant: vigilare timent, ne caput & ſenſus annihilentur: orare recuſant, ne phantaſias incurrant, & cùm nihil boni faciant, ſe indiſcretè agere metuunt: hi profectò carnem ſuam plus, quàm Deum timent. In carne corruptionem ſeminant, corruptionem quoque de carne ſine dubio metent.

Tertius verò timor mundanus, quo quis nimis timet perdere bona temporalia, & iſte timor naſcitur de inordinato amore rerum temporalium. Hoc timore multi percutiuntur hodie, qui, ne ſubſtantiam amittant mundi, veritatem tacent, os aperire non audentes, & Principes, ſeu potentes ſæculi mortales plus timent, quàm Deum immortalem, creatorem omnium. Hunc timorem habuerunt Iudæi, quando Chriſtum occidentes, dixerunt, Ioannis duodecimo: *Si dimittimus eum ſic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent locum noſtrum & gentem.* Radix omnium malorum cupiditas, qua homo interior excæcatur: ne, quod bonum eſt, agnoſcat: & ſi viderit, ne faciat: vt plus timeat perdere bona temporalia, quàm non acquirere æterna. Homo timet hominem, & non

3. Timor mũdanus.

Ioan. 11.

metuit Omnipotentem; plus timet perdere relinquenda, quàm velit inuenire ęternaliter poſsidenda. Sic prædicatores veritatis, canes muti, non valentes latrare, homines plus timent, quàm Deum; potius tacere volunt veritatem, quam hominum incurrere indignationem. Sed certè non eſt mundus à ſanguine ſubiectorum, qui Dei conſilium illis non an-
43.diſt.c.4 Epheſ. nuntiat. 43. *diſt. Epheſijs*. Et æternæ damnationis pœnam incurrit prædicator, qui ſe-
Cap ſi diſpenſatio. men diuini verbi non ſpargit. *cap. Si diſpenſatio*. Dicit etiam B. Hieronymus ſuper Iſaiam Prophetam. Magnum diſcrimen eſt Dei tacere ſermones, propter triplicem cauſam, id eſt, propter timorem, vel propter pigritiam, vel adulationem. Et in populum ira Dei plerunque deſcendit, cùm prædicator delinquẽ-
45.diſt ca. 17. Sed illud. tes palpans non corripit. 45. *diſtinct. Sed illud*. Et iſte timor humanus interdum facit, vt qui eo percutitur, malos palpet, & dicit eſſe bonos, verè autem bonos denigrare conetur, & malos eſſe affirmet: quia corruptus timor cũ veritatem tacere compellit, licet multo aliter
Eſai. 5. ſentiat. Sed valde timendum eſt, quod Iſaiæ 5. dicitur: *Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Propterea dilatauit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque vllo termino, & deſcenderunt fortes eius, & populus eius, & ſublimes glorioſiq́; eius ad eum, & incuruabitur homo, & humiliabitur vir, & oculi ſublimium deprimentur*. Chriſtum quippe violat, qui ſanctum, non ſanctum, vel

non ſanctum, ſanctum crediderit eſſe. 11.q.3. *Si quis dixerit*. Crediderit, id eſt, credi fecerit, & alios ad hoc induxerit ſcienter. Adulator vel proditor clericus citò ab officio deijciendus cenſetur. 46.*diſt.* *Clericus, qui adulationibus.* In vulgo dicitur: *Veritas odium parit*: quia dum vitia hominum publicantur, vel acrius arguuntur, corripientē reddunt odioſum. Scriptum eſt enim: *Oderunt corripientem in porta, & perfectè loquentem abominati ſunt*. Seruus autem Chriſti odia eorum ne timeat; nam malis diſplicere, laudabile eſt, ſed Deum timeat. Sicut Dominus dicit Ezechielis ſecundo, cuilibet ſeruo ſuo prædicanti: *Verba eorum ne metuas, & vultus eorum ne formides, quia domus exaſperans eſt*. Timeamus ergo Dominum Deum noſtrum, & homines non metuemus, ſicut ſcriptum eſt: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor, & ego deſpiciam inimicos meos*. Hunc itaque timeamus, qui poteſtatem habet omnis carnis, & potens eſt omnes aduerſarios veritatis ducere ad nihilum.

11.q.3.ca. 57. Si quis

46. diſt.

Amos 5.

Ezech. 2.

Pſal. 117.

Quartus timor principalis, eſt timor ſeruilis, quo quis peccare timet propter metum pœnæ: & licet ſit mperfectus propter carentiam charitatis: tamen vtilis eſt pro eo, qui aſtringit hominē ad declinandum à malo, & faciendo bonū, ne puniatur. Et iſte timor plerunque filialem inducit. Vnde dicit Auguſt. ſuper Pſalmos: *Per timorem ſeruilem fit paulatim conſuetudo iuſtitiæ*. Et ſuccedit initialis timor, quando incipit amari, quod prius erat durū.

4 Timor ſeruilis.

Aug. ſuper Pſ. 127

Et tunc incipit excludi timor ſeruilis, charitate inchoata, & ſuccedit demum timor filialis, caſtus, ſiue amicabilis, quo timemus, ne ſponſus tardet, & diſcedat; ne eum offendamus, & ne eo careamus. Et iſte timor ſtat cū charitate perfecta, quę timorem initialem, ſicut & charitas meliorata timorem ſeruilem

1. Ioan. 4. excludit. Vnde 1. Ioannis 4. dicitur: *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem, quia timor pœnam habet.* Si autem Deum ſeruili timore timueris, & à peccato te cuſtodieris, pœnam quidem euadis, ſed vt gloriam conſequaris, nihil feciſti, quia ad vitam æternam obtinendam nō ſufficit, declinare à malo, ſi bonum non feceris. Hoc enim eſt, lumbos præcinctos habere, quod & declinare à malo, & hoc lucernas in manibus geſtare ardentes, quod eſt facere bonum.

5. Timor initialis. Quintus eſt timor initialis, qui nec ex toto eſt ſeruilis, nec ex toto eſt caſtus, ſed tanquam medius, aliquid de ſeruili, & aliquid de caſto timore habet: facit enim nos ſeruire, partim timore pœnæ, partim timore iuſtitiæ, per quem & timemus puniri, & timemus offendere. Iſte timor vtilis eſt incipiētibus, qui nondum Deum filiali affectu timere nouerunt, & ideo dicitur initialis, quia in inchoata charitate eſt, & quantum creſcit charitas, tātum decreſcit timor, quātum ad metum pœnæ; vt quidquid fecerit quis iam non timore pœnæ, ſed amore Dei faciat totum. Sciendum tamen eſt, quòd vterque timor, ſcilicet ſeruilis & initialis, in diuerſis locis Scripturæ dicun-

dicuntur initium ſapientię. Et ita fortè comperies, ſi diligẽter annotaueris loca, in quibus de timore fit mentio. Ex alia tamen ratione & cauſa diuerſa, dicitur timor ſeruilis initiũ ſapientiæ, & ex alia ratione timor initialis. Seruilis enim timor, ideo dicitur initium ſapientiæ, quia præparat locum ſapientiæ, & ducit ad ſapientiam, ſed tamen non remanet cum ea. Sæpe namq; alterius initium dicitur aliquid, non quod quicquam habeat cõmune cum eo, cuius initium dicitur: ſed quòd cauſa eius ſit extrinſeca, vel inductiuum, mediante quo illud perficitur, cuius initium eſt. Sic vinum libidinem cauſat, ſicut ait Sapiens; non quòd ipſum ſit aliquid de libidine, ſed immoderatum ſumptum ad libidinẽ prouocat. Initialis verò timor, initium ſapientiæ dicitur: quia eſt inchoata ſapientia, quem timorem, cùm quis habere incipit, ſapientiam & charitatem etiã habere incipit. Initium enim alicuius dicitur, quod primum de ipſo eſt: ſicut initium Eccleſiæ eſt fundamentum, quia & aliquid de Eccleſia eſt. Qui autẽ gradum iſtũ primum humilitatis, nondum perfectè conſcendere potuerit, vt videlicet Deum timeat filiali timore, ſaltem ſeruili timeat; vt ex eo fiat timor initialis, cui ſuccedit caſtus, id eſt, filialis.

Sextus timor principalis, eſt timor filialis, ſiue caſtus, quo quis timet bonũ virtutis perdere, ac malum culpæ incurrere, propter Dei amorem, quẽ offendere timet. Et iſte timor, idcirco dicitur filialis; quia ſicut bonus filius timet 6 Timor filialis.

timet offenſam patris ſui carnalis, etiamſi pater eius non intenderet eum percutere vel nocere, & plus timet offenſam, quã pœnam: ita quoque filius Dei quiſque per adoptionẽ, timet & cauet offenſam patris ſui cæleſtis, etiamſi ex offenſa illa nihil mali ſibi ſciret
Pſalm. 18. inferri. De iſto timore ſcriptum eſt: *Timor Domini ſanctus, permanet in ſæculum ſæculi.* Dicit autẽ
Auguſtin. homil. 9. ex. 50. Auguſt. in quodã ſermone: *Audeo dicere, quòd ſi timore gehennæ declinas à malo; eſt in te quidẽ fides, quia credis futurum Dei iudiciũ, & gaudeo fidei tuæ, ſed adhuc timeo malitiæ tuæ. Quid eſt, quod dixi, timore gehennæ, declinas à malo, niſi quod non amore iuſtitiæ facias bonum? Aliud eſt timere pœnã, & aliud amare Deum. Vis ſcire, an timeas, vt ames Deum propter ſe, an propter res alias? Eſto, quòd dicat tibi Deus: fac quod vis, imple cupiditates tuas, dilata luxuriam tuam, extende nequitiam, & quidquid tibi libuerit, licitum puta; nec propter iſta te puniam, nec propter iſta te mittam in gehennam, veruntamen faciem meam nunquam videbis: ſi ad hanc ſententiam timuiſti, & à malis omnibus declinaſti, tunc amaſti: ſi ad hoc, quod dicit tibi Deus, non videbis faciem meã, contemnit cor tuum, & non videndo Deum tuum, magnã pœnam putaſti, tunc rectè timuiſti, & tũc gratis amaſti.* In iſto timore videlicet caſto, vita electorũ
Prou. 14. fundatur & dirigitur. Sicut ſcriptum eſt Prouerb. 14. *Timor Domini fons, vt declinet à ruina*
Eccli. 27. *mortis.* Et Eccleſiaſt. 27. *Si non in timore Domini tenueris te inſtanter, citò ſubuertetur domus tua.*

Iſte timor filialis, primus gradus eſt humilitatis: vt quia de charitate aliquid habere creditur, obliuionem omnino fugiat, quæ eſt

contra-

contraria timori. Quia dum obliuiſcimur futurorum, timor paulatim decreſcit: ſcriptũ eſt enim: *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus: qui autem mentis eſt dura, corruet in malum*. Beatus, cui donatũ eſt, ſemper timorẽ Dei ante oculos habere: *Quoniam timor Domini expellit peccatum*. Timere autem Deum filiali timore, eſt nulla, quæ facienda ſunt, bona prętermittere. Vnde Eccleſiaſt. 7. *Qui timet Deum, nihil negligit: & qui Deum timet, non iubet aliquid iniuſtum*. 11. q. 3. *Qui omnipotentem*. Obliuionem ſtudeat fugere, qui voluerit monachus eſſe. Nunquã enim debet monachus obliuiſci peccatorum ſuorum, quibus Deum offendit; paſsionis Chriſti, qua redemptus eſt; & beneficiorum Dei omnium; & quòd à ſæculi huius laqueis ereptus, ſemper Deo gratias agere. Obliuio autem negligentiam parit, quę eſt animi torpor: quo quis minus diligens eſt in conſequendo, quod exequi debet. Turpiſsima eſt iactura, quæ per negligentiam fit. In hoc enim fallimur, quòd mortem non proſpicimus, magna pars iam eius præterijt, quidquid ætatis retro eſt, mors tenet. Sicut in vnoquoq; opere mater eſt diligentia: ita vniuerſæ religionis & diſciplinæ nouerca, eſt negligentia. Per eam quippe, ad ſuggerenda mala cordi, diabolus habet aditum: quia nemo claudit cor, quod aperit negligentia. Fugiamus itaque obliuionem, quia timor Domini odit negligentiam. Et ergo dicit.

Prou. 28.
Eccli. 1.
Eccli. 7.
11. qu. 3.

Obliuio-

Textus Capitis 7. Regulæ.

Obliuionem omnino fugiat: & ſemper ſit memor omnium, quæ præcepit Deus: qualiter contemnentes Deum, in gehennam incidunt pro peccatis.

5. HIc de timore ſeruili agitur, quo Deum quis timet, ne vindictá retribuat peccáti; qui licet perfectus non ſit, incipientibus tamen vtilis eſſe videtur, donec ad filialem valeant peruenire timorem. Et ſic demum creſcentibus virtutum meritis, ad illam poſsint pertingere charitatem, quæ foras mittit timorem, *videlicet infra 12. gradus humilitatis.* Poſſumus hîc tamen timoré accipere initialem, de quo ſupra dictũ eſt, vt memores ſimus eorum, quæ præcepit Deus ipſum diligendo. Et ſi ipſa dilectio nos à malo non coërceat, timor ſaltem peccatum fugere cõpellat: vt ſi propter duritiam cordis Deum timere non potes, pœnam ſaltem gehennæ, quæ debetur peccatoribus, expaueſcas. Vnde dicit Hugo in 3. libro ſuo de anima. *Si amor Dei te tenere non poteſt, ſaltem terreat, & teneat te timor iudicij finalis, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis vrens, vermis corrodens, & ſulphur fœtens, flamma Tartarea, & alia, quæ ibi ſunt mala.* Et horum timor licet ſeruilis ſit, plurima tamen mala (ſcilicet peccata) tollit, & timorem filialem & caſtũm finaliter inducit: introductumque enutrit, & cuſtodit, atque conſeruat. Timeamus itaq; Deum, & omnia huius mundi deſpiciamus aduerſa; quoniã timen-

tibus

tibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Quid times ô homo perdere, quod te ſcis non poſſe ſeruare? Stultum eſt timere, quod vitari non poteſt, aut cur times hominem infirmum ſimilem tibi, & non Deum potius metuis, qui & te & illum creauit? Si propter timorem humanum veritatem abſcondis, hominem tibi conſtituis Deum: & potius hominem vis honorare peccãdo, quàm Deum benefaciendo. Sed ſcito, quòd quicunque metu cuiuſlibet poteſtatis veritatem occultat, iram Dei ſuper ſe prouocat: quia magis timet hominem, quàm Deum. 11. *quæſt.* 3. *Quiſquis.* Timete Dominum omnes ſancti eius, quoniam non eſt inopia timẽtibus eũ. Scriptum namq; eſt, Iſaiæ 66. *Ad quem autem reſpiciam, niſi ad pauperculum, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos.* De filiali autem timore ſubditur. 11.q.3.c.8. Quiſquis. Eſai.66.

Et vitam æternam, quæ timentibus Deum præparata eſt, animo ſemper reuoluat. Textus Capitis 7. Regulæ.

TImor enim ſeruilis pœnam euadit, & remanet nudus, niſi creſcat in iſtum: filialis autem vitam æternam acquirit, & fructuoſus in dies efficitur. Scriptum eſt: *Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius.* Pſal. 127. Timor ſeruilis declinat à malo, ſed filialis facit bonum. Ille lumbos habet præcinctos, ſed iſte lucernas in manibus portat ardentes. Ille non facit prohibita, ſed iſte adimplet præcepta. Ille fugit infernum, ſed iſte penetrat cælum.

lum. Ille odit culpam, ſed iſte diligit virtutē. Ille neceſſarius, ſed iſte bonus. Ille nudus, ſed iſte charitate veſtitus. Ille non ſpernitur, ſed iſte ardenter amatur. Ille habet pœnam, iſte verò parit coronam: vita namque ęterna, diligentibus Deum præparata eſt. Sicut ſcriptū
Eſai. 64. eſt. Iſaiæ 64. *Oculus non vidit, Deus abſque te, quæ*
Eſai. 56. *præparaſti expectantibus te*. Et eiuſdem 56. *Qui cuſtodierint ſabbata mea, & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filijs & filiabus.*
Pſalm. 111 *Nomen ſempiternū dabo eis, quod non peribit. Beatus vir, qui timet Dominū, in mandatis eius cupit nimis. Potens in terra erit ſemē eius.* Quia timor Domini gloria & gloriatio, & lætitia & corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, & dabit lætitiā & gaudiū in lōgitudinem dierū.
Eccli. 1. *Timenti Dominū benè erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur.* Timeamus ergo Dominum Deum noſtrū, qui fecit nos, quatenus benedictionē mereamur percipere ſanctorū. Nam plenitudo ſapientię timere Deū, & plenitudo à fructibus illius. Timēdus eſt Dominus à nobis, tanquam pater, vt nō iratus, nos aliquando exhæredet, ſi eius neglexerimus
Matth. 6. adimplere præcepta: *ſupra in prologo: verſu. Ita enim.* Ipſe enim pater noſter eſt, & vt nos ſibi filios vocaret, & nos ipſum patrē, docuit nos
Eſai. 63. ita orare: *Pater noſter, qui es in cælis.* Hinc Iſaiæ. 63. ſcribitur. *Tu enim pater noſter, & Abraham neſciunt nos, & Iſraël ignorauit nos.* Tu Domine pater noſter, Redemptor noſter, à ſæculo nomen tuum. Sequitur.

Et

Et cuſtodierit ſe omni hora à peccatis & vitijs, id eſt, cogitationum, linguæ, oculorum, manuum, pedum, vel voluntatis propriæ. Textus Capitis 7. Regulæ.

6. QVi ſe Deum putat timere, nullum debet admittere delictum: quia fruſtra timet, qui vitijs inſeruit adhuc. Vnde ſciptum eſt Eccleſiaſt. 2. *Qui timent Dominum, cuſtodiunt mandata eius: & patientiam habebunt vſque ad inſpectionem illius, dicentes: Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Domini, & non in manus hominum.* Cuſtodiat ſe itaque monachus omni hora & momento, vbicumque fuerit, à vitijs & peccatis: quia probatio timoris Domini eſt, nō peccare. Nam qui peccat, Deum nondum timet, ſicut ſcriptum eſt: *Qui timent Dominum, inquirent, quæ beneplacita ſunt illi: & qui diligunt eum, replebuntur lege ipſius.* Qui timent Dominum, præparabunt corda ſua, & in cōſpectu illius ſanctificabunt animas ſuas. Cuſtodiat ergo ſe à vitijs & peccatis, id eſt, cogitationum, linguæ: quoniā cogitatio hominis confitebitur Domino: & mors & vita in manu linguæ, & oculorum: quoniam mors intrat per feneſtras tuas, ſi videris mulierem ad concupiſcēdam eam. Et Propheta: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Manuum, vt nihil contra Dei præceptum agas: Pedum, vt non ſint veloces greſſus tui, ad effundendum ſanguinem innocentem, affectu videlicet, aut detractione, vel ſcandalo. Opor-

Eccli. 2. Ibidem.

Oportet enim non tantum operum, ſed etiã membrorum atque verborum, obſcœnitatem execrari eos, qui diuinis cultibus ſe manciparunt. 23. *diſt. His igitur*. Per feneſtras namque mors ingreditur, quando per quinque exteriores ſenſus, conſenſus peccati mortalis ſuſcipitur.

23. diſtin. ca. 2 His igitur.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Sed & deſideria carnis amputare feſtinet.

CArnalia enim deſideria, militant aduerſus ſpiritum. Sed timor Domini ſpiritualis eſt, ergo cum carnalibus nõ poteſt ſtare deſiderijs. *Nam timor Domini expellit peccatum.* Non tardet, ſed mox pululantibus malis cõcupiſcentijs, eas ſtudeat amputare, & deſideria carnis non perficere. *ſupra. Quæ ſunt inſtrumenta bonorum operum.* Quia ſi ſecundùm carnem vixerimus, moriemur, quia caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

Eccli. 1.

Cap. 4.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Æſtimet ſe homo de cælis à Deo ſemper reſpici omni hora, & facta ſua omni loco ab aſpectu diuinitatis videri, & ab Angelis omni hora nuntiari.

IN omni loco oculi Dei, ſemper contemplantur bonos & malos. Multum ad timorem Dei proficit, ſi ſe à Deo ſemper reſpici homo cognoſcit. Etenim, ſicut ſcriptum eſt, *neſcit homo vtrũ amore, an odio dignus ſit, ſed omnia*

Eccli. 9.

in fu-

in futurum ſeruantur incerta. Neſcit enim homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo. Hæc cauſa timoris omni viuenti, quia nemo eſt, qui ſemper viuat, & qui huius rei habeat fiduciam. *Beatus ergo homo, qui ſemper eſt pauidus*, qui diuinam iugiter ſibi æſtimat adeſſe præſentiam, qui in omnibus operibus ſuis timorẽ Domini præponit, qui nihil quod diuinæ maieſtatis pręſentiam offendere poſsit, committit, ſed omnes dies ſuos, velut vltimũ diem, diſponit. Nam reuera quidquid agimus, loquimur, vel cogitamus, coram Deo patet; nec eum quidquam latere poteſt, qui omnia nouit, antequam fiant. Ipſe ſcit opera noſtra, ipſe ſcit, quales ſumus, & omnia abſcondita cordis corã eo manifeſta ſunt. Hunc, fratres chariſsimi, timeamus, qui nobis ſemper præſens eſt, quem nihil latere poteſt, qui iudicaturus eſt omnem hominẽ, & redditurus vnicuiquẽ iuxta opera ſua; qui nullius recipit perſonã, quẽ nemo fallere poteſt. Deus ergo timendus eſt, ac ſemper ante oculos habendus, vt ſic illo ſpectante viuamus, vt illum ſemper nobis pręſentem credamus: nam magna pars peccatorũ tollitur, ſi peccatori teſtis ſemper aſsiſtat. Sed ipſe non ſolùm teſtis, ſed etiã iudex eſt omnis carnis, quia poſt mortem iudicium erit: vbi vnuſquiſque operum ſuorũ recipiet mercedem. Ibi proculdubio plus valebunt pura corda, quàm aſtuta verba, conſciẽtia bona, quàm marſupia plena, ibi iudex non falletur verbis, nec flectetur donis. Prou. 28.

Si volumus eum propitium inuenire iudicem, iam pœnitentia prouocemus miſericordem, præoccupemus faciem eius in confeſſione, & in pſalmis iubilemus ei, quia tanto apparebit nobis mitior, quanto nunc apud nos vnuſquiſq; ibi apparuerit in mandatis ipſius exequendis promptior. Certè ille ſupernus iudex nec gratia præuenietur, nec miſericordia flectetur, nec pecunia corrumpetur, nec ſatisfactione vel pœnitentia mitigabitur; quia quidquid hic non paratur, ibi minimè inuenietur; quia iam tempus eſt ſeminandi, tunc verò metendi: *Qui autem parcè ſeminat, parce & metet*. Deus autem opera noſtra vbiq; videt, & nihil horum, quæ cogitamus, eum latere poteſt. Ait namque Auguſt. *Deus totus oculus eſt, quia omnia videt: totus manus eſt, quia omnia operatur. totus pes eſt, quia vbique eſt*. Et Gregorius in Moralibus: *Creator omnium Deus Pater omnipotens vbiq; eſt, & vbiq; totus eſt, & tunc minus inuenitur, quando is, qui vbiq; totus eſt, in parte quæritur. Deus manet intra omnia, ipſe extra omnia, ipſe ſupra omnia, ipſe infra omnia. Superior eſt per potentiam, inferior per ſubtilitatem, ſurſum regens, deorſum continens, extra circumdans, interius penetrans*. Facta autẽ noſtra ab Angelis Deo omni hora nuntiantur, non vt neſcienti, cùm Deus omnia ſciat, ſed vt approbanti, quaſi qui iudicaturus eſt aliquẽ, quamuis ſciat cauſam, tamen bonis aduocatis plerunq; ad miſericordiam flectitur. Secundùm Gregorium in dialogo ſuo, vnuſquiſque hominum vnum habet Angelum ad cuſtodiam ſibi deputatum, mediante

[Margin notes: 2. Cor. 9. — Aug. ep. 3 — Greg li. 2 Mor. c. 12 — Vnus Angelus cuique homini datus ad cuſtodiam.]

diante quo, ad ortum producitur ſine ſuffocatione, in vita conſeruatur ſine moleſtatione, & tandem finem imponit homini ſua ſedula viſitatione, ſeu fraterna de hoc mundo ad ſæculum futurum deductione.

Cùm ſimus ergo homines fragiles & mortales, ex magna pietate ſua Deus Omnipotens vnicuique noſtrûm iugiter ad cuſtodiam vnum deputauit Angelorum, qui nos cuſtodiat, foueat, protegat, atque defendat, quia ſine Dei & ſanctorum Angelorum protectione, diabolicas non poſſumus fugere verſutias, qui ſemper circuit, quærens incautum, quem deuoret. Et ideo vnuſquiſque fidelium ad hoc ſe obligatum nouerit ac aſtrictum, vt ipſum veneretur laudibus collegium Angelorum, & illum præcipuè, qui vitæ ſuæ cuſtos ſemper aſsiſtit, quia magna iniquitas eſſet, pro tanto beneficio quempiam fieri ingratum. Quacumque enim die ſanctis Angelis laudem condignam impenderis, eorumque cuſtodiæ quotidie te commiſeris, nullo prorſus periculo, aut re noxia interibis. Scriptum eſt enim: *Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Cur ergo ſanctos non honorares Angelos, qui tantam pro te gerunt ſollicitudinem? Caue, ne per malam & immundam conuerſationem tuam offendas aſpectum eorum, quoniam ſemper vident faciem Dei, & omnia opera noſtra offerunt ei. Vnde Tobiæ duodecimo Archangelus Raphaël ad

Quotidie oportet nos Angelis commendare.

Pſalm. 92.

Tob. 12. Tobiam dixit: *Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos abſcondebas in domo tua, & nocte ſepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino.* Cantat Pſalm. 137 etiam Dauid, dicens: *In conſpectu angelorum pſallam tibi, Deus.* Deus enim vbique præſens eſt, & omnia nouit: ſed Angeli ſemper cum Deo ſunt, & in Deo vident etiam ipſi opera noſtra. Honoremus igitur præſentiam ipſorum, nè per ingratitudinem noſtram à cuſtodia Origenes noſtra eos expellamus. Dicit namque Origenes: *Sæpe homo per ſuam ingratitudinem & peccatum, angelica ſe reddit protectione cuſtodiaq; indignum.* Et vt credamus nos à Deo ſemper reſpici, teſtimonia adducit ſcripturarum ſanctarum, cùm ſubiungit.

Textus Capitis 7. Regulæ. *Demonſtrat nobis hoc Propheta, cùm in cogitationibus noſtris ita Deum ſemper oſtendit præſentem, dicens:* a Pſal. 7. *[a] Scrutans corda & renes Deus. Et iterũ:* b Pſal. 93. *[b] Dominus nouit cogitationes hominum. Et item dicit:* c Pſ. 138. *[c] Intellexiſti cogitationes meas à longè. Et:* d Pſal. 75. *[d] Quia cogitatio hominis tibi confitebitur.*

7. CErtè, qui ſcrutatur corda, & noſcit cogitationes, opera neſcire non poteſt: quando difficilius eſt cognoſcere mentem, quàm operationem. 1. Reg. 16. *Homo enim videt in facie,*

cie, Deus autem intuetur cor. Scrutatur ergo corda Deus, clarè videns cogitationes, ſcrutatur & renes, id eſt; delectationes, quæ per renes deſignantur, eo quòd delectationes Venereorum, quæ ſunt magis vehementes, vigent in renibus virorum. Vnde dicit Auguſtinus ſuper Pſalmo 7. *Quomodo dirigitur iuſtus in tanta confuſione ſimulationis, niſi dum ſcrutatur corda & renes Deus, videns omnium cogitationes, quæ nomine cordis ſignificatæ ſunt, & delectationes, quæ nomine renum intelliguntur. Rectè quippe temporalium & terrenarum rerum delectatio renibus tribuitur, quia & ipſa pars eſt inferior hominis, & ea regio eſt, vbi carnalis generationis voluptas habitat, per quam in hanc ærumnoſam & fallacis lætitiæ vitam per ſucceſſionem prolis natura humana transfunditur. Scrutans ergo cor noſtrum Deus, & proſpiciens ibi eſſe, vbi eſt theſaurus noſter, id eſt, in cælis: ſcrutans etiam renes, & proſpiciens non nos acquieſcere carni & ſanguini, ſed delectari in Domino, dirigit iuſtum in ipſa conſcientia coram ſe, vbi nullus hominum videt, ſed ſolus ille, qui proſpicit, quid quiſque cogitet, & quid quẽque delectet. Finis enim curæ delectatio eſt, quia eo quiſq; curis & cogitationibus nititur, vt ad ſuam delectationem perueniat. Videt igitur curas noſtras, qui ſcrutatur cor: videt autem fines curarum, id eſt, delectationes, qui ſcrutatur renes, vt cùm inuenerit, non ad concupiſcentiam carnis, neque ad concupiſcentiam oculorum, neque ad ambitionem ſæculi, quæ omnia tranſeunt tanquam vmbra, inclinare curas noſtras; ſed ad gaudia rerum æternarum ſuſtolli, quæ nulla commutatione violantur.* Et Dominus, inquã, nouit cogitationes hominum, qui finxit ſingu- Auguſt. in Pſalm. 70.

latim corda eorum manu gratiæ ſuæ, manu miſericordiæ ſuæ corda plaſmauit hominum, ipſe ſcit cogitationes eorum. Opera enim noſtra, quę factis & dictis operamur, poſſunt eſſe nota hominibus, ſed quo animo fiant, & quò per illa peruenire cupiamus, ſolus ille
Pſal. 32. ſcit, qui nouit cogitationes hominum. *Ipſe*, vt alibi dicit, *intelligit omnia opera eorum*. Vndę
Aug. ibi. Auguſtinus ſuper verſu eodem ait: *Intelligit*
Pſal. 5. *quid eſt? Secretius interius videt*. Habes in Pſalmo: *Intellige clamorem meum*. Non enim quaſi vocibus opus eſt, vt perueniat aliquid ad aures Dei. Occultus viſus, intellectus vocatur. Expreſsius dixit, quã ſi diceret, videt omnia opera eius. Tunc putares videri opera iſta, quando & vides opus hominis. Homo factũ hominis motu eius in corpore videt, Deus autẽ in corde videt. Quia ergo intus videt, dictum eſt, *Intelligit omnia opera eorum*. Dant duo pauperibus, vnus mercedem ſibi quærit cæleſtem, alius humanam laudem. Tu in duobus vnam rem vides, Deus duas intelligit. Intus enim intelligit, intus agnoſcit, fines illorum videt, qui intelligit omnia opera eorum. Et tu vides, veruntamen non intelligis. Ipſe autem intelligit omnia opera eorum, quia Dominus ſcit cogitationes hominum. Ipſe etiam, antequam cogites, quid cogitaturus ſis, nouit, & ideo ſubinfert aliam auctoritatẽ
Pſal. 138. ſacræ Scripturæ, dicens: *Intelligis cogitationes meas à longè*. A longè cognoſcit, qui prius intelligit, quàm fiat. Nam alibi idem Propheta
Pſal. 138. dicit: *Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti*

in oc-

in occulto, & ſubſtantia mea in inferioribus terræ. Qui nouit omnes cogitationes hominũ, ipſe os, quod carne abſconditur, & tegitur, ſemper videt & nouit. Quid eum latere poterit, qui omnia creauit ex nihilo? Quoniam & cogitatio hominis confitebitur ei, & abſcondita cordium manifeſta erunt coram illo. Hæc omnia, fratres mei chariſsimi, ſacræ Scripturæ teſtimonia ſanctus Pater & legiſlator noſter Benedictus ad mediũ adducit, vt nos inſtruat timere Dominum, & dicat: *Venite filij, audite me, timorem Domini docebo vos.* Quare plus pollicetur nos docere timorẽ Domini, quàm ſcientiam Dei? Quia *initium ſapientiæ timor Domini eſt*, & ſine principio non venitur ad medium, nec abſque medio ad finem, quia nemo repentè fit ſummus. Nec poteſt quiſquam gradum aſcendere ſextum, niſi prius aſcenderit quintum, ne decidat retrorſum. Quia ergo, ſicut dictum eſt, *omnia nuda ſunt & manifeſta Domino*, nec eum latet quidquam, ſtemus in timore Domini, fratres, ne corruamus in malum, habentes præſentiam Dei & ſanctorum Angelorum eius ſemper in memoria, cauentes omnino obliuionem, matrem negligentiæ, ſed & cogitationum, verborum, operumque ſollicitam geramus cuſtodiam, nec quidquam cogitemus coram Deo, quod facere coram hominibus non auderemus. Habeamus corda ſurſum ad Dominum, & eum ſolum timeamus, quoniam *timenti Dominum bene erit in extremis, & in die defunctionis ſuæ benedicetur.*

Pſalm. 33.

Prou 1.

Eccli. 1.

Cuſtodiamus animas noſtras, quas Chriſtus Dei filius ſuo pretioſiſsimo ſanguine ſibi dicauit in ſponſam, ab omni contagione peccati, ſaltem mortalis, vt ſimus mundi in conſpectu Domini Dei noſtri, quoniam nullus immundus regnum Dei poſsidebit. Nam ſequitur.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Nam vt ſollicitus ſit circa cogitationes ſuas peruerſas, dicat ſemper vtilis frater in corde ſuo: Tunc ero immaculatus coram eo, ſi obſeruauero me ab iniquitate mea.

Pſalm. 17.

8. VTilis frater eſt, qui omnibus prodeſſe, & nulli deſiderat obeſſe; qui nihil ſapit, niſi quod Deo placere cognoſcit; qui totam ſpem ſuam ponit in Domino, ſine cuius auxilio ſe nihil poſſe facere, certiſsimè credit. Hic talis, qui ſaluus fieri cupit, ſemper dicat in corde ſuo: Quid faciam, nemo immundus regnum Dei poſsidebit, ſed non eſt iuſtus ſuper terram, qui benefaciat, & non peccet, quoniam ſepties in die cadit iuſtus, & reſurgit. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, peccator vbi apparebit? Quid igitur faciã? Scio enim, quoniam peccator ſum, iuſtus non ſum, immundus ab vtero egreſſus, in peccatis concepit me mater mea, ſed nemo Deũ videbit, niſi mundus corde. Scio, ſcio, quoniã tunc immaculatus ero corã Domino, ſi obſeruauero

me ab iniquitate meâ. Sed quomodo poſſum me ab iniquitate meâ cuſtodire, niſi vt in cogitationibus meis ſemper habeam timorem Domini? Timor enim Domini expellit peccatum. Scriptum eſt: *Fili, accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in timore, & præpara animam tuā ad tentationem.* Quare ad tētationem? Quia *tentatio eſt vita hominis ſuper terram*. Spiritus enim nequā, tanto mentem humanam acrius impugnat, quanto eam diuinis laudibus intentiorem conſiderat. Eccli. 2. Iob 7.

Veruntamen, debilis eſt hoſtis, qui non vincit niſi volentem. Vnde ſcriptum eſt: *Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis.* Omni igitur cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ex ipſo eſt vita tua. Cogitationes peruerſas repelle abs te, & ne patiaris cohabitare tecum. Multos enim perdidit eius aſsiduitas: & qui minorātur eis, non erunt innoxij. Licet abſque cogitatione non ſit homo, ſubtus nos tamen eſt appetitus noſter: & ſi volumus, dominabimur eius. Dicit namque Iſidorus in libr. ſentent. *Non eſt arbitrij noſtri, cogitationis prauæ ſuggeſtiones præuenire; tacere autem in animo cogitationem, noſtræ attinet voluntati.* Dicit etiam Gregorius in Moralibus: *Magno ſtudio ſuperfluæ cogitationes amputandæ ſunt, ſed tamen amputari funditus nequaquam poterunt: ſemper enim caro ſuperflua generat, quæ ſemper ſpiritus ferro ſollicitudinis reſcindat.* Obſeruemus nos ab iniquitate noſtra, & erimus immaculati coram Domino: Et ſi abſq; peccatis omnino eſſe non valemus, cauendum tamen eſt, ne vnquā mortaliter offendamus. Iac. 4. Iſid. lib. 2. cap. 23. Greg. li. 5. Moral. cap. 23.

De quotidianis autem & leuibus peccatis, vt notat Chryſoſt. *ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana fidelium oratio ſatisfacit.* Dicit etiã B. Hieron. *In illa tantum cogitatione peccatum eſt, quæ ſuggeſtioni conſenſum mentis dedit, quæ malum ſuũ blandè fouet.* Incipiamus ergo bonas cogitationes diligere, & ſtatim ab illis, quæ malæ ſunt, nos dignabitur Dominus liberare. Erimus enim immaculati coram Domino, ſi abſtinuerimus nos à peccatis, quantũ poſsibile eſt: ſi cõpuncti fuerimus de præteritis: ſi affectũ & volũtatem habuerimus in poſterũ corrigere vitã. Dicit namq; Aug. *Nullus ſanctus aut iuſtus caret peccato, nec tamen ex hoc deſinit eſſe iuſtus, aut ſanctus, cùm affectu teneat ſanctitatem.* Nam iuſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit. *de pœnit. diſt. 3. Hac auctoritate.*

Hier ep ad Demetriadem.

Auguſtin. de Eccleſ. dogmat. cap. 85.

De pœn. diſt. 3.

Et ergo, quamuis nullus mundus ſit coram Deo, qui careat peccato, dũ adhuc eſt in carne: dicitur tamẽ immaculatus, ſi affectu præferat ſanctitatem, faciẽs operè, quod bonum eſt ſecundùm facultatem cõceſſam ſibi à Domino: *Si obſeruauero me*, inquit, *ab iniquitate mea.* Quid eſt iniquitas, niſi habitudo mentis iniuſtæ? *De pœnitent. diſtinct. 3. Cùm beatus ſit.* Licet Ioannes in Epiſtola eum, qui fecerit peccatum & iniquitatem feciſſe dixerit, peccatum eſt iniquitas, quia in peccato ipſo eſt iniquitas: tamen, vt nobis videtur, peccatum opus eſt iniquitatis, iniquitas autẽ operatrix culpę atque delicti. Prius eſt ergo, vt ipſa iniquitas deleatur, excidatur radix & ſeminarium peccatorum. Itaque, quemadmodum intrans in ani-

Pſalm. 17.

De pœn. diſt. 3

1. Ioan. 3.

in animam ſapientis diſciplina, imprudentiã tollit, & ſcientia ignorantiã; ſic perfecta virtus iniquitatem, & remiſſio peccatorum delet omne peccatum. *Septies enim cadit iuſtus, & reſurgit.* Super quo Hieron. *Si cadit, quomodo iuſtus; ſi iuſtus, quomodo cadit? ſed iuſti,* inquit, *vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit.* Sequitur. Prou. 24.

Voluntatem verò propriam ita facere probibemur, cùm dicit ſcriptura nobis: Et à voluntatibus tuis auertere. Textus Capitis 7. Regulæ. Eccli. 18.

9. VOluntas propria dupliciter accipitur. Vno modo dicitur propria voluntas, voluntas quæ Deo non eſt ſubiecta: & ſecundùm hanc, abnegatio propriæ voluntatis fit, quando voluntas noſtra voluntati diuinæ omnino ſubijcitur. Et hæc abnegatio propriæ volũtatis omni Chriſtiano neceſſaria eſt. Quia, ſi veraciter oramus, fiat volũtas tua, Domine, tunc in omnibus ſuã ſequimur voluntatem atque mãdatum. Alio modo dicitur propria voluntas, illa quæ non eſt ſubiecta homini: & ſecundùm hanc, propria voluntas abnegatur in eo, qui voto ſe obligans homini propter Deum, ſuam ſubdit voluntatem. Et hæc abnegatio conuenit religioſis: qui iuxta diuinum conſilium, abnegant ſemetipſos ſibi, vt ſecurè ſequantur Chriſtum. Voluntatem itaque monachus facere prohibetur omnino, malam videlicet & bonam: quia non expedit, imo non licet,

Bonam

Bonam etiam ſine ſuperioris conſenſu non faciat, præterquam in ijs, in quibus non requiritur voluntas ſuperioris conſuléda. Non enim licet monachis aliquid agere ſine con-
16. q. 1. c. 7 Eccleſia habet. Et 16. q. 4. ca. 2 Monacho. ſilio ſeniorum & ſuperiorum ſuorum. 16. *qu.* 1. *Eccleſia habet. Et infra. de Quadrag. obſeruatione, in fine. Et* 20. *quæſt.* 4. *Monacho*. Quia voluntas habet pœnam, neceſsitas autem parit coronam, *infra grad.* 2. In quem enim ille ignis infernalis deſæuiet plus, quàm in voluntatem propriam? Tolle propriam voluntatem, & non timebis infernum.

Textus Capitis 7. Regulæ Matth. 6.

Et item rogamus Dominum in oratione, vt fiat voluntas eius in nobis.

Ioan. 17. Sed quæ eſt voluntas Dei? *Vt cognoſcant te,* inquit, *verum Deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.* Hæc eſt voluntas Dei, vt declines à malo, & facias bonum. Vt cognoſcas Deum, creatura creatorem; vt cognoſcas teipſum.
Matth. 6. Oras ſiquidem: *Fiat voluntas tua, ſicut in cælo, ita & in terra.* Quid eſt hoc? Per cælum, Angelos & Sanctos intelligo cæleſtes: per terras, mortales homines. Ad nutum Dei omnes Angeli obediunt, ſed ſolus homo mortalis recalcitrat voluntati ipſius. Si rectè oras, fac quod oras: quia in te eſt, an volueris obedire Deo. Sed dicis, ſi in me eſt, quod volo, quid tunc neceſſe eſt Deum orare, vt ipſe in me faciat, quod ipſe poſſum? Reſpondeo, quòd liberum Deus dedit nobis arbitrium; ſed niſi præueniat nos gratia ipſius, non poſſumus bonum

perfi-

perficere, quod volumus. Ait enim per ſe Dominus in Euangelio: *Sine me nihil poteſtis facere.* Ioan. 15. Hoc itaque oramus, vt voluntas ſua fiat in nobis; vt videlicet gratia ſua præueniat noſtram voluntatem, & reddat nos ſibi obedientes: quatenus in omnibus ſua voluntas fiat in nobis, quia ſumus terra & cinis: ſicut ſemper fit in cælis, id eſt, in ſpiritibus cæleſtium manſionum. Sed non poteſt Dei voluntas fieri in nobis, niſi noſtra fuerit excluſa voluntas. Ipſe namque ait: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum*, id eſt, carnalem ſuam propriam voluntatem, & tollat. Matth. 16. Voluntas Dei, opus eius eſt; tollamus ergo noſtram voluntatẽ, & perficietur opus Dei in nobis.

Docemur ergo meritò noſtram non facere voluntatem, cùm cauemus illud, quod docet ſancta Scriptura: Sunt viæ, quæ putantur ab hominibus rectæ, quarum finis vſque ad profundum inferni demergit. Textus Capitis 7. Regulæ. Prou. 16.

SIcut alibi ſcriptum eſt: *Voluntas habet pœnam, neceſſitas verò parit coronam, infra grad. 2.* Magiſterium periculoſum eſt, diſcipulatus autem ſecurus. Nam qui alterius regitur voluntate, etiam errans dicitur, non errare; quia non ſibi, ſed culpa imputabitur gubernanti, qui dux eſt illius ſub imperio ſuo conſtituti. Meritò ergo docemur noſtram non

facere

facere voluntatem, ſed potius alterius, qui & ſe & nos dirigere poſsit ad viam ſalutis: ne confidentia vana ſeducti, putemus nos benefeciſſe, cùm conſtet eſſe malum, quód agimus. Opera enim noſtra, in manu Dei ſunt: quia neſcimus, vtrum amore an odio digni ſimus, ſed omnia probanda ſeruantur in poſterum, quando omnia abſcondita cordium, nuda erunt & manifeſta. Scriptum eſt enim:
Prou.15. *Mens iuſti meditabitur obedientiam, os impiorum redundat malis.* Hoc eſt, quod exẽplo Pauli ſimpliciter docebat B. Antonius: quòd ſi quis vellet velociter ad perfectionem venire, non ſibi ipſe fieret magiſter, nec proprijs voluntatibus obediret, etiam ſi rectum videretur eſſe, quod velit. Sed ſecundùm mãdatum ſaluatoris obſeruandum eſſe, vt antè omnia vnuſquiſque abneget ſemetipſum ſibi, & renunciet proprijs voluntatibus: exemplo Sal-
Ioan 5. uatoris, qui ait: *Ego veni, non vt faciam voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me, Patris.* Certè, vt alter quidam ait: miniſterium monachi eſt obedientiæ: quam qui poſsidet, pro eo quód poſcit, exaudietur, & cum fiducia crucifixo aſtabit: quia Dominus ſic venit ad crucem, factus
Eccli.35. obediens vſque ad mortem. *Oratio enim humiliantis ſe, penetrat nubes.* Et melior eſt vna oratio obedientis, quàm decem millia contemnen-
1. Reg.15. tis, ſicut ſcriptum eſt: *Melior eſt obedientia, quàm victima: & magis auſcultare, quàm offerre adipem arietum.* Nihil enim ita quærit Deus à nobis, quomodo vt obedientes ſimus præceptis eius & ſeniorum noſtrorũ, teſtante Apoſt. Paulo:

Obedite

Obedite præpoſitis veſtris. Eligamus ergo potius ſubeſſe in humilitate, quàm noſtram perficere voluntatem: & dicamus Domino cum Propheta: *Quia impoſuiſti homines*, id eſt, Abbates, Superiores, & Prælatos, *ſuper capita noſtra*: Et vt conſoletur obedientes, adiungit; *Tranſiuimus per ignem*, id eſt, concupiſcentias ardentes, huius mundi; *& aquam*, tribulationis propriæ carnis: *& deduxiſti nos*, de ipſis omnibus, *in refrigerium*: ſicut alibi dicit: *Multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus ijs liberabit eos Dominus*. Et item Dominus ad ſeruum ſuum quemque fidelem dicit: *Cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum*. Heb. 13. Pſalm. 65. Pſalm. 33.

Quid, fratres, nobis aliud faciendum eſt, niſi vt voluntatem propriam, quam in profeſsione monaſtici propoſiti reliquimus, prorſus deteſtemur tanquam nociuã, propoſitoque noſtro ſancto contrariam: & crucem noſtram tollamus quotidie, ſequẽtes Chriſtũ Dominum noſtrum, ſcandentẽ per obedientiã ad regna cæleſtia? Verè, fratres, breuis eſt præſentis vitæ lætitia, & mors quotidie accelerat: dieſq; Domini magnus & horribilis, in quo omnium actuum noſtrorũ reddenda erit ratio, appropinquat: nec erit ſubterfugiendi locus, ſed oportet nos omnes ſtare ante tribunal Chriſti, & de omnibus operibus noſtris ſtrictiſsimam reddere rationem. Tunc fælix apparebit, qui iam pro Chriſti amore, vilis æſtimari elegit: & tanto fulgebit glorioſior, quanto nunc iam fuerit humilior.

Fugia-

Fugiamus ergo nunc voluntatem propriam, ſi volumus euadere pœnam æternam. Non delectemur noſtram perficere voluntatem, ſed ſuperiorum noſtrorum, qui pro animabus rationem reddendi norunt præceptum. Quos ſi per inobedientiam noſtram contriſtauerimus, non expedit nobis; quia in Chriſtum peccat, qui doctorem veritatis contriſtat. Conſideremus, quòd, ſicut dicit Sapiens

Prou. 16. Prouerb. 16. *eſt via, quæ videtur homini recta, & nouiſsima eius ducunt ad mortem.* Et non confidamus nos voluntatibus noſtris, ne corruamus in malum; & non ſit, qui eripiat. Sed deſideremus ſemper alterius perficere iuſsionem, in omnibus bonis & honeſtis; quia ipſe Dominus per ſe, de ſuperioribus noſtris dicit in

Lucæ 10. Euangelio: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Sunt multa, quæ nobis bona videntur, ſed ſuperioribus apparet contrariũ: Oportet autem magis obedire eorum præceptis, quàm voluntatibus noſtris, quoniam regimen aſſeſſoris ſecurè ducitur, voluntas autem propria in præcipitium vergit.

Textus Capitis 7. Regulæ. Pſalm. 13.

Et cùm item cauemus illud, quod de negligentibus dictum eſt: Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in voluptatibus ſuis.

10. CORrupti ſunt mali homines, per conſuetudinem malam; abominabiles verò facti ſunt, per ſuperbiam vitæ: quoniam

quoniam Deus abominatur virum impium, pius autem agentibus pœnitentiam. Prima cauſa corruptionis, voluntas propria. Si ergo non vis corrumpi, diſce ſubdi Prælato; quia memoriam ſuperborum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium ſenſu. Nónne propria voluntate tranſgreſſores facti ſunt primi noſtri parentes? Nihil adeo corrumpit hominem, quàm voluntas propria carnalis, quæ ſpiritu Dei non ducitur. Nam qui propriam ſequuntur voluntatem, per malas ſuas affectiones corrupti fiunt: dum amāt hoc ſæculum, & non amant Deum. Sed deſideria delectantur implere, vt quidquid elegerint, bonum dicant, cùm conſtet eſſe malum: & ſic excæcati voluptatibus ſuis, Deum putant aut iniuſtum, aut neſcire opera ipſorum, cùm nō ſenſerint tormenta malorum. Certè, proſpicit de cælo Dominus, vt videat, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum; an videlicet fidē, quam loquitur lingua, fateantur & opera. Infælix conditio generis humani, quæ tantis inuoluitur malis, imo ſeipſam malis inuoluit, vt caduca vitæ præſentis eligat gaudia, & obliuiſcatur futurorum bonorum, quæ præparata ſunt facientibus opera veritatis. Sicut ſcriptum eſt: *Beati, qui faciunt iudicium & iuſtitiam in omni tempore.* Computruerunt, vt iumenta, in ſtercore ſuo. Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in affectionibus ſuis, omnes amatores propriæ voluntatis. Ecce, quid dicemus, fratres? totus mundus in maligno poſitus eſt: omnes penè poſt deſideria ſua Pſal. 105.

Qq vadunt,

vadunt, omnes præeſſe, pauci admodum deſi-
Sap. 6. derant ſubeſſe; neſcientes, quoniam iudicium duriſsimum habent, qui præſunt.

Sed heu, quàm ſunt multi hodie, qui Dei patientiam paruiducunt; Deum putantes aut neſcire, aut nolle punire impietatem: & vnde aſſumere deberent pœnitētiam, inde peccandi capiunt audaciam. De talibus ſcriptum
Eccli. 8. eſt Eccleſiaſtici 8. *Etenim, quia non profertur citò contra malos ſententia, abſque timore vllo filij hominum perpetrant mala.* Attamen, peccator ex eo, quod centies facit malum, & per patientiam ſuſtentatur, ego cognoui, quòd erit bonum timentibus Deum, qui verentur faciem ejus. Sed certè nemo eſt, qui ſpe viuat, quoniam ad patientiam nos Dei patientia vocat: & tāto diſtrictius iudicabit non conuerſos, quanto nunc patientius exſpectat conuertendos. *Corrupti ſunt*, inquit, *& abominabiles facti ſunt impij*, voluntate iacentes in ſtercore peccatorum ſuorum. Neque Deum timent, neq; diſtrictam futuri iudicij examinationē pauent.
Eccli. 11. Scriptum namque eſt Eccleſiaſtici duodecimo: *Adoleſcentia enim & voluntas vana ſunt. Et ergo memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ, & appropinquent anni, de quibus dicas, Non mihi placent.* Manè ſemina ſemen tuum; & veſpere ne ceſſes: quoniam iam hora ſeminandi, iam tempus ſpargendi, vt de ſemine bonorum operum, fructum percipias fælicitatis æternæ.

In deſiderijs verò carnis, ita nobis Deum credamus præſentem eſſe ſpe, cùm dicit Propheta Domino: Domine, ante te omne deſiderium meum. Regulæ. Textus Regulæ. 7. Pſalm. 37.

11. CVi non eſt occultatum os, quod fecit in occulto in inferioribus terræ, id eſt, ſub carne omnis viuentis; cuius oculi imperfectum noſtrum vident, eius nimirū ſcientia, cognitio, & ſcrutinatio, ſecreta penetrat cordium, affectus nouit deſideriorum. Quoniam ante ipſum omne deſiderium noſtrum eſt, quo ad cognitionem; ponatur in ipſo, quo ad deuotionem; vt qui cognoſcit omne, quod agimus, largiatur quoque, quod petimus.

Chariſsimi fratres, huius Dauidici carminis præalligati duplex eſt intellectus, ſicut iam dixi, videlicet: Primò conſiderãdo, prout à ſãncto Benedicto ponitur, quòd Dei ſcientia & ſapientia omnia nouit. Nam, vt ſæpe dictum eſt, omnia coram ipſo ſunt nuda, omnia manifeſta, nec quidquam eum latet, qui omnia nouit, priuſquam fiant. Ei namque deſideria noſtra ſunt manifeſta, qui cælum & terram implet: cui cælum ſedes, & terra ſcabellum dignoſcitur. Quid hunc poterit latere iudicem, qui, vbicunque nos verterimus, præſens eſt, & omnia videt? Timeamus hunc operum noſtrorum inſpectorem, & iudicem, quem nemo fallere poteſt; qui,

vt ita dicam, ſemper præſentiſsimus eſt. Ei enim nota ſunt deſideria noſtra; & tacente lingua, cordis ſecretum clamat. Secundò, vt moraliter intelligamus: *Domine, ante te omne deſiderium meum*: imo, vt practicemus, oportet nos in omnibus voluntati Diuinæ conformari, terrena deſpicere, cæleſtia toto cordis affectu concupiſcere; carnalia deſideria reprimere, ſancta concipere: nihil quærere, nihil amare, nihil omnino ſitire, præter Dominum Ieſum, vt poſsimus veraciter dicere: *Mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum.*

Phil. 1.

Simul cogitemus, & iugi meditatione pertractemus, quoniam opera vniuſcuiuſque ſequentur eum; bona ſi fuerint, ad vitam; ſi verò mala, ad mortem. Non enim poterimus poſt mortem operari, nec orare, nec promereri quidquam; & cùm ante tribunal Chriſti, in ſummo examine venerimus, in illa die Domini horribili, nec Iob, nec Daniel, nec Noë, nos orationibus ſuis liberare poterunt, ſed vnuſquiſque onus ſuum portabit. 13. *qu.* 2. *In præſenti*. Ponamus ergo deſiderium noſtrum ante Dominum, id eſt, in Domino, & ad eius voluntatem: & ſic viuamus in hoc ſæculo, ſicut peregrinus in diuerſorio, qui ſemper ſollicitus eſt, quomodo iter ſuum peragat, ſine diſcrimine, ſine deprædatione, ſine tarditate, & ſemper poſt finem anhelat laboris. Sic, inquam viuamus, vt, cùm venerit hora mortis, ſecùrè dicamus: *Domine, ante te omne deſiderium meum: & cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto*: vt mũdus nobis, & nos ſimus crucifixi mũdo. Quid enim

13. q. 2. c. 70. In præſenti.

enim homo de omni huius mundi ſubſtantia ſecum ferre poterit, cùm omnia ſine dubio relinquere oporteat? O quã inſipiens cor humanum, cuius deſiderium ponitur in incerto: tranſitoria diligit, æterna nõ cogitat; & quod videt alios amittere, ſe æſtimat poſſe ſeruare. Certè, dum ſeruas aurum, perdis: dum ſpargis, inuenis. Hoc tecũ portabis, quidquid hîc pro nomine Domini dederis. Si vis omnia tecum ferre, cũcta da pauperibus, & habebis theſaurum in cælis incomparabilem. O Domine Ieſu, pone obſecro deſiderium meum iuxta te, in te, ad te, in omni tempore: & dirige in conſpectu tuo viam peregrinationis meæ, quatenus vel inter vltimos ſeruos tuos fideles merear inueniri.

Cauendum eſt ergo ideo malum deſiderium, quia mors ſecus introitum delectationis poſita eſt. Textus Capitis 7. Regulæ.

12. MAlum deſiderium eſt, quod à Deo alienum eſt: vt cùm creaturã diligẽdo, creatoris obliuiſcitur animus. Sed quocũnque poſueris deſiderium tuum, finietur in breui, niſi in ſolo Deo creatore tuo, ſicut ſcriptum eſt: *Deſiderium peccatorum peribit*. Et de iuſtorum deſiderijs dicitur: *Deſiderium pauperum ſuorum exaudiuit Dominus.* Et ſpes iuſtorum eſt immortalis apud Altiſsimum. Deſiderium autem animę iuſti, tribuit ei Deus: conſolatio verò peccatorum, ſicut vmbra tranſiet. Deſideria ſancta in dilectione creſcunt: ſi autẽ in

dilectione deficiunt, deſideria ſancta non ſunt: Incipiamus itaq; deſideria amare ſpiritus, id eſt Dei, & carnis deſideria ceſſabūt. Cauebimus enim mala, ſi fecerimus bona. Mors ſecus introitum delectationis poſita eſt: nam quando primorum parentū noſtrorum delectatio pomi cōualuit, mors introitū ſuſcepit. Vis ſcire, quomodo mors ſecus delectationē ſit poſita? debes aduertere quæ dico, & ſic deſideria tua refrenare, ne vnquā recedāt à Deo. Vagus ſenſus malam cogitationem facit, dum vana lectatur exteriora, amittit interiora, & cogitatio facit delectationem, ſi nō continuè amputetur, & delectatio facit conſenſum, & ſi adſit facultas, conſenſus facit operationē. Quòd ſi deſit facultas, & faciēdi fuerit voluntas; pro opere erit affectus. Vnde Auguſt. ait; *Quidquid vis, & non potes, factum Deus computat.* Nam mala voluntate, vel ſola, quiſque miſer efficitur, ſed miſerior poteſtate, qua deſideriū malæ voluntatis impletur. Operatio autem mali conſuetudinem facit, & dum conſuetudini non reſiſtitur, neceſsitas generatur. Nam conſuetudo perſeuerantiam, perſeuerantia parit neceſsitatē, neceſsitas deſperationem, deſperatio ſine pœnitentia mortem adducit æternam, & ſic dum primæ ſuggeſtioni non obuiatur, delectatio mala mortem æternam conſequitur. Caueamus ergo à concupiſcentia mala & deſiderio iniquo, quatenus ſancta poſsimus parere deſideria, quia non expedit animabus noſtris, terrenis ſeu carnalibus inhiare voluptatibus.

Vnde

Vnde ſcriptura præcipit, dicens: Poſt concupiſcentias tuas non eas. Textus Capitis 7. Regulæ. Eccli. 18.

SVnt quidam codices, qui hîc pro *vnde*, ponunt *inde*, quod non retello: vnuſquiſque enim in ſuo ſenſu abundat. Sed oportet nos ſcire, ſanctorum Patrum noſtris altiora fuiſſe ſtudia, nec facile quidquam in antiquis libris eſſe radendum, niſi manifeſtus apparuerit error. Poſſum & ego hîc accipere, *inde*, propter pręcedentia, & tollere poſitum, *vnde*, propter ſequentia. Vtrumque bene ponitur, Non enim ſenſui ſubtrahunt quidquam. *Poſt concupiſcentias tuas non eas*, id eſt, malas cogitationes in deliberationē ire non ſinas, ſed mox vt oriri cœperint, ſuffoca; ne creſcente mora, ſimul creſcat & delectatio. Sunt etiam quidam, qui malas ſuggeſtiones pręueniunt, non dolendo, ſed magis incendendo. Ij ſine dubio poſt concupiſcentias ſuas vadunt, dū ſibi ipſis ſunt cauſa ruinæ. Quotieſcunque ergo turpis te pulſauerit cogitatio, moram non patiaris, ſed confeſtim ora ad Dominūm Deum, quatenus ſuo auxilio pellantur, quæ tuo labore nequeunt ſuperari. Nihil enim ſic adiuuat contra diabolicas tentationes, quomodo humilis oratio, & deuota. Sicut ſcriptum eſt: *Oratio humiliantis ſe, penetrat nubes.* Et iterum: Eccli. 35. *Reſpexit Dominus in orationem humilium, & non* Pſal. 101. *ſpreuit precem eorum.* Et item: *Prope eſt Dominus* Pſal. 144. *omnibus inuocantibus eum in veritate.* Et ipſe Dominus ſeruū ſuum cōſolatur, dicens: *Cum ipſo* Pſalm 90.

ſum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Effunde igitur cor tuum ante conſpectum Domini Dei tui, & puras manus tuas leua ad eum orans, & miſerebitur tui: quoniam benignus eſt, & præſtabilis ſuper iniquitate. Reprimamus itaque omnem concupiſcentiam malam, & ſolis cæleſtibus inhiemus deſiderijs, & de valle miſeriæ ad patriá ſuſpiremus ſanctorum. Concupiſcentia verò, eſt turpis animæ motus in affectu ſordidæ delectationis, quem iugi meditatione mortis & timoris Domini, repellere, & extirpare debemus.

Textus Capitis 7. Regulæ. *Ergo, ſi oculi Domini ſpeculantur malos & bonos, & Dominus ſemper reſpi-*
Pſalm. 13. *cit de cælo ſuper filios hominum, vt videat, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum, & ſi ab Angelis nobis deputatis die noctuq́; factori noſtro opera noſtra nuntiantur, cauendum eſt omni*
Pſal. 52. *hora, fratres, ſicut dicit in Pſalmo Propheta, ne nos declinantes in malum, & inutiles factos aliqua hora aſpiciat Deus, & parcendo nobis in hoc tempore, quia pius eſt, exſpectet nos conuerti in melius, ne dicat nobis in*
Pſalm. 49. *futuro: Hæc feciſti, & tacui.*

13. Quid-

13. QVidquid hîc ponit per ſummam, totum antea probauit per ſacram Scripturam; vt in concluſione ſermonis, nos redderet memores prædictorum. Primũ igitur teſtimonium eſt Prouerb. 15. vbi dicitur: *In omni loco, oculi Domini contẽplantur bonos & malos.* Secundum, in Pſal. 52. *Deus de cælo proſpexit ſuper filios hominum, vt videat, ſi eſt intelligens aut requirens Deum.* Tertium, videlicet, quòd ab Angelis ſanctis, factori noſtro, omnia opera noſtra nuntiantur, habetur Tobiæ 12. vbi legitur: *Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos:* dicitur, *ego obtuli orationem tuam Domino.* Et hoc ſacerdos orat in omni Miſſa, quatenus per Angelum ſuum offeratur Deo ſacrificium, quod immolat, videlicet: *de conſecr. diſt. 2. Verũ ſub figura.* Per ipſos etiam, quid hîc pro ſalute mortuorum agatur, ei inſinuatur. 13. *quæſt.* 2. *Fatendum eſt.* Si igitur hoc credimus, videlicet quòd oculi Domini in omni loco bonos & malos contemplantur, & quòd ei omnia abſcondita cordium manifeſta ſint, & omnia opera ei per Angelos nuntientur, non quaſi ignoranti, cùm illi nihil incognitũ ſit: *de conſec. diſt.* 1. *De nominibus recitandis:* ſed potius, vt interueniente angelico ſuffragio, Deo acceptum ſit bonum, quod facimus: debemus omni hora cauere, ne per peccata & mala opera noſtra, in malum declinemus; & ne per torporem & negligẽtiam efficiamur inutiles, quod & villicationis ratio ponitur, & ſeruus piger de ſua negligentia & deſidia dãnatur. Non enim ſufficit ad ſalutem, declinare

Prou. 15.
Pſalm. 52.
Tob. 12.
De conſe. d. 2. c. 72.
13. q. 2. c. 29 Fatendum eſt.
De conſe. d. 1. c. 73. De nominibus recitandis.

nare malum,ſi non feceris & bonum. Cogitemus etiam,quòd Dei patientia ad pœnitentiam nos vocat: & tanto diſtrictior erit examinatio, quanto nunc longior fuerit pœnitentiæ expectatio. Pius enim eſt Deus, longanimis,& multum miſericors, ſua patientia noſtram duritiam confundit,ſed & certè,qui iam patiens diſsimulare videtur, contra non conuerſos durus & diſtrictus aliquándo apparebit.

Quid tunc dicturi ſumus miſeri,quos longa expectatio Dei non emollit? Quid(inquã) tunc dicemus, cùm nobis dicturus eſt iudex, Hæc feciſti,& tàcui. Certè nulla excuſatio nos liberabit, nulla oratio iuuabit, nulla pœnitentia purgabit, cùm ad illud extremum iudicium peruētum fuerit: quia ſicut vnumquemque iudex inuenerit, talem & iudicabit. Dum ergo adhuc ſumus in carne,& tempus pœnitentiæ nobis conceſſum eſt, ne gratiam nobis datam negligamus, chariſsimi fratres: memores ſemper ſimus nouiſsimorum, quæ vnicuique noſtrûm futura ſunt, à quibus fugere, eſt impoſsibile: ſuſtinere, importabile. Et ſic vitam noſtri incolatus agamus, vt memoria diſtricti iudicij Dei, à mente noſtra nunquam recedat. Frequens etiam meditatio mortis, timorem Domini inducit. Hæc ſit philoſophia noſtra monachorum, memoria Paſsionis Chriſti, meditatio mortis noſtræ, pauor gehennæ, deſiderium cœleſtis patriæ, recordatio iudicij extremi. Prima namque & veriſsima definitio

nitio philoſophiæ, mortis memoria eſt. Sic ſperemus miſericordiam Dei, vt iudicium eius metuamus: ſic ſpes indulgentiæ nos erigat, vt metus gehennæ nos ſemper affligat. Timor enim ſemper emendat peccatum, reprimit vitium, cautum facit hominem atque ſollicitum. Vnde dicit beatus Hieronymus: *Nulla res ſic à peccato ſeruat, quantum amor Dei, & timor ſupplicij.* Ergo, ſi ad culmen volumus aſcendere humilitatis, primum contendamus ſcandere gradum: vt videlicet cor noſtrum poſsideat timorem Domini, quia initium ſapientiæ timere Deum. In omni enim ſacra Scriptura, ſapientiæ & ſanctitatis initium ponitur timor Domini, nec aliud vnquam inueni ſcriptum. Beatus ergo homo, qui tenuerit timorem Domini, & profecerit in eo; quoniam viam, quæ ducit ad vitam, apprehendit; cuius timor Domini theſaurus eius. Nulla huius mundi proſpera vos ſeducant, chariſsimi fratres, nulla frangant aduerſa: nulla tribulatio, nulla perſecutio, nullus ſanctæ diſciplinæ labor, propoſitum veſtrum monaſticum eneruet. Sed cogitate, ſicut ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum: *Quoniam per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei. Et Chriſtum oportuit pati, & ſic intrare in gloriam ſuam.* Act. 14. Lucæ 24.

Non dubito, velletis omnes eſſe ſancti & perfecti, ſed labor vos terret, & vita longa puſillanimes reddit: ſed cogitate, obſecro, *quoniam nemo repentè fit ſummus*, ſed oportet

oportet per ſucceſſum temporis, feſtinare ad altiora. *Nam hæreditas, ad quam feſtinatur in principio, in fine benedictione carebit*: & cuius longa fuerit inquiſitio, dulcior viuenti erit poſſeſsio. Si quis veſtrûm proficiſci voluerit in longinquam regionẽ, certè non poterit vnius horę, aut diei ſpatio, totius vię interualla circuire, ſed dietim & ſucceſſu tẽporis attingit, quò cupit. Sic, fratres chariſsimi, eſt regnum cælorum, & prior poſſeſsio virtutum acquirenda, vt per multos labores fatigati, tandẽ perueniamus ad patriam noſtram, quo tendimus. In vulgo dicitur: *Vnius diei opus, non eſt conſtructio Romæ*. Ne ergo ceſſemus ab opere bono, quouſque peruenire mereamur, quo cupimus: quia ſine dubio multus labor incumbit ad cælum pergentibus.

Prou. 20.

SECVNDVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Illecebris carnis ſubmittit fræna ſecundus.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Secundus humilitatis gradus eſt, ſi propriam quis non amans voluntatem, deſideria ſua non delectetur implere: ſed vocem illam Domini, factis imitetur, dicentis: Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me.

Ioan. 5.

Gradus

GRadus iſte humilitati vicinus eſt, humilitas autem ſoror charitatis, quia charitas non inflatur. Quiſquis ergo ad charitatis culmẽ pertingere cupis, propriam deteſtare voluntatem. Et quia humana conditio, ſemper prona eſt ad carnis perficienda deſideria; & propriam amat voluntatem; omnino neceſſarium videtur, vt quiſque ſe tali committat rectori, qui zelum Dei habeat, ſecundùm ſcientiam tamen: quatenus ſub eo conſtitutis nulli liceat facere, quod placuerit, ſed magis quod iuſſerit Abbas. Puer, qui propriæ volũtati & laſciuiæ dimittitur, confundit matrem ſuam: & monachus, ſi propria voluntate regatur, religionem ſanctam confundit: quia nihil adeo contrarium eſt propoſito monaſtico, quomodo propria voluntas. Et equus fortis, ſeu recens, & indomitus, ſi ſui iuris eſſe permittitur, ſe & ſeſſorem ſuum ad præcipitium trahit: ſic & monachus, ſi ſua voluntate pro rectore vtatur, equum, id eſt, corpus: & ſeſſorem eius, id eſt, animam, pręcipitat in infernum. *Anguſta eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci inueniunt eam*: quia licet ſciant, ambulare tamen nolunt per eam. Nam omnes propriã diligimus voluntatem, & inflata ducimur præſumptione, quia iudicium noſtrum præferimus alieno.

1. Cor. 13. Prou. 29. Math. 7.

14. Sed, ſi volumus ſequi Chriſtum in cælum aſcendentem, oportet, vt eum hîc in terris imitemur ſe humiliantem; quia paruulorum, id eſt, de ſe nihil præſumentium, regnũ cælo-

cælorum eſſe perhibetur. Quanto ergo quiſque apud ſe fuerit humilior, tanto Deo & regno eius iudicatur vicinior. Tanto quiſque proficit aſcendendo ad Chriſtum, quanto deficit æſtimando ſeipſum. Si ergo te Chriſti putes eſſe diſcipulum, fac, quod docet te magiſter: abnega temetipſum, propriam relinquens voluntatem, vt ſemper delecteris ſubeſſe imperio alterius propter Deum. Quoniam maxima repoſita eſt merces ijs, qui ſe à ſæculi huius actibus ſequeſtrarunt; quibus nihil in hoc mundo habere datum eſt, niſi ad omnia bona voluntas: ita vt ſecurè dicere valeant cum Apoſtolo Paulo: *Viuo iam non ego, viuit verò in me Chriſtus*: per obedientiam videlicet: vti non faciam iam, quod ego volo, ſed quod iuſſerit Abbas vicarius Christi; *ſupra, qualis debeat eſſe Abbas*. Chriſtus enim, à quo Chriſtiani dicimur, eo quòd ipſum ſequi debeamus, ſuo nos exemplo ſuperioribus noſtris docuit obedire, cùm diceret in Euangelio: *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui me miſit*. Et ne putares eum hoc ſolum voluiſſe & non feciſſe, quaſi affectum obediendi expreſsiſſet & non operationem, audi, quid apertè dicat, in agonia conſtitutus, ad Patrem: *Pater, ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte: verumtamen non ſicut ego volo, ſed vt tu*. Et iterum: *Si non poteſt tranſire calix iſte, niſi bibam eum, fiat voluntas tua*. Et ne hoc parum exiſtimes in fine, audi, quid fecerit, vitæ præſentis principio: *Et erat*, inquit Euangeliſta, *ſubditus parentibus*. Si creator &

Galat. 2. — Cap. 2. Regulæ. — Matth. 26. — Lucæ 2.

tor & redemptor noſtrûm omnium Chriſtus, factus eſt non ſolum patri obediens, ſed etiam hominibus, propter nos: quid nos miſeri reſpondebimus, qui obedire contemnimus hominibus, quos nobis Deus præfecit? Obediuit Deus inferiori; & homo contemnit obedire æquali.

Erat Chriſtus ſubditus hominibus, & nos ſubdi contemnimus diuinis præceptis. Certè, ſi monachus eſſe deſideras, oportet, vt alterius voluntate regaris. Quomodo enim poteris eſſe, quod diceris, niſi obediens ſuperioribus? Voluntatem propriam fuge, ſi gehennæ cupis euadere pœnam. Dicit enim Bernardus: *Quid odit atque punit Deus, ſicut propriam voluntatem? Ceſſet ergo voluntas propria; & infernus non erit: in quem enim deſæuiet ignis, niſi in propriam voluntatem?* Grande malum propria voluntas, qua fit, vt bona tua, bona non ſint. De non implendis deſiderijs, dictum eſt ſupra, *cap.4. Quæ ſint inſtru. bonor. oper. paragr.* 2. poſt medium. Item ſupra *grad.* 1. *humil. parag.* 3. Et quomodo mors ſecus introitum delectationis ſit poſita.

Item dicit Scriptura: Voluptas habet pœnam, & neceſſitas habet coronam. Textus Capitis 7. Regulæ.

15. VOluptas non dicitur, vbi defuerit voluntas eligentis eam; quia ſi non vis, voluptas tui non dominabitur. Ergo voluntas ad omnia præuia mouetur. Voluptas ergo, ſiue voluntas mala,

mala,(quia nullum eſt peccatum, niſi voluntarium) *pœnam habet*, videlicet culpæ: *neceſſitas* autem, quæ ſemel proceſsit ex voluntate libera ante profeſsionem, *parit coronam*, puritatis videlicet & iuſtitiæ. Quia monachus ante profeſsionem ſuam, liberam habet voluntatem profitendi religionem, ſi vult: & ſi non vult, liberè diſcedere poteſt, *infra. de diſcip. ſuſc. fratrum.* Quia non cogitur aliquis in monaſterio manere, niſi profeſsionem fecerit in
17. q. 2. c. 1 Gonſaldus. manu Abbatis. 17. *quæſtione* 2. *Gonſaldus*. Poſt ſuſceptum verò habitum & emiſſam profeſſionem non poteſt redire ad ſæculum, neque collum excutere de iugo regulæ, quod antè profeſsionem licitè potuiſſet: *infra de diſc. ſuſcip. fratrum. &* 20. *quæſt.* 3. *Propoſitum monachi*. Sic
20 q. 3 c 1 Propoſitũ monachi. ex libera voluntate fecimus neceſsitatem. Quia cùm potuiſſemus, vouere vel dimittere in noſtra fuit voluntate, nunc autem quod vouimus, reddere oportet: nec eſt amplius noſtræ voluntatis diminuere votum. Vnde dicit B. Hieronymus: *Hoc vobis dico, fratres, quia ſunt omni tempore martyria, ſunt & præuaricationes.* Denique & Apoſtolus loquitur de viduis,
1. Tim. 5. quæ ſecundos duxerunt maritos, dicens: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Vide quid dicit: O vidua, antequã mihi promitteres, quòd eſſes vidua, in tua erat poteſtate, vt nuberes: ex quo autẽ mihi profeſſa es, quod mihi permaneres, ex eo tempore mea eſſe cœpiſti: ſi volueris ſecundum maritum ducere, me contempſiſti. Sic & tu monache, antequam mihi promitteres, in tua

erat

erat poteſtate, quod volebas, facere, vox tua ligauit te mihi, nunquid te compuli, nunquid ex neceſsitate feciſti? Nónne liber erás? In tua fuit poteſtate promittere; promiſiſti, meus eſſe cœpiſti, meum nolo dimittas. Non tibi licet dimittere, quia nullā habes cauſam. Promittere tuum fuit, dimittere non eſt tuum. Si dimiſeris, non te habeo in illo gradu, in quo te prius habui: primùm liber eras, iam ſeruus factus es. Erás quidem de familia mea, ſed nō eras ante oculos meos, nec eras de miniſtris meis, & tamen eras de familia mea, non tamen eras mecum, ſed tamen creatura mea eras. Ex quo mihi militare cœpiſti, ſi receſſeris, non te habebo de familia mea, ſicut prius habui, antequam mihi voueres: ſed certè fugitiuum & præuaricatorem te habebo. Non autem inuenies, quò poſsis fugere. Sed me tibi bene abſcondere potes, te mihi autem nunquam. Ideo hoc totum dico, chariſsimi fratres, quia in noſtra fuit poteſtate, promittere ſeruitutem Dei, obedientiam videlicet, & ſtabilitatem, conuerſionemq́ue morum noſtrorum, ſecundùm Regulam ſancti Benedicti: non eſt autem in noſtra poteſtate dimittere. Promiſiſti? præmium habes. Negaſti? pœnam habebis.

Ecce, ante oculos tuos eſt via mortis, & via vitæ: elige, quod volueris; aut monachus ſaluaberis, aut non monachus damnaberis. Ecce ego, qui deſij ſæcularis eſſe, & factus ſum monachus: aut monachus ſaluor, aut aliter nō ſaluabor. Potuiſſem ſine peccato man-

Rr ſiſſe

ſiſſe ſæcularis, ſed nunc abſque peccato non poſſum fieri ſæcularis modo quocunque. Ipſe Sanctus Paulus quotidie clamat in vo-
Gal. 6. ce Spiritus ſancti: *Fratres, nolite errare, Deus*
Rom. 6. *non irridetur*. An neſcitis, fratres, quia cui exhibuiſtis vos ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis, cui obeditis, ſiue peccati in mortem, ſiue obeditionis ad iuſtitiam? Vides quomodo ex voluntate neceſsitatem feceris. Sed fælix neceſsitas, quæ nos Deo cõiungit. Faciamus ergo nunc de neceſsitate virtutem, vt quod prius bona voluntate promiſimus, eadem permanente, quotidie impleamus.

Obiectio. 16. Sed occaſione prædictorum poſſet aliquis arguere: Stultum eſſe obligare ſe voto ad obediendum alicui, ad quodcunq; ſeruandum, cùm vnumquodq; bonum, quanto liberius agitur, tanto virtuoſius eſſe videatur. Quanto autem ex maiore neceſsitate quis ad aliud obſeruandum aſtringitur, tanto minus liberè id agere videtur. Exinde ſumunt quidam argumentũ, & dicunt, quòd ſi ſæcularis in libertate conſtitutus, & monachus ſub obedientia Prælati poſitus eandem fecerit alicuius virtutis operationem, ille ex voluntate, iſte ex neceſsitate, ſæcularis ille maius meritum habeat, quàm monachus, cùm nullũ Deo
45. diſt. placeat coactum ſeruitium. 45. *diſt. De Iudæis.*
Reſpõſio. & ſic plerunq; fit, vt ſe doleat quis eſſe in religione, cùm meliorem ſe putat eſſe potuiſſe in ſæculo. Sed ad hoc reſpondeo, quòd ſi monachus, ex obedientia coactus, aliquid boni fecerit, vt, laborare, vigilare, ſeu ieiunare, &

ſimile

ſimile aliquid, & non præbuerit bonam voluntatem, quam poteſt, ſed in corde contradixerit, & murmurauerit, certum eſt, quòd bonus voluntarius ſęcularis in eodem opere, quoad meritum, eum præcedit, vt ſupra, *de obed.c.5.* dicitur. Nam cùm malo animo obedit diſcipulus, & nō ſolùm ore, ſed etiam corde murmurauerit, & ſi impleat iuſsionem, tamen acceptum non erit iam Deo, qui cor reſpicit murmurantis, & pro tali facto nullam conſequitur gratiam, imo pœnam murmurantium incurrit. Si autem monachus bonā ſuam voluntatem, quam poteſt, iuſsioni adhibuerit, ita vt lubens omnino obediat, quis adeo temerarius, vt affirmare audeat, eum ſęculari, eiuſdē operis exercitio dedito in præmio eſſe inferiorem, cùm ſibi maior ſit? vt patet in ſequentibus. Dicit namque Sanctus Thomas 3. contra gent. capit. 136. *Videntur autem* huiuſmodi homines neceſsitatis rationem ignorare, quibus videtur derogari laudabilitati virtuoſorum actuum per hoc, quòd ex neceſsitate obedientiæ vel voti fiunt. Thomas, contra Gentiles.

Eſt enim duplex neceſsitas, quædam coactionis, & hæc laudem virtuoſorum actuum diminuit, quia voluntariæ contrariatur: coactum enim eſt, quod eſt voluntati contrariū. Eſt autem quædam neceſsitas ex interiori inclinatione procedens, & hæc laudem virtuoſi actus non diminuit, ſed auget. Facit enim voluntatem magis intenſè tendere in actum virtutis. Patet enim, quòd habitus Duplex neceſsitas 1. Coactionis.

virtutis, quanto fuerit perfectior, tanto vehementius voluntatem facit tendere in bonũ virtutis, & minus ab eo deficere. Quòd ſi ad finem perfectionis deuenerit, quantam neceſsitatem infert ad bonum agendum, ſicut eſt in beatis, qui peccare non poſſunt: nõ tamen propter hoc, aut libertati voluntatis aliquid deperit, aut actus voluntatis.

2. Ex fine. Eſt autem & alia neceſsitas ex fine; ſicut cùm dicitur alicui neceſſe habere nauem, vt tranſeat Rhenum. Patet autẽ, quòd nec huius neceſsitas, libertatem volũtatis diminuit, nec actus bonitatem. Quanto quidem quis potius agit, quàm neceſſarium ad finem, ex hoc ipſo laudabile eſt, & tanto laudabilius, quanto finis fuerit melior. Neceſsitas autem obſeruandi, quam quis vouit, aut obediendi ei, cui ſe ſuppoſuit; nõ eſt neceſsitas coactionis, ſed nec etiam ex interiori inclinatione procedens, ſed ex ordinatione ad finem. Eſt enim neceſſarium vouenti, hóc vel illud agere, ſi debet votum impleri, aut obedientia ſeruari. Cùm igitur ij fines laudabiles ſint, vtpote, quibus ſe homo Deo ſubijcit, neceſsitas prædicta nihil diminuit de laude virtutis.

Eſt autem vlterius conſiderandum, quòd dum aliqua implẽtur, quæ quis vouit, vel quæ ſibi præcipiuntur ab eo, cui ſe ſubdit propter Deum, maiori laude & remuneratione ſunt digna. Contingit enim vnum actum duorum vitiorum eſſe, dum actus vnius vitij ordinatur; vt cùm quis furatur, vt fornicetur; actus quidem ſecundùm ſpeciem ſuam eſt auaritię, ſecun-

ſecundùm intentionem verò luxuriæ. Eòdem autem modo & in virtutibus contingit, quòd actus vnius virtutis ad aliam virtutem ordinatur. Sicut, cùm quis dat ſua, vt cum alio amicitiam habeat, charitatis actus quidem ex ſua ſpecie eſt liberalitatis, ex fine autem charitatis. Huius autem actus maiorem laudem habet ex amore virtutis, ſcilicet ex charitate, quàm ex liberalitate. Vnde, ſi remittatur in eo, quod liberalitatis eſt, ex eo, quod ad charitatẽ ordinatur, laudabiliori & maiori mercede dignus erit, quàm ſi liberalius ageretur, non in ordine ad charitatem. Ponamus ergo aliquem opus virtutis agentem, puta ieiunãtem, vel continentẽ ſe à venereis; & quidem ſi abſque voto hoc faciat, erit actus vel caſtitatis, vel continentiæ. Si autem ex voto, refertur vlterius ad aliam virtutem, cuius eſt, Deo aliquid vouere, ſcilicet ad religionẽ, quæ potior eſt caſtitate vel abſtinentia, vtpote faciens nos rectè habere ad Deum. Erit ergo actus continentiæ vel abſtinentiæ laudabilior, & eo quod ex voto facit, etiam ſi ita non delectetur in abſtinentia vel continentia: ex eo quod delectetur in potiori virtute, quæ eſt religio. Item id, quod potiſsimum eſt in virtute, eſt debitus finis: nam ex fine principalis boni ratio manat. Si ergo finis fuit eminentior, etiamſi in actu quis ſe remiſsius habeat, erit eius actus virtuoſior. Sicut ſi aliquis proponat propter bonum virtutis longam viam agere, alius autem breuem; laudabilior erit, qui maius aliquid per virtutem intendit, licet

Quæ ex voto fiunt laudabiliora ſunt quà quæ ſine voto aguntur.

in progreſſu viæ lentus procedat. Si autem aliquis facit aliquid propter Deũ, illum actũ Deo offert. Sed ſi ex voto hoc faciat, non ſolũ actum, ſed etiam potentiam offert Deo: & ſic patet, quòd propoſitum ſuum eſt ad aliquid maius Deo exhibendum. Erit ergo actus eius virtuoſior, ratione maioris boni intenti, licet executione alius videatur feruentior.

17. Præterea, voluntas præcedens actum, manet virtute in executione actus, & ipſum laudabilem reddit, etiam quando de propoſito voluntatis, propter quod actum incipit, in executione operis non cogitabit. Nõ enim oportet, vt qui propter Deum aliquod iter incipit, in qualibet parte itineris de Deo cogitet actu. Patet autem, quòd ille, qui vouet ſe aliquid facturum, intenſius id voluit, quàm qui ſimpliciter id facere diſponit: quia non ſolum facere voluit, ſed firmare voluit, vt nõ deficeret à faciendo. Ex hac item voluntatis intentione redditur executio voti, cum intẽtione quadam, laudabilis, etiam quando voluntas, vel non actu fertur in opus, vel fertur remiſsè. Sic item laudabilius fit, quod ex voto fit, quàm quod fit ſine voto, cæteris tamen paribus. Vlterius conſiderandum, quòd triplici ratione factum, idem opus melius eſt, & magis meritoriũ cum voto, quàm ſine voto.

Triplici ratione idem opus melius eſt ex voto, quam ſine voto.

1. Ratio. Primò, quia vouere eſt actus latriæ, latria autem eſt honor, qui fit Deo. quæ eſt præcipua inter virtutes morales. Nobilioris autẽ virtutis eſt opus melius, & magis meritorium, quia imperatur à nobiliori virtute, ſicut actus

fidei

fidei vel ſpei melior eſt, ſi imperatur à charitate, & ideo actus aliarum virtutum, vt ieiunare, continere, ſunt meliora, & magis meritoria, ſi fiunt ex voto: quia ſic iam pertinent ad cultum diuinum, quaſi quædam Dei ſacrificia, & hoc per latriam, quæ dicitur nobiliſſima virtus. Vnde dicit Auguſtinus libro de virginitate: *Neque ipſa virginitas, quia virginitas eſt, ſed quia Deo dedicata eſt, honoratur, quam vouet & ſeruat continentia pietatis.* Secundò, quia ille, 2. Ratio.
qui vouit, & facit, plus ſe ſubijcit Deo, quàm ille, qui ſolum facit, ſcilicet, non ſolum quãtum ad actum, ſed etiam quantum ad poteſtatem, quia de cætero nõ poteſt aliud facere, ſicut plus daret homini, qui daret arborem cum fructibus, quàm qui daret ei fructus tantùm. Tertiò, quia per votum immobi- 3. Ratio.
liter voluntas in bono firmatur: facere autem aliquid ex firmata voluntate in bonum, pertinet ad perfectionem virtutum, ſicut è contrario peccare mente obſtinata, aggrauat peccatum, & dicitur peccatum in Spiritum ſanctum. Quòd ſi opus ipſum, ſecundùm ſe conſideratum, poſt votum triſte & inuoluntarium redderetur, dum tamen maneat voluntas implendi votum, adhuc eſt magis meritorium, quàm ſi fieret ſine voto: quia impletio voti, eſt actus religionis, qui eſt potior virtus, quàm abſtinentia, cuius actus eſt, ieiunare. Et ſuper hoc, votum, voluntatem magis confirmat, & deuotionem auget in illis, præcipuè qui ſunt bene diſpoſiti.

Patet itaque, quòd monachus, quamuis ex neceſsitate voti aliquid faciat, nequaquam minor, imò maior erit in merito, quàm ſecularis, qui libera voluntate idem fecerit: ſi tamen votum implere contendit, & nō contra murmurauerit, vt ſupra dictum eſt. Fecit enim de voluntate neceſsitatem quandam piam, vt ita dicam, qua cogitur poſtea implere votum, quod non fuit compulſus vouere. Et ergo nequaquam eſt in noſtra poteſtate non reddere, quod fuerat antea, aut vouere, aut dimittere. Hinc Sapiens Eccleſiaſtici 5. admonet, dicens: *Si quid vouiſti Deo, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſsio. Sed quodcumque voueris, redde. Multo enim melius eſt, non vouere, quàm poſt votum promiſſa non reddere.* Deus enim iam exigit votum, quod non exegerat ante votum. Redde ergo vota, quæ diſtinxerunt labia tua, quoniam non licet tibi retrahere pedem: ligatus enim & dedicatus Domino es, aut reddens ſaluaberis, aut ſi non reddideris, quod abſit, non ſaluaberis. Ante promiſsionē ſaluari potuiſſes ſine voto, iam autem, poſt voti emiſsionē, ſine redditione promiſsi, minimè ſaluaberis. In tua erat poteſtate, vouere vel dimittere, ſed non reddere votum, tuum non eſt. Hæc eſt neceſſitas, quæ parit coronā. Beatus, qui illa aſtrictus, perſeuerando vſque in finem, reddiderit, quæ Domino vouit. Sequitur.

Eccli. 5.

TER-

TERTIVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Tertius Abbati ſupponit ſe reuerenter.

Tertius humilitatis gradus eſt, vt quis pro Dei amore, omni obedientia ſe ſubdat maiori, imitans Dominum, de quo dicit Apoſtolus; Factus obediens patri, vſque ad mortem. Textus Capitis 7. Regulæ.

INter omnes virtutes monaſticas maxima eſt obedientia, ſine qua nullus monachus eſſe poterit: quia primum eſt & principale votum, promittentibus regulam ſeruare, vel ſecundùm regulā viuere. Nam abſq; obedientia, caſtitas ſiue paupertas monachū non faciunt. Nobiliſsimum enim triumphi genus eſt, vincere ſeipſum, vt dicit Sapiens: ſed verus obediens hoc facit, alterius implendo mandatum, victo ſeipſo. Nihil ergo in omni religione laudabilius, quā vt diſcipulus obediat, & Prælatus diſcretè cum omni charitate ſecundùm Dominum pręcipiat, vt vir obediens loquatur victorias. Tertius itaque gradus, quo ad charitatis culmen aſcenditur, eſt,

Prou. 24. Prou. 21.

ſi monachus pro Dei amore purè, non pro aliquo cõmodo corporali, vel ſiniſtra aliqua intentione, vt plerumque fieri poteſt, omni obedientia ſe ſubdat maiori, id eſt, Prælato & ſuperiori Abbati: vt in omnibus promptus ſit ad obediendum quibuſcunque difficilioribus imperijs, etiam vſque ad impoſsibilia: *Infra ſi fratri impoßibilia iniungantur*, & in omni loco, tẽpore, arte, cupiat ſupra ſe habere maiorem, Iſte, quicunq; eſt talis, ſine dubio Dominum imitatur, qui factus obediens Deo Patri vſque ad mortem, voluntatem ſuam dimittit, & alterius implet iuſsionem. O quàm vicinus eſt gradus iſte ſanctis Angelis qui Deo ad nutum in omnibus obediunt! Fælix, qui hunc gradum meruerit aſcendere, de altioribus proculdubio ſperandum eſt.

Cap. 68. Regulæ.

18. Sed poteſt hîc quæri, vtrum debeat homo obedire homini, cùm omnes creati ſint in libertate, vt monet Thomas, 2.2.*q*.104.*art*.1. Non eſt enim aliquid faciendum, contra inſtitutionẽ diuinam; ſed hoc habet diuina inſtitutio, vt homo ſuo conſilio regatur, iuxta illud Eccleſiaſt. 15. *Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui.* Ergo videtur, quòd vnus homo non teneatur alteri obedire. Reſpondendum eſt, quòd Deus reliquit hominem in manu conſilij ſui, non quia liceat ei facere omne, quod velit: ſed quia ad id, quod faciendum eſt, non cogitur neceſsitate naturæ, ſicut creaturæ irrationabiles; ſed libera electione, ex proprio conſilio procedente; & ſicut ad alia facienda, do-

Quæſtio. Thom. 2.2 q. 104 art. 1.

Eccli. 15.

Reſpõſio.

da, debet procedere proprio conſilio: ita etiam ad hoc, quòd obediat ſuis ſuperioribus. Naturâ quidem liberi creati ſumus, ſed per peccatum ſerui facti ſumus: & inde homo homini dominari cœpit, quo homo à creatore per peccatum receſsit. Hinc dicit Apoſtolus ad Romanos 13. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas, niſi à Deo.* Rom. 13.

Vlterius: Seruitia, quanto ſunt magis gratuita, tanto magis accepta; ſed id, quod homo ex debito facit, non eſt gratuitum: ſi ergo homo teneretur ex debito alijs obedire, in bonis operibus faciendis: ex hoc ipſo redderetur minus acceptabile opus bonum, quod ex obedientia fieret. Non ergo tenetur homo alteri obedire. Sed contra eſt, quod dicit Apoſtolus ad Hebræos vltimo: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis.* Item 1. Petr. 2. *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ.* Dicendum eſt ergo, quòd aliquid poteſt iudicari gratuitum dupliciter. Vno modo ex parte ipſius operis, quia ſic homo ad id non obligatur. Alio modo ex parte operantis, quia ſcilicet libera voluntate hoc facit. Opus autem redditur virtuoſum, & laudabile, & meritorium; præcipuè ſecundùm quod ex voluntate procedit. Et ideo, quamuis obedire ſit debitum, ſi propria voluntate aliquis obediat, non propter hoc minoratur eius meritum, maximè apud Deum, qui non ſolùm exteriora opera, verumetiam interiorem voluntatem videt.

Obiectio. Solutio. Heb. vlt. 1. Pet. 2. Gratuitū aliquid dicitur dupliciter.

Sicut

Sicut ergo actiones rerum naturalium, procedunt ex potentijs naturalibus. Ita etiam operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. Oportuit autem in rebus naturalibus, vt ſuperiora mouerēt inferiora ad ſuas actiones, per excellentiam naturalis virtutis collatæ diuinitus. Vnde & oportet in rebus humanis, quòd ſuperiores moueant inferiores per ſuam voluntatem, ex vi auctoritatis diuinitus ordinatæ. Mouere autem per rationem & voluntatem, eſt præcipere. Et ideo, ſicut ex ipſo ordine naturali diuinitus inſtituto, infra in rebus naturalibus neceſſe habent ſubijci motioni ſuperiorum: ita etiam in rebus humanis, ex ordine iuris naturalis & diuini, tenentur inferiores ſuis ſuperioribus
Matth. 23. obedire. Vnde Diuus Matthæus cap. 23. *Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi: quæ dicunt vobis, facite.* In quo quid aliud innuitur, quàm quòd obediendum ſit ſuperioribus, etiamſi ipſi aliter fecerint? ſuprà: *Quænam ſunt inſtrum. bonor. oper.*
Cap. 4. Regulæ.

An in omnibus ſit obediendum.

19. Sed hîc quæritur, vtrum monachus teneatur Abbati obedire in omnibus, quæ non ſunt contra Deum. Et videtur, quòd ſic. Dicit enim Apoſtolus ad Col. 3. *Filij, obedite parentibus per omnia.* Et poſtea ſubdit: *Serui, obedite per omnia dominis carnalibus.* Si filij carnales, parentibus carnalibus debent per omnia obedire: ergo & filij ſpirituales, ſpiritualibus debent obedire Prælatis. Amplius, *infra. Si fratribus impoſ. iniungantur.* Si obediendum eſt in impoſsibilibus, multo fortius in omnibus,
Coloſ. 3.

quæ poſsibilia ſunt, monachus debet eſſe paratus. Item ratione videtur, quòd ſicut homo vouet paupertatem & continentiam, ſic vouet obedientiam: ſed qui vouet continẽtiam, tenetur abſtinere ab omni coitu: & qui vouet paupertatem, tenetur renunciare omnibus temporalibus, & nihil ſibi licet habere proprium: *vt infra, ſi quid deb. mon. prop. hab.* Ergo, qui vouet obedientiam tenetur obedire in omnibus licitis & honeſtis, quæ ſibi iniunguntur. Et ſicut aliquis iudicatur proprietarius, ſi vnum ſolum habeat obolum, iuxta dictum cuiuſdam ſapientis: *Monachus habens obolum, non valet obolum*: ſic debet iudicari inobediens, ſi vnum ſolum verbum Prælati pertranſeat. Ergo tenetur ei obedire in omnibus.

Sed contra eſt id Actuum 5. *Obedire magis oportet Deo, quàm hominibus*. Ergo in aliquibus tenemur obedire Deo, in quibus non tenemur obedire hominibus. Item dicit Bernard. in lib. de diſpenſ. & præcepto: *Subditus, nec citra promiſſum eſt inhibendus: nec vltrà cogendus per legem obedientiæ*. Ergo, ſi Abbas præcipiat monacho vltra id, quod promiſit, non tenetur obedire. Reſpondeo, quòd aliter loquendum eſt de obedientia exigenda Prælato à ſubdito religioſo, ſecundùm obedientiæ perfectionem: atque aliter, ſecundũ neceſsitatis obligationem. Si loquamur de ipſa ſumma perfectione; ſic dicendum eſt, quòd, ſicut ait Bernardus, perfecta obedientia finem neſcit. Et perfectus obediens, non ſolùm in ijs, quæ mandat: ſed etiam ſuper ea, quæ mandat,

Obiectio. Act. 5.

Bern de diſpenſ & præcepto.

Solutio.

promptum habet affectum, ad ſubiacendum præcepto Prælati: deſiderans illum imitari, qui humilians ſeipſum, factus eſt obediens vſque ad mortem. Et hæc obedientia ſuperabundans eſt, vt dictum eſt ſuprà. *cap. de Obed.* Si autem loquamur de obedientia, ſecundùm neceſſariam obligationem; ſic habet terminum & menſuram, iuxta magnitudinem voti emiſsi. Non enim amplius tenetur obedire ſuis Prælatis, niſi in ijs, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & quæ non ſunt contraria animæ & regulæ ſuæ. Vnde, ſi Abbas præcipit aliquid, quod ſupra regulam, vel quod ad regulam reduci non poſſet, monachus de neceſsitate non tenetur obedire, quia non promiſit: ſi autem voluerit obedire, in ſua erit poteſtate, & inde ſpecialem recipiet mercedem. Ad illud ergo quod obijcitur primò in contrarium: *Filij, obedite per omnia parentibus.* Dico, quòd intelligendum eſt per omnia, quantum ad illa, quæ pertinent ad ius Patris, vel dominatiuæ poteſtatis. Ad ſecundum, de obedientia in impoſsibilibus, dicendum eſt, quòd ſanctus Benedictus non loquitur de obedientia ſecundùm obligationem neceſsitatis, ſed ſecundùm perfectionem charitatis. Ad tertium dicendum, quòd religioſi obedientiam profitentur, quantum ad regularem conuerſationem, ſecundùm quam ſuis Prælatis ſubduntur. Et ideo, quantum ad iſta ſola obedire tenentur, quæ poſſunt ad regularem conuerſationem pertinere, & hæc eſt obedientia ſufficiens. Quòd autem quis promittat

In ijs, quę ſupra regulã ſunt, non tenetur monachus obedire.

Coloſſ. 3.

tat obedientiam, ſicut & caſtitatem, aut paupertatem, verum quidem eſt, ſed ſub diſtinctione. Poſsibile enim eſt alicui renunciare proprietati, & etiam ſatis facile, maximè vbi eſt poſſeſsio in communi, vt in religione ſancti Benedicti: ſed obtemperáre omnibus quæ dicuntur, hoc non tantum eſt non facile, imo etiam impoſsibile. Et ideo fines imponuntur promiſsioni obedientiæ, non autem ſic ponuntur promiſsioni paupertatis, vel caſtitatis. Vnde in regula beati Franciſci ſimpliciter præcipitur, quòd illius regulæ profeſſores, nihil omnino habeant proprium ſuper terram. Simpliciter etiam præcipitur, non ſolum continere perpetuò ab actu, ſed etiam à ſuſpecto conſortio & conſilio mulierum, ſed non ſimpliciter præcipitur, ſuis Prælatis in omnibus obedire, ſed in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ & regulæ ſuæ. Sic ergo poteſt tripliciter obedientia diſtingui. Vna ſufficiens ad ſalutem, quæ ſcilicet obedit in illis, ad quæ obligatur. Alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis. Alia indiſcreta, quæ etiam in illicitis obedit, quod prohibitum eſt: quia per obedientiam, malum facere nunquam licet. 11. *quæſt.* 3. *Quid ergo.* Triplex obedientiæ genus. 11. qu. 3.

20. Sed ad illud, quod ſupra dictũ eſt, quòd obediendum ſit ijs, qui ſedent in Cathedra. Matth. 23. Dico, quòd verum eſt, de ijs quæ ad Cathedrã ſpectant, & de præceptis legis: de alijs autem non mandat, quia non poteſt aliquis ſuprà,

quàm

Obiectio. quàm ſua concedit auctoritas. Sed diceres:
Lucæ 10. Dominus in Euangelio dicit: *Qui vos audit, me*
Reſpõſio. *audit.* Deum autem debemus in omnibus audire, quæ præcipit; ergo & eos, quos mittit. Dicendum eſt, quòd verum eſt, quod loquitur de ijs, quæ Apoſtoli & eorum ſucceſſores mandant ex perſona Christi, & etiam ex auctoritate ſibi data. In nullo tamen, quod dicunt, eorum auctoritas eſt ſpernenda. Vnde, quamuis non teneamur Prælatis in omnibus obedire, tenemur tamen nullum mandatum eorum ſpernere. Sententia enim Paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta fuerit, timenda eſt valde.
11. qu. 3. 11. *quæſt.* 3. *Quibus Epiſcopi.* Hinc Bernardus ait:
Bern. libr. citat. *Non te moueat magiſter imperitus, ſeu indiſcreta po-*
Rom. 13. *teſtas: ſed memento, quia non eſt poteſtas, niſi à Deo; & qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, damnationem ſibi acquirunt.* Sed libet vlterius ad iſtius declarationem procedere,

Vtrum inobedientia ſit peccatũ mortale

quærendo, vtrum inobedientia ſit peccatum mortale? Et arguitur, quòd non. Omne enim peccatum eſt inobedientia, vt dicit Ambroſius; ſi ergo inobedientia eſſet peccatum mortale, omne peccatum eſſet mortale.

Amb. l. de paradiſo, cap 8.

Item Gregorius dicit 31. Moralium, quòd inobedientia oritur ex inani gloria: ſed inanis gloria non eſt peccatum mortale: ergo nec inobedientia. Amplius: Tunc dicitur aliquis eſſe inobediens, quando ſuperioris præceptum non implet: ſed ſuperiores multoties præcepta multiplicant, quæ vix aut nunquam omnia poſſunt obſeruari. Si ergo inobedientia eſſet peccatũ mortale, ſequeretur, quòd

quòd homo non poſſet vitare mortale peccatum, quod eſt inconueniens; non ergo inobedientia eſt peccatum mortale.

Sed contra eſt, quod ad Romanos 1. & 2. ad Tim. 3. *Inter alia peccata mortalia computatur, parentibus non obedientes.* Reſpondeo, dicendum, quòd peccatum eſt mortale, quod contrariatur charitati, per quam eſt ſpiritualis vita: charitate autem diligitur Deus, & proximus. Exigit autem charitas Dei, vt eius mandatis obediatur; & ideo inobedientem eſſe diuinis præceptis, eſt peccatũ mortale, quaſi diuinæ dilectioni contrarium. Dicit enim Dominus: *Si diligitis me, ſermonem meum ſeruate.* In præceptis autem diuinis continetur, quòd etiã ſuperioribus obediatur. Et ideo inobedientia etiã, qua quis inobediẽs eſt pręceptis ſuperiorũ, eſt peccatũ mortale, quaſi diuinę dilectioni contrariũ, ſecundùm illud ad Rom. 13. *Qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Contrariatur etiam dilectioni proximi, in quantum ſuperiori proximo ſubtrahit obediẽtiam, quã ei debet. Ad primum ergo dicendum, quòd illa definitio Ambroſij datur de peccato mortali, quod habet perfectã peccati rationem: peccatum autem veniale non eſt inobediẽtia, quia non eſt contra præceptum, ſed præter præceptũ. Nec etiam omne peccatũ mortale eſt inobedientia, propriè & per ſe loquendo: ſed ſolum tunc, quando aliquis præceptum contemnit, quia ex fine morales actus ſpeciẽ habent. Cùm autem facit aliquid contra pręceptum, nõ propter pręcepti contemptũ, ſed

Rom. 1. 2. Tim. 3.

Ioan. 14.

Rom. 13.

Reſpõſio ad obiecta.

propter aliquid aliud, eſt obedientia materialiter tantum, ſed pertinet formaliter ad aliam ſpeciem peccati. Ad ſecundum dicendũ, quòd inanis gloria appetit manifeſtationem alicuius excellentiæ; & quia videtur ad quandam excellẽtiam pertinere, quòd homo præceptis alterius nõ ſubdatur, inde eſt, quòd inobedientia ex inani gloria oriatur. Nihil autẽ prohibet ex peccato veniali oriri mortale, cũ veniale ſit diſpoſitio ad mortale: quia nullum peccatum adeo eſt veniale, quod non fiat mortale, dum placet. Ad tertium dicendum, quòd nullus obligatur ad impoſsibile; & ideo, ſi tot præcepta Prælatus aliquis ingerat ſeu iniungat, quòd ſubditus ea implere nõ poſſet, excuſatur à peccato. Vnde dicit Aug.

Auguſt. in Pſalm. 57. *Quidquid vis, & non potes, factum Deus reputat.* Si ergo Deus pro facto recipit voluntatem, vbi deeſt facultas, multo magis à peccato excuſatur, qui voluntatem habet implendi mandatũ, & non poteſt. Et ideo Prælati abſtinere debent à multitudine præceptorum, maximè vbi neceſſarium non eſt. Ad iſtum igitur tertium humilitatis gradum aſcendere oportet, quòd monachus propriam non diligat voluntatem; ſed prius aſcendat ſecundum, qui voluntatem propriam odit. Cupiat in omnibus ſubeſſe, nec ſe ſuæ confidat cuſtodiæ tantùm, ſed in omni loco & tempore ſemper cupiat videre, quem timeat. Quoniam magna pars peccatorum tollitur, ſi peccatoris teſtis ſemper ante oculos præſens habeatur.

QVAR-

QVARTVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Conuitijs ſpretis quartus patienter obedit.

Quartus humilitatis gradus eſt, ſi in ipſa obedientia duris & contrarijs rebus, vel etiam quibuſlibet irrogatis iniurijs, tacita conſcientia patienter amplectatur, & ſuſtinens non laſſeſcat, vel diſcedat, dicente Scriptura: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Textus Capitis 7. Regulæ. Matth. 10.

NOn ſufficit ad perfectionem habere obedientiam, niſi quis etiam habeat patientiam. Quia virtutes ſibi hærent, vt qui vnam veraciter habet, omnes poſsideat; & qui vna caruerit, omnibus careat. Et ergo dicit Apoſtolus: *Patientia vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes, reportetis promiſsionem.* Hinc Dominus admonet, dicẽs: *In patientia veſtra poſsidebitis animas veſtras.* Pulchrè itaq; poſt obedientiam ponitur patientia ſine medio, quoniã vtramque Chriſtus excellenter docuit vita & verbo, qui cùm malediceretur, non remale- Hebr. 10. Lucæ 21. 1. Pet. 2.

dicebat, & cùm pateretur, non comminabatur, ſed ſicut agnus ad occiſionem ductus eſt, & non aperuit os ſuum, ſed obediens fuit patri, & in omnibus iniurijs patientiſsimus. Si itaque eum ſequi cupimus ad regnum, oportet, vt prius eum ſequamur ad patibulũ, portantes opprobrium eius, quoniam ſi dicimus nos Chriſtũ diligere, debemus, ſicut ipſe ambulauit, & nos ambulare; ſcientes, quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum, & non niſi per patientiam venitur illuc. Oportet ergo nos ad iniurias & cõtumelias eſſe patientes, ſi volumus eſſe, quod dicimur, monachi.

Quæſtio. Vtrum illatæ cõtumeliæ ſuſtineri debeant.

21. Sed diceret forſitan aliquis; Videtur, quòd aliquis non debeat contumelias ſibi illatas ſuſtinere. Qui enim ſuſtinet contumeliã ſibi illatam, audaciam nutrit cõuiciantis: ſed hoc non eſt faciendum, ergo homo non debet ſuſtinere contumeliam ſibi illatam, ſed magis iniurianti reſpondere. Amplius: homo debet plus ſe diligere, quàm alium, ſed aliquis non debet ſuſtinere, quòd alteri conuitium inferatur: ergo multo minus ſibi. Scriptum eſt Prouerbiorum 26. *Qui imponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.* Amplius: Non licet alicui vindicare ſeipſum, ſecundùm illud: *Mihi vindictam, & ego retribuam.* Et ſuprà. *Quæ ſunt inſtrumenta bon. oper.* Sed aliquis non reſiſtendo contumeliæ, ſe vindicat, ſecundùm id Chryſoſtomi: *Si vindicare vis, ſile, & funeſtam ei dediſti plagam.* Ergo aliquis debet non ſilentio ſuſtinere contumeliam, ſed magis reſpondere.

Prou. 26.

Rom. 12.

Sed

Sed contra eſt, quod dicitur in Pſalmis: *Qui inquirebant mala, mihi locuti ſunt vanitates.* Et poſtea ſubdit: *Ego autem tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens ſuum.* Et alibi: *Si inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique, & ſi is, qui oderat me, magna locutus fuiſſet ſuper me, abſcondiſſem me forſitan ab eo.* Reſpondeo, dicendum, quòd ſicut patientia neceſſaria eſt in ijs, quæ contra nos fiunt, ita etiam in ijs, quæ contra nos dicuntur. Præcepta autem patientiæ in ijs, quæ contra nos fiunt, ſunt in præparatione animi habenda, ſicut dicit Auguſtinus in lib. de Sermone Domini in monte, exponens illud præceptum Domini: *Si quis te percuſſerit in vnam maxillam, præbe ei & aliam*: vt ſcilicet homo ſit paratus hoc facere, ſi opus fuerit, non tamen ſemper tenetur facere actu: quia nec ipſe Dominus hoc fecit, ſed cùm ſuſcepiſſet alapam, dixit: Quid me cedis? vt habetur Lucæ decimo octauo. Et ideo etiam circa verba contumelioſa, quæ contra nos dicũtur, eſt idem intelligendum: tenemur enim animum habere paratum ad contumelias tolerandas, ſi expediens fuerit. Pſalm. 37. Reſpõſio. Matth. 5.

22. Quanquam enim oportet, vt contumeliam illatam repellamus, maximè propter duo. Primò quidem propter bonum eius, qui contumeliam infert, vt videlicet eius audacia reprimatur, & de cætero talia non attentet, iuxta id Prouerbiorum 26. *Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens videatur.* Et hoc faciendo debemus cauere, ne id vindi- Cõtumelia ferenda eſt. Prou. 26.

cando faciamus; ſed potius ex zelo charitatis ipſum conuitiantem corripiendo in debitum finem. Alio modo propter bonũ multorum, quorum impeditur profectus propter contumelias nobis illatas: ne vel ſcandalizentur, vel ad ſimilia attentanda roborentur. Maximè Prælati à ſubditis non debent ſuſtinere contumelias: quia nimia humiliatio Prælatorum auctoritatem regiminis contemptibilem facit. Et ergo non eſt vſquequaque tolerandum, vt ſubditus contemnat Prælatum. Debet autem Prælatus affectum habere patientię, vt ſi abſque aliorum detrimento poſſet, omnino patientiam ſine correptione haberet. Vnde Gregorius dicit ſuper Ezechielem homilia 9. *Hi, quorum vita in exemplo imitationis eſt poſita, debent, ſi poſſunt, detrahentium ſibi verba compeſcere: ne eorum prædicationem non audiant, qui audire poterant: & ita in prauis moribus remanentes, bene viuere contemnant.*

Prælati contumelias ſub ditorum non debẽt ferre.

Ad primum ergo dicendum eſt, quòd audaciam conuiciantis contumelioſi debet aliquis moderatè reprimere, propter officium charitatis, non propter cupiditatem priuati honoris, vt dicitur Prouerb. 26. *Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ei ſimilis efficiaris.* Ad ſecundum dicitur, quòd in hoc, quòd aliquis alienas cõtumelias reprimit, non ita timetur cupiditas priuati honoris, ſicut, cùm aliquis repellit contumelias proprias: magis autem videtur hoc prouenire ex charitatis affectu. Ad tertium dicendum, quòd ſi aliquis hoc animo taceret, vt tacendo contu-

Reſpõſio ad argumenta.

Prou. 26.

melian-

meliantem ad iracundiam prouocaret, hoc pertineret ad vindictam. Sed ſi aliquis taceat, volens dare locum iræ, hoc eſt laudabile & virtuoſum. Vnde Sapiens Eccleſiaſtici octauo admonet, dicens: *Non litiges cum homine linguato, & non ſtrues in ignem illius ligna: nam ſtultus verba multiplicat.* Quartus iſte gradus ad patiētiam nos exhortatur, quæ eſt virtus, cōtumeliarum & omnis aduerſitatis impetus æquanimiter portans, per quam æternæ vitæ ferimus fructus. Ait enim Auguſtinus: *Securè tolera malum bonus, vt peruenias ad præmium bonorū.* Non te inquinare poteſt malus: nam & Iudas cum Petro conuerſari potuit, ſed eum inquinare non valuit. Eccſi. 8. Auguſt. in Pſalm. 51.

23. Duobus modis non te maculat malus: videlicet, ſi ei non conſentias, & ſi eum redarguas. 23. *qu.* 4. *A malis.* Quid per hæc verba datur intelligi, niſi quòd aliorum infirmitates vſque ad inſpectionem Dei patienter tolerare debemus? Dicit namque Gregor. *Patientia eſt, aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque, qui mala irrogat, nullo dolore morderi.* Patiens ergo eſto inter malos. Roſa enim, quæ redolet, ſæpe creſcit inter ſpinas, quæ pungunt. Hinc Bernardus ait: *Bonus non fuit, qui malos tolerare recuſauit.* Familiare eſt ſapienti, tolerare neſcientem: libenter feras quod neceſſe eſt, donec patientia vincetur. Dicit iterum Gregorius: *Nulla ſunt bona, quæ agimus, ſi nō æquanimiter proximorum mala toleramus.* Nullus quippe perfectus eſt, qui inter proximorum mala patiens non eſt. Qui enim æquani- Bonus à malo non contaminatur. 23. q. 4. c. 8 A malis. Gregor. ho. 35. in Euang. Gregor. ho 38. in Euang.

miter aliena mala non tolerat, ipſe ſibi per impatientiam teſtis eſt, quia à boni plenitudine longe diſtat. *Abel quippe eſſe renuit, quem*
Gregor. hom. 38. *Cain malitia non exercitauit*. Sic in tritina areæ, grana paleis premuntur: ſic flores inter ſpinas prodeunt; & roſa, quæ redolet, creſcit cum ſpina, quæ pungit. Boni enim à malis, in hac vita nunquam poſſunt ſeparari. 23. *qu.* 4.
23. qu. 4 c. 14. Quantus. *Quantus*. Hi ergo veraciter boni ſunt, qui in bonitate perſiſtere etiam inter malos poſſunt. Doctrina viri, per patientiã dignoſcitur. Tanto ergo quiſque minus oſtenditur doctus, quanto minus conuincitur patiens. Nunquã eſt patiẽtiæ virtus in proſperis. Ille vero patiens eſt, qui & aduerſis atteritur, & à ſpe rectitudinis non curuatur. Vnde Ambroſ. ſupra, *Beati immaculati:* Illud, inquit, eſt
Ambr. in Pſal. 118. magnificum, ſi ſubiectus contumelijs, iudicium Dei laudes; ſi vexatus ægritudine, iudicia Dei depreceris; ſi te inopia non reuocet, quo minus Dei iuſtitiam laudes. Si veram perfectamq; patientiam acquirere vis, oportet te diuerſis tribulationibus exerceri, quoniam tribulatio patientiam operatur. Dicit
Greg. li. 1. dial. c 5. enim Greg. in homil. *Qualis quiſque apud ſe lateat illata contumelia probat.* Maioris meriti eſt, aduerſa patienter tolerare, quàm bonis operibus inſudare. Hinc Hugo de anima dicit:
Hugo li. 3. *Magna virtus eſt, ſi non lædas, à quo læſus es. Magna eſt gloria, ſi cui nocere potuiſti, parcas*. Vnde Greg.
Gregor. hom. 7. ſuper Ezech. *Patiẽtia vera eſt, quæ & ipſum amat, quem portat. Nam toleraſſe & odiſſe, non eſt virtus manſuetudinis, ſed velamentum furoris.*

24. Sed

24. Sed dicet aliquis: Videtur, quod patiētia non ſit virtus. Virtutes enim perfectiſsimæ ſunt in patria, vt Auguſtinus dicit, lib. 14. de Trinitate; ſed ibi non eſt patientia, quia nulla ſunt ibi mala toleranda, ſecundùm illud Iſai. 49. & Apoc. 7. *Non eſurient, neque ſitient, & non percutiet eos æſtus, neque ſol.* Ergo patientia non eſt virtus. Item nulla virtus, in malis poteſt inueniri: quia virtus eſt, quæ bonum facit habentem: ſed patientia quandoque in malis hominibus inuenitur, ſicut apparet in auaris, qui multa mala patienter tolerant, vt pecunias congregent, ſecundùm illud, Eccleſiaſt. 5. *Cunctis diebus vitæ ſuæ comedit in tenebris, & in curis multis, & in ærumna atque triſtitia.* Ergo patientia, &c. Amplius; Fructus à virtutibus differunt: ſed patientia ponitur inter fructus, videlicet ad Gal. 5. Ergo patientīa non eſt virtus. Sed contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de patientia: *Virtus* (inquit) *animi, quæ patientia dicitur, tam magnum donum Dei eſt, vt etiam ipſius, qui nobis eam largitur, patientia prædicetur.* Reſpondeo, dicēdum, quòd virtutes morales ordinantur ad bonum, in quantum conſeruant bonum rationis, contra impetus paſsionum. Inter alias autem paſsiones, triſtitia efficax eſt, ad impediendum bonum rationis, ſecundũ illud 2. ad Corinth. 7. *Sæculi triſtitia mortem operatur.* Et Eccleſiaſt 25. *Multos occidit triſtitia, & non eſt vtilitas in illa.* Vnde neceſſe eſt habere aliquam virtutem, per quam bonum rationis conſeruetur contra triſtitiam, ne ſcilicet ratio triſtitiæ ſuccum-

An patiētia ſit virtus.
Aug ibid. cap 9.
Eſai 49 & Apoc. 7.
Eccli. 5.
Gal. 5.
Auguſtin. cap. 1.
Reſpōſio.
2. Cor. 7.
Eccli. 25.

bat. Hoc autem facit patientia. Vnde Augu-
Auguſtin. cap. 2. ſtinus dicit in libro de patientia, quòd *patientia hominis eſt, qua mala æquo animo toleramus*, id eſt ſine perturbatione triſtitiæ, *nec animo iniquo bona deſerimus, per quæ ad meliora perueniamus.* Vnde manifeſtum eſt, patientiam eſſe virtutem: dicit enim Gregorius: *Ego virtutem patientiæ maiorem puto ſignis & miraculis.*

Reſpõſio ad argumenta. Ad primum ergo dicitur, quòd virtutes morales non remanent ſecundùm eundem actum in patria, quem habent in via, ſcilicet per comparationem ad bona præſentis vitæ, quæ non remanebunt in patria, ſed per comparationem ad finem, qui erit in patria; ſicut iuſtitia non erit in patria circa emptiones, & venditiones, & alia quæ pertinent ad præſentem vitam: ſed in hoc, quod eſt ſubditum eſſe Deo. Similiter actus patientiæ in patria non erit in ſuſtinendo aliqua, ſed in fruitione bonorum, in quę peruenire volebamus patiendo. Vnde Auguſtinus dicit in 14. de ciuitate
Auguſtin. cap. 9. Dei, quòd in patria non erit ipſa patientia, quæ neceſſaria non eſt, niſi vbi toleranda ſint mala, ſed æternum erit id, quo per patientiam peruenitur.

Auguſtin. cap. 2 & 5. Ad ſecundum dicitur, quòd, ſicut Auguſtinus dicit in libro de patientia, patientes propriè dicuntur, qui malunt mala non committendo ferre, quàm non ferendo committere; in illis autem, qui mala ſuſtinent, vt mala faciant, nec miranda, nec laudanda eſt patientia, quæ nulla eſt; ſed miranda duritia, neganda patientia.

Ad

Ad tertium dicendum, quòd fructus in ſui ratione importat quandam delectationem: ſunt autem operationes virtutū delectabiles ſecundùm ſe ipſas; conſuetum eſt autem, vt nomine virtutis, etiam virtutum actus ſignificentur, & ideo patientia, quantum ad habitum, ponitur virtus; quantum autem ad delectationem, quam habet in actu, ponitur fructus, & præcipuè quantum ad hoc, quod per patientiam animus præſeruatur, ne obruatur triſtitia. Habet enim patientia opus perfectum in aduerſis tolerandis, ex quibus primò procedit triſtitia, quam moderatur patientia. Amplectenda eſt igitur monacho patientia, quia per ipſam coronati ſunt martyres, triumpharunt confeſſores, virgines vicerunt, & quicunque Deo placuit, patientia legitur acceptatus. Nec ſufficit in iuuentute, nec in ſenectute tantum eſſe patientem, ſed omni tempore; *quoniam qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit*: & non eſt cura qualis vixeris, ſi ad mortem veniens, in bono ſtatu reperiaris. Incipe, perſeuera, comple in omni patientia & ſpe, ſi regnum contendis ſcandere ſupernum.

Iac. 1. | Matth. 10.

Pulchrè autem patientia à quodam ſapiente definitur ad propoſitum noſtrum, dicendo ſic: *Patientia eſt honeſtatis aut vtilitatis cauſa rerum arduarum, & terribilium, voluntaria, ac diuturna perpeſsio*. Honeſtatis cauſa perpeſsio eſt, vt cùm quis pro fide Chriſti potius eligit mori, quàm negando eam, vitam ſuam ſaluare. Vtilitatis verò cauſa eſt,

Cicero li. 2. de Inuentione.

vt

vt cùm quis pro ſalute gregis Dominici tribulationes aduerſas, perſecutiones quaſlibet ſuſtinet, vt eos Chriſto lucrifaciat. Voluntariè ideo dicitur, quia qui omnino inuitus ſuſtinet vel patitur, præmium patientiæ non habebit. Quia quidquid facimus, Deus plus voluntatem intendit operantium, quàm magnitudinem operationum. Ipſe enim eſt, qui ſcrutatur corda & renes: *ſupra. Gradu primo.* Et
1. Pet. 4. ideo exhortatur nos Scriptura 1. Pet. 4. dicẽs: *Nemo veſtrûm patiatur, quaſi homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autẽ vt Chriſtianus, non erubeſcat, glorificet autem Deum in iſto nomine*. Diuturna dicitur, quia ad veram patientiam pertinet, vt patiendo perſeueret. Quoniam incaſſum bonum agitur, ſi ante vitæ terminum deſeratur, ſed qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Sequitur.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Item confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.

25. QVanto duriora & grauiora quiſq; in præſenti ſæculo pro Chriſto patienter tolerat, tanto ſecurius præmium futuræ retributionis expectat. Scriptum eſt
Pſal. 125. enim: *Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent*. Nunquam Deo plăcuiſſe inuenitur, qui non ſit tribulationum & tẽtationum aduerſitatibus probatus. Imo hoc inuenimus, quòd quanto magis Deo quiſquam fuerit dilectus, tanto amplius fuit varijs vexationibus tribulatus. Denique Scriptura admonet, dicens:

Memo-

Memores eſſe debemus, quomodo Pater noſter Abrahã tentatus eſt, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus eſt. *Multæ enim ſunt tribulationes iuſtorum, ſed de omnibus ijs liberabit eos Dominus. Iuxta namque eſt Dominus ijs, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit.* Pſalm. 33. Dicit enim Scriptura: *Qui non eſt tentatus, qualia ſcit? Vexatio enim intellectum dabit auditui.* Eccli. 34. Dicit etiam Gregorius: *Si Chriſtus hinc ſine flagello non exiuit, qui ſine peccato venit, quomodo flagello digni non erunt, qui huc cum peccato venerunt?* Greg. 3. p. Paſtoral. admon. 13 Et B. Hieron. *Satis impium eſt, ſi tu pro Dei nomine nec detrahi patiaris, qui propter te tanta perpeſſus eſt.* Anima iuſti diuerſis ſaginatur tentationibus; ſicut roſa ac lilia, cæleſtibus, fecundantur imbribus: nec poteſt quiſquam eſſe iuſtus, niſi per multa aduerſa probatus.

Confortetur ergo cor tuum, ô monache; & ſcito, quia, *militia eſt vita hominis ſuper terram.* Iob 7. Si cupis Chriſtum ſequi ad regnum, oportet, vt eum prius ſequaris ad Pilatum; quoniam non aliter poteris venire ad vitam, niſi per vitæ ſemitam. Quid hoc eſt, delicate miles? putas te poſſe conſequi coronam victoriæ ſine pugna? aut arbitraris eſſe fugiendum, cùm reſiſtere times? Certa, dimica, confortetur cor tuum, viriliter age, noli timere, noli metuere, aut victor redibis ad patriã: aut, ſi non viceris, tranſibis ad pœnam. Stetit Ieſus coram Præſide inclinato capite, vultu placido, ſermone rarus, ſubmiſſa voce, defixis oculis in terram, paratus ad opprobria, ad verbera promptus, ad iniurias patiens, ad omnia trã-

quillus;

quillus:qui in nullo vnquam deliquit, in cuius ore dolus non eſt inuentus:ſed ſicut agnus innocens ducebatur ad victimã, nec aperuit os ſuum, qui ſolo verbo potuiſſet extinxiſſe omnes. Ecce tot & tãta pro te ſuſtinuit Chriſtus, qui nullam maculam nouit; & tu miſer, nec eius amore, nec tuo honore, quicquam ſufferre potes; qui tot ipſum offendiſti peccatis, vt ea nec ſcire queas? Suſtinuit Dominus à ſeruo contumeliam, & tu, ſeruus cùm ſis, non potes à Domino pati correptionem? ſuſtinuit creator à creatura blaſphemiam, & tu creatura à creatore non potes ſufferre humiliationem? Accepit Chriſtus mortis ſententiam à Pilato, & tu viliſsime vermis, non vis ſuſtinere vel ſolam auiſationem à Prælato? Chriſtus ſine culpa mortem ſuſtinuit patienter ab inferiore: & tu dedignaris cum maxima culpa diſciplinam recipere à ſuperiore?

26. Conſidera, quàm longè diſtes à perfectione monachorum, qui nihil ſuſtinere vis propter purgationem peccatorum. An, vt pacem haberes, clauſtra ſubiſti? Militiam tuam fugere putas, quæris pacem, vbi non eſt pax; nec pacem inuenies, niſi hoſte ſuperato. Fallax ſæculum, fallax gloria eius, vana ſolicitudo. Quid times? Quid quæris? Quid vis? Si times pugnam, non reportabis coronam. Si quæris palmam, noli fugere pugnam. Si vis pacem, renuncia paci. Pacem veram ſi cupis, falſam non habebis; pax vera Deus, falſa quies mundi. Cum Deo & hominibus, pacem

pacem habeto, cum vitijs & carne pacem non inibis. Non enim venit Chriſtus pacem mittere in terram, ſed gladium. Si ergo vis pacem, fugito pacem. *Non eſt pax impijs*, dicit Dominus: An propterea monachus factus es, quia militare noluiſti? An idcirco cappam portas, vt arma deponas? Depone arma iniquitatis & malitiæ, quæ ſunt excuſationes in peccatis, & aſſume arma iuſtitiæ contra ſpiritualia nequitiæ, quæ ſunt, oratio & confeſsio ſalutis. Crede mihi, pacem non habebis in terra; ſed pugnam: per pugnam autem, venitur ad pacem. Quale hoc, miles delicate, vt pugnantibus cæteris, tu ſub arbore pauſes? Diuidentibus prædam ſocijs, tu nudus remanebis. Non dimicaſti, nihil nobiſcum habebis: & quia fugiſti, nobis in anguſtia relictis, longè à ſocietate noſtra abſcede. Quid tunc dicet fugitiuus miles? Pœnitet me, parcite mihi. Meritò pœnitet, ſcilicet infructuosè. Non eſt hîc parcere, ſed abſcede procul. Eſai. 48.

O monache, intelligíſne, quod dico? Miles es, arma ſumpſiſti: aut dimica, aut mercede priuaberis. Aut hîc ſuſtine, quæ ſuperueniunt patienter tibi: aut ſi nolueris ſuſtinere, præmio æternæ vitæ carebis, & à iuſtorum conſortio ſeparaberis. Quocunque fugeris, ſi piè vis viuere in Chriſto, ſine tribulationibus non eris: ſi autem conſentis vitijs, falſam pacem amaſti, immo vitam perdidiſti. Suſtinuit Chriſtus verbera ab impijs, & tu non potes ſuſtinere verba à fratribus?

Diſci-

Et oſtendens fidelem pro Domino vniuerſa etiam contraria ſuſtinere debere, dicit ex perſona ſufferentium: Propter te morte afficimur tota die, æſtimati ſumus vt oues occiſionis.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Pſalm. 43.

27. POteſt enim quilibet frater fidelis dicere hoc ad Dominum, quod ſe Propheta feciſſe demonſtrat, non ad inanem gloriam, ſed ad Dei honorem, ſine cuius volũtate nihil poſſumus. Quia nec bona facere, nec illatas iniurias patienter ſufferre, niſi per Dei gratiam, humana fragilitas præualet.

Quæſtio. An patiẽtia queat haberi abſque gratia

Sed diceret aliquis: Videtur, quòd patientia poſsit haberi ſine gratia. Id enim, ad quod ratio magis inclinat, poteſt implere rationalis creatura: ſed magis eſt rationabile, quòd aliquis patiatur mala propter bonum, quàm propter malum; aliqui autem patiuntur malum propter malum, ex propria virtute, ſine auxilio gratiæ. Dicit enim Auguſtinus in libro de Patientia, quòd multa in doloribus & laboribus ſuſtinent homines, propter ea, quæ vitioſè diligũt. Ergo multo magis homo poteſt mala ſuſtinere propter bonum, quod eſt verè patientem eſſe præter auxilium gratiæ. Amplius: Aliqui non exiſtẽtes in ſtatu gratię, magis abhorrent mala vitiorũ, quàm corporalia mala. Vnde quidam gentilium leguntur mala toleraſſe, ne patriam proderent, aut ali-

Auguſtin. cap. 3.

quid aliud inhoneſtum cõmitterent; ſed hoc eſt verè patientem eſſe. Ergo videtur, quòd patientia poſsit haberi. Item; manifeſtè apparet, quòd aliqui propter ſanitatem corporis recuperandam, grauia & amara patiuntur: ſalus autem animæ, non eſt minus appetibilis, quàm ſanitas corporis. Ergo pari ratione, pro ſalute animæ poteſt aliquis multa mala ſuſtinere, quod eſt verè patientem eſſe abſq; auxilio gratiæ. Sed contra eſt, quod dicitur in

Pſalm. 61. Pſalm. 61. *Quoniam ab ipſo patientia mea.*

Reſpõſio. Reſpondeo dicẽdum, quòd, ſicut Auguſtinus dicit in libro de patientia, vis deſideriorum facit tolerantiam laborum & dolorum: & nemo, niſi pro eo, quod delectat, ſponte ſuſcipit ferre, quod cruciat. Et huius ratio eſt, quia triſtitiam & dolorem ſecundùm ſe abhorret animus: vnde nunquam eligeret eam pati propter ſe, ſed ſolum propter finem. Ergo videtur, quòd id bonum, propter quod aliquis vult pati mala, ſit magis volitum & amatum, quàm illud bonum, cuius priuatio ingerit dolorem, quem patiẽter toleramus. Quòd autem aliquis præferat bonum gratiæ omnibus naturalibus bonis, ex quorum omiſsione poteſt dolor cauſari, pertinet ad charitatem, quæ diligit Deum ſuper omnia. Vnde manifeſtum eſt, quòd patientia, ſecundùm quod eſt virtus, à charitate cauſatur, ſecundùm illud

1. Cor. 13. 1. ad Cor. 13. *Charitas patiens eſt.* Manifeſtũ eſt autem, quòd charitas haberi non poteſt, niſi

Rom. 5. per gratiam, ſecundũ illud ad Rom. 5. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctũ,*

qui

qui datus eſt nobis. Vnde patet, quòd patientia non poteſt haberi, ſine auxilio gratiæ.

Ad primum autem dicendũ: quòd in natura humana, ſi eſſet integra, præualeret inclinatio rationis; ſed in natura corrupta, pręualet inclinatio concupiſcentiæ, quæ in homine dominatur. Et ideo pronior eſt homo ad ſuſtinenda mala, in quibus concupiſcentia delectatur præſentialiter; quàm tolerare mala, propter bona futura, quæ ſecundũ rationem appetuntur, quod tamen pertinet ad verã patientiam. Ad ſecundũ dicendum, quòd bonũ politicæ virtutis, commenſuratum eſt naturę humanæ; & ideo abſq; auxilio gratiæ gratum facientis, poteſt voluntas humana in illud tẽdere, licet non abſque auxilio gratiæ Dei, ſed bonum gratiæ eſt ſupernaturale, vnde in illud non poteſt tendere homo per virtutem ſuæ naturæ: & ideo non eſt ſimilis ratio. Ad tertium dicendum, quòd tolerantia etiam malorum, quæ quis ſuſtinet propter corporis ſanitatem, procedit ex amore, quo homo naturaliter diligit ſuam carnem, quia nemo carnem ſuam odio habuit vnquam. Et ideo non eſt ſimilis ratio de patientia, quæ procedit ex amore ſupernaturali.

Reſpõſiones ad argumenta.

Oportet enim conſiderare, in quem finem aliquis mala ſuſtineat, ſiue aduerſa; quia quidquid homo facit, totum ſecundum intẽtionem iudicatur, quæ reſpicit finem. Patientia enim, quæ virtus eſt, & laudabilis, ſine gratia Dei nunquam acquiritur, nec acquiſita ſeruatur. Patientia enim quoddam bonũ

eſt reſpectu finis, quo peruenitur ad patriam, ſed omne bonum ab eo ſolo eſt, qui ſolus bonus eſt. Vtilis ergo frater ſemper orare debet à Deo, non vt ceſſent tentationes, ſine quibus homo non viuit, ſed vt patiētia detur animo, per quam vincitur inimicus. Si enim abſque tentationibus eſſe cupimus, incautū eſt, quia virtus in infirmitatibus perficitur. Libenter ergo glorietur frater in infirmitatibus ſuis, cum omni ſcientia Dei, vt inhabitet in eo virtus Chriſti. Glorioſus enim fructus iis repoſitus eſt, qui in hoc ſæculo pro Chriſto elegerint pati tribulationes. Vnde bene ſubiungitur.

Textus Capitis 7. Regulæ. Rom. 8. *Et ſecuri de ſpe retributionis diuinæ, ſubſequuntur gaudentes & dicentes: Sed in his omnibus ſuperauimus, propter eum, qui dilexit nos. Et idem in alio*
Pſalm. 65. *loco Scriptura: Probaſti nos (inquit) Deus, igne nos examinaſti, ſicut examinatur argentum. Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro.*

27. HOc eſt, quod idem Propheta alibi
Pſal. 125. dicit: *Euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua; venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos ſuos.* Qui cupit in

gaudio metere, non timeat nunc in fletu ſeminare. Opera enim iuſtitiæ, quę iam hîc facimus, ſpeciem quandam oſtendunt amaritudinis, eo quòd carnali voluntati contrauenient, ſed fructum habent ſuauiſsimũ, cuius guſtus, fælicitas æterna. Impoſuit nobis Dominus tribulationes in dorſo noſtro, arduam videlicet vitam monaſticam, ſua gratia noſtram voluntatem præueniendo, & ad religionis profeſsionem animum accendendo, non quaſi compellens, ſed immo verè dirigens & adiuuans: quoniam ipſe, cuius vult, miſeretur; & à ſæculi vanitatibus, quos ſibi vocare placet. *Iudicia Dei abyſſus multa.* Induxit Pſalm. 35. quoq; nos in laqueum, in quo neceſſe habemus manere, non licet nobis egredi: hîc mori oportet, in clauſtro videlicet monaſterij, in quo claudimur; illaqueamur, non laqueo mundi, non retinaculo diaboli, ſed electione Dei, qua in ſortem vocati ſumus hæreditatis filiorum eius. Ecce tranſimus per ignem tentationum, per aquam tribulationum & in ijs omnibus illæſi manemus in eo, qui dilexit nos, & nos lauit à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Tranſimus per ignem, inquã, carnalium tentationum, quem diabolus accendit per malas ſuggeſtiones, mundus conſtruit per diuerſas occaſiones, caro autẽ propria nociua ſpiritui fouet, quod mala concupiſcentia accendit. Sed in ijs omnibus ſuperamus propter eum, qui dilexit nos, Ieſum filium Dei, qui nos contra diabolum dimicare docuit, dicens: *Vigilate, & orate, vt non intretis in tenta-*

 tionem.

tionem. Quia plus lædit diabolum vna oratio, quàm nos eius offendat tentatio. Confidite, nam ego vici mundum, & vos vincetis eum.

Oportet autem nos tribulationes & preſſuras habere in mundo: & contriſtabimini, mundus autem gaudebit, ſed triſtitia veſtra conuertetur in gaudium. In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, & ſi patrem familias Beelſebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius? Et nos, fratres chariſſimi, ſi domeſtici ſumus, ſi membra Chriſti, ſi veri diſcipuli eius, & monaſticum ſeruamus propoſitum, vt per anguſtam portam veniamus ad vitam: debemus exemplo Chriſti, quem colimus, opprobria, aut detractiones, ſeu quaſlibet humanas iniurias non ſolum pati, ſed & patienter amplecti, & æquo animo ſufferre; vt per tribulationes multas, quibus Chriſtus magiſter noſter præceſſit; ad regnum Dei peruenire poſſimus. Hoc ante
Rom. 8. omnia ſcientes, quoniam *non ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad ſuperuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis*: Hinc amplius nos ad-
Hebr. 12. monet, dicens: *Per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum; qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, atque in dextera Dei ſedet*. Regis filius vnicus, in aulam paternam venire non potuit, niſi prius per multa probatus, atque vexatus: & quomodo peregrinus & abiectus atque proſcriptus, illuc

illuc ſine tribulatione peruenire ſe credit? Ille, qui nunquam peccauit, opprobria ſuſtinuit; & homo, totus in peccato conceptus, nihil ſufferre poteſt? Certè ſi compatimur, & conregnabimus: quoniam per tribulationes multas, oportet nos intrare in regnum Dei. Dicit enim Gregorius: *Mala, quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt.*

29. Habet autem patientia nouem gradus, quibus vera redditur & perfecta, quos quilibet monachus conſcendere ſtudeat. Quia magnum humilitatis indicium eſt, in his gradibus inueniſſe locum, quo monachus conſoletur animum triſtem. **Patientia nouē gradus habet.**

Primus itaque patientiæ gradus eſt, non incipere injuſtitiam, vt videlicet primùm nō prorumpat in verba contumeliæ, nec alteri iuſtam calumniandi præbeat cauſam. Contra iſtum gradum multi faciunt, qui per ſua iniurioſa verba, alios ad iracundiam prouocant; & ſemper primum in conuentu ſermonem amant. Erubeſcunt enim, ſi eos loquendo præueniat alter.

Secundus gradus eſt, vt poſtquam incœptū fuerit iurgium, nō ſe vindicet æqualibus verbis; non reſpondeat conuitiāti iuxta conuicia ſua, & vltimum non requirat ſermonem: ſed primus taceat, primus recedat, nolens cōtendere verbis, ſed det locum irę. Contra iſtū gradum faciunt, qui ſemper vltimi tacent, primi loquuntur; & ceſſantibus cæteris, adhuc verba promunt vindictæ.

Tertius gradus eſt, non facere vexanti ea,

quæ paſſus eſt, ſed quieſcere, & non obijcere exprobrâti quodcunque conuitium. Contra iſtum gradum faciunt, qui ſibi iniuriam inferentibus conuicia rependunt, genus, parentelam, mores obijciunt, & vitam, & quidquid turpe nouerint, totum producunt in lucem, & ſi neſciunt, tamen ſe ſuſpicari docent.

Quartus gradus eſt, vt quis ſe ipſum tribuat in patiendo mala, vt non ſolum patienter, ſed etiam libenter omnia ſuſtineat amore & exemplo illius, qui ſe ipſum tradidit in manus aduerſariorum: & cũ potuiſſet, non aufugit, ſed veniens eis obuiam dixit: *Quem quæritis?* Et illi reſponderunt: Ieſum Nazarenum. Quibus reſpondit Ieſus: *Ego ſum.* Nunquid ſciebant, quis eſſet? Et abierũt omnes retrorſum, cadentes in terram, nec quidquam potuit illa poteſtas tenebrarum, niſi annuente diſpenſatione diuina. Potuiſſet vtiq; Ieſus eorum declinaſſe manus, ſi voluiſſet; ſed oportebat, vt ſcriptura de eo impleretur, quoniam *cum ſceleratis reputatus eſt*, & *portauit peccata noſtra ſuper lignum, cuius liuore ſanati ſumus.*

Ioan. 18.

Eſai. 53.

Quintus patientiæ gradus eſt, amplius tribuere, quàm ille vult, qui fecit iniuriam. Hoc enim de multis ſanctis Patribus legimus, qui conuiciantibus ſuis in occurſum currentes, ſua humilitate aliorum vicerunt ſuperbiam.

Sextus gradus eſt, non odio habere eum, qui calumniam infert. Nam, vt dicit Gregorius, *toleraſſe & odiſſe non eſt virtus manſuetudinis, ſed velamen furoris.* Sunt enim pleriq;, qui iniuriã ſibi illatam foris quidem patienter ferũt, nec

Gregor. hom. 7. in Ezech.

nec quidquam cõuitioſum reſpondent, ita vt mirentur homines, ſed intus ſtimulo agitantur furoris, & odio habere incipiũt in corde, quos patienter tolerant in ore, ita vt de eorum odio plus lætentur dæmones interiori, quàm contriſtati fuerunt de patientia exteriori. Sed non eſt iſta vera patiẽtia, ſed ſimulata, & pallio hypocriſeos palliata.

Septimus gradus eſt, diligere eum, qui iniuriam facit, iuxta præceptum Domini, *Diligite inimicos veſtros.* Quod & ipſe fecit, cùm diceret, *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt.* Cuius magiſtri diſcipulus imitatus exemplum protomartyr ſanctus Stephanus pro inimico populo exorauit. Et hanc dilectionem non ſolum in corde, ſed etiam oſtendere debemus in opere, prouidentes bona non tantum corã Deo, qui ſcrutator eſt cordium, ſed etiam coram hominibus, quos latent ſecreta mẽtium.

Matth 5. Lucæ 23. Act. 7. Rom. 12.

Octauus patientiæ gradus eſt, benefacere mala inferenti, exequendo illud dominicum mandatum, *Benefacite ijs, qui vos perſequuntur.* Qui bene facit amico, viciſsitudinem reddit; qui autem benefacit inimico, dilectionem exhibet. Sed potior eſt dilectio, quàm viciſsitudo. Non debemus reddere malum pro malo, ſed bonum. *ſupra. Quæ ſunt inſtrum. bonor. oper.* Per bonum vincitur malum, quoniam contraria contrarijs curantur. Nihil adeo contrarium, ſicut bonum malo, & malum bono. Diligamus autem non lingua tantum, ſed opere & veritate, quoniam probatio dilectionis, exhibitio eſt operis. Si videris inimi-

Matth. 5. Cap. 4.

cum tuum neceſsitatem patientem, ſubueni illi: hoc enim faciens, carbones ardentes congeres ſuper caput eius, videlicet ignẽ Spiritus S. vt viſa tua humilitate & manſuetudine, in ſeipſo confuſus, pœnitentiã agat pro eo, quod tibi intulerit. Nonus patientiæ gradus eſt, vt pro eo ores, qui tibi iniuriã fecerit. Hoc enim nos facere & exẽplo, & verbo docuit Dominus: qui (vt dixi) in cruce poſitus, pro crucifixoribus ſuis orauit ad Patrem, dicens: *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt.* Et primus martyr Stephanus orat: *Domine, ne ſtatuas eis peccatum.* Vnde B. Benedictus perfectos volẽs habere monachos, dicit: *Pro inimicis orare. ſupr. Quæ ſunt inſtrum. bon. op.* Nulla oratio efficacior, quàm illa, quæ pro inimicis funditur. Dicit enim Greg. in Moral. *Conditoris auribus illa maximè oratio commendatur, quæ pro inimicis quoq; intercedere nititur.* Virtus eſt, coram hominibus inimicos tolerare. magna: ſed eos diligere coram Deo, maior; eis autem benefacere, & pro ipſis orare, in ſuo genere virtus eſt maximà. Certè, nihil eſſe poteſt fortius, nihil egregiùs, quàm audire contraria, & non reſpondere æqualia. Decet ergo monachum, pro omnibus collactanea humilitatis patientia, vt in quibuſlibet contumelijs bene ſibi conſcius, amplectatur patientiam; per quã martyres venerunt ad palmã: ſine qua nulla perfecta dicitur virtus; ſine qua non videbitur Chriſtus. Quia nemo venit ad Patrem, niſi per ipſum; ſed patientiam docuit filius, neceſſarium eſt, vt patiens ſit ſeruus.

Lucæ 23.

Act. 7.

Ca. 4. Reg.

Et

Et vt oſtendat ſub Priore nos eſſe debere, ſubſequitur, dicens: Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Textus Capitis 7. Regulæ.

30. FIdes Chriſti eſt iuſtitiæ principium, & cauſa, ſecundùm illud ad Rom. 3. Rom. 3.
Iuſtitia Dei per fidem Chriſti: & per fidem Chriſti non tollitur ordo iuſtitiæ, ſed magis firmatur. Ordo autem iuſtitiæ requirit, vt inferiores ſuis ſuperioribus obediant, quia aliter nõ poſsit humanarum rerum ſtatus conſeruari. Et ergo oſtẽdit nos Propheta ſub Priore eſſe debere, quatenus & iuſtitia Dei impleatur, & rerum humanarum ſtatus in eſſe cõſeruetur. Si enim vnicuique liceret, quod ipſe vellet, cùm diuerſæ ſint conditiones hominum, nũquam conſeruaretur pax & concordia, quia vnuſquiſque, ſpreto conſilio alterius, ſuũ ſequeretur conſilium, & inde totius vnitatis oriretur confuſio. Impoſuit ergo Dominus homines ſuper capita noſtra, id eſt, ſuperiores, Epiſcopos, Abbates, Principes & dominos, vt ſub poteſtate conſtituti hominũ, concordiam habeamus & pacem. Sed ſpecialiter monachos ſub poteſtate poſuit Deus, ſua videlicet vocatione, vt abnegatis ſeipſis, habeãt cui obediant, vt non liceat illis perficere propriam, quam ſemel dereliquerunt, voluntatẽ. Debemus ergo ſic eſſe ſub hominibus, vt Deũ veneremur in ipſis, quia Dominus dicit: *Qui vos audit, me audit: qui vos ſpernit, me ſpernit.* Lucæ 24.

Quid-

Quidquid ergo iuſſerit ſuperior, debet obedire inferior: ſic tamen, vt non aliter iubeat, quàm Deus præcipit.

Textus Capitis 7. Regulæ *Sed & in aduerſis & iniurijs, præceptum Domini per patientiam adimplentes,*
Matth. 5. *qui percuſsi in maxillam, præ-*
Lucæ 6. *bent & aliam: auferenti tunicam dimittunt & pallium: angarianti milliarium vadunt & duo: cum Paulo*
2. Cor. 11. *Apoſtolo falſos fratres ſuſtinent, & perſecutionem: & maledicentes ſe benedicunt.*

Lucæ 21. DIcit enim Dominus in Euangelio: *In patientia veſtra poßidebitis animas veſtras*: quia poſſeſsio importat quietum dominium. Qui ergo radicitus euellit paſsiones aduerſitatũ, quibus anima inquietatur, animam ſuã poſsidet. Qui itaque in maxillam fuerit percuſſus, iniuriam ſeu contumeliam ſuſtinet, mediante qua, anima inquietatur. Si autem præbuerit & aliam, affectu ſcilicet, ſi opus eſſet, paruipendents, & ſuſtinens patienter, animam ſuam in quiete poſsidet. Monachus autẽ, qui animam ſuam poſsidere cupit, nullis iniurijs ſeu aduerſitatibus moueatur, ſed exhortatione ſacræ Scripturæ ad patientiam inclinetur, quæ omnia vincit. Vnde ſcriptum eſt Eccli. 2.

In humilitate tua patientiam habe: quoniam igne probatur aurum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Et amplius ad Epheſios 4. *Obſecro vos in Domino, vt dignè ambuletis in vocatione, qua vocati eſtis, cum omni humilitate & patientia, ſupportantes inuicem in charitate.* Scriptum eſt etiã Prouerb. 14. *Qui patiens eſt, multa gubernatur ſapientia.* Patientia hoſtes vincit ſine armis corporalibus, & abſque ictu vel percuſsione. Nõ enim oportet magiſtrum ſapientem, quem patientia commẽdat, vel vnum digitum eleuare ad hoſtes vincendos; ſed tela eorum per ſuam patientiam retundit, & in corda eorum illa repercutit, ſicut ſcriptum eſt: *Gladius eorum intret in corda ipſorum, & arcus eorum confringatur.* Gladius quippe lingua contumeliantium & detrahentium eſt: arcus verò, inſidiæ & offenſiones impiorum ſunt. Conuertitur autem gladius malorum in corda ipſorum, quando per patientiam contemnuntur ictus conuitiantium. Arcus autem confringitur, quando iniurijs clypeus patiẽtiæ opponitur.

Eccli. 2. Epheſ. 4. Prou. 14. Pſal. 36.

Opponamus ergo & nos, fratres chariſsimi, contra omnia huius incolatus noſtri aduerſa, ſcutum fidei & patientiæ; parati pro Chriſto omnia ſuſtinere, vt etiam percutienti extendamus maxillam; & auferenti tunicam, videlicet illa, quæ nobis neceſſaria ſunt, dimittamus & pallium, omnem, quam poſſumus habere, refrigerationem corporalem; ſuſtinentes cum patientia falſos fratres, quia & Chriſtus ſuſtinuit Iudam, quamuis ſciret, quis eſſet. Ergo, ſi cupimus venire ad culmen

men ſanctitatis, oportet, vt prius purgentur in igne tribulationis, quoniam regnum cælorum vim patitur, & violenti, id eſt, pa-
Matth. 11. tientes rapiunt illud. *Nam & Chriſtum oportuit pati, & ſic intrarè in gloriam ſuam.* Patientes eſtote, chariſsimi fratres, & nolite contendere verbis, vt non vituperetur miniſterium veſtrum ſanctum, ſed date locum iræ, & nolite reddere maledictum pro maledicto. Sed potius maledicentibus vobis benedicite, vt benedictione repleamini eius, qui vos vocauit in admirabile lumen ſuum Chriſtus Ieſus, Dominus noſter, qui patientiæ & manſuetudinis ſequentibus ſe reliquit exemplum, dicens: *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris.*

QVINTVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Abbati reſerat quintus penetralia cordis.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Quintus humilitatis gradus eſt, ſi omnes cogitationes malas cordi ſuo aduenientes, vel mala à ſe abſconsè commiſſa, per humilem confeſsionem Abbati non celauerit ſuo.

Quin-

31. QVintus iſte gradus de confeſsione peccatorum nos edocet, & conuenieter poſt patientiã ponitur, vt quod minus ibi cõſeruari poteſt, in iſto recuperetur. Quoniã hæc ſunt veræ humilitatis inſignia, vt iniquitatẽ ſuam quiſq; cognoſcat, & cognitam voce confeſsionis Abbati ſuo confidẽter aperiat. Initium enim ſalutis notitia peccati: nã qui ſe peccare neſcit, corrigi non vult: & ideo quãtum poteris, teipſum argue. Dicit namq; Aug. *Confeſsio eſt ſalus animarum, diſsipatrix vitiorum, reſtauratrix virtutum, oppugnatrix dæmonum.* Aug. li. de Patientia. Quid plura? obſtruit os inferni, portas aperit paradiſi. Confeſsio eſt, per quã animę morbus latens, ſpe conſequendę veniæ, in Dei laudem aperitur: omnia vitia in aperto leuiora ſunt. Morbi quoq; ad ſanitatẽ ſe tunc inclinant, cũ ex abdito erũpunt, ac vim ſuam proferunt in publicum. Inde dicit Bern. *Cur morſus à ſerpente fugit conſcientiam ſacerdotis, ad quem eum magis oportuerat, tãquam ad ſinũ recurrere eccleſiæ matris?* Bern. in Cantica. Prima via ſalutis eſt, confeſsio peccatorũ. Secunda verò, nõ deſperare de venia eorũ. Nam alterũ ſine altero nihil valet: *quia corde creditur ad iuſtitiã, ore cõfeſsio fit ad ſalutẽ.* Rom. 10. Sic cõfeſsio Iudæ non profuit, quia deſperauit: ſic ſpes vana multos decepit, quia nõ habuerũt cõfeſsionẽ. Cain etiã cõfitebatur ſe peccaſſe, ſed quia veniam deſperauit, profugus diu latuit in terra. Deo cognitũ eſt quid fecerit cũ eo poſtea: nec etiã ſufficit confeſsio cordis in foribus Eccleſiæ, niſi etiã quis confiteatur peccata ſua manifeſtatione oris. Dicit enim Chryſoſt. ſuper Matt.

Matt. *Si ſufficeret fides cordis, non creaſſet tibi Deus os.* Sufficit autem illa confeſsio, quæ primum offertur Deo, tunc etiam ſacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit. *De pe. diſt. 1. quamuis.* Et primum Apoſtoli nobis inſtitutio ſequenda eſt, vt confiteamur alterutrum peccata noſtra, & oremus pro inuicem vt ſaluemur. Confeſsio itaque quæ ſoli Deo fit, quod iuſtorũ eſt, peccata purgat, ea verò, quæ ſacerdoti fit, docet qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis & ſcientiarum author & largitor, plerumque præbet hanc ſuæ pœnitentiæ medicinam in viſibili adminiſtratione, plerumque medicorum operatione. Confeſsio enim cuilibet Chriſtiano eſt neceſſaria, quia ſicut dicit Bernardus in quadam Epiſtola, *abſque confeſsione iuſtus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputatur.* Confeſsio ergo peccatorũ eſt vita iuſti gloriæ: ceſſat enim vindicta diuina, ſi humilis confeſsio præcurrat humana. Vnde Caſſiodorus: *Illis*, inquit, *non iudex, ſed aduocatus eſt Chriſtus, qui ſe propria confeſsione damnarunt.* Et Leo Papa: *Non remanet in iudicio ad damnandum, quod fuerit propria confeſsione purgatum.*

Iac. 5. | Bernardus ep 113. | Caſsio. in Pſalm. 31. | Leo Papa in ſerm.

32. Multum enim ſuffragatur apud Deum humilis confeſsio, & ſuiipſius accuſatio. Publicanus enim peccata ſua confitebatur Domino, nec quidem oculos volebat leuare ſuos in cælum, ſed tantum percutiebat pectus ſuum, dicens: Deus propitius eſto mihi peccatori, & iuſtificatus deſcendit in domum ſuam ab illo qui ſeipſum commendabat, & de

Lucæ 18.

de ſua obſeruantia, inſipienter plurimum gloriabatur.

Quid non poteſt humilis confeſsio? Confitebatur & Dauid peccatum ſuum Domino, ſed humiliter, & dimiſſum eſt ei. Verus eſt ſermo viri ſapientis, quia *oratio humiliantis ſe, penetrat nubes.* Hinc Iſidorus dicit: Ex *eo vnuſquiſque iuſtus incipit eſſe, ex quo ſui accuſator extiterit. Magna enim iuſtitiæ pars eſt, ſeipſum noſſe*, homo quòd prauus eſt; vt ex eo diuinæ virtuti ſubdatur humilis, ex quo ſuam infirmitatem cognoſcit. Et Auguſtinus: *Veritas*, inquit, *de terra orta eſt, id eſt, confeſsio de peccatore, vt ſe accuſet: & ſic de cælo iuſtitia proſpexit. Quaſi dicat Dominus: Parcamus huic, quia ſibi non pepercit: ignoſcamus, quia agnoſcit.* De cælo ergo iuſtitia proſpexit, quia à Deo datur iuſtitia pœnitenti. Et ideo dicit Bernardus: *Ama confeßionem, ſi amas animæ tuæ pulchritudinem: vbi enim confeßio eſt, ibi animæ pulchritudo.* Bonum ornamētum eſt animæ confeſsio, quia & peccata lauantur, & bona opera Deo commendantur. Vnde ſcriptum eſt: *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt Deus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate.* Latroni enim Deus in cruce confitenti non ſolum remiſit peccata, ſed etiam repromiſit præmia, dicēs: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo.* Si tantum valuit confeſsio in latrone, quantum humilis, ſi fuerit facta, putas, valebit in Chriſtiano? Non ergo erubeſcas confiteri peccata tua: quia ſi hîc confiteris, poſtea non confunderis. Si autem hîc lates inconfeſſus,

2. Reg. 12.
Eccli. 35.
Iſid lib. 2. de ſum. bono, c. 13
Auguſt. in Pſal. 84
Bern. ad Sophiam
1. Ioan. 1.
Luc. 23.

feſſus, ibi publicaberis confuſus. Dicit enim Ambroſius: *Tantæ virtutis eſt ipſa confeſſio, quòd peccata, quæ per confeſſionem abolentur, dæmones reuelare, imo ſcire prohibentur*. Et Gregorius: *Confeſſio*, inquit, *corpus illuminat, animam ſanctificat, Deum placat, veniam peccatori donat, Angelos lætificat, Dæmones contriſtat, & infernum ſpoliat. Confeſſio à morte animam liberat, aperit paradiſum, ſpem ſalutis tribuit, nec meruit iuſtificari, qui in hac vita peccatum ſuum noluit confiteri.*

Ambr. in Pſal. 3. v. 1

33. Prælati autem, iudices loco Dei conſtituti ſunt in Eccleſia, habentes authoritatem ligandi atque ſoluendi, & debitam ſatiſfactionem pro offenſis iniungendi. Et ideo monachus, qui membrum Chriſti eſt, confiteri debet Patri ſpirituali humiliter, & nudè; vt ab Abbate dijudicari poſsit, inter lepram lepra; & quantæ offenſæ ſunt, ſecundùm quas eſt modificanda ſatisfactio. Scriptũ eſt enim: *Pro menſura peccati eſt plagarum modus*. Et iterũ: *Quantum glorificauit ſe, & in delitijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum*. Et notandum, quia non ſolum opera abſconsè perpetrata, ſed etiam abſcondita cordis, id eſt, malas cogitationes cordi ſuo aduenientes, monachus Abbati ſuo debet manifeſtare. Quia audeo dicere, quòd nihil adeo diabolum ad accedendum, vt tentet, trepidare facit, ſicut manifeſtatio cogitationum ſeniori ſpirituali: quoniam quidquid agit inimicus, ſolum vult ſcire tentatum. Poſtquam verò ſe prodi cognoſcit, ſuggeſtiones ſuas amplius publicare per-

Deut. 25.
Apoc. 18.
Patri ſpirituali cur cogitationes aperiendæ ſint.

re pertimeſcit. Abbas enim ſpiritualis medicus eſt, ſi manifeſtas ei vulnus, curabit te: ſi celaueris, morbo ingraueſcente, morte morieris. Quid times confiteri homo homini? Et ego peccator ſum, ſicut & tu: quoniam nõ eſt ſuper terram, qui non peccet: quia in multis offendimus omnes, & egemus gratia Dei. Accede igitur, & confitere, ne parcas; nam id, quod per confeſsionem ſcio, minus ſcio, quàm quod neſcio.

Quid ergo times? Quare erubeſcis confiteri peccata tua mihi, non vt homini, ſed vt loco Dei vicario Chriſti? *ſup. Qualis debeat eſſe Abbas.* cùm & ego peccator ſum, & tu ſolus nõ peccaſti? Certè in iudicio Dei omnia manifeſta erunt: nam ſi iam lates inconfeſſus, manifeſtaberis ibi confuſus. Elige itaque quod vis: aut cõfitere iam peccata tua homini mortali, vel ſacerdoti, cuius ſpiritus exibit, & reuertetur in terrã, vnde aſſumptus eſt, & nemo peccatum tuum amplius nouit: aut ſi nõ fueris confeſſus, coram Deo, & omnibus ſanctis eius, confuſè ſtabis; & erunt omnia cordis tui abſcondita, manifeſta: nec poteris tũc confiteri, quod iam abſcondis. Vnde Sapiens Eccleſiaſt. 17. admonet, dicens: *Non demoreris in errore impiorũ, ante mortem confitere.* A mortuo quaſi nihil, perit cõfeſsio. Confiteberis viués, viuus & ſanus cõfiteberis: & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus eius.

Quodſcitur per cõfeſsionẽ omnino neſcitur.

Eccli. 17.

Quid lucidius ſole? & hic deficiet: aut quid nequius, quàm quod excogitauit caro & ſanguis? & hoc arguetur. Hinc Iſidorus ait:

Iſid.lib.2. de ſum. bono,c.13 *Quamuis quiſquam peccator ſit & impius, ſi ad pœnitentiam conuertatur conſequi poſſe veniam creditur. Nullus enim de bonitate Dei dubitat, ſed ſola accipientium prauitas conferri ſibi indulgentiam abnegat. In hac vita tantum pœnitentiæ patet libertas: poſt mortem verò nulla correctionis erit licentia. Vnde &* Ioan. 9. *Dominus dicit: Me oportet operari opera eius qui miſit me, donec dies eſt. Venit autem nox, cùm nemo poteſt operari. Hinc & Propheta: Date, inquit Domino* Hiere. 13. *Deo noſtro gloriam, antequam contenebreſcat, id eſt, antequam mors æterna præueniat. In hac vita dum eſtis, Deum per pœnitentiam glorificate, quoniam adhuc in ſæculo pœnitentiam operantibus Dei miſericordia ſubuenit: in futuro autem iam non operamur. Sed operum noſtrorum rationem ponimus.* Confiteamur ergo peccata noſtra, dum ſumus in hac vita, quatenus dignos pœnitentiæ fructus facere poſsimus, quia, ſicut dictum eſt, poſt mortem non erit locus confeſsionis, ſed tempus retributionis.

Textus Capitis 7. Regulæ. Pſalm. 36. *Hortatur nos de hac re Scriptura, dicens: Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eum. Et item dicit: Confitemini Domino, quoniam bonus,* Pſal. 105. *quoniam in ſæculum miſericordia eius.*

34. VIam noſtram Domino reuelamus: quando interius Deo, & exterius ſacerdoti de omnibus commiſsis puram cõfeſsionem facimus. Reuelamus ſecreta noſtra

ſtra Domino, non vt ſciat, qui omnia nouit, ſed vt ignoſcat, quoniam pius eſt. Reuelamus autem ſacerdoti, vt ſciat, & conſilium curationis adhibeat, quoniam Angelus Domini exercituum eſt: & ipſius eſt interroganti reſpondere, de lege ſcilicet pœnitentiæ. Reuela Domino viam tuam, qua ambulaſti, in qua peccaſti, & per puram confeſsionem indica illi, quid feciſti, & noli de bonitate eius dubitare, ſed ſpera in eum, quoniam multus eſt ad ignoſcendũ, & præſtabilis ſuper malitia: quoniam non vult mortẽ peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat. Non enim gaudet Dominus ſuper mortem peccatoris, ſed gaudiũ eſt angelis Dei ſuper vno peccatore pœnitẽtiam agẽte, magis, quàm ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigẽt pœnitentia: quoniam & Dominus venit vocare peccatores ad pœnitentiam. Reuela igitur cogitationes cordis tui Domino, precando auxiliũ; reuela quoq; eas Abbati tuo, petendo conſiliũ: quoniam ipſi commiſſus es, de te reddet rationẽ Deo: ſi te ſua neglexerit curare culpa. Confitere Domino, quoniam bonus eſt. Confitere & Abbati tuo, quoniam medicus tuus eſt.

Et item Propheta: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non operui. Dixi, pronuntiabo aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem. Textus Capitis 7. Regulæ. Pſalm. 31.

TV Domine, quia omnia noſti, attende, obſecro, voci meæ: *Delictum meum*, id eſt, peccatum meum: *cognitum tibi feci*, quoniã ego cognoui: *& iniuſtitias meas non operui*, pallio obliuionis aut ſimulationis; *ſed dixi*, apud me deliberando; *Pronuntiabo aduerſum me*, contra me; *iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei*. Non operui peccatum meum, non abſcondi iniquitatem meam: ſed aperui. & tu operies: confeſſus ſum, & tu abſcondes. Si enim peccatũ in confeſsione aperuero, tu operies: ſi texero, tu aperies. Videte, fratres, quid dicit Propheta: *Pronũtiabo*, inquit, quod verbum futurum tempus indicat: *aduerſum me iniuſtitiam meam Domino*. Magna res.

Augu. in Pſalm. 31. Vnde Auguſtinus: *Dixit, pronuntiabo, non dixit, pronuntiaui, & tu dimiſiſti: quia eo ipſo, quòd dixit, pronuntiabo, oſtendit, quòd nondum pronuntiauerat, ſed corde pronuntiauerat*. Hóc ipſum dicere, pronuntiabo, pronuntiare eſt, ideo & tu dimiſiſti impietatem peccati mei. Verum autem Deus audiuit vocem cordis mei; vox mea nondum in ore erat, ſed auris Dei iam in corde erat. Et tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Dixit, pronuntiabo aduerſum me iniuſtitias meas Domino: quia non ſufficit ſolum Deo pronũtiare, ſi non pronuntiaueris & aduerſum te iniuſtitiam tuã Domino. Multi enim pronuntiant iniquitatem ſuam, ſed aduerſus ipſum Dominum Deũ, quando inueniuntur in peccatis ſuis, dicunt: Deus hoc voluit. Cùm peccauerint, dicunt: Deus humiliauit me, ne fortè ſuperbirem.

Certè,

Certè iniquitas tua humiliauit te. Nunquam Deus peccatum vult, aut placet ſibi iniquitas. Quid eſt, quod loqueris? Deus neminem peccare facit, qui iniquitatem odiō habet. Quomodo ergo dicis: Deus per peccatum me humiliauit? Ita ille iniuſtus, & tu iuſtus; quia niſi ille feciſſet, tu non peccaſſes. Tolle, obſecro, illas excuſationes in peccatis, & memento iſtius Pſalmi: *Nec declinet cor meū in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.* Deus author mali non eſt, & tu ſibi facis iniuriā, & dicis; quia Deus voluit, vt peccarem. Certè, Deus peccatum odit, tu peccaſti, & ex iniquitate tua putas iuſtitiam facere. Pronuntia aduerſus te iniuſtitias tuas Domino, ne maledictum incurras blaſphemantium. Confitere peccata tua, & dic: Peccaui, agnoſco: peto, ignoſce. Si tu agnoſcis, Deus ignoſcit; ſi te excuſas, omnis creatura te accuſabit. Nam ſi homo detegit, Deus tegit: ſi homo tegit, Deus nudat. Si homo agnoſcit, Deus ignoſcit. Non eſt mora inter confitentem & remittentem, & gemitus exaudiētem: quacunque enim hora peccator ingemuerit, ſaluus erit. Si itaque culmen ſanctæ charitatis contendis aſcendere, nihil occultabis Abbati omnium, quæ agis, aut cogitas; ſed reuela ei ſecreta cordis tui, vt morbus ſanetur. Cùm vulnera plus cruciant, tum putredo, quæ interius feruet, eijcitur, ad ſalutem dolor aperitur. Hinc nos beatus Auguſtinus admonet, dicens: *Quidquid remordet conſcientiam, humiliter confitere.*

Pſal. 140.

Peccata confeſſa Deus tegit.

Sed contra eſt, quod dicit Sapiẽs, Prou. 16. Prou. 16.
Eſt via, quæ videtur homini recta: & nouiſſima eius ducunt ad mortem. Reſpondeo dicendum, quòd Reſpõſio.
conſcientia aliquando dictat aliquid, quod eſt ſecundùm legem Dei, aliquando aliquid, quod eſt præter legem Dei: aliquando aliquid, quod eſt cõtra legem Dei. Et loquimur hîc de dictamine per modum præceptionis, vel prohibitionis, non per modum conſilij ſiue perſuaſionis. In primis quidem conſciẽtia ſimpliciter ligat, & vniuerſaliter pro eo, quòd illa ligatus eſt homo per legem diuinã & conſcientiam, quæ illi concordat, ligatum oſtendit. In ſecundis verò conſcientia ligat, quamdiu manet. Vnde vel tenetur homo cõſcientiam deponere: vel tenetur illud, quod dictat conſciẽtia, adimplere: vtpotè, ſi dictat, quod neceſſarium eſt ad ſalutem, feſtucam de terra leuare. In tertijs verò, conſcientia nõ ligat ad faciendum vel non faciendum: ſed ligat ad ſe deponendum pro eo, quòd cùm talis conſcientia erronea ſit, errore repugnante diuinæ legi: neceſſariò quamdiu manet, ponit hominem extra ſtatum ſalutis. Et ideo neceſſe eſt ipſam deponere: quia ſiue homo faciat, quod dicit: ſiue eius oppoſitum, mortaliter peccat. Si enim facit, quod conſcientia dictat, & illud eſt contra legem Dei, & facere contra legem Dei ſit mortale peccatum, abſque dubio mortaliter peccat. Si verò facit oppoſitum eius, quod conſcientia dictat, ipſa manente, adhuc peccat mortaliter, non ratione operis, quod facit, ſed malo modo, quo facit.

Facit enim in contemptum Dei, dum credit, dictante ſibi conſcientia, hoc Deo diſplicere, quamuis Deo placeat.

Et hoc eſt, quod dicit gloſſ. ſuper illud ad Rom. 14. *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt:* id eſt: Omne, quod ad conſcientiam pertinet, ſi aliter fiat, dicit Apoſtolus eſſe peccatum: quamuis enim fiat, etiam quod bonum eſt, ſi non faciendum credatur, peccatũ eſt. Et ratio huius eſt: quia non tantum attendit Deus, quid homo faciat, ſed quo animo faciat. Et iſte, qui facit, quod Deus iubet, credens facere contra ipſam Dei voluntatem, non facit bono animo, ſed malo, & ideo peccat mortaliter. Sic igitur patet, quia omnis conſcientia ligatur ad faciendum, quod dictat, ſicut illa quæ dictat, non eſſe faciendum illud, ad quod homo aliàs tenetur. Sed tunc conſcientia dicitur erronea.

Rom. 14.

Ad argumenta ſolutiones.

Ad primum ergo dico, quòd facere contra conſcientiam, ſemper eſt peccatũ, quia ſemper eſt in Dei contemptum: nec tamen facere ſecundùm conſcientiam ſemper eſt bonũ, vtpote; cùm conſcientia dictat aliquid, quod eſt contra Deum. Vnde hoc habet duas cauſas veritatis. Facere contra conſcientiam, eſt peccatum: aut quia cõſcientia eſt peccatum: aut quia conſcientia ligat ad illud faciẽdum: aut quia illud non poteſt bene fieri, tali conſcientia manente. Ideo eſt ibi ſophiſma ſecũdùm conſequens: quia proceditur ex pluribus cauſis veritatis, ad vnam in ratione illa.

Ad ſecundum dico, quòd verum eſt, videlicet,

licet, quòd conſcientia eſt lex intellectus noſtri, ſed non eſt lex ſuprema: ſupra ipſam enim, eſt lex alia, ſcilicet lex diuina. Cùm autem dicitur, quòd lex ligat ad faciendum omne illud, quod dictat, dico quòd verum eſt, quando lex inferior non dictat contrarium legi ſuperiori. Hoc autem ſæpè facit conſciẽtia. Et ſimiliter reſpondendum eſt ad ſequẽs, quod opponitur de iudice.

Ad tertium dico, quòd hoc quidem verum eſt, quod quicunq; credit ſe peccare mortaliter, peccat etiam mortaliter, quando eligit hoc peccatum, contenendo Deum, quod putat eſſe mortale, quamuis non ſit mortale ſcienti. Illud enim generaliter verũ eſt, quod dicitur: *Qui facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam.* Sed tunc ex hoc non ſequitur, quòd teneamur facere, quod cõſcientia dictat eſſe faciendum: quia, ſicut dictũ eſt, id habet duas cauſas veritatis. Si conſcientia dictat aliquid eſſe bonum, quod tamen malum eſt, & dicit hoc eſſe faciendum, debet talis ſapientiores conſulere: vel per orationem ſe ad Deum conuertere, ſi humanum conſiliũ deeſt. Alioquin, ſi negligens fuerit, verificatur in eo, quod dicit Apoſtolus: *Qui ignorat, ignorabitur.* 1. Cor. 14.
Si enim quis fecerit malum, quod conſcientia quaſi bonum dictat faciendum, à peccato non erit immunis: quoniam ignorantia, legis videlicet, quæ eſt cauſa peccati, non excuſat. Qui enim ea, quæ Dei ſunt, neſciunt, à Domino neſciuntur. *trigeſima octaua* 38. diſt.
diſtinct. quod. Monacho etiam plus ſtandum Quod.
eſt præ-

Hîc non præceſsit ignorantia reſpectu occiſi, nec ſequitur, ſed comitatur. Et hoc ſecundùm Gregorium, facit nõ voluntarium: quia voluit in generali, licet non in ſpeciali. Non enim poteſt in ſpeciali in actu eſſe volitum, quod eſt ignoratum. Propter ignorantiam quis agit, quando ignorantia præcedit voluntatem: & homo non tribuit cauſam ignorantiæ: nec eſt ignorantia vniuerſalium, ſed particularium, ſecundùm Gregorium: quia vniuerſalia iuris nemo ignorat. Exempli gratia: Sciens patrem non occidendum, ſagittat in loco conſueto, adhibita, quam debet, diligentia, ne quis ibi ambulet, clamando & auiſando; & cùm neminem viderit, vel audierit, emittit ſagittam, & ambulat ibi pater ſuus, nec ſagittare vellet, ſi hoc ſciret, & emiſſa ſagitta ignoranter occidit patrem ſuum. Hæc ignorantia fecit inuoluntarium ſimpliciter. Et appellatur hæc ignorantia inuincibilis, quia vinci non poteſt. De conſcientia verò vlterius conſiderandum, quid ſit, & vnde dicatur. Dicitur itaque conſcientia, à con, & ſcientia, quaſi ſcientia cum electione liberæ voluntatis, & eſt ſcientia iuncta affectioni. Vel conſcientia, eſt habitus perficiens intellectum noſtrum, in quantum ſpeculatiuus: quia eſt habitus concluſionis, per demonſtrationem acquiſitus, & faciens ſcire tantum: ſicut habitus conſcientiæ, eſt faciens operari: & eſt quoddam dictamen rationis, quia eſt applicatio ſcientiæ ad actum. Ideo ad faciendũ conſcientiam, intellectus noſter indiget duplici

Conſciẽtia quid ſit.

plici principio regulante, vniuerſali videlicet, in quo ſunt principia iuris naturalis, & hæc eſt lex naturalis, ſcilicet quòd nullum malum eſt faciendum, & omne bonum eſt agendum. Et ſecundùm illud, nunquam errat conſcientia, etiam ratio. Et hanc maiorem format ſyndereſis, quæ eſt lex nobis innata, quaſi ſcintilla conſcientiæ, quia cauſaliter ſcientiam illuminat in vniuerſali: & pertinet ad ſuperiorem partem rationis, & eſt ſuper totam rationem. Huius ſyndereſis duplex eſt actus, ſcilicet inueſtigare bonum, & murmurare contra malũ. Et quo ad vtrumque actum, ſemper manet in viatoribus: nec poteſt extingui totaliter, ſed bene poteſt in aliquo actu obnubilari: ſcilicet quo ad ſecundum actum. Probatur. Nam in hæreticis, qui putant ſe obſequium præſtare Deo occidendo ſanctos, ſyndereſis non eſt extincta, ſed in parte obſcurata: quæ remurmurat malo in vniuerſali, ſed non in particulari. Et in damnatis non extinguitur, ſed ſemper remurmurat malo præterito.

Syndereſis.

Duplex actus ſyndereſis.

Vnde Iſaiæ vltimo ſcriptum eſt: *Vermis eorum non morietur*. Quid per vermem, niſi reatũ conſcientiæ deſignat? quia non erit minima pœna damnatorum, murmuratio, & remorſus conſcientiæ malorum actuum præteritorum. Nulla enim grauior eſt pœna, quã pœna conſcientiæ malæ. Vrit enim, & mordet, nec vnquam quieſcit. Et licet aliquando non ſentiatur murmur contra malum per ſyndereſin,

Eſai. vlt.

Remorſus conſcientiæ, pœna eſt maxima.

ſin, hoc eſt propter paſsionis vehementiam, & propter inclinationem habitus: cùm ratio eſt incuruata, & ſynderesis obnubilata. Vnde licet præcipitari poteſt ſyndereſis, non tamen poteſt extingui. Sicut in milite exemplum ponetur, qui ſemper bene ſedet in equo, equo tamen ruente præcipitari dicitur: vnde non per ſe, ſed per accidens dicitur præcipitari. Ideo ſyndereſis, eſt vniuerſalis motor, ſtimulans ad actum. Aliud verò principium cauſans conſcientiam, eſt particulare, & eſt ex dictamine rationis, & dicitur conſcientia, quaſi cum electione & voluntate deliberatiua concordans cum ſcientia, cum recta ratione, & formatur ſecundùm iudicium & ſententiam rationis; vt ſi ratio recta eſt, & conſcientia, & ſi ratio erronea ſit, erit & conſcientia erronea. Exempli gratia. Vt ſi recta dictat, calcare ſuper ſtramen in modum crucis ſuper terram, eſſe peccatum, tunc conſcientia ſimiliter errat, & ſtante tali conſciētia, ſi voluntas in actū illum prorumpat, calcans ſuper ſtramen, peccat, non quia actus ille in ſe eſt peccatum, ſed quia ibi eſt formaliter contemptus Dei, quia, ex quo lumen rationis eſt, quaſi Deus dirigens, & apprehenditur ille actus, quaſi contra præceptum Dei dirigentis, & tamen voluntas facit contra hanc apprehenſam Dei directionem.

37. Secus tamen eſt, vbi fuerit perplexitas & electio dubioſa; quando conſcientia hoc non dictat, ſed ratio errat, nulla formata deſuper conſcientia, vt ſupra ſatis dictum eſt.

Præ-

Præterea, notandum eſt, pro declaratione maiori prædictorum, in vltima reſponſione argumenti, (vt etiam ibi dictum eſt) quòd aliquando conſcientia dictat aliquid, quod eſt ſecundùm legem Dei, & conſcientia concordat illi dictamini: & quoad hoc, ligatur homo, ad faciendum vel deſiſtendum, tam virtute legis diuinæ, quàm conſcientiæ rectę. Aliquando conſcientia dictat aliquid, quod eſt præter legem Dei, vt ſupra dictum eſt; & hoc obligat, quamdiu conſcientia manet: & ſi contra fecerit, peccat mortaliter, quia contra conſciētiam negligit facere, quod dictat, licet ſit erronea. Vt ſi dictat conſcientia fruſtum panis, quod cecidit in terram, ſub præcepto eſſe leuandum: & ſi negligit ſtante illa conſcientia, & facere contemnit, ædificat ad gehennam. Et ideo tenetur deponere talem conſcientiam, ad conſilium ſacræ Scripturæ, vel rationis, aut proborum virorum. Vel ſi non poteſt eam deponere, tenetur ad id, quod conſcientia dictat. Et in hac erronea conſciētia, ſi fecerit, quod dictat, quod tamen in actu peccatum non eſt, non peccauit: ſi autem dimiſerit ſtante conſcientia, peccat, ſicut dictum eſt: Aliquando conſcientia dictat aliquid, quod eſt contra legem Dei, vt in Saulo exemplificatum eſt; & talem conſcientiā tenetur homo ſimpliciter deponere, pro eo. Quia cùm talis conſcientia ſit erronea, errore repugnante legi diuinæ, neceſſariò, quamdiu manet, ponit homines extra ſtatū ſalutis. Et hoc eſt, quòd gloſſa ſuperius allegata dicit.

Conſciētia erronea.

Omne,

Omne, quod ad conſcientiam pertinet, ſi aliter fiat, dicit opus eſſe peccatum, quamuis etiam fiat, quod bonum eſt, ſi non faciendum credatur, peccatum eſt. Eius ratio iam dicta eſt, quia credit hoc Deo diſplicere, quamuis non ſit ita. Vt ſi aliquis frater oraret aliquid ſine licentia plus ſolito, & conſcientia eius dictaret hoc eſſe peccatum mortale, quamuis erret, peccat mortaliter, quia putat eſſe peccatũ mortale, & Deum cõtemnit, quia omne peccatũ mortale contemptum Dei importat. Tenetur autem frater talem deponere conſcientiam conſilio Abbatis ſui. Qui enim per aliquod opus Deum intendit offendere, etiãſi opus in ſe bonum eſſet, corrupta tamen intentione offendit.

38. Eſt autem ſciendum, quòd ratio apprehendit aliquid dupliciter. Vno modo, prout ſub ratione diuini præcepti directè, & ſic voluntas diſcordans ab illa ratione, & faciens contrarium, peccat mortaliter, vel agendo, vel omittendo, vt ſupra dictum eſt. Alio modo apprehendit ratio opus aliquod, nõ vt directè cadens ſub præcepto vel prohibitione, & tunc voluntas illud faciens, non facit directè contra conſcientiam, ſed præter eam, & ſic non peccat mortaliter, ſed venialiter, aut nihil: ſicut quando conſcientia dictat alicui facere aliquod opus conſilij, ſi non facit, non peccat, quia non apprehendit illud tanquam neceſſarium ad ſalutem præceptum diuinum. Sicut eſt, verbum otioſum dicere, contra illud: *Omne verbum otioſum, quod locuti* Matth. 12.

fuerint homines, reddent de eo rationem, &c. Si quis dixerit verbum otioſum, ſciens veniale, & conſcientia dictat ſibi, illud nõ debere loqui, non peccat mortaliter, ſed venialiter tantũ, quia apprehendit illud tanquam veniale. Si aliquis loquitur verbum aliquod otioſum, quod in ſe eſt peccatum veniale, & tamen conſcientia ſibi hoc non dictat, à peccato veniali non excuſatur, quamuis ignoret eſſe peccatum, aut certè non ponderat, ſed conſcientia rationem palpat.

Octo modis error in conſilia cauſatur.

39. Et vlterius notandum, quòd error conſcientię octo modis cauſatur. Primò, ex ignorantia, ſcilicet, quando quis neſcit, quid eligendum ſit, vel declinandum. De tali errore ſcriptum eſt: Cùm ignoramus, quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. Secundò, ex negligentia, vt cùm aliquis negligit conſcientiã ſuam diſcutere, & ſi ipſe neſciat expedire, vel dijudicare, ab alijs tamen quærere negligit. Tertiò, ex ſuperbia, vt quando aliquis non vult humiliare intellectum ſuum, vt credat ſe melioribus, & quamuis ſciat ſe neſcire, vult tamen ſcire videri, & propterea neminem interrogat; vel ſi inquiſierit, non vult ſequi, quod dicitur ſibi. Contra quod Apoſtolus dicit: *Captiuantes omnes intellectum in obſequium Chriſti*. Hoc eſt dicere, quòd quilibet in credendis plus debet conſentire fidei, quàm ſibi; & in agendis plus debet alijs credere, quàm ſibi: quoniam *eſt via, quæ videtur homini recta, & nouiſſima eius ducunt ad mortẽ.*

1. Cor. 10.

Prou. 16.

Quartò,

Quartò, ex ſingularitate, qua homo ſequens ſenſum proprium, non conformat ſe alijs, nec ſequitur vias communes bonorum. De his ſcriptum dicit: *Extranea caſtrorum conſumpſit ignis*. Et in Pſalmo: *Singularis ferus depaſtus eſt eam*. Quintò, ex affectu ordinato, qui ſæpe inclinat conſcientiam ad id, quod tunc homo appetiuit, & ſic facit eam a ſua rectitudine deuiare ex affectu. Nam ſententia eſt: *Perit omne iudicium, cùm res tranſierit in affectum*. Sextò, ex puſillanimitate, qua quis timet non timenda ſecundùm rectum iudicium rationis. Hinc Iſaias admonet, dicens: *Dicite puſillanimes, confortamini*. Septimò, ex perplexitate, qua homo ſe credit inter duo peccata poſitum eſſe, quorum alterum ſit impoſsibile declinare. Sed perplexitas nihil eſt ſimpliciter; poteſt tamen alicuis eſſe perplexus ſecundum quid, id eſt, ſecundùm erroneā conſciētiam, qua depoſita, eſt liberatus. Octauò, ex humilitate, & cordis puritate; quia ſecundùm Gregorium; *bonarum mentium eſt ibi culpā agnoſcere, vbi culpa non eſt*. Error primus ſeptem modis acceptus reprehenſibilis eſt, vnus plus alio, ſecundùm quod fuerit grauior: octauo autem modo acceptus, laudabilis, imo nec error dici debet, ſed humilis ſuorum defectuum recognitio, dummodo non ſit nimia. Et notandum, quòd ſi aliquis fecerit quippiam, quod licitum eſt, & bonum; & ſi poſt factum incidat in errorem, & conſcientia remordet eum, quaſi fuerit illicitum, ſine culpa erit talis remorſus, & ad pœnam nō obligat,

Num. 31. Pſalm. 79. Eſai. 35. Greg. in ep. ad Auguſtinum Angliæ Epiſc.

Thomas. vt dicit Doctor ſanctus, quia talis conſcientia poſt exorta non facit actum illicitum, qui tamen in ſe fuit licitus. Secus eſſet, ſi fuiſſet illicitus, quem tunc licitum putauit ex errore rationis, quia oporteret eum confiteri de nouo, & pœnitere, & ſatisfacere. Huius dicta eſt ratio, quia voluntatis bonitas dependet à ratione, tanquam à dirigente, vt ſupra dictū eſt, rationē obiecti, quod proponitur rationi per obiectum, & hoc obiectum eſt bonum intellectiuum, cùm voluntas vt ſic cæca eſt, quantum ad diſcernendum bonum à malo, ſed commiſit hoc rationi, vt diſcutiat; ſicut iudex pronuntiaturus ſententiam, committit examen auditori, qui cauſam præſentat examinatam iudici, ad pronuntiandum & exequendum. Et hæc iam dicta de conſciētiæ examine ſufficiant. Sermo exhortatorius vlterius exſurgat. Admonet itaque Sapiens, &

Prou. 4. dicit: *Fili, omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo eſt vita tua*. Et omnia fugere poterit homo, præter cor ſuum. Non enim poteſt à ſe quiſquam recedere. Vbicunque enim fuerit, reatus ſui conſcientia illum non derelinquit. Suadendum eſt ergo cuilibet monacho, qui in puritate cordis ſui ambulare voluerit, vt conſcientiæ ſuæ teſtimonium non parui pēdat, ſed quod ipſa accuſauerit, ad confeſſionem deferat, nec aliquatenus conſcientiam ſuam obnubilare conetur, quaſi non ſit, quod ipſa iudicat eſſe peccatum, & vbi peccauerit, conſilia recipiat eorum, qui huius rei habent experientiam.

40. Vt

40. Vt ergo delectabile obiectum vinci poſſit, ne rationem obnubilet, ſeu voluntatem excæcet, ponam aliqua remedia, quę ſi monachus ſtatim, exurgente tentatione, adhibuerit, Dei adiutorio victor erit. Primum remedium ante omnia, ſi fieri poterit, fiat diligens cuſtodia & clauſura ſenſuum, ne intus ſuſcipiatur, quoniam mors per feneſtras noſtras ingreditur, quādo per exteriores ſenſus interior voluntas corrumpitur, quoniā mors ſecus delectationes poſita eſt. *ſup. gradu primo.* Secundò, ſi per negligentiam aut incuriam fuerit admiſſum ingredi, mox, antequā creſcat hoſtis, interficiatur in ſemine, vt dicit B. Hieronymus: *Dum paruus eſt hoſtis, interfice, vt nequitia elidatur in ſemine.* Et hoc facile eſt, antequam venena ſua ſpargat per corpus, illud tranſmutando. Qui enim hoſtem malignum vincere cōtendit, oportet, vt primis eius ſuggeſtionibus reſiſtat, & de cætero inueniet eū infirmiorem. Tertiò, opponatur aſperum remedium, ſcilicet, corpus caſtigando per aliquam acerbitatem pœnarum, vel in frigida, vel per ignem, aut puncturas corporis, quæ dolore ſuo delectationem extinguunt. Sicut ſanctiſsimus Pater legiſlator noſter legitur feciſſe Benedictus, qui ſe nudū inter vrticas & ſpinas volutando, delectationem traxit in dolorem. Sicut dicit B. Gregorius 2. lib. Dialogorum. Quartò, contra delectationem in virtute imaginatiua pœnas horrendiſsimas inferni perpetuas meditando, propter paruam & momētaneam delectationem illatas.

Remedia contra tētationes.

Hiero. ep. 22. ad Euſtoch.

Et ſic clauum clauo pellat, ſicut canis famelicus videns carnes, & hominem cum baculo circa eas, quamuis maximè eſuriat, tamen accedere non præſumit. Vnde dicit Auguſtinus: *Nemo eſt, qui non magis dolorem timeat, quàm appetat voluptatem*. Videmus etiam immaniſſimas beſtias à maximis voluptatibus arceri metu pœnarum. Quintò, in imaginatiua futura & æterna gaudia apponere ſtudeat, quæ nec comparatione, nec æſtimatione poſſunt iſtis minimis & momentaneis æquiparari voluptatibus; & amiſsionem illorum æternorum propter minima iſta, quæ quaſi lutum æſtimanda ſunt. Nam libenter carebit cupro, cui aurum ponderis in infinitum maioris pro ipſo promittitur. Sextò, vt otium auferatur, & ſemper aliquid operis fiat, vt diabolus occupatum hominem inueniat, quia otioſitas inimica eſt animæ. *infra. de op. quotid.* Et, *in deſiderijs eſt omnis otioſus*. Otium fuit vnum peccatorum Sodomorum, vt Ezech. 16. Hinc beatus Hieronymus admonuit, dicens: *Semper aliquid operis facito, vt te diabolus occupatum inueniat*, non enim facile capitur à diabolo, qui bono vacat exercitio. Inde dicit Bernardus in ſermone: *Otioſitas eſt mater nugarum, nouerca omnium virtutum*: Ipſa eſt enim, quæ virum fortem fortiſsimè præcipitat in reatum: facit enim ſuffocare virtutem, nutrire ſuperbiam, viam conſtruere ad gehennam. Septimò, vt caro ſub parcitate cibi & potus reſtringatur, & à mollitie veſtimentorum, & omnium, quæ delitias inferre poſſunt; quia ſatu-

Aug. lib. 1. Soliloq.

c. 48 Reg.

Ezech 16.

Hiero ep 4. ad Ruſt.

Bern. li. de Conſider.

ſaturitas panis ſimiliter deſcribitur peccatum Sodomorũ, capitulo iam dicto. Octauò, vt ante omnia oratio noſtra recedat ab ore ad Deum, & à corde nõ elongetur deſideriũ, ſecũdùm illud, *Petite, & accipietis*. Dicit namq; Iſidorus: *Hoc eſt remedium eius, qui vitiorum tentamentis exæſtuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationem ſe ſubdat: quia frequens oratio vitiorum pugnationem extinguit*. Nonò, vt quoties aliquo tędio afficitur animus, ex quo tentatio ſolet oriri, conferat ſe homo ad ſacram lectionem: quia ſicut oratio deuota extinguit tentationem iam ortam, ita lectio ſacra repellit exſurgere volentem, & ad Dei amorem accendit, qua accẽſa, diabolica non ſubſiſtunt phantaſmata. Vnde iterum Iſidorus: *Geminum confert donum lectio ſanctarum ſcripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſeu quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit. Excitati enim ſæpe illius ſermone ſubtrahimur à deſiderio vitæ mundanæ, atq; accenſi in amore ſapientiæ, tanto vana ſpes mortalitatis huius nobis vileſcit, quanto amplius legendo ſpes æterna claruerit*.

Matth. 7.
Iſid. lib. 3. de ſum. bon. ca. 7.
Iſid. ibid. cap. 8.

Decimum remedium contra delectationem: in principio delectationis exſurgentis, ipſum debemus inſtigantem, quaſi præſentem corporaliter, conſpuere in faciẽ ſuam, & illudere verbis ſubſannatiuis dicẽdo: Pfuy dich/ tu cruẽta beſtia, vade poſt me; non ſurripis mihi Deum, ſummum bonũ. Et ſic ille impatiens confuſionis & vilipenſionis, quia ſuperbus eſt valde, recedet ad tẽpus

ſaltem. Et ſi iterum tentauerit, fiat ſibi ſimile, & ab inſtanti non audebit ſubſiſtere, ſed recedet. Expertum eſt, quod dico, à multis. Nec videatur alicui ridiculoſum, quia cùm ſuperbiſsimus diabolus ſit, vt dictum eſt: quamuis carnem non habeat corporalem, tamen non ſuſtinet vilipenſionem. Nec etiam faciat ſibi aliquis conſcientiam de hoc, quaſi contra charitatem Dei ſit, quòd eius creatura maledicitur, ſeu exſpuitur, quia non fit in contemptum creatoris, nec etiam creatura in quantum creatura eſt, exſpuitur. Sed quia à charitate Dei nos ſeparare nititur. Et ergo exſpuimus in eum, non tamẽ maledicimus, quia nec angelus Michaël auſus fuit diabolo maledicere, ſed dixit; *Imperet tibi Deus.* Cõtemnimus enim eum, in quantũ malè nobis intendit & agit: nõ in quantum Dei creatura eſt. Vndecimum remedium eſt, vt homo recordetur ſemper Deum eſſe præſentem, & omnia eius cogitata videre, tamquam iudicem & vindicantẽ omnia peccata eius. Nam ſi tortor eſſet præſens, nemo peccare auderet. Si quis ſe in his vndecim exercuerit remedijs, vt prædictum eſt, non ſentiet delectationem; aut facile eas à ſe abijciet, confidens de Domini adiutorio, non de ſua induſtria, quoniam ipſe dixit: *Sine me nihil poteſtis facere.* Magna enim contra diabolum arma ſunt, in ſuis viribus fiduciam non habere, ſed Deum orare, qui poteſt aduerſarium citò opprimere. Nunc itaq;, chariſsimi fratres, ſtudeamus & iſtum quintum gradum humilitatis aſcen-

In epiſt. Iudæ.

Ioan. 15.

dere,

dere, ſemper aſpirantes ad altiora opera virtutũ. Confiteamur peccata noſtra, vt remiſſionem mereamur accipere, quia nunc tempus acceptabile eſt ad redimenda peccata. Nullus noſtrûm malas cogitationes cordi ſuo aduenientes Abbati ſuo celet, quoniam mortis initium eſt, negligere confiteri. Quicunq; cogitationes ſuas malas in corde ſuo abſcondit, & non quærit conſilia ſeniorũ ſuorũ, monachus non eſt. Sic enim ſanctos Monachos in Ægypto & in Thebaida legimus feciſſe, vt quotieſcunq; aliqua cogitatione mala vexabantur, alter alterius requirebat conſiliũ, & nullus ſibi confidebat. Nec tamẽ opus eſt, vt Monachus omnes cogitationes Abbati ſuo reuelet, quoniá multæ ſunt, ſed illas dũtaxat, quæ cordi ſuo adueniũt (id eſt) in quibus fortè delectatus fuerit, vel ſtatim non reſtitit, ſed moratus erat in ijs, vel aliàs quæ adeo craſſæ fuerint, quod neceſſariò cõfiteri debeant, aut etiam illas, in quibus conſilium Abbatis neceſſario requiritur. In cæteris autem, in quibus non delectatur, neque cum ipſis moratur, & periculoſæ non ſunt, ſed quotidianæ, in quibus peccatum non timetur, non eſt neceſſarium ſemper reuelare, niſi aliud quid interueniat: vnuſquiſque tamen, prout conſcientiæ ſuæ puritatem diligit, poteſt facere; quod bonum ſit in conſpectu Dei.

Monachi olim cogitationes ſuas ſuperiori ſuo detegebant.

SEXTVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Vilis & indignus conſtat ſe iudice ſextus.

Textus Capitis 7. Regulæ. *Sextus humilitatis gradus eſt, ſi omni vilitate vel extremitate contentus ſit monachus: & ad omnia, quæ ſibi iniunguntur, velut operarium malum ſe iudicet, & indignum, dicens ſibi cum*

Pſalm. 72. *Propheta: Ad nihilum redactus ſum, & neſciui: vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum.*

41. GRadus iſte humilitatis maximè prefert indicium, vt monachus ſola futura concupiſcens, præſentia cuncta contemnat, vt non ſolùm ſuperflua, ſed etiam neceſſaria cum ſcrupulo poſsideat, non ſicut propria, ſed accommodata, & contentus ſit omni vilitate, vt cibo, potu, loco, veſte, ceteriſque omnibus, quæ ad vtilem, ſeu neceſſariũ vſum ſpectant: vel extremitate, vt vilem artem exercere, lauare pannos ſordidos, purgare loca immunda, ſeruire infirmo, ſeu leproſo, cæteraq; abiecta facere, in quibus quædam deſpectio haberi

beri poſſet. Debet autem monachus in omni vilitate veſtimentorum eſſe contentus, vt ſemper deſideret deſpectui haberi ab alijs, & ne aliquem ſcandalizet ſuperbo quolibet ornatu.

42 Sed diceret aliquis: Videtur, quòd liceat religioſis melioribus veſtibus vti, quam cæteris, quia ſecundùm Apoſtolum 1. Theſſal. vltimo: *ab omni ſpecie mala abſtinere debemus*, ſed vilitas veſtium habet ſpeciem mali. Dicit enim Dominus Mat. 7. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium.* Et ſuper illud Apocal. 6. *Ecce equus pallidus*, &c. dicit gloſſ. videns diabolus, nec per apertas fabulationes, nec per apertas hæreſes ſe poſſe proficere, præmittit falſos fratres, qui ſub habitu religionis, obtinent naturam nigri & rufi equi, peruertendo fidem: ergo videtur, quòd religioſi non debeant vilibus veſtibus vti. Amplius: Hieronymus dicit ad Nepotianum: *Veſtes pullas*, id eſt, nigras, *æquè vita vt candidas. Ornatus & ſordes pari modo fugiendi ſunt, quia alterum delitias, alterum vanam gloriam redolet.* Vilitas veſtiū num conueniat monacho. 1. Theſ. vlt. Matth. 7. Apoc. 6. Hiero. ep. 2 ad Nep.

Ergo videtur, quòd cùm inanis gloria ſit grauius peccatum, quàm deliciarum vſus, quòd religioſi, qui debent ad perfectionem tendere, magis debeant vitare veſtes viles, quàm pretioſas. Item: Religioſi maximè intendere debent operibus pœnitentiæ, ſed in operibus pœnitentiæ non eſt vtendum exterioribus ſignis triſtitiæ, ſed magis lætitiæ. Dicit enim Dominus Matth. 6. *Cùm ieiunatis, nolite* Matth. 6.

lite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Et poſtea ſubdit. *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua.* Quod exponens Auguſtinus in li-

Aug.li.2. cap. 19. bro de ſermone Domini in monte, dicit: *In hoc capitulo maximè aduertendum eſt, non in ſolo rerum corporearum nitore atq; pompa, ſed etiam in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe iactantiam, & eo periculoſiorem, quo ſub nomine ſeruitutis Dei decipit.* Ergo videtur, quòd religioſi non debeant vilioribus veſtibus indui. Sed contra eſt quod ad

Hebr. 11. Hebræos 11. dicit Apoſtolus: *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis.* gloſſa, vt Helias, &

Iſid.lib.19 etymol. alij. *Melotes,* vt dicit Iſidorus, *quæ etiam pera vocatur, pellis eſt caprina à collo pendens, præcincta vſque ad lumbos: eſt enim habitus propriè neceſſarius ad operis exercitium;* vilis admodum & deſpicabilis. Et quòd monachi vilioribus debent indui veſtibus, ſanctus pater noſter clarè oſten-

Cap 55. Regulæ. dit. *infra. de. ves. & calci. frum.* vt quod vilius comparari poteſt. Et in canone præcipitur, vt ſi inuenti fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtibus amicti ſunt, corrigantur: priſtinis enim temporibus omnis ſanctus vir cum mediocri ac vili veſte conuerſabatur.

Reſpōſio. Auguſtin. cap. 12 Reſpondeo dicendúm, quòd, ſicut Auguſtinus dicit, in tertio de doctrina Chriſtiana, *in omnibus exterioribus rebus non vſus rerum, ſed libido vtentis in culpa eſt.* Ad quam diſcernēdam, attendendum eſt, quòd habitus vilis & incultus dupliciter poteſt conſiderari. Vno modo prout eſt ſignum quoddam diſpoſitionis vel ſtatus humani, quia, vt dicitur Eccleſiaſt. 19.

ami-

amictus hominis annuntiat de eo; & ſecundùm hoc, vilitas habitus eſt quandoq; ſignum triſtitiæ. Vnde & homines in triſtitia exiſtentes, ſolent vilioribus vti; ſicut è conuerſo, in tempore ſolemnitatis. Vnde & pœnitentes vilioribus induuntur, vt patet Ionæ 3. de rege, qui indutus eſt ſacco. Et 3. Regum 22. de Achab, qui operuit cilicio carnem ſuam. Quandoque verò eſt ſignum cōtemptus diuitiarum. Vnde B. Hieronymus dicit ad Ruſticum Monachū: *Sordes veſtium candidæ mentis indicia ſunt: vilis autem tunica contemptum ſæculi probat: duntaxat ne animus tumeat, ne habitus ſermoq; diſſentiant*. Et ſecundùm vtrumque horum, cōpetit religioſis vilitas veſtium: quia religio eſt ſtatus pœnitentiæ, & contemptus mundanæ gloriæ. Eccli. 19. Ionæ 3. 3. Reg. 22. Hier. ep. 4

Sed quòd aliquis velit hoc alijs ſignificare, contingit propter tria. Vno modo ad ſui humiliationem. Sicut enim ex ſplendore veſtiū animus eleuatur, ita ex vilitate veſtiū humiliatur. Vnde & de Achab, qui carnem ſuam induit cilicio, dixit Dominus ad Heliā: *Nónne vidiſti Achab humiliatum coram me?* Alio modo, propter exemplum aliorum. Vnde ſuper illud Matthæi tertio: *Habebat veſtimentum de pilis camelorum*: dicit gloſſa: *Qui pœnitentiam prædicat, habitum pœnitentiæ prætendit*. Tertio modo, propter inanem gloriam, ſicut Auguſtinus dicit: quia in ipſis ſordibus luctuoſis poteſt eſſe iactantia. Duobus ergo primis, laudabile eſt, abiectis vti veſtibus. Tertio verò modo, vitioſum eſt. Vili veſte poteſt quis vti triplici ratione 3. Reg. 22. Matth. 3.

Alio modo poteſt conſiderari habitus vilis &

lis & incultus, ſecundùm quod procedit ex auaritia & negligentia, & ſic etiam ad vitium pertinet.

Reſponſiones ad obiecta.

Ad primum ergo dico, quòd vilitas veſtiũ de ſe non habet ſpeciem boni, ſed contemptus humanæ gloriæ, & inde eſt, quòd mali ſub vilitate veſtium malitiam ſuam occultãt. Vnde Auguſtinus dicit in libro de ſermone Domini in monte, quòd non ideo debẽt odiſſe oues veſtimentum ſuum, quòd plerunque illo ſe occultant lupi. Ad ſecundum dicendũ, quòd Hieronymus loquitur ibi de veſtibus vilibus, quæ deferuntur propter humanam gloriam. Ad tertium dico, quòd ſecundùm doctrinam Domini, in operibus ſanctitatis, nihil homines facere debent propter apparentiam, quod præcipuè contingit, quando aliquis aliquid nouum facit. Vnde Chryſoſtomus ſuper Matthæum: Orans nihil nouum faciat, quod aſpiciant homines, vel clamando, vel pectus percutiendo, vel manus expandendo; quia ſcilicet ex ipſa nouitate homines reddunt intentos ad conſiderandũ. Nec tamen omnis nouitas, intentos faciens homines ad conſiderandum, reprehenſibilis eſt. Poteſt enim & bene & malè fieri. Vnde dicit Auguſt. de Sermone Domini in monte, quòd quæ in profeſsione Chriſtianitatis inuſitato ſqualore & ſordibus, intẽtos in ſe hominũ oculos facit, cũ illud neceſsitate faciat, non neceſsitate patiatur, ex cæteris eius operibus poſſe cognoſci, vtrum hoc contemptu ſuperflui cultus, an ambitione aliqua faciat.

Chryſoſt. hom. 19.

Auguſt. lib. 2. c. 19.

Maxi-

Maximè autem videntur hoc non ambitione facere religioſi, qui habitum vilem deferunt, quaſi ſignum ſuæ profeſsionis, qua contemptum mundi profitentur. Sed heu, quid iam de vilitate monaſtici habitus dicimus, cùm in ornatu plerunque ſæculares ſuperemus? Nam, vt dicit Bernardus, *miles & monachus ex eodem panno partiuntur ſibi cucullam & chlamydem: quis enim de ſæculo, quantumlibet honoratus, etſi Rex, etiamſi Imperator, noſtra horreret indumenta, ſi ſibi ſuo modo fuerint præparata?* Ecce habitus noſter, qui humilitatis ſolebat eſſe inſigne, à monachis noſtri temporis in ſignum geſtatur ſuperbiæ. Vix iam in noſtris Prouintijs inuenimus, quo veſtiri dignemur.

Reprehẽditur veſtitus Benedictinorum.

Bern. ho. 4. ſup. miſ.

43. O quàm diſparis vitæ ſumus, à ſanctis illis monachis, à quibus hæreditauimus nomen religionis, qui non tantum non amauerunt mollia: ſed etiam veſtimenta reſpuerũt neceſſaria, circumeuntes in melotis & pellibus caprinis, ſacco aut cilicio tegentes corpora ſua, quibus dignus non erat mundus. O quid nos miſeri in illa die reſpondebimus, vbi omnia nuda erunt: qui de nomine monachi gloriamur, & opera monachorũ non facimus; qui habitum geſtamus religionis, qui de eleemoſynis viuimus fidelium, & nulli prodeſſe curamus exemplo? Quid, inquam, dicemus nos monachi ſolo nomine: quando Ioannes Baptiſta apparebit veſtitus veſte cameli, quando Paulus primus eremi cultor tunica de palmæ folijs tegetur?

Bene-

Benedictus legiſlator noſter cilicio circa carnẽ ſecretius operitur. Veniet dies, in qua videbimus ipſos glorioſos, qui in hac vita degerunt; vilipendi, & ſtola iucunditatis accingentur, qui nunc pro Chriſto pallio paupertatis circundantur. Videmus quippe noſtri temporis monachos pretioſioribus quibuſque indui veſtimentis; cucullatos pomposè incedentes, & pleroſque more pugnatorum ac pugilũ renonibus accinctos, quaſi ad bellũ præparatos. Et quid dicam? pretioſiores ſunt cappæ monachorũ, quàm ruſſæ militũ. Quid miſer monache ſuperbis in cappa, in qua debueras te humiliaſſe? Omni extremitate & vilitate contentus non eſt, qui ornatum in veſtitu quærit. Quàm pauci inueniuntur hodie, qui iſtum gradum aſcendere velint, quia multi in veſtibus colorem quærunt magis, quàm calorem, & abiecti nolunt eſſe alijs, qui ſibi ipſis videntur glorioſi. Certè vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis indiciũ eſt. Mollia indumẽta mollitiem animi indicant: & lucida cappa tenebroſum deſignat monachum. Sufficeret monacho cuculla vetuſtiſsima, ſine diſcretione coloris, quia dum corpus curioſè veſtitur exterius, anima remanet nuda interius. Hinc Bernardus ait: *Non tanto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus.* Vnde etiam Beatus Hieronymus: *Inter ſericum*, inquit, *& linteamina, quibus tibi videris fulgidus & formoſus, intellige te nudum, conſciſſum, ſordidum, mendicantem.* Iubemur

Bern. lib. ante citat.

mur etiam omni extremitate eſſe contenti in cibo, potu, & alijs ſimilibus. Nam quorum vita pœnitentialis eſſe debet, nulla illis cibi aut potus abundantia conuenit. Si enim ad ſatietatem repletur ſtomachus, non poterit in oratione perſiſtere animus. Sed tanto quiſque ad orandum inuenitur promptior, quanto in abſtinentia fuerit vſitatior. Et ergo, ſi quis in ſpiritu proficere deſiderat, ab omni ſuperfluitate cibi & potus ſe cohibeat, quia repleto ventre, feruor ſpiritus torpeſcit. Ecce ſancti Patres noſtri prædeceſſores, in eremo & in cœnobijs panem hordeaceum comederunt in ſtatera, & aquam petræ frigidam biberunt in menſura, ſomnum acceperunt ſtando ſiue ſedendo. Et nos, qui eorum deberemus ſequi veſtigia, panem noſtrum comedimus triticeum in abundantia, vinum bibimus ſine menſura, ſomnum capimus ad libitum in ſtrato & puluillis, & ipſorum ſimiles cupimus fieri in gloria? Certè, nemo venit ad Deum, niſi per opera virtutum: ſed nulla ſine labore virtus, ergo nemo ſine labore venit ad Deum. Cupimus omnes fieri ſancti, volumus omnes eſſe beati, ſed cuncti fugimus laborem. Videat vnuſquiſque, quomodo apprehendat, quod cupit.

Ecce, fratres, admonet nos iſte gradus, cõtentos eſſe debere omni vilitate & extremitate: ſed conſideremus, an ad iſtum gradum venerimus, cùm etiam neceſſaria habentes, ſuperflua quærimus. Si aliquid nobis defuerit horum, quæ deſideramus, confeſtim pro-

Thomas. vt dicit Doctor ſanctus, quia talis conſcientia poſt exorta non facit actum illicitum, qui tamen in ſe fuit licitus. Secus eſſet, ſi fuiſſet illicitus, quem tunc licitum putauit ex errore rationis, quia oporteret eum confiteri de nouo, & pœnitere, & ſatisfacere. Huius dicta eſt ratio, quia voluntatis bonitas dependet à ratione, tanquam à dirigente, vt ſupra dictũ eſt, ratione obiecti, quod proponitur rationi per obiectum, & hoc obiectum eſt bonum intellectiuum, cùm voluntas vt ſic cæca eſt, quantum ad diſcernendum bonum à malo, ſed commiſit hoc rationi, vt diſcutiat; ſicut iudex pronuntiaturus ſententiam, committit examen auditori, qui cauſam præſentat examinatam iudici, ad pronuntiandum & exequendum. Et hæc iam dicta de conſciẽtiæ examine ſufficiant. Sermo exhortatorius vlterius exſurgat. Admonet itaque Sapiens, & Prou. 4. dicit: *Fili, omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo eſt vita tua*. Et omnia fugere poterit homo, præter cor ſuum. Non enim poteſt à ſe quiſquam recedere. Vbicunque enim fuerit, reatus ſui conſcientia illum non derelinquit. Suadendum eſt ergo cuilibet monacho, qui in puritate cordis ſui ambulare voluerit, vt conſcientiæ ſuæ teſtimonium non parui pẽdat, ſed quod ipſa accuſauerit, ad confeſsionem deferat, nec aliquatenus conſcientiam ſuam obnubilare conetur, quaſi non ſit, quod ipſa iudicat eſſe peccatum, & vbi peccauerit, conſilia recipiat eorum, qui huius rei habent experientiam.

40. Vt ergo delectabile obiectum vinci poſſit, ne rationem obnubilet, ſeu voluntatem excæcet, ponam aliqua remedia, quę ſi monachus ſtatim, exurgente tentatione, adhibuerit, Dei adiutorio victor erit. Primum remedium ante omnia, ſi fieri poterit, fiat diligens cuſtodia & clauſura ſenſuum, ne intus ſuſcipiatur, quoniam mors per feneſtras noſtras ingreditur, quãdo per exteriores ſenſus interior voluntas corrumpitur, quoniã mors ſecus delectationes poſita eſt. *ſup. gradu primo.* Secundò, ſi per negligentiam aut incuriam fuerit admiſſum ingredi, mox, antequã creſcat hoſtis, interficiatur in ſemine, vt dicit B. Hieronymus: *Dum paruus eſt hoſtis, interfice, vt nequitia elidatur in ſemine.* Et hoc facile eſt, antequam venena ſua ſpargat per corpus, illud tranſmutando. Qui enim hoſtem malignum vincere cõtendit, oportet, vt primis eius ſuggeſtionibus reſiſtat, & de cætero inueniet eũ infirmiorem. Tertiò, opponatur aſperum remedium, ſcilicet, corpus caſtigando per aliquam acerbitatem pœnarum, vel in frigida, vel per ignem, aut puncturas corporis, quæ dolore ſuo delectationem extinguunt. Sicut ſanctiſsimus Pater legiſlator noſter legitur feciſſe Benedictus, qui ſe nudũ inter vrticas & ſpinas volutando, delectationem traxit in dolorem. Sicut dicit B. Gregorius 2. lib. Dialogorum. Quartò, contra delectationem in virtute imaginatiua pœnas horrendiſsimas inferni perpetuas meditando, propter paruam & mométaneam delectationem illatas.

Remedia contra tẽtationes.

Hiero. ep. 22. ad Euſtoch.

Et ſic clauum clauo pellat, ſicut canis famelicus videns carnes, & hominem cum baculo circa eas, quamuis maximè eſuriat, tamen accedere non præſumit. Vnde dicit Augustinus: *Nemo eſt, qui non magis dolorem timeat, quàm appetat voluptatem*. Videmus etiam immaniſſimas beſtias à maximis voluptatibus arceri metu pœnarum. Quintò, in imaginatiua futura & æterna gaudia apponere ſtudeat, quæ nec comparatione, nec æſtimatione poſſunt iſtis minimis & momentaneis æquiparari voluptatibus; & amiſsionem illorum æternorum propter minima iſta, quæ quaſi lutum æſtimanda ſunt. Nam libenter carebit cupro, cui aurum ponderis in infinitum maioris pro ipſo promittitur. Sextò, vt otium auferatur, & ſemper aliquid operis fiat, vt diabolus occupatum hominem inueniat, quia otioſitas inimica eſt animæ. *infra.de op̄.quotid.* Et, *in deſiderijs eſt omnis otioſus*. Otium fuit vnum peccatorum Sodomorum, vt Ezech. 16. Hinc beatus Hieronymus admonuit, dicens: *Semper aliquid operis facito, vt te diabolus occupatum inueniat*; non enim facile capitur à diabolo, qui bono vacat exercitio. Inde dicit Bernardus in ſermone: *Otioſitas eſt mater nugarum, nouerca omnium virtutum*: Ipſa eſt enim, quæ virum fortem fortiſsimè præcipitat in reatum: facit enim ſuffocare virtutem, nutrire ſuperbiam, viam conſtruere ad gehennam. Septimò, vt caro ſub parcitate cibi & potus reſtringatur, & à mollitie veſtimentorum, & omnium, quæ delitias inferre poſſunt; quia ſatu-

Aug. lib. 1. Soliloq.

c. 48 Reg.

Ezech 16.

Hiero ep 4. ad Ruſt.

Bern. li. de Conſider.

ſaturitas panis ſimiliter deſcribitur peccatum Sodomorũ, capitulo iam dicto. Octauò, vt ante omnia oratio noſtra recedat ab ore ad Deum, & à corde nõ elongetur deſideriũ, ſecũdùm illud, *Petite, & accipietis.* Dicit namq; Iſidorus: *Hoc eſt remedium eius, qui vitiorum tentamentis exæſtuat, vt quoties quolibet tangitur vitio, toties ad orationem ſe ſubdat: quia frequens oratio vitiorum pugnationem extinguit.* Nonò, vt quoties aliquo tędio afficitur animus, ex quo tentatio ſolet oriri, conferat ſe homo ad ſacram lectionem: quia ſicut oratio deuota extinguit tentationem iam ortam, ita lectio ſacra repellit exſurgere volentem, & ad Dei amorem accendit, qua accẽſa, diabolica non ſubſiſtunt phantaſmata. Vnde iterum Iſidorus: *Geminum confert donum lectio ſanctarum ſcripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſeu quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit. Excitati enim ſæpe illius ſermone ſubtrahimur à deſiderio vitæ mundanæ, atq; accenſi in amore ſapientiæ, tanto vana ſpes mortalitatis huius nobis vileſcit, quanto amplius legendo ſpes æterna claruerit.*

Matth. 7.
Iſid. lib. 3. de ſum. bon. ca. 7.
Iſid. ibid. cap. 8.

Decimum remedium contra delectationem: in principio delectationis exſurgentis, ipſum debemus inſtigantem, quaſi præſentem corporaliter, conſpuere in faciẽ ſuam, & illudere verbis ſubſannatiuis dicẽdo: Pfuy dich/tu cruẽta beſtia, vade poſt me, non ſurripis mihi Deum, ſummum bonũ. Et ſic ille impatiens confuſionis & vilipenſionis, quia ſuperbus eſt valde, recedet ad tẽpus

ſaltem. Et ſi iterum tentauerit, fiat ſibi ſimile, & ab inſtanti non audebit ſubſiſtere, ſed recedet. Expertum eſt, quod dico, a multis, Nec videatur alicui ridiculoſum, quia cùm ſuperbiſsimus diabolus ſit, vt dictum eſt: quamuis carnem non habeat corporalem, tamen non ſuſtinet vilipenſionem. Nec etiam faciat ſibi aliquis conſcientiam de hoc, quaſi contra charitatem Dei ſit, quòd eius creatura maledicitur, ſeu exſpuitur, quia non fit in contemptum creatoris, nec etiam creatura in quantum creatura eſt, exſpuitur. Sed quia à charitate Dei nos ſeparare nititur. Et ergo exſpuimus in eum, non tamẽ maledicimus, quia nec angelus Michaël auſus fuit diabolo maledicere, ſed dixit, *Imperet tibi Deus.*

In epiſt. Iudæ.

Cõtemnimus enim eum, in quantũ malè nobis intendit & agit: nõ in quantum Dei creatura eſt. Vndecimum remedium eſt, vt homo recordetur ſemper Deum eſſe præſentem, & omnia eius cogitata videre, tamquam iudicem & vindicantẽ omnia peccata eius. Nam ſi tortor eſſet præſens, nemo peccare auderet. Si quis ſe in his vndecim exercuerit remedijs, vt prædictum eſt, non ſentiet delectationem, aut facile eas à ſe abijciet, confidens de Domini adiutorio, non de ſua induſtria, quoniam ipſe dixit: *Sine me nihil poteſtis facere.*

Ioan. 15.

Magna enim contra diabolum arma ſunt, in ſuis viribus fiduciam non habere, ſed Deum orare, qui poteſt aduerſarium citò opprimere. Nunc itaq;, chariſsimi fratres, ſtudeamus & iſtum quintum gradum humilitatis aſcendere,

dere, ſemper aſpirantes ad altiora opera virtutũ. Confiteamur peccata noſtra, vt remiſſionem mereamur accipere, quia nunc tempus acceptabile eſt ad redimenda peccata. Nullus noſtrûm malas cogitationes cordi ſuo aduenientes Abbati ſuo celet, quoniam mortis initium eſt, negligere confiteri. Quicunq; cogitationes ſuas malas in corde ſuo abſcondit, & non quærit conſilia ſeniorũ ſuorũ, monachus non eſt. Sic enim ſanctos Monachos in Ægypto & in Thebaida legimus feciſſe, vt quotieſcunq; aliqua cogitatione mala vexabantur, alter alterius requirebat conſiliũ, & nullus ſibi confidebat. Nec tamẽ opus eſt, vt Monachus omnes cogitationes Abbati ſuo reuelet, quoniã multæ ſunt, ſed illas dũtaxat, quæ cordi ſuo adueniũt (id eſt) in quibus fortè delectatus fuerit, vel ſtatim non reſtitit, ſed moratus erat in ijs, vel aliàs quæ adeo craſſæ fuerint, quod neceſſariò cõfiteri debeant, aut etiam illas, in quibus conſilium Abbatis neceſſario requiritur. In cæteris autem, in quibus non delectatur, neque cum ipſis moratur, & periculoſæ non ſunt, ſed quotidianæ, in quibus peccatum non timetur, non eſt neceſſarium ſemper reuelare, niſi aliud quid interueniat: vnuſquiſque tamen, prout conſcientiæ ſuæ puritatem diligit, poteſt facere, quod bonum ſit in conſpectu Dei.

Monachi olim cogitationes ſuas ſuperiori ſuo detegebant.

beri poſſet. Debet autem monachus in omni vilitate veſtimentorum eſſe contentus, vt ſemper deſideret deſpectui haberi ab alijs, & ne aliquem ſcandalizet ſuperbo quolibet ornatu.

42 Sed diceret aliquis: Videtur, quòd liceat religioſis melioribus veſtibus vti, quam cæteris, quia ſecundùm Apoſtolum 1. Theſſal. vltimo: *ab omni ſpecie mala abſtinere debemus*, ſed vilitas veſtium habet ſpeciem mali. Dicit enim Dominus Mat. 7. *Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium.* Et ſuper illud Apocal. 6. *Ecce equus pallidus*, &c. dicit gloſſ. videns diabolus, nec per apertas fabulationes, nec per apertas hæreſes ſe poſſe proficere, præmittit falſos fratres, qui ſub habitu religionis, obtinent naturam nigri & rufi equi, peruertendo fidem: ergo videtur, quòd religioſi non debeant vilibus veſtibus vti. Amplius: Hieronymus dicit ad Nepotianum: *Veſtes pullas*, id eſt, nigras, *æquè vita vt candidas. Ornatus & ſordes pari modo fugiendi ſunt, quia alterum delitias, alterum vanam gloriam redolet.*

Vilitas veſtiū num conueniat monacho. 1. Theſ. vlt. Matth. 7. Apoc. 6. Hiero. ep. 2 ad Nep.

Ergo videtur, quòd cùm inanis gloria ſit grauius peccatum, quàm delitiarum vſus, quòd religioſi, qui debent ad perfectionem tendere, magis debeant vitare veſtes viles, quàm pretioſas. Item: Religioſi maximè intendere debent operibus pœnitentiæ, ſed in operibus pœnitentiæ non eſt vtendum exterioribus ſignis triſtitiæ, ſed magis lætitiæ. Dicit enim Dominus Matth. 6. *Cùm ieiunatis, nolite* Matth. 6.

lite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Et poſtea ſubdit, *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua.* Quod exponens Auguſtinus in libro de ſermone Domini in monte, dicit: *In hoc capitulo maximè aduertendum eſt, non in ſolo rerum corporearum nitore atq; pompa, ſed etiam in ipſis ſordibus luctuoſis eſſe poſſe iactantiam, & eo periculoſiorem, quo ſub nomine ſeruitutis Dei decipit.* Ergo videtur, quòd religioſi non debeant vilioribus veſtibus indui. Sed contra eſt quod ad Hebræos 11. dicit Apoſtolus: *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis.* gloſſa, vt Helias, & alij. *Melotes,* vt dicit Iſidorus, *quæ etiam pera vocatur, pellis eſt caprina à collo pendens, præcincta vſque ad lumbos: eſt enim habitus propriè neceſſarius ad operis exercitium;* vilis admodum & deſpicabilis. Et quòd monachi vilioribus debent indui veſtibus, ſanctus pater noſter clarè oſtendit. *infra. de. ves. & calci. frum.* vt quod vilius comparari poteſt. Et in canone præcipitur, vt ſi inuenti fuerint deridentes eos, qui vilibus & religioſis veſtibus amicti ſunt, corrigantur: priſtinis enim temporibus omnis ſanctus vir cum mediocri ac vili veſte conuerſabatur.

Aug. li. 2, cap. 19. — Hebr. 11. — Iſid. lib. 19 etymol. — Cap 55. Regulæ.

Reſpōſio. Auguſtin. cap. 12

Reſpondeo dicendum, quòd, ſicut Auguſtinus dicit, in tertio de doctrina Chriſtiana, *in omnibus exterioribus rebus non vſus rerum, ſed libido vtentis in culpa eſt.* Ad quam diſcernēdam, attendendum eſt, quòd habitus vilis & incultus dupliciter poteſt conſiderari. Vno modo prout eſt ſignum quoddam diſpoſitionis vel ſtatus humani, quia, vt dicitur Eccleſiaſt. 19.

amictus hominis annuntiat de eo; & ſecundùm hoc, vilitas habitus eſt quandoq; ſignum triſtitiæ. Vnde & homines in triſtitia exiſtentes, ſolent vilioribus vti; ſicut è conuerſo, in tempore ſolemnitatis. Vnde & pœnitentes vilioribus induuntur, vt patet Ionæ 3. de rege, qui indutus eſt ſacco. Et 3. Regum 22. de Achab, qui operuit cilicio carnem ſuam. Quandoque verò eſt ſignum cõtemptus diuitiarum. Vnde B. Hieronymus dicit ad Ruſticum Monachũ: *Sordes veſtium candidæ mentis indicia ſunt: vilis autem tunica contemptum ſæculi probat: duntaxat ne animus tumeat, ne habitus ſermoq; diſſentiant*. Et ſecundùm vtrumque horum, cõpetit religioſis vilitas veſtium: quia religio eſt ſtatus pœnitentiæ, & contemptus mundanæ gloriæ. Eccli. 19. Ionæ 3. 3. Reg. 22. Hier. ep. 4

Sed quòd aliquis velit hoc alijs ſignificare, contingit propter tria. Vno modo ad ſui humiliationem. Sicut enim ex ſplendore veſtiũ animus eleuatur, ita ex vilitate veſtiũ humiliatur. Vnde & de Achab, qui carnem ſuam induit cilicio, dixit Dominus ad Heliã: *Nónne vidiſti Achab humiliatum coram me?* Alio modo, propter exemplum aliorum. Vnde ſuper illud Matthæi tertio: *Habebat veſtimentum de pilis camelorum*: dicit gloſſa: *Qui pœnitentiam prædicat, habitum pœnitentiæ prætendit*. Tertio modo, propter inanem gloriam, ſicut Auguſtinus dicit: quia in ipſis ſordibus luctuoſis poteſt eſſe iactantia. Duobus ergo primis, laudabile eſt, abiectis vti veſtibus. Tertio verò modo, vitioſum eſt. Vili veſte poteſt quis vti triplici ratione 3. Reg. 22. Matth. 3.

Alio modo poteſt conſiderari habitus vilis &

lis & incultus, ſecundùm quod procedit ex auaritia & negligentia, & ſic etiam ad vitium pertinet.

Reſponſiones ad obiecta.

Ad primum ergo dico, quòd vilitas veſtiũ de ſe non habet ſpeciem boni, ſed contemptus humanæ gloriæ, & inde eſt, quòd mali ſub vilitate veſtium malitiam ſuam occultát. Vnde Auguſtinus dicit in libro de ſermone Domini in monte, quòd non ideo debét odiſſe oues veſtimentum ſuum, quòd plerunque illo ſe occultant lupi. Ad ſecundum dicendũ, quòd Hieronymus loquitur ibi de veſtibus vilibus, quæ deferuntur propter humanam gloriam. Ad tertium dico, quòd ſecundùm doctrinam Domini, in operibus ſanctitatis, nihil homines facere debent propter apparentiam, quod præcipuè contingit, quando aliquis aliquid nouum facit. Vnde Chryſoſtomus ſuper Matthæum: Orans nihil nouum faciat, quod aſpiciant homines, vel clamando, vel pectus percutiendo, vel manus expandendo; quia ſcilicet ex ipſa nouitate homines reddunt intentos ad conſiderandũ. Nec tamen omnis nouitas, intentos faciens homines ad conſiderandum, reprehenſibilis eſt. Poteſt enim & bene & malè fieri. Vnde dicit Auguſt. de Sermone Domini in monte, quòd quæ in profeſsione Chriſtianitatis inuſitato ſqualore & ſordibus, intẽtos in ſe hominũ oculos facit, cũ illud neceſsitate faciat, non neceſsitate patiatur, ex cæteris eius operibus poſſe cognoſci, vtrum hoc contemptu ſuperflui cultus, an ambitione aliqua faciat.

Chryſoſt. hom. 19.

Auguſt. lib. 2. c. 19.

Maxi-

Maximè autem videntur hoc non ambitione facere religioſi, qui habitum vilem deferunt, quaſi ſignum ſuæ profeſsionis, qua contemptum mundi profitentur. Sed heu, quid iam de vilitate monaſtici habitus dicimus, cùm in ornatu plerunque ſæculares ſuperemus? Nam, vt dicit Bernardus, *miles & monachus ex eodem panno partiuntur ſibi cucullam & chlamydem: quis enim de ſaculo, quantumlibet honoratus, etſi Rex, etiamſi Imperator, noſtra horreret indumenta, ſi ſibi ſuo modo fuerint præparata?* Ecce habitus noſter, qui humilitatis ſolebat eſſe inſigne, à monachis noſtri temporis in ſignum geſtatur ſuperbiæ. Vix iam in noſtris Prouintijs inuenimus, quo veſtiri dignemur.

Reprehẽditur veſtitus Benedictinorum.

Bern. ho. 4. ſup. miſ.

43. O quàm diſparis vitæ ſumus, à ſanctis illis monachis, à quibus hæreditauimus nomen religionis, qui non tantum non amauerunt mollia: ſed etiam veſtimenta reſpuerũt neceſſaria, circumeuntes in melotis & pellibus caprinis, ſacco aut cilicio tegentes corpora ſua, quibus dignus non erat mundus. O quid nos miſeri in illa die reſpondebimus, vbi omnia nuda erunt: qui de nomine monachi gloriamur, & opera monachorũ non facimus; qui habitum geſtamus religionis, qui de eleemoſynis viuimus fidelium, & nulli prodeſſe curamus exemplo? Quid, inquam, dicemus nos monachi ſolo nomine: quando Ioannes Baptiſta apparebit veſtitus veſte cameli, quando Paulus primus eremi cultor tunica de palmæ folijs tegetur?

Bene-

Benedictus legiſlator noſter cilicio circa carnē ſecretius operitur. Veniet dies, in qua videbimus ipſos glorioſos, qui in hac vita degerunt; vilipendi, & ſtola iucunditatis accingentur, qui nunc pro Chriſto pallio paupertatis circundantur. Videmus quippe noſtri temporis monachos pretioſioribus quibuſque indui veſtimentis; cucullatos pomposè incedentes, & pleroſque more pugnatorum ac pugilū renonibus accinctos, quaſi ad bellū præparatos. Et quid dicam? pretioſiores ſunt cappæ monachorū, quàm ruſſæ militū. Quid miſer monache ſuperbis in cappa, in qua debueras te humiliaſſe? Omni extremitate & vilitate contentus non eſt, qui ornatum in veſtitu quærit. Quàm pauci inueniuntur hodie, qui iſtum gradum aſcendere velint, quia multi in veſtibus colorem quærunt magis, quàm calorem, & abiecti nolunt eſſe alijs, qui ſibi ipſis videntur glorioſi. Certè vanum cor vanitatis notam ingerit corpori, & exterior ſuperfluitas, interioris vanitatis indiciū eſt. Mollia indumēta mollitiem animi indicant: & lucida cappa tenebroſum deſignat monachum. Sufficeret monacho cuculla vetuſtiſsima, ſine diſcretione coloris, quia dum corpus curiosè veſtitur exterius, anima remanet nuda interius. Hinc Bernardus ait: *Non tanto curaretur corporis cultus, niſi prius neglecta fuiſſet mens inculta virtutibus.* Vnde etiam Beatus Hieronymus: *Inter ſericum*, inquit, *& linteamina, quibus tibi videris fulgidus & formoſus, intellige te nudum, conſciſſum, ſordidum, mendicantem.* Iubemur

Bern. lib. ante citat.

mur etiam omni extremitate eſſe contenti in cibo, potu, & alijs ſimilibus. Nam quorum vita pœnitentialis eſſe debet, nulla illis cibi aut potus abundantia conuenit. Si enim ad ſatietatem repletur ſtomachus, non poterit in oratione perſiſtere animus. Sed tanto quiſque ad orandum inuenitur promptior, quanto in abſtinentia fuerit vſitatior. Et ergo, ſi quis in ſpiritu proficere deſiderat, ab omni ſuperfluitate cibi & potus ſe cohibeat, quia repleto ventre, feruor ſpiritus torpeſcit. Ecce ſancti Patres noſtri prædeceſſores, in eremo & in cœnobijs panem hordeaceum comederunt in ſtatera, & aquam petræ frigidam biberunt in menſura, ſomnum acceperunt ſtando ſiue ſedendo. Et nos, qui eorum deberemus ſequi veſtigia, panem noſtrum comedimus triticeum in abundantia, vinum bibimus ſine menſura, ſomnum capimus ad libitum in ſtrato & puluillis, & ipſorum ſimiles cupimus fieri in gloria? Certè, nemo venit ad Deum, niſi per opera virtutum: ſed nulla ſine labore virtus, ergo nemo ſine labore venit ad Deum. Cupimus omnes fieri ſancti, volumus omnes eſſe beati, ſed cuncti fugimus laborem. Videat vnuſquiſque, quomodo apprehendat, quod cupit.

Ecce, fratres, admonet nos iſte gradus, cõtentos eſſe debere omni vilitate & extremitate: ſed conſideremus, an ad iſtum gradum venerimus, cùm etiam neceſſaria habentes, ſuperflua quærimus. Si aliquid nobis defuerit horum, quæ deſideramus, confeſtim pro-

rumpimus in murmur, & dicimus: Dentur nobis neceſſaria, ſi debemus onera portare conuentus. Et verè, fratres, ſicut dicit Auguſtinus, multa nos in vſu noſtro ſuperflua habere probabimus, ſi neceſſaria ſola retineamus: nam vana quærentibus nihil ſufficit. An non ſufficeret nobis ad inuoluendũ hoc mortale corpus, & vile cadauer cappa ſolito melior exterius; niſi etiam curioſis induamur interius? Veſtis remedium eſt turpitudinis erubeſcentiæ, quam per peccatum contraximus. Nam ante peccatum ſufficiebat homini propria pulchritudo pro veſte, nec habebat cauſam aliquam erubeſcentiæ. Non enim erat neceſſe, vt ſub veſte ſe abſconderet; quem ipſa innocentia veſtiuit. Nunc autem homines in veſtitu quærunt ornatum colorem, & quod tegumentum erat neceſsitatis, in materiam vertunt voluptatis.

In veſtibus quinque modis peccatur.

44. Vnde notandum, quòd quinque modis in veſtium abuſu perpetratur peccatum. Primò, in nimio ſumptu, vt cùm tanto pretio comparamus vnam veſtem, vnde & nos, & pauper potuiſſet veſtiri, & cauſa voluptatis totum nobis circumdamus, relicto paupere nudo, & quòd ſuperfluitas veſtium pretioſarum ſit peccatum, teſtatur B. Gregorius in homilia, dicens: *Nemo æſtimet in fluxu atque pretioſarum veſtium ſtudio deeſſe peccatum. Nam ſi hoc culpa non eſſet, nullo modo Dominus præcurſorẽ ſuum de veſtimenti ſui aſperitate laudaſſet.* Si hoc culpa non eſſet, nequaquam Petrus Apoſtolus per Epiſtolam fæminas à pretioſarum veſtium appe-

Greg. hõ. 6. in Euã.

1. Tim. 2.

1. Pet. 3.

appetitu compeſceret, dicens: *Non in veſte pretioſa.* Et Auguſt. de ſermone Domini in monte: *Corporis*, inquit, *exterioris hominis ornamenta quanto plus appetuntur, tanto ſunt interioris hominis maiora detrimenta: & quanto minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tanto magis moribus pulchrius homo interior adornatur.* Aug. li. 2.

Secundo modo in veſtibus perpetratur peccatum, quando in pretioſis & ſpecioſis inaniter gloriatur, quia ſeruus Dei non debet habere veſtitum ad decorem vel delectationem, ſed tantum ad tegendum nuditatem, ſed per peccati reatum homo nudus effectus eſt, in cuius rei neceſsitatem veſtimentis cooperitur. Deberet potius erubeſcere de veſtimentis. Nam ad gloriam loripedis non cedit, quòd pedem ligneũ habet, cùm ſit remedium infirmitatis, ſic etiam non cedit ad gloriam hominis veſtium ornatus. Hinc Auguſtinus ait: *Qui ſuperbit ex abundantia temporalium, eſt tanquam ægrotus, qui ſuperbit ex abundantia medicamentorum vel emplaſtrorum.* Curioſitas enim, & hominum ſuperbia diuerſitatem adinuenit colorũ. Primò enim fuit materia veſtium pellis cum lana, ſicut Geneſis 3. legimus: *Fecit quoque Dominus Adam & vxori eius tunicas pelliceas.* Deinde proceſſum eſt ad lanam puram, quæ mollior eſt, quàm pellis. Tertiò proceſſum eſt ad cortices herbarum, ſupple ad linum. Quartò ventum eſt ad ſtercora vermium, ſiue ad ſericum. Et tandem ad diuerſos colores auri & argenti, ad lapides pretioſos, quibus homines vani in ſuis Geneſ. 3.

veſti-

veſtibus vtuntur. Et miſera res, vanaque pretioſitas, cùm ad ligandum vaſa, vinum pretioſum continentia, circuli lignei ſufficiant, ridiculoſum & ſtultum eſt, deauratos quærere circulos, ad ligandum vas ventris, quod abominatione plenum eſt.

Tertiò, peccant homines ex appetitu veſtium extranearum, quando ex ſuperbia peregrinas veſtes aliorum hominum veſtimentis quærunt diſsimiles. De talibus Sophoniæ
Soph. 1. 1. dicitur: *Viſitabo ſuper principes, & ſuper filios Regis, & ſuper omnes, qui induti ſunt veſte peregrina.* Et iſta abuſio iam noſtris temporibus maximè inoleuit, vt veniẽs de alia qualibet regione, nouum inducat veſtiendi modum.

Quartò, ex appetitu ſuperfluitatis veſtiũ, & hoc dupliciter, ſcilicet quantum ad magnitudinem, & quantum ad multitudinem? Quantum ad magnitudinem, multi peccant & præcipuè mulieres, imo & plerique Monachi noſtri, qui ad modum ſerpentis reptantis ſuper terram, longas poſt ſe trahunt caudas, pretioſis veſtibus terram purgantes: ſed de nuditate Chriſti in ſuis membris, id eſt pauperibus, non curantes, caudis ſuis, ſeu longis cappis pulices colligunt, & puluerem excitant. Chriſtum verò, quem in multis pauperibus ſeminudum aſpiciunt, de eo, quo non indigent, operire dedignantur. Ecce, Chriſtus foris in membris ſuis ſuſtinet frigora, & monachus caudam veſtimenti ſuperflui trahit in terra: Non habet ille, vnde ſubueniat neceſsitati: & iſte cappam ſuam aptat

volupta-

voluptati. Stabit, ſtabit contra nos Martinus Epiſcopus in veſte diuiſa & media, quando nos horum accuſabit ſuperfluitas. Nec hoc dico, fratres, quaſi velim vos contra honeſtatem veſtibus indui præciſis & curtis: ſed vt ſuperfluitatem veſtium demonſtrem eſſe culpabilem, cùm, vt ipſi ſcitis; pleroſque videamus, præcipuè irreformatos monachos, ſęculo nunquam mortuos, longas poſt ſe trahere caudas, quod omnino monacho abhorrendum eſt: cùm S. Benedictus præcipiat Abbati, vt de quantitate ſiue longitudine pręuideat, vt neq; longiora ſint veſtimenta vtentibus, quàm expedit, neq; curta nimis, plus quã decet. Quantũ verò ad multitudinẽ veſtium, cõſiderandum eſt dominicũ dictum, quo ait, Luc. 9. *Ne duas tunicas habeatis*. gloſ. ſuperfluas. Sed contra hoc faciunt multi, qui tot habent diuerſa mutatoria, quòd etiã eis vix vti poſſunt, & potius volunt ea conſumi à tineis, quàm Chriſtum veſtire in pauperibus ſuis. Contra quos Iacobi 5. ſcribitur: *Agite nunc diuites, plorate vlulantes in miſerijs veſtris, quæ aduenient vobis. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra à tineis comeſta ſunt.*

Increpatio in eos qui lõgas caudas trahunt.

Luc. 9.

Iac. 5.

Quintò, peccant ſuperbi in curioſo veſtitu, quando conſiderantes veſtium ſuarũ pulchritudinem & pretioſitatem, & veſtiũ pauperũ vilitatem, eas contemnunt, & deſpiciũt. Multi ſine dubio hodie tales inueniũtur, qui curioſum habitũ plus quærunt, quàm calidũ, quorum dementiam redarguit Cyprianus, dicens; *Serico & purpura indutæ, Chriſtum ſyncerè induere*

Cyprian. de habitu virginum

induere non poſſunt, auro & margaritis adornatæ virgines, ornamenta mentis & corporis perdiderunt. Quid ſtultius, quàm vile cadauer pretioſis adornare veſtibus: & theſaurum pretioſiſſimum operire ſtercoribus? Nónne magnæ demétię eſt, corpus mortale operire pannis ſericis, & animã immortálem nudare virtutibus? Operimentũ corporis ſaccus, veſtis animæ virtus. Nihil adeo monachum dehoneſtat, quàm ſi in veſtitu ornatum quærat. Nam qui mundo mortuus eſſe debuerat, volũtaria paupertate electa, nũc ſæculo reuixit, inani gloria & mundi vanitate reſumpta. Ecce Chriſtus iacet in præſepio pannis vilibus inuolutus, & monachus ſedés in cella, mundo placere cupit, nigra cappa circumdatus. In multitudine veſtium gloriatur, & conditor orbis vnica veſte tegitur. Habuit Chriſtus tunicam eiuſdem coloris, imo eundem colorem, quo veſtita fuerat ouis. Contentatur dono naturæ, naturæ creator. Quid igitur ſuperbis in cappa colorata, qui ſuperbiam fugiendam didiciſti exemplo Dominico? Certè, qui pulchritudinẽ veſtium quærit, monachus non eſt. Si cupis eſſe, quod diceris, monachus, ſufficiat tibi neceſſarius & vilis veſtitus, quoniam probaris eſſe monachus, ſi deſideras æſtimari vilis. Tanto enim nomen monachi veracius conſequeris, quanto te à mundi vanitatibus arctius reſtrinxeris. Studeamus hunc ſextum & medium humilitatis aſcendere gradum, quoniam in medio ſecuritas eſſe ſolet, nam extrema conflictui patent, vt habentes vi-

ctum

ctum & amictum neceſſarios, his contenti ſimus, quia voluptas habet pœnam, neceſsitas verò parit coronam. Quid nobis prodeſt, pulchram habere tunicam aut cappam, ſi mentem & animam habuerimus maculatam? Solliciti eſſe debemus de ornatu animæ, de corpore curare minimum. Corpus enim in ſeruitutem animæ creatũ eſt à principio. Nos autem ſeruum præponimus domino, quoniam corporis curam, animæ neglecta ſalute, procuramus. Honorandus & decorandus eſt dominus, ſeruus autem nutriendus: & ſi exceſſerit, vel contra dominum egerit, flagellandus. Nónne magnæ ſtultitiæ eſt, ſeruum dominum regere? Et tamen multi reguntur à ſeruis, quia multis vitijs premuntur. *Omnis enim, qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati.* Hoc Sapiens factum dolet Eccleſiaſt. decimo, dicens: *Vidi*, inquit, *ſeruos in equis, & principes ambulantes ſuper terram quaſi ſeruos.* Seruus in equo ſedet: quando corpus in voluptatibus ſuis floret: princeps verò ſuper terram ambulat, quando animus terrenis deſiderijs inhiat. Corpus enim equitat, quando caro ſpiritum ſuperat. *Caro namque concupiſcit aduerſus ſpiritum.*

Iob. 8. Eccli. 10. Gal. 5.

Cur ergo corporis noſtri tantam habemus curam, vt animæ negligamus ſalutẽ? Demus corpori, quæ corporis ſunt; & animæ, quæ ſpiritus. Nullam in veſtimentis noſtris quæramus delectationem; nullam in cibis ſuperfluitatem, ſed neceſſaria ipſa reputemus ſuperflua. Æſtimemus nos etiã magni, ſi feceri-

mus nos operarios inutiles,& in noſtra reputatione viles,vt poſsimus dicere cũ Propheta
Pſalm. 72 Domino : *Ad nihilum redactus ſum*, per peccatũ, & neſciui me tam eſſe nihil: quia cùm humana æſtimatio ſurgit, diuina approbatio deſinit;& quanto ſe quiſque putat maiorem eſſe, tanto minor eſt:ſed hoc faciat vnuſquiſq; bo-
Ibidem. num, quod poteſt, & dicat: *Vt iumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum.* Iumentum factus ſum apud te,Domine,in mea æſtimationẽ: & tamen ſemper tecum in ſolidá ſpe. Sic enim factus ſum iumentum, vt ſemper tamẽ ſim tecum. Nam ſi quis vt iumentum factus eſt, & non eſt tecum, huius nouiſsima eorum fiunt ſimilia, qui in inferno ſepulti ſunt. Sic corpus noſtrum,quod iumentum,id eſt adiumentum ſpiritus eſt,erit domandum,vt contra diſcretionẽ non agatur. Nam qui corpus ſuum abſtinẽtia macerat ſine diſcretione:iumentum quidem factus eſt,ſed non cum Domino. Non enim placet Deo rapina in holo-
Apud S. Athanaſium in eius vita. cauſtũ. Dicit enim S. Antonius: *Quia ſunt quidam, conterentes corpora ſua in abſtinentia, & quia non habuerunt diſcretionem, longe facti ſunt à Deo.* Debemus quidem fieri vt iumentum,propter Deum, noſtram videlicet calcando voluntatem,in aduerſis habendo patientiam, vt ſicut iumentum, onera portemus obediẽtiæ:ſic tamen, vt maneamus cum Domino, id eſt, in eius voluntate,quia præceptis ſuperiorũ obe-
11. q. 3 c. 92. Non ſemper. dire, multoties non expedit. 11. *quæſtione* 3. *Non ſemper.* Et ergo oportet in omnibus habere ſcientiam & diſcretionem: quoniam

abique

abſque diſcretione, virtus vitium efficitur. Quid enim lucratur homo, ſi hominis faciẽdo mandatum, Dei tranſgrediatur præceptum? Sis ergo vt iumentum, in tua æſtimatione; vt ſicut aſinus, cùm vapulat, non remurmurat, in omnibus amplectaris patientiam: ita tamẽ, vt cum Domino, vt ſuſtineas, vbi expedit: & vbi non expedit, contradicere ſcias. Iumentũ autem, quia ratione caret, ad quodcunq; dirigitur, obedit ſimpliciter, ſiue bonũ fuerit, ſiue malum. Sed homo, qui ratione vtitur, iumentum in bonis tantũ imitari debet, ſi verò malum eſt, quod iubetur, ſciat ſcriptum, quoniam *oportet magis obedire Deo, quàm hominibus.* Act. 5.

SEPTIMVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Cunctis ſe credit fore ſeptimus inferiorem.

Septimus humilitatis gradus eſt, ſi omnibus ſe inferiorem, & viliorem, non ſolum ſua lingua, ſed etiam intimo cordis credat affectu: humilians ſe, & dicens cum Propheta: Ego autem ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Textus Capitis 7. Regulæ. Pſal. 21.

Grad. vlt. SAcratum in ſe ſeptenarium vnum gradus iſte continet, & dona Spiritus S. veracius poſsidet. Sicut Dominus teſtatur per Prophetā Iſaiā, dicens: *Super quem requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietū, ac trementē ſermones meos?* Super humilē, inquit, qui ſeipſum humiliat, & vilem reputat, & in oculis abiectus eſt ſui ipſius: & quietū, quem nullus conſcientiæ reatus accuſat; ac tremētem ſermones meos, quia mihi ſoli placere deſiderat: & ergo ab omni immunditia cor ſuum cuſtodit. Non enim virtus eſt humilitatis, ſi ab alijs quis vilis reputatur: alioquin omnis malus, quia vilis eſt, etiam eſſet virtuoſus. Sed in proprio corde latet iudicium, vtrum videlicet, quis humilis ſit, an ſuperbus. Deus eſt, qui cor vniuſcuiuſque reſpicit: qui etiam, quid quiſque intendat, cognoſcit. Omnis enim qui ſe humiliat, videlicet apud ſeipſum in ſui ęſtimatione, exaltabitur apud Deum in iuſtorū approbatione.

Alij 7. gradus humilitatis. 46. Iſte gradus humilitatis adhuc alios gradus ſeptem de ſe producit. Primus eſt, vt videlicet monachus cognoſcat ſe eſſe cōtemptibilem, quòd ſcilicet vermis ſit & cinis, & quòd Deum ſuum toties offenderit, per quod ſe contemptibilem fecit: nec vnquam dignā inde egerit pœnitentiam, neque ad virtutem direxerit mentem: ſed quòd ſemper in negligentia vixit, nec vnquam dignè ſe emendare ſtuduerit. Secundus gradus eſt, de hoc dolere: quia fruſtra ſe iactat vilem, quem non dele-

delectat fieri emendatiorem: nec ſalubriter vilis eſt, qui nollet effici pretioſus. Et ergo dolere debet, qui ſe vilem cognoſcit, quòd ita vilis eſt, & quòd peccando vilis eſſe demeruit. Tertius gradus eſt, hæc confiteri, vt videlicet in confeſsione ſeipſum ſemper accuſet: & vilitatis ſuæ cauſam, videlicet peccatum, humiliter aperiat; & hoc non ſolum coram ſacerdote, ſed etiam in ſecreto cordis ſui, coram Deo & ſanctis cum lachrymis hoc teſtetur. Quartus, vt hoc etiam velit ab alijs credi, quòd tam vilis ſit & perſuadere ſe vilem & abiectum eſſe. Quintus, vt patienter ſuſtineat hoc dici ab alijs, & non celet, neque excuſet, ſicut quædam mulieres in confeſsione facere ſolent, quæ ſe peccatrices & viles eſſe dicunt; & ſi aliquis hoc de eis dixerit, confeſtim ſe incipiunt excuſare, quia iſtum gradum nondum aſcenderunt: ſed nec ipſum primum, quia fingunt ſe, vt humiles videantur. Sextus, vt patiatur ſe viliter tractari; & plus gaudeat, dum viliter ſecum agitur, vt Chriſtum imitari poſsit.

47. Septimus gradus eſt, vt hoc amet, videlicet, quòd viliter tractetur, id eſt, vt nō ſolum patiēter, ſed etiā ſuſtineat libenter, dicens cū Dauid: *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorū.* Nam qui hominibus placēt, confuſi ſunt, quoniā Deus ſpreuit eos. Humiliet ergo ſe monachus, non tantū in lingua, ſed ex intimo cordis affectu, & dicat cum Propheta: *Ego ſum vermis, &* Pſal. 83. Pſal. 21.

non

non homo: quia ſicut vermis ex putredine naſcitur, & viuit: ita & ego, ex limo terræ conceptus in peccatis, ſine peccatis nunquã fui. Non ſum homo; quia homo cùm in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Vermis etiam ſine ſtrepitu ſuper terram graditur, & conculcatur, & vilipenditur: ſic monachus propter bonũ humilitatis, ſine ſtrepitu debet ambulare, quia curis ſæculi non debet intendere, & ſi conculcetur, nõ debet murmurare, ſed amplecti patiẽtiam, & ſe vermẽ reputare & abiectum: vt illum valeat imitari, de quo
Ibidem. veraciter dicit Scriptura: *Ego autem ſum vermis, & non homo*. Quia ſicut vermis ex ligno, ſine aliqua carnali corruptione, naſcitur; ita Chriſtus de virgine puriſsima, ſine aliqua ſeminis commixtione, concipitur. Vnde Ambroſ. in hexamer. lib. 10. dicit: *Erubeſcat Iudæus, Hæreticuſq́ infælix, qui Chriſtum clauſum tranſiturũ ambigit, & natum ſine virili ſemine, conceptumq́ non credit: Naſcitur enim via naturæ vermis è ligno, ligno remanente integro & illæſo.* Chriſtus enim, Deus & homo viliter, vt vermis, tractatur; & monachus homo, & cinis, contemni dedignatur. Chriſtus factus eſt opprobrium hominum, & abiectio plebis pro nobis: ſicut teſtatur Iſaias
Eſai. 53. Propheta, dicens: *Non erat ei ſpecies, neque decor: vidimus eum, & non erat aſpectus: & conſiderauimus*
Pſal. 30. *eum deſpectum, & nouiſsimum virorum.* Et Pſalmiſta: *Super omnes inimicos meos, factus ſum opprobriũ vicinis meis valde, & timor notis meis. Qui videbant me foris, fugerunt à me: obliuioni datus ſum, tanquam*

mortuus à corde. Qui ergo vult venire ad gratiã Chriſti, oportet, vt hîc prius tollat opprobrium eius. Nam qui opprobria patienter portare non vult, monachus eſſe non poteſt, *infra de diſ. ſuſ. frat*. Si ergo vis monachus eſſe, elige abiectus reputari, & vilis in domo Domini, id eſt, inter fratres tuos, quatenus verus monachus ſis. Nam ille ſolus verè beatus, qui abiecta mundi gloria & honore, in ſuo ſolo ſe figit & ſtabilit conditore. Vis beatus eſſe, abijce molem carnis tuæ, vt non conſentias vanitati. Vis eſſe monachus, ama contemni. Fælix contemptus, per quem venitur ad regnum.

Si vis glorioſus apparere in cõſpectu ſanctorum, vilis reputari non dedigneris in cõſpectu hominum. Puta te eſſe omnibus inferiorem, ſi vis omnium eſſe prior: & hoc non lingua tantũ, ſed etiam extremo cordis affectu hoc credas, & in opere oſtendas: vt videlicet vilia & abiecta officia, ſeu opera exercere delecteris: & quidquid alius facere dedignatur, vrinalia fratrum mundare, ſcultellas lauare, cloacam purgare, tu pro lucro magni faciendo exiſtimes. Et ſi te veraciter inferiorem reputas, fratrum tuorum infirmitates patienter, vt toleres, neceſſe eſt. Nam qui ſic ſe inferiorem exiſtimat, vt tamen alios portare recuſet, ſimulata, non vera humiliatio eſt. Si vis in congregatione proficere, & pacem habere, ſtudeas te omnibus exhibere ſeruilem propter Deum: & reputa te viliorẽ eſſe omnibus alijs, vt quidquid boni iuſſerint,

Vilia opera ſunt facienda, & quænam illa ſint.

rint, libenter facias; ſi te ſpreuerint, patienter feras; ſi te offenderint, charitatiuè indulgeas. Conſideratur etiam animus in verbis. Nam qualis vnuſquiſq; eſt, talia frequenter loquitur, ſicut teſtatur Dominus in Euangelio, dicens: *Ex abundãtia cordis, os loquitur.* Si exiſtimas te inferiorem apud te in corde, inferiorem te etiam exhibeto coram fratribus tuis in ore, vt alia non loquaris, verbis non cõtendas, ſed ſis humilibus conſentiens. Niſi enim quis humiliatus fuerit, ita vt illatas ſibi iniurias non ſentiat, monachus eſſe nõ poteſt. Vnde in vitis ſanctorum patrum legimus, quòd Abbas Moyſes dixerit fratri Zachariæ: Dic mihi, quid faciam? Ille autem hæc audiens, iactauit ſe pronus in terram ad pedes eius, dicens: Tu me interrogas, pater? Dixit autem ei ſenex. Crede mihi, fili Zacharia, quòd vidi Spiritũ ſanctum deſcendentem in te, & propterea compellor interrogare te. Tunc tollens Zacharias cucullum ſuum de capite ſuo, miſit eum ſub pedibus ſuis, & conculcans eũ, dixit: *Niſi ita conculcatus fuerit homo, non poteſt eſſe monachus.* Contumelia enim monachum probat, quia ſumma virtus monachi humilitas. Ille enim verus monachus eſt, qui in oculis ſuis abiectus eſt: qui dicere valet cum Propheta illud, quod ſequitur.

Matth. 12

Monachus non eſt, qui illatas iniurias ferre non nouit.

In vitis Patrum.

Exaltatus ſum, & humiliatus, & confuſus.

Textus Capitis 7 Regulæ. Pſal. 87.

48. EXaltatus ſum Dei voluntate, electione, & gratia: & humiliatus ſum apud

apud me in corde meo, mea exiſtimatione, & confuſus ſum, peccatorum meorum recordatione, quibus Dei ſæpe mandatum præuaricatus ſum. Conuenit autem iſte verſiculus optimè Prælatis humilibus, quorum magna tribulatio eſt, ſi oues Chriſti dignè pâſcere velint. Poteſt ergo quilibet Abbas dicere, quem cupiditas non accēdit honoris, ſed zelus inflammat diuini amoris: Exaltatus ſum alijs prælatus, antepoſitus vt rector, ſed humiliatus ſum in mea exiſtimatione, quia non quæro præeſſe, ſed cupio prodeſſe. Nec dignum me conſpicio, & idcirco magis pertimeſco. Et confuſus ſum cura multorum, quia dum omnibus cupio prodeſſe, mihi ipſi moleſtus fio, & confundor ſollicitudine multorum, quia dum mentem dirigo ad aliena, confuſus efficior ad propria. Nam vt certus ſum, quicunque zelum Dei habet, multos ſuſtinet inimicos, quorum occurſus tãtis mentem concutit malis, vt quid faciat, ſæpe ignoret. Et ne in huiuſmodi curis adeo ſe æſtimet derelictum, aptè ſubiungitur

Bonum mihi, quia humiliaſti me, vt diſcam mandata tua. Textus Capitis 7. Regulæ. Pſalm. 118

NAm, vt dicit Propheta Iſaias, *vexatio intellectum dabit auditui*: & mala quæ hîc ſuſtinemus, ad Deum nos ire compellunt. Bonũ nobis eſt, ſi hîc humiliamur, quatenus in aduentu Domini exaltari poſsimus. *Vt diſcam*, inquit, *mandata tua* humiliatus, quæ neſciebam ſuperbus. Sic Manaſſes, qui ſuperbus Eſai. 28.

Dei erat oblitus, mãdata Domini didicit hu-
miliatus, quoniam in carcere vinctus orabat:
Paral. 21. *Peccaui, Domine, peccaui, & iniquitatem meam ag-
noſco.* Sic etiam Nabuchodonozor humiliatus
didicit iuſtificationes Domini, quoniam di-
Dan. 4. xit: *Nunc igitur ego Nabuchodonozor laudo & mag-
nifico, & glorifico Regem cæli, quia omnia opera eius
vera, & omnes viæ eius iudicia, & gradientes in ſu-
perbia poteſt humiliare.* Cùm itaque humiliaris
Pſal. 118. dic: *Bonum mihi, quia humiliaſti me, vt diſcam iuſti-
ficationes tuas.* Nam iſta aduerſa, quæ ſuſtine-
mus, nos plerumque compungunt, & ad Do-
minum clamare cõpellunt, nec in via torpo-
ris iacere ſinent: quoniam iuxta eſt Dominus
his, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpi-
ritu ſaluabit. Bonũ igitur Domine mihi eſt,
quòd humiliaſti me, quia humiliati tua exal-
tat ſperantes in te.

OCTAVVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Scit nihil octauus, niſi quod fert regula cellæ.

Textus Capitis 7 Regulæ. *Octauus humilitatis gradus eſt, ſi nihil agat monachus, niſi quod communis monaſterij regula, vel maiorum cohortantur exempla.*

Singu-

Singularitatem monachi gradus iſte interdicit, qua quis alijs maior, aut ſanctior vult apparere. Neceſſe eſt enim, vt verus humilis omnes ſuas ſingularitates omittat, & ſub communi approbata monaſterij regula ſemper viuat,& ſine Abbatis ſui licentia nihil nouum,aut ſingulare agat.Sed diceret aliquis: Ex quo Monachus nihil facere debet, niſi quod communis regula monaſterij, & maiorum cohortantur exempla, quid tunc de iſtis, qui in monaſterijs diſſolutis & irreformatis degentes religiosè viuere deſiderant? An inter malos debent eſſe mali,ne ſingularitatis notam incurrant? Reſpondendum eſt, quòd cautè hîc in regulis ſingularitas prohibetur, vt videlicet inter bonos non debeat aliquid nouum extra regulam facere, ne magnus videatur ab hominibus. Dicit enim,quòd monachus nihil debeat agere,niſi quod cõmunis monaſterij regula, ſcilicet iſta præſens,vel maiorum, id eſt, ſanctorum virtuoſiorum fratrum exempla cohortãtur. Sed in monaſterijs, vbi iſta regula non ſeruatur, quæ tamen ad eam inſtituta eſt, vt in irreformatis & diſſolutis locis: vbi nulla diſciplina ſeruatur, nulla etiam ibi maiorum relucent exempla: non tenetur quis tales imitari, qui regulam non obſeruant. Regula enim à relegendo dicta eſt: qui autem ſeipſum non relegit, regulam non obſeruat.

Num boni malis admixti religioſis, ſe debeãt eis cõformare, vt caueatur ſingularitas.

Reſpõſio.

50. Iſte autem ſenſus regulæ ponitur, vt monachus nihil agat, quod in ea non præ-

cipitur, aut perſuadetur. Et quod ſancti Patres præcedendo non fecerint, & vt arbitrio ſuo nouam non adinueniat conſtitutionem, ſed potius omnia, quæ ab alijs viderit agi, agat, & quæ cęteros viderit facere creſcendo in virtutibus, & ipſe faciat: & ſic exemplo ſanctorum Patrum & maiorum proficiat, vt humilitatem à Chriſto Domino noſtro accipiat, & deuotionis exemplum ſumat à Petro, charitatis à Ioanne, obedientiæ ab Abraham, iuſtitiæ & innocentiæ ab Abel, tolerantiæ à Iacob, patientiæ à Iob, continentiæ & caſtitatis à Ioſeph, manſuetudinis à Moyſe, conſtantiæ à Ioſue, benignitatis à Samuel, & ſic à ſingulis ſanctis Patribus ſingulas recipiat virtutes.

Maximè ſanctis conuenit, vt ſint vniformes, ſicut in primitiua Eccleſia ipſos feciſſe legimus. Act. 4. Quoniam *multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna; nec quiſquam eorum, quæ poſsidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*. De his ſcriptum eſt in Pſalmo: Pſalm. 132 *Ecce quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in vnum*. Solet enim ex illa ſingularitate quædam inanis gloriæ ſpecies procedere, cùm quis ſe feciſſe conſiderat, quod alij facere non poſſunt, & per hoc iactantiæ vitium incurrit, & filia ſuperbiæ eſt.

Quis dicatur aut non; dicatur ſingularis.

Si quis autem horum aliquid fecerit, quæ in Regula continentur, vt in Quadrageſima abſtinendo ab aliquo cibo vel potu, cum licentia tamen Abbatis, vel aliquid faciendo,

do, quod ad regularem obſeruantiam reduci poteſt, etiamſi nullus aliorum hoc faceret, non dicitur ſingularis: quia regula cohortatur hoc eſſe faciendum. Ille autem ſingularis dicitur, qui nouam extra regulam adinuenit viuendi normam: vt ſi quis alijs comedentibus & bibentibus, quæ à regula inſtituta ſunt, ſolo pane & aqua ſuo arbitrio veſceretur, quaſi regula inſufficiens videretur obſeruantibus ad ſalutem. Et talis ſingularitas, licet non ſemper in ſe ſit mala, eſt tamen à monachis, maximè humilibus procul repellenda. Si verò fratres congregati aliqua inutilia locuti fuerint, aut otioſa, & riſum mouentia, & alius frater ſedens cum eis, tacuerit, nec talia loquitur, nec cum ipſis ridet, ſi zelo Dei & ex ſancta regula id agat, non eſt ſingularis, quia regula talia prohibet. *ſuprà. de taciturnitate, in fine.* Cap. 6. Regulæ.

Illa enim ſingularitas prohibetur duntaxat, quæ à regula diſcrepat. Si autem fratres ſimul fuerint congregati, plus valet charitas, quàm ſingularitas, ſi tamen in nomine Domini congregati fuerint. Charitas enim non eſt proprij commodi prouiſio. Ait namque Gregorius: *Nemo propriè ad ſe charitatem habere dicitur, ſed dilectio in alium tendit, vt eſſe charitas poſſit.* Charitas etiam non quærit quæ ſua ſunt, ſed quæ alterius.

Priuato bono commune præferendum eſt. Vnde Gregorius admonet, dicens: *Nemo veſtrûm neglecta vtilitate communi, ſuo lucro proſpiciat.*

 Et

Et Ambroſius: *Qui* (inquit) *perfectè ſapit, neſcit ſua ſpectare commoda: ſed ad aliud, quod honeſtum eſt, toto affectu intendit: quærens, non quod ſibi vtile eſt, ſed quod omnibus.* Hinc Apoſtolus ait: *Non quæ ſua ſunt, ſinguli conſiderantes, ſed quæ aliorum.* Nemo enim bene viuere poteſt, qui ſe intuetur, qui omnia ad vtilitates ſuas conuertit. Alteri vt viuas, oportet, ſi tibi viuere vis. Nemo enim ſibi natus eſt. Dicit enim Chryſoſtomus: *Imitatores fieri Chriſti, eſt ad communem vtilitatem omnia conuertere.* Et Leo Papa in ſermone: *Publica præferenda ſunt proprijs: & ibi intelligenda eſt præcipua ratio vtilitatis, vbi vigilat cura communis.* Sanctus itaque Benedictus in iſto gradu, ſingularitates monachorum extirpat: nec eis vult concedere, vt ſingulariter ieiunent, vel orent, vel quæcunque alia opera, quamuis de genere bonorum, quæ cum iſta regula non concordant, ex ſingularitate faciant, abſque ſui Abbatis ſpeciali licentia & benedictione. Vnde B. Hieronymus ad Ruſticum Monachū ſcribit: *In ſolitudine,* inquit, *citò ſubrepit ſuperbia: dormit, quando voluerit: facit, quod voluerit.* Tu autem, qui in communitate viuis, non facies, quod vis: comedes, quod iuberis: ſubijcieris, cui non vis: ſeruies fratribus. Præpoſitum monaſterij timeas, vt dominum: & diligas, vt parentem. Caueamus igitur, fratres, ſingularitates, quæ religionem deſtruunt. Regula enim præſens, obſeruantibus eam, ſufficiens eſſe creditur ad ſalutem.

Leo ſer. 3. de ieiunio 7. menſis.

Hier. ep. 4.

NO-

NONVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Non loquitur nonus, dum non interrogat alter.

Nonus humilitatis gradus eſt, ſi linguam ad loquendum prohibeat Monachus: & taciturnitatem habens, vſque ad interrogationem non loquatur. Monſtrante Scriptura: quia in multiloquio non effugietur peccatum. Et, quia vir linguoſus non dirigetur ſuper terram.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Prou. 10.

Pſal. 139.

NOnus iſte gradus nobis demonſtrat, multiloquium genus quoddam eſſe ſuperbiæ, quia loquacitas eſt vanæ gloriæ cathedra, per quam ſeipſum ſuperbus manifeſtare, ac pompaticam protelare naturam ſolet. Et ergo valde neceſſarium eſt, ad culmen perfectę humilitatis tendenti, & in communitate viuenti, vt multiloquium fugiat, per quod diſſoluitur communitas, diſsipatur pax, & odiũ generatur. Vnde Gregorius dicit: *Multiloquium eſt inſipientiæ argumẽtum, detractationis porta, manuductor ſcurrilitatis, mendacij miniſter, compunctio-*

Prou. 31.

punctionis reſolutio, acuitatis intelligentiæ diſperſia, acediæ conditor, diſsipatio mentis, frigefactio feruo-
1. Theſ. 3. *ris, obnubilatio orationis.* Monachus autem, qui ſine intermiſsione iuxta Apoſtolicum pręceptum orare debet, id eſt, tale opus ſemper facere, quod pro oratione dignè computetur, & in cuius ore vanum aut otioſum verbum nunquam debet inueniri, vſque ad interro-
Eccli. 11. gationem non loquatur, Salomone dicente: *Priuſquam audias, non reſpondeas verbum, & in me-*
Eccli. 32. *dio ſeniorum non audeas loqui.* Et iterum: *Adoleſcens, loquere in tua cauſa vix, cùm neceſſe fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput reſponſum tuum. In multis eſto, quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & quærens.* Nemo enim ſuperbus tacere poteſt, quia ſilentium ſtultitiam reputat. Scriptũ eſt
Eccli. 10. enim Eccleſiaſtici 10. *Stultus verba multiplicat: Sapiens autem verbis innoteſcit*, id eſt, notus fit verbis paucis.

51. Si igitur vis inter fratres tuos pacem habere, ama ſilentium, quoniam moderata taciturnitas reddit charum, loquacitas autẽ odibilem facit. Nullius dicta iudices, nec melius dicere velis, quaſi ſapientior ſis: ſed audi tacens, & nullum vituperes: ſed quantum in te eſt, omnes collaudes, ne arrogans inueniaris: quia ſuperbus omnes nititur, quantum poteſt, viles reddere ſermonibus. Tu autem ama taciturnitatem, ſi diligis pacem. Taciturnitas enim virtutes plurimas nutrit. Eſt namque ſilentium mater orationis, cuſtodia pacis, rector cogitationum, & quietis acquiſitio. Loquacitas autem virtutes

etiam

etiam congregatas diſpergit, Salomone at- Prou. 25.
teſtante, qui ait: *Sicut vrbs patens, & abſque murorum ambitu, ita vir, qui non poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum.* Qui murum non habet taciturnitatis, patet inimici iaculis ciuitas mẽtis, & cùm per verba ſe extra ſemetipſam eijcit, apertam ſe aduerſario oſtendit, quam tanto ille ſine labore ſuperat, quanto & hæc eadem, quæ vincitur contra ſemetipſam, per multiloquium pugnat. Ciuitas enim patens, & abſque clauſura non ſeruat interius, quod tenet, illæſum, niſi tempore congruo aut ſeris claudatur, aut muro. Ita & monachus niſi linguam prohibeat ad loquendum, virtutes, quas tenet interius, per loquacitatis perdit vitium, niſi ori ſuo cuſtodiam poſuerit & oſtium. Quare hoc? niſi quia in multiloquio non effugies peccatum. Multiloquium dicitur, quaſi multitudo locutionis cum ſuperfluitate, præter aliquam vtilitatem vel neceſsitatem, & ſecundùm hoc in multiloquio non deerit peccatum. Nec accipimus hîc multiloquiũ in ſua generalitate, in qua fieri poteſt, & bene & malè, quia oportet plerunque multis ſermonibus vti in difficilibus declarandis. Sed accipimus hîc pro exceſſu verborum ſecũdùm exigentiam materiæ, perſonæ, temporis, & loci, ac aliarum circumſtantiarum, vt dicit Auguſtinus, in libro retractationum: *Abſit*, inquit, *vt multiloquium reputem, quando neceſſaria dicuntur, quantumlibet ſermonum prolixitate, ac multitudine dicantur.*

52. Verba otioſa, quæ abſque vtilitatis & neceſsitatis cauſa proferuntur, abſq; peccato non ſunt, ſicut dicit Dominus: *De omni verbo otioſo, quod locuti fuerint homines ſuper terram, reddent rationem in die iudicij.* Poteſt tamen ſæpius fieri, imo ſæpius fit, vt otioſa verba ſine peccato proferantur, quia in finem alicuius vtilitatis cauſa fiunt, vt propter recreationẽ, ſecluſis omni mendacio & eloquio turpi. Ex verbis autẽ otioſis ſeminantur ſtimuli, oriuntur rixæ, accẽduntur faces odiorum, pax tota extinguitur cordium. Hinc Sapiens dicit: *Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum.* Aquàm verò dimittere, eſt linguam in fluxa eloquia relaxare. Qui ergo dimittit aquam, caput eſt iurgiorum, quia qui linguam non refrænat, cõcordiam diſsipat. Nam ex minimis verbis interdum lis maxima creſcit. *Vir enim linguoſus non dirigetur ſuper terram.* Nam vbi multa ſunt verba, ibi egeſtas plurima, & nota, quòd differentia eſt inter verboſitatem, vel linguoſitatem, quia multiloquium tantum ſtat in genere, & ſonat ſimpliciter exceſſum verborum, & eſt peccatum. Sicut Dominus dicit: *De omni verbo otioſo, &c.* quia ratio non exigeretur, ſi peccatum non eſſet. Sed verboſitas vel linguoſitas ſonat contemptum prouenientem ex conſuetudine ſuperfluæ & inordinatæ locutionis. *Vir ergo linguoſus non dirigetur in terra*; ſcilicet viuentium, quia nimirum dum linguam nõ cohibet à colloquio vano, facillimè etiam laxatur ad pernitioſa, ſcilicet ad detractiones, contumelias, adula-

Matth. 12.
Prou. 17.
Pſal. 139.

adulationes, mendacia, periuria, & ſimilia, quæ ſine peccato fieri non poſſunt. Et ſicut pro otioſo ſermone ratio ponitur, ita etiam pro noxio pœna exſoluitur. Linguoſus itaq; dicitur, qui inconſiderata locutione verboſus eſt; plus loquitur, quàm debet, tempus, locum, & perſonam, ſeu cauſam non obſeruans.

Difficile enim & rarum eſt, indeliberatum rectum eſſe ſermonem. Nam qui inconſideratus eſt in lingua ſua, frequenter corruit in malum. Sit ergo Monachus velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum: quoniam qui multis vtitur verbis, lædit animam ſuam. Nam breuem ſermonem ſcientia facit, loqui multum ſtultitia eſt. Et homo linguoſus imperitus eſt, ſapiens autem paucis vtitur verbis: compunctus corde, tenet linguam ſuam: & vir ſapiens tacebit. Qui verò multiloquus eſt, nondum cognouit ſeipſum, ſilentij cuſtos appropinquat Deo: & qui tacere nouit, fortiſsimus eſt. Scriptum eſt enim: *In ſilentio & ſpe, erit fortitudo veſtra.* Amicus enim taciturnitatis, *ſedebit,* (ſicut ſcriptum eſt) *ſolitarius, & tacebit, & eleuabit ſe ſuper ſe.* Contéplatiuus enim homo loquacitatem nõ amat, ſed fugam hominum, ſilentij cenſuram, & quietis diligit manſionem. Solicitus namque de exitu, abbreuiat ſermonem: & qui luctum animę poſſidet, quaſi ignem auertit multiloquium. Qui quietem ſolitudinis diligit, os ſuum à multiloquio recludit: & qui de ratione verborum otioſorum cogitat, multa verba non amat.

Iac. 1. Eſaiæ 30. Tren. 3.

Si autem ſilentium diligis, homines fugito: quia neceſſario ſilentiũ retines, ſi colloquentem tecum neminẽ habes. Tria enim mala ex loquacitate proueniũt, quę ſilentioſus quiete fugat: Primũ eſt, quia ducit hominẽ ad peccatum, vt ſupradictũ eſt: quia in multiloquio nõ deerit peccatũ. Nam qui multũ loquitur, lædit animam ſuam: quia impoſsibile eſt, vt nõ aliquando à via veritatis non deuiet, loquẽdo quod ad rem non pertinet. Vnde Greg. dicit: *Sæpe, dũ ab otioſis verbis nequaquã lingua cõpeſcitur, ad temeritatem quoq; ſtultæ increpationis effrænatur.* Secundò, lingua irrefrænata ducit hominem ad magnam pœnam, ſicut iam dictum eſt. Qui multis vtitur verbis, affligit animam ſuam. Hinc Iob 10. ſcriptum eſt: *Nunquid vir verboſus iuſtificabitur?* quaſi diceret: Non. Tertiò, lingua procax, qualis quiſque ſit interior, oſtendit. Vnde Dominus in Euangelio ait: *Ex abundãtia cordis os loquitur*. Et quidam mundi huius Sapiens dicit: *Qualis quiſq; eſt, taliter dicit, taliter viuit, & taliter operatur.* Et Gregor. *Qualis*, inquit, *ſermo profertur, talis animus comprobatur, quia lingua mores homines pandit.* Et Hugo lib. 2. de anima: *Vanus homo, vanæ conſcientiæ eſt iudex: & qualis quiſq; lateat in corde, lingua oſtendit.*

Tria loquacitatis mala.

Greg li. 17 Mor. c. 24.

Iob 11.

Matth. 12.

Greg. li. 4. cap. 12.

33\. Si igitur in ſpiritu proficere vis, cohibe linguam tuã à multiloquio: & magis audire cupias, quã loqui. Nam idcirco Dominus vnã linguã nobis dedit, & duas aures: vt velociores ſimus ad audiendũ bona, quã ad eloquendum. Et non tantũ linguam, ſed etiam aures tuas cohibe, ne audiant ſanguinẽ. Sicut ſcriptum

tum admonet, dicẽs: *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire linguam nequã, & ori tuo facito oſtiũ, & ſeras auribus tuis.* Non enim eſt innocens, qui libẽter noxia audit: quia niſi audiret, non haberet alter, cui loqueretur: & illi, qui ſuſtentãt turpiloquos, vt talia dicantur, authores ſcelerum ſunt, & à culpa non excuſantur. Qui verò caſualiter audiunt, ſi tamen habent in illis complacentiã, ſimiliter peccant, licet minus. Hinc Chryſoſt. dicit: *Vis oſtendere manifeſtè, quod in talibus non lætaris, nõ audire patiaris: alioquin corrũpunt bonos mores colloquia praua.* Diſce igitur, quod Propheta dicit: *Ego autem tanquã ſurdus non audiebã, & ſicut mutus non aperiẽs os ſuũ.* Veruntamẽ ſic erit ad taciturnitatẽ lingua ſeruãda, vt tacẽdo nõ incurras peccatũ. Vnde Greg. *Os diſcretũ & cõgruo tẽpore vox aperit, & rurſum congruo tẽpore taciturnitas claudit.* Nã ſi inordinatũ ſilẽtiũ culpa nõ eſſet, Propheta nõ dixiſſet: *Væ mihi, quia tacui. Eſt enim tẽpus tacendi, & tẽpus loquẽdi.*

Eccli. 28. | Chryſoſt. hom. 3. ad pop. Ant. | Pſal. 37. | Greg. 3. p. Paſt. adm. 15. | Eſai 6. | Eccli. 3.

54. Sed poteſt quæri, quod ſit illud tempus, & quouſq; tacendum ſit. Dicendum, quòd illud tẽpus eſt, quãdo eſt opportunitas ex parte audientium, quando ſcilicet aliqui ex eis libenter audiũt. Et hoc de Prædicatoribus, ſeu qui ædificare poſſunt loquẽdo audientes, intelligendum eſt. Dicit enim Apoſt. 2. ad Tim. vlt. *Prædica verbũ, inſta opportunè, importunè.* Gloſſa. *opportunè*, quantũ ad eos, quibus placet; *importunè*, quantum ad eos, quibus nõ placet. Et hoc dicit: quia etſi nõ placet aliquibus, dũ audiũt, prodeſſe nihilominus in poſterũ poteſt. Si autem non adſint auditores aliqui, quibus

Tempus tacendi quale cenſeri debet | 2. Tim. vl.

audire

audire placeat: aut creditur tales eſſe corrigibiles: & tunc etiam inſtare debet prædicator importune. Si autem credantur omnino eſſe incorrigibiles, debet à prædicatione ceſſare, ſecundùm illud. Matth. 7. *Nolite ſanctum dare canibus, neq; mittatis margaritas veſtras ante porcos: ne fortè conculcent eas pedibus ſuis, & canes conuerſi diſrumpunt vos.* 43. *diſt. In mandatis*. Sed tamen, qui corrigere non valet, increpare nō deſinat; ne ſe participem delinquentium, ex conſenſu taciturnitatis addicat, quia ſicut ab oratione ceſſandum non eſt, ſic nec à correctione. 23. *q.* 4. *Sicut non eſt*. Monachus autem ſimplex, cui nihil tale committitur, ſilentium ſuum habeat, & taceat vſque ad tempus. Et ſi de fratribus ſuis aliquos errare viderit, charitatiuè, & ſecundũ Euangelij præceptum, eos corripiat, ne taciturnitas indiſcreta culpæ imputetur. Nam conſentire videtur, qui, cùm poſsit, peruerſis negligit obuiare. 2. *q.* 7. *Negligere, cùm poſsis*. Si vis innocens eſſe à crimine, oportet, vt nulli noceas, & vt peccantem punias. 23. *q.* 5. *Non eſt*. Nec putes contra charitatem eſſe, ſi perſequeris peccata hominum ex zelo Dei: quia iuſtus non odio, ſed dilectione malos perſequitur. 23. *quæſt.* 7. *Quicumque*. Et verè iuſtus miſeris compatitur, delinquentibus indignatur. 45. *diſt. Vera iuſtitia*. Debemus enim peccata odire, non autem homines. 86. *diſtinct. Odio*. Cæterum autem, à vanis & inutilibus verbis cohibe linguam tuam: & ſi coram ſenioribus tuis fueris, non loquaris, niſi interrogatus: & hoc, cum omni grauitate & hone-

Marginal notes: Matth. 7. — 43. diſt. c. 2. In mandatis. — 23. q. 4. c. 20. Sicut non eſt. — Matth. 18 — 2. q. 7. ca. 55. Negligere. — 23. q. 5. c. 37. Nō eſt — 23 q. 7 c. 1. Quicunque. — 45. di. c. 15 Vera iuſt. — 86. diſt. c. 2 Odio.

honeſtate, ne videaris plus loqui, quàm expedit. *ſup. cap. 6. de tacitur.* quia in multiloquio non effugies peccatum.

DECIMVS GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Proſcribit riſum decimus, damnatq; cachinnum.

Decimus humilitatis gradus eſt, ſi non ſit facilis ac promptus in riſu: quia ſcriptum eſt: Stultus in riſu exaltat vocem ſuam. Textus Capitis 7. Regulæ. Eccli. 21.

QVi plangit, ſimul ridere non poteſt. Sed monachus plangentis habet officium. 16. q. 1. *Monachus non doctoris*. Ergo plangere debet, non ridere. Qui enim in riſu promptus eſt, timorem Dei non geſtat in corde: quia riſus Monachi excuſſus leuitatem animi deſignat. Magis autem iuxta officium ſuum, Monacho luctus conuenit, quàm riſus; quia per luctum venitur ad gaudium, ſicut ſcriptum eſt: *Beati, qui nunc lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Et de ridentibus quidem: *Væ, qui ridetis nũc, quia flebitis, & plorabitis.* Hinc Salomon ait: *Riſus veſter dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupabit.* Vnde Iacobus Apoſtolus in canonica ſua

16. q. 1. c. 3 Monach. Matth. 5. Lucæ 6. Prou. 14.

Iac. 4. ca ſua nos admonet, dicens: *Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem*. Si enim nunc lugemus & flemus pro peccatis noſtris, conuertetur luctus noſter in riſum. Sicut ſcriptum eſt Ieremiæ 30. *Et conuertam luctum eorum in gaudium, & conſolabor eos, & lætificabo à dolore ſuo*. Certè, qui pendet in cruce ridere non poteſt, quia dolore nimio torquetur: ſic & monachus, qui crucem ſuam portat quotidie, vſque dum veniat ad terminum vitę ſuę, ſi verus monachus eſt, ſemper in dolore verſatur. Nam vita monachi, qui ſecundũ regulam vixerit, crux eſt, atque martyrium. Dicat ergo ſemper monachus apud ſe, excuſſum riſum dãnando: Quomodo poſſum ridere, qui amaritudines peccatorum meorum conſidero, & incertitudinẽ futurorum ante me pertimeſco? At quomodo ſecurus eſſe potero, qui aduerſariorum vexationes à ſiniſtris: & nocumenta proſperitatũ, tanquã gladios acutiſsimos, proſpicio à dextris? Et, quod magis timeo, diſtrictum Dei iudicium euadere non poſſum, & lacum inferni apertum video: & an amore vel odio dignus ſim, penitus ignoro. Inſuper inter tot mala conſtitutus ſum in hac fragili ſede corporis, de qua quotidie præcipitari expecto. Quomodo itaque ridere poſſum, inter hæc pericula conſtitutus? Sede itaque ſolitarius in cella tua, vel vbicunque fueris, & tace, quia mundo mortuus es: & deplange peccata tua, vt luctus tuus in riſum vertatur in die nouiſsimo.

Hiere. 30.

55. Ri-

55. Riſum excuſſum deuita: quoniam ſtultus, id eſt ſuperbus, in riſu exaltat vocem ſuã: & ſi omnino te cohibere non potes à riſu, caue tamen cachinnum & riſum excuſſum. Quia ſanctus Benedictus non omnem riſum, prohibet, ſed tantummodo exceſsiuum. *ſupra, quæ ſunt inſtrum. bonorum operum*. Humilis tamen monachus, non ſolum riſum excuſſum, ſed etiam quantumcunque ſubmiſſum, in quantum valet, reprimere debet, vt poſsit dicere cum Propheta: *Quaſi lugens & contriſtatus, ſic humiliabar*. Caue igitur riſum: quia, ſicut dicit beatus Hieronymus, *ridentis eſt, non multum de cæleſtibus cogitare*. Riſus enim excuſſus, animi deſignat diſſolutionem. Et ergo, quantum in te eſt, occaſiones ſimiliter caue diſſolutionis, nec verba riſum mouentia loquaris, ſed ſit ſermo tuus totus ſapiens, ſale conditus: nec aut verbo, vel facto, quenquam ſcandalizes. Neminem etiam vituperes, neque derideas: quia monachus es, & non licet tibi deridere quenquam, alioquin incides in gehennam. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Et ſi ab alio nõ vis derideri, ſimile fac omnibus. Poteſt enim fieri, quòd deriſio in fratrem, graue ſit peccatum.

Riſum excuſſum vetat S. Benedictus.

Pſalm. 34.

Sed diceret aliquis, quòd deriſio non poſſit eſſe peccatũ mortale, & argueret ſic: Omne enim peccatũ mortale contrariatur charitati. Sed deriſio non videtur contrariari charitati, agitur enim ludo quandoque inter amicos, vnde & deluſio nominatur. Ergo deriſio non poteſt eſſe peccatum mortale.

An deriſio ſit peccatũ mortale.

Item,

Item, contumelia & detractio videntur eſſe grauiora peccata, quàm deriſio: quia maius eſt, aliquid facere ſerio; quàm ioco, ſed non omnis detractio vel contumelia eſt peccatum mortale: ergo multo minus deriſio. Sed cõtra eſt, quod dicitur Prouerb. 3. *Ipſe deridet illuſores*: ſed deridere Dei, eſt æternaliter punire pro peccato mortali, vt patet per illud, quod dicitur in Pſal. 2. *Qui habitat in cælis, deridebit eos.* Ergo deriſio eſt peccatum mortale. Reſponſio S. Thomæ in ſecunda ſecundæ, quæſt. 75. art. 2. Dicendum, quòd irriſio non ſit niſi de aliquo malo vel defectu: malum autem ſi ſit magnum, non pro ludo accipitur, ſed deriſoriè. Vnde, ſi in luſum vel riſum vertatur, ex quo irriſionis vel illuſionis nomen ſumitur, hoc eſt, quia accipitur vt paruum.

Prou. 3. Pſalm. 2. Thom. 2. 2 q 75. ar. 2.

Poteſt autem aliquod malum vt paruum accipi dupliciter, vno modo ſecundùm ſe, alio modo ratione perſonæ. Cùm autem aliquis, alterius perſonæ malum vel defectum, in ludum & riſum ponit, quia ſecundùm ſe paruum malũ eſt, veniale vel leue peccatum eſt, ſecundùm ſuum genus. Poteſt etiam eſſe veniale peccatum cùm quis deridet aliquem ex leuitate: nec vellet eius malum. Cùm autem accipitur quaſi paruum ratione perſonæ, ſicut defectus puerorũ & ſtultorum, parum ponderare ſolemus, aliquem ſic illudere vel deridere, eſt eum omnino parui pendere, & eum tam vilem æſtimare, vt de eius malo non ſit curandum, ſed ſit quaſi pro ludo habendum: & ſic deriſio eſt peccatum mortale,

Malum, vt quid paruum, dupliciter ſumitur.

& gra-

& grauius, quam contumelia, quæ ſimiliter eſt in manifeſto: quia contumelioſus videtur accipere malum alterius ſeriosè. Illuſor autem in ludum; & ita videtur eſſe maior contemptus & dehonoratio: & ſecundùm hoc illuſio eſt graue peccatum, & tanto grauius, quanto maior reuerentia debebatur perſonæ, quæ illuditur. Vnde grauiſsimum eſt, irridere Deum, & ea quæ Dei ſunt, ſecundùm illud Iſaiæ 37. *Cui exprobaſti, & quem blaſphemaſti, & ſuper quem exaltaſti vocem tuam?* Et poſtea ſubditur: *Ad ſanctum Iſraël.* Deinde ſecundum locum tenet irriſio parentum. Vnde dicitur Prou. 30. *Oculum, qui ſubſannat parentem, & deſpicit præceptum matris ſuæ, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.* Eſa. 37. Prou. 30.

Deinde iuſtorum deriſio grauis eſt, quia honor eſt virtutis præmium. Et contra hoc dicitur Iob 12. *Deridetur iuſti ſimplicitas.* Quæ quidem deriſio valde nociua eſt; quia per hoc homines à bene agendo impediuntur, ſecundùm illud Gregorij: *Qui in aliorum actibus exoriri bona reſpiciunt, mox ea manu peſtifera exprobationis euellunt.* Ad primum ergo dico, quòd ludus non importat aliquid contrarium charitati, reſpectu illius, cum quo luditur, propter contemptum, vt dictum eſt. Ad ſecundum dicendum, quòd deriſio, ſecundùm ſuam rationem, leuius aliquid eſt, quàm detractio vel contumelia; quia non importat contemptũ, ſed ludum. Quandoque tamen habet maiorẽ contemptum, quàm contumelia, vt ſuprà dictum eſt; & tunc eſt graue peccatum: Mona- Iob 12. Reſponſiones ad præcedentia obiecta.

chus autem, qui ad perfectionem tendere debet, ab omni irriſione ſe faciat alienum, aut verba, quæ fatuitatem aut deriſionem ſonant, non loquatur, ſed ſit in omnibus actibus ſuis compoſitus, in verbis diſcretus, in moribus maturus, & in cogitationibus mundus, quoniam ſoli *mundo corde* Matth. 5. *Deum videbunt*. Cætera de riſu vide ſuprà. Cap. 4. Regulæ. *Quæ ſint inſtrumenta bon. ope.* Et qualiter oporteat ridere Monachum.

VNDECIMVS GRADVS Humilitatis.

V E R S V S.

Vndecimus loquitur rationis paucula verba.

Textus Capitis 7 Regulæ. *Vndecimus humilitatis gradus eſt; ſi, cùm loquitur Monachus, leuiter & ſine riſu, humiliter, cum grauitate, vel pauca verba, & rationabilia loquatur, & non ſit clamoſus in voce, ſicut ſcriptum eſt: Sapiens innoteſcit verbis paucis.*

SIcut ſuperbus in riſu exaltat vocem ſuam, ita humilis cùm loquitur, ſupprimit eãdem. Hunc etiam humilitatis gradum Dominus noſter Ieſus Chriſtus in omni ſermone ſuo

ne ſuo ſeruauit & exhibuit, ſicut ſcriptum eſt de eo: *Non clamabit, nec exaudietur foris vox eius.* Eſai.42.
56. Ponuntur autem in illo gradu communiter octo, quæ Monachus in omni locutione conſiderare debet. Primum, eſt temporis opportunitas, ſcilicet quando interrogatur, aut neceſsitas poſtulat. Et hoc notatur, cùm dicitur: *Si enim loquitur Monachus.* Secundum eſt leuitas, in qua ſuauitas eſt vocis, & tranquillæ mentis oſtenſio. Tertium eſt cohibitio riſus, in qua conſideratur timor Domini. Quartum eſt humilitas, in qua oſtenditur reuerentia ſuperiorum. Quintum eſt grauitas, in qua continetur monaſtica diſciplina. Sextum eſt verborum paucitas, in qua perpenditur memoria futurorum. Septimum eſt rationabilitas, per quam declaratur prouidētia iudicij Dei. Octauum eſt vocis ſuppreſsio, per quam clamoroſitas reprimitur diſſoluta. Octo in locutione ſeruanda.

De primo eſt conſiderandum, quòd monachus in loquendo debet obſeruare tempus, locum, & cauſam, quia tempus loquendi, & tempus tacēdi. Nocturnis enim temporibus, & aliàs à Regula ſanctorum Patrum interdictis, nō expedit monacho loqui propter euidentem neceſsitatem, aut vtilitatem. In locis etiam prohibitis, id eſt, in refectorio, in dormitorio, in clauſtro, id eſt, in ambitu monaſterij, & in oratorio loqui de iure prohibemur, vt dicendum eſt in ſequentibus, *cap.42. reg.* Cauſam etiā, de qua loquitur, monachus obſeruare debet, vt neceſſaria ſit & vtilis, Conſideratio primi.

ne vana ſubrepat locutio; quoniam de omni
Matth. 12 verbo otioſo, quod locuti fuerint homines, ſimpliciter ſuper terram, reddent de eo rationem in die iudicij diſtrictam, ſed multo diſtrictiorem monachi, quibus os ad vana colloquia aperire non licet. *ſup. de taciturnitate, in fine.* Si autem ratio expoſcat, & locus & tempus conſentiat, vt loquatur Monachus, leniter, id eſt temperatè vel placidè, debet lo-
Eccli. 21. qui; quia ſcriptum eſt: *Verba prudentium ſtatera ponderabuntur.* Lenitas enim de fonte dulcedinis & pietatis procedit, locumque quietum
Eccli. 6. requirit, & inuenit. Hinc Salomon ait: *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.*
Prou. 15. Et iterum: *Sermo mollis frangit iras, & lingua gra-*
Prou. 16. *tioſa in bono homine abundabit.* Et rurſum: *Fauus*
Prou 10. *mellis verba compoſita.* Et iterum: *Qui moderatur labia ſua, prudentiſſimus eſt.* Verba enim compoſita & dulcia, proferentem honeſtant, & gratiam audientibus ſubminiſtrant: quia ſermo bonus ſuper donũ optimum. *Et ſine riſu.* Quia verba riſui apta ſeu plena, monachũ aut ſtultum aut vanum eſſe demonſtrant; maturitas autem in ſermone virum ſapientem commẽ-
Eccli. 4. dat. Hinc Scriptura admonet, dicens: *Noli citatus eſſe in lingua tua.* Riſus enim verborum efficaciam tollit. Si vis audiri, eſto maturus: quia loquacitas, & immoderatus riſus, hominem oneroſum faciunt audientibus.

57. *Et humiliter.* Quia humilitas gratiam obtinet, animus autem pompoſus Deo odibilis eſt, & hominibus deſpicabilis. Et ergo, cùm ſteteris ante ſeniores tuos, vel in ordine, vel in

in dignitate, inclinato capite, depreſsis in terram aſpectibus, compoſitis manibus & pedibus, humilitatem, quam geſtas in corde, in exterioribus quoque membris exhibere curato. Sit ergo locutio modeſta, vt nec inordinatè, nec impudicè, nec diſſolutè inter loquendũ membra moueas; aut aliqua indecenti conformatione aut transformatione vultus; aut vagacitate viſus prolationẽ verborum imminuas; quia qualis eſt animus interior, talis & compoſitio membrorũ & morũ exterior. *Et pauca verba & rationabilia.* Quia in multiloquio non effugies peccatum. Stultus enim, id eſt ſuperbus ac diſſolutus, verba multiplicat; & vbi ſunt verba plurima, frequenter egeſtas. Ideo autẽ rationabilia, quia ſcriptum eſt: *Homo ſapiens tacebit vſque ad tẽpus*; ſcilicet opportunum. Laſciuus autem & imprudens, tempus non ſeruat, quoniam nemo ſtultus tacere poteſt. Qui verò inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala. Prou. 10. Eccli. 20.

Sed ô, quàm multi monachi hodie cernuntur facere contrarium gradui huic vndecimo; qui, non obſeruato tempore aut loco, verba multiplicant, riſum effundunt, ſicut ſtercora boues: & per membra exteriora incompoſita, animum interiorem diſſolutum deſignant. Nihil horum in hoc gradu poſitorum obſeruant; quamuis eis, quidquid dixerint, rationabile videatur. Sed iudex in propria cauſa verum diſcernere non poteſt: iſti non ſe, ſed increpantes arguunt. Sunt etiam nonnulli, qui in tantam diſſolutionis deue-

nere conſuetudinem, vt nihil penitus ſine riſu loqui valeant, niſi ſubrepat ira, & digito demonſtrant, capite volitant, pedibus terunt, & totum corpus quaſi liquatum videtur. Et ſi corripiuntur, dicunt: Riſus oris charitatem cordis demonſtrat, & iucunditatem mentis exterior geſtus oſtendit. Sed tollite excuſationes has in peccatis. Maior charitas eſt, obſeruare præcepta Dei, & Regulas Sanctorum, quàm in riſu aures mulcere hominum.

Monachus enim es, & non licet tibi verba riſui apta proferre, vt patet ſuprà, *de taciturnitate.* nec vana, nec otioſa, propter peccatum, quod in multiloquio reſidet. Attamen, non ſic prohibetur riſus monacho, vt nunquam ridere debeat, cùm hoc proprium ſit homini innatum à natura: ſed vt riſum excuſſum & immoderatum non amet, neque cachinnationem, quæ propria eſt ruſticorum, non à natura, ſed à conſuetudine. Pauca ergo loquaris, ſi gratiam hominum cupis, & supernorum amorem.

Nec ſis clamoſus in voce. Nam monachus Chriſti debet eſſe imitator. Cuius vox non audiebatur foris, neque clamauit in plateis, ſed agnus manſuetiſsimus coram tondente ſe obmutuit, & ita in medio filiorum hominum ſiluit, vt miraretur præſes vehementer. Sæpe enim vox clamoſa hominem odibilem, ſubmiſſa autem facit amabilem. Sex ſunt conditiones ſeu genera hominum, quibus nõ conuenit clamor in voce.

Pri-

Primò virginibus, ſeu puellis, quæ ex dulci, & ſubmiſſa, verecundaque voce redduntur amabiles & placidæ: quia mulier loquax omnibus odibilis eſt. Secundò, timidis perſonis & verecũdis, qui ſi clamore tibi loqui voluerint, tamen non poſſunt niſi ſub ſilentio, propter verecundiam & timorem. Tertiò, infirmis, quorum vox ſemper eſt ſubmiſſa & acuta ſub ſilentio, quia altè clamare non poſſunt, neque audire clamorem. Quartò, pueris, qui ex quiete & ſilentio redduntur amabiles, quos etiam iuuenilis verecundia ſubmiſſè loqui compellit. Quintò, ſapientibus, qui ſub ſilentio magnificant facta ſua, quia ſapiens verbis innoteſcit paucis, & moderatur ſermones ſuos in numero & in pondere. Sextò, monachis, quibus propter eminentiam ſtatus & ſanctitatis, ſilentioſa & ſubmiſſa locutio pro honeſtate computabitur. Monachus enim loquax & clamoſus, inſtrumentum artis diabolicæ eſt. Poſſumus autem & ſeptimum adiungere hominum genus, quibus clamor in voce non conuenit, non pro honeſtate vitæ, ſed pro cælando crimine: fratribus videlicet, qui ſe omni ſtrepitu, tam vocis, quàm corporis cohibere ſolent, vt ratione manifeſtiſsimum eſt. Monachus ergo, qui propter honeſtatem & excellentiam ſtatus ſui ſequi Dominum & ſaluatorem ſuum Chriſtum elegit, quoniam monaſticam profeſſus diſciplinam, mortuus eſt mundo, & vanitatibus eius, ſemper illum diem Domini habeat in mente, in qua

Vox clamoſa quibus non conuenit.

de omni otioſo ſermone ratio ponitur: & ſic cunctos ſermones ſuos moderetur; vt non ſit neceſſe eum pœnitere de ſtultiloquio, aut verbo otioſo.

58. Modeſtus & ſubmiſſus ſit in voce, quia ſcriptum eſt: *Sapiens in verbis ſeipſum amabilem reddit.* Quia prudenter rationabilia & amabilia verba loquitur. Hinc Baſilius ait: *Vocis menſuram definit audiendi modus.* Si enim maior fuerit vox, quàm auditus requirit: cùm poſsit audire ille, cui loquitur, etiamſi lenius loquitur; iam non erit vox, ſed clamor. Nec eſt laudabile, extollere in altum vocem clamando, cùm non ſit neceſſe, niſi fortè grauior ſit auditus eius, cui loquimur: & ratio & neceſſitas cogat ad clamandum, ſicut in prædicatione fieri poteſt, propter excutiendam audientium ſomnolentiam, & ad augendum fidelium deuotionem. Monachum autem clamoſum, aut ridiculoſum eſſe non decet: quia qui ſemper cum Domino loquitur, cum hominibus non debet exercere leuitates. Sunt etiam aliæ octo circumſtantiæ conſiderandæ à monacho, cùm loquitur; vt ſciat videlicet, quis loquatur, quid, vbi, cum quo, quantum, quare, quomodo, & quando.

Eccli. 20.

Octo conditiones ſeruandæ in loquendo

Quis loquitur.

Conſideret ergo primò, an ſibi loqui liceat, an non. Monachus enim ſolitarius dicitur: qui autem ſolitarius eſt, nõ habet, cũ quo loquatur; *ſed ſedẽs ſolitarius tacet, & leuabit ſe ſuper ſe.* Attendendum igitur, quia tacere & audire diſcipulum condecet. *ſup. de taciturnitate.* Quotieſcunque ergo abſque licentia obtenta loque-

Tren. 3.

loqueris pluſquam aut Prælatus, aut regula, ſiue ratio neceſsitatis vel vtilitatis conceſſerit, à culpa immunis nõ eris. Omnia enim, cum voluntate Abbatis agenda ſunt: *infra de quadr. obſeru.* ſed qui ſine voluntate & licentia ipſius loquitur, non omnia cum eius voluntate agit: quia & loqui, de omni actione aliquid eſt. Cap. 49.

Conſideret etiam Monachus, quid loquatur, quia vana & otioſa atque ſcurrilia verba ſibi interdicta ſunt. *Sup. de taciturnit.* Et indignum prorſus videtur, vt os, quod diuinis laudibus dedicatum eſt, vanis & ſcurrilibus polluatur ſermonibus. Hinc Apoſtolus admonet, dicens: *Omnis ſermo malus, ex ore veſtro non procedat.* Quare? Quia corrumpunt bonos mores, colloquia praua. Vnde & ſanctiſsimus Pater noſter à malo & prauo colloquio, os cuſtodiendum ſtatuit: *ſupr. quæ ſint inſtrum. bon. oper.* Vnde & Apoſtolus: *Fornicatio*, inquit, *& omnis immunditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos: aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinent.* Omnia autem honeſtè, & ſecundũ ordinem fiant in vobis. Veritatem etiam, ſi quandoque expedit, loquatur, nec mendacium quouis modo dicat: quia omne mendacium peccatũ eſt, vt dictum eſt, *ſupra. de inſtrum. bonor. operum.*

Quid loquitur. Epheſ. 4. Cap. 49. Regulæ. Epheſ. 5.

Deinde conſideret etiam, vbi loquatur: an videlicet locus tali locutioni indulgeatur, vel prohibeatur. Quia, ſicut dictum eſt, in quatuor illis locis conuentualibus, nemini monachorum loqui licet, id eſt, in Oratorio, Re-

Vbi loquitur. Vbi non liceat loqui monachis.

fectorio, dormitorio, & clauſtro, per quod ambitus monaſterij intelligitur, quia in talibus locis prohibitis loqui, pręterquā permiſſo caſu, grauius peccatum eſt, cæteris paribus, quàm alijs locis communibus. Nam de iure prohibitum eſt, *extra: de ſtatu Monachorum. Cùm ad monaſter. §. in oratorio.* Cui etiam loquatur, vel cum quo, ſemper attendat, quia cum excommunicato ei loqui non licet. *infra de his. q. ſine iuſſio. Abbatis iung. ſe excommunicantis. Et* 11. *q.* 3. *Si quis fratrum.* Nam loqui cum aliquo, quādam ſecum ſocietatem contrahere eſt, niſi ex permiſſu ſuperiorū, vel rationabili cauſa: ſed qui ſe peruerſis ſocium facit, Chriſtum negat. 11. *q.* 3. *Exiſtimant.* Cum hæreticis etiam loqui non debet. Vnde Apoſtolus in ſua canonica admonet, dicens: *Si quis venerit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, neque Aue ei dixeritis. Qui enim dicit Aue, communicat operibus eius malignis.* Cum hoſpitibus etiā, ſine licentia loqui non debet. *infr. de hoſp. ſuſc.*

Cap. 36. Regulæ. Cui loquatur.

11. q. 3. ca. 28 Si quis fratrum.

11 q. 3 ca. 84. Exiſtimant.

2. Ioan. 6.

Cap. 53. Regulæ. Qui autē loquitur.

59. Deinde ponderet monachus ſermones ſuos, & conſideret, quantum ei liceat loqui, vel quantum expediet, vt nō vana verba per diffuſam locutionem proferat. Vnde bene dicitur hîc, vt ſi quando loquitur monachus, pauca, breuia, & rationabilia verba loquatur. Vnde etiam in regula Beati Franciſci dicitur: *Moneo*, inquit, *& exhortor fratres meos, vt in prædicatione, quam faciunt, ſint examinata & caſta eorum colloquia, ad vtilitatem & ædificationē populi: annunciando ijs vitia & virtutes, pœnam & gloriam, cùm breuitate ſermonis; quia verbum abbreuiatum*

fecit

fecit Dominus ſuper terram. Hinc Sapiens admonet, dicens: *Ne temere quid loquaris: neque cor tuum ſit velox ad proferendum ſermonem corã Domino. Deus enim in cælo, & tu ſuper terrã. Idcirco ſint pauci ſermones tui*. Et alibi: *Noli verboſus eſſe in multitudine preſbyterorũ: & non iteres verbũ in tua oratione*. Et ergo, ſi quãdo loquitur monachus, tempus & numerũ ne tranſgrediatur: & faciat, ſicut aliqui vacua conſcientia facere ſolent, vt ſemel obtenta licentia, per totum diem loquantur. Eccli. 5. Eccli. 7.

Conſideret etiam, cur loquatur: vt videlicet, ex rationabili vel vtili cauſa, alioquin otioſa videtur eſſe locutio. Nec ſumat ſibi leuem cauſam ad loquendũ ſine neceſsitate vel vtilitate: aliàs non Deum, neque Abbatem, ſed decipit ſeipſum. Et conſideratio innititur in hoc verbo, quod ait: *rationabilia*, vt videlicet, rationabilem habeant cauſam. Conſideret etiam, quomodo loquatur; vt videlicet mores habeat religioſorum, & abſque ſcurrilitate vel diſſolutione, ſtet aut ſedeat; memor, quòd oculi Domini in omni loco ſpeculantur, quidquid fecerimus, ſiue bonum ſiue malum. Et ergo dicitur hîc in textu, vt *cum humilitate & grauitate*, ſi quando neceſſe eſt, monachus loquatur. Cur loquatur. Quomodo loquatur.

Poſtremò, tempus aptum obſeruet, vt ſciat quando, & quando non, loqui liceat; quoniã omnia habent tẽpus ſuum aptum. Eſt tempus tacendi, & iterum eſt tẽpus loquendi. Omnia autem melius cum tẽpore fiũt. Grauius enim peccatum eſt, frangere abſque iuſta & rationabili cauſa ſilentium nocturnis tẽporibus, quàm Quando loquendũ.

quàm diurnis: quia illa tempora prohibita
Cap.42. Regulæ. ſunt: *infra. vt poſt comple. ne loquatur.* Has octo
conſiderationes & circumſtantias monachus
ſemper attendere debet, dicens ſibi cum Pro-
Pſal. 38. pheta: *Dixi, cuſtodiam vias meas, vt non delinquam
in lingua mea*. Et antequam ſermo proferatur
in ore, in quem finem tendat, examinandus
eſt in pectore. Qui enim inconſideratus eſt in
verbis, puritatem cordis non poteſt obſerua-
re: ſed ſæpius poſtquam locutionis fecerit fi-
nem, dicet: Væ mihi, quid dixi, quare non ta-
cui? cur tam inconſideratus in verbis fui, &
tot ſcandalizaui audientes? Sic ſtultus dicit
apud ſe, poſtquam modum amiſerit in locu-
tione ſua, & incipit ſeipſum damnare, & in-
crepare, quare non tacuerit. Quia finis incō-
ſiderati ſermonis, initium eſt pœnitentiæ &
doloris. Nam multi loquendo, vix aliquis ex-
ceſsit tacendo. Nec tamen poteſt ſe cohibere
ſtultus, niſi fatua loquatur: & quæ iam ſe ex-
ceſsiſſe dolet, iterum adducere non cauet.

Loquatur autem monachus, ſi quando ne-
ceſſe eſt, pauca & examinata verba: quia hu-
milis paucis verbis vtitur, ſicut Spiritus ſan-
Iac. 1. ctus per Sapientem docet nos, dicens: *Sapiens
verbis innoteſcit paucis*. Nam qualis quiſque ſit
apud ſe interius, verbis cæteris notum fit ex-
terius. Sapientiam, quam ſecretò tenebat in
corde, alijs oſtendit proferendo ſermone: &
qui ſibimet tantum notus latebat occultè, ſe-
metipſum loquendo producit in publicum.
Si itaque te monachum reputas, ſilentium
charíſsimum habeto. Quoniam, ſicut Apo-
ſtolus

ſtolus Iacobus ait, *qui ſe putat religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum*, (ſcilicet inanibus verbis) *huius vana eſt religio*. Quia nomen non ſanctificat quenquam, nec fama: ſed virtus & vita immaculata: quia ſibi quiſque notus eſt, nec aliorum teſtimonia requirit. In omnibus igitur, quæ agis, ſiue operando, ſeu loquendo, ſiue cogitando, ſemper reſpice finem: & quid poſt hoc futurum ſit, ſedula meditatione in mente reuolue, memorans illud dictum viri ſapientis: *Memorare nouiſsima tua, & in æternum non peccabis*. Melius & honeſtius eſt, non loqui ſuperflua, quàm poſt locutionem pœnitere, quoniam illud ſapientiæ, illud erroris emendæ eſt. Eccli. 7.

XII. GRADVS Humilitatis.

VERSVS.

Spectet humum ſemper duodenus, vertice flexo.

Duodecimus humilitatis gradus: Si non ſolum corde Monachus, ſed etiam ipſo corpore, humilitatem videntibus ſe ſemper indicet. Textus Capitis 7. Regulæ.

60. ISte gradus humilitatem cordis publicare præcipit, non ad vanã gloriam: quia impoſsibile eſt, quòd

quòd vera humilitas & elatio ſimul cohabitent: ſed vt monachus humilitatem, quam geſtat in pectore, foris etiam ad ædificationem aliorum, demonſtret in corpore: quatenus & interius interno placeat Iudici, & exterius exemplar ſit ſe videnti; vt ſic in vtraque virtute humilitatis, compoſitus, humilis corde, humilis inueniatur in corpore. Interius ſit humilis animo, & exterius humilis inueniatur habitu; vt in eo compleatur illud Domi-
Matth. 5. nicum præceptum, quo dicitur: *Videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Et vt humiles nos corde eſſe debere do-
Matth. 6. ceret, alibi dicit: *Tu autem, cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & claude oſtium poſt te.* Ecce duæ ſententiæ ſibi contrariæ, & imò veræ: quoniam ex ore veritatis proceſſerunt, & requirunt intellectum fidelem. In hoc enim, quòd ait: *Cùm oraueris, intra in cubiculum tuum*, oſtendit bona, quæ facimus, non eſſe publicanda hominibus: ea videlicet intentione, vt laudem & fauorem humanum requiramus, ne laborem abſque fructu perdamus: & vt hominibus, bonæ actionis oſtẽdamus exemplũ.
Act. 1. Dicit: *Videant opera veſtra.* Retineamus itaque humilitatem noſtram voluntate in ſecreto, & opera eius oſtendamus in luce: vt & nobis proficui ſimus in corde, & alijs vtiles in exẽplo bonæ vitæ. Non enim nobis ſoli nati ſumus, quin etiam alijs in exemplum poſiti. Vita enim monaſtica, in fide Domini noſtri Ieſu Chriſti poſita, eius debet inhærere veſtigijs: vt quo modo ambulauit, (de quo ſcriptũ

eſt: *Cœpit Ieſus facere, & docere.*) ita & nos ambulemus, quatenus ſecurè cum Petro dicere valeamus: *Domine, ecce nos reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te.* Omnia relinquere, eſt propriam abnegare voluntaté. Ipſe etenim ait: *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Matth. 19 Matth. 16

Tu igitur Monache, chariſsime frater, qui iam in ſortem filiorum Dei es vocatus, per voti ſancti emiſsioné, eſto robuſtus & cõfortare, & in omnibus virtutibus & moribus ſemper præpone tibi clariſsimum ſpeculum, in quo macula nulla fuit vnquã, & totius claritatis lucidiſsimũ iubar & exemplum omnis perfectionis, ipſum ſolem iuſtitiæ, ſcilicet vitam & mores Ieſu Chriſti Filij Dei, qui ad hoc de cælo à patre miſſus eſt, vt præiret nos in via virtutũ, & legem vitæ & diſciplinæ ſuo nobis daret exẽplo, & erudiret nos, ſicut ſeipſum; vt, ſicut ad eius imaginé naturaliter creati ſumus, ad morum quoque eius ſimilitudinem per imitationé informaremur. Quanto auté quis ſe in virtutũ imitatione ei ſtuduerit cõformare, tanto ei in patria in gloria & claritate propinquior erit & ſimilior. Deſcribe igitur in corde tuo mores eius & actus, quã humiliter ſe habuit inter homines, quã benignè inter diſcipulos, quàm modeſtè in edẽdo, & tẽperatè in bibendo, quàm miſericorditer ſuper pauperes, quibus ſe ſimilé fecit, quia de pauperibus voluit naſci parẽtibus, & ſub cura eſſe pauperis nutricij Ioſeph, nullũ pauperẽ ſpreuit, factus ipſe pauper rector omnium. Chriſtus imitãdus in vita.

Et

Et Dominus, qui dat fœnum iumentis, & herbam ſeruituti hominum; panem & vinũ, vt lætificet cor hominis: Qui quondam populum Iſraëliticum, quadraginta annis pauit in deſerto pane ſuauiſsimo; pro te ſeruo, ſeruus & pauper factus eſt, vt te redderet libertati. Qui conuerſatus inter homines, ſuæ humilitatis exemplum omnibus oſtendit, nullum abhorruit, etiamſi leproſus fuiſſet, ſed omnibus ſuæ maieſtatis gratiam, creator ſuis creaturis, impendit.

61. Memor eſto etiam, quàm pius extitit ad pauperes: & quomodo diuitibus nunquam adulabatur, nec perſonam hominis accepit. Quàm liber fuit à curis huius mundi, nec anxius pro corporis neceſsitatibus, qui de craſtino diſcipulos docuit non debere eſſe ſolicitos: & quàm verecundus fuit in viſu, quàm patiens ad contumelias, quàm mitis in reſponſione. Non enim ſtuduit ſe vindicare nec verbo mordaci, cùm eſſet rector & Iudex omnium, neque amaro reſponſo, ſed blandè & humiliter, alterius malitiam ſanauit. Conſidera etiam, quàm compoſitus fuerit in omnibus geſtis ſuis, quàm ſolicitus de animarum ſalute, pro quibus etiam turpiſsima morte mori dignatus eſt. Et quàm exemplaris fuerit in omni bono opere, penſa, & quomodo mulierum ſecreta colloquia vitauit, vt daret nobis huius rei exemplum, non quòd ſibi neceſſe fuerit, ſed nobis imitabile. Vnde & diſcipuli mirabantur, quando
Ioan.4. cum Samaritana ſolus loquebatur, eo quòd

inſo-

inſolitum & inconſuetum ab eo videbatur. Et tu ergo homo, puluis cùm ſis, fuge conſortia mulierum, ſi non vis contaminari. Nam qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Huius autem rei nulla in Domino noſtro Ieſu Chriſto ſuſpicio fuit vnquam.

Intuere etiam & reſpice, quàm patiens & continuus fuerit in labore & ærumna, quàm compatiens miſeris & afflictis, quomodo cõdeſcendit infirmorũ imperfectioni: quomodo ſcandalum cauebat, quomodo peccatores non ſpreuit; & quàm libenter pœnitentes ad gratiam ſuſcepit, quàm blandus in omnibus fuit: quàm ſtudioſus in oratione: quam promptus in adminiſtrãdo fratribus, ſicut ipſe ait: *Ego in medio veſtrûm ſum, ſicut qui miniſtrat*. Vide, Lucæ 22. quæſo, quàm ſobrius fuerit ad vigilias, quomodo ſępius in oratione pernoctauit. O Domine Ieſu Chriſte, ad quid tibi neceſſaria fuit oratio? Qui pauperum preces exaudis, nihil neceſſe habebas vigilare aut orare, niſi vt nobis, qui te ſequi deſideramus, exemplum perfectionis præberes; & pro quibus mori dignatus es, tu Patri coæqualis, precum auditor humilium, pro ipſis quoque orare non dubitares. Oratio tua, Domine, laus Dei Patris æterna eſt; cum quo, & Spiritu ſancto vnus ſolus, verus & vnus Deus es. Rogo, Domine Ieſu Chriſte, memento mei peccatoris, ſicut tu ſcis, & vis.

Deinde cogita de hac dulciſsimi Redemptoris tui vita vlterius, quàm obediens fuerit parentibus, quàm reuerentialis ſacerdotibus,

propter myſterium ſanctum, ad quos lepro-
ſos, quos mũdauerat, ire præcepit, qui legem
adimplere venerat. Talia ipſius facta, &
quæ ſancti Euangelij recitat hiſtoria, in me-
moria tua ſemper prompta habeto, vt in
omnibus verbis & factis tuis ſemper ad eum,
quaſi ad exemplar totius perfectionis & ſan-
ctitatis reſpicias, incedens, ſtans, & ſedens,
iacens, comedens, aut loquens ſolus, aut cum
alijs. Omnia agenda tua ad eius vitæ exem-
plum referre curato. Ex hoc enim magis eum
diligere incipies, & de pectore eius aquas vi-
uas hauries, vt non ſitias amplius quidquam
terrenũ, & adhuc ſemper, quamdiu in hac vi-
ta fueris, fontem deſideres æternum, & fami-
liaritatis eius gratiã cum fiducia aſſequeris,
& in omni virtute perfectior eris. In hac me-
ditatione ſit tibi ſapiẽtia tua, in hac exercita-
tione ſtudium tuum, quidquid facis, Ieſus ſit
initium: ſit quoque finis intẽtum, vt omnia in
laudem ipſius facias, & quæ ſibi diſplicẽt, nec
quidem cogites. De ipſo ſemper cogita, vt ad
imitandum eum prouoceris, quoniam dulcis
memoria eius eſt, & dat delitias regibus. Tali
exercitio expende tempus tuum, vt occu-
peris in bonis ſtudijs & diuinis circa ſaluato-
rem tuum; mores tuos mutes ad formam vitę
ipſius, & conuerſationis in omnibus agendis
tuis, ad ipſum reſpiciendo, qualiter ipſe ſe in
omnibus habuit, vel habere potuit, ſecũdùm
tuam ęſtimationem, quia in omnibus ſemper
optimo & perfectiſsimo modo ſe habuit, qui
in omnibus ſemper optimus eſt.

Ad eius itaque, quantum poſsibile eſt, vitam tuam ordina exemplum, & eum imitare, pro cuius amore omnia terrena reliquiſti, vt proficere valeas in virum perfectum, quatenus omnibus videntibus te bonæ exculatiomis præbeas exemplum, vt iſtum duodecimum valeas conſcendere gradum, & non ſolum in corde interius, ſed etiam monachus in geſtu ſis exterius, omni tempore & loco, vel vbicunque fueris, videlicet:

In opere Dei, in oratorio, in monaſterio, in horto, in via, in agro. Textus Capitis 7. Regulæ

NOn enim eſt locus, vbi Deus nõ ſit, ſicut ipſe dicit per Prophetam: *Cælum & terram ego impleo.* Hier. 23. Debemus in omni loco, propter reuerentiam Dei & ſanctorum angelorũ, noſtram ſemper nobiſcum habere diſciplinã, vbicunq; fuerimus: ſiue in opere Dei, vbi videlicet oramus, cantamus hymnos, pſalmos, cantica, vel aliquod opus Dei aliud exercemus, ſiue in oratorio, vbi vnuſquiſq; ſecretius orat apud ſe: ſiue in monaſterio, vbi diuerſa exercẽtur officia, videlicet ſcribendo, legẽdo, ſtudendo, vel qualecunq; faciendo opus. Siue in horto fodiendo, vel grauiores implẽdo labores. Siue in via cũ hominibus cõuerſando. Siue in agro ſolus laborando. In omnibus his locis monachus humilitatem & diſciplinam ſemper ſe videntibus, propter eorum ędificationem, oſtendere debet. Nec in his tantum, ſed etiam in omnibus alijs locis.

 Vel

Textus Capitis 7. Regulæ. *Vel vbicunque ſedens, ambulans, vel ſtans, inclinato ſit ſemper capite, defixis in terram aſpectibus: reum ſe omni hora de peccatis ſuis exiſtimans, iam ſe tremendo iudicio Dei præſentari æſtimet: dicens ſibi in corde ſemper illud, quod Publicanus ille Euangelicus, fixis in terram oculis, dixit:*
Lucæ 18. *Domine, non ſum ego peccator dignus leuare oculos meos ad cælum.*

62. NOn omittitur aliquis locus vel actus, in quo monachus ſuam debet occultare diſciplinam. Sed vbicunq; fuerit monachus, monaſterium, id eſt, clauſuram ſuam ſecum portet: & videntibus ſe, diſciplinæ & humilitatis exempla oſtendat, videlicet, vbicunque ſederit, ſteterit, vel ambulauerit, inclinato ſit ſemper capite, quia erectum caput, pompoſum animum deſignat: & defixis in terram oculis, corde autem ſurſum leuato ad cæleſtia, vbi ſe iam ſtatim putet repræſentandum, pro ratione reddenda omnium actuum ſuorum. Nihil enim ſic cohibet à peccato, ſicut frequens memoria mortis, & timor nouiſsimorum.

Debet ſe etiam Monachus arbitrari indignum, oculos ſuos leuare ad cælum; qui

Deum

Deum toties ſe meminit offendiſſe, & peccatis ſuis ad iracundiam prouocaſſe. Et ideo compunctus in corde ſuo, pectus ſuũ percutiat, clamans ad Dominũ cum Publicano, dicens: Domine, non ſum dignus ego peccator oculos meos leuare ad cælum, qui toties te peccatis meis offendi, & in iſto ſancto Ordine tam tepidus fui: nec vnquam, ſicut debui, profeci, in virtutibus creſcendo; ſed multas negligentias cõmiſi. Inſuper & pœnas multas comparaui, per meam culpam: & locum, & habitũ, in quo alius multa bona feciſſet, ego inſipiens vſque in hanc horã, ſine fructu occupaui. Quomodo ergo auderẽ oculos meos leuare ad cælũ, qui tam grauiter offendi eius inhabitatorem? Rogo te, Domine, propitius eſto mihi peccatori: quia etſi oculos meos ad te leuare non audeo corporales, mentem tamen eleuare non erubeſco. Nam tu per Salomonem dixiſti mihi: *Fili, præbe mihi cor tuum.* Et ecce, Domine, cor meum coram te hodie pollutum & immundũ: quomodo illud præbebo tibi? *Cor mundum crea in me, Deus: & ſpiritũ rectum innoua in viſceribus meis.* Quia niſi tu mũdaueris me, non potero videre te. Hoc itaque, Domine, peto à te, munda me, quatenus valeam diligere te. Nemo enim peccator venit ad te, niſi tu traxeris illum. Domine, non ſum dignus ego peccator, leuare oculos meos ad cælum, ſed propitius eſto mihi peccatori, & amodo te trahente, quantum poſsibile eſt, mundum cor meum præbebo tibi creatori meo.

Lucæ 18. Prou. 23. Pſalm. 50.

63. Ecce, fratres dilecti, quantam veniæ fiduciá dignè pœnitentibus præbet, quòd Publicanus, qui peccatum ſuum perfectè cognouit, fleuit, confeſſus eſt; etſi iniuſtus ad templum venit, iuſtificatus tamen ab illo deſcendit. Et nos, fratres chariſsimi, faciamus, quod ipſe Publicanus: nam in multis offendimus omnes, & ſi dixerimus, quoniam peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & non eſt veritas in nobis; ſed confiteamur peccata noſtra Domino, humiliantes nos, & miſerebitur noſtri; quoniam multus eſt ad ignoſcendum. Dicatque vnuſquiſque noſtrûm ſemper in corde ſuo: Domine, non ſum dignus ego peccator, leuare oculos meos ad cælum, propitius eſto mihi ſupplici, qui non ſum ſicut minimus aliquis ſeruus tuus, neque eorum inhæſi veſtigijs, qui me in hac vita monaſtica præceſſerunt, qui fuerunt contemptu ſæculi ſublimes, iuſtitiæ merito glorioſi, caſtitatis laude angelici: velut etiam multi eorum, qui poſt flagitia publica pœnitendo, tibi meruerunt eſſe deuoti. Et ſi quid fortè tua largiente gratia, boni fecero, quo fine, qua ſententia à te iudicetur, an tibi acceptum ſit, penitus ignoro. Quid igitur faciam, Domine Deus meus?

Iac 3.
1. Ioan. 1.

Textus Capitis 7 Regulæ. Pſalm. 118

Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque.

QVis me humiliauit, niſi peccata mea? Incuruatus ſum, & implicatus terrenis

renis negotijs; quis me liberabit de hamo mortis huius? Certè, qui cogitat altitudinem quietis æternæ, ipſe videt, quantum ſit humiliatus in hac carnis corruptione. Incuruatus rectè dicitur, qui ſæculi huius vanitates ſectatur.

Nos autem, fratres, non ſic; ſed lugeamus in confeſsione: agnoſcamus vbi ſimus, recordemur altitudinem æternæ quietis, patienter exſpectemus, quod ille nobis promiſit, qui humilis propter nos apparuit. Dicat quilibet apud ſe: Incuruatus ſum, & humiliatus, id eſt, qui dudum elatus eram in ſæculo, incuruatus ſum modò ſub Deo. Qui aliquando exaltatus eram in ſæculo, nūc humiliatus ſum ſub monaſtico iugo. Incuruatus ſum corpore, humiliatus ſum animo: vt exaltari merear in die viſitationis Domini. *Incuruatus, & humiliatus ſum vſquequaque*; id eſt, ex omni parte, ex omni conſideratione, quia eſt neceſſe, vt humilitas, quæ commendatrix eſt omnium cæterarum virtutum, in corde firmiter teneatur, & cæteris in exemplum foris demonſtretur. Hoc enim gradus iſte duodecimus innuit, vt & ſibi quiſque in corde ſit humilis, & proximo in bono exemplo vtilis. Magnum enim eſt, vt Monachus in corde conſeruet humilitatem, & foris in bono opere etiam fratrum ſuorum quærat vtilitatem, quia illa eſt perfecta charitas, qua Deus diligitur per puritatem cordis, & proximus per exhibitionem boni operis. Sic S. Benedictum feciſſe non dubitamus, qui & ſibi pu-

rus extitit cogitatione, & omnibus videntibus eum, vtilis in operatione. Faciamus & nos ſimiliter; quia pro tot recipiet vnuſquiſque mercedem quietis, quot ſuo exemplo à via conuertit iniquitatis. Quia qui erudiunt multos, maximè exemplo, *ſicut ſtella in firmamento, lucebunt in perpetuas æternitates.* Dan. 12.

Sit igitur quilibet noſtrûm, fratres chariſſimi, alteri in bono opere ſpeculum charitatis & lumen diſciplinæ, vt videns frater opera fratris, Deum glorificet, qui in cælis eſt, & ad imitationem bonorum actuum accendatur. Simus humiles non ſolum in corde, quod præ omnibus neceſſarium eſt, ſed etiam in corpore, quod hominibus imitabile ſit: quia qualis eſt theſaurus cordis, talis etiam ſine dubio eſt operatio corporis.

Textus Capitis 7. Regulæ.

Ergo his omnibus humilitatis gradibus aſcenſis, Monachus mox ad charitatem Dei perueniet illam, quæ foras mittit timorem.

GRadus iſti duodecim ſibi coniunguntur, vt qui perfectè vnum aſcenderit, omnes credatur aſcendiſſe: quia, vt dicit B. Hieronymus in quadam Epiſtola, omnes virtutes ſibi hærent, & qui vna caruerit, omnibus caret. Qui ergo habet vnam, omnes habet. Sunt autem multi, qui ſpeciem quidē virtutis habent, ſed virtutem perfectè non habent, & ideo omnibus carent. Hoc enim decla-

declarat nobis in Euangelio Dominus. Quoniam ſi quis vnum mandatum ſolum tranſgreſſus fuerit, etiamſi cętera fecerit, omnium erit reus. Si quis autem ad perfectionem voluerit peruenire virtutum, oportet, vt omni die & hora, omni loco, vel vbicunque fuerit, in eodem perſeueret propoſito, nec vnquam tepeſcat: etiamſi ſtatim nequeat cõprehendere, quod cupit. Quoniam nemo repente fit ſummus: & hæreditas, ad quam feſtinatur in principio, in fine benedictione carebit. Non enim mirum eſt dare fructum arborem; ſed beatus planè, qui dat fructum ſuũ in tempore ſuo. Iac. 2.

64. Nunc ergo, vt ad charitatem Dei perfectam, quæ foras mittat timorem, peruenire valeamus, debemus legem Dei noſtri ſemper, quantum in nobis eſt, factis adimplere: ac iugi meditatione mente reuoluere, quomodo nos oporteat placere Deo. Hinc Moyſes in Deuter. 6. cap. præcepit filijs Iſraël, dicens: *Erunt verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filijs tuis: & meditaberis in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens: & ligabis ea quaſi ſignum in manu tua: eruntq́ue & mouebuntur inter oculos tuos: ſcribeſq́ue ea, in limine & oſtijs domus tuæ.* Nos etiam legem habemus, quam præcepit nobis Dominus Deus, per famulum ſuum Benedictum, ſecundùm quam nos viuere oportet: ſint verba eius in cordibus noſtris, & narremus ea fratribus noſtris: meditemurque in eis die ac nocte; & memores ſimus omnium, quæ præ- Deut. 6.

cepit nobis Dominus Deus,& quæ ſpõte vouimus Domino; quã puros & innocentes nos eſſe oporteat, ſi dignè habitum noſtrũ portamus, quã patientes ad opprobria: quã obediẽtes ad ſuperiores; quã humiles apud nosipſos; quã exẽplares apud proximos; quã continuos & perſeuerãtes in oratione; quàm alacres in opere diuino: quã feruentes in labore: quàm quietos in cella; quã fortes in capitulo; quàm abſtinẽtes in refectorio; quã caſtos & honeſtos in dormitorio; quã diſciplinatos in omni loco; quã ſanctos in altari; quã amaros in cõfeſsione; quàm diſtrictos in noſtra accuſatione; quàm cõpaſsionatos in aliorum infirmitate; quàm mites & pios ad omnes; quã charitatiuos ad fratres; quã donatiuos ad inimicos, vt perfecta in nobis charitas oriatur.

Deinde memores ſimus voti noſtri, quæ diſtinxerunt labia noſtra Domino, in cõſpectu omnium ſanctorum eius; quando promiſimus Deo & ſanctis eius, quòd de cętero ſeruiemus ei ſoli. Quando obediẽtiam, ſtabilitatem, & conuerſionem morum noſtrorum, ſecundùm regulam S. Benedicti, vouimus Deo: in qua quidem regula omnia, quæ ad perfectionem tendẽtibus ſunt neceſſaria, pleniſsimè continẽtur. Recogitemus etiam vitã noſtram retroactam; quã immundi extiterimus in ſæculo; quã multis peccatis irretiti; quàm paucis virtutibus adornati; & quàm ſæpius in peccatum lapſi, ſed quã raro perfectè reſtaurati. Deinde, poſtquã ad religionem venimus, quàm tepidi ſemper fuimus, recogitemus; quàm

quàm negligentes in opere diuino; quàm impatientes in omnibus tentationibus, quã pigri in laboribus; quàm frigidi in orationibus; quàm diſtracti in meditationibus, quã inconſiderati & leues atq; diſſoluti in verbis, quàm impuri in cogitationibus; quàm irreligioſi in operibus; quã vagi in viſu; quàm inhoneſti in riſu; quã edaces in cibo & potu, quã curioſi in veſtibus; quã prompti ad iudicandũ alios, & in ſiniſtrã viam deducendi opera eorum; quã tardi ad accuſandũ nos ipſos; quàm tepidi ad vigilias: quam hilares ad audiendũ fabulas; & quàm triſtes & deſidioſi ad verbũ Dei; quam tædioſi in lectione; & quã negligentes in omni bono opere: qui habitum & tonſuram monaſticam vſq; in hodiernum diem ſine condigno pœnitentiæ fructu portauimus.

Ideoq;, dum adhuc ſumus in carne, & pœnitere licet, accuſemus noſmetipſos corã Domino cũ publicano humili, vt & cũ eo iuſtificari mereamur: quoniã initium iuſtitię eſt, ſe noſſe peccatorẽ. Studeamus nos ſemper emẽdare in melius, vt iſtos duodecim humilitatis gradus poſsimus aſcẽdere, & demũ ad perfectam Dei charitatẽ peruenire, quæ nobis omnia amara huius temporis dulceſcere facit, & dulcia quæque amara reddit. Quoniam vera dulcedo deſurſum eſt, ad quem quotidie anhelamus, dicẽtes: *Adueniet regnum tuum* Domine: videlicet quod ſumus nos, teſtante Petro Apoſt. ac dicẽte: *Vos genus electũ, regale Sacerdotiũ, gens ſancta, populus acquiſitionis, vt virtutes annũtietis eius, qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumẽ ſuũ.* Matth. 6. 1. Pet. 2.

Et

Exodi 19 Et Exodi 29.legimus: *Mea eſt omnis terra, (dicit Dominus,) & vos eritis mihi in regnum Sacerdotale,*
2.Cor.6. *& gens ſancta.* Hinc Apoſtolus dicit: *Vos eſtis templum Dei viui.* Sola enim charitas templum
1.Ioan.4. Dei efficit. Quoniam, *Deus charitas eſt: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Inter bonos & malos, ſola charitas diſcernit. Sed quia, vt dixi, nemo repente fit ſummus, ad perfectam charitatem non poſſumus venire, niſi per multos labores & tribulationes,
1.Petri. quia in hoc vocati ſumus. Nam & *Chriſtus paſſus eſt pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.* Regnum Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud: Quia niſi quis ſibi fuerit violentus, carnis non poterit ſuperare impetus, qui pugnant aduerſus ſpiritum.

65. Et nos, fratres, qui ad culmen perfectæ humilitatis & charitatis contendimus venire, patientes ſimus & feruidi: incipiẽtes à primo, quouſque ad gradum veniamus duodecimum, ſanctæ videlicet humilitatis, quæ charitati Dei perfectæ proxima eſt. Ad charitatem verò perfectam pertinet hoc, quod Dominus noſter in Euangelio præcipit, dicens:
Matth. 5. *Diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui vos oderunt. Orate pro perſequentibus & calumniantibus vos: vt ſitis filij patris veſtri, qui in cælis eſt.* Hæc enim eſt perfecta charitas, qua Deus diligitur ſuper omnes ex toto corde; & in omni opere bono, eius implendo mandata: quia probatio dilectionis, exhibitio eſt operis. Deinde proximus, vt à dilectione non excludatur inimicus. De iſta charitate, dicit Ioannes in

ſua

ſua canonica 1. cap. 4. *Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniã timor pœnam habet. Qui autem timet, non eſt perfectus in charitate*. Perfecta charitas foras mittit timorem, videlicet ſeruilem, ſeu etiam initialem: de quo ſcriptum eſt: *Initium ſapientiæ timor Domini*, quo timet quiſque incipiens opera iuſtitiæ, ne veniat diſtrictus Iudex; & ſe minus caſtigatum inueniens, damnet. Sed præſentiũ aduerſitatum timorẽ, perfecta charitas eijcit ex animo, ſicut Paulus dicit: *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio, anguſtia, an perſecutio*, &c. *Iuſtus, vt leo confidens, abſque timore erit*. Sæuiat iſte mundus, quantum voluerit: tu, ſi Domini es, noli timere. Expellit enim charitas timorem, & ſanat, quod vulnerauerat timor. 1. Ioan. 4. Eccli. 1. Rom. 8. Prou. 28.

Per quam vniuerſa, quæ prius non ſine formidine obſeruabat, abſque vllo labore, velut naturaliter ex conſuetudine, incipiet cuſtodire. Textus Capitis 7. Regulæ.

SIcut enim dictum eſt, timor pœnã habet; quia eo, quo quis timet, patitur: Et ergo, quidquid facit, quadã formidine facit. Subintrante autẽ charitate, effugatur timor. Prius enim homo, cũ animi timore ad conuerſionẽ venit: quia durũ ſibi videtur, incõſuetum ſumere iugũ. Poſtquã verò in Chriſti ſeruitio, diuturno tempore perſtiterit, eiuſq; in bona conſuetudine durauerit propoſitũ, ſuccedente cha-

te charitate,& creſcente feruore, metus recedet; & monachus ex conſuetudine bona, velut naturaliter incipiet amare, quod prius timebat,& quę faciebat antea cum timore formidinis, cuſtodire incipiet cum amore dulcedinis.

Tren. 3. De iſta conſuetudine memini me legiſſe: *Bonum eſt homini, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius, & tacebit, & leuabit ſe ſuper ſe.* Quid non vſu mutatur? & quàm difficile eſt reſiſtere conſuetudini? Nam dum ad alicuius rei exercitium animus conſuetudine iuuatur, quaſi ſine labore opera facit laboris; quia conſuetudo, eſt altera ars. Qui enim in iuuentute ſe dederit ad opera virtutum, & perſtiterit laborando, creſcente numero annorum, creſcet fortitudo bonorum: & ex perſeuerantia conſuetudo naſcitur: quamuis & illa, de iſta generatur: vt homo, ad ſenectutem veniens, maneat, qui fuerat in iuuentute. Hinc etenim ſcriptum eſt: *Adoleſcens, iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Dicit enim Gregorius in Homilia: *Vſitatá culpa obligat mentem, vt nequaquam ſurgere poßit ad rectitudinē: conatur, & labitur: quia vbi ſponte diu perſtitit, ibi etiam cùm voluerit, coacta cadit.*

Prou. 22. Gre hom. 31. in Euā.

Anima enim humana, tabulæ cereæ molli aſſimilatur: in qua quod ſemel ſcriptū fuerit, indurata cera, difficile deletur. Qui enim in iuuentute operam virtuti non dederit, in ſenectute ab omni ornatu virtutū nudus erit. Nam, quod in iuuētute addiſcitur, in matura

ætate

ætate conſeruatur. Vnde Iſidorus lib. ſoliloquiorum: *Difficile eſt peccati conſuetudinem vincere, prauus vſus vix aboletur, aſsidua conſuetudo vitium in naturam conuertit, ſceleribus adſtrictus vix ab eis diuelli poteſt.* Et Baſilius: *Non paruus eſt labor, vt ſe aliquis à priori non bona conſuetudine reflectat.* Hinc Iſidorus, libr. 2. de ſum. bon. dicit: *Melius eſt peccatum cauere, quàm emendare. Facilius enim reſiſtimus hoſti, à quo nondum victi ſumus, quàm ei, à quo iam ſuperati ac deuicti cognoſcimur. Omne peccatum, antequam admittatur, amplius pertimeſcitur. Quamuis autem graue ſit, dum in vſum venerit, leue exiſtimatur, & ſine vllo metu committitur.* Vnde Auguſtinus: *Conſuetudo, quaſi ſecunda & affabricata natura, dicitur.* Peccatum admittere, cadere eſt in puteum. Conſuetudinem verò peccandi facere, os putei eſt coanguſtare: ne is, qui cecidit, valeat exire. Vnde beatus Hieronymus dicit in Epiſtola quadam: *Aſperam & inſuauem nobis virtutum viam, nimia facit vitiorum conſuetudo: quæ ſi in alteram partem transferatur, inuenietur ſemita iuſtitiæ leuis.*

Iſid. libr. 2

Baſil. in Regul.

Iſid. c. 23.

Aug. lib. 6 muſ. c. 7.

Hieron. in ep. ad Celantiam.

Videmus etiam, fratres, quod dico, oculis noſtris quotidie, quoniam ſunt aliqui in religione, qui iam in ætate matura conſtituti, nouitiā non apprehenderunt inſtitutionem, ſed tepidi & negligentes ſunt in omni opere bono, quia in introitu religionis ad virtutum exercitia ſe nō dederunt, cū adhuc eſſent iuuenes, & inueniūt ſe nūc, quales ſemper fuerant, ſenes. Et ſi ſe ad meliorem aliquando voluerint dare vitam, antiqua conſuetudo

repu-

repugnat, ac ſuam in eis non patitur auferri poſſeſsionē:& ſic miſer remanet ſenex, qualis extitit adoleſcens. Sicq; conſuetudini implicatus, quaſi quadā catena vitiorū tenetur aſtrictus; ita vt ab ea euelli nequaquā valeat, niſi diuina gratia manum iacentis apprehendat. Interdum enim Deus tales liberat, dum eorum deſperationem, ad conuerſionem libertatis cōmutat. Ipſo enim miſerante, peccata dimittuntur; quo protegente, fit, ne in deterius peccando eatur.

66. Ergo ſtudeamus,aut non cadere,aut citò conuerſi ad lapſum conſurgere: ne maledictum Prophetæ incurramus, dicentis: *Væ, qui trahitis iniquitatē in funiculis vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri peccatum.* Trahit enim iniquitatem vt funiculum, qui tardat conuerti ad Deum. Trahere enim iniquitatem,eſt moram facere in iniquitatibus. Vnde & Pſalmiſta: *Prolongauerunt*, inquit, *iniquitates ſuas: Dominus iuſtus concidet ceruices peccatorum.* Qui enim tardat conuerti ad Dominum, dum iuuenis eſt; & de die in diem protrahit emendationem; quaſi funiculum trahit iniquitatem. Et ſic mora perſeuerans peccandi, conſuetudinem facit, à qua difficile eſt quemquam, ſine ſpeciali gratia Dei,poſſe liberari.

Eſai. 5.

Pſal.128.

Lazari quatriduani hiſtoria pulchrè explicatur.

67. Vnde rectè Lazarus quatriduanus dicitur, atque fœtere in ſepulchro. Quia homo, qui per conſuetudinem iacet in peccato,ante oculos Dei & omnium ſanctorum eius iam fœtet. Lazarus quatriduanus in ſepulchro, deſignat peccatorem quatuor vinculis ligatū

in pec-

in peccato. Prima enim dies, eſt in mala cogitatione delectatio. Secunda, eſt peruerſæ ſuggeſtionis cõſenſio. Tertia, eſt peccati perpetratio. Quarta, eſt in peccato conſuetudo. Inſuper & ligatus Lazarus perhibetur, manibus & pedibus: quia dum conſuetudini nõ reſiſtitur, peccandi neceſsitas generatur; & dum homo in neceſsitate eſt, omnino ligatus eſt. Sed quid faciendum eſt? Ecce magiſter venit, amicus Lazari, qui ad hoc in hunc mũdum venit, vt peccatores vocaret ad pœnitẽtiam. Et dicit ſorori eius; videlicet animæ, quæ homini, vt ſoror coniuncta eſt; vel certè turbis, id eſt, dæmonibus, qui eum ſepeliuerunt, vbi poſuiſtis eum? Dicunt ei: Domine, veni, & vide. Veni per ſpiritum compunctionis, & vide per gratiam remiſsionis. Hæc enim duo, ex mortuo viuum, ex peccatore faciunt iuſtum. Qui enim ex peccato ſuo verè compungitur, ſe proculdubio emendare conatur; & quidquid ad veram pœnitentiam pertinet, alacri animo aggreditur. Veni ergo, Domine, ad compunctionem cor meum accende, & vide me oculis miſericordiæ tuæ, quibus Petrum reſpexiſti, donando veniam de peccatis commiſsis; & gratiam largiendo, de virtutibus plantandis. Veni, & vide. Et lachrymatus eſt Ieſus. Quare lachrymatus? Certè, poſtquam dixerimus ad eum: Veni, & vide, lachrymatur pro nobis Dominus Ieſus, Patri oſtendendo vulnera ſua, & lachrymas, quas pro peccatoribus effudit. Quia pontifex eſt omnium noſtrûm, per

quem acceſſum habemus ad Deum. Lachrymari enim dicitur, quando ad miſerandum peccatoribus inclinatur: Lachrymæ quippe miſerantis ſunt. Dicunt ergo turbæ, videntes Dominum lachrymantem: Ecce, quomodo amabat eum. Dæmones enim, videntes Ieſum noſtrum eſſe aduocatum apud Patrem, dicunt ad inuicem, ſtupentes & trementes: Ecce, quomodo amabat eum, quem tam paratus eſt reſuſcitare. Fugiamus ergo procul, quia filius eripit ſeruum, non poterimus eum tenere captiuum.

Quomodo enim poſſumus agere contra hominem iuſtum, quem ſic diligit Dominus? Diſcedamus hinc, ne pereamus, quoniam nemo tenere eum poteſt, quẽ Deus decreuerit liberare. Quidam autẽ ex ipſis dicebant, Dei ignorantes diſpoſitionem: Non poterat hic, qui aperuit oculos cæci nati, facere, vt hic nõ moreretur? Hæc enim dicunt apud ſe, non rectè cogitantes, cùm hominem à peccato ad iuſtitiam cernunt reſurgere. Nõ potuit Deus facere, vt non peccaret Petrus, qui ad iuſtitiã vocauit gentiles in iniquitate natos? Et qui aperuit oculos cæci nati, vbi gentiles in peccatis natos ad iuſtitiam conuertit, magna eis virtutum & ſanctitatis concedendo opera, quare etiam non facit, vt hi, qui à iuuentute eius obſeruarunt mandata, talia faciant, & non moriantur peccando? Qui tam magna beneficia exhibet infidelibus? cur fideles non cuſtodit, ne peccent? Sed ô ſtulti,

ſtulti, Dei ignoratis iudicia. Quis eſt homo ſuper terram, qui bene faciat, & non peccet? Quid mirabilius eſt, hominem conſeruare viuum, vel reſuſcitare mortuum? Multo ſine dubio glorioſius eſt, hominem quatriduanum, & in conſuetudine peccati ſepultũ reſuſcitare ad iuſtitiam, quàm iuſtum præſeruare, ne declinet ad iniquitatem. Sed Deus vtrumque poteſt, qui omnia poteſt. Sufficit & tibi, ſi conuerſus ab iniquitate, qua teneris, mortuus, iuſtitiam feceris. Quia non dicitur impius, qui fuerit poſt peccatum denuo pius. Scriptum eſt: *Septies in die cadit iuſtus, & reſurgit.* Prou. 24. Nónne mirum videtur tibi, quomodo quis poſsit eſſe iuſtus, & tamen cadere in peccatum? Si iuſtus, quomodo cadit? Si cadit, quomodo iuſtus?

68. Quid dicis ad iſta? Potéſtne quis eſſe & iuſtus, & peccator: cùm iuſtitia & peccatum ſint duo maxima contrària? Qui enim iuſtus eſt, peccator non eſt; & qui peccator eſt, iuſtus non eſt. Quomodo ergo cadit iuſtus ſepties in die, & reſurgit? Sed vocabulum iuſti non amittit, qui ſemper per pœnitentiam reſurgit. Noli ergo iudicare opera Domini, quare permittat electos plerumque cadere; quia potens eſt nos ab omni peccato conſeruare, ſi vellet. Sed quia liberum arbitrium dedit nobis, illo nos viuere permittit. Sicut ſcriptum eſt: *Et dimiſi eos, ſecundùm deſideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus ſuis.* Pſalm. 80. Cùm autẽ hæc dicerent turbæ, Ieſus rurſum fremens in ſemetipſo, venit ad

monumentum: quia dum pœnitenti animæ inſultant dæmones, dum humiliatò homini opprobria inferunt homines, & pœnitens omnia ſuſtinet patienter, venit Ieſus ad monumentum, eius reſpiciendo humilitatem, vt reſuſcitet eum, & ad gratiæ ſuæ ſinum recipiat: quia cor contritum & humiliatum

Pſal. 50. Deus nō deſpicit. Erat autē ſpelunca, & lapis ſuperpoſitus erat ei. Quæ eſt ſpelunca, in qua peccator iacet ſepultus, niſi pudor confeſſionis, quo homo erubeſcit confiteri peccatum ſuum, & hinc reatum continet in conſcientia, quaſi in ſpelunca. Et quis eſt lapis ſuperpoſitus, niſi amor peccati, & deſiderium voluptatis, quæ non ſinit homines inſurgere à monumento malæ conſuetudinis? Et accedens Ieſus, dixit: Tollite lapidem, id eſt, auferte voluptatis amorem, vt reſurgat, qui iacet in tumulo Dicit ei Martha, ſoror eius, qui mortuus fuerat: Domine, iam fœtet, quatriduanus eſt enim. Martha Syriacè, dominatrix dicitur Latinè.

Poſtquam ergo Dominus dixerit inſpirando cogitationibus, vt reuoluant lapidem ab oſtio monumenti, id eſt, vt depoſito pudore atque timore, & peccati amore, ad confeſſionis remedium homo refugiat, reſpondet Martha, dominans voluntas huic inſpirationi, dicens: Domine, iam fœtet, quatriduanus enim eſt. Sic reſpondet volūtas rationi: Quid fruſtra deciperis, non poteris conſequi veniam, neque emendare vitam; quoniam quatuor vinculis peccatorum teneris captiuus, id eſt,

eſt, mala delectatione, qua tibi voluptas placet, peruerſo conſenſu, & malo opere, atque conſuetudine, de quibus te nemo poterit liberare. Dicunt etiam talia ſtulti homines, cùm viderint ſe hominem conuertere à peccatis; atq; religionem aliquam intrare. Quid facis, ó miſer, totum tempus vitæ tuæ in peccatis duxiſti, & iam vis Monachus fieri? Quatriduanus, id eſt, inueteratus es in peccatis, & nunc putas te fieri poſſe ſanctum?

Quæ te neceſsitas cogit ingredi religionem, an deſperas, & propterea quæris latibulum? Et dicit alter ad alterum: Iam fœtet iſte homo, id eſt, iam omni ſpurcitia & peccato plenus eſt, & adhuc ſe putat poſſe ſaluari. Fruſtra laborat. Sed Dominus ſic diffidenti Marthæ reſpondit: Nónne dixi tibi, quoniã ſi credideris, videbis gloriam Dei? Sic fluctuanti ac trepidanti mẽti per inſpirationem Dominus reſpondit: Quid deſperas, ô homo? Nónne ego ſum, qui iuſtifico impium? Nónne dixi tibi per Prophetam meum: *Nolo mortem peccatoris, ſed vt magis conuertatur, & viuat?* Ezech. 33 Nónne dixi tibi, & omnibus, quos creaui: *In quacunq; hora ingemuerit peccator pro iniuſtitia ſua, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius?* Eſai. 1. Quid ergo times? Fac quod tibi dico, reuolue lapidem ab oſtio monumenti, & vade, & oſtende te ſacerdotibus, confitendo peccata tua, & miſerebor tui, mundaboque te, & omnes iniquitates tuæ, ſicut nix, dealbabuntur. Hac fiducia & exhortatione roborati, tulerunt lapidem.

Et accedens Ieſus, clamauit voce magna; quia in virtute verbi Dei remittuntur pœnitentibus peccata, quando ſacerdotes, miniſtri Dei, prædicatione & doctrina Dei abſoluunt à crimine confitentes. Clamauit voce magna (quia ſolus Deus poteſt dimittere peccata) Lazare, veni foras. Vocat eum proprio nomine, quia nemo abſoluitur à peccato, qui ſe non vult cognoſcere peccatorem. Initium enim ſalutis eſt, cauſam noſſe languoris. Qui ſe enim peccatorem eſſe nõ credit, corripi non vult. Contra quales ſcriptum eſt Eccleſiaſtici ſeptimo: *Noli eſſe iuſtus multum, neque plus ſapias, quàm neceſſe eſt.* Ne obſtupeſcas, Lazare, id eſt, qui te cognoſcis peccatorem, adiutus à Domino, ſic enim interpretatum ſonat, quia nemo poteſt ſeipſum plenè cognoſcere, niſi adiuuetur à Domino, per illuminationem gratiæ ſuæ. Veni per compunctionem & ſanctum deſiderium ad me, ad exercendas virtutes & bona opera, foras dimiſsis, & ſpretis omnibus ſæculi huius voluptatibus, quæ te prius ad peccatum ducebant. Et cùm Deus ſic cœperit voluntatem peccatoris ſua gratia præuenire, & homo compungi, ſeque in confeſſione accuſare peccatorem, mundique delitias fugere, & ſeipſum, mediante gratia diuina, in bono propoſito inſtituere, tunc ſtatim euigilabit dormiens miniſter peccati: & fit ſeruus Ieſu Chriſti.

Eccli. 7.

Vnde & ſequitur: Et ſtatim prodijt, qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes; quia quan-

quantumcunque quis fuerit compunctus à peccato, non abſoluitur, niſi habeat voluntatem confitendi ſacerdoti, ſi adſit facultas. Quia *corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem.* Et dixit ei Ieſus: Soluite eum, & ſinite abire. Hoc officium propriè eſt Apoſtolorum, & eorum, qui illis in ordine ſucceſſerunt: quibus poteſtas ſoluendi tradita eſt ab ipſo Domino atque ligandi. Reſtat igitur contritus & humiliatus, atque confeſſus per miniſterium ſacerdotum, abſoluatur à crimine, & vadat per contemplationem ad deſideria ſuperna, vt reuelata facie, quæ quondam ſudario, id eſt, cupiditate terrena ligata videre mereatur Deum in maieſtate ſua facie ad faciem, ſicuti eſt. Vides, quàm difficulter à mala conſuetudine liberatur, qui perſeuerans peccando, conuerti differt. Rom. 10.

69. Hoc pleniſsimè deſignant tres mortui, quos Dominus reſuſcitauit. Vnum in domo, alterum in porta ciuitatis, tertium in monumento. Quando enim per malæ ſuggeſtionis delectationem peccator conſenſum præbet, quaſi mortuus in domo iacet. Quando verò per conſenſum ad operationem proceditur, quaſi mortuus extra ciuitatem portatur. Cùm verò peccatum in conſuetudinem venerit, quatriduanus in ſepulchro fœtet. Nos autem, fratres chariſsimi, aduocemus Saluatorem noſtrum, vt veniat ad reſuſcitandum nos, & poſtquam ſurrexerimus per confeſsionem, quam compunctio Tres mortui à Chriſto excitati, quid ſignificent.

amara comitatur, caueamus, ne iterum committamus, de quo cōmiſſo ante lugebamus. ſecundus enim infirmiorum caſus periculoſior. Vnde Dominus cuidam à ſe ſanato dixiſſe ſcribitur: *Vade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat*. Et ſicut à peccati conſuetudine, difficile eſt quempiam poſſe diſcedere: ita non facile in bona conſuetudine educatus, ad malam poteſt declinare. Si enim in aliqua bona obſeruantia perſeueramus, conſuetudo facit naturæ iucundū, quod antea fuerat contrarium.

Ioan. 5.

Exempli gratia: Cùm eſſemus adhuc in ſæculo, durum omnino & importabile nobis, ab eſu carnium abſtinere, media nocte ad vigilias ſurgere, veſtitos dormire, & laneis vti camiſijs, videbatur; nunc autē, poſtquam obſeruantiam duximus in vſum, velut naturaliter obſeruamus, quod antea metuebamus; adeo, vt extra noſtram iſtam conſuetudinem, ſi quippiam fecerimus etiam, quod antea placuerat, contrarium nobis videatur: ſicut patet in multis, qui in cellis ſuis dormiētes, in duris ſtratis ſuauiſsimè quieſcunt: cùm autem in itinere molliora habuerint lectiſternia, quieſcere non valent. Et ſic de cæteris in multis. Vt ſi conſuetus aliquando non ſurgeret media nocte ad vigilias, per integrum diem ſuſtineret moleſtias. Vſus enim artem commendat, quia ſine vſu ars parum, & ſine arte vſus nihil valet. Omnia enim per conſuetudinem, quantumlibet fuerint amara, dulciora fiunt.

Studea-

Studeamus ergo, fratres, in iſtis duodecim humilitatis gradibus, proficiendo aſſueſcere; & quod antea incepimus à timore, terminabitur in amorem. Vnde & ſequitur.

Non iam timore gehennæ, ſed amore Chriſti, & conſuetudine ipſa bona, & delectatione virtutum, quæ Dominus iam in operario ſuo, mundo à vitijs & peccatis, Spiritu ſancto dignabitur demonſtrare. Textus Capitis 7. Regulæ.

IN via mandatorũ Dei, à timore incipitur, vt ad charitatẽ per bonam conſuetudinem veniatur. Timor namq; Domini, initium ſapientiæ eſt. Multi enim timore pœnarũ, bona facere incipiũt, ſed amore Chriſti perficiunt. Inchoant à timore, ſed euntes de virtute in virtutẽ, ad perfectam Chriſti trãſeunt charitatem. Et quæ prius ignorantia nocere agere timebant, cõſuetudine iam docente, agere nõ formidant; copiam virtutum habere deſiderant, & ideo bona agere ſatagunt, vt à vitijs celeriter valeant emundari. Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte; quoniã frequens meditatio legis diuinæ, à peccato cohibet mentem, accepto Spiritus ſancti dono, quod in bono opere perſeuerantia meretur, in his, quæ iuſta & ſancta ſunt, delectantur; & ea, quæ diligunt, ſagaciter adimplere feſtinant; vt eius ſacratum templum efficiã- Pſal. 1.

tur, cui ſe ab initio cõuerſionis monachi eſſe vouerunt: vt impleatur in eis illud, quod dicit Apoſtolus Paulus: *Vos eſtis templum Dei viui, & Spiritus ſanctus habitat in vobis*. Illo ſpiritu trahente, omnia huius mundi tranſcendunt, & ad culmen perfectæ charitatis Dei peruenire contendunt: quæ in regno Dei principatum obtinet, & ſceptrum decoris. Ecce, iſti ſunt duodecim gradus perfectionis, quibus aſcenſis, anima quieſcit in illo ſolo, quo ſublimius nihil eſt; in cuius amore tanto fortius hæret, quanto in diligendo Deum diutiùs ſtetit. Mora enim boni alicuius, in fruitione eius deſiderium auget & amorem, qui fruitur.

a Cor. 6.

Obiectiones cõtra gradus 12. humilitatis.

70. Sed argueret aliquis, contra hanc deſcriptionem iſtorum duodecim graduum humilitatis: Quia enumerantur in ipſis quædam, quæ ad alias virtutes pertinent: ſicut obedientia, & patientia. Enumerantur etiam aliqua, quæ ad falſam opinionem pertinere videntur, quæ nulli virtuti poſſunt competere; ſcilicet, quòd aliquis pronunciet ſe omnibus viliorem; quòd ad omnia ſe inutilem & indignum confiteatur, & credat. Ergo inconuenienter ponuntur inter gradus humilitatis. Amplius: Humilitas ab interioribus ad exteriora procedit, ſicut & cæteræ virtutes. Inconuenienter ergo præmittuntur in præmiſsis gradibus illa, quæ pertinent ad exteriores actus his, quę pertinent ad interiores. Amplius: Anſelmus in libro de ſimilitudinibus, ponit ſeptem humilitatis gradus:

Anſelm. c. 19. & ſe.

dus: quorum primus eſt, contemptibilem ſe eſſe cognoſcere: ſecundus, de hoc dolere: tertius, hoc confiteri: quartus, hoc perſuadere, vt ſcilicet hoc velit credi: quintus, vt patienter ſuſtineat hoc dici: ſextus, vt patiatur contẽptibiliter ſe tractari: ſeptimus, vt hoc amet. Ergo vidẽtur præmiſsi gradus eſſe ſuperflui. Amplius. 9. Matth. 3. dicit gloſſa: Perfecta humilitas tres habet gradus: Primus eſt, ſubdere ſe maiori; & nõ præferre ſe ęquali, qui eſt ſufficiens. Secundus eſt, ſubdere ſe æquali, nec præferre minori: & hic dicitur abundans. Tertius gradus eſt, ſubeſſe minori, in quo eſt omnis iuſtitia. Ergo præmiſsi gradus videntur eſſe ſuperflui. Amplius: 9. Auguſtinus dicit in libro de virginitate: *Menſura humilitatis cuiq; data eſt, ex menſura ipſius magnitudinis: cui eſt periculoſa ſuperbia, quæ amplius amplioribus inſidiatur.* Sed menſura magnitudinis humanæ, non poteſt ſub certo numero graduum determinari. Ergo videtur, quòd non poſſunt determinati gradus aſsignari. Matth. 3. Gloſſa ordinaria. Aug. c. 33.

Reſpondeo, dicendum, quòd humilitas eſſentialiter in appetitu conſiſtit. Secundùm quod aliquis refrænat impetum animi ſui, ne inordinatè tendat in magna, ſed regulam habet in cognitione; vt ſcilicet aliquis non exiſtimet ſe ſupra id eſſe quod eſt: & vtriuſque principium & radix, eſt reuerentia, quam quis habet ad Deum. Ex interiori autem diſpoſitione humilitatis procedunt quędam exteriora ſigna, in verbis, & factis, & geſtibus, quibus id, quod interius latet, mani- Reſpõſio.

manifeſtatur. Sicut & in cæteris virtutibus accidit. Nam ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei, ſenſatus, vt dicitur Eccleſiaſt.
Eccli. 19. 19. Et ideo in prædictis gradibus ponitur aliquid, quod pertinet ad humilitatis radicem, ſcilicet, primus gradus: qui eſt, vt homo Deũ timeat, & memor ſit omnium quæ præcipit. Ponitur etiam aliquid pertinens ad appetitum, ne ſcilicet in propriam excellentiam inordinatè tendat, quod quidem fit tripliciter. Vno modo, vt homo non ſequatur propriam voluntatem; quod pertinet ad ſecundum gradum. Alio modo, vt regulet eam ſecundũ Abbatis arbitrium, quod pertinet ad gradum tertium. Tertio modo, ab hoc non deſiſtat propter dura, & aſpera, quæ occurrunt, & hoc pertinet ad quartum gradum.

Ponuntur etiam quædam pertinentia ad exiſtimationem hominis recognoſcentis ſuũ defectum, & hoc tripliciter. Vno quidem modo per hoc, quod proprios defectus recognoſcat & confiteatur, quod pertinet ad quintum gradum. Secundò, vt ex conſideratione ſui defectus, aliquis inſufficientem ſe exiſtimet ad maiora, quod pertinet ad ſextum gradum. Tertiò, vt quantum ad hoc alios ſibi præferat, quòd pertinet ad ſeptimũ.

Ponuntur etiam quædam, quæ pertinent ad exteriora ſigna ipſius humilitatis, quorum vnum eſt in factis: vt ſcilicet homo non recedat in ſuis operibus à via communi, quod pertinet ad octauum gradum. Alia duo ſunt in verbis, vt ſcilicet homo non præripiat tem-

tempus loquendi, quod pertinet ad nonum gradum: nec excedat modum in loquendo, quod pertinet ad vndecimum. Alia verò conſiſtunt in exterioribus geſtibus, puta in reprimendo extollētiam oculorum, quod pertinet ad duodecimum: & cohibendo exterius riſum, & alia ineptæ lætitiæ ſigna, quod pertinet ad decimum humilitatis gradum.

Ad primum igitur dicendum, quòd aliquis abſque falſitate poteſt ſe credere & pronuntiare omnibus viliorem, ſecundùm defectus occultos, quos in ſe recognoſcit: & dona Dei, quæ in alijs latent. Vnde Auguſtinus dicit in libro de virginitate: *Exiſtimate aliquos in occulto meliores, quibus eſtis in manifeſto ſuperiores.* Similiter etiam abſque falſitate poteſt aliquis confiteri, & credere, ad omnia ſe inutilem eſſe & indignum per proprias vires, vt ſufficientiam ſuam totam in Deum referat. Secundùm illud 2. ad Corinth. 3. *Non quòd ſufficientes ſimus, aliquid cogitare à nobis, quaſi ex nobis: Sed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Non eſt autem inconueniens, quòd ea, quæ ad alias virtutes pertinent, humilitati aſſcribantur. Quia ſicut vnum vitium oritur ex alio, ita naturali ordine actus vnius virtutis, procedit ex actu alterius. Ad ſecundum dicendum, quòd homo ad humilitatem peruenit per duo. Primò quidem & principaliter, per gratiæ donum: & quantum ad hoc, interiora præcedunt exteriora. Aliud autem eſt humanum ſtudium, per quod homo prius exteriora cohibet, & poſtmodum pertinet ad extirpandum

Solutiones obiectorum.

Aug. c. 52

2 Cor. 3.

dum interiorem radicem: & ſecundùm hunc ordinem, aſsignantur hîc humilitatis gradus. Ad tertium dicendum, quòd omnes gradus, quos Anſelmus ponit, reducuntur ad opinionem, & manifeſtationem, & voluntatem propriæ abiectionis. Nam primus gradus, pertinet ad cognitionem proprij defectus: ſed quia vituperabile eſſet, ſi quis proprium defectum amaret, hoc per ſecūdum gradum excluditur. Sed ad manifeſtationem ſui defectus, pertinent tertius & quartus gradus: vt videlicet aliquis, non ſimpliciter ſuum defectum annuntiet, ſed etiam perſuadeat. Alij autem tres gradus pertinent ad appetitum, qui excellentiam exteriorem non quærit: ſed exteriorem abiectionem, vel æquanimiter patitur, ſiue in verbis, ſiue in factis. Quia, ſicut Gregorius dicit in Regiſtro, *non grande eſt, his nos eſſe humiles, à quibus honoramur, quia & hoc ſæculares quilibet faciunt: ſed illis maximè humiles eſſe debemus, à quibus aliquid patimur*. Et hoc pertinet ad quintum & ſextum gradum: vel etiam deſideranter exteriorem abiectionem amplectitur, quod pertinet ad ſeptimum gradum. Et ſic omnes iſti gradus, quos ponit Anſelmus, continentur ſub ſexto & ſeptimo gradu ſanctiſsimi Patris noſtri Benedicti. Ad quartum dicendum, quòd illi tres gradus, quos ponit Gloſſa; accipiuntur non ex parte ipſius rei, id eſt, ſecundùm naturam humilitatis, ſed per comparationem ad gradus hominum, qui ſunt vel maiores, vel minores, vel æquales. Ad quintum dicendum, quòd

Greg li. 2. cap. 24.

quòd etiam illa ratio procedit de gradibus humilitatis, non ſecundùm ipſam naturam rei, ſecundùm quam aſsignâtur præmiſsi gradus: ſed ſecundùm diuerſas hominum conditiones. Nunc autẽ, fratres chariſsimi, humiliemus nos ſub potente manu Dei, quoniam Deus hominibus dat gratiam: & non pudeat nos etiam ſubeſſe hominibus propter Deum: cùm Apoſtolus Petrus admoneat, dicens: *Subiecti eſtote omni humanæ creaturæ propter Deũ.* Cõſideremus ſtatũ noſtrũ, quales ſimus, & quales eſſe deberemus. Et ſi quid inuenimus in nobis corrigendum, emendemus: quoniam nunc tempus acceptabile eſt, & dies ſalutis. Gaudeamus in Domino, gratias agentes Deo ſemper, quòd nos de mundi huius vanitatibus eripuit: & in ſortẽ eorum vocauit, qui verè filij Dei vocantur. Si nos deſpicit mundus; ſi blaſphemant homines, nihil curemus, ſed dicamus cum Propheta: *Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum.* Nemo noſtrûm, chariſsimi fratres, vt quidam facere ſolent, de ingreſſu religionis doleat, neque de ſæculo cogitet. Quoniam ob cauſam hanc, ira Dei prouocatur in filios diffidentiæ: qui miſſa manu in aratrum, retroſpiciunt, & ſe regno Dei indignos faciũt. Sed qui dormit, adijciat, vt reſurgat. Quoniam in religione, quamuis nullus ſine peccato viuere valeat, magna tamen prærogatiua ad iuſtitiam dona poſsidentur.

1. Petr. 2.

Pſal. 83.

71. Sicut enim dicit Bernardus: *In religione homo viuit purius, cadit rarius, ſurgit velocius, incedit*

Bona religionis 9.

incedit cautius, quieſcit ſecurius, irroratur copioſius, purgatur citius, moritur ſanctius, præmiatur glorioſius. Quæ omnia per ordinem declarata, iuculentiſsimè parebunt.

Viuit purius religioſus. Primò enim homo in religione viuit purius, quã in ſæculo, quia dum homines ſæculares ſoliciti ſunt, prudẽtia carnis & ſapiẽtia mundi multiplices contrahunt impuritates. Religioſi autem puritatem ſeruare proponunt, & ab omni occaſione mali ſe abſtinent; cum puritate ingrediuntur, vt puriores fiant. Et ſi quid mali commiſerint, non deficit diſciplina correctionis. De talibus ſine dubio Dominus dicit: *Beati mundo corde, quoniam ipſi Deum videbunt.* Dominus Deus & mundus contrarias habent beatitudines: quia Dominus dicit: *Beati pauperes*; ſed mundus: Beati diuites. Chriſtus: *Beati qui lugent*: mundus: Beati qui gaudent. Chriſtus: *Beati qui eſuriunt*: mundus: Beati qui comedunt & bibunt. Chriſtus: *Beati pacifici*: mundus: Beati bellatores & ſtrenui. Chriſtus: *Beati qui perſecutionem pro iuſtitia patiuntur*: mundus: Beati qui iniuriarum repellunt contumeliam, & vicem pro vice reddunt. Et vt breuiter omnia comprehendam, quos Chriſtus benedicit, hos mundus miſeros æſtimat; & quos Chriſtus miſeros prædicat, hos mundus beatos affirmat. Sed religioſi, vt Chriſti mereantur benedictionem, mundi maledicta non timent, & benedictiones eius falſas contemnunt. Hi parui & humiles eligunt eſſe in mundo, vt magni mereantur fieri in cælo. Vnde Dominus

Matth. 5.

Ibidem.

Matth. 18

nus ait: *Niſi efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum, talium enim eſt regnum Dei.* Matth. 18

Secundò, cadit rarius, quoniam in ſæculo mille occaſiones peccati, in religione quaſi omnes amputatæ ſunt. Non ſunt ibi ſuſpecta colloquia mulierum, cùm nulla clauſtrum accedat; non ludi aut vanitates, quæ hominem ad peccandum prouocant, ſed laus diuina ibi iugiter reſonat, lectio ſacra monachis ludum ſanctum præbet, meditatio æternorum eius conuiuium præparat, & ad epulandum per vehemens deſiderium inuitat. Omnis denique occaſio peccati aut leuitatis procul pellitur, nec inter monachos eſſe permittitur. O quàm facile eſt in ſæculo peccare mortaliter per ſuperbiam, auaritiam, luxuriam, & ſimilia vitia; vbi deſiſtente diabolo homo trahitur à ſocio, & ad peccatum quaſi ad prandium inuitatur, vt qui cæteris peccando extiterit audacior, æſtimetur eſſe & melior. In religione autem frater inuitat fratrem ad opera virtutum, & ſi viderit aliquid, quod vitam poſsit maculare in alio, non palpat adulando, ſed emendat corripiendo. Cadit rarius.

Tertiò, reſurgit velocius. Si enim aliquis in ſæculo lapſus fuerit, amici carnales, adulatores quoque, & ei ſimiles releuant, quantumcunque poſſunt, peccatum excuſando, vel dicendo: quòd ipſe non ſolus ſit talis, vel quòd peccatum non ſit, aut minus, quàm æſtimatur: Habent enim excuſationes ſuas in peccatis, vt minus ad reſurgen- Surgit velocius.

 dum

dum aduertat, qui lapſus eſt. Inſuper de anno ad annum, multi ſine confeſſione tranſeunt; & licet per integrum annum peccant, vix vnum diem in pœnitentia agunt. Et cùm ad confeſſionem fuerit ventum, peccator ſuum excuſat peccatum, multiplici cauſa ſeu ratione.

Excuſationes eorũ, qui confitentur.

72. Primò, nititur oſtendere, quòd non ſit peccatum.

Secundò, ſi non poteſt proficere in primo, tunc nititur alleuiare peccatum: vt, non eſt magnum peccatum, ſed humanum, & naturale.

Tertiò, adducit exempla; Adam peccauit, Abraham, Moyſes, Dauid, Petrus, Paulus, Zachæus, & multi alij, qui ſancti ſunt; non ergo mirum eſt, ſi & ego, qui fragilis homo ſum, peccaui. In religione autem nemo palpatur, ſed quicunque peccauerit, punitur, proclamatur ab omnibus, & magis arguuntur ibi leuiſsima peccata venialia, quàm in ſæculo mortalia. Et ſic oportet eum, qui vel modicè peccauit, in publico ſatisfacere, in capitulo audire increpationes, recipere diſciplinam, in refectorio per abſtinentiam ſingularêm cibi & potus agere pœnitentiam; ſe humiliare, ad pedes fratrum proſternere, & culpam ſuam coram omnibus dicere. Non recipitur ibi excuſatio, vel alleuiatio peccati: Sed mox, vt peccatũ publicatus fuerit, ſine vlla contradictione iniungitur pœna; nec poteſt, quamdiu eſt in iudicio ſuperioris, vel minimum proferre ſer-

re ſermonem is, qui culpabilis eſt. Inſuper, & omni die ante celebrationem confitentur, ſuſcipiunt pœnitentiam; & qui non ſunt ſacerdotes, ad minus ſemel in omni hebdomama ſe in confeſsione expurgant, ieiunant, orant, cantant, ad vigilias omni media nocte ſurgunt; veſtiti dormiunt, à cibis & potibus multum abſtinent, nihil proprij poſsident; ſuam voluntatem facere non valent, ſub poteſtate alterius ſunt; & omnis vita eorũ pœnitentialis eſt & dura: Nec inexpurgatus à peccato, ſi quod cõmiſerit, non quieſcit, donec ſatisfecerit pro delicto. Hæc & his maiora faciunt; & tamen, an amore vel odio digni ſint, neſciunt. Sed plus timẽt, qui ſemper pœnitent, quàm qui ſemper enormiter peccant. Horum obſeruantia ſęcularibus videtur ſtultitia; quia mundus, quod ſuũ eſt, diligit, quod verò Dei eſt, odio habet, & perſequitur.

Sacerdotũ quotidiana confeſſio.

Quartò, incedit cautius; quia ſicut ſcriptum eſt: *Vexatio dabit intellectum auditui*; & qui pauet, cauet: Quia cùm ſe quis videt puniri pro aliquo delicto, póſtea timebit iterare illud; ſed cautius incedens, ſe à peccato cohibet, timens pœnam peccati. Sed in ſæculo, vbi nullus punitur, nullus timet, & per conſequens non cauet. Quia dum parcitur delicto, audacia conceditur delinquenti.

Incedit cautius. Eſai. 28.

Quintò, quieſcit ſecurius. Nam qui in mundo eſt, ſiue Imperator, ſiue Rex, ſiue mercator, ſiue coniugatus, ſiue Doctor, ſiue Plebanus, vel cuiuſcunque dignitatis

Quieſcit ſecurius.

aut eminentiæ, propter inſidias & pericula, aut occupationes ſæculares, aut dominia temporalia, non quieſcit ſecurus: ſed cum anxietate ſpiritus ſemper viuit, & verſatur, timens fraudes humanas, vel ſuſtinens vexationes familiares. Religioſus autem non ſic. Quia non fatigant eum curæ ſæculares, neque poſſeſsiones temporales, quoniam abdicauit hæc omnia. Nec ſolicitus eſt de craſtino, neque de veſtimento cogitat; ſed in regimine ſuperioris ſui, omnino ſtat contentus; vt quidquid ille dederit, cum gratiarum ſuſcipiat actione. Non moleſtant eum veſtimenta, aut querelæ vxoris, aut iurgia, quæ huiuſmodi habere ſolent: neque filiorum geſta, nec familiæ incommoda. Quietem habet, nemo illi moleſtus eſt; tranſit de cella ad chorum, de choro ad refectorium, & iterum de refectorio ad chorum, & ad cellam. Si vocatur ad laborem, laborat, quantum valet: non tamen pro monaſterij vtilitate, ſed magis pro ſua recreatione. Dulcis ſibi eſt panis, quem comedit, & ſomnus quietus. Vnde ſcriptum eſt, Eccleſiaſt. 5.

Eccli. 5. *Dulcis eſt ſomnus operanti, ſiue parum, ſiue multum comedat.* Saturitas autem diuitis, non ſinit eum dormire.

Irroratur copioſius. Sextò, irroratur copioſius, *nam actus actiuorum ſunt in patiente.* Qui igitur vult recipere dona Spiritus ſancti, diſponit ſe cum humilitate, charitate, reuerentia, obedientia, temperantia, & ſic de ſingulis virtutibus, quæ ad Spiritum ſanctum hominem coaptant

tant atque diſponunt. *Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*. Hinc per Iſaiam dicit: *Super quem requieſcet Spiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum, ac trementem ſermones meos?* Et hoc optimè conuenit religioſis, qui per humilitatem ſe alterius ſubdiderunt voluntati. Per contemplationis ſtudium ſunt quieti, per obſeruantiam regularem ſunt timorati. Hinc ſcriptum eſt: *Beatus homo, qui ſemper eſt pauidus: qui autem mentis eſt duræ, corruet in malum*. Dominus autem Deus emittit fontes chriſmatum Spiritus ſancti, in conuallibus humilium animorum. Religioſi enim omni tempore per bona exercitia, & quotidianas confeſsiones, & humiles ſatisfactiones, Dei gratiam merentur: per quam inuiſibiliter, & ſuauiſsimè irrorantur, & in Dei amore corroborantur: quod in ſæculo degentibus, multa præpediente cauſa, difficile eſt. Iac. 4. Eſai. vlt. Prou. 28.

73. Septimò, purgatur citius. Quidquid enim monachus, ſub obedientia conſtitutus agit, quidquid boni cogitat, quidquid loquitur, ad purgationem ſibi cedit. Quod, ſiue comedat, ſiue bibat, ſiue dormiat, totum facit, vt purgetur, vt melius & iucundius Deo ſeruiat, vt ſalutem conſequatur. Et ideo ieiunat, corpus ſuum caſtigat, & in ſeruitutem Spiritui ſubijcit, vigilijs, humiliationibus, orationibus inſiſtens, cor ſuum dignum Deo dedicat templum. Sed hoc in ſæculo nemo de facili poteſt propter multas cauſas, & peccati occaſiones; Purgatur citius.

 raram

raram confeſsionem, mollem vitam, & leuem pœnitentiam.

Moritur ſanctius.

Octauò, moritur ſanctius. Quia qui ſanctè vixit, non aliter quàm ſanctè mori ſperat. Nulli dubium ſit, quin religioſus diligens, & verus obſeruator regulæ ſuæ, moritur ſanctius, quàm homo ſæcularis, etiam qui aliquid eſſe videbatur. Sæcularis autem homo, in extremis occupatur diuerſis curis, propter vxorem, propter filios, amicos, affines, debitores, creditores, & varias mentis occupationes; quæ eum de iſtis tranſitorijs compellunt cogitare & diſponere, cùm ipſe iam ſit tranſiturus. Pauper autem monachus, ab illa occupatione abſolutus eſt. Quia nihil habet in hoc mundo, nec eum detinet aliqua cogitatio præſentium bonorum; ſed toto mentis conatu ad illam cupitam anhelat requiem, quam ſæpius in dulcedine contemplationis guſtauit, & in Scripturis legit: pro cuius deſiderio, omnia huius mundi contempſit; ſed & ſeipſum alteri ſubiecit, vt valeat imitari eum ad regnum, qui factus eſt Deo obediens vſq; ad mortem. O quàm bonum eſt monachũ mori; quàm pretioſa in cõſpectu Domini mors Sanctorum eius, mors vtique monachorum electorum eius. Tunc nullus dolebit ſe fuiſſe monachum, quando poterit monachus mori. O quàm multi ſunt, qui in illa hora dicent: Vtinam, ſi monachus fuiſſem: Vtinam, ſi religioſus extitiſſem: Vtinam ſi Epiſcopus aut Prælatus nunquam fuiſſem: Vtinam, ſi mundi huius vanitates

de ſpè-

deſpexiſſem, & pauperem pauper Chriſtum per ingreſſum religionis ſecutus fuiſſem, expediret mihi, & morerer ſecurius; nunc autem vndique ſum anxiatus. Ecce monachus vis mori, & non vis monachus viuere; cùm vita mortem commendet, non mors vitam. Qualis vis mori, talis viue. Delectabile quidem eſt viuere Epiſcopum: Sed ô quàm terribile eſt mori Prælatum: ô inquam, quàm terribile & horrendum eſt mori, curam animarum habentem: quoniam iudicium duriſsimum fiet in his, qui præſunt. Et, ſi vnuſquiſque vix pro ſe valet reſpondere, quid miſer Epiſcopus, quid miſer Prælatus, & rector aliorum reſpondebit pro multis ſibi commiſsis? O quàm horrendum eſt incidere in manus Dei: quia ſi iuſtus vix ſaluabitur, peccator vbi parebit? Qualis itaque vis inueniri in morte, talis eſto in vita: nec in eo ſtatu viuere præſumas, in quo mori non audes. Heb. 10. 1. Pet. 4.

Nonò & vltimò, præmiatur glorioſius, quia qui maiora facit pro Chriſto, glorioſius etiàm remunerabitur à Chriſto. Vnde coniugatis, qui ſecundùm Deum iuſtè viuunt, datur fructus triceſimus; viduis autem ſexageſimus, virginibus autem & perfectis, quales ſunt veri religioſi, fructus dabitur centeſimus, qui numerus perfectionem deſignat. De iſtis enim dicit Dominus in Euangelio: *Amen dico vobis, quòd vos, qui reliquiſtis omnia, & ſecuti eſtis me, in regeneratione, cùm ſederit Filius* Præmiatur glorioſius. Matth. 19.

hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Et ne putares de ſolis Apoſtolis dictum, adiungit: *Et omnis, qui reliquerit domum, aut agros, &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam poßidebit.* Hæc ſpes Monachorum ſanctorum, eſt repoſita in cordibus eorum: quoniam fidelis eſt Dominus, qui promiſit coronam verè vigilantibus.

74. Eia igitur, milites Chriſtiani, qui omnibus relictis, arma fortiſsima obedientiæ aſſumpſiſtis; & per anguſtam portam, quæ ducit ad vitam, ire incepiſtis; fortes eſtote, nolite timere, nolite expaueſcere; confortetur cor veſtrum, & viriliter agite, ſitis viri robuſti; nulla aduerſa propoſitum veſtrum ſanctum frangant; nulla huius mundi blandimenta animum veſtrum diſſoluant; nulla pedes veſtros voluptas à bene cœpto itinere trahat; ſed currite, vt comprehendatis. Nolite deficere, quoniam qui perſeuerauerit vſq; in finem, ſaluus erit. Proponite vobis tanquã ſpeculum lucidiſsimum, vitam ſanctorum Patrum & Monachorum; quorum geſta ſancta legitis, vitam imitemini. Quoniam ob nihil aliud in ſcripta redacta noſcuntur, niſi vt legentium mentes ad virtutum exercitia inflamment. Sequamini humilitatem, patientiam, obedientiam & charitatem ſanctorum, vt filij Dei ſitis, & in numero eorum poſsitis apponi, quorũ nunc vitam ſequamini. Quoniam hi filij ſanctorum ſunt, qui exercent opera eorum. 9. *diſtinct. Non eſt facile.* Et ergo, qui

9. diſt. Nõ eſt facilè.

qui manus veſtras miſiſtis ad fortia, fortes eſtote. Gradus iſtos humilitatis toto conamine ſcandere ſatagite; quatenus ad perfectam illam charitatem venire poſsitis, quæ foras mittit timorem; quæ pœnam non habet, ſed gaudium ipſum; qui verè charitas eſt & gaudium ſanctorum; in quem Angeli proſpicere deſiderant. Cuius præſentia gaudium, cuius carentia infernus eſt. Hunc amate, hunc diligite, huic omni virtute in iucunditate ſpiritus ſeruite, qui ſemetipſum pro nobis obtulit Deo patri in oblationem & odorem ſuauitatis, & vt nos faceret filios, ipſe ſeruus fieri non eſt dedignatus: qui promiſit ſe diligentibus vitam æternam, bona & gaudia inuiſibilia, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis eorum æſtimatio aſcendit, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat vnus Deus per cuncta ſæcula ſæculorum, Amen.

FINIS.

ARGVMENTA SINGVLORVM CAPITVM huius libri.

Monachi proprium eſſe, voluntatem propriam abnegare, & Chriſti veſtigijs inſiſtere. Cap. 1.
De tribus votis ſubſtantialibus monaſticæ religionis, quibus omnis religio innititur. Cap. 2.
Quàm periculoſum ſit, votum non reddere. Cap. 3.
Quòd ius Canonicum proprium Monacho ſub grauiſſimis pœnis ſimpliciter interdicat. Cap. 4.
Ex dictis ſanctorum Patrum probatur, quòd peculium Monacho penitus interdictum ſit. Cap. 5.
Vtrum Abbas Monacho poßit concedere proprium. Cap. 6.
Contra excuſantes proprietatis vitium. Cap. 7.
Quòd ex proprietate Monachorum multa mala, & pericula animarum proueniant. Cap. 8.
Quemadmodum Monachi debeant habere neceſſaria. Cap. 9.
Contra proprietatis vitium admonitio. Cap. 10.

IOANNIS TRITHEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS DE VITIO PROPRIETATIS MONACHORVM Opuſculum.

CAPVT PRIMVM.

Monachi proprium eſſe, voluntatem propriam abnegare, & Chriſti veſtigijs inſiſtere.

OMnes ad vitam ęternam ſine perſonarum acceptione ſumus vocati: omnes etiam illuc peruenire cupimus: ſed ambulare per anguſtũ iter formidamus: dicit autẽ Scriptura: *Regnũ Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud. Anguſta ſiquidẽ eſt via, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui ambulant per eam.* Quæ eſt anguſta via? Propriã volũtatem propter Dei amorẽ deſerere, voluptates carnis non amare, mundum, & omnia, quæ illius ſunt, contemnere, patientiam in aduerſis habere, iniuriam non vindicare, inimicis benefacere, odiẽtes ſe diligere, diuitias terrenas cũ affectu habendi derelinquere, voluntariam pauper-

Matth. 11.
Matth. 7.

Via arcta quænam ſit illa.

ſe alterius imperio ſubmittit. Et quanquam in ſæculo iſta poſsit haberi conuerſatio: quia tamen paucis hoc poſſe conceditur, propterea nobis monaſtica religio à Sanctis perſuadetur. Multis enim occaſionibus delinquendi vita ſæcularis inuoluitur: magnis terrenarum ſolicitudinum curis anxiatur:& in bono propoſito ſtabilis nunquam permittitur. Hodie ſe ad Dominum proponit conuertere: & cras de mundi negotijs compellitur iterum cogitare. Quiſquis ergo omnipotenti Deo in libertate ſpiritus famulari deſiderat, ad tutiſſimum quietis portum ſe conferat, & cõtempto ſæculo, rebuſq; mundi, collum inſtitutis regularibus humiliter ſubmittat. Hæc ſumma philoſophia eſt, Chriſtum pro poſſe imitari, qui in Euangelio dicebat: *Non veni facere voluntatem meam, ſed eius, qui miſit me, Patris.* Oportet ergo volentem Chriſtum imitari, omnem à ſe mundi huius ſubſtantiam alienam facere, & obedientiam Euangelicam ſtudioſius obſeruare. Sic enim ipſe Dominus præcipit: *Qui non renunciat omnibus, quæ poſsidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et iterum: *Si vis perfectus eſſe, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus: & veni, ſequere me: & habebis theſaurum in cælis.* Hæc ſunt præcepta eorum, qui ſæculo renunciant; qui in monaſterijs conſtituti, vitam regularem obſeruãt, qui in ſemitis obedientiæ conuerſantur.

Vitæ religioſę laus

Ioan. 6.

Luc. 14.

Matth. 19

4. Alia enim ſunt præcepta, quæ dantur fidelibus communẽ in ſęculo vitam agentibus: atque alia mundi actioni renunciantibus. Illis

Præcepta alia ſæculariũ, alia religioſorum.

Illis namque præcipitur, vt omnia ſua bene gerant: iſtis, vt omnia ſua derelinquant. Illi præceptis generalibus aſtringuntur: illi præcepta communia perfectius conuerſando tranſcendunt. Monachis verò, qui ad perfectionem tendunt, non ſufficit omnia relinquere, niſi etiam curẽt Chriſtum ſanctis moribus imitari. Quæ eſt imitatio Chriſti? Obedientiam colere, humilitatem & patientiam cuſtodire, caſtitatẽ amare, ſuper omnia ſeruare charitatẽ. Ipſe humilitatis & paupertatis amator eſt: imitatores humiles & pauperes ſpiritu requirit. Hinc ad fidelem animam per Prophetam dicit: *In camino paupertatis elegi te.* Et in Euangelio ad diſcipulos: *Beati*, inquit, *pauperes ſpiritu, quoniam veſtrum eſt regnum cælorũ.* Non omnes beati ſunt pauperes: ſed illi duntaxat, qui in ſpiritu humilitatis & in animo cõtrito, ſpretis omnibus, Chriſtum in intimis ſequuntur, quiq; veraciter dicere ad Dominum poſſunt: *Ecce nos reliquimus omnia: & ſequuti ſumus te.* Hæc autẽ gloriatio veris monachis conuenit: qui contempto ſæculo, penitus ſtudent eſſe, quod dicuntur. His profectò Dominus promittit, dicens: *Amen dico vobis, omnis, qui reliquerit domum, aut parentes, fratres aut ſorores, & cætera, quæ enumerat: centuplum accipiet, & vitam æternam poßidebit.* Enimuero quiſquis pro Dei amore omnes mundi vanitates contempſerit: ſeq; ad internæ contemplationis dulcedinem contulerit, tantam in his ipſis exercitijs ſuauitatem inueniet, vt in eius comparatione ſe nihil æſtimet dimiſiſſe.

[Margin: Imitari Chriſtum quid ſit. — Eſai. 48. — Matth. 5. — Matth. 19. — Ibidem.]

5. Qui enim pro conſequenda æterna vita carnis ſuæ voluptates ardenti in Deum animo contempſerit: qui omnes mũdi huius diuitias cæleſtium deſiderio inflammatus calcauerit: qui ſeipſum ſibi abnegans alterius imperio propter Deum vſque in finem ſubmiſerit, habere centuplum ſine dubio dignus erit. Enimuero, poſtquam diuinæ contemplationis dulcedinem ſemel perceperit: nihil eſt, quod eũ deinceps à ſancto propoſito retrahere poſsit. Viam triũ dierum ex Ægypto per deſertum ambulare ſcriptura nos admonet: quatenus ad montem ſanctæ contemplationis gradatim venientes, in tranquillitate mentis domino ſeruiamus. Sic enim Exodus habet: *Dominus Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in ſolitudinem: & ſacrificemus Domino Deo noſtro: ne fortè accidat nobis peſtis aut gladius.* His verbis monaſticæ conuerſationis ſumma deſcribitur: dum trium dierum iter peragendum indicitur. Exod. 5.

CAPVT SECVNDVM.

De tribus votis ſubſtantialibus monaſticæ Religionis, quibus omnis religio innititur.

REx Ægypti Pharao populum Dei vehementer luto quondam afflixiſſe legitur: dum eos fugere de ſuo imperio fruſtra meditatur. Rex iſte Ægypti diabolus eſt: qui fugientes mundum dolis mul- Exod. 1.

multis perſequitur, eoſq; retrahere ad ſuum imperium meditatur. Ægyptus enim tenebræ, anguſtia, ſiue tribulatio interpretata dicitur: per quam præſens ſæculum deſignatur. Quiſquis mundi huius tenebroſi negotijs premitur: habitare in Ægypto memoratur. Sed mox, vt mundum fugere, ac monaſticæ ſolitudinis amœna quærere deliberat: diaboli tentamenta, quaſi Pharaonis imperiũ durius portat. Viam trium dierũ ambulare per deſertum ſpirituali deuotione nititur: ſed mũdi vanitatibus irretitus, per diabolũ impeditur. Nemo enim facilè de tenebris Ægypti poteſt exire: niſi in manu forti & brachio extento. Non omnibus data eſt hæc gratia: vt mundum poſsint contemnere, & per viam trium dierum ad montem regularis diſciplinæ peruenire. Multi enim ſunt vocati: pauci verò electi: quia in Ægypto plures malunt lutoſi conſiſtere, quàm in deſerti lumine habitare,
Matth. 7. Lata Nempe eſt via, quæ ducit in perditionem, & multi ambulant per eam. Anguſtum verò iter pauci ambulãt; quia carnis concupiſcẽtias plurimi amãt: & fugere de tenebris Ægypti diſsimulant. Beati verò illi cenſendi ſunt, quibus mũdus iſte crucifixus eſt: qui
Gal. 6. carnem ſuam crucifixerunt cum vitijs & cõcupiſcentijs: quos de Ægypto liberauit gratia Chriſti: & introduxit in montem ſanctificationis ſuæ gaudentes.

2 Viam itaq; trium dierũ ex Ægypto ambulat: qui ſpretis ſæculi pompis, ſanctæ religionis eremum intrat: & corpus ſuum per obe-

obedientiam; caſtitatem, & proprij abdicationẽ caſtigat. Primæ etenim diei iter eſt, omnia terrena pro Dei amore relinquere, & nihil amplius de rebus mundi cogitare. Niſi enim proprium quiſque dimiſerit, ad monaſticæ vitæ conuerſationẽ inhabilis erit. Adeo quippe proprietatis abdicatio ad ſubſtantiã religionis pertinet, vt ſine illa monachus dici nemo queat. Venditis itaque rebus ſæculi, diſtributiſque ritè in vſus pauperum, ſecundæ diei via per obedientiam continuanda indicitur. Hæc in radice humilitatis figitur, & in altum charitatis eleuatur. Quemadmodum per inobedientiam primorum parentum, omnes à paradiſi gaudijs cecidimus: ita per arduum iter obedientiæ (adiuuante Domino) nos reſurgere debere ſcimus. Nulla monachorum ſine obedientia merita ſunt, ſine humilitate virtutes nullæ.

Inhabilis eſt ad religionem, qui propria non dimittit.

Nulla monachi merita ſunt, ſine obedientia.

3. Quiſquis igitur Ægyptum fugiens tenebroſam, ad lucẽ æternæ claritatis cupis pertingere, humilem obedientiam cura ſolicitè cuſtodire. Dicit enim Scriptura: *Melior eſt obedientia, quàm victimæ: & auſcultare magis, quàm offerre adipem arietum*. Hoc voto ſanctæ obedientiæ omnia includuntur, quæ ad obſeruantiam regularem pertinent: quoniã quidquid in Regula præcipitur, per ſolam obedientiam adimpletur. Quidquid enim ſancti & honeſti per præſidentem monacho iniungitur, in obediẽtia regulari ſolidatur. Hoc ſecundæ diei iter pauci in veritate ambulant: quia facilius eſt ſua derelinquere, quã ſemet-

1. Reg. 15.

Obediētia difficilior eſt pauper tate. Exod. 16.

ipſum abnegare. Ardua namque via eſt, alterius ſe voluntati ſubmittere, & ſuam volūtatem penitus non amare. Sicut filij Iſraël Ægyptum cum gaudio & lætitia exeuntes, ſtatim in deſerto contra Dominū & Moyſen murmurarunt. Ita multi, contēptis rebus ſæculi, monaſticū iter cum magno feruore arripiunt, qui tamen contra obedientiam Prælatorum plerunque grauiter inardeſcūt: & qui per diſtributionē prius cum hilaritate videbantur currere, iam ſub obedientia conſtituti, de arrepto itinere inueniuntur pœnitere. Sed omnes, qui cōtra ducem in deſerto murmurabant: in via deficientes, terrā repromiſſam nō introierunt. Hinc metuant monachi omnes, qui propoſiti ſui executionem negligunt, & iter ſanctum triū ſubſtantialiū peragere contemnunt. Cadent in ſolitudine mortui, qui viuere in Ægypto videbantur.

4. Enimuerò tertij diei iter quomodo poterit perficere, quem conſtat in ſecundi via defeciſſe? Aut quomodo caſtitas monachorum apud diſtrictum iudicem poterit eſſe meritoria, ſi contemnatur obedientia? Tertij enim diei via eſt caſtitas: quæ nunquam in veritate acquiritur, ſi obedientia deſeratur. O quot hodie monaſtico vocabulo indignos ſe exhibent, qui in cœnobijs corpore ſunt conſtituti, ſed animo & actione ſæculariter viuunt. Reſumunt peculium, quod dimiſerūt: obedientiam deſpiciūt, quam ſpoponderunt: caſtitatem violant, quā ſolemniter vouerunt. Tria ſubſtantialia religionis ſuæ vota tranſ-

Caſtitas ſine obedientia, ſeruari nequit.

gredi

gredi non metuunt: & ſe monachos eſſe gloriantur. O vana religio, in qua voti conſideratio non habetur Quid aurum & argentum congregat, qui monachum profitetur? Quid peculium, monache, poſsides, qui voluntariã vouiſti paupertatem? Enimuero monachus non eſt, qui diuitias in mundo poſsidet. Igitur contra hoc proprietatis vitium nos loqui compellit occaſio: quæ nota eſt his, qui ad ſcribendum nos prouocarunt. Multos enim hoc morbo infectos religioſi nominis viros cernimus, & dolemus.

CAPVT TERTIVM.

Quàm periculoſum ſit, votum non reddere

AVdi, ô monache ingrate, quid tibi Scriptura diuina præcipiat. Ait enim: *Si quid Domino vouiſti, ne moreris reddere. Diſplicet ei infidelis & ſtulta promiſsio. Multo enim melius eſt, non non vouere, quàm promiſſum negare.* Quidquid igitur Deo voueris, redde. Vis noſſe, quid illi promiſeris? Regulam tuam, ſecundùm quam viuere ſpopondiſti, conſidera. Quid illa præcipit? Audi ſummarium. Conuerſionem morum tuorum ſecũdùm ordinationem tibi indicit monaſticam: deinde abdicationẽ omnis proprietatis vſq; ad acus valorem tibi mandat perpetuam: obedientiam & caſtitatem tibi præcipit, & ſtabilitatem tibi Ordinis, Eccli. 5. Profeſsionis monachi ſũma.

vſque ad obitum continuandam imponit. Hæc eſt ſumma promiſsionis tuæ, hæc eſt neceſsitas monaſticæ diſciplinæ; quam ſi temerè tranſgreſſus fueris, voti præuaricator eris. Si vidua perpetuam continentiam vouerit, nubere ei de cætero non licebit: ſi autem poſt votum nupſerit, Deum contra ſe irritat.

2. Antequam promitteret Deo, vt eſſet vidua, in ipſius erat poteſtate nubere: poſtquam verò ſemel continentiam vouit, iam deinceps libertatem nubendi penitus amiſit. Sic & tu, monache, antequam Deo promitteres obſeruantiam regularem, liber eras, poteras inculpatè ſine voti promiſsione viuere, & in via mandatorum Dei ambulare. Quis ad promittendũ Deo te compulit? Nónne tui arbitrij erat, quod volebas, facere? Vox tua ligauit te Deo: iam deinceps non es liber, ſed ſeruus Ieſu Chriſti. Promiſiſti, Dei eſſe cœpiſti; Deus, quod ſuum eſt, non vult dimittere, nec honorem ſuum alteri dare. Iam tibi non licet poſt te reſpicere: ſemel emiſſum Deo votum non poteris reuocare, quia cum Deo cauſam habes agere. Quid igitur vanis cogitationibus æſtuas? Ad quid de bono propoſito malè cogitas? Non eſt irritabilis Deus. Si ſanctum propoſitum tuum violaueris: ſi votum tuum temeraria præſumptione tranſgreſſus fueris, non habebit te Deus in eo gradu, quo antea habuit; ſed tanquam infidelem, profugum, & apoſtatam te iudicabit; quippe qui præ-

Votũ Deo factũ, non poteſt reuocari.

ſtitam Domino tuo fidem, impia præſumptione irritam feciſti. Dicit ergo ad te, ô monache, Deus: Quid me infideli promiſsione tua irrides? Cur priſtina vitia repetis? Quare præſtitam mihi fidem infringis? Ego tibi libertatem arbitrij contuli, quis te coëgit promittere, quod reddere non valebas? Nunquid neceſsitate te compuli? Voluntas tua ligauit te mihi: pactum meum ſi violaueris, non amicus, ſed hoſtis eris.

3. Dum adhuc tu eſſes in ſæculo, eras quidem de familia mea, ſed non eras de miniſterialibus, neque de intimis. Quemadmodum enim princeps aliquis potens, multos quidem in ſuo regno ſubiectos ſibi habens homines, quoſdam agrorum cultores, quoſdam verò paſtores, aut alios quoſlibet artifices, aut operarios ex eis conſtituit: atque ex his omnibus, quoſdam ſibi fideles quotidie aſsiſtere facit, qui ſeipſos negligentes, illi toto ſtudio famulantur: ſic ego ex mihi ſubiectis in fide, quos volo eligo, quos velut miniſtros intimos diligo & honoro. Tu ergo qui promiſſa mihi fidelitate, de multitudine meorũ ad ſeruiendum in conſpectu meo ſpontanea voluntate acceſsiſti, de intimis familiaribus meis eſſe cœpiſti. Si mihi deinceps in aliquo recalcitraueris, ſi fidem promiſſam fregeris, non habebo te in eo loco quo, habebam prius, ſed inter inimicos infideles te computabo. Quanto enim per voti promiſsionem mihi proximus factus es: tanto diſplicebis amplius, ſi aliter vixeris, quàm promiſiſti.

Vouentes Dei familiares fiũt
Simile.

 4. Exigo

Monacho non eſt ſalus extra monaſterium.

4. Exigo nunc à te promiſſum: quod non exegi promittendum. Monachus es: non niſi monachus ſaluaberis. Si aliter vixeris, quam monachus: veluti præuaricatorem fœderis mei cōdemnabo te. Si verò vſque in finē mihi fidelis permanſeris: magnus in regno meo eris: & cum omnibus ſanctis in æternum fæliciter exultabis. Votum itaque tuum conſidera, ô monache, & cura ſollicitè adimplere, quod promiſiſti: quia niſi regulariter in cœnobio vixeris, cum impijs portionem habebis. Sed quia de vitio proprietatis loqui ſpecialiter intendimus: opportunum videtur, vt ſtylum ad materiam dirigamus.

CAPVT QVARTVM.

Quòd ius Canonicum proprium Monacho ſub grauiſsimis pœnis ſimpliciter interdicat.

Deteſtabile proprietatis vitium in monachis cupientes pro viribus extirpare, ſermonem iuris Canonici atteſtatione comprobemus: vt dum auctoritate vniuerſalis Eccleſiæ loquimur, nullam à peruerſis contradictionem patiamur. Tantæ enim auctoritatis ſunt decreta Eccleſiaſtica, vt quiſquis contradicere illis præſumpſerit, non catholicus, ſed hoſtis Eccleſiæ iudicetur. Quicquid ergo auctoritate Eccleſiæ præcipitur: tanquam Euangelium ab omnibus habeatur. Audi nunc

Quanta canonum auctoritas

nunc, monache, qui proprium poſsides, quid Vicarius Chriſti dicat in perſona Eccleſiæ: *Prohibemus*, inquit, *diſtrictè, in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub obteſtatione diuini iudicij, ne quis monachorum proprium aliquo modo poſsideat: ſed ſi quis aliquid habet proprium, totum in continenti reſignet. Si verò poſt hoc proprietatem aliquam habere deprehenſus fuerit, regulari monitione præmiſſa, de monaſterio expellatur: nec recipiatur vlterius, niſi pœniteat ſecundùm monaſticam diſciplinam. Quòd ſi proprietas apud quenquam in morte reperta fuerit, ipſa cum eo, in ſignum perditionis, extra monaſterium in ſterquilinio ſubterretur, ſecundùm quod Beatus Gregorius Papa in libro Dialogorum feciſſe legitur. Vnde, ſi quicquam alicui fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori, vel Cellario aſsignetur.* Hæc ſunt verba Eccleſiæ, quæ Papa Innocentius tertius in Concilio generali promulgauit, & in capite, *Cùm ad monaſterium*, habentur. In cap. quoque, *Monachi*, dicitur: *Monachus, qui peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris. Et qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & dignè non pœnituerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam. Abbas autem, qui diligenter iſta non curauerit, officij ſui iacturam ſe nouerit incurſurum.*

Li 3. tit 35 c. Cum ad monaſt. in Decretal. Greg. c. 6.

Greg. li. 4 dial. c. 55.

Li. 3. ti. 35. c. Monachi de ſtatu mon. in decret. Greg. ca. 2

2. Hîc attendant monachi fallaces, qui ſine adminiſtratione aliqua peculiũ poſsident: qui ſe apud Deũ in conſcientia ſecuros exiſtimãt, ſi de Abbatis licentia peccant. Dicit enim in conſtitutione ſua Vicarius Chriſti: *Nec æſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poſsit cum aliquo*

Li. 3. ti. 35 c. Cum ad monaſt. in decret. Greg. c. 6.

aliquo monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo annexa eſt regulæ monachali, vt contra eam nec ſummus Pontifex poßit licentiam indulgere. Quid adhuc excuſationes in peccatis, ô monachi, quæritis, qui contra regulam, votum, & decretum ſummi Pontificis, proprium poſsidetis? Quid falſam Abbatis auctoritatem pro excuſatione veſtra aſſumitis, qui ſummum Pontificem non poſſe diſpenſare cum monacho, vt habeat propriū, auditis? Enimuero, quod Vicarius Chriſti ſe poſſe facere negat: homo nō præſumat. Sicut Abbas tuus diſpenſare tecum non poteſt, vt caſtitatem promiſſam Deo violes: ita nec licentiam indulgere, vt proprium poſsideas. Prælatus ergo, qui monacho contra regulam peculium indulſerit, votum ſuū violauit. Caueat itaq;, ne præuaricatorem ſe regulæ conſtituat, ſi proprium, quod non licet, monacho concedat. Deniq; ex ſeueritate indictæ pœnæ colligitur, quid de huius vitij grauitate cogitandum indicetur. Non enim leui pœnitentia hæc culpa corripitur, dum à communione altaris remouetur.

Papa non poteſt diſpenſare cum Monacho, de proprio habendo.

3. Cæterorum vitiorum pœnitentiæ per mortem ſaltem deficiūt: hoc proprietatis vitium non ſolum in hac vita durisſima diſtrictione corripitur, ſed etiam poſt mortē terribili animaduerſione punitur. Et iuſta quidē huius præuaricationis dānatio. Sanè monachus, qui in congregatione fratrū cōtra vnitatis normam proprium aliquid poſsidet, ab eorum ſe conſortio facit alienum. Cùm ergo

Proprietatis vitium poſt mortem punitur, & cur

viuens,

viuens, ſuo vitio concordiã fraternitatis impia præſumptione turbauerit: cũ ſe ab vnionis obſeruantia volũtariè dimiſerit; indignus eſt, fraternam inter alios recipere ſepulturã. Omnia vitia monachorum, leui quadam miſeratione puniũtur ad arbitrium præſidentis: ſola proprietas eſt, quæ reum à communionẽ ſanctorum, tanquam mẽdacem Spiritui ſancto eliminat. Vnde præcipitur viuus de monaſterio proijci, & mortuus extra cœnobium in ſterquilinio ſepeliri. Monachus itáq; proprietarius, tanquam leproſus, de congregatione fraternitatis expellendus eſt: ne totum ouile, ſuo deteſtabili vitio cõmaculet. Nemo è fratribus illum ſufferat: nemo conſcius vitium ipſius tam enorme diſsimulet: nemo reum occultet. Omnes vnanimiter zelo diſciplinæ contra præuaricatorem inſurgant: de congregatione peruerſum & incorrigibilem expellant: omnes de communi periculo paueant. Meminerint, quid contra præuaricatorem Achan Dominus ad Ioſue ducem populi dixerit, & de ſimili caſu metuant: *Non ero*, inquit, *vltrà vobiſcum, donec conteratis eum, qui huius ſceleris reus eſt*. Sicut ergo (præcipiente Domino) populus Iſraël Achan lapidibus obruit, & ceſſauit contra eos indignatio: ita zeloſi monachi proprietarium in ſua congregatione viuere nullatenus ſinant: ſed admonitum prius, incorrigibilem de monaſterio expellant. Ioſ. 7.

4. Nec videatur eis crudele, profeſſum contumacem expellere: quia minoris eſt damni,

ſi vnus induratus ſuo vitio pereat, quam vt totam congregationẽ exemplo peſsimo corrumpat. Dicit enim Apoſ. *Impius, ſi diſcedit, diſcedat.* Si quis tamen in hoc crimine incorrigibilis repertus fuerit, ad carcerem detrudatur: donec vitiũ ſuum recognoſcat, & promittat emendationẽ. Melius eſt enim, ſi fieri poteſt, vt clauſus in carcere pœniteat, quã expulſus, vagus, & deſperatus, per mundum in ordinis ſcandalum diſcurrat. Omnia verò, quæ ad ſuſtentationẽ corporis neceſſaria ſunt monachis, per Abbatẽ diſtribuantur. Quia tunc eos ad obſeruantiam mandatorũ regulæ, abſque contradictione poterit audacter cõpellere, ſi de neceſſarijs vitæ nequeant murmurare. Sic enim de primitiua Eccleſia Apoſtolorũ legitur: *Erant eis omnia communia, nec quiſquam eorum aliquid habebat proprium: ſed dabatur ſingulis, prout vnicuiq; opus erat.* Quicunque enim vitam eorũ voluiſſet cum fide Chriſtiana aſſumere, vendebat, ſi quid habebat proprium, & precium ponebat ad pedes Apoſtolorũ. Ananias autẽ & Saphira, qui contra inſtitutionem Apoſtolicæ cõuerſationis peculium poſsidere occultè præſumpſerant, duram perditionis ſententiam exceperunt.

1. Cor. 7.

Monachis omnia neceſſaria ab Abbate ſubmini ſtrãda ſũt.

Act. 4.

Act. 5.

5. Simili pœna digni ſunt monachi, qui reperti fuerint proprietatis vitio delectari. Graue etenim crimẽ committitur, pro cuius expiatione offerri ſacra oblatio prohibetur. Damnationis ſententiã euadere non poterit monachus proprietarius, qui ſine pœnitentia ex hac vita deceſſerit. Omnes itaq; monachi

adeò

adeò ſine proprio viuere ſunt obligati, vt nulla diſpēſatione Abbatis à voto paupertatis queant abſolui. Et de his quidem copioſa iuris pontificij teſtimonia poſſemus adducere: niſi propoſitū breuitatis nos compelleret ad alia feſtinare. Hæc igitur ex iure prolata ſufficiant, quod reſtat dicendum, dictis ſanctorum Patrum & regulis probemus.

CAPVT QVINTVM.

Ex dictis ſanctorum Patrum probatur, quòd peculium monacho penitus interdictum ſit.

REuoluamus omnia ſanctorum Patrum ſcripta & regulas: & nuſquā inueniemus monacho peculiū vllatenus permiſſum. Omnes enim hoc vitiū damnāt: omnes propriū monacho prohibent: omnes in communi viuere renunciantes ſæculo præcipiunt. Et primò quidem ſanctum legiſlatorem noſtrum Benedictū audiamus in regula. Dicit enim: *Præcipuè hoc vitium radicitus amputandum eſt de monaſterio: ne quis præſumat aliquid habere propriū: nullam omnino rem, neque tabulas, neque codicem, neque graphium ſed nihil omnino: quippe quibus nec corpora ſua habere licet in propria poteſtate. Neque præſumat quiſquam aliquid dare, aut accipere ſine iuſſione Abbatis.* Et poſt pauca. *Quòd ſi quiſquā in hoc nequiſſimo vitio deprehēſus fuerit delectari, admoneatur ſemel & iterū: ſi nō emendauerit, correptioni ſubiaceat.* S. Bened. in ſua regula c. 33.

San-

a Baſil. li. de inſtit. mon. c. 25 Sanctus quoque Baſilius in regula monachorum dicit: *Si quis ſibi proprium dicit eſſe aliquid, ſine dubio alienum ſe facit ab electis Dei, & charitate Christi: qui quæ docuit verbo, & opere compleuit: qui animam ſuam poſuit pro amicis ſuis.* Si ergo ipſe animam ſuam poſuit, quomodo nos etiã ea, quę extra animam ſunt, nobis vendicabimus? Si non acquieſcit monachus doctrinę Domi-

Ioan. 15. ni, dicentis: *Diligite inuicem, ſicut ego dilexi vos:*

1. Cor. 5. Acquieſcat Apoſtolo, dicenti: *Auferte malum ex*

Ibidem. *vobiſipſis:* ne fortè accidat: *vt modicum fermentum totam maſſam corrumpat.* In admonitionibus

Baſil. c. 10. quoque ad monachos, idem Baſilius dicit: *Quotidiano victu contentus eſto: & quicquid ſupereſt, tanquam impedimentum huius propoſiti proijce à te. Multi enim per auaritiam, mortis periculum inciderunt. Propter auaritiam Achan, cùm ſuis omnibus lapidatus eſt. Saul à Domino factus eſt alienus, & ad extremum de regali culmine pulſus, ab inimicis ſuis peremptus eſt.* Alienum te facito, fili mi, ab hoc vitio, & voluntariam paupertatem libenter amplectere.

Hieron. in reg. cap. 2. Tom. 4. 2. Beatus quoq; Hieronymus dicit in normula virginum: *Qui iam renunciauerint omnibus, quæ poſſident, ex voto ſub iuramenti pollicitatione promiſerunt, nihil temporale, nihil terrenum, non ſolum poſſidere, ſed nec quidem appetere.* Et S. Do-

Auguſt. in reg. cap. 1. ctor Auguſtinus, in ſuo canone præcipiens fratribus, dicit: *Non dicatis aliquid proprium, ſed ſint vobis omnia communia: & diſtribuatur vnicuique veſtrûm à præpoſito veſtro victus & tegumentum.* In

Pauli & Stephani regula. regula quoque Pauli & Stephani antiquiſſima dicitur: *Nulli fratrum liceat, vel pomum, vel quod-*

quodcunque olerum aut condimentorum, vel aliud aliquid ad vſus ſuos, quaſi peculiari apparatu habere, ne maligno detur occaſio. Et iterum poſt pauca: *Nulli liceat, vel veſtimentum, vel calceamentum, aut tabulas, vel cuiuſcunque rei paruiſſimæ, tam nouum, quàm vetus: nec quicquam, quod alteri fratri datum fuerit, praua præſumptione contingere ad vtendum. Nec inter ſe fratribus liceat, vt id, quod de communi quiſquam acceperit, niſi permiſſo prioris, cum alio fratre quaſi peculiari amore commutare, ne hac occaſione naſcatur amor illicitus: ſed vnuſquiſque, quod ei charitatis diſtributione datur, hoc libens & bona volũtate accipiat.* In regula quoque Pachomij legitur: *Deinde inſtruendus monachus fieri cupiens ab eo, qui præeſt, patre, vt nihil ſibi relinquat, niſi crucem Chriſti, quam teneat, & ſequatur Dominum.* S. Pachomij reg.

3. Et in regula ſanctorum Patrum, quæ pactum monachorum dicitur: *Ante omnia habentes charitatem, humilitatem, patientiam, manſuetudinem, & cætera, quæ docet ſanctus Apoſtolus: ita vt nemo quicquam ſuum vendicet, ſicut ſcriptum eſt in actibus Apoſtolorum, habeat omnia communia.* Et Ioannes Gerundenſis Epiſcopus, in regula monachorum. *Quicunque in monaſterium ſuſceptus fuerit, non ſolum de ſubſtantia, quam intulit, ſed nec de ſemetipſo ab illa hora iudicabit. Nam ſi aliquid prius intulit fratribus, ipſi tamen non eſt licitum, vt habeat aliquid in ſua poteſtate.* In regula etiam Pachomij angelica dicitur: *Nemo in domo & cellula ſua habeat aliquid: præter ea, quæ in communi monaſterij lege præcepta ſunt. Non tunicam laneam, non pallium, non pellem intonſis arietum lanis molliorem: non nummos, quantumlibet paucos: nec puluillum*

Regula ſanctorũ Patrum.

Act. 4.

Ioan. Gerund reg.

Pachom. regula.

quidem

Orieſieſus de quo in catalog. de ſcrip. eccl.

quidem ad caput. Orieſieſus quoque in doctrina monachorum, ſic loquitur: *Vigilemus attentius; & ſciamus, quòd magnam nobis Deus præſtiterit gratiam per patrem noſtrum Pachomium: vt renuntiaremus ſæculo, & omnem ſolicitudinem mũdi & curas rerum ſæcularium, pro nihilo deponeremus. Quæ enim nobis occaſio relicta eſt, vt habeamus quippiam proprium à funiculo vſq; ad corrigiam calceamenti: cũ habeamus præpoſitos, qui pro nobis ſolliciti ſunt, tam in cibo, quàm in veſtitu?* Liberi ſumus; iugũ de ceruicibus noſtris mundanæ ſeruitutis abiecimus: cur rurſum volumus reuerti ad vomitũ noſtrum: & aliquid habere, vnde ſolliciti ſumus, & quod perdere metuamus? Ad quos vſus ſuperfluum palliolũ, aut epulę lautiores, aut mollior lectus: cũ omnia in cõmuni ſint præparata, & cruce Chriſti nihil durius ſit? Sufficit nobis habere, quod homini ſatis eſt.

4. Tantam veteres obſeruantiã paupertati monaſticæ adhibebant, vt paucisſimis contẽti, paruiſsimæ rei ſuperfluitatẽ, peculium, & ob id damnabilẽ in monacho penitus iudicarent. Hinc S. Pater Colũbanus Abbas in ſua regula præcipit: *Monachis, quibus pro Chriſto mũdus crucifixus eſt, & ipſi mundo, cupiditas cauẽda eſt: nimirum, dum nõ ſolum ſuperfluũ eos habere, dãnabile eſt, ſed etiam velle: quorũ non ſenſus, ſed voluntas quæritur: qui relinquentes omnia & Chriſtũ Dominum cũ timoris cruce quotidiani ſequẽtes, in cælis habent theſauros. Idcirco, dũ in cælis multa ſunt habituri, paruo & extremæ neceſsitatis ſenſu in terris debent eſſe contenti, ſcientes lepram eſſe cupiditatẽ monachis. Ideo ergo nuditas & facultatum contemptus, prima perfectio eſt*

S. Columban. reg.

mona-

monachorum: ſecunda verò purgatio vitiorum: tertia, perfectiſsima Dei continuata dilectio, ac diuinorũ iugis amor, qui terrenorũ ſuccedit obliuioni. Idem etiã in lib. de quotidianis pœnitẽtijs monachorũ ſic ſtatuit: *Monachus, qui dixerit ſuũ aliquid propriũ, ſex percuſſionibus emendetur.* In eodẽ volumine circa finẽ denuo ſic pręcipit: *Operis peculiaris præſumptio, centũ plagis emẽdetur: poſſeſsio alicuius rei, quã nõ neceſsitas generaliter omnibus fratribus cõceſsit, amiſſione eiuſdẽ, & centũ plagis coërceatur.* Et in regula Iſid. dicitur: *Monachis autem ſummopere ſtudendũ eſt, vt Apoſtolicã vitã tenentes, ſicut in vnum cõſtituti eſſe noſcuntur, ita vnum cor habeant in Domino: nihil ſibi proprium vendicantes, nihilq́ in quantulumcunq; amorem rei priuatæ gerentes: ſed iuxta exemplũ Apoſtolicũm omnia communia habẽtes, in præceptis Chriſti fideliter permanendo proficiant.* S. Iſid. regi

5. In regula quoque Fructuoſi Epiſcopi, inter alia ſic præcipitur: *Nec quiſquam è monachis ſuum aſſerens, dicat, codex meus, tabulæ meæ, & reliqua. Quod verbũ, ſi de ore eius effugerit, pœnitẽtiæ ſubiacebit: ne velut propria quilibet in monaſterio habere videatur, ſed ſint illis, ſicut ſcriptũ eſt, omnia cõmunia.* Hinc in religione noſtra apud reformatos obtinuit, vt ſuum dicere aliquid (etiã ioco) deuotus nemo præſumat. Et in octauo cap. idẽ Fructuoſus iterũ ſic præcipit: *Nuditas, & parſimonia ciborum, & lectulorum duritia amplectatur. Peculiaritas in vtenſilibus, aut in veſtimentis, aut in quibuſlibet rebus etiam viliſsimis & abiectis, omni modo vitetur: quia abominatio monachis eſt, & infamium, quicquam poſsidere. Munus denique quodlibet, ſiue epiſtolas, nemo monachus accipiat.* S. Fructuoſi epi. reg. Act. 4.

Denique

S. Ferreoli epiſc. reg. Denique in regula cœnobij ſancti Ferreoli Epiſcopi & Martyris, decimo capitulo ſic ſcribitur: *Illud etiam ſtatui debere proſpeximus, vt nullus monachorum aliquid ſibi proprium abſque ſocietate fratrum audeat dicere: ita vt etiam in his, quæ ſua ſunt, nihil amplius credat ſibi iuris eſſe, quàm cæteris: quia cùm ſeipſum alterius ſubdidit poteſtati, omnia ſecum in alienam poteſtatẽ tranſmiſit. Quidquid ergo ſecum rerum detulerit, expetito conſortio monachorum, ac vbi corpori congregationis membrum factus adhæſerit, ſtatim cognoſcat omnia in communionem tranſiſſe. Et hoc tantum iudicet proprium, quidquid cum fratribus poſſederit indiuiſum.*

S. Aurel. Epiſc. reg. 6. In regula quoque S. Aureliani Epiſcopi, 25. capit. dicitur: *Nullus præſumat quidquam ſuum dicere, aut ſibi proprium vendicare: ſed ſecundùm* Act. 4 *actus Apoſtolorum, ſint vobis omnia communia: & ſit* Io. Caſ. l. 4. inſt. c. 13 *vobis anima vna, & cor vnum in Domino.* Et in regula Abbatis Caſsiani dicitur: *Nec quicquam peculiare liceat monacho poſsidere: ſed ita ſe nudatum ex omni parte cognoſcat, vt præter tunicam, pallium, calciarium, vel matulam ſuam, nihil amplius habeat: & nec verbo quidem audeat aliquid dicere ſuum: quod magnum ſit crimen ex ore monachi proceſsiſſe. tunicam meam, codicem meum, tabulas meas, graphium meum, & cætera his ſimilia. Nam ſi huiuſmodi verbum per præſumtionem, vel ignorantiam de ore eius effuderit, digna pro hoc pœnitentia ſatisfaciens, veniam petat in terra proſtratus.* Item in re-

Tarnenſis regula. gula Tarnenſi, capitulo 14. ſic legitur: *Hæc ſunt quæ in monaſterio conſtitutis, pro Dei amore & timore conuenit obſeruare, propter quod in vnum eſtis pro timore Domini congregati. Oportet, vt in domo*

Domini vnanimes habitetis: & ſit vobis anima vna & cor vnum, in timore Domini peruigilans: nihilque habere vos proprium reputetis: ſed ſint cuncta communia, quæ vobis Abbatis imperio diſpenſantur.

7. Et in regula monachorum orientalium dicitur: *Inter omnes fratres hoc obſeruabitur: vt obedientes ſenioribus ſuis, & deferentes ſibi inuicem, habeant patientiam, moderationem, humilitatem, charitatem, pacem ſine figmento & mendacio, & maledictione, & verboſitate, & iurandi conſuetudine, ita vt nemo ſuum quicquam vendicet, neque vllus aliquid peculiariter vſurpet, ſed habeant omnia cõmunia. Sed & ſine ſeniorum verbo & auctoritate nullus frater quicquam agat, neque accipiat aliquid, neque det.* Vigilius quoq; diaconus & Abbas in 33. capitulo ſuæ regulæ ſic loquitur: *Si quid peculiare apud aliquem inuentum fuerit: grandi eum Abbas & diuturna excommunicatione condemnet: vt illius exemplo deterriti omnes, nullus hoc audeat imitari.* Et beatus Cæſarius Epiſcopus Arelatenſis in 15. capitulo regulæ ſuæ dicit: *Nemo ſibi aliquid iudicet proprium, ſiue in veſtimento, ſiue in alia quacunque re magna vel parua.* Aurelianus Epiſcopus in regula ad moniales, capitulo 3. ſic dicit: *Nihil occultè accipiatis, ſed ſi quis propinquus, aut amicus aliquid in veſtimento, aut in auro, vel aliud quodcunque dederit, aut tranſmiſerit, in poteſtate ſit Abbatiſſæ. Et ſi illi, cui tranſmittitur, neceſſe fuerit, tribuatur: ſin verò illa non indiget, in commune redactum eſt, cui eſt neceſſarium, tribuatur.*

Orientalium monach. reg.

Vigilij Abbatis reg.

B. Cæſar. Epiſ. reg.

Aureliani Epiſc. reg.

8. Item in regula Serui Dei ad ſorores, capitulo 17. ſcribitur: *Proprij aliquid in monaſterio nihil eſt habendum: ſed potius propter nomen Domini*

Serui Dei regula.

Fff omnia

omnia contemnenda ſunt. Quid enim proprium aliquid ſuum fidelis anima de rebus mundi vendicet: cui mundus crucifixus eſt, & ipſa mundo? Omnia ergo, quæ in monaſterio habentur, ſint omnibus communia: vt nulla dare, aut accipere aliquid præſumat ſine iuſſione Abbatiſſæ. Si quæ ſecus ſecerit, regulari diſciplinæ ſubiaceat. Sed ne per omnes veterum regulas diſcurrendo, tędium lectori prolixior ſermo pariat: ex dictis ſanctorum, communione omnium fratrum ſit procul remouendus, ſi in hoc vitio fuerit deprehenſus. Quàm periculoſa in monacho ſit proprietas, nemo ſatis exprimere poteſt. Enimuero periculum, quod Ananiæ & Saphiræ, peculium retinentibus, in corpore accidit, proprietarijs monachis in anima quotidie contingit. Moriuntur vt plurimũ ſine vera pœnitentia, qui cõtra monaſticam inſtitutioné peculium poſsidere non verentur. Exiſtimant enim ſibi licere, quod illicitum eſt, cõſenſu Prioris, cùm nec ſummus Pontifex licentiam monacho ſuper proprietate poſsit indulgere.

Act. 5.

Grauitas criminis proprietariorum.

9. Væ vobis proprietarij, qui votum veſtrũ infringitis, & iram Dei contra vos prouocatis, quoniam lenius habebunt fures & meretrices in die Domini, quàm vos, ſi morientes in hoc vitio fueritis deprehenſi. Non enim ſimplex crimẽ in monacho cẽſetur proprietas, vbi multa in vnum crimina concurrunt. Pactum cum Deo initum frangitur: votũ ſolemne violatur: charitas fraternæ vnitatis ſpernitur: furtum committitur: ſacrilegium perpetratur. Vnde Auguſtin. dicit in regula: *Si ali-*

Si aliquis rem ſibi collatam celauerit, furti iudicio condemnetur. Ad quid Monacho cuiuſcunque rei proprietas, qui nec ſui corporis poteſtatem habere permittitur? Aut quomodo alienum audebit præſumere, cui de ſuo nihil licet poſſidere? Quiſquis igitur bonus monachus, votique ſui redditor inueniri deſiderat: quiſquis in cœnobio conſtitutus, ad cæleſtem patriam anhelat: quiſquis inferni tormenta formidat, animam ſuam ab hoc vitio ſolerter cuſtodiat: & nihil penitus contra monaſticam inſtitutionem poſsideat. Omnia verò, quæ ad victum & amictum monachis neceſſaria ſunt, monachis per Abbatem, non in pecunijs, ſed in vtenſilibus miniſtrentur. Hinc ſanctus Pater noſter Benedictus in regula præcipit, dicens: *Omnia neceſſaria à Patre monaſterij ſperanda ſunt.* Ab Abbate igitur neceſſaria ſperanda ſunt, non ſuperflua, quia vbi neceſsitas ad vſum monacho permittitur, ſuperfluitas, vt crimen, condemnatur. Et ſicut Abbas neceſſaria fratribus denegans grauiter à Deo reprehēditur: ita ſi conceſſerit ſuperflua, tanquam præuaricator ſancti Ordinis condemnatur.

August. in Reg. ca 26

S. Bened. in re. c. 23.

10. Neceſſaria itaque monachis Abbas prouideat: ſuperflua interdicat. Nec ſecurum ſe credat monachus, ſi Abbate conſentiente, ſuperfluum habeat: quoniá ſicut monacho habere proprium interdicitur, ita concedere non neceſſaria Abbas prohibetur. Et monachus ſi rem aliquam non ſibi neceſſariam nimia importunitate ab Abbate ſuo extorſerit,

Monacho ſuperflua habere nō licet, etiā conſentiē te Abbate.

valde ſibi metuendum eſt, ne tanquam proprietarius inde coram Deo iudicetur. Nihil enim habere debet monachus contra regulam, nihil contra Abbatis voluntatē, quippe qui ſuum nihil penitus æſtimare præcipitur, cui velle & nolle per omnia denegatur. Quicunque verò aliquid habet, quod Abbatē ſuū latere deſiderat, proprietatis vitiū in pectore clauſum portat. Sed de his hactenus.

CAPVT SEXTVM.

Vtrum Abbas Monacho poßit concedere proprium.

Vtrum Abbas peculio poſsit diſpēſare cum monacho ſuo

QVòd Monacho proprium habere omninò non liceat, multis ſanctorum teſtimonijs probauimus: reſtat nunc, vt ad ſequentia procedamus. Et primò quidem nobis quærendum eſt: vtrum in Abbatis ſit arbitrio cum monacho de peculio diſpenſare. Ad hanc quæſtionem verbis ſummi Pontificis in principio huius operis reſpondemus: vbi teſtimonia iuris canonici in medium deduximus. Sic enim Papa dixit: *Nec æſtimet Abbas, quòd ſuper habenda proprietate poßit cum aliquo monacho diſpenſare: quia abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa regulæ monachali, vt contra eam nec ſummus Pontifex poßit licentiam indulgere.* Soluta eſt quæſtio, & negatiua neceſſariò vera conceditur.

Innoc. 3. li. 3. decretal. tit. 35. cap. 6. c cū monaſt.

2. Nunc ergo in quanto periculo ſint conſtituti

ſtituti Abbates negligentes iſta, conſiderent: qui contra regulã & prohibitionem ſummi Pontificis, proprium ſuis monachis indulgent. Non eſt maior poteſtas, quàm ſummi Pontificis in Eccleſia: quoniam quod ille nõ poteſt abſoluere, nemo alius poterit liberare. Cur igitur, ô Abba, teipſum decipis? cur altiora te, & penitus illicita præſumis? Quod Papa ſe facere poſſe denegat, tu qua temeritate vſurpas? Ecce cum monacho contra inſtitutionem monaſticam diſpenſas, vt habeat peculium, cùm id facere non poſſe audias Pontificem ſummum? Quem teipſum facis? Nunquid tu maior es Vicario Chriſti? Quotieſcunque monacho concedis proprium, totiens fautorem te cõſtituis vitiorum. Quemadmodum præſumis alteri concedere: quod tibi ſub eadem lege conſtituto minimè licet poſsidere? Enimuero conſtitutis in cœnobio proprietas omnibus interdicitur: dum in cõmuni viuere præcipiuntur.

Summi Pontificis ſumma poteſta in Eccleſia.

Abbas nõ poteſt peculium cõcedere monacho.

Nec Abbas ipſe poteſt habere peculiũ

3. Neque enim de communitate Abbas excipitur, qui non Dominus, ſed diſpenſator rerum monaſterij conſtituitur. Omniũ itaque fratrum ſuorum miniſter eſt: vt vnicuiq; ſecundùm neceſsitatem de communi ſubſtantia tribuat: Dominum verò rerum neminem penitus conſtituat. Si ergo monacho indulſerit proprium, iam non diſpenſat illi neceſſaria, ſed Dominum conſtituit ſubſtantiæ alienæ. Hoc regula S. Benedicti prohibet, quæ Abbatem diſpenſatorẽ recipit, non Dominum. Sanctus autem Benedictus Abbatẽ

S. Benedictus in regul. cap. 3.

ſub regula eſſe præcipit, dicens: *Omnes magiſtram ſequantur regulam, nec temere ab ea declinetur ab aliquo.* Qui omnes ſub regula conſtituit: profectò Abbatem non excepit. Denique in capit. de Abbate ſic loquitur: *Ideóq; Abbas nihil*
Idem in reg cap. 2. *extra præceptum Domini (quod abſit) docere debet, aut conſtituere, vel iubere: ſed iuſsio eius & doctrina fermentum diuinæ iuſtitiæ in diſcipulorum mentibus conſpergat.* Abbas autem, qui monacho indulget proprium, facit contra præceptum Do-
Luc. 14. mini, dicentis: *Omnis, qui non renunciauerit omnibus, quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.*

4. Non ſeducat te, Abba, malè intellecta poteſtas: tibi regula certos limites ponit; quos tranſgredi nemini licet. Ecce monachi tui, vt fierent diſcipuli Domini, ſubdentes colla regulæ, omnibus renunciarunt, non licet eis, quod dimiſerant, repetere: neque proprium vllatenus poſsidere. Si malæ præſumptioni conſenſum dederis, ſi proprium monacho cõceſſeris, contra præceptum Domini, contra regulam S. Benedicti, contra ius ſcriptum, contra decreta SS. Patrum, contra votum tuum facere conſentiens, damnationi perpetuæ te obnoxium reddis, & ex ſeruis Domini atque diſcipulis mancipia facis idolorũ. Cupiditas enim ſeruitus idolorum deſcribitur: quæ cùm in cæteris ſit damnabilis, in monachis præcipuè eſt criminalis. Omnium clauſtralium in hoc regula cõſentit, vt nulli penitus inter eos liceat aliquid habere proprium, ſed ſint eis omnia communia: & diſtribuatur vnicuique à Priore, quod neceſſarium eſt.

5. Qui-

5. Quicunque hanc monaſticæ cõmunitatis regulam violat, proculdubio ſe extra numerum electorum locat, & ſua ſe temeritatę grauiter damnat. Nunquam enim monaſticę obſeruantię puritas integra poteſt conſiſtere, niſi omnes in communi ſtudeant conuerſari. Enimuero, dum vnuſquiſque commodum ſuum temporale cogitat, charitas fraterna exulat, humilitas monaſtica perit, obedientia regularis vacillat. Nuſquam enim in religione ſecurius viuitur, quàm ſi vnitas per omnia ſeruatur. In quolibet cœnobio Prælatus vnus ex regula cõſtituitur: à quo neceſſaria monachorum omnia requirantur. Caueat itaq; diſpenſator, ne limites commiſsionis ſuæ in diſpenſando neceſſaria confratribus, excedat: néue infidelis exiſtat, memineritque ſe miniſtrum rerum monaſterij eſſe, non dominum. Idcirco, ſicut proprium alijs non poteſt concedere: ita nec ſibi peculium vllatenus vſurpare. Diſtribuat ſingulis neceſſaria, nulli verò concedat, nec ſibi quidem ſuperflua. Monachi enim, habentes victum tenuem, & veſtitum ſimplicem, his debent eſſe contenti.

Cur proprietas cauenda monacho.

6. In dandis autem neceſſarijs illa ſemper conſideratio habenda eſt: vt qui plus indiget, amplius accipiat: & nemo, qui paucis contentari poteſt, de hoc murmuret. Illis autem, qui in diuerſis monaſterij officijs cõſtituti ſunt, Abbas neceſſaria quælibet poteſt concedere: eoſque ad reddendam rationẽ ſuo tempore obligare. Nec tamen proprium ſibi monachi quicquam exiſtiment, quæ

Quæ ſequenda ratio, in diſtribuẽdis neceſſarijs monachis

ratione adminiſtrationis poſſident; cùm ad communitatem cœnobij vel Eccleſiæ omnia pertineant. Quamcumque enim adminiſtrationem monachus habuerit, propriũ aliquod poſſidere prohibetur. Nam & ipſe Abbas, cũ monachus ſit, vouit & promiſit paupertatem ex regula: & idcirco nihil ſibi proprium poterit vendicare. Si autem proprium ſibi vſurpauerit, regulam violauit.

Nec ipſe Abbas poteſt proprium habere.

7. Neque dicat Abbas ſuum aliquid, nõ codex meus, nõ ager, non villa, nõ cenſus: ſed ſi tale aliquid eũ corã hominibus dicere oporteat, noſter, non meus dicat. Etenim cùm res monaſterij communitatis ſint, & communitas præſupponit multos, nulli videatur ridiculũ, ſi monachus, aut Abbas, ſingularis perſona, dixerit, noſtrum. Ad communitatem dicti ſermonis refertur intentio. Neq; puerilia ſunt hæc, quæ ſanctos Patres antiquiſsimos tam ſtudiosè cõſtat obſeruaſſe, vt pœnitentiã in trãſgreſſores præſcriberent. Euidẽs namq; in Abbate ſuperbiæ ſignum eſt, ſi ſuũ aliquid dicere frequenter cõſueſcat. Sicut enim Abbatem caſtitatis violaſſe votum, turpiſsimum eſt: ita ſi proprium, aut ipſe habuerit, aut indulſerit monachis, damnabile. Abbas itaque, qui peculium monacho præter adminiſtrationem conceſſerit, præuaricatorem ſe monaſticæ regulæ oſtendit. Nec vllo modo excuſat proprietarios ficta illa reſignatio, qua in pleriſque monaſterijs claues in cœna Domini ponunt ad pedes Abbatis, animo ad dimittendum peculium nequaquam reſignato.

8. Quid

8. Quid iſta ſimulatio? Putáſne monache, vitium proprietatis te poſſe effugere: ſi claues peculij tui ad pedes Abbatis iterum repetendas poſueris? Qualis eſt iſta proprietatis reſignatio: vbi Abbas cogitur tibi mox reddere, quod videris reſignaſſe? Nõ eſt vera reſignatio: quando voluntas actioni nõ concordat. O Abba infelix, qui & te decipis & tuos: cur monachis proprium cõtra regulam indulges? Reſpondebis forſitan: Non concedo monachis proprium: ſed tantum neceſſaria ad vſum. Si proprium negas: quid curam conquirendi monachis, quæ volunt, non amputas? Ecce alij domos ſeparatas, contra ſtatuta ordinis inhabitant: alij aurũ & argentũ, per fas nefaſque congregant: omnes priuatis commodis inuigilant. Iſtáne proprietatis vitio carent?

9. Sed dic mihi: Quis (oro) neceſſaria monachis tuis, ô Abba, diſponit? Túne, an cellarius? Scio, quòd neuter. Quis ergo dat veſtimenta monachis? hic peculij ſumma contexitur. Veſtes ſibi monachi comparant, in amictu ſemetipſos curãt: quærere ſunt compulſi à parentibus, vnde viuant. Qui pecunijs inter eos abundat, veſtes ſibi neceſſarias cõparat: qui autem non habet pecuniam, patitur in veſtitu penuriam. Abbas interea nullã de neceſſarijs fratrum gerit ſolicitudinem, nullam de nuditate pauperum monachorum verecundiam: ſed dimiſsis in errore ouibus, ſua commoda ſectatur. Nulla præter nomen & chorum in pleriſque communitas, dum

Veſtes ab Abbate monachis curandæ.

vnuſquiſque ſuiipſius curam gerit in vitæ neceſſarijs: Abbas verò, titulũ ſine opere portat dignitatis. Alius in communi dat victum fratribus, veſtitum ſibi quiſque cogitur prouidere. Nonnulli etiam proprietatem ſuis monachis prohibent, quibus tamen vitæ neceſſaria non indulgent. Quid omnes iſtos, niſi præuaricatores monaſticæ cõuerſationis dixerim? Qui fratribus ſuis ſecundũ regulã, cùm poſſint, in neceſſarijs non prouident: qui eis peculium indulgent, qui monachis occaſionem proprietatis præbent.

10. Væ vobis, Abbates & Prælati monachorum, qui oues Chriſti ſanguine redemptas, moribus veſtris interficitis: qui monaſticam vnitatem violatis: qui obſeruantiã regularem deſtruitis. Væ (inquam) vobis vitæ Apoſtolicę deſertores: quoniam animas, quas ſuſcepiſtis regere, in perditionẽ ſinitis tranſire. In quos omnis culpa monachorũ reuertitur: quia vos delinquẽtes debueratis corrigere, nõ timetis vitijs ſuperare. Vt enim licenter poſsideatis voſipſi peculium, libenter cũ monachis in ſimili vitio diſpẽſatis. Enimuerò, ſi regularem obſeruantiã diligeretis ex animo, tãtum nefas monachis nõ permitteretis. Non Deo, ſed hominibus ſeruitis ad oculũ, qui vos obſeruantiales fingitis, & regulam non tenetis. Si eſtis monachi, cur in communi non viuitis? Enimuero, quibus eſſe debet anima vna & cor vnum in Domino, proprium habere penitus interdicitur.

11. Monachus enim, qui peculium contra

regu-

regulam habuerit, votum ſuum turpiter violauit: & niſi cõtritus pœnitentiã egerit, à ſanctorum conſortio ſe alienum facit. Niſi enim monachus omnẽ ſubſtantiã mundi ſecũdùm regulam ſuam abiecerit, dignitatis ſuæ vocabulum amittit. Dicit namque in Euang. Dominus. *Qui non renunciauerit omnibus, quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et iterum: *Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, ſequere me.* Primò volentẽ eſſe diſcipulum Chriſti oportet poſſeſsiones huius mũdi derelinquere, vt in præceptis Dei poſsit ſine ſolicitudine aliqua vacare. Idcirco audi, ô monache: Si vis eſſe diſcipulus Domini, proijce abs te omnem ſolicitudinẽ mũdi. Viue in cœnobio ſecundùm regulam monaſticã: viue ſub obedientia ſine proprio, viue caſtè & humiliter ſine opprobrio. Qui ſi aliter, quã promiſiſti, conuerſatus fueris, ſcias te condemnandum à Deo maximo, quem irrides. Non te ſeducat prioris tui licentia, vt peculium quodcunque poſsideas: quoniam diſpenſatio illius non eſt licita, quæ Deo, Canonibus, & Regulæ inuenitur contraria.

Luc. 14.
Matth. 19.

CAPVT SEPTIMVM.

Contra excuſantes proprietatis vitium.

SVnt autem nonnulli, qui ſe patronos vitiorum, ſtulta præſumptione exhibẽt: & qui monachos proprietarios, ſeuera diſtrictione corrigere debuerãt, perdita commiſeratione excuſant. Contra regulã, monachis cõcedunt propria:

& dum

& dum oues morbidas per zelum rectitudinis turbare metuunt, commiſſas ſibi animas perdunt. O Abba, nutritor vitiorũ, proprietatis ſceleratę indultor: quid reſpõdebis ſummo Paſtori, cùm à te oues requiſierit ſuas? Quid, inquam, reſpondebis, ex omni parte accuſatus? Qui rector animarum poſitus, vitia ſubditorum tuorum debueras arguere, nõ times ſceleribus fomitem miniſtrare. Sed dices: Ego monachis meis proprium non indulgeo, ſed neceſſaria concedo. Tu autẽ quomodo peculium audes dicere, quod puræ neceſsitatis eſt?

2. Quid hîc dicis, ô Abba? Ecce monachi tui, ipſi veſtes ſibi coguntur diſponere: permittis, quæ volunt, ſuis pecunijs comparare, & inſtar mercatorum, ad eorũ libitum emere & vendere. Et vbi manent ſtatuta Benedicti Papæ 12. & Capituli generalis, quæ monachis neceſſaria prohibent in pecunijs miniſtrari? Si monachus ſibi ipſi prouidere neceſſaria compellitur, ad quid Prælati ſuper eos conſtituuntur? Enimuero, vt ſine cura & & ſolicitudine rerum temporalium, Domino in tranquillitate mentis ſeruire poſſem, in religionem ingreſſus ſum: ſi meipſum in neceſſarijs corporis prouidere rurſus compulſus fuero, mallem me permanſiſſe in ſæculo. Non monachus curam ſui gerit ſine periculo: qui autem renunciauit diuitijs mundi, aurum non amat ſine peccato.

Papa noluit pecuniam dari monachis ad neceſſaria comparanda.

2. Quid pecunia monacho, qui nihil amare debuerat in mundo? Aut quæ eſt neceſsitas,

Præla-

Prælatum ſuper monachos conſtituere: ſi vnuſquiſque cogitur ſibi ipſi prouidere? Væ tibi, rector monachorum, qui ſubditos tuos in Ægyptum non times reducere, dum eos proprium ad priuatum vſum conſentis poſſidere. Ecce, omnipotens Deus commiſit tibi populum ſuum de tenebris Ægypti fugientẽ, quatenus per deſertum religionis, ad terram repromiſsionis in cælum eum debeas perducere, & tu vltro venientes facis in Ægyptum redire? Quid mihi excuſationis ineptæ verba opponis? Nunquid ratione adminiſtrationis, fratribus tuis indulges peculium? Monachine omnes adminiſtratores ſunt?

3. Quid adminiſtrant? Publica, an priuata? Si adminiſtrant publica, diſpenſatio ſuper habenda pecunia ad rationem officij tantum licita erit. Si autem adminiſtratio non publica, ſed priuata fuerit, poſſeſsio pecuniæ proprietas erit. Qualis ergo excuſatio eſt monachorum non officialium, qui proprietatis ſuæ vitium, nomine adminiſtrationis palliare conantur? Quid adminiſtratis, ô monachi? Cui neceſſaria diſponitis. Nonne vobiſmetipſis? Sanè, dum vnuſquiſque curã ſuiipſius gerit in deſiderijs carnis, nonne proprietarij eſtis: Tollite verba excuſationis, Deus ſcrutatur intima cordis.

4. Sed forſitan dicitis: Non eſt dicenda proprietas; vbi ad reſignandum eſt prompta voluntas. Eſto. Quando vos ad reſignandũ, quæ habetis, promptos inueniam? Reſpondebitis: Omni tempore. Quomodo verum oſtendetis,

Monachi quotannis claues Abbati reſignant, ne proprietarij videantur.

tis, quod dicitis? Reſpondebitis: Ex corde, ad reſignandum omnia, promptos nos in cœna Domini oſtendimus: quando rerum noſtrarum omnium claues ad manus Abbatis noſtri reſignamus. Quare hoc facitis? Vt nos veros monachos probemus. Falſum eſt: ſententiam excommunicationis ferendam in proprietarios timetis. Dic mihi, Abba, cur peculium non aufers à monachis, qui ſe ad reſignandum promptos affirmant? Ecce quidam eorũ tibi claues peculij ſui cuſtodes, in cœna Domini reſignaturos ſe offerunt. Cur illas nõ recipis? Timeo, inquis. Quid times? Monachos timeo. Cur illos? Quoniã ſcio, quòd non ſunt ex animo reſignati. Quid ergo? Tu aufer ab eis, quod reſignant, peculium, & noli conſiderare animum fictum.

5. Iterum times? Quid trepidas? Quid moraris? Aufer, quod offerunt: & fac eis non ſecundùm animi intentionẽ, ſed ſecundùm ſententiam ſermonis. Non audeo, inquis. Cur nõ audes? Quia mala minantur. Quicquid cõtra me excogitare potuerint, facturi ſunt: ſi proprium auferens, conſuetudinẽ eorũ infregero. Proprium, quod ficto reſignant animo, eis denuo indulgeo, quia furorẽ eorum expaueſco. Videtis nunc, ô monachi, quid Abbas de reſignatione veſtra ſentiat: quàm fictã eſſe & vanam nullus noſtrûm ignorat. Deniq; maior pars veſtrûm illum reſignandi vſum, nec verum habet, nec fictũ. Excuſationes in peccatis quæritis, qui ſub adminiſtrationis vocabulo, propriũ defenſatis. Sed rurſum dicitis: Quic-

Quicquid tamen nos habere cognoſcimus: ante mortem reſignamus. O ſera & tarda reſignatio: quæ non ex voluntate oritur: ſed neceſsitate mortis vrgetur. Nam ſi concedatur diutius viuere: ſtatim pœnitet monachum proprium reſignaſſe. Parum ergo reſignatio peculij proderit: quæ initium ex morte ſumit. Ceſſent igitur excuſationes proprietariorum in peccatis, quia defenſioni locus non conceditur, vbi crimen tam multiplici indicio condemnatur. Proprium monacho lex diuina prohibet: ius canonicum peculium Religioſo penitus interdicit: omnes ſanctorum Patrum regulæ clamant monacho proprietatem prorſus illicitam.

CAPVT OCTAVVM.

Quòd ex proprietate monachorum, multa mala & pericula animarum proueniant.

MOnachi proprietarij quantis ſe periculis & malis ſubijciant, multorum actiones probant. Et de illis quidem, qui in cœnobijs degũt, vbi nulla regularis vitæ obſeruãtia eſt, ſatis admodũ diximus: quoniã, vbi tota conuerſatio monaſtica periſſe cernitur, nulla de proprietatis vitio cõſcientia habetur. De noſtris igitur etiam interim loquamur, qui ſub diſciplina cõſtituti, hoc vitio deteſtabili nonnunquã reperiũtur deprauari. Nec tamẽ priores excludimus, dum cõtra iſtos diſputamus.

Omni-

Omnibus dicitur, quod pertinere ad omnes comprobatur. Omnibus quoque fugiendum eſt, quod omnibus probatur interdictũ. Monachis enim omnibus interdicitur proprietas. Hoc deteſtabile vitium, cùm tepidam remiſſamque ſemel monachi poſſederit mentẽ, tantis eum malis & vitijs ſubijcit, vt excutere deinceps iugum eius non facilè poſsit. Quamobrem nulli viils deſpectuſq́; videatur hic morbus: qui ſicut poteſt perfacilè declinari, ita ſi quemquam ſemel inuaſerit, rarò ſalutis remedia admittit.

Quàm noxium ſit, etiam paruam pecuniæ ſummam habere.

2. Aſtuta ſunt argumenta diaboli. In primis monachum de parua pecuniæ ſumma ſolicitans, veluti rationabiles & falſos colores, ob quos vel reſeruare ſibi aliquid ad neceſsitatẽ futuram debeat, vel parare, confingit: vt cùm ſe victorẽ in paucis ſenſerit, ad maiora paulatim compellere incautum poſsit. Qui enim ſuccumbit in minimo, quando victor in maximo erit? Poſtquam verò ſe diabolus in omnibus auditum perſenſerit: grauiora cogitationibus immittit. Conquiſitis enim monachus iam aliquot nummis, videtur ſibi, quòd in eodem cœnobio diutius non poſsit conſiſtere: omne, quod viderit, in diſplicentiam & nauſeam aſſueſcit reuocare: Abbatem durum, inutilem, ac negligentem iudicat: fratres omnes vna ſententia, tanquam ſine charitate conuerſentur, damnat. Deinceps nulla peculij habetur conſcientia: dum quaſi pro viatico ſanctioris vitę quęrendæ non creditur culpa. Itaque cũ hoſtis antiquus huiuſcemodi

modi cogitationibus illaqueauerit mentem, omnes vias monachus excogitat; qualiter vel vnum denarium acquirat. Offertoria furatur: & vendit occultè, quod rapuit: à parentibus, cognatis, & amicis, pro aliquo commercio denarios petit, & accipit. Inſtabilitatis ſuæ conſecutus iuuamen & ſumptus, paratus ad fugam, inſolenter Abbati reſpondet ad omnia: & tanquam peregrinum & extraneum ſe gerens, ſe moreſque fratrum negligit, correptionis verba penitus contemnit. Occaſiones deinde contra Prælatum, quibus offendi iraſciq; debeat, ſtudioſè perquirit, ne leui caſu motus, fugiſſe de cœnobio æſtimetur, neq; tamen de ſua infælicitate contentus eſt, ſed alios etiam ſuſurrationibus clandeſtinis, quantum præualet, nititur deprauare, ne ſolus videatur exceſsiſſe. Monachi tentati qui mores

3. Hinc Abbas Caſsianus dicit: *Cumq; pecuniarum pondus monachum de clauſtro, veluti feralis quædam beſtia de cœtu gregis ſegregans, pecus opportunum prædæ deſtitutione ſodalium fecerit, & deuorationi facilem contubernij priuatione reddiderit eum, qui prius opera monaſterij leuia exercere deſpexerat, die ac nocte ſpe quæſtus infatigabiliter laborare compellit. Non orationum ſolemnia, non ieiuniorum modum, non vigiliarum regulam cuſtodire permittit, non honeſtarum interceſsionum explere officia ſinit: dummodo vel auaritiæ rabiem ſatiare, vel quotidianis vſibus poſsit occurrere: cupiditatis ignem, dum acquirendo extinguendum credit, vehementius accendens. Sicq; verificatur dictum Apoſtoli: Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Cupiditatis & pe- Caſsian. li. 7. de inſtitut monach. c. 10 1. Tim. 6.

culij facibus ſemel accenſus monachus, nullam deinceps humilitatis & obedientiæ virtutem in corde ſuo retinet: charitatem nullā fraternitatis habet; diſciplinam in moribus nullam exhibet. Indignatur ad omnia: ad ſingula, quæ fiunt in cœnobio, murmurat: die ac nocte de nūmis cogitat. Elato capite procedit in publicum, oculos circumducit inſtabiles: impatiens quietis, anguſtiam cellæ declinat: monaſterium (quanquam latiſsimum) carcerem putat. Iam nulla ſeruata reuerentia, veluti equus ad prælium, fertur infrænis: nec victu conuentuali, nec ſolito indumento contentus, non ſe diutius toleraturum hæc eſſe importunis vocibus clamitat. Ad ſeruiendum Deo, locum cœnobij inconuenientem conqueritur: negligentes fratres & indiſciplinatos vociferatur: ſe commorari his, ſine diſpendio ſalutis, minimè poſſe lachrymatur, Vnde, ſi quoquam ſe non celerius aſportauerit, periturum, ſe protinus grauiter ingemiſcit. Huius etenim vitij tanta vis eſt, vt monachum, quem in congregatione ſemel infecerit, in profundum malorum paulatim præcipitet. Orationes contemnit & vigilias: fraternam charitatem deſerit: correctionem ſeniorum vilipendit. Semper auxius de peculio cogitat: venire in lucem proprietatis ſuæ crimen formidat: loca tutiora pro conſeruando peculio explorat. Omne, quod habet, parum exiſtimat, appetitum ad lucra potiora laxat.

4. O ma-

4. O maledicta monachorum proprietas, quæ non minus poſsidet, quàm poſsidetur. Quemcunque enim ſemel cœperit, omni obſeruantia & diſciplina regulari nudum & aduerſarium facit. Non ſolum autem in pecunia cenſetur eſſe proprietas, ſed in omni quoque re, quæ pecunia comparatur & venditur. Monachus ergo proprietarius poteſt eſſe in minimo, ſicut alius in magno: qui ſi paruum quid contra regulam ſine Abbatis licentia poſsidet, ſine dubio proprium tenet. Idcirco regula dicit: *Nihil omnino monachus proprium habeat*. Sanè vbi nihil haberi permittitur, omnis rei proprietas aufertur. Errant itaque, & peccant in regulam, qui monachos minima quæque, ſicut tabulas, iconas, & mappulas, dare, aut accipere poſſe abſque licentia Prioris exiſtimant.

Proprietas nõ in ſola eſt pecunia.

S Bened. in regula cap. 33.

5. Sunt enim nonnulli, etiam inter eos, qui ſe obſeruantiales profitentur, qui præter neceſsitatem in cellulis ſuis multa priuata poſſident; pro quorum vſu habendo, nullam ab Abbate licentiam receperunt: putantes ea idcirco non eſſe propria, quia pretio ſunt parua. Sed hoc non admittit regula S. Benedicti, quæ nihil omnino habere ſine licentia concedit. Quiſquis ergo monaſticum propoſitum cuſtodire ad regulam deſiderat, nihil penitus, quod Abbas non dederit, aut permiſerit, requirat: ne vitium proprietatis, quod alij committunt in pecunia, ipſe graphio incurrat, aut tabula. Nuſquam enim tutior eſt conſcientia monachi, quàm ſi nuda peni-

tus fuerit ab omni ſubſtantia mundi. Quicunque verò aliquid, quantumlibet paruum, quod Abbatem ſuum velit cælare, poſsidet, peculij vitio reus iudicatur. Omnia enim cum ſcitu & voluntate Abbatis, in monaſterio agenda ſunt. Vnde (fratres chariſsimi) ante omnia cauete hoc vitium, per quod monachus incurrit omne malum. Quicunque enim animam ſuam hoc ſcelere fœdauerit, nunquam, niſi pœnitentiam agat, ſecurus in conſcientia quieſcit.

CAPVT NONVM.

Quemadmodum Monachi debeant habere neceſſaria.

OMnia neceſſaria à Patre monaſterij ſperanda ſunt: quoniam qui miniſter communitatis monaſticæ conſtituitur, prouidere monachis neceſſaria tenetur. Oportet ergo diſpenſatorem ſubſtantiæ monaſterij fidelem eſſe & prouidum, & imitari exemplum Apoſtolorum, vt diſtribuat vnicuique ſine perſonarum acceptione, quod opus habet. Non præponat commodum ſuum neceſsitatibus fratrum, ne & ipſe incurrat proprietatis nefandæ periculum. Qualia ſubminiſtrat neceſſaria monachis, talibus vtatur & ipſe. Non enim decet prouiſorem ſeruorum Dei, neglectis illis, epulis vacare lautioribus. Quia dum ſuam commoditatem

Act. 4.

paſtor

paſtor præponit vtilitati ouium, murmurationem in ſe concitat ſubditorum. Vbi ergo omnia debent eſſe communia, nec Abbati licet quærere priuata. Rector itaque monachorum, qui, neglectis neceſsitatibus fratrum, epulis & potibus lautioribus vacat, in regulam communitatis peccat. Quemadmodum ergo prouideri ſibi deſiderat, ita quoque neceſſaria monachis Prælatus impēdat. Monachi verò ita neceſsitatibus ſuis conceſſa indulgeant, vt communitatis regulam minimè corrumpant.

2. Nihil penitus ſine licentia monachus habeat: communia priuatis anteponat, & ad voluntatem Prioris, ſecundùm Regulā monaſticam, & ſe, & indulta ponat. Si de permiſsione Abbatis codicem, imaginem, vel ſimile aliquid in cella poſsidet, nouerit ſibi vſum rei permiſſum, proprietatem verò ſeu dominium prohibitum. Et ideo ad reſignandum ſit promptus in animo, quoties à Prælato ſuper his, iuxta regulam fuerit requiſitus. Caueat tamen Abbas, ne monachos ſibi cōmiſſos turbet, & contriſtet ſine cauſa. Omniū enim ſuorum actuum Deo ſe nouerit rationē eſſe redditurum. Enimuero, quæ ſine culpa poteſt concedere, non debet cum periculo denegare. Suſcepit enim infirmorum curam, non fortium: vnde neceſſe eſt, vt maxima prudentia fulgeat, ne aliquem ex ſibi commiſsis perdat.

Monachus nihil ſine licētia habere poteſt.

3. Varij namque ſunt affectus Monachorum, & in vtramque partem flexibiles. niſi

Abbas cautè & prudenter ſe inter eos habuerit, diſſenſioni & murmurationi fomitē miniſtrabit. Memor itaque ſit infirmitatis propriæ, & facilè compatietur alienæ. Hæc dixerim, non quòd debeat Monachis ad vota eorum quęque concedere, ſed neceſſaria ſecundùm regulam prouidere. Facilè enim ad obſeruantiam regularem monachos ſuos poterit compellere, qui ea, quę neceſſaria ſunt eis, curauerit miniſtrare. Qui autē negat neceſſaria corporis, frequenter audit verba murmurationis. Ante omnia verò Abbas caueat, ne monachis neceſſaria in pecunijs cōcedat. Quoniam, qui ſine ſolicitudine mundialium rerum, diuinæ contemplationi debent inſiſtere, indignū valde eſt, ſi neceſſaria ſibi corporis cogantur prouidere. Ordo enim monaſticus ad hoc inſtitutus agnoſcitur, vt ſegregati à mundi curis monachi, ſine impedimento diuina contemplentur. Abbas autē ſuper monachos idcirco conſtituitur, vt eius & doctrina, & ſolicitudine paſcantur. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficiat.

CAPVT DECIMVM.

Contra proprietatis vitium admonitio.

ATtendamus itaque, fratres, propoſitum noſtrum, quod ingredientes cœnobiū aſſumpſimus: & animas noſtras ab hoc proprietatis vitio ſolicitè cuſtodiamus. Si

ago-

agonem ſpiritalem legitimè certare volumus, hunc quoque perniciosum hoſtē à cordibus noſtris extrudamus. De quo hæc erit ſumma victoria, triumphuſque perpetuus, vt quemadmodum in conſtitutionibus Patrum præcipitur, nec minima quidem re conſcientia monachi polluatur. Caueamus pericula, quæ huic vitio ſemper ſunt proxima. Impoſſibile namque eſt, eum, qui victus in exigua ſtipe, concupiſcentiæ ſemel in corde ſuo radicem ſuſceperit, non maioris deſiderij incendio protinus conflagrari. Vt autem hoc vitium radicitus amputetur de monaſterio, dentur ab Abbate omnia, quę neceſſaria ſunt monachis. Monachi ſumus, & Chriſtum imitari ſecundùm regulam præcipimur vt in cęleſtibus regnis voluntariæ paupertatis præmia conſequi mereamur. Cur ergo aliquid in mundo contrarium noſtro propoſito quęreremus, qui theſaurum in cęlis expectamus? Enimuero, ſi cupimus eſſe diſcipuli Chriſti, vileſcant nobis, neceſſe eſt, diuitiæ mundi. Dicit namque Apoſtolus: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſæcularibus: vt ei placeat, cui ſe probauit.* Et in Euangelio Dominus: *Qui non renunciauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Difficile namque eſt, diuitem intrare in regnum cælorum.* 2.Tim.2. Luc. 14. Matth. 19.

2. Beati ergo illi cenſendi ſunt, qui mundi voluptatibus illudentes, cunctas diuitias eius forti animo contempſerunt: qui cœnobium ingreſsi, ſalutare Domini cum ſilentio & patientia expectant. De quibus Dominus dicit:

Qui

vnuſquiſque ſuiipſius curam gerit in vitæ neceſſarijs: Abbas verò, titulũ ſine opere portat dignitatis. Alius in communi dat victum fratribus, veſtitum ſibi quiſque cogitur prouidere. Nonnulli etiam proprietatem ſuis monachis prohibent, quibus tamen vitæ neceſſaria non indulgent. Quid omnes iſtos, niſi præuaricatores monaſticæ cõuerſationis dixerim? Qui fratribus ſuis ſecundũ regulã, cùm poſſint, in neceſſarijs non prouident: qui eis peculium indulgent, qui monachis occaſionem proprietatis præbent.

10. Væ vobis, Abbates & Prælati monachorum, qui oues Chriſti ſanguine redemptas, moribus veſtris interficitis: qui monaſticam vnitatem violatis: qui obſeruantiã regularem deſtruitis. Væ (inquam) vobis vitæ Apoſtolicę deſertores: quoniam animas, quas ſuſcepiſtis regere, in perditionẽ ſinitis tranſire. In quos omnis culpa monachorũ reuertitur: quia vos delinquẽtes debueratis corrigere, nõ timetis vitijs ſuperare. Vt enim licenter poſsideatis voſipſi peculium, libenter cũ monachis in ſimili vitio diſpẽſatis. Enimuerò, ſi regularem obſeruantiã diligeretis ex animo, tãtum nefas monachis nõ permitteretis. Non Deo, ſed hominibus ſeruitis ad oculũ, qui vos obſeruantiales fingitis, & regulam non tenetis. Si eſtis monachi, cur in communi non viuitis? Enimuero, quibus eſſe debet anima vna & cor vnum in Domino, proprium habere penitus interdicitur.

11. Monachus enim, qui peculium contra regu-

regulam habuerit, votum ſuum turpiter violauit: & niſi cõtritus pœnitentiã egerit, à ſanctorum conſortio ſe alienum facit. Niſi enim monachus omnẽ ſubſtantiã mundi ſecũdùm regulam ſuam abiecerit, dignitatis ſuæ vocabulum amittit. Dicit namque in Euang. Dominus. *Qui non renunciauerit omnibus, quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Et iterum: *Si vis perfectus eſſe, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, ſequere me.* Primò volentẽ eſſe diſcipulum Chriſti oportet poſſeſsiones huius mũdi derelinquere, vt in præceptis Dei poſsit ſine ſolicitudine aliqua vacare. Idcirco audi, ò monache: Si vis eſſe diſcipulus Domini, proijce abs te omnem ſolicitudinẽ mũdi. Viue in cœnobio ſecundùm regulam monaſticã: viue ſub obedientia ſine proprio, viue caſtè & humiliter ſine opprobrio. Qui ſi aliter, quã promiſiſti, conuerſatus fueris, ſcias te condemnandum à Deo maximo, quem irrides. Non te ſeducat prioris tui licentia, vt peculium quodcunque poſsideas: quoniam diſpenſatio illius non eſt licita, quæ Deo, Canonibus, & Regulæ inuenitur contraria.

Luc. 14.

Matth. 19.

CAPVT SEPTIMVM.

Contra excuſantes proprietatis vitium.

SVnt autem nonnulli, qui ſe patronos vitiorum, ſtulta præſumptione exhibẽt: & qui monachos proprietarios, ſeuera diſtrictione corrigere debuerãt, perdita commiſeratione excuſant. Contra regulã, monachis cõcedunt propria: & dum

& dum oues morbidas per zelum rectitudinis turbare metuunt, commiſſas ſibi animas perdunt. O Abba, nutritor vitiorū, proprietatis ſceleratę indultor: quid reſpōdebis ſummo Paſtori, cùm à te oues requiſierit ſuas? Quid, inquam, reſpondebis, ex omni parte accuſatus? Qui rector animarum poſitus, vitia ſubditorum tuorum debueras arguere, nō times ſceleribus fomitem miniſtrare. Sed dices: Ego monachis meis proprium non indulgeo, ſed neceſſaria concedo. Tu autē quomodo peculium audes dicere, quod puræ neceſsitatis eſt?

2. Quid hîc dicis, ô Abba? Ecce monachi tui, ipſi veſtes ſibi coguntur diſponere: permittis, quæ volunt, ſuis pecunijs comparare, & inſtar mercatorum, ad eorū libitum emere & vendere. Et vbi manent ſtatuta Benedicti Papæ 12. & Capituli generalis, quæ monachis neceſſaria prohibent in pecunijs miniſtrari? Si monachus ſibi ipſi prouidere neceſſaria compellitur, ad quid Prælati ſuper eos conſtituuntur? Enimuero, vt ſine cura & & ſolicitudine rerum temporalium, Domino in tranquillitate mentis ſeruire poſſem, religionem ingreſſus ſum: ſi meipſum in neceſſarijs corporis prouidere rurſus compulſus fuero, mallem me permanſiſſe in ſæculo. Non monachus curam ſui gerit ſine periculo: qui autem renunciauit diuitijs mundi, aurum non amat ſine peccato.

Papa noluit pecuniam dari monachis ad neceſſaria comparanda.

2. Quid pecunia monacho, qui nihil amare debuerat in mundo? Aut quæ eſt neceſsitas,

Præla-

Prælatum ſuper monachos conſtituere : ſi vnuſquiſque cogitur ſibi ipſi prouidere? Væ tibi, rector monachorum, qui ſubditos tuos in Ægyptum non times reducere, dum eos proprium ad priuatum vſum conſentis poſſidere. Ecce, omnipotens Deus commiſit tibi populum ſuum de tenebris Ægypti fugientẽ, quatenus per deſertum religionis, ad terram repromiſsionis in cælum eum debeas perducere, & tu vltro venientes facis in Ægyptum redire? Quid mihi excuſationis ineptæ verba opponis? Nunquid ratione adminiſtrationis, fratribus tuis indulges peculium? Monachine omnes adminiſtratores ſunt?

3. Quid adminiſtrant? Publica, an priuata? Si adminiſtrant publica, diſpenſatio ſuper habenda pecunia ad rationem officij tantum licita erit. Si autem adminiſtratio non publica, ſed priuata fuerit, poſſeſsio pecuniæ proprietas erit. Qualis ergo excuſatio eſt monachorum non officialium, qui proprietatis ſuæ vitium, nomine adminiſtrationis palliare conantur? Quid adminiſtratis, ô monachi? Cui neceſſaria diſponitis. Nónne vobiſmetipſis? Sanè, dum vnuſquiſque curã ſui ipſius gerit in deſiderijs carnis, nónne proprietarij eſtis: Tollite verba excuſationis, Deus ſcrutatur intima cordis.

4. Sed forſitan dicitis: Non eſt dicenda proprietas; vbi ad reſignandum eſt prompta voluntas. Eſto. Quando vos ad reſignandũ, quæ habetis, promptos inueniam? Reſpondebitis: Omni tempore. Quomodo verum oſtendetis,

Monachi quotannis claues Abbati reſignant, ne proprietarij videantur.

tis, quod dicitis? Reſpondebitis: Ex corde, ad reſignandum omnia, promptos nos in cœna Domini oſtendimus: quando rerum noſtrarum omnium claues ad manus Abbatis noſtri reſignamus. Quare hoc facitis? Vt nos veros monachos probemus. Falſum eſt: ſententiam excommunicationis ferendam in proprietarios timetis. Dic mihi, Abba, cur peculium non aufers à monachis, qui ſe ad reſignandum promptos affirmant? Ecce quidam eorũ tibi claues peculij ſui cuſtodes, in cœna Domini reſignaturos ſe offerunt. Cur illas nõ recipis? Timeo, inquis. Quid times? Monachos timeo. Cur illos? Quoniã ſcio, quòd non ſunt ex animo reſignati. Quid ergo? Tu aufer ab eis, quod reſignant, peculium, & noli conſiderare animum fictum.

5. Iterum times? Quid trepidas? Quid moraris? Aufer, quod offerunt: & fac eis non ſecundùm animi intentionẽ, ſed ſecundùm ſententiam ſermonis. Non audeo, inquis. Cur nõ audes? Quia mala minantur. Quicquid cõtra me excogitare potuerint, facturi ſunt: ſi proprium auferens, conſuetudinẽ eorũ infregero. Proprium, quod ficto reſignant animo, eis denuo indulgeo, quia furorẽ eorum expaueſco. Videtis nunc, ô monachi, quid Abbas de reſignatione veſtra ſentiat: quàm fictã eſſe & vanam nullus noſtrûm ignorat. Deniq; maior pars veſtrûm illum reſignandi vſum, nec verum habet, nec fictũ. Excuſationes in peccatis quæritis, qui ſub adminiſtrationis vocabulo, propriũ defenſatis. Sed rurſum dicitis: Quic-

Quicquid tamen nos habere cognoſcimus: ante mortem reſignamus. O ſera & tarda reſignatio: quæ non ex voluntate oritur: ſed neceſsitate mortis vrgetur. Nam ſi concedatur diutius viuere: ſtatim pœnitet monachum proprium reſignaſſe. Parum ergo reſignatio peculij proderit: quæ initium ex morte ſumit. Ceſſent igitur excuſationes proprietariorum in peccatis, quia defenſioni locus non conceditur, vbi crimen tam multiplici indicio condemnatur. Proprium monacho lex diuina prohibet: ius canonicum peculium Religioſo penitus interdicit: omnes ſanctorum Patrum regulæ clamant monacho proprietatem prorſus illicitam.

CAPVT OCTAVVM.

Quòd ex proprietate monachorum, multa mala & pericula animarum proueniant.

Monachi proprietarij quantis ſe periculis & malis ſubijciant, multorum actiones probant. Et de illis quidem, qui in cœnobijs degũt, vbi nulla regularis vitæ obſeruãtia eſt, ſatis admodũ diximus: quoniã, vbi tota conuerſatio monaſtica per iſſe cernitur, nulla de proprietatis vitio cõſcientia habetur. De noſtris igitur etiam interim loquamur, qui ſub diſciplina cõſtituti, hoc vitio deteſtabili nonnunquã reperiũtur deprauari. Nec tamẽ priores excludimus, dum cõtra iſtos diſputamus. Omni-

Omnibus dicitur, quod pertinere ad omnes comprobatur. Omnibus quoque fugiendum eſt, quod omnibus probatur interdictũ. Monachis enim omnibus interdicitur proprietas. Hoc deteſtabile vitium, cùm tepidam remiſſamque ſemel monachi poſſederit mentẽ, tantis eum malis & vitijs ſubijcit, vt excutere deinceps iugum eius non facilè poſsit. Quamobrem nulli viils deſpectuſq; videatur hic morbus: qui ſicut poteſt perfacilè declinari, ita ſi quemquam ſemel inuaſerit, raro ſalutis remedia admittit.

Quàm noxium ſit, etiam paruam pecuniæ ſummam habere.

2. Aſtuta ſunt argumenta diaboli. Inprimis monachum de parua pecuniæ ſumma ſolicitans, veluti rationabiles & falſos colores, ob quos vel reſeruare ſibi aliquid ad neceſsitatẽ futuram debeat, vel parare, confingit: vt cùm ſe victorẽ in paucis ſenſerit, ad maiora paulatim compellere incautum poſsit. Qui enim ſuccumbit in minimo, quando victor in maximo erit? Poſtquam verò ſe diabolus in omnibus auditum perſenſerit: grauiora cogitationibus immittit. Conquiſitis enim monachus iam aliquot nummis, videtur ſibi, quòd in eodem cœnobio diutius non poſsit conſiſtere: omne quod viderit, in diſplicentiam & nauſeam aſſueſcit reuocare: Abbatem durum, inutilem, ac negligentem iudicat: fratres omnes vna ſententia, tanquam ſine charitate conuerſentur, damnat. Deinceps nulla peculij habetur conſcientia: dum quaſi pro viatico ſanctioris vitę quęrendæ non creditur culpa. Itaque cũ hoſtis antiquus huiuſcemodi

modi cogitationibus illaqueauerit mentem, omnes vias monachus excogitat; qualiter vel vnum denarium acquirat. Offertoria furatur: & vendit occultè, quod rapuit: à parentibus, cognatis, & amicis, pro aliquo commercio denarios petit, & accipit. Inſtabilitatis ſuæ conſecutus iuuamen & ſumptus, paratus ad fugam, inſolenter Abbati reſpondet ad omnia: & tanquam peregrinum & extraneum ſe gerens, ſe moreſque fratrum negligit, correptionis verba penitus contemnit. Occaſiones deinde contra Prælatum, quibus offendi iraſciq; debeat, ſtudiosè perquirit, ne leui caſu motus, fugiſſe de cœnobio æſtimetur, neq; tamen de ſua infælicitate contentus eſt, ſed alios etiam ſuſurrationibus clandeſtinis, quantum præualet, nititur deprauare, ne ſolus videatur exceſsiſſe. Monachi tentati qui mores.

3. Hinc Abbas Caſsianus dicit: *Cumq́ʒ pecuniarum pondus monachum de clauſtro, veluti feralis quædam beſtia de cœtu gregis ſegregans, pecus opportunum prædæ deſtitutione ſodalium fecerit, & deuorationi facilem contubernij priuatione reddiderit eum, qui prius opera monaſterij leuia exercere deſpexerat, die ac nocte ſpe quæſtus infatigabiliter laborare compellit. Non orationum ſolemnia, non ieiuniorum modum, non vigiliarum regulam cuſtodire permittit, non honeſtarum interceſsionum explere officia ſinit: dummodo vel auaritiæ rabiem ſatiare, vel quotidianis vſibus poſsit occurrere: cupiditatis ignem, dum acquirendo extinguendum credit, vehementius accendens. Sicq́ʒ verificatur dictum Apoſtoli: Radix omnium malorum eſt cupiditas.* Cupiditatis & pe- Caſsian. li. 7. de inſtitut monach. c. 10 1. Tim. 6.

culij facibus ſemel accenſus monachus, nullam deinceps humilitatis & obedientiæ virtutem in corde ſuo retinet: charitatem nullā fraternitatis habet; diſciplinam in moribus nullam exhibet. Indignatur ad omnia: ad ſingula, quæ fiunt in cœnobio, murmurat: die ac nocte de nūmis cogitat. E lato capite procedit in publicum, oculos circumducit inſtabiles: impatiens quietis, anguſtiam cellæ declinat: monaſterium (quanquam latiſsimum) carcerem putat. Iam nulla ſeruata reuerentia, veluti equus ad prælium, fertur infrænis: nec victu conuentuali, nec ſolito indumento contentus, non ſe diutius toleraturum hæc eſſe importunis vocibus clamitat. Ad ſeruiendum Deo, locum cœnobij inconuenientem conqueritur: negligentes fratres & indiſciplinatos vociferatur: ſe commorari his, ſine diſpendio ſalutis, minimè poſſe lachrymatur, Vnde, ſi quoquam ſe non celerius aſportauerit, periturum, ſe protinus grauiter ingemiſcit. Huius etenim vitij tanta vis eſt, vt monachum, quem in congregatione ſemel infecerit, in profundum malorum paulatim præcipitet. Orationes contemnit & vigilias: fraternam charitatem deſerit: correctionem ſeniorum vilipendit. Semper auxius de peculio cogitat: venire in lucem proprietatis ſuæ crimen formidat: loca tutiora pro conſeruando peculio explorat. Omne, quod habet, parum exiſtimat, appetitum ad lucra potiora laxat.

4. O ma-

4. O maledicta monachorum proprietas, quæ non minus poſsidet, quàm poſsidetur. Quemcunque enim ſemel cœperit, omni obſeruantia & diſciplina regulari nudum & aduerſarium facit. Non ſolum autem in pecunia cenſetur eſſe proprietas, ſed in omni quoque re, quæ pecunia comparatur & venditur. Monachus ergo proprietarius poteſt eſſe in minimo, ſicut alius in magno: qui ſi paruum quid contra regulam ſine Abbatis licentia poſsidet, ſine dubio proprium tenet. Idcirco regula dicit: *Nihil omnino monachus proprium habeat*. Sanè vbi nihil haberi permittitur, omnis rei proprietas aufertur. Errant itaque, & peccant in regulam, qui monachos minima quæque, ſicut tabulas, iconas, & mappulas, dare, aut accipere poſſe abſque licentia Prioris exiſtimant.

Proprietas nō in ſola eſt pecunia.

S Bened. in regula cap. 33.

5. Sunt enim nonnulli, etiam inter eos, qui ſe obſeruantiales profitentur, qui præter neceſsitatem in cellulis ſuis multa priuata poſſident; pro quorum vſu habendo, nullam ab Abbate licentiam receperunt: putantes ea idcirco non eſſe propria, quia pretio ſunt parua. Sed hoc non admittit regula S. Benedicti, quæ nihil omnino habere ſine licentia concedit. Quiſquis ergo monaſticum propoſitum cuſtodire ad regulam deſiderat, nihil penitus, quod Abbas non dederit, aut permiſerit, requirat: ne vitium proprietatis, quod alij committunt in pecunia, ipſe graphio incurrat, aut tabula. Nuſquam enim tutior eſt conſcientia monachi, quàm ſi nuda peni-

tus fuerit ab omni ſubſtantia mundi. Quicunque verò aliquid, quantumlibet paruum, quod Abbatem ſuum velit cælare, poſsidet, peculij vitio reus iudicatur. Omnia enim cum ſcitu & voluntate Abbatis, in monaſterio agenda ſunt. Vnde (fratres chariſsimi) ante omnia cauete hoc vitium, per quod monachus incurrit omne malum. Quicunque enim animam ſuam hoc ſcelere fœdauerit, nunquam, niſi pœnitentiam agat, ſecurus in conſcientia quieſcit.

CAPVT NONVM.

Quemadmodum Monachi debeant habere neceſſaria.

OMnia neceſſaria à Patre monaſterij ſperanda ſunt: quoniam qui miniſter communitatis monaſticæ conſtituitur, prouidere monachis neceſſaria tenetur. Oportet ergo diſpenſatorem ſubſtantiæ monaſterij fidelem eſſe & prouidum, & imitari exemplum Apo- Act. 4. ſtolorum, vt diſtribuat vnicuique ſine perſonarum acceptione, quod opus habet. Non præponat commodum ſuum neceſsitatibus fratrum, ne & ipſe incurrat proprietatis nefandæ periculum. Qualia ſubminiſtrat neceſſaria monachis, talibus vtatur & ipſe. Non enim decet prouiſorem ſeruorum Dei, neglectis illis, epulis vacare lautioribus. Quia dum ſuam commoditatem

paſtor

paſtor præponit vtilitati ouium, murmurationem in ſe concitat ſubditorum. Vbi ergo omnia debent eſſe communia, nec Abbati licet quærere priuata. Rector itaque monachorum, qui, neglectis neceſsitatibus fratrum, epulis & potibus lautioribus vacat, in regulam communitatis peccat. Quemadmodum ergo prouideri ſibi deſiderat, ita quoque neceſſaria monachis Prælatus impēdat. Monachi verò ita neceſsitatibus ſuis conceſſa indulgeant, vt communitatis regulam minimè corrumpant.

2. Nihil penitus ſine licentia monachus habeat: communia priuatis anteponat, & ad voluntatem Prioris, ſecundùm Regulã monaſticam, & ſe, & indulta ponat. Si de permiſsione Abbatis codicem, imaginem, vel ſimile aliquid in cella poſsidet, nouerit ſibi vſum rei permiſſum, proprietatem verò ſeu dominium prohibitum. Et ideo ad reſignandum ſit promptus in animo, quoties à Prælato ſuper his, iuxta regulam fuerit requiſitus. Caueat tamen Abbas, ne monachos ſibi cõmiſſos turbet, & contriſtet ſine cauſa. Omniũ enim ſuorum actuum Deo ſe nouerit rationẽ eſſe redditurum. Enimuero, quæ ſine culpa poteſt concedere, non debet cum periculo denegare. Suſcepit enim infirmorum curam, non fortium: vnde neceſſe eſt, vt maxima prudentia fulgeat, ne aliquem ex ſibi commiſsis perdat. Monachus nihil ſine licẽtia habere poteſt.

3. Varij namque ſunt affectus Monachorum, & in vtramque partem flexibiles, niſi

Abbas cautè & prudenter ſe inter eos habuerit, diſſenſioni & murmurationi fomitẽ miniſtrabit. Memor itaque ſit infirmitatis propriæ, & facilè compatietur alienæ. Hæc dixerim, non quòd debeat Monachis ad vota eorum quęque concedere, ſed neceſſaria ſecundùm regulam prouidere. Facilè enim ad obſeruantiam regularem monachos ſuos poterit compellere, qui ea, quę neceſſaria ſunt eis, curauerit miniſtrare. Qui autẽ negat neceſſaria corporis, frequenter audit verba murmurationis. Ante omnia verò Abbas caueat, ne monachis neceſſaria in pecunijs cõcedat. Quoniam, qui ſine ſolicitudine mundialium rerum, diuinæ contemplationi debent inſiſtere, indignũ valde eſt, ſi neceſſaria ſibi corporis cogantur prouidere. Ordo enim monaſticus ad hoc inſtitutus agnoſcitur, vt ſegregati à mundi curis monachi, ſine impedimento diuina contemplentur. Abbas autẽ ſuper monachos idcirco conſtituitur, vt eius & doctrina, & ſolicitudine paſcantur. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficiat.

CAPVT DECIMVM.

Contra proprietatis vitium admonitio.

ATtendamus itaque, fratres, propoſitum noſtrum, quod ingredientes cœnobiũ aſſumpſimus: & animas noſtras ab hoc proprietatis vitio ſolicitè cuſtodiamus. Si ago-

agonem ſpiritalem legitimè certare volumus, hunc quoque perniciosum hoſtē à cordibus noſtris extrudamus. De quo hæc erit ſumma victoria, triumphuſque perpetuus, vt quemadmodum in conſtitutionibus Patrum præcipitur, nec minima quidem re conſcientia monachi polluatur. Caueamus pericula, quæ huic vitio ſemper ſunt proxima. Impoſſibile namque eſt, eum, qui victus in exigua ſtipe, concupiſcentiæ ſemel in corde ſuo radicem ſuſceperit, non maioris deſiderij incendio protinus conflagrari. Vt autem hoc vitium radicitus amputetur de monaſterio, dentur ab Abbate omnia, quę neceſſaria ſunt monachis. Monachi ſumus, & Chriſtum imitari ſecundùm regulam præcipimur vt in cęleſtibus regnis voluntariæ paupertatis præmia conſequi mereamur. Cur ergo aliquid in mundo contrarium noſtro propoſito quęreremus, qui theſaurum in cęlis expectamus? Enimuero, ſi cupimus eſſe diſcipuli Chriſti, vileſcant nobis, neceſſe eſt, diuitiæ mundi. Dicit namque Apoſtolus: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſæcularibus: vt ei placeat, cui ſe probauit.* Et in Euangelio Dominus: *Qui non renunciauerit omnibus, quæ poßidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Difficile namque eſt, diuitem intrare in regnum cælorum.* 2.Tim.2. Luc. 14. Matth. 19.

2. Beati ergo illi cenſendi ſunt, qui mundi voluptatibus illudentes, cunctas diuitias eius forti animo contempſerunt: qui cœnobium ingreſsi, ſalutare Domini cum ſilentio & patientia expectant. De quibus Dominus dicit:

Matth. 19. *Qui reliquerit patrem aut matrem, fratres aut ſorores, domos aut agros, propter nomen meum, centuplū accipiet, & vitam æternam poßidebit.* Magna Dei noſtri promiſsio, ſed maxima, & omni deſiderio concupiſcenda poſſeſsio. Facilè contemnit omnia, qui huius promiſsionis donū nuſquam obliuiſcitur. Ecce, fratres mei, eduxit nos de Ægypto gratia Dei, vocans de mūdo ad ſanctum ordinem: curandum nobis eſt, & omni ſtudio laborandum, vt per deſertum huius vitæ ambulantes, viam trium votorum ſubſtantialium nullo vnquam tempore deſeramus. Iter enim ſalutis noſtræ ad terrā promiſsionis, eſt obſeruantia mandatorum Dei, Eccleſiæ Catholicæ, & Ordinis. Si quis è nobis (quod abſit) hanc viam ambulare contempſerit, tranſgreſſor ſui voti erit, & terram ſanctæ repromiſsionis non videbit.

F I N I S.

1407283
SBN

76 B. 41-42